

କର୍ମାନ୍ତ ସାଧନା

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ

ଶ୍ରୀ ପ୍ରଶନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ

କର୍ମୀର ସାଧନା (୨ୟ ଭାଗ)

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ

କର୍ମୀର ସାଧନା
(୨ୟ ଭାଗ)

•

ଲେଖକ :
ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ

•

ପ୍ରକାଶକ :
ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାଶ

•

ଅକ୍ଷର :
ସୃଜନୀ, ବାଲେଶ୍ୱର
ଫୋନ୍ : ୩୬୫୦୦୫

•

ମୁଦ୍ରଣ :
ଏସ୍.ଜେ. କମ୍ପ୍ୟୁଟ୍ରାଫ୍ ସିଷ୍ଟମସ୍, ବାଲେଶ୍ୱର
ଫୋନ୍ : ୩୬୩୮୬୭/୩୬୭୮୯୩

•

ପ୍ରଚ୍ଛଦ ପଟ :
ଇମ୍ପ୍ରେସ୍, ରାଣୀପାଟଣା, ବାଲେଶ୍ୱର

•

ମୂଲ୍ୟ :
ଟ ୨୫୦ଟଙ୍କା

ମୁଖବନ୍ଧ

“କର୍ମାର ସାଧନା” ନାମକ ମୋର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସମ୍ବଳିତ ପୁସ୍ତକଟି ବିଗତ ୧୯୯୬ ବର୍ଷର ଅଗଷ୍ଟ ୨୭ ତାରିଖଦିନ ମୋର ୭୮ତମ ଜନ୍ମତିଥି ଉପଲକ୍ଷେ ବାରିପଦା ଠାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସମାବେଶର ଭାରତର ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସମାଜସେବୀ ତଥା ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ପୂର୍ବତନ ରାଜ୍ୟପାଳ ଏବଂ ମୋର ଅତି ସମ୍ମାନନୀୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦ୍ବିବେଦୀଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଉନ୍ମୋଚିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ୧୯୩୯ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗଦାନ ଦେବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରଜାସୋସାରିଷ୍ଟ ଦଳ ତରଫରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ପ୍ରଥମ ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ନିର୍ବାଚିତ ହେବା, ପୁଣି ୧୯୭୨ରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦାନ, ଓ ୧୯୮୪ରୁ ୧୯୯୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସ୍ବକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ ପ୍ରଭୃତି ଘଟଣାବଳୀର ବିସ୍ତୃତ ବିବରଣୀମାନ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଥିଲା । ମୋର ବାଲ୍ୟ ଜୀବନ, ଶିକ୍ଷାଲାଭ ତଥା ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳରୁ କ୍ରମାବଧିରେ ପାଞ୍ଚଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ବିଧାୟକ ଭାବେ ସ୍ବକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧନକରି ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିବା ପ୍ରଭୃତି ବିଷୟ ମାନ ବିଶଦଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଥିଲା ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକରେ । ମୋତେ ପରାଜିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୁଁ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀଗୁଡ଼ିକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିକୁ ସଂରକ୍ଷିତ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ପରିଶେଷରେ କେବଳ ବାରିପଦା ଏକମାତ୍ର ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ସର୍ବସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ରୂପେ ରହିଲା । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ମୁଁ ତାରିଥର ବିଜୟ ଲାଭ କରିଛି ।

୧୯୮୫ରେ ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ବିଜୟ ଲାଭ କଲାପରେ ମୋତେ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଏକ ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ବ ବହନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥିବା ମଧ୍ୟରେ ତାରିଥର ବିଦେଶ ଭ୍ରମଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ମୋତେ ମିଳିଛି ଏବଂ ଏଥି ସହିତ ଦେଶର ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥାନଗୁଡ଼ିକୁ ଭ୍ରମଣରେ ଯାଇଛି । ଉକ୍ତ

ପୁସ୍ତକରେ ଏହି ସବୁ ଭ୍ରମଣ ବୃତ୍ତାନ୍ତ ପ୍ରାଞ୍ଜଳ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାରେ ତତ୍କାଳୀନ ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ନେତା ଆଥାନ୍ତି ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ । ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଅତି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତଥା ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରର ଜଣେ ନେତା ହୋଇଥିବାରୁ କିପରି-ଦୃଢ଼ତା ଓ ସଫଳତାର ସହିତ ବିଧାନସଭା ପରିଚାଳନା କରିବାକୁ ପଡୁଥିଲା ସେ ସବୁର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ସେଥିରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ବିଶେଷ କରି ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକରେ ଦକ୍ଷତାର ସହିତ ବିଧାନସଭା ପରିଚାଳନା ବେଳର କେତେକ କୌତୁହଳ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଘଟଣା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିଥିବାରୁ ତାହା ବିଶେଷ ଆକର୍ଷଣୀୟ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହାପରେ ସୌଭାଗ୍ୟକୁ ହେଉ ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟକୁ ହେଉ ୧୯୯୫ ନିର୍ବାଚନରେ ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ଭୋଟଦାତାମାନେ ମୋତେ ପୁଣି ନବମ ଥର ପାଇଁ ବିଜୟମାଳ୍ୟ ପିନ୍ଧାଇ ଥିଲେ । ଏଥର ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନକା ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେଲା । ମୋତେ ଏଥର ପ୍ରଶାସନର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର ଭାବରେ କେବିନେଟ୍ ପାହ୍ୟା ଦିଆଯାଇ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ଏବଂ ମୋର ଅତି ପ୍ରିୟ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ସହିତ ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ଅର୍ପଣ କରାଗଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହି ଦୁଇ ବିଭାଗର କିଛି ବି ଭିତ୍ତି ସାଧାରଣଙ୍କୁ ଜଣା ନଥିଲା । ଅତି ଅନାମଧେୟ କନିଷ୍ଠ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କୁ ଏହି ବିଭାଗ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା । ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଏ ବିଭାଗ ଜଣେ କେବିନେଟ୍ ପାହ୍ୟା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରଖାଗଲା । ଏବେ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କାର୍ଯ୍ୟରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଛି । ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଆହ୍ୱାନ । ପୂର୍ବରୁ ଏ ବିଭାଗକୁ ସବୁଠାରୁ କମ ଅର୍ଥ ବରାଦ ହେଉଥିବାରୁ ଏଥିପ୍ରତି କାହାରି ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ନ ଥିଲା । ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ମୋର ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଥିବା ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣକାରୀ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାର ପ୍ରାୟ ୩୫ ହଜାରରୁ ଊର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ବର୍ଗମାଇଲ ବିଶିଷ୍ଟ ଘଞ୍ଚ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପର୍ବତମାଳାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଧାନସଭାରେ ତଥା ବିଧାନସଭା ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ଗଛକଟା ବନ୍ଦ କରାଇ ପାରିଥିଲି । ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ହିଁ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାର ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ମାଧ୍ୟମ ବୋଲି ପ୍ରମାଣିତ କରାଇ ପାରିଥିଲି । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ତଥା ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଗଣତେଜନା ମଧ୍ୟ ସେତେବେଳେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରଥମେ ଶିମିଳିପାଳ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ମୋ ଉଦ୍ୟମରେ ବିଧାନ ସଭାରେ ଏକ ଗୃହ କମିଟି ମଧ୍ୟ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ପୁଣି ବିଧାନ ସଭାର ଅଧକ୍ଷ ହେବାପରେ ଉକ୍ତ ସୁରକ୍ଷା କାର୍ଯ୍ୟର ଅଗ୍ରଗତି ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ମାତ୍ର ଏବେ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ସହିତ ଜଙ୍ଗଲ ବା ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାର ସୁରକ୍ଷା ମୋ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଗଲା ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ସୁରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲରୁ ଗଛକଟା ନିୟମତଃ କେବଳ ବନ୍ଦ କରା ଯାଉଥିଲା । ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟତଃ ପ୍ରତିଦିନ ଅଗଣିତ ଗଛକଟାଯାଇ ଦିନ ଦ୍ୱିପ୍ରହରରେ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାର କାଠ ବିକ୍ରି ହେଲା । କେତେକ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ତଥା ସରକାରୀ

କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ-ସାଧନ ପାଇଁ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ତଥା ଜୈବମଣ୍ଡଳର ଦାୟିତ୍ୱ ମୋତେ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଗଲା ନାହିଁ । ଏହିପରି ଭାବରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଲାଭ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିବାରୁ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥ ବଳି ପଡୁଛି ।

ମୁଁ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ଏ ବିଭାଗ ପ୍ରତି ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ିଲା । ବିଖ୍ୟାତ ଚିଲିକା ହ୍ରଦ ଏବଂ ସମୁଦ୍ରକୁ ଲାଗିଥିବା ପ୍ରାୟ ୪୦୦ କି.ମି. ବେଳାଭୂମି ପରିବେଶ ବିଭାଗର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । ଚିଲିକାର ସୁରକ୍ଷା ଏବଂ ତାର ଉନ୍ନତି ସହିତ ସମୁଦ୍ରକୁ ଲାଗିଥିବା ମୁହାଣ ଗୁଡ଼ିକ ଖନନ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଦଶମ ଅର୍ଥ କମିଶନ୍ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପାଇଁ ପୂର୍ବ ସରକାର ସମୟରୁ ୨୭ କୋଟି ଟଙ୍କା ମଞ୍ଜୁର କରିଥିଲେ ହେଁ ମୁଁ ଏ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଉକ୍ତ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଅନୁଦାନ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ପାରି ନଥିଲା । ମୁଁ ବମେ, ଗୋଆ, ଡେଲାଇ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କ ସହ ପରାମର୍ଶ କରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲି ଏବଂ ବର୍ଷକ ମଧ୍ୟରେ ଏହାର କେତେକ ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରାଯାଇ ପାରିଲା । ଚିଲିକା ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ଏକ ଜାତୀୟ ଆଲୋଚନା ଚକ୍ରରେ ଦେଶର ତଥା ଜାପାନ ଏବଂ ଆଇଲେଣ୍ଡର ବିଶେଷଜ୍ଞମାନେ ଯୋଗଦେଇ ନିଜ ନିଜର ମତାମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା ସହ ଚିଲିକା ପରିଦର୍ଶନ କରି ଅତୀତ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ଚିଲିକାର ପୂର୍ବଗୌରବ ଫେରାଇ ଆଣିବା ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେବ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଭାଗ ପାଇଁ ଦୁଇଟି କମ୍ପ୍ୟୁଟର କୋମ୍ପାନୀକୁ ଓଡ଼ିଶା ଅଣାଇ ଟ୍ରେନିଂ ଦେଇ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଇଥିଲି । ବମେରେ ଅନୁଷ୍ଠିତ ଏକ ସେମିନାରରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ଯାଇଥିଲାବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ଆସି କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିକ୍ଷା ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ଦୁଇଟି କୋମ୍ପାନୀକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ତଦନୁସାରେ କର୍ଣ୍ଣାଟକରୁ ଦୁଇଟି କମ୍ପାନୀ ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଜମି ଓ ଘର ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ଉପକରଣମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଏହିପରି ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲିଥିଲାବେଳେ ୧୯୯୯ ମସିହାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସରକାରଙ୍କର ଅତୀତ ଉପତନ ଘଟିଲା । ଏହାପରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ସମୟ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଦୁଇଟି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେଲା ସେଥିରେ ମୋତେ ସ୍ଥାନ ଦିଆ ନଯିବାରୁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିବା ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ସେହିଠାରେ ହିଁ ରହିଗଲା ।

ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋର ଦୀର୍ଘବର୍ଷର ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ମୋ କର୍ମରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ସାହସ କରୁ ନଥିଲେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ ସହଜରେ ଏଡାଇ ଦେଇ ପାରୁଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶାସନର ନେତୃତ୍ୱ ଏବଂ ବ୍ୟୁରୋକ୍ରେଟ୍ ସମ୍ମିଳିତ ଭାବେ ମୋ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରଣାଳୀରେ ଅନ୍ତରାୟ ରୂପେ ଦୟାୟମାନ ହୋଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ମୋର ବୃତ୍ତ ମନୋବଳ, କର୍ମନିଷ୍ଠା ଓ ସାଧୁତା ସେ ସମସ୍ତ ବାଧା ବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । ନେତୃତ୍ୱର ଇଚ୍ଛାରେ

ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହସ୍ତକ୍ଷେପେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଁ କେବେହେଲେ ନତମସ୍ତକ ହୋଇନାହିଁ । ମୋର ସ୍ୱସ୍ୱବାଦୀତା ଏବଂ ସାଧୁତା ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଶେଷ ବେଳକୁ ମୁଁ ନେତୃତ୍ୱର ସୁଦୃଷ୍ଟିରେ ନ ଥିଲି ଏବଂ ଏହି କାରଣ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ମୋତେ ୨ୟ ଥର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାଦ ଦିଆଗଲା । ସେହି ପରି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ ଭାବେ ମୋତେ ଗ୍ରହଣ କରି ମୋତେ ପରିବେଶ ପ୍ରେମୀ ବୋଲି କହି ବିଭାଗବନ୍ଧନରେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗରୁ ଖଣ୍ଡିଆ କରି କାଟିନେଇ କେବଳ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ଦିଆଗଲା । ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ଅତ୍ୟାବଶ୍ୟକୀୟ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସେତେବେଳେ ପରିବେଶ ସହିତ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗକୁ ରଖାଗଲା ନାହିଁ ।

ଏଥିରୁ ବହୁ ବିଷୟ ଶିକ୍ଷା କରିବାର ଅଛି । ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କର ନୈତିକ ବଳ ନାହିଁ ସେମାନେ ନେତୃତ୍ୱର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ତଥା ବ୍ୟୁରୋକ୍ରେଟିକ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଏଡାଇ ନପାରି ଅତି ଦୟନୀୟ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବେ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ମୋର ଏ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଏ ପୁସ୍ତକରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରି ଏହାକୁ ସୁପାଠ୍ୟ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରିଛି ।

‘କର୍ମୀର ସାଧନା’ ପ୍ରଥମ ଭାଗ ପୁସ୍ତକଟି ଆକାରରେ ୩୫୦ ପୃଷ୍ଠାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ମୋର ପ୍ରିୟ ବନ୍ଧୁ ତଥା ମୋର ଘନିଷ୍ଠ ଆତ୍ମୀୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାଶ, ଓଡ଼ିଶା ସଂସ୍କୃତ ଶିକ୍ଷାବିଭାଗର ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଉପାଧ୍ୟାକ୍ଷକ, ବହୁ ଶ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର କରି ଲେଖାର ଶୈଳୀ, ଭାଷାର ଉତ୍କର୍ଷ ସାଧନ ସହ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂଶୋଧନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିଜକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନ୍ୟସ୍ତକରି ପୁସ୍ତକଟିକୁ ସୁପାଠ୍ୟ ଓ ଆକର୍ଷଣୀୟ କରିବାରେ ସଫଳକାମ ହୋଇଥିଲେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଉକ୍ତ ‘କର୍ମୀର ସାଧନା’ ୨ୟ ଭାଗ ପୁସ୍ତକଟିର ସଂଶୋଧନ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଏ ପରିଶତ ବୟସରେ ସ୍ୱେଚ୍ଛାକୃତ ଭାବେ ନିଜେ ସଂପାଦନା ପ୍ରୟାସ କରିଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ତାଙ୍କୁ ମୋର ହାର୍ଦ୍ଦିକ କୃତଜ୍ଞତା ଜ୍ଞାପନ କରୁଅଛି । ମୋର ସ୍ୱର୍ଗତା ସହଧର୍ମିଣୀ ଯାହାଙ୍କ ପ୍ରେରଣା ମୋ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ମୋତେ ସଫଳକାମ କରାଇଛି ତାଙ୍କରି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ମୋର ଏହି ୨ୟଭାଗ ପୁସ୍ତକଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଅର୍ପଣ କରୁଅଛି ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ବିନୀତ ସେବକ
ଲେଖକ

ଦ୍ଵିତୀୟ ଭାଗ ସଂପର୍କରେ ପଦେ

ଲେଖକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଶ ଜଣେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ । ବହୁ ତ୍ୟାଗ ସ୍ଵୀକାର କରି, ସାଂସାରିକ ମୟାବନ୍ଧନ ତୁଟାଇ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲେ ଜଣେ ସାଧାରଣ ସୈନିକ ଭାବରେ । ସଂଗ୍ରାମ କାଳରେ ବହୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସହ୍ୟକରି ଦେଶ ମାତୃକାର ପରାଧୀନ ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ଉଦ୍ଧାର ଏକ ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଦୁଃଖ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାକୁ ହେୟ ମଣିଥିଲେ । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ସ୍ଵପ୍ନର ଭାରତ ବର୍ଷ ଗଠିତ ହେବ । ରାମ ରାଜ୍ୟ ହେବ । ସମସ୍ତେ ସୁଖରେ ରହିବେ । ଦୈନିକ ଯୁଷ୍ଟିଯିବ । ସମାଜିକ ନ୍ୟାୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ । ଅସଂଖ୍ୟ ସଂଗ୍ରାମୀ ଶହୀଦ ହେଲେ । ଦେଶର ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭ ପାଇଁ ହସି ହସି ଫାଶିରେ ଚଢ଼ିଲେ । ତ୍ୟାଗ, ନିଷ୍ଠା ତଥା ସାଧାନାର ଫଳ ସ୍ଵରୂପ ଦେଶ ସ୍ଵାଧୀନ ହେଲା । ବିଦେଶୀ ଫିରିଙ୍ଗୀ ସରକାର ଦେଶ ଛାଡ଼ି ପଳାଇଲା । ଦେଶରେ ନୂତନ ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ଯେଉଁମାନେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ ସେହିମାନଙ୍କ ହାତରେ ପ୍ରଥମ ଶାସନ କ୍ଷମତା ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ଦେଶବାସୀ ନିଜେ ନିଜର ଶାସନ କର୍ତ୍ତା ହେଲେ । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ, ଗମନାଗମନ ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେଶ ପ୍ରଗତି ସାଧିତ ହେଲା ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସ୍ଵାଧୀନତାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲେଖକ ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସଂପୃକ୍ତ ରହି ଆସିଛନ୍ତି । ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ସ୍ଵପ୍ନର ଭାରତବର୍ଷ ସାକାର ହୋଇ ପାରି ନ ଥିବାରୁ ଲେଖକ ଦୁଃଖ ପ୍ରକାଶ କରିଛନ୍ତି । ସାମାଜିକ ଜୀବନରେ ମାନବିକତାର ଅଭାବ ଦେଖି ବ୍ୟଥିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଶାସନ ଦୁର୍ନୀତି ବ୍ରହ୍ମାଚାରର ଜ୍ଵଳିତ ହେବାର ଲେଖକ ସାତିଶୟ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦେଶର ମାନ୍ୟ ଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ, ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ରାଜ୍ୟପାଳ ଏପରିକି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପରି ଉଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହେବାର ଦେଖି ଲେଖକ ଦୁଃଖାତ୍ମକ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ।

ଲେଖକ ତାଙ୍କ ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ଏଗାରଟି ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରି ୯ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିଧାୟକ ବୋଧହୁଏ ଏତେ ବେଶି ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି । ଏଇଥିରୁ ହିଁ ତାଙ୍କର ଲୋକ ପ୍ରିୟତା ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣିତ । ବୟସାଧିକ୍ୟ ହେତୁ ଏବେ ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ନ କରି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରାଜନୀତିରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ପୁଣି ୬ ବର୍ଷ କାଳ ବାଚସ୍ପତି ଭାବରେ ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସଂପାଦନ କରିଛନ୍ତି ।

ଏକାଦଶ ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟଲାଭ କଲାପରେ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସର୍ବସାଧାରଣ ତଥା ବଜ୍ରୀୟ କର୍ମୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁଯାୟୀ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟତା ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ପରିବେଶ ତାଙ୍କର ଅତି ପ୍ରିୟ ବିଷୟ ହୋଇଥିବାରୁ ପରିବେଶ, ବିଜ୍ଞାନ ଏବଂ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ ପୂର୍ବକ କେବିନେଟ୍ ପାହ୍ୟା ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି । ପ୍ରଶାସନର ଅଂଶୀଦାର ଭାବରେ ଲେଖକଙ୍କର ଛିତି ସୁଚ୍ଛନ୍ଦାୟୀ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଆମ ରାଜ୍ୟର ଡିଲିକା ହ୍ରଦ ଶୋକପାଶୋରୀ ଅସ୍ତରାଭୁବନ ନାମରେ ଅଭିହିତ । ଏହାର ସମୁଦ୍ର ମୁହାଣ ପୋତି ହୋଇ ପଡୁଥିବାରୁ ସମୁଦ୍ର ଜୁଆର ପୂର୍ବପରି ଡିଲିକା ମଧ୍ୟକୁ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁ ନ ଥିଲା । ଲେଖକ ଉକ୍ତ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବାବେଳେ ଡିଲିକା ଓ ସମୁଦ୍ର ମୁହାଣ ଖୋଳାଇ ଏ ଦିଗରେ ଯଥେଷ୍ଟ ଉଗ୍ରତ କରିଥିଲେ ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରକୃତିର ଏକ ମହାନ ଦାନ । ଲେଖକଙ୍କର ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ବଳରେ ଏହା ଏକ ଜୈବ ମଣ୍ଡଳରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏ ପର୍ବତମାଳାର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ଲେଖକ ନିଜର ଗଣାର ଡିକ୍ଟା ପ୍ରକଟ କରିଛନ୍ତି ଏହି ୨ୟ ଭାଗ ପୁସ୍ତକରେ । ଲେଖକ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଥିବାବେଳେ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ଦାୟିତ୍ୱରେ ରହିଥିଲେ ହେଁ ଶିମିଳିପାଳର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଗଲା ନାହିଁ । ଏହା ଜୈବ ମଣ୍ଡଳଭାବରେ ଘୋଷିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହେବା କଥା ତାହା ଏ ଯାବତ୍ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଏହାର ଦାୟିତ୍ୱ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଥିଲେ ଏ ପର୍ବତମାଳା ଯେ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ପାରି ଥାଆନ୍ତା ଏହା ଅତତଃ ମୟୂରଭଞ୍ଜବାସୀଙ୍କର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଧାରଣା ।

ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଲେଖକ ଯେଉଁ ସବୁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି ସେ ସବୁର ବିଷ୍ଟୃତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏଥିରେ ସନ୍ଦିଦ୍ଧ ହୋଇଅଛି । ଲେଖକ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ରାଜନୀତିରେ ଥାଇ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିବେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ୍ୟରେ ଯୁବ ପାଞ୍ଜିକୁ ସଦୃଶଦେଖ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କୁ ସର୍ବ ମାର୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାନ୍ତି । ଭଗବାନ୍ ତାଙ୍କୁ ନିରାମୟ ସୁଦୀର୍ଘ ଜୀବନ ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତୁ । ସେ ଆମ୍ଭମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥାଇ ଆମକୁ ସର୍ବ ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରନ୍ତୁ ଏହା ହିଁ ଭଗବାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପ୍ରାର୍ଥନା । ଇତି ।

ଶ୍ରୀ ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାଶ

ଝାଡ଼ ନଂ - ୧୮, ଭଞ୍ଜପୁର

ବାରିପଦା-୨, ମୟୂରଭଞ୍ଜ

କର୍ମୀର ସାଧନା

୧୯୯୬ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟମାସ ତା.୨୭ରିଖ, କେତେକ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀ ଓ ବହୁଳ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ମୋର ୭୮ତମ ଶୁଭ ଜନ୍ମତିଥି ପାଳିତ ହୁଏ ବାରିପଦାର ସହାଦ ସ୍ମୃତି ଭବନ ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ । ସେହି ଦିନ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସେ ମୋର ଜୀବନ ଚରିତ ସମ୍ବଳିତ ଲେଖା ‘କର୍ମୀର ସାଧନା’ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗ । ସେ ଦିନ ଏକ ବର୍ଷାଦିନ ପରିବେଶରେ ପୁସ୍ତକଟି ଉନ୍ମୋଚିତ ହୁଏ, ପ୍ରଖ୍ୟାତ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ସମାଜବାଦୀ ନେତା, ପୂର୍ବତନ ସାଂସଦ ତଥା ଅରୁଣାଚଳ ପ୍ରଦେଶର ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦ୍ଵାବେଦୀଙ୍କ ସ୍ଵହସ୍ତରେ ।

ବିଷୟ ବିଭାଜନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଉକ୍ତ ଲେଖାଟିକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ଅଛି । ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ବାଲ୍ୟ ଜୀବନ ଓ ଶିକ୍ଷାଲାଭ ପୁଣି ଶିକ୍ଷାଲାଭର ପରି ସମାପ୍ତି ନ ଘଟୁଣି ଏକ ଅଦମ୍ୟ ଆହ୍ୱାନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଜାଣି ପ୍ରଦାନ କରି ଦେଖ ମାତୃକାର ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଚାଲିଥିବା ସଂଗ୍ରାମକୁ ଏକ ସାଧାରଣ ସୈନିକ ଭାବରେ । ୨ୟ ଭାଗରେ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ସୈନିକ ଭାବରେ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ସବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ସହିତ ବିବାହ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ସଂସାରୀ ବି ସାଜିଲି । ଗଡ଼ଜାତର କଳକମନ୍ଦ ଶାସନ କବଳରେ ପଡ଼ି ମୋତେ ତଥା ମୋର ସହକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ କିପରି ସରକାରୀ କ୍ଷତ୍ରଯନ୍ତ୍ର ଓ ଅତ୍ୟାଚାରର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା-ସେ ସବୁର ବିସ୍ତୃତ ବର୍ଣ୍ଣନା ଏହି ଭାଗରେ ହିଁ କରାଯାଇଅଛି । ଘଟଣା ବହୁଳ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ମଧ୍ୟରେ ସବୁଠାରୁ ବିଶେଷ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା ଥିଲା ୧୯୪୨ ମସିହାର ‘ଭାରତ ଛାଡ଼’ ଆନ୍ଦୋଳନ । ସେ ଦିନ ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୋର ରାଜନୈତିକ ଗୁରୁ ପିତୃପ୍ରତିମ, ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସଭାପତି ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ମୋତେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି କହିଥିଲେ, “**ଶୃଙ୍ଖଳିତ ସୈନିକ ଭାବରେ ତୁମର ପରୀକ୍ଷା ଶେଷ ହୋଇଛି-ତୁମେ ସେ ପରୀକ୍ଷାରେ ପରୀକ୍ଷକକୁ ବେଶ୍ ସତୁଷ୍ଟ କରି ଉଦ୍‌ଘାଟିତ କରି କରିଛ-ଏବେ ୧୯୪୨ ଆନ୍ଦୋଳନର ସେନାପତି ଦାୟିତ୍ଵର ଅଧିକାରୀ ହେବ ।**” ଗଢ଼ ଭାଗରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି ମୋର ବିଧାୟକ ଜୀବନ ଏବଂ ବିଶେଷ କରି ବିରୋଧ ପ୍ରଜାସମାଜବାଦୀ ଦଳରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାର ଅତି

ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ସକ୍ରିୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ, ଏବଂ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ପୁଣି ମୂଳ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ଯୋଗଦାନ । ଶେଷ ଭାଗରେ ଦୁଇଥର ନିର୍ଦ୍ଦୟରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଦୀର୍ଘ ଛ'ବର୍ଷ କାଳ ବିଧାନସଭା ପରିଚାଳନା କରିବାର ବିଶଦ ବିବରଣୀ ସହିତ ଉକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶ ଓ ବିଦେଶର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ସ୍ଥାନ ଗୁଡ଼ିକର ପରିଦର୍ଶନ କରି ତାର ଏକ ପୁଷ୍ଟାଂକୁପୁଷ୍ଟ ବିବରଣୀ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି । ମୋର ଅଦ୍ବିତୀୟତାକାଳ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଚିତ୍ର ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିଛି ମାତ୍ର ।

ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣାବ୍ୟବସ୍ଥାର ଚିତ୍ରଣ କରିବା ଅବସରରେ କେବେହେଲେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକ ଭାବରେ କାହାରି ଚରିତ୍ର ସଂହାର କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରିନାହିଁ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅତି ନିଷ୍ଠୁର ଓ ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ ଅଗତ୍ୟା ସ୍ୱୀକାର କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ କ୍ଷମା ମାଗିନେଉଛି ।

ମଣିଷ ନିଜ ଆଦର୍ଶରୁ ଥରେ ବିଚ୍ୟୁତ ହେଲେ ତାର ଉଦ୍ଧାନ ସହଜସାଧ୍ୟ ହୁଏ ନାହିଁ । ଏହି ପରିପ୍ରେକ୍ଷାର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପୂର୍ବ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ରାଜନୀତି ଆଲୋଚନା ସାପେକ୍ଷ ବୋଲି ମନେ କରୁଁ । ଅବଶ୍ୟ ଏ ଦୁଇ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁମାନେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇ ପାରିଛନ୍ତି ସେମାନେ ହିଁ କେବଳ ଦୁଇସ୍ତରର ତାରତମ୍ୟ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଏ ଦୁଇସ୍ତରରେ ରାଜନୀତି କରିବାର ସୌଭାଗ୍ୟ ମୋତେ ମିଳିଥିବାରୁ ମୁଁ ନିଜକୁ ଭାଗ୍ୟବାନ୍ ମନେକରୁଁ ।

ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପୂର୍ବ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀକାଳର ରାଜନୀତି

ଉକ୍ତ ଦୁଇ ସମୟର ଅର୍ଥାତ୍ ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପୂର୍ବକାଳର ରାଜନୀତି ଓ ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳର ରାଜନୀତି ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଅଛି । ବିଦେଶୀ ପିରିଜି ଶାସନର କବଳରେ ପଡ଼ି ଦେଶମାତୃକା ଜର୍ଜରିତା, ଦେଶବାସୀ ନିଷ୍ଠେସିତ, ଉତ୍ସାହିତ ତଥା ଶୋଷିତ । ବିଦେଶୀ ଶାସନ କବଳରୁ ଦେଶକୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଶୋଷଣ ଓ ଉତ୍ସାହନରୁ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ରକ୍ଷାକରି ଦେଶରେ ସ୍ୱରାଜ ସ୍ଥାପନ କରିବା ଥିଲା ସେ କାଳ ରାଜନୀତି ର ମୁଖ୍ୟ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଧ୍ୟେୟ । ଅବଶ୍ୟ ଏହି ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନର ବୀଜ ବହୁପୂର୍ବରୁ ୧୮୫୭ ମସିହାର ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହ ଘଟଣାରୁ ବଢ଼ି କରାଯାଇ ଥିଲେ ହେଁ ଏହା ଏକ ଫଳବାନ୍ ବୃକ୍ଷରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା, ବହୁକାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ । ୧୮୮୫ ମସିହାରେ ‘କଂଗ୍ରେସ’ ସଂଗଠନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଦେଶ ଶାସନ ସଂପର୍କରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାର ଅଧିକାର ମିଳିଲା । କ୍ରମେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଏ ସଂଗଠନରେ ଯୋଗଦାନ ପରେ ଏହା ଏକ ଜାତୀୟଗଣ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ଦେଶର ଜନ ସାଧାରଣ ଶାସକ ଓ ଶାସିତ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଅବହିତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଏ ସଂଗଠନ କ୍ରମଶଃ ଜୋରଦାର ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ସେତେବେଳେ ଯେଉଁମାନେ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯୋଗଦାନ କରୁଥିଲେ, ସମସ୍ତେ ଜାତୀୟ ଭାବରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହେଉଥିଲେ । ଦେଶରୁ ବିଦେଶୀ ଶାସନର ବିଲୋପ ସାଧନ କରି ସ୍ୱରାଜ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଥିଲା ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଓ ଧ୍ୟେୟ । ସେତେବେଳେ ରାଜନୀତି କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ଥିଲା ଦେଶପ୍ରୀତି, ଦେଶକୁ ସେମାନେ ସେତିକି ଭଲ ପାଉଥିଲେ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କଠାରେ ଥିଲା ଦେଶକ୍ରାନ୍ତି ଓ ଦେଶପ୍ରତି ମମତା । ସେମାନେ ଦେଶପ୍ରେମରେ ଏପରି ଭାବରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇଥିଲେ ଯେ, ଦେଶପାଇଁ ହସି ହସି ପାଖିଖୁଣ୍ଡରେ ମଧ୍ୟ ଝୁଲିଯିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ ପଦ ହେଉ ନଥିଲେ ।

ପୋଲିସର ବେତ ଓ ଲାଠି ପ୍ରହାର ସହିବାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଜେଲ ତଥା ଜରିମାନା ଦଣ୍ଡ ଭୋଗିବାରେ ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେ କରୁଥିଲେ । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ

ଆହ୍ୱାନରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଜାତି, ଧର୍ମ, ସଂପ୍ରଦାୟ ଆନ୍ତରିକ ତଥା ଭାଷାର ଭେଦଭାବ ଭୁଲି ଜାତୀୟ ସଂହତିରେ ଜନତା ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠୁଥିଲା । ସେତେବେଳର ରାଜନୀତି କରୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତା ସ୍ପର୍ଶ କରି ପାରିନଥିଲା । ମନ ଥିଲା କୌଣସି ପ୍ରକାର ଲାଭ ବା ଲୋଭର ମୋହ । ଧନିକ ବ୍ୟବସାୟୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଅର୍ଥ ଦାନକରି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ରଖିବାର ସହାୟକ ହେଉଥିଲେ । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କର “କୁଟିଖାଅ ଓ କାଟି ପିନ୍ଧ” ନୀତି ଏକ ଆଦର୍ଶ ଓ ସରଳ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାରେ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରଭାବ ପକାଇ ପାରିଥିଲା । ପରିଣାମରେ ଅର୍ଥ ଓ କ୍ଷମତାର ପ୍ରଲୋଭନକୁ ପଦାଘାତ କରି ଦେଶ ମାତୃକାର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ପାରିଲା । ଅବଶ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ କେତେକ ସ୍ୱାର୍ଥପର ବ୍ୟକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁରୁତର ମିଥ୍ୟା ଅଭିଯୋଗମାନ ଆଣି ସେମାନଙ୍କୁ କଳଙ୍କିତ କରିବାର ଅପଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେମାନେ ସେଥିରେ ସଫଳକାମ ହୋଇ ପାରିନାହାନ୍ତି ।

ଲୋକଶକ୍ତି ଆଗରେ ରାଜଶକ୍ତି କେବେହେଲେ ବିଜୟଲାଭ କରିପାରିନାହିଁ । ଭାରତଭାତ ଆନ୍ଦୋଳନର ପରିଣାମରେ ୧୯୪୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ତା ୧୫ରିଖରେ ଦେଶ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କଲା । ସେ ଦିନ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ସୁସ୍ତୁଥିଲାବେଳେ ଭାରତ ଜାଗ୍ରତ ଥାଇ ନିଜର ଜାତୀୟ ପତାକା ଲାଳକିଲ୍ଲା ଆକାଶରେ ଉଡ଼ାଇବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଲା । ସେ ଦିନର ଯେଉଁ ଆନନ୍ଦ ଓ ଉଲ୍ଲାସନା ତାହା ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା କଷ୍ଟସାଧ୍ୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ କିଏ କ’ଣ ପାଇବ ଏପରି ଲକ୍ଷ୍ୟ କାହାରି ମନରେ ନଥିଲା । ନିଜ ଜୀବନର ଚକଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତା ଭଳି ହାନ ସ୍ୱାର୍ଥପରତାର ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥାଇ ଦେଶର ମୁକ୍ତିଲାଭ ଲକ୍ଷ୍ୟରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଲମ୍ବ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ । ଅନେକ ଅଗ୍ରଣୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ତଥା ବୀର ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦାନ କରି ପାଣି କାଠରେ ପ୍ରାଣ ଦେବାଠାରୁ ଜେଲ ଜୀବନର ଅତ୍ୟାଚାର ତଥା ଅକଥନୀୟ ଯନ୍ତ୍ରଣା ସହ୍ୟ କରି ପ୍ରାଣତ୍ୟାଗ କରିଛନ୍ତି ମାତ୍ର ସ୍ୱାଧୀନତାର ଝଲକ ଦେଖି ପାରିନାହାନ୍ତି - ଭୋଗ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା । ଅନେକ ଅତ୍ୟାଚାରର ଶାକାର ହୋଇ ଅକର୍ମଣ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ ଉପଭୋଗ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ସେ ଦିନର ଆନନ୍ଦ ଉତ୍ସବକୁ ଉପଭୋଗ ନ କରି ଉପେକ୍ଷା କରିଥିଲେ ଆଉ ଜଣେ ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତି । ସେ ହେଉଛନ୍ତି ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନର ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶକ, ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ, ଜାତିର ଜନକ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ । ଭାରତ ମାତାର ବିଖଣ୍ଡିତ ସ୍ୱାଧୀନତା-ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଓ ପାକିସ୍ଥାନର ବିଭକ୍ତୀକରଣ ତାଙ୍କ ପ୍ରାଣରେ ଦେଇଥିଲା ଚରମ ଆଘାତ । ସେତେବେଳକୁ ସେ ବିଖଣ୍ଡିତ ବଙ୍ଗଦେଶର ନୂଆଖୋଲି ଅଞ୍ଚଳର ଘରେ ଘରେ ବୁଲି ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଫେରାଇ ଆଣିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟାପୃତ ଥିଲେ ।

ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଏ ଦୁଇ ସଂପ୍ରଦାୟ ହେଉଛି ଭାରତର ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ । ଦେଶର ହିତ ପାଇଁ ଏଦୁଇ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଯେ ଏକତା ଏକାନ୍ତ କାମ୍ୟ-ଏହା ଭଲ ଭାବରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନେଇ ଗାନ୍ଧିଜୀ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ ଚଳାଇ ଥିଲେ । ଥରେ କୌଣସି

କାରଣବଶତଃ ଏ ଦୁଇ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରୁ ତାର ସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଆମରଣ ଅନଶନରେ ବସିଲେ । ତାଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଏପରି ଉଦ୍‌ବେଗ ଜନକ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଯେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଚଢ଼କ ପଡ଼ିଗଲା । ତହିଁ ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକେ ଆସି ନିଜ ନିଜର ଭ୍ରମ ସ୍ୱୀକାର ପୂର୍ବକ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପ୍ରତିଜ୍ଞାବଦ୍ଧ ହେବାରୁ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅନଶନରୁ ଉଠିଥିଲେ ଏବଂ ସମଗ୍ର ଦେଶ ଆଶ୍ଚିତ୍ତ ଲାଭକଲା । ଆମ ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ଗାଣତାନ୍ତ୍ରିକ ସମାଜବାଦୀ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ସାର୍ବଭୌମ ରାଷ୍ଟ୍ର । ଭାରତବର୍ଷ ମୁନି ରକ୍ଷିତ ଦେଶ । ଏ ଦେଶର ଅଗ୍ରଜନ୍ମମାନେ ସବୁ ଧର୍ମପ୍ରତି ସହନଶୀଳତା ପ୍ରକାଶ କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଭାରତରୁହିଁ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାର ଜନ୍ମ ଏବଂ ଏଇଥିପାଇଁ ଭାରତ ଆଜି ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ସମ୍ମାନିତ । ଭାରତ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟତ୍ର କେଉଁଠାରେ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତା ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ରୂପଦେଇ ଏହାକୁ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ପରିଚିତ କରାଇଛନ୍ତି । ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ପାଇଁ ଚାଲିଥିବା ଯୁଦ୍ଧରେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ଖ୍ରୀଷ୍ଟିୟାନ, ଜୈନ, ବୌଦ୍ଧ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ଧର୍ମର ଲୋକେ ସାମ୍ବିଧାନିକତାର ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଭେଦଭାବକୁ ଭୁଲି ଏକମାନ ଏକପ୍ରାଣରେ ଲାଗିଥିବାରୁ ହିଁ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ଏ ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେଲେ । ମାତ୍ର ଏ ଦେଶର ଶାସନ ଡ଼ୋରା ଛାଡ଼ିବାର ଅବ୍ୟବହିତ ପୂର୍ବରୁ ଦେଶକୁ ଭାଗ ଭାଗ କରି ଏକ ବିଷବୃକ୍ଷ ରୋପଣ କରିଗଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ପାକିସ୍ଥାନର ନାମ ଗନ୍ଧ ନଥିଲା - ଉଭୟ ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ଭାରତବର୍ଷ । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଓ ମହମ୍ମଦ ଅଲୀ ଜିନା ଉଭୟେ ଥିଲେ କଂଗ୍ରେସର ନେତା-ଉଭୟଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ଏକ - ଦେଶମାତୃକାକୁ ପରାଧୀନ ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ସ୍ୱରାଜ ସ୍ଥାପନ କରିବା । ମାତ୍ର ଏ ଦୁଇ ନେତାଙ୍କ ଭିତରେ ଥିଲା ଆକାଶ ପାତାଳ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ଜଣେ ଦରିଦ୍ର ଜନତାର ଦୁଃଖରେ ଅଭିଭୂତ ହୋଇ ସ୍ୱେଚ୍ଛାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ବରଣ କରିଥିବାବେଳେ ତଥା କ୍ଷମତା ଓ ପଦପଦବୀର ଲାଜସା ନ ରଖି ପକାର ଜୀବନଯାପନକୁ ବରଣ କରି ନେଇଥିବାବେଳେ ଅନ୍ୟ ଜଣେ ବିଭାତୀ ଶୈଳୀରେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରି ଏକ ନୂତନ ଦେଶ ସୃଷ୍ଟି କରି ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ କ୍ଷମତାର ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ଏହିଥିରୁ ହିଁ ଜନ୍ମ ନେଲା ପାକିସ୍ଥାନ । ପଶ୍ଚିମର କେତକ ଅଞ୍ଚଳ ଓ ବଙ୍ଗଦେଶର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳକୁ ନେଇ ଗଠିତ ହେଲା ପାକିସ୍ଥାନ । ଯେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମନ୍ଦଥିଲେ ତାର ପରିଣାମ ତଦନୁଯାୟୀ ମନ୍ଦ ହୋଇଥାଏ । ଏହାର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ନୂତନଭାବରେ ଜନ୍ମ ନେଇଥିବା ପାକିସ୍ଥାନର ରୂପ ବେଶି ଦିନ ଡିଶି ପାରିଲା ନାହିଁ । ପାକିସ୍ଥାନ ପୁଣି ବିଖଣ୍ଡିତ ହେଲା-ସେଥିରୁ ଜନ୍ମନେଲା ନୂଆ ଏକ ଦେଶ 'ବାଂଲାଦେଶ' ।

ସ୍ୱପ୍ନର ଭାରତବର୍ଷ

ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ନିଜ ଜୀବନର ମାୟା ନ ରଖି ନାନା ଦୁଃଖ କଷ୍ଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଦେଶର ମୁକ୍ତିପାଇଁ ଲାଗି ପଡ଼ିଥିଲେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଂଗ୍ରାମୀର ସ୍ୱପ୍ନଥିଲା - ସୁନାର ଭାରତ । ସେଇଥିପାଇଁ ସମସ୍ତ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ, ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ସବୁ ହସି ହସି ସହିନେଇ ପାରୁଥିଲେ । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଏ ଜାତିର ମୌଳିକ ଚରିତ୍ର ଓ ଆଦର୍ଶକୁ ବିନୋପ କରି ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ଦାସତ୍ୱ ଶୃଙ୍ଖଳରେ ପକାଇ ରଖିଥିଲା । ଜାତି ଓ ଦେଶ ପ୍ରତି ଅନୁରକ୍ତି ନାନା ଭାବରେ କ୍ଷୁର୍ବ ହୋଇ ପଡ଼ିଥିଲା - ଜାତୀୟତାର ଅନୁଭୂତି ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆଦୌ ନଥିଲା । ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମୀ ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲା- ଦେଶ ବିଦେଶୀ ଶାସନ କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କଲେ ପୁଣି ମଣିଷ ମଣିଷ ମଧ୍ୟରେ ସଦ୍‌ଭାବ ଫେରି ଆସିବ-ଭାତୃତ୍ୱ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ । ଗ୍ରାମଗୁଡ଼ିକ ସଂଗଠିତ ହୋଇ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସୃଷ୍ଟିହେବ । ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ଭାଷାଭାଷୀ ଭିତ୍ତିରେ ପୁନର୍ଗଠିତ ହୋଇ ଜାତୀୟ ଶକ୍ତିର ଅଭ୍ୟୁଦୟରେ ସହାୟକ ହେବ । ଜନ ସାଧାରଣ ଦ୍ୱାରା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରୀତିରେ କେବଳ ରାଜ୍ୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ନୁହେଁ, ଜିଲ୍ଲା ଓ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ଲୋକ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ । କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭୂତ ଉନ୍ନତି ଘଟି ଏକ ସ୍ୱଚ୍ଛଳ ଓ ସ୍ୱାବଳମ୍ବୀ ଦେଶଭାବରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରି ପାରିବ । ଦେଶ ପରାଧୀନ ଥିବାରୁ ନିଜର ଆବଶ୍ୟକ ଅନ୍ନ-ବସ୍ତ୍ର ପାଇଁ ଦେଶବାସୀ ଆଜି ଯେପରି ବିଦେଶ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛନ୍ତି ତାହା ବନ୍ଦ ହୋଇ ଦେଶ ତିରଦିନ ପାଇଁ ସ୍ୱାବଳମ୍ବୀ ହୋଇ ପାରିବ । ଆମର ପୁରାତନ କାରିଗରୀ କୌଶଳର ପୁନରୁଦ୍ଧାନ କରି ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳରେ ତାର କ୍ରମୋନ୍ନତି କରିପାରିବ । ପୂର୍ବପରି ଆମର ବିଭିନ୍ନ କୃଷି ଓ ଶିଳ୍ପ ଜାତ ପଦାର୍ଥ ବିଦେଶକୁ ରପ୍ତାନୀ କରି କାରିଗର ଓ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ କରି ଦେଶର ସମୃଦ୍ଧି ସାଧନରେ ପ୍ରୟାସ କରିପାରିବା ।

କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଜଳସେଚନ ହିଁ ମୁଖ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା । ପରାଧୀନ ଭାରତରେ ଆଜି କୃଷକର ଶତକଡ଼ା ଏକଭାଗ ଜମି ମଧ୍ୟ ଜଳ ସେଚିତ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ

କଳା ପରେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଜଳସେଚନକୁ ସର୍ବାଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେଇ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ସାଧନ ହେବ ସର୍ବପ୍ରଥମ ପଦକ୍ଷେପ । ଯୋଜନାବଦ୍ଧ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସ୍ଥିର କରି ପ୍ରଥମ ଦଶବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତତଃ ଶତକଡ଼ା ପଚାଶ ଭାଗ ଜମିରେ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା । କୃଷିର ଉନ୍ନତି ସାଧନ କଳାପରେ ଶିଳ୍ପୋନ୍ନତି ପାଇଁ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି କରି ବହୁଳ ଭାବରେ ଲୋକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କଳାପରେ ବୃହତ୍ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି କରିବା । ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ବିଦେଶୀ ଶାସନ କାଳରେ ଦେଶର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଅତି ମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଶତକଡ଼ା ଅଶୀଭାଗ ଲୋକ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥାଇ ଅକଥନୀୟ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲାପରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରୀତିରେ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ସମାଜର ଦରିଦ୍ରତମ ବ୍ୟକ୍ତିର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ପ୍ରତିବିଧାନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଜୀବନ ଗଢିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇ ପାରିବା ଭଳି ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା । ବିଶେଷ ଭାବରେ ଭାରତର ଯେଉଁ ମୌଳିକ ସଂସ୍କୃତି ସୃଜନଶୀଳତା ଓ ତ୍ୟାଗନିଷ୍ଠା ଯାହା ଜାତିର ଜନକ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ନିଜ ଜୀବନରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରିଥିଲେ ତଦନୁଯାୟୀ ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀଙ୍କୁ ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରି ଏକ ସରଳ ନିରାତମ୍ବର ଓ କର୍ମଠ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବା । ଭାରତ ଏକ ମହାନ ଦେଶ । ଏଠାରେ ବହୁ ସଂସ୍କୃତି, ଭାଷା ଓ ଜାତିର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ସହିତ ପ୍ରାକୃତିକ ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟ ରହିଥିବାରୁ ଏ ଦେଶର ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ହିଁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଚରିତ୍ର । ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରୀତିରେ ସବୁ ବର୍ଗର ସମନ୍ବୟତା ରକ୍ଷା କରି ପ୍ରଗତି ସାଧନ କରିବା ଥିଲା ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ଧ୍ୟେୟ ।

ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଲାବେଳେ ନିଜର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ୍ୟତ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନ ଦେଇ ମୁଖ୍ୟ ଧ୍ୟେୟ ରଖୁଥିଲେ ଦେଶର ମୁକ୍ତି ଲାଭରେ । ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ ପରେ କିଏ କ'ଣ ପାଇବ ଏପରି ଲକ୍ଷ୍ୟ କାହାରି ମନରେ ନ ଥିଲା । ବହୁ ଅଗ୍ରଣୀ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଦେଶମାତୃକାର ମୁକ୍ତି ପାଇଁ ସହାଦ ହୋଇ ଅମର ହୋଇଛନ୍ତି ମାତ୍ର ସ୍ବାଧୀନତାର ସ୍ବାଦ ଚାଖୁ ପାରିନାହାନ୍ତି ।

ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳ

ଏ ଜାତି ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ୧୯୪୭ ମସିହାରେ ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ଆନନ୍ଦରେ ବିଭୋର ହୋଇଛି । ସେ ଦିନ ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରରେ ଜାତୀୟ ପତାକା ଉଡ଼ାଇ ଯେଉଁ ଉଦ୍‌ବେଳିତ ଆନନ୍ଦ ଏ ଜାତି ଅନୁଭବ କରିଛି ତାହା ଭାଷାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା କିରବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ । ଆଜି ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ବବେଳକୁ ମୁଷିମେୟ ଯେଉଁ କେତେଜଣ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଜୀବିତ ରହିଛନ୍ତି ସେମାନେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ଓ ଆଦର୍ଶର ଅବକ୍ଷୟ ଦେଖି ମର୍ମାହତ ହେଉଛନ୍ତି-ନିଜକୁ ଅବସ୍ଥା ସହିତ ଖାପ ଖୁଆଇ ନ ପାରି ହା ହତାଶାରେ ସମୟ ଅତିବାହିତ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଉପାୟନ୍ତର ପାଉନାହାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର ଯେ ପ୍ରଗତି ହୋଇନାହିଁ-ତା ନୁହେଁ । ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇଛି । ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଂଶଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି । ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ପରି ଆମ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମାନାନ୍ୱିତ ଆସନ ଲାଭ କରି ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହୋଇଛି । ଶିକ୍ଷା ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବହୁ ସୁଧା, କଲେଜ ତଥା ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି, ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟକେନ୍ଦ୍ର ତଥା ଚିକିତ୍ସାଳୟମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଚିକିତ୍ସାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଶିକ୍ଷାକ୍ଷେତ୍ରରେ ମୌଳିକ ମାପକାଠି ହେଉଛି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷିତ କରିବା, ମାତ୍ର ୫୦ ବର୍ଷର ସ୍ବାଧୀନ ଦେଶରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ପର ହୋଇ ନଥିଲେହେଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରିବାରେ ମଧ୍ୟ ଏ ଯାବତ୍ ସଫଳକାମ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ସାମୂହିକ ସାକ୍ଷରତା ହାସଲ ପାଇଁ ଜାତୀୟ ଓ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ କୋଟିକୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟିତ ହେବା ଏକ ଦୁଃଖର ବିଷୟ । ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଦେଶ ଅପୂର୍ବ ସାଫଲ୍ୟ ଲାଭ କରିଥିଲେ ହେଁ, ବହୁ ବ୍ୟୟରେ ଯେଉଁ ସବୁ ସରକାରୀ ଉଦ୍ୟୋଗ ଗୁଡ଼ିକ ଗଢ଼ି ଉଠିଥିଲା, ସେ ଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଭୃତ କ୍ଷତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଏବେ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗଳଗ୍ରହ ଭାବେ ଛିଡ଼ା ହେଲେଣି । ଅବଶ୍ୟ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିଳ୍ପର ସଫଳତା କେବଳ ଯେ ଦେଶବାସୀ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି ତା' ନୁହେଁ ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏହା

ସମ୍ମାନ ଓ ଆକର୍ଷଣର ପ୍ରତୀକ ହୋଇପାରିଛି । ବାଣିଜ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରାଦାଟ ଗମନାଗମନ ତଥା ଯାନବାହନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଶାନୁରୂପ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇଛି । ବିଶେଷତଃ ମହାକାଶ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମର ଉଦ୍‌ଭାବନ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ ସହିତ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଛି ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବ ନାହିଁ । ମୋଟ ଉପରେ ଜଳ ସ୍ଥଳ ଓ ଆକାଶ ପଥରେ ଆମର ଅଗ୍ରଗତି ଆଶାନୁରୂପ ହୋଇ ପାରିଛି ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଆମର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟିଛି ମାତ୍ର ଅଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ଆମେ ସେହି ପରିମାଣରେ ସଫଳତା ହାସଲ କରିପାରିନାହିଁ । ପରିବେଶ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସେଥିପ୍ରତି ସାଧାରଣତଃ ଜମା ଧାନ ଦିଆଯାଇଥାଏ ଏବଂ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଇଚ୍ଛାକିର ଏଥିପ୍ରତି ଗୁରୁତର ଅବହେଳା କରା ଯାଇଥାଏ ।

ଓଡ଼ିଶା ନୈସର୍ଗିକ ସଂପଦରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହାର ମୁନିଜନ ମନଲୋଭା ମନୋରମ ବନରାଜି ଆଜି ମାନବର ଅତ୍ୟାଚାର କବଳିତ ହୋଇ ନିଃଶେଷପ୍ରାୟ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ଆମ ରାଜ୍ୟ ବନସଂପଦରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲା । ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷରାଜି ସହ, ବିବିଧ ଔଷଧବୃକ୍ଷ, ବହୁବିଧ ବନ୍ୟଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ତଥା ବଣ୍ୟ ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କର ବିପଦଜନକ ଅବକ୍ଷୟ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ଆଜି ସୃଷ୍ଟିର ଧ୍ୱଂସର କାରଣରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲାଣି । ଅତୁଳ ଖଣିଜ ସଂପଦ, ନଦନଦୀ ତଥା, ମାଟିତଳ ଜଳ ଦେଶରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲେ ହେଁ ଏ ସବୁର ଯଥାର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଆଜି ମଧ୍ୟ ଦେଶର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ମରୁଡ଼ି ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର ପଦଧ୍ୱନୀ ଶୁଣିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଏ ଯାବତ୍ ଦେଶରେ ଆଠଟି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ବି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ବହୁଲୋକ ରହି ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ବହୁ ସ୍ତରରେ ଦେଶର ପ୍ରଗତି ସାଧିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ସ୍ୱପ୍ନ କ'ଣ ସାକାର ହୋଇ ପାରିନାହିଁ ? ହୋଇପାରିନାହିଁ ନିଶ୍ଚୟ-ସେଥିପାଇଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ହା ହତାଶାରେ ଜୀବନ କଟାଇଛି ।

ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ଗୋଟିଏ ଜାତିର ମୁଖ୍ୟମାନଦଣ୍ଡ । ଜାତିର ମାନ ମହତ୍ତ୍ୱ ଏଇ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରରୁ ଜଣାଯାଏ । ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଅଭାବରେ କୌଣସି ଜାତି ଡିକ୍ଷି ପାରେନା । ଭାରତରେ ଦୀର୍ଘ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ବିଦେଶୀ ଶାସନ କାଳରେ ଦେଶର ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ତଥା ସଂହିତକୁ ନଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ବିଦେଶୀ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ନାନା ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର କରି ଏ ଦିଗରେ ସଫଳ ହେଲା । ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହ ବେଳେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ସଂହିତ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଥିଲା ତାହା ବିଦେଶୀ ସରକାରର ମୂଳଦୁଆକୁ ଦୋହଲାଇ ଦେଇଥିଲା । ତେଣୁ ବିଦେଶୀ ଶାସକ ବେଶ୍ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିଥିଲା, ଏ ଦେଶରେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲେ, ଏଠାରେ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଚଳିବ ନାହିଁ । ସାମ, ଦାନ, ଦଣ୍ଡ, ଭେଦ ସବୁ ନାତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ବିଦେଶୀ ଶାସକ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରକୁ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ । ସୁତରାଂ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ଜାତିର

ଜନକ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଥମେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ । ଜାତି, ଧର୍ମ, ଭାଷା ଓ ସଂପ୍ରଦାୟ ପ୍ରଭୃତିର ଭେଦଭାବ ଭୁଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭାରତୀୟ ଭାବରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ କରାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ତଥାପି ଭେଦନୀତି ପ୍ରୟୋଗ କରି ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବରୁ ଏହି ପୁରାତନ ଭୃଷ୍ଟକୁ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଦେଲା, ଯାହାର କୁ ପରିଣତି ଏବେ ଉଭୟେ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ବହୁବର୍ଷ ପରେ ବି ଏଇ ଧର୍ମଭାବ ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ଶାନ୍ତିରେ ଶୋଇଥିବା ପାରାବତର ପକ୍ଷ ଛେଦନ କଲା, ୧୯୯୨ ମସିହାର ଡିସେମ୍ବର ତା. ୬ରିଖ ଦିନ ଉଦ୍ୟତ୍ତ ଜନତା ବାଗ୍ରୀ ମସଜିଦ୍‌ର ଗମ୍ଭୁଜ ଗୁଡ଼ିକ ଭାଙ୍ଗି ଚୂରମାର କରିଦେଲେ । ଏହାଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁଃଖ ଓ ପରିତାପର ବିଷୟ ବିଶ୍ଵ ହିନ୍ଦୁ ପରିଷଦ ଭଳି କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଡିସେମ୍ବର ତା. ୬ରିଖ ଦିବସଟିକୁ ‘ଶୌର୍ଯ୍ୟ’ ଦିବସରୂପେ ପାଳନ କରୁଛି । ଯେଉଁଠି ଭୁଲକୁଝାମଣା ଯୋଗୁଁ ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟ ଦଙ୍ଗାରେ ମାତି ଧନଜୀବନ କ୍ଷୟ କଲା-ପୃଥିବୀ ରକ୍ତ ରଂଜିତ ହେଲା-ତାହା କ’ଣ ଶୌର୍ଯ୍ୟର ପରିଚାୟକ ? ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀର ସ୍ଵପ୍ନଥିଲା -ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ଭ୍ରାତୃତ୍ଵ ଓ ସଦ୍‌ଭାବ ।

ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ନଷ୍ଟ ହେବାଯୋଗୁଁ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାର ଆଜି ସମାଜର ପ୍ରାଧାନ ଅଙ୍ଗରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ଦେଶର ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଭ୍ୟବୃନ୍ଦ ତଥା ରାଜ୍ୟପାଳମାନଙ୍କ ନାମରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗମାନ ଆଗତ ହେଉଛି ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକଙ୍କୁ ଜେଲ ହାକତରେ ରଖାଯାଇ ବିଚାର ଚାଲିଛି । କେତେକଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗମାନ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡିତ ମଧ୍ୟ ହେଲେଣି । “*ଯଦ୍‌ ଯତା ଚରତି ଶ୍ରେଷ୍ଠସ୍ତଦ୍‌ ତଥେବେତରେ ଜନଃ*” ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଲୋକଙ୍କ ଆଚରଣରୁ ହିଁ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଆଚରଣ ଶିକ୍ଷା କରିଥାଆନ୍ତି । ଯେଉଁଠି ଏ ଭଳି ପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହେଉଛନ୍ତି ସେଠାରେ ପ୍ରଶାସନରେ ଥିବା ଅନ୍ୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କ କଥା କ’ଣ କହିବା । ଆଜି ଯେଉଁମାନେ ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଡାକ୍ତର ତଥା ପ୍ରଶାସନର ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀରେ ନିଯୁକ୍ତି ହୋଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ଦେଶବାସୀ ଆମ ସାଧାରଣ ଜନତା ମଧ୍ୟରୁ ଜଣେଜଣେ । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ବୁଦ୍ଧିମାନ, ଶିକ୍ଷିତ, ଚତୁର ତଥା ପ୍ରତିଭା ସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ଏହା କେହି ଅସ୍ଵୀକାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଏମାନଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷିତ କରିବାରେ, ପ୍ରତିଭାଶାଳୀ କରି ଗଢ଼ିତୋଳିବାରେ ଦେଶ ଅଜସ୍ର ଅର୍ଥବ୍ୟୟ କରିଛି-ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଛି । ଏମାନେ ଅଧ୍ୟୟନରତ ଥିବାବେଳେ ନିଜ ଜୀବନର ଭବିଷ୍ୟତ କର୍ମପନ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ବହୁ ଶ୍ରୁତି ମଧୁର ବୟାନମାନ ଦେବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଡାକ୍ତର, ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଆଇ.ଏ.ଏସ୍., ଆଇ.ପି.ଏସ୍. ତଥା ବିଚାର ବିଭାଗର ପଦ ପଦବୀରେ ରହି ଦେଶ ତଥା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବାରେ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ କରିବାର ବୟାନ ସର୍ବସାଧାରଣରେ ଦେବାର ବହୁ ଉଦାହରଣ ରହିଅଛି ।

ମାତ୍ର ପଦପଦବୀର ଅଧିକାରୀ ହେଲାପରେ ଏମାନେ କରନ୍ତି କ'ଣ ? ଦେଶ ଓ ଦଶ ସେବା ନା ଆମ୍ଭସେବା । ଏହା ବର୍ତ୍ତମାନ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ । ସରକାରଙ୍କ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗ ଅନୁଯାୟୀ ଏ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ । ପୋଲିସ୍ ବିଭାଗ କଥା ବା କ'ଣ କୁହାଯାଇ ପାରିବ - ସେ ବିଭାଗ ତ ଖଜୁରୀ ଗଛ-ମୂଳରୁ ତାର ପାହାଚ । ଇଞ୍ଜିନିୟରମାନେ ଜଳସେଚନ, ପୂର୍ବବିଭାଗ, ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକଳ୍ପର ନିର୍ମାଣ ପ୍ରଭୃତିରେ ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏପରି କୌଣସି ଇଞ୍ଜିନିୟର ନାହାନ୍ତି ଯେକି ଲାଞ୍ଚମିଛରେ ଲିପ୍ତ ନୁହନ୍ତି । ଦୁର୍ନୀତି ନିବାରଣ ବିଭାଗ ଏମାନଙ୍କ ଘର ଉପରେ ଚଢ଼ାଉକରି ଆୟ ବର୍ହିଭୂତ ପ୍ରଚାର ସଂପର୍କ ଜବଦ କରୁଛନ୍ତି । ଆୟ ବର୍ହିଭୂତ ଜବଦ୍ ସଂପର୍କ ଗୁଡ଼ିକ ରାଜକୋଷକୁ ଯାଏ କି କ'ଣହୁଏ ସେ ସଂପର୍କରେ କୌଣସି ତଥ୍ୟ ପରେ ଜଣା ପଡ଼େନାହିଁ ଅବଶ୍ୟ । ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ କଥା ଦେଖାଯାଉ । ଶିକ୍ଷା ହେଉଛି ଜାତିର ମାନଦଣ୍ଡ । ଦେଶର ଭବିଷ୍ୟତ ଗଠନ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ହିଁ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସମ୍ମାନାର୍ହ । ମାତ୍ର ଏମାନଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଏବେ ବିଚାରଣୀୟ । ଶିକ୍ଷାଦାନପ୍ରତି ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ନାହିଁ, ସେମାନେ କେବଳ ପାଠାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ନିଜର ଗୁଜରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବାକୁ ଏକମୁଣ୍ଡ ଦେଖ୍ୟ ରଖି ଆସୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ଉପରେ ଆଜି ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ୍ୟସ୍ତ । ଯେ ସମାନେ ବ୍ୟକ୍ତି କୈନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇ ନିଜର ସ୍ଵାର୍ଥ ସାଧନରେ ସଦା ବ୍ୟସ୍ତ । ବିଦ୍ୟାଳୟ ତଥା ଯାବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କରେ ଅଧ୍ୟାପନା ଆଜି ନାମକୁ ମାତ୍ର ଚାଲିଛି । ଶିକ୍ଷକ ଅଧ୍ୟାପକ ଆଜି ଘରୋଇ ଟ୍ୟୁସନ୍ ପଡ଼ାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ରାସ୍ତାରେ ଗଲାବେଳେ ପଥଚାରୀକୁ ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ବା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କ ଘର ଜାଣିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ହେବନାହିଁ । ଯେଉଁ ଘରଠାରେ ବୋଝେ ସାଇକେଲ, ମଟର ସାଇକେଲ, ଷ୍ଟର ଜମା ହୋଇଛି, ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଯୋଡ଼ା ବା ଚପଲ ସବୁ ଜମା ହୋଇଛି ନିଶ୍ଚିତଭାବରେ ଧରି ନିଆଯିବ, ସେ ଘରଟି ଜଣେ ଶିକ୍ଷକ ବା ଅଧ୍ୟାପକଙ୍କର । ଡିରିଶ ଚାଲିଶ ଛାତ୍ରଙ୍କୁ ନେଇ ସମୂହ ଭାବରେ ଘରୋଇ ଟ୍ୟୁସନ୍ ପାଠାବରେ ଶିକ୍ଷକମାନେ ସକାଳ ଓ ସଂଧ୍ୟାରେ ନିଜର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ବ୍ୟୟ କରି ଦିଅନ୍ତି । ସ୍କୁଲ ବା କଲେଜରେ କେବଳ ଉପସ୍ଥାନ ହିଁ ଦିଅନ୍ତି-ଅଧ୍ୟାପନା ପାଇଁ ତାଙ୍କଠାରେ ନ ଥାଏ ଆଗ୍ରହ ଓ ଶକ୍ତି । ପରୀକ୍ଷା ପରିଚାଳନା ତଥା ପରୀକ୍ଷାଖାତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଚାଲିଛି ମହା ବିଭ୍ରାଟ । କେନ୍ଦ୍ର ପରିଚାଳକ ତଥା ପରିଦର୍ଶକମାନେ (Invigilators) ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଶ ମୋଟା ଅଙ୍କର ଚାନ୍ଦା ଉଠାଇ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ଭାଗକରି ନିଅନ୍ତି । ବିନିମୟରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ପରୀକ୍ଷାର୍ଥୀମାନଙ୍କୁ ଅସଦାଚରଣ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି । ଖାତା ମୂଲ୍ୟାଙ୍କନରେ ଯେଉଁସବୁ ବିଭ୍ରାଟ ପରିଲକ୍ଷିତ ହେଉଛି ସେ ଗୁଡ଼ିକ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟଲୟର ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଅଣାଗଲେ ସେ ସବୁରେ ବହୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟୁଛି-ଏ ସବୁର ନଜାର କମ୍‌ନାହିଁ । ଏ ସବୁ ଆସଦାଚରଣ ପାଇଁ ଅଭିଭାବକ ତଥା ବାପ ମା ମଧ୍ୟ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଦାୟୀ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରରେ ବାପ ମା ମଧ୍ୟ ନିଜ ପିଲାଙ୍କୁ କପି ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି-ଏହାଠାରୁ ଲଜ୍ଜାର ବିଷୟ କ'ଣ ଥାଇପାରେ ।

ଘରୋଇ ଭାବେ ଏବେ ଦେଶର ଚାରିଆଡେ ଛତୁ ପୁଟିଲାପରି ବିଦ୍ୟାବନ୍ଧ ତଥା ମହାବିଦ୍ୟାବନ୍ଧମାନ ଖୋଜାଯାଉଛି । ଏ ସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କରେ ଯେଉଁ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆ ଯାଉଛି ସେମାନଙ୍କଠାରୁ ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀ ଅନୁଯାୟୀ ତିରିଶ ହଜାରରୁ ପଚାଶ ହଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଗ୍ରୀମ ଚାହା (Donation) ଆକାରରେ ନିଆ ଯାଉଛି ଏବଂ ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କ ପାରିଶ୍ରମିକ ମାସକୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଶହରୁ ତିନିଶହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଟଙ୍କା ଦିଆଯାଉଛି । ଏପରି ଶିକ୍ଷକମାନଙ୍କର ଅଧ୍ୟାପନା ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ଅଛି ନା ଛାତ୍ରଙ୍କ ଚିନ୍ତାଧାରା ସୃଷ୍ଟି କରିବାର ଇଚ୍ଛା ଅଛି । ଖାଲି ଆଶା-ଯାହାକୁ ନେଇ ମଣିଷ ବଞ୍ଚୁଛନ୍ତି-ସେଇ ଆଶା ମରିଚିକା ପଛରେ ଏମାନେ ଗୋଡ଼ାଇଛନ୍ତି -କେଉଁଦିନ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ୱାକୃତି ପାଇବ-କେଉଁଦିନ ଅନୁଦାନ ମିଳିବ । ଅନେକ ସମୟରେ ସେଥିପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନାତ୍ମକ ପଦ୍ଧା ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି -ତଥା କୋମଳମତି ଛାତ୍ରଛାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସେଥିରେ ସାମିଲ କରି ଏକ ବିଦ୍ରୋହାତ୍ମକ ମନୋଭାବ ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ସୃଷ୍ଟି କରିଛନ୍ତି । ଶିକ୍ଷାର ଗୁଣାତ୍ମକ ବିକାଶ ସାଧିତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆଜିର ଶିକ୍ଷା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାବନ୍ଧର ତିନି ଲାଭ କରିବାରେ ପର୍ଯ୍ୟବସିତ ।

ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ତତୋଧିକ-ସେବା ମନୋବୃତ୍ତି ଅପେକ୍ଷା ନେବା ମନୋବୃତ୍ତି ଅଧିକ । ଆତୁରର ଡାକ୍ତର ନିକଟକୁ ନ ଯିବାର ଉପାୟ ନାହିଁ । ଡାକ୍ତରପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ସେ ତାକୁ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗି ପଡ଼ୁଛି । ଘରୋଇ ଚିକିତ୍ସା ବନ୍ଦ କରି ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଭରାଣେବେ ତେଣେ ଗୋପନରେ ଘରୋଇ ଚିକିତ୍ସା କରି ରୋଗୀକୁ ଶୋଷଣ କରିବେ । ଏବେ ତ ଡାକ୍ତରଖାନାରୁ ରୋଗୀକୁ କୌଣସି ଔଷଧ ମିଳେନାହିଁ । ରୋଗୀ ଡାକ୍ତରଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚିଲେ ଡାକ୍ତର ରୋଗୀ ଦେହରେ ହାତ ଲଗାଇ ତାକୁ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ତ ଦୂରର କଥା ରୋଗୀ ନିଜର ରୋଗ କଥା ଅଧା କହିଲାବେଳକୁ ତେଣେ ଡାକ୍ତର ଲମ୍ବା ଦଶ କି ପହରଟା ଔଷଧର ନାମଲେଖୁ ରୋଗୀ ହାତକୁ ବଜାଇ ଦେଲେଣି । ଯଦି କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିକ୍ଷା ଚିକିତ୍ସାର ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା ତେବେ ତୁଳା ବେଷେଇଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଡାକ୍ତରଙ୍କ ହାତରେ ଲଗାଇବା ପାଇଁ ଗ୍ଲୋଭ୍ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସବୁ ଜିନିଷ କିଣି ଆଣିବାକୁ ରୋଗୀକୁ କୁହାଯାଉଛି । ଅପର ପକ୍ଷରେ ଡାକ୍ତରଖାନା ପାଇଁ ପ୍ରତିବର୍ଷ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଔଷଧ ସରକାରୀ ତହବିଲରୁ କିଣା ଚାଲିଛି । ସେ ସବୁ ଔଷଧ ହୁଏ କ'ଣ ?

ପ୍ରଶ୍ନାସନ ବିଭାଗରେ ଅନୁରୂପ ଅବସ୍ଥା ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହୁଏ । ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସଚିବସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାରୀ ବହୁ ଅଫିସର କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ନାନାବିଧ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରେ ଲିପ୍ତ ଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ କମ ନୁହେଁ । ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟ ତଥା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ଏହିପରି ବହୁ ଅଫିସରଙ୍କୁ ନିଲମ୍ବିତ କରାଯାଇଛି । ବୋପର୍ସ, ଯୁରିଆ, ପଶୁଖାଦ୍ୟ ତଥା ପ୍ରତିଭୂତି ମାମଲା ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏହିପରି ବହୁ ଅଫିସରଙ୍କ ପ୍ରଚ୍ଛନ୍ନ ହାତ ରହିଛି ଏହା ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବାର ନୁହେଁ । ସରକାରୀ ଦସ୍ତରରେ ଲୋକଙ୍କର ସମୟାନୁସାରେ କିଛି ନା କିଛି କାମ ନିଷ୍ପନ୍ନ ପଡ଼ୁଛି । କୌଣସି କାମ ପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ଦସ୍ତରକୁ ଗଲେ ବିନା ପଇସାରେ ଲୋକଙ୍କର କୌଣସି କାମ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଅଥଚ

ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀମାନେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ କାମ କରିବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିମାଣର ପାରିଶ୍ରମିକ ପାଆନ୍ତି । ସରକାରୀ ଚାକିରୀର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ହେଉଛି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସେବା-ଏମାନେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ସେବକ -ଏହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ଭୁଲି ଯାଆନ୍ତି । ଦୋଷୀକୁ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ସ୍ୱରୂପ ଦଣ୍ଡଦେବା ଯେପରି ଉଚିତ ତଦନୁରୂପ ସାଧୁ ଓ ସଜ୍ଜୋଗ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ପରାମର୍ଶ କରିବା ବିଧେୟ ।

ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ହାତରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାର କ୍ଷମତା ଅଛି-ସେମାନେ ସରକାରୀ ଚାକିରୀକୁ ନିଜର ପୈତୃକ ସଂପତ୍ତି ମନେକରି ଖୋଲା ବଜାରରେ ବିକ୍ରୀ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ଯାହା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ ନିମ୍ନତମ ପିଅନ ପୋଷ୍ଟପାଇଁ କମ୍ ପକ୍ଷରେ ଡିଭିଡିନ୍ଦ ହଜାରରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପାହ୍ୟା ଅନୁଯାୟୀ ବଡ଼ ବଡ଼ ଏକଲକ୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି ଚାଲିଛି । ଏଥିରେ ଯେ କେତେଜଣଙ୍କର ଲାଭ ରହୁଛି ତା ମଧ୍ୟ ଜାଣିବା କଷ୍ଟକର । ଏଠାରେ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ ଆଲୋଚନାର ଯୋଗ୍ୟ । ଘୋଷ ଦେବା ଓ ନେବାବାଲା ଭଲରେ ସମ ପରିମାଣରେ ଦୋଷୀ । ତେବେ ଏମାନେ ଦେଉଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ନିଜର ଯୋଗ୍ୟତା ଅନୁଯାୟୀ ସରକାରୀ ଚାକିରୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ଅଧିକାର ଥିଲେହେଁ ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ଚାକିରୀ ସରକାରଙ୍କ ଠାରେ ନାହିଁ । ଆମର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏପରି ଯେ ଶିକ୍ଷା ସମାପ୍ତି ପରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ଚାକିରୀ ପକ୍ଷରେ ହିଁ ରୋଜଗାର ଥାଆନ୍ତି । ତେଣୁ ପାଠ ପଢ଼ି ଯୋଗ୍ୟତା ଅର୍ଜନ କରିବା ସାଥ୍ ସାଥ୍ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ଲାଜ ଦେବାର କ୍ଷମତା ଥିଲେ ଯାଇ ଜଣେ ଚାକିରୀ ହସ୍ତଗତ କରି ପାରୁଛି । ପୁଣି ଜାତି ଓ ସଂପ୍ରଦାୟ ଭିତ୍ତିରେ ସରକାରୀ ଚାକିରୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ସଂରକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯୋଗ୍ୟତା ମଧ୍ୟ କାମରେ ଆସୁନାହିଁ ।

ଆମର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଦେଶପ୍ରୀତି ଜନ୍ମଦାବା, ଦେଶକୁ ଭଲ ପାଇବା ଓ ଦେଶପାଇଁ ତ୍ୟାଗ କରିବାର କୌଣସି ଉପାଦାନ ନାହିଁ, ବରଂ ଦେଶକୁ ଭୁଟି ନେବାର ଉପାଦାନ ରହିଅଛି -ଏପରି ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତି ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ତଥା ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହେବାରେ ଅଣ୍ଟାଯିଏ ହେବାର କୌଣସି କାରଣ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଧେୟ । ଅବଶ୍ୟ ଜନସଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିଲେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀଙ୍କୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ରୋକାଯାଇ ପାରନ୍ତା-ମାତ୍ର ଆମ ଜନସଂଖ୍ୟାରେ ଅର୍ଦ୍ଧାଧିକ ଯେଉଁଠି ଅଶିକ୍ଷିତ ସେପରି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜନସଚେତନତା ଆଣା କରିବା ବିତମ୍ଭନା ମାତ୍ର । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଦେଶରେ ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ କରି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା । ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର ଏକମାତ୍ର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ରହିଲା ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି । ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ବ୍ୟବସାୟ ବାଣିଜ୍ୟର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ କରି ବୈଦେଶିକ ମୁଦ୍ରା ଅର୍ଜନ ପୂର୍ବକ ଦେଶକୁ ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଉନ୍ନତ କରିବା । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଜନ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବାପାଇଁ ସାମୁହିକ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ଆଦର୍ଶ ନୈତିକ ଚିରନ୍ତ୍ର ତଥା ମାନବିକ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକର ବିକାଶ ପାଇଁ କୌଣସି ପ୍ରୟତ୍ନ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ଏପରିକି

ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଯେଉଁଠାରେ ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାୟାଦଳୁ ତାଲିମ ଦିଆ ଯାଉଛି ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଛାତ୍ର ମାନଙ୍କର ଚରିତ୍ର ତଥା ମାନବିକ ଗୁଣବିକାଶ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ବା ଉପଦେଶ ଦେବାକୁ କେହି ସାହସ କରୁ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ଓ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟିଛି । ଏଥିରୁ ମୁଁ ମିଳିବା ସହଜ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଅନ୍ୟ ଦିଗରେ ବିଦେଶରୁ ଗଣ କରି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଦୁର୍ବଳ ଘଟାଇବାରେ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଏହି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟୟିତ ହେଲା ତାହା ଦେଖି କୌଣସି ଲାଭ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ଏ ଯାବତ୍ ଏସବୁ ବାବଦରେ ଯେତିକି ଆଲୋଚନା ଯାଇଛି ତାହା ଠିକ୍ ଭାବରେ ଲାଗି ପାରିଥିଲେ ଦେଶ ଆଜି ହସି ଉଠିଥାନ୍ତା - ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟର ଅଳ୍ପ କେତେ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥାଆନ୍ତା-ମାତ୍ର ଏ ସବୁ ଅର୍ଥ ଅପବ୍ୟୟ ହୋଇଛି ବାଟମାରଣା ହୋଇଯାଇଛି । ଦେଶର ଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ଚାକାର ଗାନ୍ଧୀ ମୁକ୍ତ ବ୍ୟବସାୟର ସ୍ୱାକାର କରିଛନ୍ତି-ସମୂହ ପ୍ରଗତି କକ୍ଷ୍ୟରେ ବ୍ୟୟ କରା ଯାଉଥିବା ଚଳାଚଳିକରୁ ମାତ୍ର ୧୫% ବା କାମରେ ଲାଗୁଥିବା ବେଳେ ଅବଶିଷ୍ଟ ୮୫ ପଇସା ବାଟମାରଣା ହୋଇ ଯାଇଛି । ଏହି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏ କଥା ସ୍ୱାକାର କରିବାର ଅର୍ଥ ଏପରି ବାଟମାରଣାକୁ ରୋକିବାପାଇଁ ନିଜର ଅସହାୟତା ବ୍ୟକ୍ତ କରିବା । ତେବେ ଏହି କ୍ରମବଦ୍ଧ ବ୍ୟୟ ଆସିବା ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ରାକ୍ଷସ କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ? ଏ ସଂପର୍କରେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦାସଙ୍କ ଭାଗବତ ବାଣୀ ହିଁ ଭରସା :

“ସର୍ବେ ହୋଇଣ ଏକମୁଖ-ତାଙ୍କ ହେ ଜଗନ୍ନାଥ ! ରଖ ।”

ଭାରତ ଏକ ମହାନ ତଥା ସମସ୍ୟା ବହୁଳ ଦେଶ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ଆରୋପ କରି ତଥା ଦେଶର ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟି ଆଗରେ ରଖି ଆମର ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ କାଳର ଲୋକଙ୍କ ବହୁ ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ ହେଲାଭଳି ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ସଂବିଧାନ ବାରମ୍ବାର ସଂଶୋଧନ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବ୍ରିଟେନ୍‌ର ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ବିଶ୍ୱର ପ୍ରାଚୀନତମ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଦେଶକୁ ଠିକ୍ ଭାବରେ ଚଳାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଅବଶ୍ୟ ଆମଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ବ୍ରିଟେନ୍ ତାହାରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ସେ ଦେଶର ଲିଖିତ ସମ୍ବିଧାନ ନାହିଁ, କେବଳ ପରଂପରାକୁ ସମ୍ମାନ କରି ଦେଶର ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗର୍ବର ସହିତ ଚାଲି ପାରିଛି । ସେ ଦେଶର ଯେଉଁ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଲୋକ ଚରିତ୍ରର ପରଂପରା ଅନୁକୃତ ହୋଇ ଆସୁଛି ତାହାହିଁ ପ୍ରଶାସନକୁ ଆଦର୍ଶରେ ପରିଣତ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ଲୋକ ଚରିତ୍ର ହିଁ ପ୍ରଶାସନ ତଥା ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆଦର୍ଶ ପଥରେ ପରିଚାଳିତ କରିପାରେ । ଏ ସଂପର୍କରେ ଭାରତର ପୂର୍ବତନ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମହାନ ନେତା ତଥା ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ଡକ୍ଟର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦଙ୍କ ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ଉକ୍ତି ଲୋକପ୍ରତିନିଧି, ଭୋଟଦାତା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପ୍ରଣିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ । ଭାରତୀୟ ସଂବିଧାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲାବେଳେ ଦେଶର ସବୁ ରାଜ୍ୟରୁ ବିଶିଷ୍ଟ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କୁ ବଛାଯାଇ ଏକ (କମିଟି) ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା । ସେଥିରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତର ପ୍ରଥମ

ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ, ଡ. ଆମ୍ବେଦକରଙ୍କ ଭଳି ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ବିଧାନ ବିଶେଷଜ୍ଞ, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଘରୋଇ ମନ୍ତ୍ରୀ ସର୍ଦ୍ଦାର ପଟେଲ ପ୍ରଭୃତି ସମ୍ବିଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀର ସଭ୍ୟ ତଥା ଡକ୍ଟର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଉଚ୍ଚ ସଭାର ସଭାପତି ଥିଲେ । ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହେଲାପରେ ତାଙ୍କର ସଭାପତି ଭାଷଣରେ ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପ୍ରତି ଏକ ମୂଲ୍ୟବାନ ମନ୍ତବ୍ୟ ଛାଡି ଯାଇଛନ୍ତି-
"Whatever the Constitution may or may not provide, the welfare of the Country will depend upon the way in which the Country is administered. It is the tried saying that a Country will have only the Government it deserves. If the people who are elected are capable and men of character and integrity they will be able to make the best, even if the defective constitution. If they are lacking in these, the Constitution cannot help the Country."
 ଅର୍ଥାତ୍ -ଦେଶ ଶାସନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେଉଁ ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇଛି ସେଥିରେ, ଯାହା ଆବଶ୍ୟକତା ତାହା ଥାଉ ବା ନ ଥାଉନା କାହିଁକି ଦେଶର ଜନମଙ୍ଗଳ ସବୁଠାରୁ ବେଶି ନିର୍ଭର କରୁଛି କେଉଁ ଡଙ୍ଗରେ ସେ ଦେଶ ଶାସିତ ହେଉଛି । ଯଦି ସରକାର ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯୋଗ୍ୟତା ସଜ୍ଜୋଗ ଓ ନିଷ୍ଠାପର ବ୍ୟକ୍ତି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଆସିଥାନ୍ତେ ତାହା ନିଶ୍ଚୟ ସୁଫଳ ହେବ, ମାତ୍ର ଯଦି ଏହି ସବୁ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକରେ ଅଭାବ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ଥାଏ ତେବେ ସଂବିଧାନ ଯେତେ ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା କେବେ ହେଲେ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଆମ ଦେଶରେ ବହୁ ଉଚ୍ଚ ପରଂପରା ଓ ଆଦର୍ଶର ନିଦର୍ଶନ ବିରଳ ନୁହେଁ । ଆମର ଯୁବଶକ୍ତିକୁ ସେଥିପ୍ରତି ଅନୁପ୍ରାଣିତ କରି ପାରିଲେ ଏକ ନୂତନ ଶକ୍ତିର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ହୋଇ ପାରିବ । ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଭାରତ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ସଭ୍ୟତା, ଜ୍ଞାନ ଓ ବୁଦ୍ଧିର ପାଠସଭା ହୋଇ ପାରିଥିଲା ଏବଂ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲା । ଭାରତର ମହାନ ତ୍ୟାଗୀ ତଥା ସନ୍ଧ୍ୟାସୀ ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଗର୍ବର ସହିତ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ :

"It is the ancient land where wisdom made its home before it went to any other country same India whose influx of spirituality is presented as it were on the material plane, by nothing, rivers like ocean, where inherent Himalayas, rising tier above tier, with them snow caps, looks as it were into the very mysterious as of heaven."

ଭାରତର ମହାନ ଆଦର୍ଶ, “ବସୁଧୈବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍” ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଭାରତ ଏକ କୁଟୁମ୍ବ ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରେ । ସେଥିରେ କଳାଧାରୀ ବର୍ଣ୍ଣ ବିଭେଦ ବା ଧର୍ମ ବିଭେଦର ସ୍ଥାନ ନାହିଁ । ସବୁ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତା ଭାରତର ପରମ୍ପରା ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ । ଆମେରିକାରେ ଧର୍ମ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଭାଷଣ ଦେବା ଅବସରରେ ପ୍ରଥମେ ସମବେତ ଜିଜ୍ଞାସାରୁ ଜନତାକୁ ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀ (Brothers & sisters) ସମ୍ବୋଧନ କରି ଯେଉଁ ଭଳି ଚକିତ କରି ପାରିଥିଲେ ସେହି ପରି ଭାରତର ବିଶ୍ୱ ଭାତୃତ୍ୱ ନୀତିର ବୟାନ କରି ସମଗ୍ର

ବିଶ୍ୱ ସମକ୍ଷରେ ଭାରତର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ପ୍ରତି ଗାଢ଼ନ କରିବାକୁ ଏଇ ମହାନ ଯୋଗୀ ବିବେକାନନ୍ଦ
ହିଁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଥିଲେ । ସେ ଡକ୍ଟର ସଭାରେ କହିଥିଲେ :

I am proud to belong to a religion which has taught the world both tolerance and universal acceptance. We believe not only in universal tolerance, but we accept all religions as true.

I am proud to belong to a nation which has sheltered the presented and refugees of all religion and all nations of the earth.

ରାଜନୀତିରେ ଜୀବନର ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ ସମୟ ଅତିବାହିତ ହେଲାପରେ ଏବେ
ଜୀବନର ସାୟଂ କାଳରେ ଉପନୀତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜନୀତିର କଠୋର ସାଧନାରୁ ନିଜକୁ
ନିବୃତ୍ତ କରି ପାରିନାହିଁ । ଅନ୍ୟମାନେ ରାଜନୀତିକୁ କେଉଁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି ତା ଅବଶ୍ୟ
ମୋଡ଼େ ଜଣାନାହିଁ, ମାତ୍ର ମୁଁ ଏହାକୁ ମୁନି ରକ୍ଷିକର ତପଶ୍ଚରଣ ପରି ଏକ କଠୋର ସାଧନା
ବୋଲି ମନେକରୁଁ । ଏକ ପବିତ୍ର ନିର୍ମଳ ଉଚ୍ଚ ଆର୍ତ୍ତ ନ ଥିଲେ କେହି କେବେହେଲେ
ସାଧନାର ଅଗ୍ରଗତି କରି ପାରେନା । ଅବଶ୍ୟ ଲାଭ ଓ ଲୋଭର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଏବେ
ସାମୟିକ ଭାବରେ ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛନ୍ତି । ସେମାନେ କୃତଜ୍ଞତା ପ୍ରୟୋଗ କରି
ସାମୟିକ ଭାବରେ କୃତକାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପଦପଦବୀରେ ଅଧିକାରୀ ମଧ୍ୟ ହେଉଛନ୍ତି, ମାତ୍ର
ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମଧ୍ୟଥିବା ହେତୁ ... ମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି ଓ ପରିଣାମରେ
ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉପେକ୍ଷିତ ହେଉଅଛନ୍ତି । ମୋର ସୁଦୀର୍ଘ ୫୮ ବର୍ଷର ରାଜନୈତିକ
ଜୀବନ କାଳ ମଧ୍ୟରେ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ କେତେଦୂର ସଫଳତା ଲାଭ କରିଛି ତାହା
ଲୋକେ ହିଁ ବିଚାର କରିବେ । ଲୋକ ସ୍ୱୀକୃତି ମିଳିବା ହିଁ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ଚରମ
ସଫଳତା । ଯେ କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ହେଲେ କର୍ତ୍ତାକୁ ସୁବିଧା ଓ ଅସୁବିଧା ଉଭୟର
ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । କେବଳ ସୁବିଧା ବା ଅସୁବିଧା କାହାରି ଭାଗ୍ୟରେ ଆସି କୁଟେ
ନାହିଁ । ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ କରି କ୍ଷମତାରେ ଥିଲେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅସୁବିଧାର
ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥାଏ । ଆତ୍ମୀୟ ସ୍ୱଜନ ତଥା ଦଳୀୟ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଭାବ,
ପ୍ରଲୋଭନ, ଭୟ, କ୍ରୋଧ, ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣତା ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ସମୟରେ କାମ କରିବାରେ
ବାଧା ବିଘ୍ନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା କିଛି ନୂଆ କଥାନୁହେଁ । ତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏସବୁ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ
କରି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ମଧ୍ୟ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ବିବେକ ଓ
ବୁଦ୍ଧିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ତାଲିମ ଦେବାକୁ ହେବ । ଖୁବ୍ କମ ବ୍ୟକ୍ତି ଏସବୁ ପ୍ରତିବନ୍ଧକକୁ
ଅତିକ୍ରମ କରି ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ କାମ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି । ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଉଚ୍ଚ
ଆଦର୍ଶ, ଦୃଢ଼ମନୋବଳ ତଥା ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ ସେହିମାନେ ହିଁ କେବଳ ଏ ସବୁ ବାଧା
ବିଘ୍ନ ଅତିକ୍ରମ କରି ନିରପେକ୍ଷ ଭାବରେ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସାଧନ କରିପାରନ୍ତି । ନିଜର ସାଫଲ୍ୟରେ
ଆତ୍ମତୃଷ୍ଣ ଅନୁଭବ କରିବା ଅପେକ୍ଷା ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଦୋଷ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ଦୃଢ଼ଭଙ୍ଗୀ
କରି ସେ ଗୁଡ଼ିକର ନିରାକରଣ କରିପାରେ ସେ କେବଳ ସାଧନା ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଏ ।
ତାହାହିଁ ଭଗବତ୍ ଆଶିଷ, ଯାହାକୁ କୁହନ୍ତି - “ଯୋଗକ୍ଷେମଂ ବହାମ୍ୟହମ୍ ।”

ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ଦୁଃଖ ଦାୟକ ଘଟଣା-ମୁଁ ବିପଦ୍ଧାକ ହୋଇଗଲି

ସେ ଦିନ ୧୯୯୩ ମସିହା ମାର୍ଚ୍ଚମାସ ୧୩ ତାରିଖ । ଏ ଦିନଟି ମୋ ଜୀବନର ସବୁଠାରୁ ମର୍ମହତ ଦୁଃଖ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣାର ଦିବସ । ଏଇଦିନ ମୋର ପ୍ରାଣାଧିକା ସହଧର୍ମିଣୀ, ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ, ସତୀ, ଦୁଃଖିନୀ କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୁଃଖ ସାଗରରେ ଭସାଇ ଇହଲୀଳା ସାଜିକଲେ ।

“ଗୃହିଣୀ ସଚିବଃ ସଖ୍ୟମିଥଃ ପ୍ରିୟଶିଷ୍ୟା ଇତିତେ ଜଜାବନ୍ଧା,

କରୁଣା ବିମୁଖେନ ମୃତ୍ୟୁନା ହରତା ବାଂ ବଦ ଚିଂ ନମୋହୃତମ୍ ।”

ହେ ନିଷ୍ଠୁର, ନିଷ୍ଠୁରୁଣ ମୃତ୍ୟୁଦେବତା ! ମୋର ପ୍ରାଣାଧିକା ପ୍ରେୟସୀକୁ ଅପହରଣ କରିନେଇ ମୋର କ’ଣ ବା ଅପରହଣ କରି ନ ନେଇ । ମୋର ସବୁ କିଛି ଭୁଟି ନେଇଗଲା । ୧୯୪୧ ମସିହାରେ ନିୟତିର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଯେଉଁ ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ମୂଳଦୁଆ ପଡ଼ିଥିଲା ସୁଦୀର୍ଘ ୫୨ ବର୍ଷର ନାନା ଘାତ, ପ୍ରତିଘାତ, ଉଦ୍ଧାନ-ପତନ, ସୁଖ-ଦୁଃଖରେ ଗତିକରି ଆଜି ତାହା ଧୂଳିସାତ୍ ହୋଇଗଲା । ଆଜି ସମସ୍ତ ପରିବାର, ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ, ପ୍ରିୟଜନ, ଶୁଭକାଂକ୍ଷୀ ସମସ୍ତେ ଦୁଃଖରେ ଗ୍ରାସମାଣ । ମୋର ଦୀର୍ଘ ତ୍ୟାଗପୂର୍ବ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ଯିଏ ଥିଲେ ମୋର ଏକମାତ୍ର ସଙ୍ଗିନୀ ତଥା ନୀରବ ସାଧିକା, ଯିଏ ବହୁ ଦୁଃଖ ଓ ତ୍ୟାଗ ହସହସ ବଦନରେ ସ୍ୱୀକାର କରି ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୋତେ ସହାୟତା ଦେଉଥିଲେ ସେ ଆଜି ଏ ପରିଶତ ବୟସରେ ମୋତେ ଏକୃତିଆ କରି ନିଃସହାୟ ଭାବରେ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଗଲେ । ମୋର ଦୀର୍ଘ ୫୪/୫୫ ବର୍ଷର ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ବହୁ ବାଧା ବିଘ୍ନ ତଥା ଦୁଃଖ କଷ୍ଟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଛି, ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ବିରୋଗ ଜନିତ ଦୁଃଖ ତାହା ସବୁ ଦୁଃଖଙ୍କୁ ବଳି ପଡ଼ିଲା । ଏ ଦୁଃଖ ସହ୍ୟ କରିବା ମୋ ଶକ୍ତିର ବାହାରେ । ମୃତ୍ୟୁ ସଂସାରର ସବୁଠାରୁ ନିଷ୍ଠୁର, ସତ୍ୟ ଏବଂ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଏ ସତ୍ୟତା ମୁଁ ଆଜି ଉପଲବ୍ଧି କରୁଛି । ମୃତ୍ୟୁ ହିଁ କେବଳ ସ୍ୱାମୀ, ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତିରଦିନ ପାଇଁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରାଇପାରେ । ମୁଁ ଏଣେ ଅସହ୍ୟ, ଅଜଥନାୟ ଦୁଃଖ ଭୋଗୁଥିବା ବେଳେ ତେଣେ ମୋର ପ୍ରାଣପ୍ରିୟା କୃଷ୍ଣପ୍ରିୟାକୁ ଲୋକ ସୌଭାଗ୍ୟବତୀ ବୋଲି କହୁଥାଆନ୍ତି ।

ଛ'ଟି ସନ୍ତାନର ଜନନୀ ହୋଇ ନିଜର ସାଂସାରିକ ଜୀବନ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବିତାଇ ଶେଷରେ ଶଙ୍ଖା ସିନ୍ଦୂର ପିନ୍ଧି, ସ୍ୱାମୀ, ପୁଅ, ବୋହୂ, ନାତି ନାତୁଣୀ, ଝିଅ କୋଇଁଙ୍କ ଗହଣରେ ଶ୍ମଶାନକୁ ଯିବା ସ୍ତ୍ରୀ ଜାତି ପକ୍ଷରେ କମ ସୌଭାଗ୍ୟ ତଥା ଗୌରବର ବିଷୟ ନୁହେଁ । କୋକେ ତେଣୁ ତାଙ୍କୁ ନାରୀ ଜୀବନର ଚରମ ସଫଳତା ଲାଭ କରିଥିବା ହେତୁ ଭାଗ୍ୟବତୀ ମନେ କରୁଥିବା ବେଳେ ମୁଁ ଏଣେ ନିଜକୁ ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ମନେ କରୁଥାଏ । ସେତେବେଳେ ମୋ ମନର ଅବସ୍ଥା ମୋ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଏ ବା ଅନୁଭବ କରି ପାରନ୍ତା । ତାହା ମୋର ନିଜସ୍ୱ । ସେଥିରେ ଭାଗୀଦାର ଆଉ କେହି ନାହିଁ ।

ଠିକ୍ ପୂର୍ବଦିନ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀର ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ବେତନଟୀ ଘରକୁ ଫେରିବାର ଥାଏ । ତେଣୁ ସେ ଦିନ ଘରେ ସମସ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉଦ୍‌ବେଗର ସହିତ ଅପେକ୍ଷା ରତ । ସେ ଦିନ ଅପରାହ୍ନ ୪ଟା ବେଳେ ପୁଅମାନେ ମାକୁ ନେଇ ବେତନଟୀ ବାହାରି ଆସିବାର ସଂବାଦ ଫୋନ ଯୋଗେ ପାଇଲୁ । ମାତ୍ର ଘରେ ପହଞ୍ଚିବାରେ ବିଳମ୍ବ ଯେତିକି ହେଉଥାଏ ଆଶଙ୍କାରେ ମନ ସେତିକି ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ବାରିପଦାରୁ ଦୁଇଝିଅ ପ୍ରତିଭା ଓ ପ୍ରଭାତୀ ଦହିକୋଟରୁ ମୋର ଶଳା ପାତାମ୍ବର ପହଞ୍ଚିବାର ସଂବାଦ ଜାଣିବାପାଇଁ ଘନଘନ ଫୋନ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଘରେ ଏଣେ ବୋହୂମାନେ ତଥା ନାତି ନାତୁଣୀମାନେ କେତେବେଳେ କେଜେମା ଆସିବେ ବୋଲି ବାରମ୍ବାର ପଚାରୁଥାଆନ୍ତି । ରାସ୍ତାରେ ଗାଡ଼ି ଶବ୍ଦ ପାଇବାମାତ୍ରେ ସମସ୍ତେ ଅତି ଉତ୍ସାହର ସହିତ ଘରୁ ବାହାରକୁ ବାହାରି ପଡ଼ୁଥାଆନ୍ତି । କାହାରି ଆଖିରେ ନିଦ ନଥାଏ । ସମସ୍ତେ ଉଦ୍‌ଗ୍ରୀବ, ଉଦ୍‌ବିଗ୍ନ । ମୋ ମନରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଚିନ୍ତା ଓ ଭାବନା ଭଳି ମାରୁଥାଏ । ବିଳମ୍ବ ଜନିତ ନାନା ପ୍ରକାର ପାପ ଚିନ୍ତା ମଧ୍ୟ ମନକୁ ଛୁଇଁଯାଉଥାଏ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରୁ ଆସିଲା ବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ସକାଳ ଓ ସଂଧ୍ୟାରେ ଅଳ୍ପ ଦୂର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚକ୍ରାବୃତ୍ତା କରି ପାରୁଥିବାର ଦେଖି ଆସିଥିଲି । ଏତେବେଳକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରୋଗ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବେ ନିଶ୍ଚୟ ଏପରି ଭାବନାରେ ମୁଁ ନିଶ୍ଚିତ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ଯାଉଥାଏ । ବର୍ଷେକାଳ କେତେ ଦୁଃଖ ଭୋଗିଲେଣି । ଏ ଥର ଯାହା ହେଉ ବେତନଟୀ ଆସି ନିଜ ହାତ ତିଆରି ଘରେ ରହିବେ । ପୁଅ ବୋହୂ ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ ଗହଣରେ ବେଶ ସୁଖରେ ଦିନ କଟିବ । ଏହିପରି ନାନା ଭାବନା ମନକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରି ପକାଉଥାଏ ।

ଏତେବେଳକୁ ରାତି ପ୍ରାୟ ଶେଷ ହୋଇ ଆସିଲାଣି । ଠିକ୍ ୩ଟା ବାଜିଲା ବେଳକୁ ଗାଡ଼ି ଆସି ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଲାଗିଲା । ଆବେଗ ଓ ଉତ୍ସାହରେ ସହିତ ଘରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲି । ମୋ ପଛେ ପଛେ ନାତି ନାତୁଣୀ ସହିତ ପରିବାରର ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ବାହାରି ଆସିଲେ । ଆନନ୍ଦରେ ଆସିଥିଲି ସ୍ତ୍ରୀକୁ ପାଛୋଟି ନେବା ପାଇଁ, ମାତ୍ର ଯାହା ଦେଖିଲି ସେଥିରେ ଧୈର୍ଯ୍ୟହରା ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ରୋଗୀ ଚାଲି ପାରିବା ତ ଦୂରର କଥା, କଥା କହିବାର ମଧ୍ୟ ଶକ୍ତି ନାହିଁ । “ସୁଖ ବୋଲି ଯାହା ଜନନେତ୍ରେ ଦିଶେ-ହାତେ ଆସେ ହାତୁଁ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେ ।” ମନରେ କେତେ କଳ୍ପନା ଜଳ୍ପନା କରି ନଥିଲି ମାତ୍ର ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ମୋତେ ହତାଶରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ କରିଦେଲା । ପୁଅମାନେ ମାକୁ ଧରି ଧରି ଆଣି ଶୋଇବା ଘରେ ସେ

ଯେଉଁ ଖଟରେ ସବୁଦିନ ଶୁଆନ୍ତି ସେଠାରେ ଶୁଆଇଦେଲେ । ବୋହୂ ନାତି ନାତୁଣୀମାନେ ଘେରି ଯାଇ ଦେହମୁଣ୍ଡ ଆଉଁସି ଦେଇ ଥାଆନ୍ତି । ବେତନଟାର ଜଣେ ଡାକ୍ତର ବନ୍ଧୁକୁ ଡାକିବାରୁ ସେ ଆସି ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ଦୂରବାଟରୁ ଆସିଥିବା ହେତୁ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଛନ୍ତି ଏବଂ ଅକ୍ସିଜେନ୍ ଦେବା ଦରକାର ବୋଲି ପରାମର୍ଶ ଦେଲେ । ବେତନଟାରେ ଅକ୍ସିଜେନ୍ ଦେବାର ସୁବିଧା ନଥିବାରୁ ଅବିକଳେ ପୁଅମାନେ ବାରିପଦା ନେଇଗଲେ । ପରଦିନ ସକାଳେ ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ବୋଲି ଖବର ପାଇ ଅବିକଳେ ବାରିପଦା ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । ମାତ୍ର କିଏ ଜାଣିଥିଲା ଦୀପ ଲିଭିବା ପୂର୍ବରୁ ଜଳି ଉଠେ ଓ ପରେ ପରେ ସବୁଦିନ ପାଇଁ ଲିଭିଯାଏ । ପରକ୍ଷଣରେ ଖବର ଆସିଲା ସେ ଭଲ ଜଗତରେ ନାହିଁ-ଆଉ ପାରିକୁ ଚାଲିଗଲେ ।

ମୋତେ ଚତୁର୍ଦ୍ଦିନ ଅନ୍ଧାର ଦେଖାଗଲା । ମନେହେଲା ସତେ ଯେପରି ସମସ୍ତ ଆକାଶ ମୋ ମୁଣ୍ଡ ଉପରେ ଖସି ପଡ଼ିଲା । ଭାବିଲି ମୋର ଅନ୍ତିମ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ମୋର ସାଂସାରିକ ଜୀବନର ସହଚରୀ ମୋ ଠାରୁ ଅନ୍ତର ହୋଇଗଲେ । ସାରା ଜୀବନ ରାଜନୀତିରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଇ ସ୍ବାମୀ ହୋଇ ସ୍ବାର ସୁଖ ସ୍ବାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନଦେଇ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ଜୀବନ ଯାକ ଯେଉଁ ଅବହେଳା କରି ଆସିଛି ତାର ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ସ୍ବରୂପ ମୋତେ ଦୁଃଖ ଓ ଯନ୍ତ୍ରଣା ଭୋଗିବାକୁ ହେବ । ଏହାହିଁ ମୋର ପ୍ରାପ୍ୟ । ୧୯୯୩ ମସିହାରେ ମାର୍ଚ୍ଚ ମାସ ୧୩ ତାରିଖ ଶନିବାର ଦିନଟି ମୋ ପକ୍ଷରେ ଏକ ଦୁଃଖତ ଓ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନର ଦିବସ ହୋଇ ରହିଲା ନାହିଁ , ବରଂ ଏହା ମୋ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ବରଣୀୟ ଦିବସ ହୋଇ ରହିଗଲା । ଆଜି ଏ ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ବହୁ ଘଟଣା ମୋର ସ୍ମୃତି ପଥକୁ ଆସି ଆଲୋଡ଼ିତ କରି ପକାଇଛି ।

ଆମ ସମାଜରେ ବିଶେଷ କରି ହିନ୍ଦୁ ପରିବାରରେ ବାପ, ମା ତଥା ଗୁରୁଜନ ମାନେ ହିଁ ପୁଅ ପାଇଁ ବୋହୂ ତଥା ଝିଅ ପାଇଁ ଜୁଆଁର ସ୍ଥିର କରନ୍ତି ଏବଂ ତଦନୁଯାୟୀ ବିବାହ ସଂପନ୍ନ ହୁଏ । ଏହି ପରଂପରା ଅନୁସାରେ ଯେଉଁ ବିବାହ ହୁଏ ସେଥିରେ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଜୀବନର ବନ୍ଧନ ସୁଦୃଢ଼ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସୁଖମୟ ତଥା ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇଥାଏ । ବିବାହ ବନ୍ଧନ ଜନ୍ମଜନ୍ମାନ୍ତର ସଂପର୍କ ବୋଲି ଆମର ବିଶ୍ବାସ । “ପୂର୍ବ ଜନ୍ମାନ୍ତରା ଜନ୍ୟା ଅଶ୍ରେ ଧାବତି ଧାବତି ।” ବାପ ମା ଅତି ଆଦରର ସହ ଜନ୍ୟାଦାନ କରନ୍ତି ଏବଂ ଜନ୍ୟାଦାନ ଏକ ମହାନ ପୁଣ୍ୟ ବୋଲି ପରିଗଣିତ ହୁଏ । ଆଜି କାଲି ପୁଅଝିଅ ମଧ୍ୟରେ ଜଣାଶୁଣା ହେଲାପରେ ଯେଉଁ ପ୍ରେମ ବିବାହ ହେଉଛି ଅଧିକାଂଶ ସ୍ଥଳରେ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଜୀବନର ବନ୍ଧନ ଦୃଢ଼ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଉଭୟଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିବାହ ବିଚ୍ଛେଦ ଘଟୁଛି ତ ପୁଣି କେତେକ ସ୍ଥଳରେ ଆତ୍ମହତ୍ୟା ପ୍ରକୃତି ବିଘଟଣା ମାନ ଘଟିବାର ଦୃଶ୍ୟ କମ୍ ଦେଖା ଯାଉନାହିଁ । ଆମର ପାରଂପାରିକ ପ୍ରଥାନୁଯାୟୀ ପିତା ଜନ୍ୟା ଦାନପରେ ଜନ୍ୟାକୁ ବରପିତାଙ୍କୁ ସମର୍ପଣ କରି ତାର ଦଣ୍ଡଦୋଷ କ୍ଷମା ପୂର୍ବକ ତାକୁ ଜନ୍ୟା ନିର୍ବିଶେଷରେ ପାଳନ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାନ୍ତି । ଯେଉଁ ଜନ୍ୟାକୁ ପିତାମାତା ଅତି ସ୍ନେହରେ ଲାଳନ ପାଳନ କରି ତା ସହିତ ସମସ୍ତ ସଂପର୍କ ଛିନ୍ନ କରି ଅନ୍ୟ ଜଣକୁ ଦାନ କରି ଦେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ସେ ଏକ ନୂତନ ପରିବେଶରେ ଯାଇ

କାଳାତିପାତ କଳାବେଳେ ଭୁଲ ଡୁଟି ଘଟିବା ସ୍ବାଭାବିକ ମନେ କରି ବରପିତାଙ୍କୁ ଏପରି କ୍ଷମା ଯାଚନ୍ତା ଏକ ଆଦର୍ଶ ପରଂପରା । ଭାରତୀୟ ଆଦର୍ଶ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଜୀବନର ପଟାନ୍ତର ସମଗ୍ର ବିଶ୍ବରେ ବିରଳ । ସ୍ବାମୀ ଗରିବ ହେଲେ ସ୍ତ୍ରୀ ସେହି ଅବସ୍ଥାକୁ ସାଦରେ ଗ୍ରହଣ କରି ସମଜାବାସନ ହୋଇଥାଏ । ଏପରିକି ସ୍ବାମୀ କୌଣସି ସାମ୍ବାଦିକ ରୋଗାକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ ପଡିଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀ ନିର୍ବିକାର ଭାବରେ ତାର ସେବା କରିବାରେ ପଣ୍ଡାଉପଦ ହୁଏନାହିଁ । “ମମ ବ୍ରତେତେ ହୃଦୟଦଧାନ - ମମ ଚିତ୍ତେ ଚିତ୍ତମସ୍ତୁ ।” ଏହାହିଁ ଭାରତୀୟ ଦାମ୍ବତ୍ୟ ଜୀବନର ପରଂପରା ଓ ଯୁଗଯୁଗର ସଂସ୍କୃତି । ଆଜି ଆମ ସମାଜରେ ଘଟୁଥିବା ବ୍ୟୁତ୍ପତ୍ୟା ବନ୍ଦ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା । ସ୍ତ୍ରୀ ବିନା କୌଣସି ଧର୍ମକାର୍ଯ୍ୟ ମଧ୍ୟ କରିବାକୁ ବାରଣ କରା ଯାଉଛି । ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ବାମୀକୁ ଦେବତା ରୂପେ ପୂଜା କରିବା ଓ ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ଭାବରେ ଶ୍ରଦ୍ଧା ସ୍ନେହ ତଥା ଉପଯୁକ୍ତ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆମର ପରଂପରା । ସତୀ ସ୍ତ୍ରୀର ଅସାଧ୍ୟ ସାଧନ କରି ପାରିବାର ଉଦାହରଣ ଆମ ପୁରାଣ, ଶାସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ବିରଳ ନୁହେଁ ।

ଏହି ପ୍ରଚଳିତ ପରଂପରା ଅନୁଯାୟୀ ମୋର ବିବାହ ସଂପନ୍ନ ହୁଏ ୧୯୪୧ ମସିହାରେ । ତଥାପି ମୋର ରାଜନୈତିକ ଗୁରୁ ପିତୃପ୍ରତିମ ସ୍ବର୍ଗତ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ବିବାହ ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ କନ୍ୟା ଦେଖିବାକୁ ପଡିଲା । ସେଦିନ ପରିସ୍ଥିତିର ତାତକାଳୀନ ପଡି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତର୍ପଣର ସହିତ କନ୍ୟାପିତାଙ୍କୁ କନ୍ୟା ଦେଖିବା ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ ଜଣାଇବାକୁ ପଡିଲା । ସେ ଦିନ ଯେତେବେଳେ ଚାରିଚକ୍ଷୁର ମିଳନ ହେଲା ତାହା ମୋ ମନ ଓ ଶରୀରରେ ଏକ ଶିହରଣ ସୃଷ୍ଟିକଲା । ମୋର ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ସେଠାରେ ପରାହତ ହେଲା । ମନେହେଲା ସତେ ଯେପରି ସେ ଚାହାଣୀର ମାଦକତାରେ ମୁଁ ବିଭୋର ହୋଇ ଗଲି । ମୋର ସମସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ହରାଇ ମୁଁ କିଣା ହୋଇଗଲି । ମୁଁ ତ ବୈରାଗ୍ୟ ଜୀବନ ଯାପନ କରୁଛି । ୧୯୩୯ ମସିହାରୁ ପାଠ ପଢାରେ ପୂର୍ଣ୍ଣଚ୍ଛେଦ ପକାଇ ବାପ, ମା, ଭାଇବନ୍ଧୁ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ସ୍ନେହ ବନ୍ଧନ ଛିନ କରି ରାଜନୀତିରେ ଯୋଗଦାନ କରିଛି । ବିବାହ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ସଂସାରୀ ସାଜିବାର ସ୍ବପ୍ନ ମଧ୍ୟ କେବେ ଦେଖିନାହିଁ । ଏ ଯେଉଁ ଅବମ୍ୟ ଆକର୍ଷଣ ଏଥିରେ ଆକର୍ଷିତ ହୋଇ ବିବାହ ବନ୍ଧନରେ ଆବଦ୍ଧ ହୋଇ ପଡିଲେ ତାହା ମୋର ଗନ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ସହାୟକ ହେବ କି ମୋର ଗତିପଥର ପ୍ରତିକୂଳ ହେବ ଏପରି ଚିନ୍ତା ସମୟ ସମୟରେ ମନକୁ ଆସୁଥିଲେ ହେଁ ସେ ଆକର୍ଷଣର ଶକ୍ତି ବଳି ପଡିଲା । “ବିଧେର୍ବିଧାନାମି ବିଚତ୍ରିତାମି” ବିଧାତାଙ୍କର ବିଚିତ୍ର ବିଧାନ । “ଶକ୍ତି ଅଛି ବସ୍ତାକାହାର ଜଗତେ-ନିୟତିକି ନେବ ନିଜ ଇଚ୍ଛା ମତେ ।” ଯାହା ହେବାର ଥିଲା ତାହାହିଁ ହେଲା । ମୁଁ ବିବାହ କରି ସଂସାରୀ ସାଜିଲି । ମାତ୍ର ମୁଁ ନିଃସ୍ବ । ମୋର ନିଜସ୍ବ ରୋଜଗାର କିଛି ନାହିଁ । ଘରର ପୈତୃକ ସଂପତ୍ତିର ଦେଖା ଶୁଣା ବା ଚାଷବାସ କରି ସାହାଯ୍ୟ କରିବାର ମଧ୍ୟ ମୋରନାହିଁ । ଯୌଥ ପରିବାରରେ ରହି ରୋଜଗାର କରୁନଥିବା ଜଣେ ବ୍ୟକ୍ତିର ସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରତି ପରିବାରରୁ ଯେଉଁ ପରି ବ୍ୟବହାର ମିଳେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ନ୍ତେ କିପରି । ପରିସ୍ଥିତି ଚକ୍ରର ଘୂର୍ଣ୍ଣନ କ୍ରମେ ମୋର ଶଶୂର ମୋ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନେଇ ଆସନ୍ତି । ଦୀର୍ଘ ଦଶ ବର୍ଷ ଧରି ମୋର ପିଲାପିଲିଙ୍କ ସମେତ

ଆମେ ସମସ୍ତେ ତାଙ୍କରି ଘରେ ପ୍ରତିପାଳିତ ହେଉଁ କେବେହେଲେ ଶୁଦ୍ଧା ଓ ଯତ୍ନର ଚୁଟି ଘଟିନାହିଁ । ଆମ ପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଏତିକି ଅବଦାନ ନଥିଲେ ମୋ ଜୀବନର ଗତି କ'ଣ ହୋଇଥାଆନ୍ତା ତା କହି ହେବନି ।

ଯେତେଲୋକ ଜୀବନରେ ସାଫଲ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରିଛନ୍ତି ସେ ସମସ୍ତ ସଫଳତାରେ କୌଣସି ସ୍ବାଲୋକର ପ୍ରେରଣା ଥାଏ ବୋଲି ଲୋକେ କହନ୍ତି । ଲୋକ ମୁଖରୁ ଏହି ଯେଉଁ କଥା ଶୁଣା ଯାଏ ତାହା ଜୀବନରେ ମୁଁ ବେଶ୍ ଅନୁଭବ କରିଛି । ରାଜନୈତିକ ତଥା ଗାନ୍ଧିଜୀ ଜୀବନରେ ଯଦି ମୁଁ ସଫଳତା ଲାଭ କରିଥାଏଁ ତେବେ ଏ ସଫଳତା ମୂଳରେ ପ୍ରଫୁଲ୍ଲ ଭାବରେ ମୋ ସ୍ବାର ହାତ ରହିଛି-ଏହା ମୋର ଅନୁଭବସିଦ୍ଧି । ସେ ଯେ କେବଳ ମୋର ସହଧର୍ମିଣୀ ଥିଲେ ତା ନୁହେଁ ସେ ଥିଲେ ଏକ ଆଦର୍ଶ ଗୃହିଣୀ, ଦରଦୀ ଦୟାମୟା ଜନନୀ । ଜୀବନ ଯାକ ନାନା ଦୁଃଖ ହସହସ ବଦନରେ ସହ୍ୟ କରି ଗତିଥିଲେ ମୋ ପାଇଁ ସୁନାର ସଂସାର । ଆଦର୍ଶ ଜନନୀ ଭାବରେ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶିକ୍ଷା ଦେବାରେ କେବେହେଲେ ଅବହେଳା କରି ନାହାନ୍ତି । ମୋର ଦୁର୍ଗମ କଠୋର ଚଳା ପଥରେ ସେ ଥିଲେ ମୋର ଏକମାତ୍ର ସଙ୍ଗିନୀ ତଥା ସହଧର୍ମିଣୀ, ମୋ ଗୃହସ୍ଥବାର ଗୃହଲକ୍ଷ୍ମୀ । ନିଜେ ସବୁ ଦୁଃଖ ସହି ତାଙ୍କର କର୍ତ୍ତବ୍ୟନିଷ୍ଠା, ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପରତା, ସରଳ ନିରକସ ଜୀବନ ଯାପନ ମୋର ଜାତୀୟ ଆହୋଜନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିଲା ପ୍ରେରଣାର ଉତ୍ସ । ମୁଁ ଜଣେ ବିଧାୟକ ହୋଇ ଥିବାରୁ ବହୁଲୋକଙ୍କର ବିଚିତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୋ ଘରକୁ ଆସିବା ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣା । ସମସ୍ତ ଆଗନ୍ତୁକଙ୍କୁ ଯଥା ଯୋଗ୍ୟ ସ୍ନେହ ଓ ସୌହାର୍ଦ୍ଦ୍ୟ ଦେଇ ନିଜର ଅମାୟିକା ବ୍ୟବହାରରେ ଆପ୍ୟାୟିତ କରୁଥିବାରୁ ସେ ସମସ୍ତଙ୍କର ଥିଲେ ଅତି ଆଦରଣୀୟା 'ଭାବନାନୀ' । (ତାଙ୍କର ତାଙ୍କ ନାମ ଥିଲା 'ଭାବ') ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଆଦର୍ଶ ସହଧର୍ମିଣୀ ଭାବରେ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଜୀବନକୁ ସଫଳ ରୂପାୟନ କରିବାରେ ସହାୟତା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବହୁ ସ୍ଥଳରୁ ନିନ୍ଦା ତଥା ଅପବାଦରୁ ମୋତେ ରକ୍ଷା କରି ପାରିଥିଲେ । ସୋସାଇଟି ପାର୍ଟି ଚରମରୁ ବିଧାୟକ ଥିଲାବେଳେ ପାଇଥିବା ଭଲରୁ ବେଶି ଅଂଶ ଦକ୍ଷର ସଂଗଠନ ପାଇଁ ଦାନ କରି ଅଳ୍ପ କିଛି ଅଂଶ ନିଜର ଖର୍ଚ୍ଚ ପାଇଁ ଆଣୁଥିଲି । ସେଥିପାଇଁ ସମସ୍ତ ପରିବାର ବହୁ କଷ୍ଟରେ କାକାଡିପାତ କରୁଥିଲେ ହେଁ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଏଥିଯୋଗୁଁ କେବେ ଦୁଃଖ କରିନାହାନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ କେବେହେଲେ କୌଣସି ପଦାର୍ଥ ପାଇଁ ଦାବୀ ବା ଅଳ୍ପ ମୋଠାରେ କରି ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ଗୃହସ୍ଥ ହିସାବରେ ଘରକଥା ବା ପିଲାମାନଙ୍କ କଥା ବୁଝି ପାରୁନଥିଲେ ହେଁ ସେ କେବେହେଲେ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପଥରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି କରୁ ନଥିଲେ ।

ଦିନକର ଘଟଣା । ଏମ୍.ଏଲ୍.ଏ. ଥିବାବେଳେ ଥରେ ଆଇନ ଅମାନ୍ୟ କରି ବେତନଟୀ ତହସିଲ ଦଖଲକରି ପ୍ରାୟ ସପ୍ତାହେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବନ୍ଦ କରି ଦେବାରୁ ମୋତେ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳକୁ ଗିରଫ କରାଗଲା । ସଂଧ୍ୟା ହୋଇଯାଇଥିବାରୁ ବେତନଟୀ ଆନ୍ଧରେ ସେ ରାତିକ ରଖି ତହିଁ ପରଦିନ ବାରିପଦା ହାଜତକୁ ପଠାଇବାର ଥାଏ । ସେଦିନ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବାର ଦେଖି ଯାଇଥିଲି । ତେଣୁ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳକୁ

ଥାନାରେ କହି ଅଳ୍ପ ସମୟପାଇଁ ଘରକୁ ଆସିଲି । ଦେଖୁଛି ସ୍ତ୍ରୀର ଅସୁସ୍ଥତା ବହୁତ ବଢ଼ି ଯାଇଛି । ପିଲାମାନେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖରେ ଘରେ ବସି ରହିଛନ୍ତି । ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ମର୍ମାହତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କିଂକର୍ତ୍ତବ୍ୟବିମୁକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି । କ'ଣ କରିବି କିଛି ଠିକଣା କରି ପାରୁନାହିଁ । ଗିରଫ ନ ହୋଇଥିଲେ ଅବସ୍ଥା ଅନ୍ୟପ୍ରକାରର ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା । ଅଳ୍ପ ସମୟ ପରେ ଫେରି ଯିବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଥାନାରେ ଦେଇ ଆସିଛି, ମାତ୍ର ଏବେ ସ୍ତ୍ରୀର ଅସୁସ୍ଥତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯଦି ନ ଫେରେ ତେବେ ଦଳର ଲୋକେ କ'ଣ ଭାବିବେ । ମୋର ଏତେ ବଡ଼ ଆଦର୍ଶ ଆଉ କ'ଣ ରହିବ ? ଏହିପରି ନାନା ପ୍ରଶ୍ନ ମୋ ମନକୁ ଆକୂଳ କରି ପକାଇଲା । ଶେଷରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଦେହରେ ହାତ ବୁଲାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କଠାରୁ ବିଦାୟ ମାଗିଲି । ସେ ଅଶ୍ରୁପୂର୍ଣ୍ଣ ନୟନରେ ମୁଣ୍ଡ ହଲାଇ ମୋତେ ବିଦାୟ ଦେଲେ ।

ଆଉ ଦିନକର ଏକ ସ୍ମରଣୀୟ ଘଟଣା - ଘରେ ଚାଉଳ ନ ଥାଏ । ବଜାରରୁ ଚାଉଳ କିଣା ହୋଇ ଆସିଲେ ରୋଷେଇ ହେବ । ତେଣୁ ମୁଁ ବେଗ୍ ଧରି ବଜାରକୁ ଚାଉଳ କିଣିବାକୁ ଗଲି । ହାଟରେ ପହଞ୍ଚି ବଡ଼ସାହି ଅଞ୍ଚଳରେ ଏକ ଜରୋରୀ ଘଟଣା ଘଟିବାର ଶୁଣି ହଠାତ୍ ସେଠାକୁ ଚାଲିଗଲି । ଚାଉଳ କିଣା ହୋଇଗଲେ ଘରେ ଭାତ ହେବ ଏବଂ ପିଲାମାନେ ଖାଇବେ ଏ କଥା ଏକାବେଳେ ଡୁଲିଗଲି । ସଂଧ୍ୟାବେଳକୁ ଫେରିଲାଣି ଚାଉଳକଥା ମନେ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଚାଉଳ ଧରି ଘରକୁ ଫେରିଲି । ସେତେବେଳକୁ ସ୍ତ୍ରୀ ପତିଶା ଘରୁ ଚାଉଳ ଧାରଣୀ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ଖୁଆଇ ସାରି ଥାଆନ୍ତି । ଘରେ ପହଞ୍ଚିଲାଣି ମୋର ଏ ଦାୟିତ୍ବ ହାନିତା ପାଇଁ ବହୁ ସମାଲୋଚନା କଲେ । ଏହା କେବଳ ଗୋଟିଏ ଦିନର ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଲା ନାହିଁ । ସବୁଦିନେ ଏଇଥିପାଇଁ ତାଙ୍କଠାରୁ ସମାଲୋଚନା ଶୁଣିବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ତ୍ରୀଠାରୁ ଏପରି ସମାଲୋଚନା ଶୁଣିବାକୁ ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ମୃତ୍ୟୁର ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେ ପୂର୍ବରୁ ଚିକିତ୍ସାରେ ସୁବିଧା ପାଇଁ ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ରହୁଥାଆନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯାଇ ତାଙ୍କର ସାହଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଭ କରୁଥାଏ । ମୃତ୍ୟୁର ବହୁଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୋର ମନେହେଲା ସେ ଯେପରି ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲେ ସେ ବେତନଟୀର ଥିବା ପରି ମନେ ହେଉଥାଏ । ମୃତ୍ୟୁର ଦଶାହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଏତେ ଶୋକାକୂଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲି ଯେ ଦୁଇଟି କରୁଣ କବିତା ଲେଖି ପକାଇଲି । କବିତା ଲେଖିବା ମୋର କେବେ ଅଭ୍ୟାସ ନାହିଁ । ମୁଁ କେବେ କବିତା ବି ଲେଖେନା । କେବଳ ସମସ୍ୟା ସଂପର୍କରେ କେବେ କେମିତି ପ୍ରବନ୍ଧ ଲେଖିବା ମୋର ଅଭ୍ୟାସ । ମାତ୍ର ମନର ଆବେଗର ତାତକାଳୀନ ପଡ଼ି ଦୁଇଟି କବିତା ଲେଖି ପକାଇଲି ।

ସେ ଦିନ ୭ ଏ ଦିନ କେତେ ଫରକ । କେତେ ବ୍ୟବଧାନ । ୧୯୪୧ ମସିହାର ବସନ୍ତ କାଳୀନ ପ୍ରତାପରେ ତାଙ୍କ ସହିତ ଦହିକୋଟି ଶାସନରେ ପ୍ରଥମ ସାକ୍ଷାତ । ଭବିଷ୍ୟତର କେତେ ଗୋଲାପୀ ସ୍ୱପ୍ନର ଆକର୍ଷଣ, ପୁଣି ବିବାହ ପରେ ସୁଦୀର୍ଘ ୫୨ ବର୍ଷର ସୁଖ ଦୁଃଖର ସଂସାର, ମାୟା ମମତାର ବନ୍ଧନ ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ସମସ୍ତ ମାୟା ମମତା ଛିନ କରି, ପିଲା ପିଲିକି ଛାଡ଼ି ଏ ସଂସାରରୁ ଚିର ବିଦାୟ । ଏ ଦୁଇଟି ଘଟଣାର ତୁଳନା କେତେ ମର୍ମହତ

କେତେ କଷ୍ଟ ଦାୟକ ତାହା ଅନୁଭବୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରିବା ଅତୀବ ଦୁଃସାଧ୍ୟ । ଏ ସଂସାରରେ ମନୁଷ୍ୟ ବାପ, ମା, ଭାଇ, ବନ୍ଧୁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହରାଇଥାଏ । ଏହା ସଂସାରର ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ ଘଟଣା । ଏ ସତ୍ୟକୁ କେହି କେବେ ହେଲେ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ପାରେନା । କାଳକ୍ରମେ ମନୁଷ୍ୟ ଏ ଦୁଃଖକୁ ସହ୍ୟ କରିନିଏ । ମାତ୍ର ସ୍ତ୍ରୀ ବିଯୋଗ ଜନିତ ଦୁଃଖ ଚରିତ୍ରହୀନ ସ୍ବାମୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସହିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃସାଧ୍ୟ, ଅବଶ୍ୟ ଯୁବା ବୟସରେ ଏପରି ବିଚ୍ଛେଦ ବେଳେ ସ୍ତ୍ରୀ ତଥା ପୁରୁଷର ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ୨ୟ ବିବାହ ହୋଇଥାଏ, ମାତ୍ର ପରିଣତ ବୟସରେ ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀର ବିଚ୍ଛେଦ ଅସହ୍ୟ ହୋଇପଡେ । ପୁଅ ବୋହୂ ଝିଅ ଜୋଇଁ ନାତି ନାତୁଣୀ ଅମାପ ଧନ ସଂପଦ ଯାହା ଆଉନା କାହିଁକି ପରିଣତ ବୟସରେ ସ୍ବାମୀ ସ୍ତ୍ରୀହିଁ ଅସଲ ଯୋଡି । ତେଣୁ ଲୋତକ ଧାରାହିଁ ଏହି ଅଜୁଳା ସ୍ମୃତିର ଏକମାତ୍ର ପାଥେୟ ହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ ମୃତ୍ୟୁ ତାଙ୍କୁ ମୋର ଦୃଷ୍ଟି ପଥର ଅନ୍ତରାଳକୁ ନେଇ ଯାଇଛି ମାତ୍ର ମୋର ହୃଦୟ ସିଂହାସନରେ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନ ସେ ଅଧିକାର କରିଛନ୍ତି ସେଠାରୁ ନେଇ ଯିବାର ଅଧିକାର ଜଗତରେ କାହାରି ନାହିଁ । ଏହିପରି ଘଟଣା ବହୁଳ ସଂସାରର ନାନା ଘଟଣା ମୋ ମନକୁ ଆସି ଆଲୋଚନ ସୃଷ୍ଟିକଲା ।

ସେତେବେଳେ ବ୍ରାହ୍ମଣମାନଙ୍କ ପରିବାରରେ ଛୋଟ କନ୍ୟାର ବିବାହ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ ହେଉଥାଏ । ତଦନୁସାରେ ମୋର ମଧ୍ୟ ବିବାହ ହେଉଥିଲା । ପରେ ସମୟ ହେଲେ ପୁନର୍ବିବାହ ବା ବୟାପନା କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ବିବାହର ଠିକ୍ ବର୍ଷେ ପରେ ଆମର ବୟାପନା କାର୍ଯ୍ୟ ସମାପ୍ତି ହୁଏ । ସେତେବେଳକୁ ତାଙ୍କର ବୟସ ମାତ୍ର ସୋହଳ । ସେତେବେଳେ ମୋ ଆଖିରେ ସେ ବହୁତ ସୁନ୍ଦର ଦେଖାଗଲେ । ତାଙ୍କର ସହଚର୍ଯ୍ୟ ଅତି ଭଲ ଲାଗୁଥାଏ । ଛାତି ଯିବାକୁ ଆଦୌ ଲଜ୍ଜା ହେଉ ନ ଥାଏ । ମାତ୍ର କର୍ତ୍ତବ୍ୟର ତାତନା ମୋତେ ବାଧ୍ୟ କଲା ତାଙ୍କୁ ଛାଡି ଯିବାପାଇଁ । ପ୍ରଥମ ମିଳନର ସ୍ବାଦ ଭୋଗ ନ କରୁଣ୍ ମାତ୍ର ତିନିଦିନ ପରେ ମୋତେ ଘର ଛାଡି ଆମଯୋଡା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟକୁ ଫେରିଯିବାକୁ ପଡିଲା । ଏତିକିବେଳେ ଖୁଣ୍ଟା ଥାନା ଅନ୍ତର୍ଗତ ଶିଳପାଟିଠାରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଡରଫରୁ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟେକରେ ଏକ ବନ୍ଧକାର୍ଯ୍ୟ ଚାଲୁଥିଲା ବେଳେ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ୩୦/୩୫ଜଣଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ଉଦଳା ଜେଲକୁ ପଠା ଯାଇଥିଲା । ଗିରଫ ହୋଇଥିବା କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧା ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ମୋର ୨ପଦ୍ଧିତି ଜରୁରୀ ହୋଇ ପଡିଲା । ଏହାପରେ ପରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଏତେ ଲିପ୍ତ ହୋଇ ପଡିଲି ଯେ ଘରକୁ ଯାଇ ସ୍ତ୍ରୀ ସହିତ ସାକ୍ଷାତ କରି କଥା ପଦେ କହିବାକୁ ମଧ୍ୟ ସମୟ ପାଇଲି ନାହିଁ । ଇତି ମଧ୍ୟରେ ମୋର ଶଶୁର ଯାଇ ମୋ ସ୍ବାକୁ ଦହିକୋଟି ନେଇ ଆସିଲେଣି । ଆମଯୋଡାରୁ ଦହିକୋଟି ଅଳ୍ପ ବାଟ ହେଲେହେଁ ଲାଜରେ ଯାଇ ପାରୁନଥାଏ ଯଦିଓ ଯିବାପାଇଁ ବଳବତୀ ଲଜ୍ଜା ହେଉଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ଅସୁସ୍ଥ ଥିବାର ଖବର ପାଇଲି ତେଣୁ ଯିବାପାଇଁ ଗୋଟେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଗଲା । ସେତେବେଳେ ସେ ଆଖପାଖ ଅଞ୍ଚଳରେ ତାନ୍ତ୍ରୀ ଚିକିତ୍ସାର କୌଣସି ସୁବିଧା ନଥିବାରୁ ବେତନଟାରୁ କବିରାଜଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇଗଲି । ଅସୁସ୍ଥତା ସେପରି ବିଶେଷ କିଛି ନୁହେଁ ।

ତଥାପି କବିରାଜ ଔଷଧପତ୍ର ଦେଇ ଫେରିଲେ । ଏତେବେଳକୁ ୧୯୪୨ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ମାସ । କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଭାରତଛାଡ଼ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଗଲାଣି । କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସହିତ ତାର ସମସ୍ତ ଶାଖା ଅନୁଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକ ବେଆଇନ ଘୋଷିତ ହୋଇଗଲାଣି । ଦେଶବ୍ୟାପୀ ସର୍ବତ୍ର କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କର ଗିରଫଦାରୀ ଯୋର ଶୋର ଚାଲିଥାଏ । ମାତ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା ନ କରିଥିଲେ ହେଁ ଗିରଫ ହୋଇଯିବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ । ତଦନୁଯାୟୀ ଆମେ ସମସ୍ତେ ସେଥିପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥାଉଁ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ । ଯାହାହେଉ ଆମେ ଆଉ ସେତେବେଳେ ସ୍ଥିର ହୋଇ ବସି ରହି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଦହିକୋଟି ନିକଟସ୍ଥ ଆମଣିଦା ନାମକ ଏକ ଆଦିବାସୀ ଗାଁରେ ଏକ କର୍ମୀ ସମ୍ମିଳନା କରିବାର ସ୍ଥିର କରାଗଲା । ମୋତେ ଆଗରୁ ଯାଇ ବୈଠକରେ ଆନ୍ଦୋଳନ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏତିକିବେଳେ ମୁଁ ଯାଇ ଶଶୁରଙ୍କ ଘରେ ଦହିକୋଟିରେ ରହିଲି । ସେ ଦିନ ପ୍ରବଳ ବର୍ଷା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଏତେ କର୍ମୀ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଯୋଗଦେଲେ ଯେ ଏହା ଏକ ବିରାଟ ସଭାରେ ପରିଣତ ହୋଇଗଲା । ଆମଣିଦା ଗ୍ରାମରେ ଏତେ ଲୋକଙ୍କର ରହିବାର ସୁବିଧା ନାହିଁ । ତେଣୁ କେତେକ ସେ ଦିନ ଦହକୋଟି ଆସି ମୋ ଶଶୁରଙ୍କ ଘରେ ରହିଲେ । ସେ ଦିନ ମୁଁ ଶଶୁରଙ୍କ ଘରେ ଶୋରଥାଏଁ । ହଠାତ୍ ମୋ ମୁହଁରେ ଆକ୍ରୁଷ୍ଟ ପଡ଼ିଲା ମୋ ନିଦ ଭାଙ୍ଗିଗଲା । ଦେଖିଲି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ମୋ ଠାରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ହସୁଛନ୍ତି । କହିଲେ, “ମୋତେ ଦେଖୁ ଚମକି ପଡ଼ିଲି କି ?” ସେ ମୋ ପାଖରେ ଶୋଇଲେ । ବହୁଦିନର ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ ହେଲା । ବହୁମାନ ଅଭିମାନ ମଧ୍ୟରେ ରାତିଟି କୁଆଡ଼େ କଟିଗଲା ଜଣାପଡ଼ିଲାନି । ସେ ଦିନର ରାତିଟା ବହୁତ କମ ଥିବାର ଜଣା ପଡ଼ିଲା । ପରଦିନ ସକାଳେ ଉଠି ମୋର ସହକର୍ମୀ ମାନଙ୍କ ସହ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା ମୋ ଦେହରେ ସିନ୍ଦୂର ଲାଗିଥିବା କଥା କହି ବହୁତ ପରିହାସ କଲେ ।

ମୁଁ ତ ନିଃସ୍ୱ । ମୋର ଘରଦ୍ୱାର ଜମି ବାଡ଼ି କିଛି ନାହିଁ । ଯାହାବା ପୈତୃକ ଥିଲା ଘରଛଡ଼ା ହୋଇ ଘରୁ ପଳାଇ ଆସିଛି । ବିଧାୟକ ଭାବରେ ଯେତିକି ଭରା ମିଳେ ସେତିକି ହିଁ କେବଳ ସମ୍ଭବ । ତେଣୁ ଅନ୍ତତଃ ଖାଇବା ପାଇଁ ଚାଉଳ ଗଣ୍ଡାକ ମିଳିଯିବା ଭଳି କିଛି ଜମିବାଡ଼ି କରି ପାରିଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା । ଏପରି ଏକ ଚିନ୍ତାଧାରା ମୋ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନକୁ ଆସିଲା । ତେଣୁ ମୋ ଅଗୋଡ଼ରରେ ସେ ଦହିକୋଟିରେ ପ୍ରାୟ ୧^୧/_୨ ଏକର ଜମି କିଣିଲେ । ପରେ ପରେ ବେତନଟୀରେ ତିନି ଏକର ଜମି ଧାର କରଜ କରି କିଣିଲା । ଏବଂ ୧୯୫୮ରେ ୨ୟ ଥର ବିଧାନ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବାପରେ ବେତନଟୀ ଠାରେ ଗୋଟିଏ ଘର କରିବାର ମନସ୍ଥ କଲି । ୧୯୫୯ ବେଳକୁ ଚାକଜପର କରି ମାଟି ଘରଟିଏ କଲି ।

ଏ ସମସ୍ତ କାମ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିଛି, ରୂପାୟତ ହୋଇ ପାରିଛି ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ । ଭବିଷ୍ୟତରେ ବିଧାୟକ ହୋଇ ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ଭୋକ ଉପାସରେ ରହିବାକୁ ହେବ ନାହିଁ ଏପରି ଏକ ଦମ୍ଭ ମନକୁ ଆସିଲା । ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ନିଜେ ବିଲକୁ ଯାଇ ବିଲକାମ ବୁଝିବା ଠାରୁ

ଆରମ୍ଭ କରି ଘରକୁ ଲିପା ପୋଛା କରି ସୁନ୍ଦର କରି ରଖିବାର ଅତି ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରନ୍ତି । ସେ ଜଣେ ବିଧାୟକର ସ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସମାଜରେ ତାଙ୍କର ସମ୍ମାନର ସ୍ଥାନ ଅଛି ଏ ସବୁ ଅନୁମୋଦନ କରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱରେ ଥାଏ ତାଙ୍କର ଚିନ୍ତାଧାରା । ତାଙ୍କ ବିଚାରରେ ସବୁ କାମର ମୂଲ୍ୟ ସମାନ । ୧୯୫୯ ମସିହାରେ ବେତନଟି ଠାରେ ନୂଆ ଘର ହେଲା ପରେ ମୋ ଅନୁପସ୍ଥିତିରେ ମଧ୍ୟ ସେପେନ୍ସର ମାସରେ ସେ ଗୃହ ପ୍ରବେଶ କଲେ । ନୂଆ ଘର ପୁଣି ମାଟି ତିଆରି ଘର ହୋଇଥିବାରୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ସନ୍ତିଆ ହୋଇଥାଏ । ତଥାପି ନିଜ ହାତରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୂଆ ଘରେ ରହିବାର ଆନନ୍ଦ ସେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ଅନୁଭବ କରୁଥାଆନ୍ତି । ଦୁଇଟି ଦଉଡ଼ିଆ ଖଟ, ଗୋଟେ କାଠ ଖଟ, ଗୋଟିଏ କାଠ ଚେୟାର ଓ ଜଳିଷି ପତ୍ର ରଖିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କାଠ ଆଳମିରା ବ୍ୟତୀତ ମୋର ଅନ୍ୟ କିଛି ସମ୍ବଳ ନ ଥାଏ । ବହୁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସହି ମୋ ପାଇଁ ସେ ଘର କରଣା କରିଛନ୍ତି ତେଣୁ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ ‘ଦୁଃଖିନୀ’ ନାମ ଦେଇଥିଲି ।

୧୯୭୪ ମସିହାରେ ବିଧାନ ସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଁ ପରାସ୍ତ ହେଲି । ସେତେବେଳେ ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ପେନ୍ସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥାଏ । ପିଲାମାନଙ୍କର ପଢ଼ାପଢ଼ିର ସମୟ । କୌଣସି ଥିରେ ବାଧା ନ ଘଟାଇ ସେ ଯୌର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଯେପରି ଭାବରେ ଘର ଚଳାଉଥିଲେ ସେ କଥା ଏବେ ମନେ ପଡ଼ିଲେ ଅନ୍ତର୍ବେଦନା ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି ।

୧୯୮୪ରୁ ୧୯୯୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏଇ ଛଅ ସାତବର୍ଷ ମୁଁ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦରେ ଆସାନ ହେଲି । ଏଇ ହାତ ଗଣତି କେତୋଟି ମାତ୍ର ବର୍ଷ ସାରା ଜୀବନରେ ମୋ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ଆନନ୍ଦ ଓ ସୁଖର ସମୟ ବୋଲି ମନେ କରୁଛି । ଏହି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମାନଙ୍କର ଯେଉଁ ଯେଉଁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଅଧିବେଶନ ହୋଇଥିଲା ସେ ସମସ୍ତ ସ୍ଥାନକୁ ମୋର ସହଗାମିନୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେତେବେଳେ ସେ ବେଶ ଆନନ୍ଦିତା ଥିବାର ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରିଛି । କଲିକତା, ଦିଲ୍ଲୀ, ଲକ୍ଷ୍ନୋ, ଏଲ୍ଲାହାବାଦ, ହରଦ୍ୱାର, ଗୁଜରାଟ, ମୁମ୍ବାଇ, ଚେନ୍ନାଇ, କାଶ୍ମୀର, ସିକ୍କି, ଗୌହାଟି ପ୍ରଭୃତି ବଡ଼ ବଡ଼ ସହର ରାମେଶ୍ୱର, ହୃଷିକେଷ, ମଦୁରାଇର ମାନାକ୍ଷିମନ୍ଦିର, ବନାରସ ପ୍ରଭୃତି ତୀର୍ଥ ସ୍ଥଳୀ ମହାଶୂର, ତ୍ରିଭେନ୍ଦ୍ରମ, ଦ୍ୱାରକା, ଜାଲିଆନାଓଲାବାଗ ପ୍ରଭୃତି ଇତିହାସ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ସ୍ଥାନମାନ ପରିଭ୍ରମଣ କରି ବେଶ ଆନନ୍ଦ ଅନୁଭବ କରିଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଆର୍ଥିକ ଅସୁବିଧା ହେତୁ ବିଦେଶ ଭ୍ରମଣରେ ଯିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ମୋର ସହଯାତ୍ରୀ କରି ପାରିନାହିଁ ମାତ୍ର ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁଠି ଯେତେବେଳେ ଯାଇଛି ତାଙ୍କୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନକୁ ମୋ ସହିତ ବ୍ୟୋମଜାନରେ ଯିବା ସମୟରେ ସେ ହର୍ଷୋତ୍ପୁଲ୍ଲ ଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି ।

ପରିଶେଷରେ ସାନ ପୁଅ ମା’ର ଶେଷ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରେ । ମା’ର ମର ଶରୀରର ଅନ୍ତିମ ସଜ୍ଜାର ନିଜେ କିଣିଥିବା ଘର ଡିହ ମଧ୍ୟରେ କରିବା ଥିଲା ତାଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଅଭିଳାଷ ଏବଂ ତଦନୁସାରେ ହିଁ ତାଙ୍କ ମରଶରୀରର ଶେଷ ସଂସ୍କାର ନିଜ ଜମିରେ ଥିବା ପୁଷ୍କରିଣୀର ପଶ୍ଚିମ ପଟ ଆଡ଼ିରେ କରାଗଲା । ତାଙ୍କର ଅମର ଆତ୍ମାର ସଫଳତା ହେଉ ଏବଂ

ଆମେ ଦୁହେଁ ଜନ୍ମଜନ୍ମନ୍ତର ପରସ୍ପରକୁ ସ୍ବାମୀ ସ୍ବା ଭାବରେ ଲାଭ କରୁଥାଉଁ, ଏହାହିଁ ପରମେଶ୍ବରଙ୍କ ଠାରେ ପ୍ରାର୍ଥନା ।

ଏ ସଂସାର ହେଉଛି ସୁଖ ଓ ଦୁଃଖର ଏକ ଖେଳ ଘର । ଜୀବନର ବହୁ ଝଡ଼ ଝଞ୍ଜା ଆସେ ଏବଂ ତାକୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼େ । ତେଣୁ କୁହାଯାଏ, “ସଂସାର ଭିତରେ ଘର କରିଥିଲେ ପଥର ପଡ଼ିଲେ ସହି ।” ଏ ସଂସାର ଖାଲି ସୁଖର ସଂସାର ନୁହେଁ । “ଚକ୍ରବର୍ତ୍ତ ପରିବର୍ତ୍ତେତେ ଦୁଃଖାନିନ୍ଦ ସୁଖାନିନ୍ଦ ।” ଅବଶ୍ୟ ଦୁଃଖ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ରୂପରେ ଆସି ଦେଖାଦିଏ । ଦୁଃଖରେ ବ୍ୟଥିତ ହେବା ଏବଂ ସୁଖରେ ବିଭୋର ହୋଇ ପଡ଼ିବା ଉଚିତ ନୁହେଁ ।

**“ଯଂ ହି ନ ବ୍ୟଥୟତ୍ୟେତେ ପୁରୁଷଂ ପୁରୁଷାଽଭି,
ସମ ଦୁଃଖ ସୁଖଂ ଧୀରଂ ସୋମୃତଦ୍ବୀୟ କଞ୍ଚତେ ।”**

ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ସୁଖରେ ମସରୁଲ ଏବଂ ଦୁଃଖରେ ବ୍ୟଥିତ ନ ହୋଇ ଉଭୟ ଅବସ୍ଥାରେ ସମତାବାପନ ହୋଇ ରହେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଅମୃତ ଲାଭକରେ । ମୋର ଏ ଦୁଃଖ ସମୟରେ ବହୁ ହିତୈଶୀ ବନ୍ଧୁ ମୋତେ ଆସି ସାହୁନା ଦେଇଛନ୍ତି । ମୋର ଦୁଃଖରେ ସମଦୁଃଖୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୋତେ ଏ ଦୁଃଖ ସହ ଯୁଝିବାକୁ ସାହସ ଯୋଗାଇଛନ୍ତି । ମନକୁ ସାହୁନା ଦେଇ ଏ ଅଭୁଜା ଦୁଃଖ ମୋତେ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡୁଛି । ତଥାପି ପ୍ରତିବର୍ଷ ମାର୍ଚ୍ଚମାସ ତାଂମାରିଖ ଆସିଗଲେ ଏ ସମସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ ମୋ ଆଖି ଆଗରେ ଝଲସି ଉଠେ ।

ବିଧାନ ସଭାରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ

ଆମ ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଯେ ବିଧାନ ସଭା ବା ଲୋକସଭାର ବାଚସ୍ପତି ବା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ହେବେ ସେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଗୋଟିଏ ଦଳର ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟ ହୋଇଥିବା ଆବଶ୍ୟକ । କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟ ହୋଇ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦରେ ଆସାନ ହେଲେ ତାଙ୍କୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ନିରପେକ୍ଷ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ଯଦି ପରିଚାଳନାରେ ପକ୍ଷପାତ କରି ନିଜ ସରକାରୀ ଦଳକୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସହାୟକ ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ସଭା ପରିଚାଳନା ତାଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରେ ନାହିଁ, ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ବାଧା ବିଘ୍ନରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼େ । ବିଳାତରେ ଯେଉଁ ଦେଶର ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ପ୍ରାଚୀନତମ ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ଏହି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ଥରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ନିର୍ବାଚିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଯଦି ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥରୂପେ ଛିଡ଼ା ହୁଅନ୍ତି ତେବେ ଆଇନରେ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚଳିତ ପ୍ରଥା ଅନୁଯାୟୀ ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳର କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ସମ୍ମାନ ଜନକ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପରମ୍ପରା ତାଙ୍କ ଦେଶର ଆଦର୍ଶକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟମାନଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ହୋଇ ପାରିଛି । ମାତ୍ର ଆମ ଦେଶରେ ଏହାର ଠିକ ବିପରୀତ । ଆମ ଦେଶର ନିର୍ବାଚିତ ବିଧାନସଭା ବା ଲୋକସଭାର ବାଚସ୍ପତିଙ୍କୁ ଯେ କେବଳ ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କରନ୍ତି ତା ନୁହେଁ ବରଂ କୌଣସି କାରଣ ନଥାଇ ଅତି ଛୋଟ ଛୋଟ ଘଟଣାରେ ବିଧାନସଭାରେ ଗୋଷ୍ଠଗୋଳ ସୃଷ୍ଟି କରି ଦେଶର ଆଦର୍ଶ ଓ ସମ୍ମାନକୁ ତଳେ ପକାଇବାରେ କେହି କୁଣ୍ଠାବୋଧ କରନ୍ତି ନାହିଁ; ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟପାଇଁ ନିଜକୁ ଗର୍ବିତ ମଧ୍ୟ ମନେ କରନ୍ତି । ମୁଁ କଣ୍ଡନ ପରିବ୍ରାଜଣରେ ଗଲାବେଳେ ସେଠାକାର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟକୁ ଯାଇଛି ତାଙ୍କ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ମଧ୍ୟ ଆମ ସହିତ ଥାଆନ୍ତି । ବ୍ରିଟେନ୍ର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ୬୦୦ରୁ କିଛି ଅଧିକ, କିନ୍ତୁ ସେମାନଙ୍କର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟରେ ସଭ୍ୟ ସଂଖ୍ୟା ତୁଳନାରେ ବସିବାପାଇଁ ସ୍ଥାନ ବହୁତ କମ । ସବୁ ସଭ୍ୟ ଆସନ୍ତି ନାହିଁ । ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ରହନ୍ତି । ବ୍ରିଟେନ୍ର ଲୋକେ ବହୁତ ରକ୍ଷଣଶୀଳ ।

ତେଣୁ ବହୁବର୍ଷର ପରଂପରାକୁ ସେମାନେ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଛନ୍ତି । ଆମ ଦେଶର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ବା ବିଧାନସଭାମାନଙ୍କରେ ଦୈନନ୍ଦିନ ଯେପରି ଘଟଣାମାନ ଘଟୁଛି ସେ ଦେଶର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟରେ ସେପରି ନିୟନ୍ତାୟ ଘଟଣା ହୁଏନାହିଁ ।

‘କର୍ମାର ସାଧନା’ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ବିଧାନ ସଭାର ପରିଚାଳନାର କୌଶଳ ଶୀର୍ଷକ ଲେଖାରେ ବହୁ ଘଟଣା ମଧ୍ୟରୁ କେତୋଟି ଘଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛି । ତନ୍ମଧ୍ୟରୁ ବିଧାନ ସଭା କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନାରେ ବାଧା ନ ଦେବା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ଆର୍ଥିକ ଉପକୃତ ହେଉଥିବା ବିଷୟ, ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତା ସ୍ୱର୍ଗତ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସ୍ୱାକାରୋଚ୍ଛି ଥିଲା ଅନ୍ୟତମ । ବହି ପ୍ରକାଶିତ ହୋଇ ଲୋକଙ୍କ ହାତକୁ ଗଲାପରେ ଖବର କାଗଜମାନଙ୍କରେ ଉକ୍ତ ଘଟଣାକୁ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ମୋ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ଅବଶ୍ୟ ମୋର ଏ ଲେଖାରେ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦିତା ପ୍ରକାଶ ପାଉଥିବାରୁ ମୁଁ ସର୍ବ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରଶଂସାର୍ହ ହୋଇ ପାରିଲି, ମାତ୍ର ସେଥିପାଇଁ ଶାସନ ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେ କେତେକ ଆସୁବିଧାରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୁଁ ନିଜେ ମଧ୍ୟ ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣାବଳୀରେ ମୋ ସହିତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୂର୍ବ ସୁସଂପର୍କରେ ଆଶ୍ଚ ଆସିଥିବାର ଅନୁଭବ କଲି । ଦିନେ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିବାବେଳେ ତାଙ୍କୁ ଏକ୍ସ୍‌ପ୍ରେସ୍‌ ଆଇ ମୋ ବହିର ଲେଖାପାଇଁ ସେ ଅସହୃଦ୍ଧ କି ବୋଲି ତାଙ୍କୁ ପଚାରିଲି । ସେ ତ ବହୁତ ବୁଦ୍ଧିମାନ ଓ ବୃତ୍ତର ବ୍ୟକ୍ତି । ତେଣୁ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେ କେବଳ ହସରେ ଉଡ଼ାଇଦେଲେ । ମାତ୍ର, ଏ ହସ ତଳେ ଯେ ଜଳନା ଲୁଚି ରହିଥିଲା ତାହା ବୁଝିବାକୁ ମୋତେ ବେଶି ସମୟ ଲାଗିଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ସେ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ତାଙ୍କୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ଭାବରେ ଜଣାଇ ଦେଲି ଯେ ଉକ୍ତ ବହିରେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କର ବୃତ୍ତିତ୍ୱ ସଂହାର କରିବା ତ ଦୂରର କଥା କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ ମଧ୍ୟ ହୋଇନାହିଁ, ଘଟିଯାଇଥିବା ନିରାଚ ସତ୍ୟ ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକର ଉଲ୍ଲେଖ ମାତ୍ର କରାଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କର ଏଥିରେ ମନଃସୂତ ହେଲାପରି ମନେ ହେଲାନାହିଁ ଯାହାକୁ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଜଣା ପଡ଼ିଲା ।

ମୋ ବିଭାଗ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ । ପ୍ରଥମଟି ହେଉଛି ପରିବେଶ ଯାହାକି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ସହିତ ମିଶି ରହିଛି । ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ବଜେଟ୍ ଆଗତବେଳେ ଦୁଇଟି ବିଭାଗର ଗୋଟିଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ଦାବୀ ଆଗତ କରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ଖର୍ଚ୍ଚ ଦାବୀ ଆଠ ବା ନଅ କୋଟି ଟଙ୍କା ହେଉଥିଲା ବେଳେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଖର୍ଚ୍ଚଦାବୀ ୧୫ କୋଟି ଟଙ୍କାରୁ ଅଧିକ ହୋଇଥାଏ । ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ଆଣି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବିଭାଗ ସହିତ ମିଶାଇ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗରେ ପରିଣତ କରି ଜଣେ ସଚିବ ଓ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରିଚାଳିତ ହେଲେ କାର୍ଯ୍ୟ ବେଶ ସୁବିଧାରେ ଚାଲି ପାରନ୍ତା । ଏଥିପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କଲେ ମଧ୍ୟ କର୍ଷପାତ କରାଗଲା ନାହିଁ । ଅଥଚ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଠାରୁ କେତେକ ବିଭାଗ କାଢ଼ିନେଇ ଜଳସେଚନ ସହିତ ମିଶାଇ ଦିଆଗଲା ମାତ୍ର ଲଜ୍ଜା କରି ମୋ ବିଭାଗରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଗଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ସହିତ ଜଙ୍ଗଲ

ବିଭାଗର ସଚିବ ଅତ୍ୟନ୍ତ କୃତଜ୍ଞ ଓ ଦୁର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ଥିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ବିଭାଗକୁ ନେବାପାଇଁ ରାଜି ନ ହେବାରୁ ମୋ ବିଭାଗକୁ ଦେଇ ମୋତେ ପ୍ରକାରନ୍ତରରେ ହଇରାଣ କରିବାର ଚେଷ୍ଟା କରାଗଲା । ଉକ୍ତ ଅଫିସରଙ୍କ ଦୌରାନ୍ତରେ ଶ୍ରୀକାର ହୋଇ କେତେକ ବିଶ୍ୱସ୍ତ କର୍ମଚାରୀ ଅନ୍ୟ ବିଭାଗକୁ ଚାଲିଯିବାପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ମୋର ଅଜ୍ଞାତରେ କେତେକଙ୍କୁ ଡିସମିସ୍ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା - ଅତି ଜରୁରୀ ମୂଲ୍ୟବାନ କାଗଜପତ୍ରମାନ ଲୁଚାଇ ଦିଆଗଲା । କେତେକ ବିରୋଧୀ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ କୌଶଳ କ୍ରମେ ହାତକରି ବିଧାନ ସଭାରେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ କଟୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ତଥା ଅଭିଯୋଗମାନ ଅଣାଇବାକୁ ଉକ୍ତ ସଚିବ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଲେ । ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଗୋପନ ପ୍ରଚାରକନା ଆଇପାରେ ବୋଲି ମୋ ମନରେ ଆଶଙ୍କା ଜାତ ହେଲା । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ସଚିବଙ୍କୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରି ଦେବାକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କଲି । ଯଦି ଏହା ସମ୍ଭବ ନ ହୁଏ ତେବେ ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ମୋଠାରୁ କାଢ଼ି ନେଇ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ସହିତ ମିଶାଇ ଦେବାର ମଧ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବାକୁ ପସ୍ତାତପତ ହେଲିନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ କୌଣସି ମନ୍ତ୍ରୀ ଏପରି ଭାବରେ ନିଜର କ୍ଷମତା ପରିତ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେବା ତ ଦୂରର କଥା ଅଧିକତ୍ର ଅଧିକ କ୍ଷମତା ନିଜ ହାତରେ ରଖିବାକୁ ଚାହାନ୍ତି । ଅନ୍ୟ କେହି ମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଏ ସଂପର୍କରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲେ । ତଥାପି ପ୍ରାୟ ଛଅ ସାତମାସ କାଳ ମୋତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅସନ୍ତୋଷ ମଧ୍ୟରେ କାଳାତିପାତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପରିଶେଷରେ ସତ୍ୟର ଜୟହେଲା । ଉକ୍ତ ସଚିବ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେଲେ । ଏବେ ସେ ଯେଉଁ ବିଭାଗକୁ ଯାଇଛନ୍ତି ସେଠାରେ ସେ ପଞ୍ଜୁ ହୋଇ ବସି ରହିଛନ୍ତି । ପୁଣି ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କ ସମୟରେ ଅର୍ଥ ହେରଫେର କରିଥିବା ଅପରାଧରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁଇଟି ମୋକଦ୍ଦମା ରୁଜୁ ହୋଇ ଥିବାର ଶୁଣାଯାଏ । ମୋର ଉକ୍ତ ବହିରେ ସରକାରଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରିଥିବା କାରଣରୁଁ ମୋତେ ଏପରି ଏକ ଅସ୍ୱାଭାବିକ ଅସୁବିଧା ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।

ଅବଶ୍ୟ ଉକ୍ତ ବହି ୧୯୯୬ ମସିହାର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଛପା ହେଲା ଏବଂ ୧୯୯୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ତା ୨୭ରିଖ ମୋର ଜନ୍ମଦିନ ଉପଲକ୍ଷରେ ଉନ୍ମୋଚିତ ହେଲା । ବହିଟି ପ୍ରକାଶ ପାଇବାର ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ପରେ ରାଜ୍ୟର କେତେକ ଖବର କାଗଜରେ ସରକାରଙ୍କ ଜଣେ ଅଂଶାଦାର ଥାଇ ସରକାରଙ୍କୁ ସମାଲୋଚନା କରିଥିବା ହେତୁ ଏକ କଟୁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ପରେ ପରେ ବିଧାନସଭାର ଏକ ବୈଠକରେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର କେତେକ ସଭ୍ୟ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ମୁଲତବା ପ୍ରସ୍ତାବ ଆରତ କଲେ । ମାତ୍ର ତାହା ବିଧାନ ସଭାରେ ଆରମ୍ଭରୁ ହିଁ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ନାହିଁ । ୧୯୮୪ରୁ ୧୯୯୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥିଲାବେଳେ ମୋର ଅନୁଭୂତି ଏବଂ ବିଧାନସଭା ପରିଚାଳନାର କୌଶଳମାନ ଉକ୍ତ ଲେଖାରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ଉକ୍ତ ସମୟର ବିଶିଷ୍ଟ ଘଟଣାବଳୀର ବର୍ଣ୍ଣନା ଉକ୍ତ ଲେଖାର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ସ୍ୱର୍ଗାୟ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ତଥା ତାଙ୍କ ଦଳର ସମାଲୋଚନା ଅଧିକ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ଜୀବିତ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି ଅସନ୍ତୋଷ

ପ୍ରକାଶ କରିବାର ଆଭାସ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନୁଭବ କରିପାରି ନାହିଁ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦଳର କାହାରି ମନରେ ସେପରି କିଛି ଭାବନା ଥିବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ମଧ୍ୟ କେବଳ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ୧୨୩ କାହାରି ମନରେ ସେପରି ଅସନ୍ତୋଷ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ ନାହିଁ ଯଦିଓ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ତଥା କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀର ପ୍ରଶଂସାମାନ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି ।

ଅବଶ୍ୟ ଖବରକାଗଜ ଗୁଡ଼ିକର ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟମୂଳକ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ମୋ ବହିର ଗୁରୁତ୍ୱ ବଢ଼ାଇଦେଲା । ମୁଁ ନିଜେ ସରକାରରେ ଏକ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଅତି ନିର୍ଭୀକ ଭାବରେ ସରକାରଙ୍କ ଦୋଷ ତ୍ରୁଟି ଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିବାରୁ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱ ରାଜ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ରାଜ୍ୟ ବାହାରେ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ାଇବାରେ ସାହାଯ୍ୟ କଲା । ବେଳେବେଳେ ଦୂରପକ୍ଷକୁ ସୂଚାଇଲା ଭଳି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେଇ ବିଧାନସଭାର କାର୍ଯ୍ୟ ସୁଗମ କରି ପାରୁଥିଲି । ୧୯୮୫ ମସିହାରେ କଳାହାଣ୍ଡିରେ ଭୀଷଣ ମରୁଡ଼ ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ବିଧାନ ସଭାରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ପରିତ୍ରାଳନାରେ ବାଧା ଦେଖାଦେଲା । ତେଣୁ ରାଜସ୍ୱମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜେ କଳାହାଣ୍ଡି ଯାଇ ଅବସ୍ଥା ଅନୁଧ୍ୟାନ ପୂର୍ବକ ଗୃହରେ ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦାନ କରିବାକୁ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଦେବା ପାଇଁ ଉତ୍ତର ପକ୍ଷ ସମୁଦ୍ଧ ହେଲେ । ସମୟ ସମୟରେ ସରକାରୀ ଦଳ ଯିଏ ଧରି ବସିଲେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳକୁ ବେଖାତର କରି ସରକାରୀ ଦଳ ସାହାଯ୍ୟରେ ବିଧାନସଭା ଚଳାଇ ନେବା ସୁବିଧା ଜନକ ହେଉଥିଲା । ଦିନକର ଘଟଣା-ଗୋଳମାଳ ହେବାରୁ ବିଧାନସଭା ବନ୍ଦ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ମୋ ଚେୟରକୁ ଡାକିଲି - ମାତ୍ର କେହି ଅସିଲେ ନାହିଁ । ପୁଣି ବୈଠକ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ବେଳକୁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ଆସନକୁ ଘେରି ଛିଡ଼ା ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ମୁଲତବୀ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ଆସନରେ ବସିବାକୁ ଦେବେନାହିଁ ବୋଲି ଜିଦ୍ ଧରିଛନ୍ତି । ଏପରି ପରିସ୍ଥିତିରେ ମୁଁ ମାଇକ୍‌ଟି ଟାଣିନେଇ ମୁଲତବୀ ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ନାକଡ଼ କରିଦେଲି ଏବଂ ଛିଡ଼ାହୋଇ ବିଧାନ ସଭା ପରିତ୍ରାଳନା କଲି - ଏହା ଦେଖି ବିଧାନ ସଭାର ସରକାରୀ ସଭ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜ ନିଜ ସ୍ଥାନରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ଆନ୍ଦୋଳନା କଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ସମାଧୋପସାଧନା ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରି ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ମୁଁ ମୋର ଦାୟିତ୍ୱ ତୁଲାଇବାରେ ସମର୍ଥ ହେଲି ।

ଭାରତର ଦୁଇଟି ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗ - ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ

ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶରେ କଳାଗୋରା ବିଭେଦର ଦୂରାକରଣ ପାଇଁ ଅହିଂସା ପ୍ରତିରୋଧ କରି ଗାନ୍ଧିଜୀ ଯେଉଁ ଅଭିଜ୍ଞତା ଅର୍ଜନ କରିଥିଲେ ତାକୁ ସମ୍ବଳ କରି ସ୍ୱଦେଶ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରନ୍ତି । ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିକୁ ଏହି ଅହିଂସା ପଥର ଏକ ନୂତନ ଦିଗ୍‌ଦର୍ଶନ ଦେଇ ଏହାକୁ ମାନବ ସେବାରେ ଉପଯୋଗ କରିବା ମାନସରେ ଭାରତର ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଏକ ନୂତନ ମୋଡ଼ ଦିଅନ୍ତି । ଏକ ଦିଗରେ ସରକାରଙ୍କ ସହ ଅସହଯୋଗ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଦେଶୀ ବର୍ଜନ, ଲବଣସତ୍ୟାଗ୍ରହ ପ୍ରଭୃତି ଆନ୍ଦୋଳନାତ୍ମକ କର୍ମପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଶବାସୀ ପାଇଁ କୃତିଖ୍ୟାଅ କାଟିପିନ୍ଧି ପ୍ରଭୃତି ଗ୍ରାମୋଦ୍ୟୋଗ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆରମ୍ଭ କରନ୍ତି । ବିଦେଶୀ ଶାସକ ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ଏହି ଉଦ୍ୟମକୁ ପଣ୍ଡ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହିନ୍ଦୁ ମୁସଲମାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଭେଦନୀତି ପ୍ରୟୋଗକରି ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅହିଂସ ନୀତିରେ ଚାଲିଥିଲେ ହେଁ ଦୃଢ଼ ହସ୍ତରେ ଦମନକାଳୀ ଆରମ୍ଭ କରିଦିଅନ୍ତି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଭାରତର ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଭାଷାଭାଷୀ ଏବଂ ଧର୍ମର ଲୋକଙ୍କୁ ଗୋଟିଏ ପତାକା ତଳେ ଏକତ୍ରିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ ଏବଂ ଶିଖ ପ୍ରଭୃତି ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ତଥା ହିନ୍ଦୁମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଛୁଆଁ ଅଛୁଆଁ ଭେଦଭାବ ସମାଜରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଦୂର କରି ଦୃଢ଼ ଏକତା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାରେ ଏକ ସାମାଜିକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଏହି କ୍ରାନ୍ତିକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟର ସଫଳତା ଉପରେ ଇଂରେଜ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ଦମନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ସମର୍ଥ ହୁଅନ୍ତି । ସେତେବେଳକୁ ସମଗ୍ର ଦେଶ ଶତାଧିକ ବର୍ଷକାଳ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନାଧିନ ଥିବା ହେତୁ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆହ୍ୱାନରେ ଅକୁମାରୀ ହିମାଳୟ ସମସ୍ତ ଜନତା ଅହିଂସା ମନ୍ତ୍ରରେ ଦୀକ୍ଷିତ ହୋଇ ପରାଧୀନତା ଶୃଙ୍ଖଳରୁ ମାତୃଭୂମିକୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ଆଗଭର ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଦେଶବାସୀଙ୍କ ଆଗ୍ରହ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରି ବିଦେଶୀ ନୌକର ସାହି ଶାସକ ପ୍ରମାଦ ଗଣିଲେ । ଏ ଦେଶରେ ଏକ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ଚାଲୁଥିବାରୁ ଜାତୀୟ ସଂହତି

ତଥା ଜାତୀୟତା ପ୍ରତି ସରକାରର ଅତିମାତ୍ରାରେ ଭୟ ଥିଲା । ତେଣୁ ଆଞ୍ଚଳିକତା, ଭାଷା, ଧର୍ମ ତଥା ସଂପ୍ରଦାୟ ପ୍ରଭୃତି ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି କରି ଜାତୀୟ ଏକତାକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେବା ପାଇଁ ସରକାର ଯଥାସାଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇ ଥିଲେ । ସାମୟିକ ଭାବରେ ସ୍ଥଳବିଶେଷରେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ଶେଷରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ତାଙ୍କର ଅହିଂସା ଅସ୍ତ୍ର ଅନଶ୍ୱର ପ୍ରୟୋଗ କରି ଏପରି ବିଭେଦ ଦୂର କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ । ତେଣୁ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ନୂତନଭାବେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା ତାହା କିଛିଦିନ ପାଇଁ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇ ରହିଲା ଏବଂ ସତ୍ୟାଗ୍ରହ ତଥା ଅସହଯୋଗ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦ୍ୱାରା ମଜବୁତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା ।

କେବଳ ଏତକ ନୁହେଁ ଦେଶରେ ଯେପରି ବିଦ୍ରୋହ ନ ହୁଏ ସେଥିପାଇଁ କିଛି ଅଞ୍ଚଳ କରଦ ରାଜ୍ୟ ନାମରେ (Feudatory State) ରାଜ ପରିବାର ମାନଙ୍କୁ ଦେଇ ବେଶ ଅୟସରେ ବଢ଼ିବାର ସୁଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ ଏହି ବିଦେଶୀ ସରକାର । ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଥିଲା ସେମାନେ ଜଞ୍ଜେଇ ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରିୟପାତ୍ର ହୋଇ ଦଳାୟତ କରିବେ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦବାଇ ରଖିବେ । ଠିକ୍ ଅନୁରୂପ ହୋଇ ଖାସ୍ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଛୋଟ ବଡ଼ ଜମିଦାର ମାନ ସୃଷ୍ଟିକରି ସେମାନଙ୍କ ଜମିଆରେ ବିଦେଶୀ ଶାସନ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଚଳାଇଲେ । ଏ ଭଳି ବିଦେଶୀ ଶାସନର ସୁଯୋଗ ଗ୍ରହଣ କରୁଥିବା ରାଜା ମହାରାଜାମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକଥିଲେ ସେହିପରି ଜମିଦାରମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବି ଉଭୟ ସଂପ୍ରଦାୟର ଲୋକ ରହିଥିଲେ । ଏ ଦେଶର ରାଜ୍ୟମାନ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ ହୋଇ ରହିଥିଲେ ହେଁ ମୂଳରୁ ଯେଉଁ ଜାତୀୟତା ରହିଥିଲା ତାହା ପୁଣି ଉଦ୍ରେକ ହୋଇଥିଲା । ଜଞ୍ଜେଇ ଶାସନର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ଏ ଦେଶର ମରହଟ୍ଟା, ମୋଗଲ ଓ ମୁସଲମାନଙ୍କର ଶାସନ ଥିଲା । ସେହି ସମୟରୁ ଜାତୀୟ ସଂହତି ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସେହିଭଳି ଶକ୍ତିଥିଲା ଯାହା ଜାତୀୟ ସଂହତିକୁ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରିଥିଲା ଏବଂ ସେହି ଶକ୍ତି ହେଉଛି ଧର୍ମନିରେପକ୍ଷତା ବା ସର୍ବଧର୍ମ ସମନ୍ୱୟତା ।

ଧର୍ମନିପେକ୍ଷତା ବା ସର୍ବଧର୍ମ ସମନ୍ୱୟ

ଆମ ଦେଶର ଯେତେ ପ୍ରକାର ଧର୍ମ ରହିଛି ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ହିଁ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ ତମ ଏହା ସର୍ବ ସମ୍ମତ । ଏହାକୁ ବୈଦିକ ଧର୍ମ ବା ସନାତନ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଏ । ସନାତନ ଶବ୍ଦର ଅର୍ଥ ହେଉଛି -(ସଦା ଭବ ଇତି ସନାତନ) ଅର୍ଥାତ୍ ଯାହା ସବୁଦିନ ରହିଛି ତାକୁହିଁ ସନାତନ ବା ଶାଶ୍ୱତ କୁହାଯାଏ । ଅତୀତରେ ଥିଲା ଏବେ ବି ଅଛି ଏବଂ ଭବିଷ୍ୟତରେ ମଧ୍ୟ ରହିବ । କାଳତନ୍ତ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଏହି ସନାତନ ଧର୍ମ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ସ୍ୱୀକାର କରୁଥିଲେ ହେଁ ନିଜର ପ୍ରାଚୀନତ୍ୱକୁ ଏହା ହରାଏ ନାହିଁ । ସନାତନ ଧର୍ମର ମୂଳ ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି, ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ସ୍ୱରୂପ ସତ୍ୟ, ଶିବ, ସୁନ୍ଦର ପରଂବ୍ରହ୍ମର ଅନୁଶୀଳନ କରି ତାକୁ ଉପଲବ୍ଧି ପୂର୍ବକ ତା ସହିତ ଏକାନ୍ତ ହୋଇଯିବା । ଅବଶ୍ୟ ଏ ଲକ୍ଷ୍ୟ ସାଧନରେ ବିଭିନ୍ନ ପଥ ଆଇପାରେ ମାତ୍ର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଏକ । ବ୍ୟକ୍ତି ନିଜର ଇଚ୍ଛା, ବିଶ୍ୱାସ ତଥା ଅଭିରୁଚି ଅନୁଯାୟୀ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପଥର ଅନୁସରଣ କରିପାରେ । ଶ୍ରୀମତ୍ ଭଗବତ୍ ଗୀତରେ ଭଗବାନ୍ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କ ମୁଖନିଃସୃତ ବାଣୀ ହେଉଛି -

“ଯେ ଯଥା ମାଂ ପ୍ରବଦ୍ୟତେ ତାନ୍ ତଥୈବ ଭଜାମ୍ୟହମ୍,
ମମବର୍ମାନୁବର୍ତ୍ତେ ମନୁଷ୍ୟଃ ପାର୍ଥ ସର୍ବଶଃ ।”

ଅର୍ଥାତ୍ ଯେ ମୋତେ ଯେଉଁ ଭାବରେ ଭଜନ କରେ ମୁଁ ତାକୁ ସେହିପରି ଭାବରେ ପ୍ରାପ୍ତହୁଏ -ହେ ପାର୍ଥ । ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତି ମୋ ପଥକୁ ହିଁ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି । ଏହି ସନାତନ ଧର୍ମ ସଜ୍ଜିବାନନ୍ଦ ପରମାତ୍ମାଙ୍କ ଉପଲବ୍ଧି ପାଇଁ ବହୁମତକୁ ଅସ୍ୱୀକାର କରେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଛୋଟ ବଡ଼ ସବୁ ସଂପ୍ରଦାୟକୁ ସନାତନ ଧର୍ମ ନିଜର ବୋଲି ଗ୍ରହଣ କରିନିଏ । ଜଣେ ସନାତନ ହିନ୍ଦୁ ପକ୍ଷରେ ବୁଦ୍ଧ, ଯାଜ୍ଞ, ମହମ୍ମଦ କେହି ପୃଥକ ନୁହନ୍ତି । ଯେ ଯାହାର ରୁଚି ଓ ବିଶ୍ୱାସ ଅନୁଯାୟୀ ସାଧନ ମାର୍ଗରେ ଅଗ୍ରସର ହୁଅନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏକ । ସନାତନ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମର କେତେକ ପ୍ରଚ୍ଳିତ ପ୍ରଥାକୁ ବିରୋଧ କରି ବୌଦ୍ଧ ଧର୍ମର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ବୁଦ୍ଧଦେବଙ୍କ ଚରିତ ଓ ବାଣୀକୁ ଅନୁଶୀଳନ କରି ସନାତନ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ ତାଙ୍କୁ ଭଗବାନଙ୍କ ଅବତାର ରୂପେ ସ୍ୱୀକାର କରେ । ଏହିଥିରୁ ହିଁ ଏ ଧର୍ମର ଅନ୍ୟ ଧର୍ମ ପ୍ରତି ସହନଶୀଳତାର ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ସନାତନ ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମରେ ହିଁ ସର୍ବଧର୍ମର ସମନ୍ୱୟ ହୋଇ ପାରିଛି ଯେହେତୁ ଏହା ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଧର୍ମ ।

ଉପନିଷେଦରେ କୁହାଯାଇଛି “ଯାନି ଅସ୍ମାକ୍ ସୁତରିତାନି, ତାନି ଅଚରିତବ୍ୟାନି ନ ଉତରାଣି” ଧର୍ମ ଶାସ୍ତ୍ର ମାନଙ୍କରେ ବହୁ ବିଷୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି ମାତ୍ର ଯେଉଁ ଗୁଡ଼ିକ ଆମପାଇଁ ହିତକର ମଙ୍ଗଳ ଦାୟକ ସେଗୁଡ଼ିକ ଆବରଣ କରିବା ଉଚିତ । ସେହିପରି ସବୁ ଧର୍ମରୁ ଉଚ୍ଚ ବିଷୟମାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ସମ୍ଭାବନା ହିନ୍ଦୁ ଧର୍ମ କୌଣସି ଆପରି ଅଭିଯୋଗ କରେ ନାହିଁ ।

ପ୍ରାୟ ୬ମ ଶତାବ୍ଦୀବେଳକୁ ଶିକ୍ଷା ତଥା ବିଜ୍ଞାନର ଉନ୍ନତି ଘଟି ଭାରତବର୍ଷ ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ସମୃଦ୍ଧିଶାଳୀ ଦେଶରେ ପରିଣତ ହେଉଥିଲା । ବାଣିଜ୍ୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ନୌବାଣିଜ୍ୟ ପ୍ରସାର ଲାଭ କରି ଦେଶର କାରିଗରୀ ତଥା ଶିଳ୍ପକଳା ପଦାର୍ଥମାନ ଜାଭା, ସୁମାତ୍ରା, ସିଂହଳ, ଇରାକ୍, ଇରାନ୍ ପ୍ରଭୃତି ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳ ମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ପହଞ୍ଚିଥିଲା । ଏ ଦେଶର ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ଧନ ଦୌଳତ ବୈଦେଶିକ ମାନଙ୍କୁ ଆକୃଷ୍ଟ କଲା । ପ୍ରଥମେ ଆପତ୍ତାନାମେ ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶ ଆକ୍ରମଣ କରି ଅଧିକାର କରିନେଲେ । ମାତ୍ର ଭାରତରେ ଶାସନ କରିବା ଏ ଆକ୍ରମଣର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଥିଲା ଏ ଦେଶର ପଶ୍ଚିତ ଧନ ସଂପର୍କି ଲୁଣ୍ଠନ କରି ନିଜ ଦେଶକୁ ନେଇଯିବା । ମାତ୍ର ସିନ୍ଧୁ ପ୍ରଦେଶ ଦଖଲ କଲାପରେ ଭାରତୀୟ ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ତଥା ବୈଜ୍ଞାନିକ ଚିନ୍ତାଧାରା ଏବଂ ଚିକିତ୍ସା ସମ୍ପନ୍ନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଦେଖି ଏପରି ମୁଗ୍ଧ ହୋଇଗଲେ ଯେ, ଏ ଦେଶର ପଣ୍ଡିତମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ବସି ବେଦ, ବେଦାନ୍ତ, ଉପନିଷଦ, ରାମାୟଣ, ମହାଭାରତ ପ୍ରଭୃତି ଅଧ୍ୟୟନ ପୂର୍ବକ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ତାଙ୍କ ଭାଷାରେ ଭାଷାନ୍ତରିତ କରି ନିଜ ଦେଶକୁ ନେଇଗଲେ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ତାଙ୍କ ଦେଶର ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ବୁଝିଦେଇ ଏ ଦେଶର ନାଳୟା, ପାଟଳୀପୁତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟମାନଙ୍କୁ ଅଧ୍ୟୟନ ପାଇଁ ପଠାଇଲେ । ଫଳରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ଓ ବିଜ୍ଞାନ ଆରବର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ତଥା ଯୁରୋପର ସୁଦୂର ଗ୍ରୀସ୍ ଦେଶକୁ ମଧ୍ୟ ବିସ୍ତୃତି ଲାଭ କରି ପାରିଥିଲା । ଭାରତୀୟମାନେ ପଣ୍ଡିତ ଓ ଜ୍ଞାନୀ ବ୍ୟତୀତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭଦ୍ର ଓ ବିଶ୍ୱସନୀୟ ଥିବା ହେତୁ ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ଏ ଦେଶ ପରିଭ୍ରମଣରେ ଆସି ସଂସ୍କୃତି ଓ ଆଚାର ବ୍ୟବହାର ସଂପର୍କରେ ନିଜ ନିଜର ମତାମତ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି । ଏ ଦେଶର ପଣ୍ଡିତ ତଥା ଶିକ୍ଷାବିତ୍ ମାନଙ୍କୁ ମେସୋପୋଟେମିଆ, ବାଗଦାଦ୍ ପ୍ରଭୃତି ଶିକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କୁ ନେଇ ତାଙ୍କ ଦେଶର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉନ୍ନତି କରିଥିବାର ବହୁ ତଥ୍ୟ ଜଣାଯାଏ । ଦୁଇ ଧର୍ମର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମାବସ୍ଥାରେ ଯେଉଁ ବିଭେଦ ବା ଶତ୍ରୁତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା ଏପରି ଭାବରେ ସଂସ୍କୃତି ତଥା ଶିକ୍ଷାର ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ ଫଳରେ କ୍ରମେ ଦୂର ହୋଇ ଯାଇ ନିକଟତମ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ବିଦେଶୀ ଭିତରେ ଶାସକବର୍ଗ ଦେଖିଲେ ହିନ୍ଦୁ ଓ ମୁସଲମାନ ଏ ଦୁଇ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ନ ଭାଙ୍ଗିଲେ ଏ ଦେଶର ଶାସନ ଚଳାଇବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ତେଣୁ ଏ ଦୁଇ ସଂପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ଶତ୍ରୁତା ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବା ପାଇଁ ନାନାବିଧ ଉପାୟମାନ ଅବଲମ୍ବନ କଲେ । ଏପରିକି ଐତିହାସିକ ମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ନାନା ଅସତ୍ୟ ଘଟଣାମାନ ଅବତୀରଣ କରାଇବାରେ ମଧ୍ୟ ପଣ୍ଡାତ୍ମକ ହେଲେନାହିଁ । ମୋଗଲ ସମ୍ରାଟ ଆଉରଙ୍ଗଜେବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏପରି ବହୁ କପୋଳକଳିତ ଘଟଣାର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଛି । କେନ୍ଦ୍ରିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଥିବା ‘History of India’ ରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଏସବୁ ପୁରୁଣା ତଥ୍ୟମାନ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ବତନ ରାଜ୍ୟପାଳ ଡଃ ବିଶ୍ୱନାଥ ପ୍ରସାଦ ପାଣ୍ଡେଙ୍କ ଲିଖିତ ‘Island and Indian Culture’ ପୁସ୍ତକରେ ଏ ସମସ୍ତ ବିଷ୍ଣୁତ ବିବରଣୀ ମିଳେ ।

ସିପାହି ବିଦ୍ରୋହ

୧୮୫୭ ମସିହାରେ ଯେତେବେଳେ ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହ ହୁଏ ସେତେବେଳକୁ ଏ ଦେଶରେ ବ୍ରିଟିଶ ରାଜତ୍ବ ଶହେବର୍ଷ ବି ପୂରଣ ହୋଇ ନଥାଏ । ଏ ବିଦ୍ରୋହରେ ହିନ୍ଦୁ, ମୁସଲମାନ, ଶିଖ୍ ସମସ୍ତେ ମିଳିତଭାବେ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଏହାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ପ୍ରାୟ ହଜାରେ ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ମୁସଲମାନମାନେ ଏ ଦେଶକୁ ଆସିଥିଲେ ହେଁ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କେବେହେଲେ ଏପରି ବିଦ୍ରୋହ ଦେଖା ଦେଇନାହିଁ । ବରଂ କ୍ଷମତାତତ୍ତ୍ୱ ମୁସଲମାନ ସମ୍ରାଟ ବାହାଦୁର ଶାହାଙ୍କୁ ସମ୍ରାଟ୍ ଆଖ୍ୟା ଦେଇ ତାଙ୍କ ଅଧିନାୟକତ୍ବରେ ସିପାହୀ ବିଦ୍ରୋହ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ଭାରତର ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତାର ଏହା ଏକ କ୍ଳବ୍ଧ ଉଦାହରଣ । ଏହାପରଠାରୁ ବିଦେଶୀ ସରକାର ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି କମାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହି ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ଭାବକୁ ବିନାଶ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସ ଜାରି ରଖିଲେ । ହିନ୍ଦୁ ମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମୁସଲମାନଙ୍କର ସ୍ବତନ୍ତ୍ରତା ପ୍ରତିଷ୍ଠାପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନର ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ବଢ଼ିକାବରେ ପ୍ରତ୍ୟୋଦିତ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଗଭର୍ଣ୍ଣର କେନେରାଲ ଥାଇ ଯେଉଁ କେତେମାସ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଓ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗର ମିଳିତ ସରକାର ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁ ନେତୃତ୍ବ ନେଇଥିଲେ ହେଁ ଲିଆକର୍ ଅଲି ଅର୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥାଇ ଇଂରେଜଙ୍କ ପରାମର୍ଶରେ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଯାହା ଫଳରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପରାମର୍ଶ ନ ମାନି ଭାରତକୁ ଦୁଇଭାଗରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳେ କିଛି ହିନ୍ଦୁ ତଥା ମୁସଲମାନ ନେତା ମତ ଦେଇଥିଲେ ଯେ ଥାଇ କିଛି ଅଧିକ ଦିନ ମିଳିତ ସରକାର ରହିଥିଲେ ଦେଶ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇ ପାରି ନ ଥାଆନ୍ତା । ଆଜି ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେବାର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏ ଦୁଇ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ଭାବରେ ବିବାଦ, ଜନକ୍ଷୟ ତଥା ଅର୍ଥକ୍ଷୟ ଘଟି ଚାଲିଛି । ଅଖଣ୍ଡ ଭାରତ ରହିଥିଲେ ଏହି ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି ସଂପନ୍ନ ମହାନ ଦେଶ ସବୁଠାରୁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଷ୍ଟ୍ର ହୋଇ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଉ ଥାଆନ୍ତା । ସମୟର ବିତମ୍ବନା ତଥା ପ୍ରାଚୀନ ଜାତିର କ୍ଷତ୍ରଯନ୍ତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ଦାୟୀ ନୁହେଁ କି ?

୧୯୪୭ ଅଗଷ୍ଟର ଅବଦାନ

୧୯୪୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖ ଭାରତ ଏକ ମୁକ୍ତ ଦେଶ ଭାବରେ ଗର୍ବର ସହିତ ନିଜର ଜାତୀୟ ପତାକା ଉତ୍ତୋଳନ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ତାର ବହୁ ପୂର୍ବରୁ ୧୯୪୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ତାରିଖ ମୁମ୍ବାଇ ସହରର ବିଖ୍ୟାତ ଗାନ୍ଧୀ ମଇଦାନରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ସାଧାରଣ ଅଧିବେଶନର ଉଦ୍‌ଯାପନ ଅବସରରେ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଶଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବା ପାଇଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଘୋଷଣା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ‘କର ବା ମର’ର ଏକ ବୈପ୍ଳବିକ ଆହ୍ୱାନ ଦେଲେ । ସେହିଦିନ ସରକାରୀ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କରି ଅର୍ଦ୍ଧରାତ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରି ନେବା ସହ ସମସ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ଅଫିସ ଗୁଡ଼ିକୁ ସିଲ୍ କରି ପୋଲିସ୍ ଜଗୁଆଳରେ ରଖିଲେ । କଂଗ୍ରେସ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା ପୂର୍ବକ ମୁଖ୍ୟ ନେତାମାନଙ୍କୁ ବନ୍ଦୀ କରିନେଲେ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ସ୍ୱତଃ ବନ୍ଦ ହୋଇଯିବାର ଯେଉଁ କଞ୍ଚନା ସରକାର କରିଥିଲେ ପରିଣତି ତାର ବିପରୀତ ହେଲା । ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କୁ ଅଟକ ରଖିଲାକୁ ବିଶେଷ କରି ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ନ ପାଇ ଜନତା ହିଂସ୍ର ହୋଇ ଉଠିଲା । କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ହିଂସା ଆଚରଣ ମଧ୍ୟ ସଂଘଟିତ ହେଲା । ଗୋଟିଏ ଗୋଟିଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ସ୍ୱାଧୀନ ଘୋଷଣା କରିଦେଇ ସରକାରୀ ଆଦେଶ ଅମାନ୍ୟକଲେ । ପୋଲିସ୍ ଥାନା ବହୁ ସ୍ଥାନରେ ପୋଡ଼ି ପକାଇଲେ । ପରିଶେଷରେ ବହୁସ୍ଥାନରେ ବିଶୃଙ୍ଖଳା ନାମରେ ସରକାରଙ୍କ ଭକ୍ତି ସମାଜବାଦୀ କଂଗ୍ରେସ ନେତା ଜେଲ ଭିତରୁ ଖସି ପଳାଇ ଆସି ଛଦ୍ମ ବେଶରେ ବୁଲି ବୁଲି ଜନତାକୁ ବିପ୍ଳବ ଆଡ଼କୁ ଆଗେଇ ନେଲେ । ଓଡ଼ିଶାରେ ମଧ୍ୟ ସେହିପରି ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ ଦ୍ୱିବେଦୀ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରରୋଚନା ଦେଇ ସଂଗ୍ରାମାଭିମୁଖୀ କରାଇଲେ ।

ଏତିକିବେଳେ ସୁଭାଷ ବୋଷ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଜେଲରୁ ଖସି ପଳାଇ ଯାଇ କାବୁଲ ଦେଇ ଜାପାନରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିଲେ ଏବଂ ସେଠାରେ ଆଇ.ଏନ୍.ଏ ଗଠନ କରି ଜାପାନ ସରକାରଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଭାରତର ଇମ୍ପାଲ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାଡ଼ି ଆସିଲେ । ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ

ଅବସାନ ପରେ ବ୍ରିଟେନ୍‌ରେ ଯେଉଁ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ସେଥିରେ ଜାତ ଦଳର ପରଜୟ ହୋଇ ଶ୍ରମିକ ନେତା ଅର୍ଚ୍ଚି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ତେଣୁ ଇଂରେଜ ସରକାର ଜିନ୍‌ ନ ଧରି କୋହଳ ନୀତି ଗ୍ରହଣ କଲେ ପରିଣାମରେ ଭାରତକୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାର ସ୍ଥିତି କରାଗଲା ଏବଂ ୧୯୪୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଭାରତ ଏକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସାର୍ବଭୌମ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବେ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କାନ୍ଦକଲା । ବହୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଅମୂଲ୍ୟ ଅବଦାନ ଓ ଆତ୍ମବଳାର ଯଥାର୍ଥ ମୂଲ୍ୟ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ମିଳିଲା । ଗାନ୍ଧିଜୀଙ୍କ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଅହିଂସ ସଂଗ୍ରାମର ବିଜୟ ବିଶ୍ୱକୁ ଏକ ନୂତନ ଦିଗଦର୍ଶନ ଦେଲା । ଏ ସମସ୍ତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୧୯୪୭ର ଅଗଷ୍ଟ ପନ୍ଦର ତାରିଖ ଅପେକ୍ଷା ୧୯୪୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ବିପ୍ଳବର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକ ବୋଲି ମନେହୁଏ ।

୧୯୨୯ ମସିହାର ଜାନୁଆରୀ ତା ୨୬ରିଖ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଅଧିବେଶନରେ ପ୍ରଥମ କରି ଭାରତର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାବୀ କରାଗଲା, ଏହା ପୂର୍ବରୁ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ କେବଳ ଔପନିବେଶିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଦାବୀ କରାଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳେ ଦେଶର ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇ ପାରିନଥିଲା, ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ ଆଫ୍ରିକାରୁ ଭାରତ ଫେରିଲା ପରେ ଗାନ୍ଧିଜୀ ଅନୁଭବ କଲେ ଯେ କେବଳ କେତେ ଶିକ୍ଷିତ ସଂପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ ନେଇ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ତେଣୁ ଜାତି, ଧର୍ମ, ସଂପ୍ରଦାୟ, ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ଭାଷାଭାଷୀ ବିଭେଦକୁ ଭୁଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକ ପତାକା ତଳେ ଛିଡ଼ା କରାଇ ସଂଗ୍ରାମ କଲାରୁ ଏହା ସମ୍ଭବପର ହେଲା । ତେଣୁ ବହୁ କଷ୍ଟଲାଭ ଏଇ ସ୍ୱାଧୀନତାକୁ କେବଳ ସୁରକ୍ଷା ନୁହେଁ ଏହାର ଉତ୍ତୋରର ଉନ୍ନତି ସାଧନ ହେଉଛି ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏ ଗୁରୁତ୍ୱାୟିତ୍ୱ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ଦେଶବାସୀଙ୍କର ଭାରତର ସମ୍ବିଧାନରେ ଯଥାର୍ଥରେ ସଂଶୋଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ସହିତ କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରିକରଣ କରି ଜିଲ୍ଲା, ବ୍ଲକ୍ ତଥା ଗ୍ରାମ ସ୍ତରରେ ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ତଥା ସହରାଞ୍ଚଳରେ ପୌରପରିଷଦ ପ୍ରଭୃତି ଗଠନ କରି ଲୋକପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ହସ୍ତରେ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଅଛି ।

ଉତ୍ତରଭୋର ଉନ୍ନତିର ସମୀକ୍ଷା

ଏବେ ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ପାଳନ କରିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଉଛୁ । ଚର୍ଚ୍ଚମାନ ଅର୍ଦ୍ଧଦଶି ଦେଇ ବିଚାର କରିବାର ବେଳ ଉପନୀତ ହୋଇଛି । ଆମେ କେଉଁଠି ଥିଲୁ -ଚର୍ଚ୍ଚମାନ କେଉଁଠି ଆସି ପହଞ୍ଚି ପାରିଛୁ ତାହାହିଁ ବିଚାର କରିବାର ବେଳ । କେଉଁଦିଗରେ ଆମେ କେତେ ପରିମାଣରେ ସଫଳ ବା ବିଫଳ ହୋଇଛୁ ସେ ସମସ୍ତ ଦିଗରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରିବାର ଏହାହିଁ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟ । କେବଳ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ତଥା ଜାତିର ସମ୍ବଳ ବୃଦ୍ଧି ଉନ୍ନତିର ଲକ୍ଷଣ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ନିମ୍ନଲିଖିତ କେତୋଟି ବିଷୟ ଆଲୋଚନା ସାପେକ୍ଷ :

୧. ବିଦେଶୀ ସରକାର ଦେଶ ଛାଡ଼ି ଗଲାପରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ଯେତେ ସଂଖ୍ୟା ଥିଲା ତାହା ଆମ ନିଜ ହାତକୁ ଶାସନ ଆସିଲା ପରେ କେତେ କମେଇଛୁ କି ବୃଦ୍ଧି କରିଛୁ ।
୨. ଆମ ଦେଶ ଏକ କୃଷି ପ୍ରଧାନ ଦେଶ ହୋଇଥିବାରୁ ଦେଶର କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ ଆମେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବି ହୋଇପାରିଛୁ କି ନା ।
୩. ବିଜ୍ଞାନ କାରିଗରୀ ବିଦ୍ୟାରେ ବିଶ୍ୱର ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହିତ ଆମେ କେତେ ପରିମାଣରେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଛୁ ।
୪. ଦେଶର ଶିଳ୍ପ ତଥା କଳକାରଖାନାରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ପଦାର୍ଥ ଗୁଡ଼ିକର କେତେ ପରିମାଣ ରପ୍ତାନି କରି ପାରିଛୁ ଏବଂ ତା ଠାରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣର ପଦାର୍ଥ ଆମଦାନୀ କରିଛୁ କି ।
୫. ଶିକ୍ଷା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରଭୃତି ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରିବାରେ କେତେଦୂର ସମର୍ଥ ହୋଇଛୁ ।
୬. ଭାଷା ଓ ସାଂସ୍କୃତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମେ ଆମ ମଧ୍ୟରେ ସାମଞ୍ଜସ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଛୁ କି ।

୬. ବୈଦେଶିକ ନୀତି ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ର ସହିତ ବନ୍ଧୁତ୍ବ ଅର୍ଜନ କରି ଆନ୍ତଃଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ପାରିବୁ କି ନା ।
୮. ଦେଶ ରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିଜକୁ ରକ୍ଷା କରିବାର ଦୃଢ଼ ବିଶ୍ୱାସ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିବୁ କି ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ରର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିବୁ କି ।
୯. ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ତଥା ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିପାରିବୁ କି ।
୧୦. ଦେଶରେ ଏକ ସୁସ୍ଥ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ଗଠନ ଦିଗରେ ତଥା ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରିବୁ କି ।
୧୧. ଶାସନ ତଥା ସମାଜରୁ ଗ୍ରନ୍ଥାଚାର ଏବଂ ଦୁର୍ନୀତି ଭଳି ଶତ୍ରୁକୁ ବିଲୋପ କରିବାରେ କେତେକ ଦୂର ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି ।
୧୨. ସମାଜବାଦୀ ଓ ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛି କି ।

ଉପରୋକ୍ତ ସୂଚନା ଅନୁଯାୟୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ଗୋଟିଏ ଉନ୍ନତ ସୁସ୍ଥ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ରାଷ୍ଟ୍ରର ମୁଖ୍ୟ ମାନଦଣ୍ଡ । ବହୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଲଢ଼ୁରୁହର ବିନିମୟରେ ଦେଶ ବିଦେଶୀ ଶାସନ କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରିବାର ଦୀର୍ଘ ୫୦ବର୍ଷ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ହେଲାଣି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏ ସମସ୍ତ ସମୀକ୍ଷା କରି ଆମ ତୁଟି ବିରୁଦ୍ଧିଗୁଡ଼ିକର ଯଥା ସମ୍ଭବ ସଂଶୋଧନ ପୂର୍ବକ ନୂତନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରି ଆମକୁ ଅଗ୍ରସର ହେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଅବଶ୍ୟ ଉନ୍ନତି ମୂଳକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଆମେ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗତି ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ପାରିବୁ ଏହା କାହାରି ପକ୍ଷରେ ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଶେଷ କେତୋଟି ପ୍ରଶ୍ନର କୌଣସି ଉତ୍ତର ଦେବାର ନୈତିକ ଅଧିକାର ଆମ ପାଖରେ ଅଛି ବୋଲି ମନେ ହୁଏନା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର କିଛି ବର୍ଷ ପରଠାରୁ ଆମ ଜତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଉଚ୍ଚ ପରଂପରା କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଲା ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ବା ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଦିଗରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ନାହିଁ । ପରିଣାମରେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ଲୋକେ ବ୍ୟକ୍ତିକୈନ୍ଦ୍ରିକ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ବ୍ୟକ୍ତି ସର୍ବସ୍ୱ ହେବା ଫଳରେ ସମାଜରେ ଦୁର୍ନୀତି, ଗ୍ରନ୍ଥାଚାର ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଏହା ସମାଜକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବସିଲାଣି ।

ଜାତୀୟ ଚିରତ୍ରର ଅଭାବ ହେତୁ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ମଧ୍ୟ କ୍ରମେ ଉତ୍ତେଜ ଯିବାକୁ ବସିଲାଣି । ହୁଏତ ଏପରି ଗୋଟିଏ ସମୟ ଆସିପାରେ ଯେତେବେଳେ ମଣିଷ ଗୋଟିଏ ଚିରତ୍ରହୀନ, ସ୍ୱାର୍ଥପର ରାକ୍ଷସରେ ପରିଣତ ହୋଇଯିବ । ଅଞ୍ଚଳ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ ଓ ଶତ୍ରୁତା ବଢ଼ିବ ଏବଂ ଧର୍ମ ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଦେଖାଦେବ । ଜାତିଆଣ ଓ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ଭେଦଭାବ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଦେଶର ଶାନ୍ତି ବ୍ୟାହତ ହେବ ।

ବିଶ୍ୱରେ ଭାରତର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ଓ ଆଦର୍ଶ ପରଂପରା ଥିଲା “**ବସୁଧୈବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍**” ଯାହାର ସମତୁଲ୍ୟ ପରଂପରା ଅତ୍ୟନ୍ତ ବିରଳ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଅଞ୍ଚଳ ନିର୍ବିଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ପରିବାର ବୋଲି ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତି ବିଚାରକରେ ତା’ଠାରୁ ଆଉ ଉଚ୍ଚ ପରଂପରା କଣ ବା ହୋଇପାରେ । ଉନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ

ଆମେରିକାର ଚିକାଗୋ ସହରରେ ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ ଧର୍ମ ସଭାରେ ସନାତନ ଧର୍ମର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଋଷି ପ୍ରତିମ ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ ଯୋଗଦାନ କରି “ ଭାଇ ଓ ଭଉଣୀମାନେ ” ଏହି ସମୋଧନ ଦ୍ୱାରାହିଁ ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ସମବେତ ଧର୍ମାବଲମ୍ବୀ ତଥା ଶ୍ରୋତୃବର୍ଗକୁ ଚକିତ କରିଦେଇଥିଲେ । ଅତି ନମ୍ରତାର ସହିତ ବିବେକାନନ୍ଦ କହିଥିଲେ ବିଶ୍ୱର ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିକୁ ସନାତନ ଧର୍ମ ଗୋଟିଏ ପରିବାରବୋଲି ମନେକରେ- ଏହାହିଁ ଭାରତୀୟ ପରଂପରା ଓ ବିଶେଷତ୍ୱ । କେବଳ ସେତକ ନୁହେଁ ବେଦାନ୍ତ ଓ ଉପନିଷେଦର ଦୃଢ଼ ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରି ବିଶ୍ୱରେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରି ପାରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ପରିତାପର ବିଷୟ, ଏହି ବିଶ୍ୱ ବହିତ ପରଂପରାର ଗୁରୁତର ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ଆଜି ଧର୍ମ ଓ ଜାତି ମଧ୍ୟରେ ବିଭେଦ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ଦେଶର ଶାନ୍ତି ବ୍ୟାହତ ହେବାକୁ ଯାଇଛି । ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତିପାଳନ ଅବସରରେ ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଆଲୋଚନାର ଯୋଗ୍ୟ, ମାତ୍ର ତା ନ କରି ଆଜି ଆମର ସମୀକ୍ଷାର ବିଷୟ ବସ୍ତୁ ହୋଇଛି, କେତେ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ହୋଇଛି-ଉଦାରିକରଣ ନୀତି ଫଳରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ମାନବ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ କିଏ କେତେ ବିଦେଶୀ ପୁଞ୍ଜି ଖଟାଇ ପାରିଛି ଇତ୍ୟାଦି ଇତ୍ୟାଦି । ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏହି ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚପିଯାଇ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ସମୃଦ୍ଧ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ବୋଲି ନିଜକୁ ଗର୍ବିତ ମନେ କରୁଛନ୍ତି ।

ନୈତିକତା ଅବସ୍ଥାର କାରଣ

କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଆଜକୁ ଦୀର୍ଘ ୫୦ବର୍ଷ ଧରି ଏ ଦେଶକୁ ଶାସନ କରି ଆସିଲେଣି । ମାତ୍ର କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏଯାବତ୍ ଏହି ନୈତିକ ଚିରନ୍ତର ଅବସ୍ଥାର କାରଣ ସଂପର୍କରେ କେବେହେଲେ ସମୀକ୍ଷା କରି ନାହାନ୍ତି ବା କରିବାର ସାହସ କରି ପାରିନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ପାଳନ ବେଳେ ନୈତିକ ଅବସ୍ଥାର କାରଣ ଦର୍ଶାଇ ନପାରିଲେ ଜନତା କୌଣସି ଦଳକୁ କ୍ଷମା ଦେବବୋଲି ମନେ ହୁଏନା । ଏହି ଦେଶରେ ଜନ୍ମ ଲାଭ କରିଥିବା ଆମର ଅଗ୍ରଜନ୍ମଗଣ ବିଶ୍ୱର ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିର ମୁକ୍ତିର ଉପାଦାନ ଭାବେ ପବିତ୍ର ବାଣୀ ପ୍ରଚାର କରି ବିଶ୍ୱ ଚରିତ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣି ପାରିଥିଲେ । ଆଜି ସେହି ଦେଶରେ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ତଥା ସହନଶୀଳତାର ଅବସ୍ଥା ଘଟୁଛି । ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିକାର ନକଲେ ଏ ଜାତି ଦିନେ ଧୂସ ପାଇଯିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ବେଶୀ ଅତୀତକୁ ନଯାଇ ଏଇ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଏକ ନଜାର ନିଆ ଯାଇପାରେ । ମହାମାନବ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଯାହାକୁ ଏକ ଜାତିର ଜନକ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇଛି, ସେ ସତ୍ୟ ଏବଂ ଅହିଂସା ଏଇ ଦୁଇଟି ଅସ୍ତ୍ର ବଳରେ, ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ଓ ବହୁବିଧ ମାରଣାସ୍ତ୍ରରେ ବଳିଯାନ ତଥା ଯାହାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କେବେହେଲେ ଅସ୍ତମିତ ହେଉନଥିଲେ ଏହିପରି ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର କବଳରୁ ଦେଶକୁ ମୁକ୍ତ କରି ପାରିଲେ । ଆଜି ତାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନେ ଅନୁସରଣ କରୁଥିବା ବେଳେ ଆମେ ପ୍ରତିବର୍ଷ ତାଙ୍କର ଜନ୍ମତିଥି ପାଳନ କରୁଥିଲେହେଁ ତାଙ୍କର ସେ ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶକୁ ଭୁଲି ଯାଇଛୁ । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପ୍ରଥମ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରର ସେପରି ଅବସ୍ଥା ହୋଇନଥିଲା । ଦୁର୍ନୀତି, ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାର ପ୍ରଭୃତି ସାମାଜିକ ଶତ୍ରୁଗଣ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଥିଲେ ହେଁ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେମାନଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେବାକୁ କେହି ପଶ୍ଚାତପ୍ତ ହେଉ ନଥିଲେ । ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ନୈତିକ ଚରିତ୍ର ରକ୍ଷା କରିବାକୁ କାହାରି ସାହସ ହେଲାନାହିଁ । ତେଣୁ

ବ୍ରହ୍ମାଚାର ପ୍ରଥମେ ଶାସକଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଆକ୍ରାନ୍ତ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ସେତେବେଳେ ଅବଶ୍ୟ ଏହାକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ନିରାକରଣ କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା, ମାତ୍ର ତା ନକରି ବରଂ ରାଜନୈତିକ ଲୋକଙ୍କ ଦୁର୍ନୀତି ଘୋଡ଼ାଇବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରାଗଲା; ପରିଣାମରେ ସରକାରୀ ବାହୁଛାୟା ତଳେ ଅତି ସହଜରେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପ୍ରଶାସକ, ତଥା ରାଜନୈତିକ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଏବଂ କର୍ମୀଗଣ ଯେ କେବଳ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ ତା ନୁହେଁ ପରନ୍ତୁ ଶାଖା ପ୍ରଶାଖା ମେଲି ସମଗ୍ର ସମାଜକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ମଧ୍ୟରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତର ଘଟଣାମାନ ଘଟି ଆମେ ବିଶ୍ୱ ଦରବାରରେ ନିହିତ ହେଲୁଁ । ଏବେ ପୃଥିବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପତ୍ରପତ୍ରିକା ମାନଙ୍କରେ ଆମ ଦେଶର ଦୁର୍ନୀତି ଓ ବ୍ରହ୍ମାଚାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସମୀକ୍ଷା କରି ଦୁର୍ନୀତିରେ ଆମ ଦେଶ ଅଗ୍ରଗଣ୍ୟ ହେଲାଣି ବୋଲି ସମ୍ବାଦମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । କୌଣସି ଭଲ ଦିଗରେ ଉନ୍ନତ ଦେଶ ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ନପାରି ଦୁର୍ନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରି ପାରୁଛୁ -ଏହାଠାରୁ ପରିତାର ବିଷୟ କ'ଣ ହୋଇପାରେ ।

ଭାରତରେ ଭଗବାନଙ୍କ ଶାସନ

କିଛି ବର୍ଷ ତଳ ଦେଶରେ ଚାଲିଥିବା ଦୁର୍ନୀତିର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ବ୍ରିଟିଶର ଜଣେ ଅଭିଷ୍ଟ ପ୍ରଶାସକଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ସେ ଦୁର୍ନୀତିର ସମୀକ୍ଷା କରି ସରକାରଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ମତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ଉକ୍ତ ପ୍ରଶାସକ ଏଠାକାର ଦୁର୍ନୀତିର ସମୀକ୍ଷା କରି ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲେ ଯେ, ଭାରତୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥାଚାର ତଥା ଦୁର୍ନୀତିର ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରୁଁ କରୁଁ ତାଙ୍କର ଭଗବତ୍ ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଲା । ଭାରତରେ ଏତେ ପରିମାଣ ଦୁର୍ନୀତି ଚାଲିଥିଲା ବେଳେ ଏ ଦେଶର ଶାସନ ତଥା ସରକାର କିପରି ଚାଲିଛି - ସେଥିରୁ ହିଁ ସ୍ପଷ୍ଟ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଜନ୍ମିଲା ଯେ, ଭଗବାନଙ୍କର ଅଦୃଶ୍ୟ ହାତ ନଥିଲେ ଏଭଳି ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଗ୍ରନ୍ଥାଚାର ମଧ୍ୟରେ ସରକାର କେବେହେଲେ ଚାଲି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ । ସେ ପୁଣି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ଯେ ଦେଶରେ ଏତେ ପରିମାଣର ଦୁର୍ନୀତି ଚାଲିଥିଲେ ହେଁ ଭାରତୀୟ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ସେଥିପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ନୁହନ୍ତି । ତେଣୁ ଗୋଟିଏ ଅଦୃଶ୍ୟ ଶକ୍ତି ଦ୍ୱାରା ଏଠାକାର ଶାସନ ଚାଲିଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ ହେବା ଏକ ସାଧାରଣ କଥା ।

ଭାରତର ଗଚ୍ଛିତ କଳାଧନର ମାତ୍ରା ଏତେ ଅଧିକ ଯେ ଏହା କଳାଧନର ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅର୍ଥନୀତି ପରିଚାଳନା କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରୁଛି, ଏବଂ ଯାହାର ପରିଣାମରେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ଯୋଜନାମାନ ବିଫଳ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଲୋକସଭା ତଥା ବିଧାନସଭାର ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନମାନଙ୍କରେ ସବୁଦିନ ପ୍ରାର୍ଥମାନେ ଏତେ ଅଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରୁଛନ୍ତି ଯାହା ଫଳରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଆଶ୍ରୟ ନେବାକୁ ପଡୁଛି । ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟବସାୟୀକଠାରୁ ସାହାଯ୍ୟନେଇ ପରେ ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛି କଳାଧନ ଅର୍ଜନ ପାଇଁ । ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରାର୍ଥମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବା ଉଚିତ ବୋଲି କେତେକ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ତୁଳାଇବାକୁ ହେଲେ ସରକାରଙ୍କୁ ଏଥିପାଇଁ ଟେକ୍ସ ବସାଇବାକୁ ପଡିବ । ମାତ୍ର ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ନୀତିର ନିରାକରଣ ସମ୍ଭବପର ବୋଲି ମନେ ହୁଏନା ।

ଲୋକେ କେବଳ କରତାରରେ ଭାରାକୁଡ଼ ସିନା ମାତ୍ର ଧନୀ ଲୋକେ ଯେଉଁପରି ଟଙ୍କା ବିନିମୟରେ ଡୋଟ କିଣୁଥିଲେ ତାହା ଠିକ୍ ସେହିପରି ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବ । ମାତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ଲୋଡ଼ା ମନୋବଳ ଓ ଦୃଢ଼ ସଂକଳ୍ପ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତୃବର୍ଗ ଆନ୍ତରିକତାର ସହ ନିଜ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଆକାର ଧାରଣ କରିଥିବା ଦୁର୍ନୀତିର ମୂଲୋପାଟନ ଯେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କରି ନ ପାରିଛନ୍ତି; ଦୁର୍ନୀତି ବଢ଼ିବ ସିନା କମିବ ନାହିଁ । ଫଳ ହେବ ଚରମ ଅବସ୍ଥା । ଆଜି ରାଜନୀତି ତଥା ପ୍ରଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଲୋକ ସାଧାରଣଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଭାଙ୍ଗନ ହୋଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏହା କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଏକ ବିପ୍ଳବୀକ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି କରିବ ଏବଂ ଦେଶର ଯୁବ ସମାଜ ହିଁ ଏହି ବିଚ୍ଛିନ୍ନ ଓ ପରିବର୍ତ୍ତନର ନେତୃତ୍ୱ ନେବ ।

ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅମଳରୁ ଏ ଦୁର୍ନୀତି କ୍ରମଶଃ ବଢ଼ିବାକୁ ଆରମ୍ଭ କଲା । ଅବଶ୍ୟ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ସେତେବେଳେ ଏ ସଂପର୍କରେ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିବାକୁ ଯାଇ କହିଥିଲେ, “ଦୁର୍ନୀତି ଏକ ବିଶ୍ୱ ସମସ୍ୟା ଏହା କେବଳ ଆମ ଦେଶର ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ ।” ଏପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଦ୍ୱାରା ଦୁର୍ନୀତି ପ୍ରତି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କର ଭୟ ରହିଲା ନାହିଁ । ଏହା ପରେ ପରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅମଳରେ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବୋପର୍ସ କମାଣ କିଣାରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଥିବାର ଏକ ଚାଷଲ୍ୟକର ଘଟଣା ପ୍ରକାଶ କଲେ; ଯାହାର ପରିଣାମରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନର ପତନ ଘଟିଲା । ଅବଶ୍ୟ ୧୯୭୭ ମସିହାରେ ଦୁର୍ନୀତିର ପ୍ରତିରୋଧ ପାଇଁ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଗଠନ କରି ସେଥିପାଇଁ ଆଇନ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଣୀତ ହେଲା; ମାତ୍ର କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିଚାର ସେଥିରେ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ବୋଲି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଲା । ପରିଣାମରେ ବିଭିନ୍ନ ସରକାରୀ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ କ୍ରୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କମିଶନି (kick back) ନେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଏ ଦୁର୍ନୀତି ସୃଷ୍ଟିର କେନ୍ଦ୍ରବିନ୍ଦୁ ହୋଇ ରହିଲା ଏବଂ ଏବେ ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ସାଧାରଣ ଜନତା, ସାଧୁ ଓ ସଚ୍ଚୋଟ ରାଜନୀତିଜ୍ଞ ଏବଂ କର୍ମଚାରୀ ଏଥିରେ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ମାନସିକ ଆଶାନ୍ତି ଭୋଗୁଛନ୍ତି ।

ଭାରତର ଦୁର୍ନୀତି ସହିତ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ଦୁର୍ନୀତିର ସମୀକ୍ଷା କରି ଏକ ତୁଳନାତ୍ମକ ବିବରଣୀ କିଛିଦିନ ତଳେ ସମ୍ଭାବ୍ୟତା ମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଭାରତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ କେଉଁ ଧରଣର ଦୁର୍ନୀତି ଚାଲିଛି ଓ ଦୁର୍ନୀତିର ସ୍ତର କେଉଁ ପ୍ରକାର ତାର ଏକ ବିଶଦ ବିବରଣୀ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଜାପାନ, ମାଲେସିଆ, କୋରିଆ, ବ୍ରିଟେନ ପରି ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତି ରହିଛି, ମାତ୍ର ସେ ସବୁ ଦେଶର ଦୁର୍ନୀତି ସହିତ ଭାରତର ଦୁର୍ନୀତି ମଧ୍ୟରେ ରହିଛି ଆକାଶ ପାତାଳ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ସେ ସବୁ ଦେଶର ଲୋକମାନେ ଦୁର୍ନୀତି କଲାବେଳେ ଦେଶର ପ୍ରଗତିରେ ବାଧା ଉପୁଜିବା ପ୍ରତି ସଜାଗ ରହନ୍ତି, ଜାତୀୟ ଅର୍ଥନୀତିକୁ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କଲାଭଳି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ବିରତ ରହନ୍ତି । ଏପରି କି ଯେଉଁ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଆୟକର ଧାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି ସେମାନେ ନିଜ ନିଜର ଦେୟ କର କମାନ୍ତି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଆମ ଦେଶରେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ, ରାଜନୈତିକ ନେତା ଏପରିକି

ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟ ସ୍ୱାର୍ଥପ୍ରତି ଆଦୌ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟରେ ଅଗ୍ରଗତି ଅଥବା ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ପ୍ରତି ନଜର ନ ଦେଇ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଆନ୍ତି । ଏପରିକି ଗରିବ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ, କୃଷିର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଦେଶରୁ ରଣ କରି ଜଳସଂପଦ ନିର୍ମାଣ ଭଳି କାର୍ଯ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ଆମ୍ଭସାର୍ କରାବାକୁ ଆମ ଦେଶର ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ଆହୁରି ମଧ୍ୟ ଲୋକଙ୍କ କାମ କରିବା ପାଇଁ ଲାଞ୍ଜ ନେଇଥିବା ଟଙ୍କା କାମ କରି ନ ପାରିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଫେରସ୍ତ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ମାତ୍ର ଅନ୍ୟ ଦେଶର ଲୋକେ କାମ କରି ନ ପାରିଲେ ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଟଙ୍କା ଯଥା ସମୟରେ ଫେରାଇ ଦିଅନ୍ତି । ଏହି ସମସ୍ତ ଉଦାହରଣରୁ ଆମର ନୈତିକମାନ ଅନ୍ୟ ଦେଶ ତୁଳନାରେ କେତେ ନିମ୍ନରେ ତାହା ସହଜରେ ଅନୁମେୟ । ଏକ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମୀକ୍ଷାରୁ ଜଣାଯାଏ ବିଶ୍ୱର ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରସ୍ତ ଦେଶ ଭାବେ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ୮ମ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି ।

ପ୍ରଶାସନିକ ତଥା ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଶର ଦୁର୍ନୀତି

ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ, ଆମ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପର ଠାରୁ ହିଁ ଧାରାବାହିକ ଭାବରେ ଏ ଯାବତ୍ ରାଜନୈତିକ ତଥା ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ଭାବରେ ଦୁର୍ନୀତି ଗୁପ୍ତ ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ଇଂରେଜ ସରକାର ଭାରତକୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ପାଇଁ ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେତୁ ସମ୍ମତ ହେଉ ନ ଥିଲେ; ସେ ଦୁଇଟି ହେଉଛି ଜାତି ଧର୍ମ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ତଥା ଦୁର୍ନୀତି । ଆଜି ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଯାକ ବିଷୟ ଉତ୍କଟ ଅବସ୍ଥାରେ ରହିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏହି କାରଣ ହେତୁ ଆଜି ଜଣେ ଭାରତୀୟ ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ଲଜିତ ହେଉଛି ।

ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ଅଧିନାୟକତ୍ୱରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇ ଭାରତ ବିଶ୍ୱରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରି ଏକ ବିଶେଷ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଥିଲା । ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିର ସୁଦ୍ରୁପାତ ଘଟିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ସେପରି ଦୃଢ଼ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳ ନ ଥିଲେ ହେଁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କର ଜନମତ ପ୍ରତି ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଥିଲା ଏବଂ ସେଇଥିପାଇଁ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସେ କେବେହେଲେ ପଛାନ୍ତପଦ ହେଉ ନ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀ ଟି. ଟି. କୃଷ୍ଣମାଚାରୀ ଜଣେ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ସଂପନ୍ନ ଅର୍ଥନୀତି ବିଶାରଦ ଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକ ହୋଇ ନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ଉତ୍ତମ ଅର୍ଥନୀତି ଅନୁସରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ତାଙ୍କୁ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । କୃଷ୍ଣମାଚାରୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀତ୍ୱ କାଳରେ ମୁଦ୍ରା ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଥିବାର ଏକ ଚାଷ୍ଟଭ୍ୟକର ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ସରକାରୀ ଦଳର ସଂସଦ ଆଉ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀ ପିରୋଜ ଗାନ୍ଧୀ ଏ ଦୁର୍ନୀତି ବିରୋଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚକିତ କରି ଦେଇଥିଲେ । କୃଷ୍ଣମାଚାରୀ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେ ଏବଂ କମିଶନ୍ ବସି ଏହା ତଦନ୍ତ କରାଗଲା । ତଦନ୍ତରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରାଇଭେଟ୍ ସେକ୍ରେଟେରୀ ମୁଦ୍ରା କଂପାନୀଠାରୁ ମାତ୍ର ଦଶ ହଜାର

ଚଳା ଲାଞ୍ଜ ନେଇଥିଲେ । ମାତ୍ର ଅର୍ଥମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଏ ଦୁର୍ନୀତି ଘଟଣା ଘଟି ଥିବାରୁ କୃଷ୍ଣମାତାଙ୍କୁ ଦାୟୀକରି ତାଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାଦ ଦିଆଗଲା ।

ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଏକ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗ ଉଠିଥିଲା ପଞ୍ଜାବର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କାଲରନ୍‌ଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ । ପଞ୍ଜାବକୁ ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଉନ୍ନତ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାରେ କାଲରନ୍‌ଙ୍କ ଅବଦାନ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ । ପ୍ରଥମେ ଜମିର ଚକବନ୍ଦୀ କରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜମିକୁ ଉଠା ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାଙ୍କରି ପ୍ରଦେଶରେ । ଏହାର ପରିଣାମରେ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ ପଞ୍ଜାବର ଅର୍ଥନୀତି ସମଗ୍ର ଭାରତରେ କାହିଁକି ପୃଥିବୀରେ ଅନ୍ୟ ଅନେକ ଉନ୍ନତ ରାଷ୍ଟ୍ରର ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଛି । ଏହିପରି ଜଣେ ଦକ୍ଷ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗ ହେଲାରୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ଜଣେ ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ହାଇକୋର୍ଟ ଜର୍ଜଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ଜଣିକିଆ ଜମିଶାନ୍ ବସି ଏହାର ତଦନ୍ତ କରାଗଲା । ତଦନ୍ତରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ କାଲରନ୍ ନିଜେ ଦୁର୍ନୀତି କ'ଣ ନ ଥିଲେ ହେଁ ତାଙ୍କ ପୁଅ ବାପର ସୁଯୋଗ ନେଇ ଦୁର୍ନୀତି କରିଛନ୍ତି । କାଲରନ୍‌ଙ୍କ ସତର୍କତା ଅବଲମ୍ବନ କରି ପୁଅକୁ ଦୁର୍ନୀତିରୁ ନିବର୍ତ୍ତାଇବା ଉଚିତ ଥିଲା, ଯେହେତୁ ସେ ତାହା ନ କରିଛନ୍ତି ତେଣୁ ପ୍ରକାରନ୍ତରରେ ସେ ଦାୟୀ । ଏହା ଫଳରେ ପଞ୍ଜାବର ଏତେ ଉନ୍ନତି କରିଥିଲେ ହେଁ ତାଙ୍କୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀତ୍ବରୁ ବିଦାୟ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଉକ୍ତ ଦୁଇଟି ଘଟଣାରୁ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁ କେତେ ଗଣତନ୍ତ୍ରବାଦୀ ଓ ଜନମତକୁ କିପରି ସଦା ସମ୍ମାନ କରୁଥିଲେ ତାର ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ।

ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଏକ ଘଟଣା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣମେନନ୍ ନେହେରୁଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ବିଦେଶମନ୍ତ୍ରୀ ଆଥାଟି । ବିଦେଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସେ ଥିଲେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦକ୍ଷ । ତା ପୂର୍ବରୁ ବହୁ ଦିନଧରି ସେ U.N.O.ରେ ଭାରତର ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରିଥିଲେ । ସେ ବିଦେଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ଚୀନ୍ ଭାରତ ଆକ୍ରମଣ କରି କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ଦଖଲ କରିନେଲା । ବିଦେଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ କୃଷ୍ଣମେନନ୍ ଏହା ଉପରେ ସେତେବେଳେ ନିଜର ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରକାଶ କରି କହିଥିଲେ ଯେ ଚୀନ୍ ଦଖଲ କରିଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ କୁଶ ମଧ୍ୟ କଅଁଳେ ନାହିଁ । ତାଙ୍କର ଏପରି ମନ୍ତବ୍ୟ ଏକ ବିବାଦୀୟ ଘଟଣାର ଗୁରୁତ୍ବ କ୍ଷୁର୍ଣ୍ଣ କଲା । ପରେ ପରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କୃଷ୍ଣମେନନ୍ ଜଣେ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ମତବାଦୀ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥିବାର ଠିକଣା ସମୟରେ ଜାଣିଶୁଣି ଏକ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ଆସିଲା ତାଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାଦ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲାଲାବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁରୁତର ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗ ହୋଇ ତଦନ୍ତ ରିପୋର୍ଟ କେବିନେଟ୍ କମିଟିରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ସେତେବେଳେ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର କେନ୍ଦ୍ର ଶାସନରେ ପ୍ରବଳ ପ୍ରଭାବ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ କେବିନେଟ୍ ମତାମତକୁ ବିଚାର କରି ଶାସ୍ତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ବିରେନ୍ ମିତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେଇଥିଲେ । ଉଭୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ ଏବଂ ବିରେନ୍ ମିତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାଦ ହେଲେ । ବିଚାର ବିଭାଗର ମତାମତ ବା ସରକାରୀ ନିର୍ଦ୍ଦେଶକୁ ସମସ୍ତେ ସମ୍ମାନ ଦେଖାଇ ଆସିଛନ୍ତି ।

ଅଶି ଦଶକରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ପ୍ରବଳ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି

ବିଗତ ଅଶି ଦଶକରୁ କ୍ରମଶଃ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରର ପ୍ରାଦୁର୍ଭାବ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି, ସେଥିରୁ ମନେହୁଏ ଆମେ ଯେପରି ଏକ ଭୟଙ୍କର ଭବିଷ୍ୟତ ଆଡ଼କୁ ଅତି କ୍ଷିପ୍ର ବେଗରେ ପ୍ରଧାବିତ ହେଉଛୁ । ଶାନ୍ତି ପ୍ରିୟ ଆର୍ଯ୍ୟାବର୍ତ୍ତ ଯାହାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ର ଥିଲା ‘ସର୍ବେଭବତୁ ସୁଖିନଃ’ ସେହି ଦେଶ ଆଜି ଅଶାନ୍ତ । ହିଂସା, ପ୍ରତିହିଂସା, ଦୁର୍ନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର, ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ, ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକତା ତଥା ଉଗ୍ର ଜାତିଭେଦ ପ୍ରଭୃତି ବ୍ୟାପିବାରେ ଲାଗିଛି । ତଦ୍‌ବାରା ଦେଶର ପ୍ରଗତି ଏକ ସ୍ୱପ୍ନ, ବରଂ ଏ ଦେଶ ଭାଙ୍ଗି ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଉତ୍ପତ୍ତିଲାଣି । ଅତି ସାମାନ୍ୟ କୌଣସି ଘଟଣାରୁ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଘଟି ଯାଉଛି । ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ପାଇଁ ହିଂସା, ଜାତିଗତ ବିଦ୍ୱେଷ ତଥା ଧର୍ମକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳ ଆଦରି ନେଇ ସାରିଲେଣି । ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷତା ଆମ ଦେଶର ନୀତି ଥିଲେ ହେଁ ମୌଜିବାଦୀ ମାନଙ୍କର ଆଧିପତ୍ୟ ଏବଂ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଦଙ୍ଗା ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ଘଟୁଛି । ବିକାଶ ନାମରେ ଦେଶକୁ ବନ୍ଧା ପକାଇ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ, ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏପରିକି କେହି କେହି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଦେଶକୁ ଲୁଟ୍ କରି ନିଜର ପାଣି ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଲାଗିଛନ୍ତି ଅଥଚ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ସଚ୍ଚେତନ ନାଗରିକ, ଖାଲି ସେତକ ନୁହେଁ ଦେଶ ଓ ଦଶର ସେବାପାଇଁ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ଡିଣ୍ଡମ ପିଟି ମନେ ମନେ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ହୁଅନ୍ତି ।

ଆଜି ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ବହୁ ଉଚ୍ଚପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ରାଜନୈତିକ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଯେଉଁମାନେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ମନ୍ତ୍ରୀ, ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ, ରାଜ୍ୟପାଳ ଏପରିକି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗମାନ ଉଠାପିତ ହେଉଛି । ସି.ବି.ଆଇ ଦ୍ୱାରା ମାମଲାର ତଦନ୍ତ କରାଯାଇ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚାର୍ଜସିଂସ୍ତମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବିଚାରାଳୟର ବିଚାରପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପିତ ହେଉଛି । ଏପରି ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକେ ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁମାନେ ଲୋକପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଅତି ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ, ଯୁକ୍ତି କରୁଛନ୍ତି ଯେ ବିଚାରାଳୟର ବିଚାରରେ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ

ଦଣ୍ଡିତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେମାନେ ନିଷ୍ପଳକ ବୋଲି ବିବେଚିତ ହେବା ଉଚିତ । ଅବଶ୍ୟ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ଯୁକ୍ତିର କିଛି ଯଥାର୍ଥତା ଆଇପାରେ, ମାତ୍ର ଜଣେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ତଥା ସମାଜର ଶୀର୍ଷ ସ୍ଥାନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିକ ପକ୍ଷରେ ଏପରି ଯୁକ୍ତି ଯେପରି ନିନ୍ଦନୀୟ ସେହିପରି ବର୍ଜନୀୟ ମଧ୍ୟ । ଯେଉଁମାନେ ଏହିପରି ସମାଜର ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ନାମରେ ଅଭିଯୋଗ ହେଲାମାତ୍ରେ ନିଜ ପଦରୁ ଅବିକଳେ ଅପସରି ଯିବା ଉଚିତ । ତଦ୍ୱାରା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବରେ ନିଜର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଂପୃକ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସମ୍ମାନ ମଧ୍ୟ ସୁରକ୍ଷିତ ହେବ । ଜଣେ ନେତୃସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଏତକ ନୈତିକ ସାହସ ଯଦି ନଥାଏ ତେବେ ଜନତା କାହିଁକି ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିନିଧି ସ୍ଥାନରେ ବସାଇ ସମ୍ମାନିତ କରିବ ?

ଏବେ ଦେଖା ଦେଉଛି କେତେକ ରାଜନୈତିକ ସଭାଧାରୀ ଦଳର ସଭ୍ୟ ତଥା ଉଚ୍ଚ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତି ଏ ଯୁକ୍ତି ମାନିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ନୁହଁନ୍ତି । ଗୋଷାଦ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତି ମାମଲାରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବିହାରର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲାଲୁ ପ୍ରସାଦ ଯାଦବଙ୍କ ଉଦାହରଣ ଏଠାରେ ନିଆଯାଇପାରେ । ସେ ଅତି ନିର୍ଲଜ୍ଜ ଭାବରେ ସର୍ବାର ସହିତ କହି ପାରୁଛନ୍ତି ଯେ, ସେ ବିଚାରରେ ଦୋଷୀ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡିତ ନହେଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ନିଜ ପଦ ପରିତ୍ୟାଗ କରିବେ ନାହିଁ । ଖାଲି ସେତକ ନୁହେଁ ପୁଣି ଆସର୍ତ୍ତା କରୁଛନ୍ତି ଯେ ତାଙ୍କୁ ଜେଲରେ ରଖିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଜେଲ ଭିତରୁ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ବେଶ ସୁରୁଖୁରରେ ଚଳାଇ ପାରିବେ । ସବୁଠାରୁ ଲଜ୍ଜା ଓ ପରିତାପର ବିଷୟ ଯେ, ଏଥିରେ ବିହାର ବିଧାନ ସଭାର ଅଧିକାଂଶ ଜନତା ଦଳର ସଭ୍ୟଙ୍କ ସମର୍ଥନ ମଧ୍ୟ ଲାଭ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ଯାଦବଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଥିବା କେତେକ ମନ୍ତ୍ରୀ ଇସ୍ତଫା ଦେଲେଣି । କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀଥିବା ଲାଲୁ ପ୍ରସାଦ ଯାଦବଙ୍କ ଜଣେ ବଡ଼ ସମର୍ଥକ ବିଳମ୍ବରେ ହେଲେ ବି ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସ୍ୱପଦବାରୁ ଇସ୍ତଫା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ସବୁଠାରୁ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ସି. ବି. ଆଇ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗରେ ଚାର୍ଯସିର୍ ଦାଖଲ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କ ଅନୁମତି ପ୍ରାର୍ଥନା କଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟପାଳ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବଙ୍କ ପ୍ରତି ଭୟରେ ହେଉ ବା ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ସହାନୁଭୂତି ପ୍ରଦର୍ଶନ ପାଇଁ ହେଉ ଅଯଥା ବହୁକାଳ ବିଳମ୍ବ କରି ନିଜ ପଦର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷୁଣ୍ଣକଲେ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ରାଜ୍ୟପାଳ ହେଉଛନ୍ତି ଜଣେ ନିରପେକ୍ଷ ବ୍ୟକ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ବିଧାନର ରକ୍ଷକ । ସମ୍ଭାବ ପତ୍ର ମାନଙ୍କରୁ ଯାହା ଜଣାଯାଏ, ବିହାରରେ ଗୋଷାଦ୍ୟ ବାବଦରେ ପ୍ରାୟ ୮୦୦ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଛି । ସି. ବି. ଆଇ ବହୁ କଷ୍ଟ ଓ ବାଧା ବିପ୍ଳବ ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇ ଏ ଘଟଣା ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆଣିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି ।

ପରିଶେଷରେ ଘଟଣା ଚକ୍ରରେ ପଡ଼ି ରାଜ୍ୟପାଳ ଅନୁମତି ଦେବାପରେ ମଧ୍ୟ ଲାଲୁପ୍ରସାଦ ଯାଦବଙ୍କୁ ଗିରଫ କରିବାକୁ ସି.ବି.ଆଇ ଭୟ କରୁଛି, ଅଥଚ ବିହାର ସରକାରଙ୍କ ଚାରିଜଣ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଅତି ସହଜରେ ଗିରଫ କରି ଜେଲରେ ରଖାଯାଇ ପାରିଛି । ଜନତାଦଳ ତ ମିଳିତ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟ, ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ, ବାମସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟ ତଥା

ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିରୁ ଭାରତପ୍ରସାଦଙ୍କ ଉଦ୍ଧୃତ। ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ଦାବା ହେଉଥିଲେ ହେଁ ସେ ସେଥିପ୍ରତି ଆଦୌ କର୍ଣ୍ଣପାତ କରୁ ନାହାନ୍ତି ବରଂ ନିଜକୁ ଗୌରବାନ୍ୱିତ ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭାରତ ପ୍ରସାଦ ଯାଦବ କେବଳ ବିହାରର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନୁହଁନ୍ତି ସେ ହେଉଛନ୍ତି ଜନତା ଦଳର ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ସଭାପତି । ତାଙ୍କର ଆନ୍ତରଣ ଦ୍ୱାରା ଗୋଟିଏ ଜାତୀୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନିର୍ଦ୍ଧିତ ତଥା ଉପହାସିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ସେଥିପ୍ରତି ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷେପ ନାହିଁ । ଦେଶର ବର୍ତ୍ତମାନ ଜନତା ଦଳ ସହ ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତେ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ତଥା ଅଣ ଭାରତୀୟ ଜନତା ଦଳ ମିଶ୍ରି ଏକ ମଞ୍ଚ ଗଠିତ ହୋଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉତ୍ତରମୁଖୀ ଗୁଜରାଟଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ମିଳିତ ସରକାର ଗଢ଼ିଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବଗୌଡ଼ାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏହି ମିଳିତ ସରକାର ପ୍ରାୟ ଏକବର୍ଷ କାଳ ଚାଲିଥିଲା । ଏହି ମିଳିତ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟରେ ଜନତା ଦଳ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ହୋଇଥିବାରୁ ଉକ୍ତ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବ ଚୈୟାରମୋନ ଅଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବଙ୍କ ପାଇଁ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟରେ ହାତ ମିଶାଇଥିବା ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନିହିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ସମସ୍ତେ ନାରବ ଦର୍ଶକ ସାଜି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବଙ୍କ ରାଜନୀତି ତଥା ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିନୟ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁଃଖ ବାୟବ ଯଶୋ ହେଉଛି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଗୁଜରାଟଙ୍କ ଛିତି । ନିଜ ରାଜ୍ୟ ନଥିବାରୁ ସେ ବିହାର ବିଧାନ ସଭାରୁ ରାଜ୍ୟ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଛନ୍ତି । ତେଣୁ ଯେତେ ଦୁର୍ନୀତିଗୁଣ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଯାଦବଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧୃତା ଦେନପାଇଁ ସେ ଦୃଢ଼ତାର ସହିତ କହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଭାରତ ଭଳି ଏକ ବିରାଟ ଦେଶର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଯେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ପାରିଛନ୍ତି ସେ ଯଦି ଏପରି ଅସହାୟ ଅବସ୍ଥାରେ ରହନ୍ତି ତେବେ ଏ ଦେଶ ଓ ଜାତିର ସମ୍ମାନ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ଭାରତକୁ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରିଦେବାର ମଧ୍ୟ ସାହସ ନାହିଁ । ଏ ଯଶୋ ଭଣ୍ଡାର ଶ୍ରୀସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ଉତ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ରହିବ ଏବଂ ଆମେ ପୁରୁଷାନୁକ୍ରମେ ଏଥିପାଇଁ ନିହିତ ହେଉଥିବା । ଅବଶ୍ୟ ଭାରତରେ ପ୍ରଥମ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁର୍ନୀତି ୧୯୬୧ ନିର୍ବାଚନ ବେଳୁ ଓଡ଼ିଶାରୁ ପ୍ରଥମ ଆରମ୍ଭ ଏବଂ ଏହାପରେ ଭାରତର ତଥା ଓଡ଼ିଶାରେ କ୍ରମେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

ଦୁର୍ନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର କଳଙ୍କମୟ ଅବଦାନ

ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଇତିହାସରେ କଂଗ୍ରେସର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ । ଏହି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସବୁଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ ଏବଂ ମୂଳ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଯାହାଠାରୁ ଅନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକର ଜନ୍ମ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ବହୁ ମନ୍ତ୍ରିଷ୍ଟ, ଚିନ୍ତାଶାଳୀ, ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଗଣ ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନରେ ଯୋଗଦାନ କରି ନିଜ ନିଜର ଉଚ୍ଚ ଚିନ୍ତାଧାରା ଦ୍ଵାରା ଏ ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ସମୃଦ୍ଧ କରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଶତାଧିକ ବର୍ଷତଳେ, ୧୮୮୫ ଖ୍ରୀ.ଅରେ ଜନ୍ମଦାର କରି ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ଏବଂ ସାଧନା ବଳରେ ଏହି ଦଳ ବିଶ୍ଵ ପରିଚିତି ତଥା ସ୍ଵାକୃତି ଭାର କରି ପାରିଛି । କଂଗ୍ରେସର ଆହ୍ଵାନରେ ଆକ୍ରମଣୀ ହିମାଳୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମଗ୍ର ଦେଶବାସୀ ମୁକ୍ତି ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସଦେଇ ପରିଶେଷରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଅହିଂସା ଆନ୍ଦୋଳନ ପଦରେ ଦେଶ ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ବ୍ରିଟିଶ୍ କବଳରୁ ମୁକ୍ତି ଭାରକଲା ।

ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶର ଶାସନ ଭାର ଲୋକେ ଏହି ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ହାତରେ ହିଁ ଅଧିକ ସମୟ ନ୍ୟସ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ବିଗତ ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ ଥର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୋରାରଜୀ ଦେଶାଇ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚରଣ ସିଂହ ନେତୃତ୍ଵରେ ଏବଂ ୨ୟ ଥର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭି.ପି.ସିଂହ ନେତୃତ୍ଵରେ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ଅଳ୍ପ କେତେବର୍ଷ ମାତ୍ର ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇଛନ୍ତି ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ୧୯୯୬ ଠାରୁ ପ୍ରାୟ ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷକାଳ ଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ନାହିଁ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି.ଭି.ନରସିଂହରାଓ ହେଉଛନ୍ତି ଶେଷ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସଭାପତି । ଅବଶ୍ୟ ଅଳ୍ପ କିଛିଦିନ ପାଇଁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସାତାରାମ କେଶରୀ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସଭାପତି ଆସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ । ତେଣୁ ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ବିଗତ ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଶତକକ୍ଷ ପ୍ରାୟ ୯୦ ଭାଗ ସମୟ ଦେଶ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନାଧୀନରେ ରହି ଆସିଛି । ଉଚ୍ଚ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଅବଶ୍ୟ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ମାନ ରାଜ୍ୟ ଶାସନର ଜୋରୀ ନିଜ ହାତକୁ ନେଇ ପାରିଛନ୍ତି । ପଶ୍ଚିମ ବଙ୍ଗରେ ଆଜକୁ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ପ୍ରାୟ କୋଡ଼ିଏ ବର୍ଷ

କାଳ ବାମପକ୍ଷୀ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟ ପରିଚାଳିତ ସରକାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିଛି । ସେହିପରି କେରକ, ତାମିଲନାଡୁ, ଆନ୍ଧ୍ର, ଆସାମ, ତ୍ରିପୁରା, ମହାରାଷ୍ଟ୍ର, କର୍ଣ୍ଣାଟକ, ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା, ଗୁଜରାଟ, ପଞ୍ଜାବ, କାଶ୍ମୀର ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ବେଶ୍‌ଦିନି ନହେଲେ ମଧ୍ୟ କିଛି କିଛି ସମୟ ପାଇଁ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାରମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛି ।

୧୯୨୫-୨୬ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଭବିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସରକାର ଦେଶରେ ପ୍ରଥମ ଥର ପାଇଁ ଏକ ଜରୋରୀକାଳୀନ ଅବସ୍ଥାଜାରୀ କରି ସମସ୍ତ ବିରୋଧୀ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତୃତ୍ବକୁ କେବଳ ଭିତରେ ଅଟକି ରଖି ଦେଶରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକଛତ୍ର ଶାସନ ଚଳାଇଲେ । ଏହାର ପରିଣତି ହେଲା ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନରେ ଦେଶବାସୀ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସହ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ କଲେ । ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ଅପ୍ରତିଦ୍ବୟୀ ନେତୃତ୍ବ ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ତଥା ଜନତା ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ଅପରିମିତ ପ୍ରଭାବ ଥିଲେହେଁ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଅଧିକାର ଛତାର ନେଇ ଥିବାରୁ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ପରାସ୍ତ କରିଦେଲେ । ମାତ୍ର ଏହାପରେ ୧୯୮୦ରେ ଯେଉଁ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ଲୋକେ ସେଥିରେ କଂଗ୍ରେସ ତଥା ଭବିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଭୋଟରେ ନିର୍ବାଚିତ କରାଇ ପୁଣି କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କଲେ । ଜନତା ଦଳ ହାରିଯାଇ ତିନି ଚାରି ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲା । ମାତ୍ର ବିଧିର ବିଧାନ ବିଚିତ୍ର । ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଆତତାୟୀର ଗୁଳିରେ ଶାକାର ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଲୋକେ ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଶାସନ ରୀତିରେ ବସାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଅମଳରେ ବୋର୍ଡ଼ର ତୋପ କିଣା ମାମଲାରେ ବହୁ ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଥିବାର ଅଭିଯୋଗ ହେଲାରୁ ପୁଣି କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ଜନତା ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ କଲା । ଏହାପରେ ଯେଉଁ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ସେଥିରେ ଆତଙ୍କବାଦୀମାନେ ଏକ ନିର୍ବାଚନ ସଭାରେ ଅତି ନିର୍ମମ ଭାବରେ ରାଜୀବଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟାକଲାରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରସିଂହରାଓ ସେତେବେଳକୁ ରାଜନୀତିରୁ ସନ୍ନ୍ୟାସ ନେବାକୁ ଯାଉଥିଲେ ହେଁ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ ଆତ୍ମୀୟ ଭାବରେ ଦଳର ସଭାପତି ହୋଇ ନିର୍ବାଚନ ପରିଚାଳନା କଲେ ଏବଂ ନିର୍ବାଚନରେ ଦଳ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠ ହେବାରୁ ଶାସନ ଦାୟିତ୍ବ ଗ୍ରହଣ କଲେ । ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ତଥା ଦଳର ସଭାପତି ହୋଇ ନିରକ୍ଷ ଶ୍ଯକ୍ଷମତାର ମୋହ ଉପଭୋଗ କଲାରୁ ଆଉ ଛାଡ଼ିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହେଲେନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ବର ଉତ୍ତୋଳନ କଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପଛକରି ବସାଇ ଦେଲେ ବା ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରିଦେଲେ । ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ବାରମ୍ବାର ପରାସ୍ତ ହେଉଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକତା ପତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରୁ ନଥାଏ । ତେଣୁ ଶ୍ରୀ ରାଓ ନିର୍ବିବାଦରେ ତାଙ୍କର ଏକଛତ୍ର ଶାସନ ଚଳାଇଲେ । ଏତିକିବେଳେ ଉତ୍ତରପ୍ରଦେଶରେ ବି.ଜେ.ପି. ଶାସନରେ ଥାଇ ବାବ୍ରୀ ମସଜିଦ୍ ଭଙ୍ଗାଗଲା । କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓଙ୍କ ନେତୃତ୍ବାଧୀନରେ କଂଗ୍ରେସ ଶାସନ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହି ମସଜିଦ୍ ଭଙ୍ଗାକୁ ରକ୍ଷା କରି ନ ପାରିବାରୁ ମୁସଲମାନ ମାନଙ୍କର ସମର୍ଥନ ହୋଇଲେ ।

ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରରେ ଦେଶର ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଅଭିଯୁକ୍ତ

ବୌଦ୍ଧ ଦୁର୍ନୀତି ପରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଦୁର୍ନୀତି ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଘଟଣା । ସେଥିରେ ପ୍ରାୟ ଆଠ ନଅ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ସେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଯେଉଁ କେତେଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ରଣ ନେଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ହେବା ଆଶଙ୍କାରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ତ୍ୟାଗ କରିଥିଲେ । ଜାଲ କରି ବ୍ୟାଙ୍କରୁ ଅର୍ଥ ଉଠାଣ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ଏଥିରେ ମୁଖ୍ୟ ନାୟକ ଥିଲେ ଶ୍ରୀ ହର୍ଷଦ ମେହେଟା ଓ ତାଙ୍କର ଭାଇମାନେ । ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ମେହେଟା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି.ଭି. ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଏକକୋଟି ଟଙ୍କା ଦେଇଥିବାର ଏକ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ନିଜେ ମେହେଟା ଉଠାଇଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏଥିପାଇଁ ଏକ ମୋକଦ୍ଦମା ହୋଇଥିବାରୁ ଜଣାଯାଏ । ମାତ୍ର ଅଦାଲତ ଏପରି ଅଭିଯୋଗ ଜଣେ ପ୍ରଧାନ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକଭାବେ କରାଯାଇଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରି ମୋକଦ୍ଦମା ଖାରଜ କରିଦେଲେ । ଶେଷରେ ଏହି ମୋକଦ୍ଦମାରେ ମେହେଟା ଓ ତାଙ୍କର ଭାଇମାନେ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିବାର ଜଣାଯାଏ ।

ଏହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣା ହେଉଛି ଜୈନ ଭାଇମାନଙ୍କ ସଂପର୍କିତ ଦୁର୍ନୀତି । ଆୟକର ସଂପର୍କରେ ସି.ବି.ଆଇ ଦ୍ୱାରା ଜୈନଭାଇ ମାନଙ୍କ ଘର ଖାନ ତଲାସ କଲାବେଳେ ଏକ ଖାତାରେ ବାମପକ୍ଷୀ ସାମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବ୍ୟତୀତ ଭାରତର ଅନ୍ୟ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତୃବୃନ୍ଦ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଲାଷ୍ଟ ନେଇଥିବାର ଏକ ଚାଷଲ୍ୟକର ତଥ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ସେତେବେଳେ ଏ ଘଟଣା ସମଗ୍ର ଦେଶ ତଥା ବିଦେଶରେ ମଧ୍ୟ ଏକ ଚହକ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା ଏବଂ ଦେଶର ସବୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ବୋଲି ଧାରଣା ଜନ୍ମିବାରୁ ଭାରତର ମର୍ଯ୍ୟାଦା କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲା । କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଅଧିକ ନେତାଙ୍କ ନାମ ଏଥିରେ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ଏହା ପଛରେ କେତେକେ ଦଳରୁ ବାହାରି ଯାଇ ଅନ୍ୟ ଦଳ ନାମରେ ଛିଡ଼ା ହୋଇ ମଧ୍ୟ

ନିର୍ବାଚନରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ସେତିକିବେଳେ ଦଳ ପ୍ରକୃତର ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଜୈନ ଭାଇମାନଙ୍କ ସଂପର୍କିତ ଘଟଣାରେ ପ୍ରାୟ ୬୦/୬୫ କୋଟି ଟଙ୍କା ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇ ଥିବାର କୁହାଯାଏ, ମାତ୍ର ବହୁ ଅଭିଯୁକ୍ତ ପ୍ରମାଣ ଅଭାବରୁ ଖଲାସ ହୋଇଗଲେ ଅବଶ୍ୟ କେତେକ ଅଭିଯୁକ୍ତଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସି.ବି.ଆଇ ପକ୍ଷରୁ ପୁନର୍ବିଚାର ପାଇଁ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଆବେଦନ କରାଯାଇଛି ।

କଂଗ୍ରେସ ନେତାଙ୍କ ଦୁର୍ନୀତି ଏତିକିରେ ପରିସମାପ୍ତି ଘଟିନାହିଁ । ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିବାକୁ ଲାଗିଲା । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ୟତମ ସଭ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁଖରାମଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୂରସଂଚାର ବିଭାଗରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଦୁର୍ନୀତି ହୋଇଥିବାର ଅଭିଯୋଗ ଆସି ସି.ବି.ଆଇ ଦ୍ଵାରା ତାଙ୍କ ଘର ଖାନ ତଲାସ କରାଯାଇ ନଗଦ ଚାରିକୋଟି ଟଙ୍କା ସହ ବହୁ କୋଟି ଟଙ୍କା ମୂଲ୍ୟର ସୁନା ଅଳଙ୍କାର ମାନ ଜବତ୍ କରାଗଲା ବୋଲି ସଂବାଦ ପ୍ରକାଶ ହେଲା । ସେତେବେଳେ ନିଜେ ଶ୍ରୀ ସୁଖରାମ ଫେରାର ହୋଇ ଯିବାରୁ ଦୁର୍ନୀତିର ସତ୍ୟତା ସଂପର୍କରେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଧାରଣା ଦୃଢ଼ୀଭୂତ ହେବାରୁ ଲାଗିଲା । ବହୁ ଅନୁସନ୍ଧାନ ପରେ ବିଳାତର ଐତିହାସିକ ଦୂତାବାସ ଜରିଆରେ ତାଙ୍କୁ ଠାବକରି ସ୍ଵଦେଶକୁ ଅଣାଯାଇ ଗିରଫ କରାଗଲା । ସେ ଏତେ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଥିଲେ ଯେ ଏ ନିଯାପାଇଁ ତାଙ୍କ ମନରେ ତିଳେ ହେଲେ ଅନୁଶୋଚନା ନଥିଲା । ତାଙ୍କ ପୁତ୍ର ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ ସଭ୍ୟଥିଲେ । ସେ ମଧ୍ୟ ବାପାଙ୍କ ସହିତ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହେଲେ । ଯାହାହେଉ ଏବେ ବହୁଅର୍ଥ ଜମାଦେଇ ଜାମିନ୍ରେ ଜେଲ ବାହାରେ ଅଛନ୍ତି । ବିଚାର ତାଙ୍କର ଶେଷ ହୋଇନାହିଁ । ସେ ନିଜେ ଏକ ଦଳ ଗଠି କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଛିଡ଼ାହେଲେ ଏବଂ ବିଜୟ ଲାଭ କରି ହିମାଚଳ ପ୍ରଦେଶ ସରକାରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରଲେ ବି.ଜେ.ପି.ର ସହଯୋଗରେ ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବା ଅନ୍ୟତମ ସଭ୍ୟ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସତୀଶ ଶର୍ମାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗମାନ ଆସି ସି.ବି.ଆଇ ଚାର୍ଜସିଂ ଦାଖଲ କଲା । ସେ ପେଟ୍ରୋଲିୟମ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ଥାଇ ନିଜ ଲୋକ ତଥା ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବଙ୍କୁ ଶହ ଶହ ପେଟ୍ରୋଲ ପମ୍ପ ଦେଇ ବହୁ ଅର୍ଥ ଉପାର୍ଜନ କରିଥିବାର ଅଭିଯୋଗମାନ ଆସିଲା । ସେ ଗିରଫ ହେଲେ ଏବଂ ପଚାଶ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଅମାନତ ଜମା ଦେଇ ଏବେ ଜାମିନ୍ରେ ଅଛନ୍ତି । ସେହିପରି ଭାବରେ ଶିଳା କାଉର ଅନ୍ୟ ଜଣେ କେନ୍ଦ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ସମସ୍ତ ନୀତିନିୟମ ଭଙ୍ଗକରି ସରକାରୀ ଗୃହ ନିଜ ଇଚ୍ଛାରେ ବଣ୍ଟନ କରିଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇ ତାଙ୍କୁ ସତୁରଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଜରିମାନା କରାଗଲା । ଏହିପରି ଗୋଟିକ ପରେ ଗୋଟିଏ ଅଭିଯୋଗମାନ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କ ଉପରେ ଆରମ୍ଭ ହେବାରୁ ଲୋକ ଚକ୍ଷୁରେ ସମସ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକ ନିହିତ ହେଲେ ।

ପରିଶେଷରେ ଭାରତର ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ସରାପତି ତଥା ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି.ଭି.ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ ନାମରେ ଏକାବେଳକେ ତିନି ତିନିଟି ଦୁର୍ନୀତି

ମୋକଦ୍ଦମା ଉକ୍ତ ଆଦାଲତର ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଯିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଧୂଳିସାତ ହୋଇଗଲା । ଯେଉଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ଶହେବର୍ଷ କାଳ ନିଜର କର୍ମ ନୈପୁଣ୍ୟର ପରୀକ୍ଷା ବଳରେ ଏକ ଉକ୍ତ ଆଦର୍ଶ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଗଠନ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲା, ସେ ସବୁ କେବଳ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ ଏ ସମସ୍ତ କଳଙ୍କମୟ ଘଟଣା ପ୍ରବାହ ଧୂଳିସାତ କରି ଚିରଦିନ ପାଇଁ କଳଙ୍କ କାଳିନୀ ବୋଲିଦେଲା । ଏଭଳି ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ମାନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଭ୍ୟ ତଥା ଦଳର ନେତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ହେଲେହେଁ ଦଳର ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କୁ ସତ୍ତାପତି ବା ସଂସଦୀୟ ଦଳର ନେତା ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେବାପାଇଁ କେହି ଦାବୀ କଲେ ନାହିଁ ବରଂ ଉକ୍ତ ପଦପଦବୀରେ ସେ କିପରି ରହି ପାରିବେ ସେଥିପାଇଁ ସହାୟକ ହେଲେ । ପରିଶେଷରେ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଗିରଫ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖା ଦେଲାକୁ ନିଜେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓ ପ୍ରଥମେ ସଂସଦୀୟଦଳର ନେତାପଦରୁ, ତଥା ପରେପରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସତ୍ତାପତି ପଦରୁ ଅଗତ୍ୟା ଅବ୍ୟାହିତ ନେଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଓଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ଠକେଇ ମାମଲା ଆଗତ ହେଲା ଯେଉଁଥିଲେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଭି.ପି. ସିଂହଙ୍କୁ କ୍ଷତଯନ୍ତ୍ର କରି ନିହିତ କରିବାର ଯୋଜନା କରା ଯାଇଥିଲା । ୨ୟ ଘଟଣା ବିହାରର ଚାରିଜଣ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ଦଳର ସାଂସଦଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଲାଞ୍ଜଦେଇ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଆସିଥିବା ଅନାୟା ପ୍ରସ୍ତାବରେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଭୋଟ ନ ଦେବାକୁ ପ୍ରବର୍ତ୍ତାଇବା । ପରିଶେଷରେ ସେ ଗିରଫ ହେଲେ ଏବଂ ପୋଲିସ ଦ୍ଵାରା କୋର୍ଟରେ ହାଜର ହେବା ଭଳି ଏକ ନିୟମାୟ ଘଟଣା ଘଟିଲା ।

କେବଳ କଂଗ୍ରେସ ଭଳି ଗୋଟିଏ ଦଳ ଯେ ଏପରି ଦୁର୍ନୀତିରେ ଲିପ୍ତ ତା ନୁହେଁ ବରଂ କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ସମସ୍ତ ଦଳର ନେତୃତ୍ଵ ସପରି କିଛି ନା କିଛି ଦୁର୍ନୀତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି । କେବଳ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ଵ ଯେ ଏପରି ଦୁର୍ନୀତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ତା ନୁହେଁ, ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ଵର ଅପେକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ଓ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରୀୟ ପ୍ରଶାସକ ମୁଖ୍ୟମାନେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏପରି ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହୋଇଥିବାର ଅଭିଯୋଗମାନ ହୋଇଛି । ବିହାରର ଗୋଷାଦ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିରେ ଯେଉଁ ୫୬ଜଣ ବ୍ୟକ୍ତି ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦଳୀୟ ନେତାଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅତି ନଗଣ୍ୟ ଥିଲାବେଳେ ପ୍ରଶାସକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଏ ।

ଦେଶ ତଥା ପ୍ରଶାସନକୁ ଦୁର୍ନୀତି ମୁକ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟ ତଥା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ଭିଜିଲାନ୍ସ ତଥା ସି.ବି.ଆଇ ପ୍ରଭୃତି ବିଭାଗମାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଥିଲେ ହେଁ ତାର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ୁଥିବାର ମନେହୁଏ ନାହିଁ । ତେଣୁ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦଳରୁ ଏହି ଦୁର୍ନୀତି ବିଷୟ ଉତ୍ପାଟନ କରିବାକୁ ଆନ୍ତରିକତାର ସହ ଚେଷ୍ଟା କଲେ ଅବଶ୍ୟ କିଛି ସୁଫଳ ମିଳିପାରିବ । ଏବେ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ନେତୃତ୍ଵ ନିଜନିଜ ଦଳର ନୈତିକ ଚରିତ୍ରର ଉଦ୍ଧାନ କିପରି ହୋଇ ପାରିବ ସେ ସଂପର୍କରେ କେହି ପଦଟିଏ ବି କହୁ ନାହାନ୍ତି ବା କହିବାକୁ ସାହସ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ନୈତିକତା, ସଜ୍ଜୋଟ ପଣିଆଁ,

ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରଭୃତି ଆଜି କେବଳ ଶବ୍ଦରେ ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ, ସତେ ଯେପରି ଏ ଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଜିନ୍ଦି ନାହିଁ ।

ଆମ ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପରସ୍ପରକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଭଳି କୌଣସି ନିୟମ ନାହିଁ । ଯାହା ଫଳରେ ଜଣେ ସଭ୍ୟ କୌଣସି ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳରୁ ପଳାଇ ଆସି ଅଥବା କୌଣସି କାରଣରୁ ବିତାଡ଼ିତ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ ଅନାୟାସରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପାରୁଛି । ଜଣେ ଗୋଟିଏ ଦଳରୁ ବାହାରି ଗଲାବେଳେ ତାର ଯେପରି କୌଣସି ବିଚାର ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ ନାହିଁ, ସେହିପରି ନୂତନ ଦଳର ଯୋଗଦାନ କଲାବେଳେ ମଧ୍ୟ ଠିକ ଭାବରେ ବିଚାର ବିମର୍ଶ କରି ଗ୍ରହଣ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ବରଂ ଦଳ ଛାଡ଼ି ପଳାଇ ଆସୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷକୁ ନାନା ଆଳ ଦେଖାଇ ଦଳ ବିରୋଧୀ ଆଖ୍ୟା ଦିଆ ଯାଇଥାଏ । ଏ ସବୁ ଘଟଣା ଘଟିବା ଦ୍ଵାରା ଦଳ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଶୃଙ୍ଖଳା ରହୁନାହିଁ ଏବଂ ଅନେକ ସମୟରେ ବହୁ ଅନାବଶ୍ୟକ ବ୍ୟକ୍ତି ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛନ୍ତି । ଏହାର ପରିଣତ ସ୍ଵରୂପ ଦଳର ସୁବିଧାବାଦୀ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ ଏ ସଂପର୍କରେ ସମସ୍ତ ସ୍ଵୀକୃତି ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ମଧ୍ୟକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କର ଏକ ମିଳିତ ବୈଠକ କରାଯାଇ ସମସ୍ତଙ୍କ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ହେବା ଭଳି ଏକ ରାଜନୈତିକ ସନନ୍ଦ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ବିଧେୟ; ତା' ନହେଲେ ସମସ୍ତ ଦଳ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ସୁବିଧାବାଦୀ ହୋଇଯିବେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲେ ଦଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେଉଁ ଅସ୍ପଷ୍ଟ କେତେକ ପରିମାଣର ଶୁଦ୍ଧ ଚରିତ୍ର ତଥା ନୀତିବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଛନ୍ତି ସେମାନେ କ୍ରମେ ନାରବ ହୋଇଯିବେ ଅଥବା ଦଳ ଛାଡ଼ି ସ୍ଵାଧୀନ ହୋଇ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେବେ । ବର୍ତ୍ତମାନର ଗତି ଦେଖି ମନେହୁଏ ଆଉ ଅଳ୍ପ କେତେବର୍ଷ ପରେ ପ୍ରତି ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ ଥିବା ଏଭଳି ନୀତିବାନ୍, ସତୋଚ, ନିଶ୍ଚାନ୍ତବ୍ୟ ବ୍ୟବହାର କରୁ ନଥିବା, ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଅସାମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ବିରୋଧ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ନିଜ ଦଳରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏକ ଘରିଆ ହୋଇ ରହିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ରାଜନୀତି ଯେତେବେଳେ ଏହିପରି ବେଶି ଭାଗ ନୀତିହୀନ ଲୋକଙ୍କ ଅସ୍ତିଆରକୁ ଚାଲିଯିବ ସେତେବେଳେ ଦେଶରେ ଗୁରୁତର ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ସୁପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ପତନ ଘଟିବ ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏକଚକ୍ରବାତ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିବ ।

ମୁଣ୍ଡିମେୟ ଅସାମାଜିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ହିଂସାମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ପରିଣତ ସ୍ଵରୂପ ଆଜି ଦେଶରେ ନାନା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନଙ୍କ ଘଟଣାମାନ ବାରମ୍ବାର ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଦେଶରେ ଶାନ୍ତିପ୍ରିୟ ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ ହେଲେହେଁ ସେମାନଙ୍କ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟତା ଯୋଗୁଁ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଦୁଃଖ, ଯନ୍ତ୍ରଣା ଓ ଅଶାନ୍ତି ଭୋଗିବାକୁ ପଡୁଛି । ଅନ୍ୟାୟ, ଅନାଚାର, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ପ୍ରଭୃତି ନିଜ ଚକ୍ଷୁ ସମ୍ମୁଖରେ ଘଟିଯାଉଥିବାର ଦେଖି ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଏମାନେ ପାଟି ଖୋଲୁ ନାହାନ୍ତି, ଏପରି କୁଳର୍ଣ୍ଣ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ଵର ଉତ୍ତୋଳନ କରୁନାହାନ୍ତି, ଫଳରେ ନିଶ୍ଚେଷ୍ଟତାର

ପରିଶାମ ସମାଜର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଗୋଟିବାକୁ ପଡୁଛି । ଏଠାରେ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଘଟିଥିବା ଗୋଟିଏ ଘଟଣାର ଉଦାହରଣ ଯଥେଷ୍ଟ ହେବ ବୋଲି ମନେକରୁଁ । ଭାରତର ମୁଖ୍ୟମେୟ ମୁସଲମାନ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ପାଇଁ ପାକିସ୍ତାନ ଚାହୁଁଥିଲେ । ସେମାନେ ଥିଲେ ଶିକ୍ଷିତ ତଥା ବିପୁଳ ଧନଶାଳୀ । ସେମାନଙ୍କ ଆଶା, ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ ହେଲା । ନୂଆ ଦେଶ ପାକିସ୍ତାନ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା । ମାତ୍ର ଜଣେ ସାଧାରଣ ଗରିବ ମୂର୍ଖ ଲୋକ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାରତ ବା ପାକିସ୍ତାନ ହେଲେ ତାର ଯାଏ ଆସେ କେତେ ? ବହୁ ଭାରତୀୟ ମୁସଲମାନ ପାକିସ୍ତାନ କ'ଣ ଜାଣି ନଥିଲେ । ପରେ ପରେ ପାକିସ୍ତାନରେ ଅଧିକ ସୁବିଧା ପାଇବା ଆଶାରେ କିଛି ଭାରତୀୟ ମୁସଲମାନ ଦେଶ ଛାଡି ପାକିସ୍ତାନ ଚାଲିଗଲେ । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ବହୁବାର କୌଣସି ବାଟ ନ ପାଇ ପୁଣି ଭାରତକୁ ଫେରି ଆସିଲେ । ବେତନଟୀରେ ଶ୍ରୀ ରସିଦ୍ ମିଆଁ ନାମକ ଜଣେ ଅବସର ପ୍ରାପ୍ତ ରେଳବାଇ କର୍ମଚାରୀ ବହୁ ଆଶା ବାନ୍ଧି ପାକିସ୍ତାନ ଚାଲିଯାଇଥିଲା ମାତ୍ର ସେଠାରେ କୌଣସି ଅବଲମ୍ବନ ନ ପାଇ ଲୋକ ଉପାସର ଦାଢ ସମ୍ପତ୍ତି ନ ପାରି ଫେରି ଆସିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା । ଏବଂ ଏଠାରେ ଆସି ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ଦୋକାନ କରି ତାର ଗୁଜରାଣ ମେଣ୍ଟାଉଛି ।

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ଦଳମାନଙ୍କର ଆଚରଣ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଏକ ସ୍ୱନୟ ରହିବା ଉଚିତ (Code of Conduct) ଏକ ସୁସ୍ଥ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନର କିଛି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନିଶ୍ଚୟ ରହିବେ । ବିଶ୍ୱର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶରେ ଭାରତ ଭଳି ଏତେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ରାଜନୈତିକ ଦଳନାହିଁ । ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କର ଦୁଇ ବା ଅତିବେଶରେ ତିନିଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଅଳ୍ପ ସଂଖ୍ୟକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରୁଛି । ମାତ୍ର ଆମ ଦେଶରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଛତୁ ପୁଟିଲା ଭଳି ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ଶୃଙ୍ଖଳା ଜାହିର କରାଯାଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ପ୍ରଥମେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ହିଁ ଏକମାତ୍ର ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଥିଲା । ପରେ ପରେ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗ୍, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ଜନସଂଘ, କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଏହି ଚାରୋଟି ମାତ୍ର ଦଳ ମୂଳ କଂଗ୍ରେସ ଠାରୁହିଁ ଜନ୍ମଲାଭ କଲା । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ଅନ୍ତର୍ବିବାଦ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଯେଉଁମାନେ ଦଳ ଛାଡି ପଳାଇ ଆସିଲେ ବା କୌଣସି କରାଣରୁ ଶୃଙ୍ଖଳା ରକ୍ଷାପାଇଁ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଗଲା ସେମାନେ ଗୋଟିଏ ଦଳ ଗଠନ କରି ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ବସିଲେ । ପ୍ରତି ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ନୂଆ ନୂଆ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଏବଂ ଏହା ଫଳରେ ଆଜି ରାଜନୈତିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ବିଶୃଙ୍ଖଳା ଆଚରଣ ଦେଖା ଦେଉଛି । ଏହା ପରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳକି କିଛି ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବା ଯୋଗୁଁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡୁଛି । ଭୋଟଦାତା ଏତେ ସଂଖ୍ୟକ ପ୍ରାର୍ଥକ ମଧ୍ୟରୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥକ ଚୟନ କରି ଭୋଟଦେବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ଏବଂ ପରିଶାମରେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ପୂରଣ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ।

ନିର୍ବାଚନ ରଣାଙ୍ଗଣରେ ପ୍ରାର୍ଥକ ସଂଖ୍ୟା ଏତେ ଅଧିକ ହେଲା ଯେ ବେଲଟ୍ କାଗଜ ଖଣ୍ଡିତ ଏକ ବିରାଟ ଆକାର ଧାରଣ କଲା ଏବଂ ସ୍ୱାଧୀରଣ ବେଲଟ୍ ବାକ୍ସରେ ସ୍ଥାନାଭାବ ହେତୁ ସେହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧରଣର ବିରାଟ ଆକାର ବିଶିଷ୍ଟ ବେଲଟ୍ ବାକ୍ସ ତିଆରି କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପୁଣି ଭୋଟ ଦେବା ବେଳକୁ ଏତେ ବଡ଼ କାଗଜରୁ ଚିହ୍ନ ଓ ନାମ ବାଛି ଜଣେ ଗାଉଁଲି ଭୋଟଦାତା ପକ୍ଷରେ ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟ ସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟରେ ପ୍ରତିକାର ଦିଗରେ ରାଜନୈତିକ ସ୍ତରରେ ବହୁବାର ଆଲୋଚନା କରାଯାଉଥିଲେ ହେଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କୌଣସି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆ ଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏ ଦିଗରେ ଦୁଇଟି କାର୍ଯ୍ୟପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରେ । ପ୍ରଥମତଃ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରି ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ବନ୍ଦ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ୨ୟତଃ ପୂର୍ବ ନିର୍ବାଚନରେ ଯେଉଁଦଳ ରାଜ୍ୟ ବା ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସର୍ବନିମ୍ନ ପରିମାଣର ଭୋଟ ପାଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତାରେ ସ୍ଥାନଦେବା ବନ୍ଦ କରାଯାଉ । ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥସଂଖ୍ୟା ହ୍ରାସ ପାଇଲେ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ କମ୍ ହୁଅନ୍ତା ଏବଂ ସ୍ଥାନ ବିଶେଷରେ ବେଳେବେଳେ ଯେଉଁ ଆଇନ ଶୃଙ୍ଖଳା ସମସ୍ୟା ଦେଖା ଯାଉଛି ତା ମଧ୍ୟ କମି ଯାଆନ୍ତା ।

ନିର୍ବାଚନରେ ବହୁଳ ବ୍ୟୟ ହିଁ ଦୁର୍ନୀତିର ମୂଳକାରଣ

ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଦଳମତ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ସବୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ବହୁଳ ପରିମାଣରେ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଅର୍ଥ ବିନିମୟରେ ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ । କେବଳ ଯେ ଲୋକସଭା ଏବଂ ବିଧାନସଭାର ପ୍ରାର୍ଥମାନେ ଅତ୍ୟଧିକ ବ୍ୟୟ କରୁଛନ୍ତି ତା ନୁହେଁ ପଞ୍ଚାୟତ ନିର୍ବାଚନରେ ଖାର୍ତ୍ତମେୟର ତଥା ପୌରପରିଷଦର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥମାନେ ଯେଉଁ ପରିମାଣର ବ୍ୟୟ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଦେଖିଲେ ଅଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟାସ୍ପିତ ହେବାକୁ ହୁଏ । ମାତ୍ର ବହୁଳ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ଦ୍ୱାରା ଯେ ବିଜୟଲାଭ ହୁଏନାହିଁ ଏହା ମୋର ଅନୁଭବ ସିଦ୍ଧ । ଆମ ରାଜ୍ୟର ବିଧାନସଭାକୁ ଏ ଥରକୁ ମିଶାଇ ୧୧ଥର ନିର୍ବାଚନ ହେଲାଣି, ମୁଁ ତା ମଧ୍ୟରୁ ୯ଥର ବିଧାନସଭାକୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଛି । କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ମୋଠାରେ ପଇସାଟିଏ ବି ନଥାଏ । ଏପରିକି ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଅମାନତ ପରିମା !ର ଦେୟ ମଧ୍ୟ ମୋର ନ ଥିଲା । ମୋର ହିତୈଷୀ ବନ୍ଧୁମାନଙ୍କଠାରୁ ମାଗିଯାଚି ମୁଁ ନିର୍ବାଚନ କାର୍ଯ୍ୟ ତୁଲାଇ ଥିଲି, ଅଥଚ ମୋତେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥମାନେ ଥିଲେ ଧନଶାଳୀ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ବ୍ୟୟ କରିବାର ସାମର୍ଥ୍ୟ ଥିଲା । ପ୍ରଜାସୋସାଲିଷ୍ଟ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରାର୍ଥହୋଇ ବିନା ଅର୍ଥବ୍ୟୟରେ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପାଞ୍ଚଥର ଜୟଯୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିଛି । ମାତ୍ର ଏ ଦୃଶ୍ୟପଟ ଏବେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ପ୍ରତ୍ୟେକ ପ୍ରାର୍ଥ ଅଳ୍ପସ୍ୱ ବ୍ୟୟ କରିବାରେ କୁଣ୍ଠା ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ଏପରି ସାମାହାନ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବା ଫଳରେ ଯେଉଁମାନେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଛନ୍ତି ସେମାନେ ବ୍ୟୟିତ ଅର୍ଥର ଭରଣା ପାଇଁ ଯେ କୌଣସି ନୀତିହୀନ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ଚିଲେ ହେଲେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ରାଜ୍ୟର କୌଣସି ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଏକ ବୈଠକ ତକା ଯାଇଥାଏ । ସଭ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଯଥା ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ହେଲେ । ମାତ୍ର ଏମାନେ ବୈଠକରେ ଯୋଗଦାନ ନ କରି କିଛି ଦୂରରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ଥାନରେ ବସି ରହିଲେ ।

ବୈଠକରେ ଯୋଗ ନ ଦେବାର କାରଣ ଅନୁସନ୍ଧାନରୁ ଜଣାଗଲା ଯେ ସେମାନଙ୍କର ଏକ ଆର୍ଥିକ ଦାବା ପୂରଣ ହୋଇ ନଥିବାରୁ ସେମାନେ ବୈଠକରେ ଯୋଗ ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । ସେହି ବୁକରେ ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ବ୍ୟୟିତ ପରିମାଣରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଦୁଇ ଶତାଂଶ ଦିଆଯାଉ ବୋଲି ଥିଲା ତାଙ୍କର ଏକ ଲକ୍ଷାଙ୍କନକ ଦାବା । ଏବେ ଅବଶ୍ୟ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ସଭ୍ୟ ଏବଂ ସରପଞ୍ଚମାନଙ୍କୁ ବୈଠକରେ ଯୋଗଦାନ ବାବାଦକୁ ଦୈନିକ ଭରା ବ୍ୟତୀତ ମାସକୁ ଟ ୨୫୦/-ଲେଖାଏଁ ଏବଂ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ସଭ୍ୟ ମାନଙ୍କୁ ଏକ ହଜାର ଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ ଭରା ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଖିବାକୁ ମିଳିଛି ।

ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ତଥା ଲୋକସଭା ସଭ୍ୟଙ୍କ ବିଷୟ କାହାରିକୁ ଅଜ୍ଞାତ ନାହିଁ । ଲୋକସଭାର ଚାରିଜଣ ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ସଭ୍ୟଙ୍କ ଘଟଣା ଦେଶ ବିଦେଶରେ ଏକ ଚହଳ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଲା । ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ହାଜତରେ ରହିବାପରେ ଏବେ ସିନ୍ଧୁରିଟି ବାବାଦକୁ ଅର୍ଥ ଜମାଦେଇ ଜାମିନରେ ଖଲାସ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏଥିରେ ସଂପୃକ୍ତ ଅନ୍ୟ ଅପରାଧୀମାନେ ଏଯାବତ୍ ଧରାପଡ଼ି ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାରେ କିଣାଯାଇ ତଦାନୀନ୍ତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି. ଭି. ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଲୋକସଭାରେ ଅଣା ଯାଇଥିବା ଅନାୟା ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ବିରୋଧକରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ ଭୋଟ ଦେଇଥିଲେ । ଲୋକସଭାର ଜଣେ ଜଣେ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ କୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଟଙ୍କାରେ କିଣା ଯାଉଥିବା ବେଳେ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭାର ଜଣେ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ପାଞ୍ଚଲକ୍ଷରୁ ଦଶଲକ୍ଷ ଲେଖାଏଁ ଟଙ୍କା ଲାଞ୍ଚଦେଇ କିଣିନେବା କିଛି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ମଧ୍ୟ ନୁହେଁ ।

ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ଜଣେ ଲୋକସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ ଏବଂ ଜଣେ ବିଧାନସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ କେତେ ସର୍ବାଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ଆଇନ ପ୍ରଣୟନ କରାଯାଇଛି । ନିର୍ବାଚନର ଏକମାସ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନ୍‌ଙ୍କ ନିକଟରେ ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଥିବା ଅର୍ଥର ବିବରଣୀ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ମାତ୍ର ଯେଉଁ ବିବରଣୀ ଦିଆ ଯାଉଛି ତା କ'ଣ ପ୍ରକୃତ ଖର୍ଚ୍ଚ ? ନିୟମ ତା ବାଟରେ ଚାଲିଛି, ମାତ୍ର ନିୟମ ଆଖିରେ ଧୁଳି ପକାଇବାର, ନିୟମକୁ ଫାଙ୍କି ଦେବାର ଉପାୟ ଏମାନଙ୍କୁ ବେଶ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣା । ନିର୍ବାଚନ ଖର୍ଚ୍ଚ ତଦାରଖ କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଲୋକ ନିଯୁକ୍ତି କରାଯାଇ ସେ ଦିଗରେ ମଧ୍ୟ ସରକାର ବ୍ୟୟ ବହନ କରୁଛନ୍ତି । ତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଏ ଖର୍ଚ୍ଚ ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି, କେହି କିଛି କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏହି ଅକଳନ୍ତି ଖର୍ଚ୍ଚକୁ କେବଳ ଭୋଟଦାତା ମାନେ ହିଁ ରୋକିଦେଇ ପାରିବେ । ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭୋଟଦାତା ନିକଟକୁ ଗଲାବେଳେ ତାଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଖର୍ଚ୍ଚ କରି ଗାଡ଼ି ଘୋଡ଼ା ଦେଖାଇବୋର ବାହାଦୁରୀ ବିଷୟ ଜଣାଇଦେବା ଉଚିତ । ଦେଶର ନାଗରିକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରି ନଥିବାରୁ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳର ଲୋକେ ଭୋଟଦାତାଙ୍କ ଆଜ୍ଞାତାର ସୁଯୋଗ ନେଉଛନ୍ତି । ଆଜି ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପଚାଶ ବର୍ଷ ପୂର୍ବ ବେଳକୁ ମଧ୍ୟ ଦେଶରେ ଏଭଳି ଅତି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟଜନକ ଅବସ୍ଥା ଚାଲିଛି । ବିଶେଷତଃ ରାଜ୍ୟସଭା ଭଳି ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁଠି ଅପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ୍ୟ ଭୋଟଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ସେ

ଗୁଡ଼ିକରେ ଏହିପରି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଜନକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂପର୍କିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏ ଭଳି ଦୁଃଖ ଦାୟକ ଘଟଣା ଘଟୁଥିବାର ଜାଣିଲେ ମଧ୍ୟ କେହି ଏହାର ପ୍ରତିରୋଧ କରିବାରେ ସ୍ୱରୋତ୍ତୋଳନ କରୁନାହାନ୍ତି ।

ଦିଗତ ୧୯୬୧ ମସିହା ଠାରୁ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଦୁର୍ନୀତିମୂଳକ ଘଟଣାବଳୀର ବିଶ୍ଳେଷଣ କଲେ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣା ପଡ଼ିବ ଯେ ଓଡ଼ିଶା ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମଗ୍ର ଦେଶର ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କ ତୁଳନାରେ ସବୁଠାରୁ ନିମ୍ନତମ ସ୍ଥାନ ପାଇ ପାରିଛି, ମାତ୍ର ରାଜନୈତିକ ଦୁର୍ନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ । ବରଂ ସେ ଦିଗରେ ଅନ୍ୟରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କର ପଥ ପ୍ରଦର୍ଶକର ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବାର ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛି । କିଛି ଦିନ ତଳେ ବିଧାନ ସଭା କ୍ଷେତ୍ରରେ କିଶା ବିକାର ଲାଳା ଭଲ ଭାବରେ ଚାଲିଥିଲା । ‘ଆ’ ଓ ‘ଯା’ରେ ବହୁ ସଭ୍ୟ ବେଶ ଧୁରନ୍ଧର ଥିବାର ନଜାର କମ ନାହିଁ । ପୁଣି ବିଧାନ ସଭାରୁ ରାଜ୍ୟ ସଭାକୁ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ଲାଞ୍ଜ କରିବାର ଚାଲିଛି ଏହା କାହାରିକୁ ଅଜଣା ହୋଇ ରହିନାହିଁ । ଝାଡ଼ଖଣ୍ଡ ସାଂସଦମାନଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଜଦେବା, ଏବଂ ଉକ୍ତ ଘଟଣାରେ ଜଣେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱୟଂ ସଂପୃକ୍ତ ଏ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସି ପାରିଲା ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟରେ ଏକ ଜନସ୍ୱାର୍ଥ ସମ୍ବଳିତ ମାମଲା ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲେ ବହୁ ତଥ୍ୟ ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସି ପାରିଥାଆନ୍ତା । କିନ୍ତୁ ସୌଭାଗ୍ୟ ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱଳ୍ପ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏଭଳି ଘଟଣା କେହି ଅଦାଲତରେ ଉଠାଇବାକୁ ସାହସ କଲେନାହିଁ ।

୧୯୮୪ରୁ ୧୯୯୦ ମଧ୍ୟରେ ମୁଁ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପଦରେ ଆଇ କାର୍ଯ୍ୟନିର୍ବାହ କରିଥିଲି । ସେତେବେଳେ ଥରେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତାଙ୍କ ସହିତ କଥୋପକଥନ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବିଧାନସଭା କାର୍ଯ୍ୟ ସୁରକ୍ଷାରେ ଚଳାଇବା ପାଇଁ କାହାରି ନାମ ଉଲ୍ଲେଖ ନ କରି ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ଲାଞ୍ଜ ନେଉଥିବା କଥା ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତା ସ୍ୱୀକାର କରିଥିଲେ । ଏହି ନିରାଚ ସତ୍ୟ ଘଟଣାଟି ମୋର ‘କର୍ମାର ସାଧନା’ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲି । ଏ ଘଟଣା ବହୁ ଦିନ ତଳର ତଥା ପୂର୍ବ ସରକାର ଅମଳର ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏବେ ୧୯୯୫ ନିର୍ବାଚନ ପରେ ମୁଁ ସରକାରର ଜଣେ ଭାଗୀଦାର ହୋଇଥିବାରୁ ବିଧାନ ସଭାରେ ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱାଧିକାର ଭଙ୍ଗ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଉଠିଲା, ଅବଶ୍ୟ ତାହା ଗ୍ରହଣୀୟ ହେଲାନାହିଁ । ଏହି ସାମାନ୍ୟ ଘଟଣା ପାଇଁ ମୁଁ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ସୁଦୃଷ୍ଟିରେ ଥିବାର ଅନୁଭବ କରି ପାରୁନାହିଁ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଜାତୀୟ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ୧୯୬୧-୬୨ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତର ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ସରକାରଙ୍କର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସେପରି କୌଣସି ଦୁର୍ନୀତି ମୂଳକ ଘଟଣା ଘଟି ନାହିଁ । ଯେତେବେଳେ ଯାହା ଅଳ୍ପ କିଛି ଅଭିଯୋଗ ଆକାରରେ ଆସିଛି ସେ ଗୁଡ଼ିକର ଯଥାର୍ଥ ପ୍ରତିକାର ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରାଯାଉଛି । ଅଭିଯୋଗ ଆଗତ ହେବାମାତ୍ରେ ସଂପୃକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ବିନା ଦ୍ୱାଧାରେ ସାଧାରଣ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଅପସରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଦେଶ ଓ ଶାସନକୁ କଳଙ୍କିତ କରି ଆସନ ମାଡ଼ି ବସିବାକୁ ପ୍ରୟାସ କରି ନାହାନ୍ତି ।

ସ୍ବାଧୀନ ଭାରତର ଉନ୍ନୟନ ଓ ଅଗ୍ରଗତି

ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶର କୃଷି, ଜଳସେଚନ ଶିକ୍ଷା ତଥା ସାମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବହୁମୁଖୀ ଯୋଜନା ମାନ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଛି, ଆଧୁନିକ ପ୍ରଚାର କୌଶଳ ମାଧ୍ୟମରେ ସେ ସବୁର ବହୁ ରଞ୍ଜିତ ଚିତ୍ର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦିଆ ଯାଇଛି । ଶିଳ୍ପ ଓ କାରିଗରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ନୂତନ ଦିଗନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି କରି ବିଶେଷ କରି ବିଦେଶୀ ପୂର୍ଣ୍ଣ ଲଗାଣ ପାଇଁ କୋହଳ ନୀତି ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ସହ ବିଦେଶକୁ ରତ୍ନାମୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ସୁରଣୀୟ ରେକର୍ଡ ସୃଷ୍ଟିର ଗୋଲାପୀ ସ୍ବନର ସୂଚନାମାନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନର ଐତିହାସିକ ଅଗ୍ରଗତି ଘଟାଇ କ୍ଷୁଧା ଆନ୍ଦୋଳନର ସଫଳ ଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଛି, ଅଥଚ ବନ୍ୟା ମରୁଡ଼ିର ସଫଳ ପ୍ରତିକାର ଏଯାବତ୍ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ର ଘାଟ ତଥା ଯାନ ବାହନର ପ୍ରଚୁର ଉନ୍ନତି ଘଟାଇ ଲୋକଙ୍କ ସୁଖ ସ୍ବାଛନ୍ଦ୍ୟର ସୁନେଲି ଚିତ୍ର ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତ୍ୟହ ରାଷ୍ଟ୍ରାଘାତରେ ଦୁର୍ଘଟଣାମାନ ଘଟି ଶହ ଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଲୋକେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରୁଛନ୍ତି । ଦେଶର ଅଭିନବ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ତଥା ମୁଦ୍ରାସ୍ଥାପନ ଏକ ଅଙ୍କରେ ସୀମିତ କରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖାକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ଆଣିବାର ପ୍ରୟାସ ଜାରୀ ରହିଛି, ମାତ୍ର ଦରଦାମ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ବିଫଳତା ଦେଖାଯାଉଛି । ପ୍ରତିରକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗାମୀ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅଗ୍ନି, ଧରିତ୍ରୀ ଭଳି ଉଚ୍ଚକୋଟୀର ଆଧୁନିକ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଅନ୍ୟ ଧନି ରାଷ୍ଟ୍ରମାନଙ୍କ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଥିବାର ଗୌରବ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରାଯାଉଛି । ଆମ ସାମାନ୍ତ ରକ୍ଷା ସୈନିକମାନେ ଅତି କଠିନ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ବୀରତ୍ବ ପ୍ରଦର୍ଶନ ପୂର୍ବକ ବିଦେଶ ଶକ୍ତିର ପ୍ରତିହତ କରି ପାରିଥିବାର ଗୌରବ ଅର୍ଜନ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ପ୍ରତି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତରେ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ଏକ ଚିକିତ୍ସାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ପାଖକୁ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ ସେବା ନିକଟେତମ କରାଇଥିବାର ଗୌରବ ସରକାର ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି । ସର୍ବୋପରି ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରାଇ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାଗ ନେବାର ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ ପୂର୍ବକ ସମାଜର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀ କରଣ ଦ୍ବାରା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାର ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ସୁଦୃଢ଼ ସଂସଦୀୟ ତଥା ସଂଘୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରି ବିଶ୍ବର ସର୍ବ ବୃହତ୍ ଦେଶ ଭାବେ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରିବାର ଗୌରବ ଲାଭ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି ବୋଲି ଆଜି ସରକାର ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛି ।

ବିଫଳତା କେଉଁଠି ?

ଦେଶର ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନୟନୀୟ ସାଧୁତ ହୋଇଥିବାର ପୂର୍ବୋକ୍ତ ଭାବରେ ରଙ୍ଗିନ୍ ଚିତ୍ରମାନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଥିବା ବେଳେ ବିଫଳତା ଖୋଜି ବାହାର କରିବା ସାଧାରଣ ଲୋକ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ଯେ ନିଜେ ଜଣେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ହୋଇଥିବା ବା ଅତି ସଚେତନ ନାଗରିକ ହୋଇଥିବ, ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପୂର୍ବ ଭାରତର ଅବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ଯାହାର ଜ୍ଞାନ ଥିବ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ କେବଳ ପତାଶ ବର୍ଷର ପ୍ରଗତିକୁ ତୁଳନା କରି ପାରିବ ଏବଂ ପ୍ରକୃତ ବିଫଳତା କେଉଁଠି ରହିଲା ତାହା ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରଚାର ସର୍ବସ୍ୱ କୌଶଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଫଳତା ଧରି ପାରିବା ଏକ କଷ୍ଟକର ବ୍ୟାପାର ।

୧୯୪୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ତା ୧୫ରିଖ ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ବେଳେ ଆଜି କାଲିକା ଭଳି ଉନ୍ନତ ପ୍ରଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସହରରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ଯେଉଁ ସ୍ଵତନ୍ତ୍ର ଉତ୍ସାହ ଓ ଉଦ୍‌ଘାପନା ଦେଖା ଦେଇଥିଲା ଆଜି ଏତେ ଉନ୍ନତ ଧରଣର ପ୍ରଚାର ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ଆନନ୍ଦ, ଉନ୍ମାଦନା ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଉ ନାହିଁ ଯଦିଓ ଏ ମଧ୍ୟରେ ଦେଶରେ ବହୁ ଉନ୍ନତିମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଇ ପାରିଛି । ଏହାର କାରଣ ଅତି ସହଜ ଓ ସରଳ ଭାବରେ ମିଳିଯାଇ ପାରିବ । ଏହା ହେଉଛି ବର୍ତ୍ତମାନର ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ବ୍ରହ୍ମାଚାରୀ ସରକାର ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର ବିଶ୍ଵାସର ଅଭାବ । ସମସ୍ତେ ସମାନ ପ୍ରତିକାର ପାଇ ପାରିବେ ଏ ବିଶ୍ଵାସ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜନ୍ମାଇ ପାରିବା ସହଜ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଭାରତ ଭଳି ଏକ ବିରାଟ ଦେଶରେ ବିଗତ ୫୦ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବହୁବିଧ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇ ଅଛି ଏହା କେହି ଅସ୍ଵୀକାର କରି ପାରିବେ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସେ ବାବଦ ସରକାରୀ ମଞ୍ଜୁରୀ ଅର୍ଥରୁ ଅଧିକ ଭାଗ ଯେ ବରବାଦ ହୋଇଛି ଏବଂ ସହର ତଥା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର କିଛି ନ ଥିବା ଲୋକ ଏକା ରାତିକେ ବଡ଼ ଲୋକ ପାଲଟି ଯାଇଛନ୍ତି ଏହାର ନିଜୀର ମଧ୍ୟ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ନିକଟରେ କାମ ନାହିଁ । ଯୋଜନା ପରେ ଯୋଜନା

କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ସମ୍ବଳ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକର ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବୃଦ୍ଧି କରିବା । ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଖର୍ଚ୍ଚ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିବ । ପରିଶ୍ରମ କରି ଅଧିକସାଧ୍ୟ ବଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ବଢ଼ୁ । ଏହା ସ୍ୱାଗତଯୋଗ୍ୟ । ମାତ୍ର ତା ନକରି ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଚୋରା ବେପାର, ଲାଞ୍ଚ ଘୋଷ ବଳରେ ଏକା ରାତିକେ ବଡ଼ ଲୋକ ହୋଇ ଯାଉଥିବାର ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ମଧ୍ୟ ଏବେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ଗତ ଆଠଗୋଟି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାଳରେ ଦେଶ କାଳକାଳ ଧରି ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ଉନ୍ନତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯେତିକି ଅର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରିଛି ସେ ତୁଳନାରେ ସେମାନଙ୍କର ଉନ୍ନତି ସାଧୁତ ହୋଇନାହିଁ ଏହା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ହିତାଧିକାରୀଙ୍କ ଅର୍ଥ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବାଟ ମାରଣା ଉଡ଼ୁଛି ଏବଂ ଏ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସରକାର ଏବଂ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କର ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ମାଧ୍ୟମ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ବେଶି ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛି । ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ଲାଞ୍ଚ ନ ପାଇଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କୌଣସି କାମ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ପ୍ରଚଳିତ ସରକାର ଉପରେ ଲୋକଙ୍କର ଆତ୍ମା ଓ ବିଶ୍ୱାସ ରହିବ କିପରି ?

ଲୋକେ ଦୈନନ୍ଦିନ ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ଏ ସବୁ ଘଟଣା ଦେଖୁଛନ୍ତି ଓ ଅନୁଭବ ମଧ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ନାନା ଉପାୟରେ ଦୁର୍ନୀତି କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ଦଣ୍ଡିତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି ବରଂ ଏପରି ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ଲୋକ ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗରେ ବାହାଘୋଟ ମାରି ନିଜକୁ ଗର୍ବିତ ମନେ କରୁଛନ୍ତି । ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବା କୌଣସି ସେବା ଅନୁଷ୍ଠାନକୁ ଜଣେ ସାଧାରଣ ବ୍ୟକ୍ତିଗଲେ ତାକୁ ନ୍ୟାୟ ଦେବାପାଇଁ କୌଣସି ଅଧିକାରୀ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁ ନାହାନ୍ତି ବରଂ ତାକୁ ନାନା ଆକରେ ହଇରାଣ ହରକତ କରିବାରେ ପଣ୍ଡାଉପଦ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁଠି କିଛି ସ୍ୱାଦ ଥାଏ, ସେଠାରେ ନିଜର ଭାଗଟି ଉଠାଇବା ପାଇଁ ଉପର ଦେଖାଣିଆଁ ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି ସାଧାରଣ ଲୋକହିଁ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଞ୍ଚ ଓ ଅବହେଳିତ ଅଥଚ ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଦେଶର ମେରଦଣ୍ଡ । ଶାସନ ଉପରେ ଆତ୍ମା ନ ଥିବା ହେତୁ ଯିଏ ସରକାର ଗଢ଼ିଲେ ତାଙ୍କର ଯାଏ ଆସେ କେତେ । ଦେଶର ସଚେତନ ଶିକ୍ଷିତ ନାଗରିକ ଅନେକ ସମୟରେ ଏସବୁ କଥା ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଭୟରେ ଏହା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଜନ କରିବାକୁ ସାହସ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଏ ଦୁର୍ବିସହ ଯନ୍ତ୍ରଣାରୁ ସତେ ଦେଶ ରକ୍ଷା ପାଇବ ?

ଅପରାଧ ପାଇଁ କେହି ଦଣ୍ଡିତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି

ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୋଷୀପାଇଁ ଦଣ୍ଡବିଧାନ ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି । ଦଣ୍ଡପାଇଁ ବିଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ତଥା ଦଣ୍ଡର ପରିମାଣ ବା କଠୋରତା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରରେ ଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଗୁରୁତର ଅପରାଧ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆମ ଦେଶର ପୌରାଣିକ ଯୁଗରେ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡର ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲା, ମାତ୍ର ଆଜିକାଲି ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡ ପାଇଁ ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବିଚାର ଏବଂ ପୁନର୍ବିଚାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖାଯାଇଛି । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ପ୍ରାଣଦଣ୍ଡରୁ କ୍ଷମାଦେବାର ଅଧିକାର ମଧ୍ୟ ଦିଆଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଗ୍ରହଚାରୀ ରହିଛି । ଯାହା ଜଣାଯାଏ ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର ନାଇଜେରିଆ ଦେଶ ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଦେଶ ଏବଂ ପାକିସ୍ତାନର ସ୍ଥାନ ତା ତଳକୁ । ଆମ ଦେଶ ଭାରତର ସ୍ଥାନ ଦୁର୍ନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପାକିସ୍ତାନ ତଳକୁ ହୋଇପାରେ ।

ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଗ୍ରହଚାରୀ ଥିଲେ ହେଁ ବହୁଦେଶରେ ସେଥିପାଇଁ ଅବିଳମ୍ବେ ଦଣ୍ଡ ବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଜାପାନ, କୋରିଆ, ଇଟାଲୀ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶ ମାନଙ୍କର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଶାସନ କର୍ତ୍ତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଜେଲଦଣ୍ଡ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଆମ ଭାରତରେ ଏଯାବତ୍ ଦେଶର ପ୍ରଶାସନିକ ପ୍ରତିନିଧି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଥିବା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପଦାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦୋଷୀ ସାବ୍ୟସ୍ତ କରି ଦଣ୍ଡ ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ସେମାନେ କେବଳ କିଛିଦିନ ହାଜତରେ ରହିବା ପରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତର ଶୁଣାଣୀରେ ଜିମାରେ ଖଲାସ ହୋଇ ବାହାରକୁ ଚାଲି ଆସୁଛନ୍ତି । ପରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଦାଲତ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅଦାଲତ ମାନଙ୍କରେ ଏପରି ଅପରାଧୀମାନଙ୍କର ବିଚାର ଏତେ ବିଳମ୍ବ ହେଉଛି ଯେ ଲୋକେ ଏସବୁ ଘଟଣା ପୂରାପୂରି ଭୁଲି ଯାଉଛନ୍ତି, ଇଂରାଜୀରେ ଗୋଟିଏ କଥା ଅଛି - Justice delayed is justice denied. ଏହା ଯଥାର୍ଥରେ ଅଦାଲତମାନଙ୍କରେ ଦେଖାଯାଉଛି । ସମାଜରେ ହେଉଥିବା ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଗ୍ରହଚାରୀ ବିଚାର ପାଇଁ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କର ଅଦାଲତ ଉପରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଆଶ୍ୱା ଥିଲାବେଳେ ଅଯଥା ବିଳମ୍ବ ହେଉଥିବାରୁ ଅଦାଲତ

ଉପରେ ଯଦି ଜନତାର ସହେହ ଜନ୍ମେ ତେବେ ଦେଶ ରସାତଳଗାମୀ ହେବ । ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱହୀନ ଏପରି ଅଭିଯୋଗ ଗୁଡ଼ିକର ସି.ବି.ଆଇ. ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଚକ୍ର କରି ଆପାତ ପ୍ରମାଣ ଯୋଗ୍ୟ ବୋଲି ରିପୋର୍ଟ ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ କେତେକ ତଥ୍ୟ ତପାଇ ଦେବାର ଉଦ୍ୟମ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ କରାଯାଇଥିଲା; ମାତ୍ର ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ହସ୍ତକ୍ଷେପ ବଳରେ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସି ପାରିଲା । ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଚ୍ଚତମ ନ୍ୟାୟାଳୟର ବହୁତ ଅବଦାନ ଥିଲେ ହେଁ ସି.ବି.ଆଇ କର୍ତ୍ତୃପତ୍ରଙ୍କ କୃତିତ୍ୱ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଅଂଶରେ କମ ବୋଲି କୁହା ଯାଇ ପାରିନି । ସେଥିପାଇଁ ଉକ୍ତ ସଂସ୍ଥାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସିଂହଙ୍କୁ ପଦୋନ୍ନତି ନାମରେ ତାଙ୍କର ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ସରକାର ବଦଳି କରିଦେଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ୟଜଣେ ସରକାରଙ୍କ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଇ ନିଜ ଲୋକ ତଥା ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବାର ଉଦ୍ୟମ କରିଛନ୍ତି ବୋଲି ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଦୃଢ଼ ଧାରଣା ଜନ୍ମିଛି । ଅବଶ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସାଧାରଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ସୁରକ୍ଷା ନାମରେ ଏକ ମୋକଦ୍ଦମା ବିଚାରାଧୀନ ରହିଛି ।

ଲୋକସଭା ଏବଂ ରାଜ୍ୟସଭାର ମିଳିତ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ବୈଠକରେ ଗ୍ରହଣାର ବିଲୋପର ଦୃଢ଼ୋକ୍ତି

ଗତି କିଛି ଦିନ ତଳେ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ସଂସଦରେ ପ୍ରାୟ ଏକ ସପ୍ତାହ ଧରି ଗ୍ରହଣାର ତଥା ରାଜନୈତିକ ଅପରାଧୀ କରଣ ସଂପର୍କରେ ବିଶଦ ଭାବରେ ଆଲୋଚନା ହୋଇଥିଲା । ଏଭଳି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଲୋଚନା ଶୁଣି ଦେଶର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ବହୁ ଆଶା ଓ ଆଶ୍ୱାସନାର ସୂଚାର ହୋଇଥିଲା । ଲୋକେ ଭାବିଲେ ବିଳମ୍ବରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ନେତୃତ୍ୱବୃନ୍ଦଙ୍କ ହୃଦୟରେ ଏଭଳି ଏକ ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ଯାହା ପଳରେ ଦେଶରୁ ଦୁର୍ନୀତି, ଗ୍ରହଣାର ତଥା ରାଜନୈତିକ ଅପରାଧ ଗୁଡ଼ିକର ବିଲୋପ ଘଟି ଏକ ନିର୍ମଳ ସ୍ୱଚ୍ଛ ସାମାଜିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରିବ । ବିଶେଷ କରି ୧୯୧୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ଝରିଖ ଦିନ ତାଙ୍କର ଐତିହାସିକ ଲାଲକିଲ୍ଲା ଭାଷଣରେ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ନିଃସ୍ୱାର୍ଥପର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ରକୁମାର ଗୁଜରାଲ ସଂସଦୀୟ ଶାସନରୁ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଗ୍ରହଣାରକୁ ଦୃଢ଼ ହସ୍ତରେ ଦମନ କରିବାର ସଂକଳ୍ପ କରିଥିଲେ । ଭାରତର ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତ୍ୟ ଲାଲବାହାଦୂର ଶାସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପରେ କୌଣସି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ କେବେହେଲେ ଭୁଲରେ ବି ଦୁର୍ନୀତି, ଗ୍ରହଣାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ବା ମାନବିକତା ମୂଲ୍ୟବୋଧ ସଂପର୍କରେ କିଛି କହିବାର ଜଣାନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟରେ ଗ୍ରହଣାର ଏକ ବିଷ୍ଟୋରକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ପହଞ୍ଚିଥିବାବେଳେ ଦେଶର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କଠାରୁ ଦୁର୍ନୀତି ଏବଂ ଗ୍ରହଣାରର ଦୃଢ଼ ହସ୍ତରେ ଦମନ କରିବାର ଘୋଷଣା ଶ୍ରୋତୃବର୍ଗଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ଆଶାର ସୂଚାର କରିନାହିଁ, ଏବା ଲଙ୍କାରେ ହରିଶଚନ୍ଦ୍ର ଶ୍ରବଣ ପରି ମନେହୁଏ । ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଏପରି ଦୃଢ଼ତାର ଘୋଷଣା କେବଳ ଯେ ବକ୍ତବ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଷିତ କାର୍ଯ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୁହେଁ ତାହା ଭଲ ଭାବରେ ଜଣାଥିଲା ।

ଯାହାଙ୍କ ପଛରେ ଏକ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ସଂଗଠନ ବା ବିଶାଳ ସମର୍ଥନ ଥାଏ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତି କେବଳ ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରିବ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୁଜରାଲଙ୍କ ନିକଟରେ ଏଭଳି ସଂଗଠନ ବା ସମର୍ଥନର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଭାବ ଥିଲା । ତେଣୁ ସେ କିଂକର୍ଷ୍ୟବିମୂଢ଼ ହୋଇ

ପଡ଼ିଲେ । ସଂସଦରେ ସପ୍ତାହବ୍ୟାପୀ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥିବା ଅବସରରେ ହିଁ ଏହାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିଗଲା । ଭାରତର ମୁଖ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ କମିଶନଙ୍କଠାରୁ ଏହି ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥିବା ବେଳେ ନିର୍ବାଚନ ଆଇନରେ ଏକ ସଂଶୋଧନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ଯେ, ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତି ବା ଗ୍ରହାଚାରର କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ଥିବ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତି ସଂସଦ ତଥା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନରେ ଅଯୋଗ୍ୟ ବିବେଚିତ ହେବେ । କୌଣସି ସ୍ୱୀକୃତିପ୍ରାପ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳରୁ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରିବାକୁ ଅନୁମତି ଦିଆଯିବ ନାହିଁ । ଏତଦ୍ୱାରା ରାଜନୀତିରେ ଅପରାଧୀକରଣକୁ ସହଜରେ ରୋକାଯାଇ ପାରିବ । ଏହା ଅବଶ୍ୟ ଏକ ଉପାଦେୟ ପ୍ରସ୍ତାବ ଓ ସାଧାରଣ ଭାବରେ ଲୋକସଭା ତଥା ରାଜ୍ୟ ସଭାର ଅନେକ ସଭ୍ୟ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବର ବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରାଯିବାର ସେଥିରୁ ଯେଉଁ ଫଳ ବାହାରିଲା ତାହା ଥିଲା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିରାଶ ଜନକ । ପରିଶେଷରେ ସଂସଦର ବାର୍ତ୍ତାଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ନିଜ ଦଳର ପ୍ରାର୍ଥରୂପେ ଦୁର୍ନୀତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ବା ଦଣ୍ଡିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦାରଣ କରିବା ଉଚିତ ହେବ ନାହିଁ ବୋଲି ଏକ ପରାମର୍ଶ ଦିଆଗଲା । ଏହାର କାରଣ ହେଉଛି, ଏବେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ କିଛି ନା କିଛି ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଓ ଗ୍ରହାଚାରୀ ବ୍ୟକ୍ତି ରହିଛନ୍ତି, ଏଭଳି ଏକ ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହୋଇଗଲେ ସେମାନେ ଦଳ ମଧ୍ୟରେ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରନ୍ତି । ପୁଣି ଏମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହେଲେହେଁ ଦଳ ଭିତରେ ଏମାନେ ହେଉଛନ୍ତି ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି, ତେଣୁ ଏମାନଙ୍କୁ ବାଦଦେଲେ ଦଳ ନିର୍ମୂଳ ହୋଇ ଯିବାର ମଧ୍ୟ ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ଅର୍ଥାଗମ ହେବ କିପରି ? ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦଳକୁ କେବଳ ପରାମର୍ଶ ହିଁ ଦିଆଗଲା ମାତ୍ର ନୀତି ନିର୍ଦ୍ଦାରିତ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଏହାର ପରିଣାମରେ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ପ୍ରକାରାନ୍ତରେ ଅଖଣ୍ଡ ସହାୟତା ମିଳିଲା । ଦୁର୍ନୀତି କଷାଘାତରେ ଜର୍ଜରିତ ଜନସାଧାରଣ ନିରାଶ ହେଲେ ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଉତ୍ସବରେ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭାର ଉଭୟ ଗୃହରେ ଯେଉଁସବୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକର ଆଲୋଚନା କରାଗଲା ତାହା କେବଳ “*ବହୁରାସ ଲଘୁକ୍ରିୟା*” ରେ ପରିଣତ ହେଲା । ସମୟ ଓ ଅର୍ଥର ଅକାରଣ ଅପତୟ ଘଟିଲା । ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିରାକରଣ ଦିବାସ୍ୱପ୍ନ ମାତ୍ର । ‘ସ୍ୱର୍ଗକୁ ନିଶ୍ଚିଣ୍ଣ ନାହିଁକି ବଡ଼ ଲୋକଙ୍କୁ ଉତ୍ତର ନାହିଁ ।’

ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଯାହା କରିପାରିଲେ ନାହିଁ-ନିର୍ବାଚନ କମିଶନର ତାହା କରି ପାରିଲେ

ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କରୁ ନିର୍ବାଚନରେ ଏଣିକି ଯେଉଁମାନେ ମନୋନୟନ ଲାଭ କରି ପ୍ରାର୍ଥ ହେଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥପତ୍ର ସହିତ ସେମାନେ କୌଣସି ଦୁର୍ନୀତି ଅଭିଯୋଗରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇ ନାହାନ୍ତି କିବା ଏବେ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି ଅଭିଯୋଗ ବିଚାରାଳୟରେ ବିଚାରାଧୀନ ନାହିଁ, ବୋଲି ଏକ ସତ୍ୟପାଠ ନିର୍ବାଚନ ଅଫିସର କିମ୍ବା ରିଟାର୍ଣ୍ଟ ଅଫିସରଙ୍କ ନିକଟରେ ଦାଖଲ କରିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ କମିସନର ଜଣାଇଛନ୍ତି । କୌଣସି ଦଳୀୟ ବା ସ୍ଵାଧୀନ ପ୍ରାର୍ଥ ଉପରୋକ୍ତ ସତ୍ୟପାଠ ଦାଖଲ କରି ନପାରିଲେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଅଯୋଗ୍ୟ ଘୋଷଣା କରିଯିବ । ନିର୍ବାଚନ କମିସନରଙ୍କ ଏହି ନିଷ୍ପତ୍ତି ଏହି ବୈପ୍ଳବିକ ପଦକ୍ଷେପ, ଭାରତର ରାଜନୈତିକ ଇତିହାସରେ ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ । ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପଚାଶବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି ପାଳନ ବେଳେ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ବ୍ୟାପୀ ଆଲୋଚନାରେ ଉଭୟ ଗୃହର ସାଂସଦମାନେ କୌଣସି ଦୃଢ଼ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସାହସ କରି ପାରି ନଥିଲେ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ରୋକିବାର ଅତ୍ୟନ୍ତ କେତେକ ପରିମାଣର ପଦକ୍ଷେପ ଭାରତର ନିର୍ବାଚନ କମିଶନର ନେତାଙ୍କୁ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେମାନେ ଧନ୍ୟବାଦୀ ।

ରାଜନୈତିକ ଅପରାଧୀକରଣର ନିରାକରଣ

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପରାଧୀମାନଙ୍କର ପ୍ରବେଶ ଯୋଗୁଁ ଏକ ଗୁରୁତର ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏ ସମସ୍ୟା ଦୂରହେବା ପରିବର୍ତ୍ତେ କ୍ରମ ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଠ ହେଉଛି ଏବଂ ପରିଶୀମରେ ନିରାହ ଜନସାଧାରଣ ସୀମାତୀତ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଭୋଗୁଛନ୍ତି । ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ନିଜର ସୁଖ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ପଦମର୍ଯ୍ୟାଦାକୁ ଜ୍ଞାତକ୍ଷୀଣ ଦେଇ କେତେବେଳେ ଅବା ଦକ୍ଷୀଣ ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶହ ଶହ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଲାଞ୍ଚ ଗ୍ରହଣ କରିବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପତ୍ତ ହେଉନାହାନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କର ଏପରି ଦୁର୍ନୀତି ବିରାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ହେବାର ଜାଣି ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ନାରବ ରହୁଛନ୍ତି । କେତେକ ସଚ୍ଚୋଟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ଅନିଚ୍ଛା ସତ୍ତ୍ୱେ ଓ ଅଗତ୍ୟା ଏପରି ଦୁର୍ନୀତିକୁ ପ୍ରଶ୍ନୟ ଦେଉଛନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଇଚ୍ଛାନୁସାରେ କାମ ନ କଲେ ବଦଳି ହେବାର ଭୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚାକିରୀରେ ପ୍ରମୋଶନ ଇତ୍ୟାଦିର ପ୍ରଲୋଭନ ମଧ୍ୟ ଏଥିସହ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ରହୁଛି । ନାନା ଉପାୟରେ ଏହିପରି ଭାବରେ ଠିକାଦାଲ, ବ୍ୟବସାୟୀଙ୍କ ଠାରୁ ଲାଞ୍ଚ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାନୁଯାୟୀ କରିବାର ଥିଲା ସେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟର ମାନ ଅତି ନୁକୃଷ୍ଟ ଧରଣର ହେଉଛି । ନିମ୍ନମାନର କାର୍ଯ୍ୟ ଦେଖି କେହି ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କଲେ ଗୁଣ୍ଡାମି କରିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପତ୍ତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଏପରିକି ଦକ୍ଷୀଣ କାର୍ଯ୍ୟ ବା ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ନିଜ ଲୋକର ସୁପାରିଶ ନ ମିଳିଲେ ସାମାନ୍ୟ ଠିକାଦାରୀ କାମଟିଏ ବି ମିଳୁନାହିଁ । ଦକ୍ଷୀଣକର୍ମୀମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଲୋକ ଭାବରେ ଯେ କୌଣସି ଅପରାଧ କଲେ ହେଁ ତାଙ୍କୁ ଉପରୁ ସୁରକ୍ଷା ସହଜରେ ମିଳିପାରୁଛି । ତେଣୁ ଏପରି କେତେକ ଲୋକ ଆଜନକୁ ନିଜ ହାତକୁ ନେଇ ଯେ କୌଣସି ଅପରାଧ ଅବାଧରେ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ପୋଲିସ ଧର୍ବ୍ବ ଅପରାଧ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଆଶୀର୍ବାଦରୁ ପୋଲିସ୍ କେବଳ ନାରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜିଛନ୍ତି । ପରଶୀମରେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ କେବଳ ହତସକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ସେମାନଙ୍କଠାରେ ସ୍ୱଧୀନତାର ମୂଲ୍ୟ କ'ଣ ? ପ୍ରଶ୍ନାସନ ଅଛି ବୋଲି ସେମାନେ ବୁଝନ୍ତି କି ?

ଯେଉଁମାନେ ବଡ଼ବଡ଼ ଅପରାଧ ତଥା ଦୁର୍ନୀତିରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ସେମାନଙ୍କ ବିଷୟ କୌଣସି ଉପାୟରେ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଗଲେ ଆପାତ ପ୍ରମାଣ ଯୋଗ୍ୟ ଘଟଣା ଗୁଡ଼ିକ ନିଃଶେ, କରିଦେବାକୁ ପସ୍ତାଇପଦ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଏପରିକି ସାକ୍ଷ୍ୟ ଦେଲାଭଳି କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଥିଲେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରାଣରେ ମାରି ଦିଆଯାଉଛି, ଅଥଚ ଏପରି ଯୋଜନାବନ୍ଧ ଭାବରେ ଏସବୁ ହତ୍ୟାକାଣ୍ଡ ସଂଘଟିତ ହେଉଛି ଯେ ନରହତ୍ୟା ଅପରାଧ ସେମାନଙ୍କଠାରେ ଲାଗୁହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏପରି ବ୍ରହ୍ମଚାର ତଥା ଅପରାଧ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ସମାଜରେ ପଦସ୍ଥ ମାନ୍ୟଗଣ୍ୟ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଆଜି ଲୋକେ ଏଇ ଶିକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ‘ଜୋର ଯାର ମୁଲକ ତାର’ । ଏମାନଙ୍କ ଠାରେ ଅଛି ଧନ ବଳ, ଲୋକବଳ ଓ ପଦପଦବୀର ବଳ । ଏମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଆଇନର ଶାସନ ନାହିଁ । ଜାତି, ଧର୍ମ, ବର୍ଣ୍ଣ ନିର୍ବିଶେଷରେ ସମସ୍ତେ ସମାନ । ଆଇନ କାନୁନ୍ ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଏହା କେବଳ ପୁସ୍ତକଗତ ଏବଂ ପାଠକୀୟ ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟତଃ ନୁହେଁ । ଅପରାଧୀ ଜଣକୁ ଜେଲ ହାଜତକୁ ପଠାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିବାବେଳେ ଏଭଳି ବିଶିଷ୍ଟ ଶ୍ରେଣୀର ଅପରାଧୀଙ୍କ ପାଇଁ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ହାଜତ ଗୃହ ହେଉଛି ଯେଉଁଠି ରହିବା, ଖାଇବା ପିଇବା ତଥା ଲୋକସଂପର୍କ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଉଛି । ଉଭୟଙ୍କ ଅପରାଧ ସମାନ ଅଥଚ ଜଣକୁ ହାତକଡ଼ା ପକାଇ, ଅନ୍ଧାରେ ଦଉଡ଼ି ବାନ୍ଧି ପୋଲିସ୍ ବାଟରେ ଚଲାଇ ଚଲାଇ ନେଉଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟଜଣକୁ କାର ଯୋଗେ ନେଇ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବିଶିଷ୍ଟ ଅତିଥିଶାଳାରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆ ଯାଉଛି । ଅନ୍ୟ ଜଣେ ଜେଲ ହାଜତରେ ଯାଇ ତଳେ ଶୋଇ ରହୁଛି । ଏହାହିଁ ଆମ ଦେଶର ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ସମାନ ଆଇନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ।

ଆମ ଦେଶ ଏକ ସମସ୍ୟା ବହୁଳ ଦେଶ । ମରୁତି, ବନ୍ୟା, ବାତା, ଭୂମିକମ୍ପ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ୟା ସାଙ୍ଗକୁ ଏବେ ଏକ ନୂତନ ସମସ୍ୟା ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଛି । ପ୍ରଚଣ୍ଡ ସୂର୍ଯ୍ୟତାପରେ ହଜାର ହଜାର ଲୋକେ ମୃତ୍ୟୁ ବରଣ କରୁଛନ୍ତି । କୃଅ ପୋଖରୀ ସାଙ୍ଗକୁ ନଈ ନାଳ ସବୁ ଶୁଖିଲା । କେଉଁଠି ମୁନ୍ଦାଏ ପାଣି ପିଇବାକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ମଣିଷ, ଗୋରୁ ଗାଇ ପଶୁପକ୍ଷୀ ମୁନ୍ଦାଏ ପିଇବା ପାଣି ପାଇଁ ହାହାକାର । ଅଥଚ ଜଳ ଯୋଗାଣ ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟିତ ହେଲାଣି । ପୁଣି ଯୋଜନା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ନ ପାରିବାରୁ ପୁନର୍ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇ ଅଧିକ ବ୍ୟୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଉଛି । ଲୋକଙ୍କ ଦୁଃଖ ବୁଝିବାକୁ କେହିନାହିଁ । ଜିଲ୍ଲାପାଳ, ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳ ତଥା ବିଭାଗୀୟ କର୍ମଚାରୀମାନେ କାହାରି କଥା ଶୁଣିବାକୁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ଥିବା ଭଳି ମନେ ହୁଏନାହିଁ । ସେମାନେ ଜାଣୁଛନ୍ତି ଯେ କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ରାଜ୍ୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କେଉଁଠି ହେବେ ସରକାର ସ୍ଥିର ନୁହେଁ । ମନ୍ତ୍ରୀ, ବିଧାୟକ ସାଂସଦ ଯେଉଁମାନେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି, ଯେମାନଙ୍କୁ ଜନସାଧାରଣ ଭୋଟ ଦେଇ ଜନତାର ସମସ୍ୟା ବୁଝିବାକୁ ପଠାଇଛନ୍ତି, ସେମାନେ ତ ପ୍ରକୃତ ସମସ୍ୟା କ’ଣ ବୁଝିବାକୁ ଚାହୁଁ ନାହାନ୍ତି, ତେଣୁ ସରକାରୀ ଅଫିସରେ କର୍ମରତ ବଡ଼ଠାରୁ ଛୋଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବେଶ ଆରାମରେ ବସିଛନ୍ତି । ଆଉ

ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ବିଧାନସଭା ତଥା ସଂସଦ ଗୃହରେ ଯେଉଁ ପାଳା ଚଳାଇଛନ୍ତି ତାକୁ ଦୂରଦର୍ଶନରେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଦେଖି ଅବାକ୍ ହେଉଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚିତ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ସତେ କ'ଣ ଲୋକଙ୍କ ସମସ୍ୟା ପ୍ରତି ସଜାଗ ? ଏମାନେ ଯେଉଁଥିପାଇଁ ସର୍ବସାଧାରଣ ରାଜକୋଷରୁ ଭରା ପାଉଛନ୍ତି ତାର କ'ଣ ପ୍ରକୃତ ସଦୃଶ୍ୟ ଯୋଗ ହେଉଛି ?

ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଶିକ୍ଷିତ ବେକାରଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି । ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାରେ ତ ନିଯୁକ୍ତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ଯେଉଁ ସବୁ ଯୋଜନାମାନ ରହିଛି ତାହା ଏମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚି ପାରୁନାହିଁ । ତେଣୁ ଏମାନେ ନାନା ପ୍ରକାର କୁଳକର୍ମରେ ଲିପ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳକୁ ପରିବହନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଯାଉଥିବା ଗାଡ଼ିମାନଙ୍କଠାରୁ ବଟୀ ଆଦାୟ କରିବା, ନାନାଆଳରେ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଚାନ୍ଦା ଆଦାୟ କରି ତାକୁ ଆତ୍ମସାତ କରିବା, ଆପରି ଉଠାଇଲେ ଗୁଣ୍ଡାମି କରିବାକୁ ପଛଘୁଞ୍ଚା ଦେଉ ନାହାନ୍ତି । ଏମାନେ ପୁଣି ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରୁଥିବା ପ୍ରାର୍ଥକ କର୍ମୀ ସାଜି ସେମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଭୋଟ କେନ୍ଦ୍ର ଦଖଲ କରିନେବା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ନାନାବିଧ ଆସମାଜିକ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଛନ୍ତି । ଦେଶର ଏପରି ଯୁବଗୋଷ୍ଠୀକୁ ଉଚିତମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳନା କରିବାର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ ।

କୃଷକ ତାର କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଯଥା ସମୟରେ ପାଣି ଯୋଗାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଅଳ୍ପ କେତେକ ସ୍ଥାନକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳ ଅଣଜଳସେଚିତ । ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳର କୃଷକ କେବଳ ଖରିଫ ଋତୁରେ ଧାନଚଷ ଉପରେ ହିଁ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ସାଧାରଣତ ଅକ୍ଟୋବର ମାସ ବେଳକୁ ବୃଷ୍ଟିପାତ କମିଯାଏ ବା ସମୟ ସମୟରେ ଆଦୌ ହୁଏ ନାହିଁ । ସେତେବେଳକୁ ଧାନ ବାହାରିବାର ସମୟ ହୋଇଥିବାରୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ପାଣିର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ମାତ୍ର ଜଳାଭାବ ଯୋଗୁଁ ବର୍ଷାଯାକ ପରିଶ୍ରମ କରି ଚାଷ କରୁଥିବା କୃଷକର ସବୁ ଆଶା ଭରସା ଛୋପ ପାଏ । ମରୁଡ଼ି ହୋଇ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଉଜୁଟି ପଡ଼େ । ଏପରି ଘଟଣା ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଏକ ସାଧାରଣ ଘଟଣାରେ ପରିଣତ ହୋଇଛି । ଖରିଫ ଋତୁ ହୋଇଥିବାରୁ ନର ନାଳ ସବୁ ସେତେବେଳେ ଜଳରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇ ରହିଥାଏ ମାତ୍ର ଜଳ ସେଚନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନ ଥିବାରୁ କୃଷକ ତାର କ୍ଷେତରେ ଦରକାର ବେଳେ ଜଳ ଯୋଗାଇ ଦେଇପାରେ ନାହିଁ । ପରିଣାମରେ ତାର ବର୍ଷାଯାକର ପରିଶ୍ରମ, କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଲଗାଇଥିବା ସମସ୍ତ ଅର୍ଥ ଅକାରଣ ହୁଏ । ଉପରୋକ୍ତ କାରଣରୁ ହିଁ ୧୯୯୮ ମସିହାରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ଜିଲ୍ଲାରେ ମରୁଡ଼ି ହୋଇ ଶତକଡ଼ା ୬୦ରୁ ୮୦ଭାଗ ଫସଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛି । ମାତ୍ର କୃଷକର ଏ ଦୁଃଖ ବୁଝିବାକୁ କେହି ନାହିଁ । ମରୁଡ଼ି ଜନିତ କ୍ଷତିର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ କାହାରି ମନରେ ଦରଦ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସରକାର ଥିଲେ ବା ନଥିଲେ ତାର ଯାଏ ଆସେ କେତେ ?

ବୁଦ୍ଧ ତଥା ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଉନ୍ନୟନ କାମ ହେଉଛି ସେଥିରେ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ଉପକୃତ ନ ହୋଇ ଜଣେ ବା ଦୁଇଜଣ ଠିକାଦାର ତଥା ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ବେଶି ଉପକୃତ ହେଉଛନ୍ତି । ଉଦାହରଣ ସ୍ୱରୂପ ଗୋଟିଏ ଦୁଇଟି ଯୋଜନା

ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇପାରେ । ନିୟୁତ କୃପ ଖନନ ଯୋଜନା ଓ ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଯୋଜନା ଦୁଇଟିର ଆଲୋଚନା କରାଯାଉ । ଏ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ସିଧା ସଳଖ ଅର୍ଥ ନ ଦିଆଯାଇ କାମ ଗୁଡ଼ିକ ଠିକାଦାର ମାଧ୍ୟମରେ କରାଯାଉଛି । ଯେଉଁ ଗଣାର କୃପ ଖନନ କରାଯାଉଛି ତାର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ'ଣ ବୁଝା ପଡୁନାହିଁ । ଏ କୃଥର ପାଣି ପାନୀୟ ଜଳ ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ଅଯୋଗ୍ୟ । ମାଟି ଉପରକୁ ଯେଉଁ ସବୁ ପଥର ବନ୍ଧା ଯାଇଛି ସେଥିରେ ସିମେଣ୍ଟର ମାତ୍ରା ଏତେ କମ ଯେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଯୋଡେଇଠାରେ ପାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ସେ ବାଟ ଦେଇ ବାହାର ପାଣି କୃଥରେ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି ତେଣୁ ଏ ସବୁ କୃଥର ଜଳ ପାନୀୟ ଭାବେ ବ୍ୟବହାର କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏହାର ନାମ ଗଣାର କୃଥ ମାତ୍ର କାର୍ଯ୍ୟତଃ ଏହା ଅଗଣାର । ନଭେମ୍ବର ଶେଷ ବେଳକୁ କୃଥ ଶୁଖିଲା - ତେଣୁ ଏ ଗୁଡ଼ିକର ଜଳସେଚନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ଆସି ନାହିଁ । ଏଇମିତି ଶୁଖିଲା କୃଥ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ଶହ ଶହ ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଛି । ସରକାରୀ ଅର୍ଥର ଅପବ୍ୟୟ ଚାଲିଛି ମାତ୍ର ଏଥିରେ ଉପକୃତ କିଏ ହେଉଛି । ଇନ୍ଦିରା ଆବାସ ଯୋଜନା ମଧ୍ୟ ତତୋଧିକ । ବ୍ୟୟ ପାଇଁ ବରାଦ୍ ଥିବା ଅର୍ଥ ହିତାଧିକାରୀଙ୍କୁ ଦିଆଗଲେ ସେ ନିଜର ଶ୍ରମ ଖଟାଇ ନିଜପାଇଁ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଏବଂ ମଜଭୂତ ଘର ତିଆରି କରି ପାରନ୍ତା । ମାତ୍ର ତା ନକରି ପରସେନ୍‌ଟେଜ୍ କାଟି ରଖି ବାକି ଟଙ୍କା ତଳ ଠିକାଦାରକୁ ଦିଆଯାଉଛି - ଠିକାଦାର ନିଜ ଲାଭ ରଖିଲାପରେ ଯେନ ତେନ ପ୍ରକାରେ ଘରଟିଏ ତିଆରି କରି ଦେଉଛି ଯାହାକି ଦୁଇରୁ ତିନିବର୍ଷ ଭିତରେ ହିଁ ଘରର ପରମାୟୁ ଏବଂ ପରେ ମାଟିରେ ମିଶି ଯାଉଛି । ହିତାଧିକାରୀ ଯେ ଗୃହସ୍ଥାନକୁ ସେହି ଗୃହସ୍ଥାନ ହୋଇ ରହୁଛି । ଏ ସବୁ କାମର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ କେହି ସ୍ୱର ଉତ୍ତୋଳନ କରୁ ନାହାନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ସରକାରୀ ସ୍ତରରେ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ସମୀକ୍ଷା କରାଯାଉଛି - ବୁଦ୍ଧ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବା ଜିଲ୍ଲାପାଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ବସି । କେହି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନକୁ ଯାଇ ଦେଖିନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ଲୋକେ ଜାଣୁଛନ୍ତି ସମସ୍ତଙ୍କର ଭାଗ ଏଥିରେ ସନ୍ନିବେଷ । ଗରିବ ସେହିବରି ଗରିବ ହୋଇ ଯାଉଛି । ମଝିରେ କେତେକ ଲୋକ ଯେଉଁମାନେ ତୋଷାମଦ କରି ପାରୁଛନ୍ତି, ଲାଞ୍ଚ ଦେଇ ପାରୁଛନ୍ତି, ଟାଉଟରି କରି ପାରୁଛନ୍ତି, ସତକୁ ମିଛ ଏବଂ ମିଛକୁ ସତ କରି ପାରୁଛନ୍ତି ସେହିମାନେ ହିଁ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି । ଏ ସବୁ ଆମର ସାଧାରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟର ନମୁନା ।

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସାକ୍ଷର କରିବା ଯୋଜନାରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ବ୍ୟୟ ହୋଇ ଚାଲିଛି - ମାତ୍ର ଯାହା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏ ସମସ୍ତ ବ୍ୟୟ ହେଉଛି ସେମାନଙ୍କର କିଛି ଲାଭ ହେଉନାହିଁ - ଲାଭ ମାରି ନେଉଛି ମଧ୍ୟସ୍ଥ ଜଣକ । ତେବେ ଏ ସବୁ ଦୁର୍ନୀତି, ବ୍ରହ୍ମଚାର ତଥା ଅପରାଧୀ କରଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ? ଆଜନ ପ୍ରଶ୍ନୟନ କରି ଏସବୁଥିରୁ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେବେ ଅବିଜ୍ଞାନେ କଠିନ ଦଣ୍ଡର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କଲେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ପରିବର୍ତ୍ତନର ଆଶା କରାଯାଇ ପାରେ । ତେବେ ପ୍ରତ୍ୟେକ କାର୍ଯ୍ୟ କଲାବେଳକୁ ଧର୍ମରତ୍ନ ଓ ମାନବିକତା ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିରଖି ସହୃଦୟତାର ସହ କରିଗଲେ ଦୁର୍ନୀତିକୁ ଯେ ରୋକାଯାଇ ପାରିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ସେହି ଧର୍ମରତ୍ନ ଓ ମଣିଷ ପଣିଆଁର ଅଭାବ

ଯୋଗୁଁ ମଣିଷ ଆଜି ପଶୁ ପାଳଟି ଯାଉଛି । ଭୋଗ ଲାଳସା ମଣିଷର ମନୁଷ୍ୟତ୍ବକୁ ଲୋପ କରି ସାରିଲାଣି । ଦିନ ଥିଲା ଯେତେବେଳେ ଆମର ଅଗ୍ରଜନ୍ମମାନେ ତ୍ୟାଗପାଇଁ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା କରୁଥିଲେ । ତ୍ୟାଗରେ ହିଁ ମହତ୍ବ ପ୍ରତିପାଦିତ ହେଉଥିଲା । ମାତ୍ର ସମୟର ସ୍ରୋତରେ ଆଜି ସବୁ ପରିବର୍ତ୍ତିତ । ଆଜି ଭୋଗ ପାଇଁ ଚାଲିଛି ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା । କିଏ କେତେ ଭୋଗ କରୁଛି ? କାହାର କେତେ ଅଛି-ଏଇ ପ୍ରତିଦ୍ବନ୍ଦିତା ପାଇଁ ଆଜି ଆମେ ସମସ୍ତେ କଳଙ୍କିତ ।

କୃଷି ଆମଦେଶର ଶତକଡ଼ା ଅଣାଭାଗ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଅବଲମ୍ବନ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ଏହାର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେପରି ବିଶେଷ ଯତ୍ନ ନିଆ ଯାଉନାହିଁ । ଗ୍ରାମ ସେବକଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି କୃଷି ବିଭାଗରେ ବହୁ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆ ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଏମାନେ କେବଳ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ବସି କଳମ ଚାଷ କରନ୍ତି । ଗ୍ରାମରେ ଥିବା କୃଷକମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇ ଉନ୍ନତ ଧରଣର କୃଷି କିପରି କରାଯାଇ ପାରିବ ସେ ଦିଗରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେବାର କେହି କେବେ ହେଲେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଦରକାର ବେଳେ କୃଷକ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ନିକଟକୁ ଗଲେ ସେମାନେ ତାଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ବସି କୃଷକକୁ ଉପଦେଶ ଦିଅନ୍ତି । ମାତ୍ର କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ପରିଦର୍ଶନ କରି ସେ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଉଥିବା ଘଟଣାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ଆମ ରାଜ୍ୟର କୃଷକ ତାର ସେହି ଚିରାଚରିତ ବଜଦ ଓ କାଠ ଇଟାକ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇଛି । ତାର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉତ୍ପାଦନ ମଧ୍ୟ ତଥୈବ ଚୁ । ବର୍ଷକର ଭାତ ଗଣ୍ଡେ ପାଇଗଲେ ଯଥେଷ୍ଟ ହେଲା ବୋଲି କୃଷକ ମନେକରେ ।

ଏବେ ପୁଣି ମଜୁରୀ ବଢ଼ିଗଲା ଦିନଠାରୁ କୃଷକ ଆଉ ଚାଷ କରୁନାହିଁ । ତାର ଜମିତକ ଭାଗ ସମ୍ପାରେ ଅନ୍ୟକୁ ଲଗାଇ ଦେଇ ସେଇଥିରୁ ଯେତିକି ପାଉଛି ସେଇଥିରେ ହିଁ ତାର ଗୁଜରାଣ ମେଣ୍ଟାଉଛି । ମଜୁରୀ ବଢ଼ିଗଲାରୁ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉତ୍ପାଦିତ ଶସ୍ୟରୁ ମଜୁରୀ ଦେଇ ନିଜ ଗୁଜରାଣ ମେଣ୍ଟାଇବା ଦୁଃସାଧ୍ୟ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛି । ଯେ ଜମିରେ ଚାଷ କରୁଛି ତାର ହଳ ବଜଦ ସହ ଶ୍ରମି ହିଁ ଏକମାତ୍ର ସମ୍ବଳ । ତାକୁ ଶ୍ରମକିଶିବାକୁ ପଡ଼ୁ ନଥିବାରୁ ଯେନ ତେନ ଉପାୟରେ ସେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଜମିବାଲାକୁ ତାର ପ୍ରାପ୍ୟ ଦେଲାପରେ ନିଜେ ଯାହା ପାଉଛି ସେଥିରେ ହିଁ ସେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଶ୍ରମ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ ସମ୍ବଳ ଅଭାବରୁ ଯଥା ସମୟରେ ଖତ ସାର ଦେଇ ଉନ୍ନତ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚାଷ କରିବା ତା ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ । ଚାଷୀଠାରୁ ଯେଉଁ ଜମି ଚାଷ କରବା ପାଇଁ ଠିକା ସୂତ୍ରରେ ସେ ନେଇଛି କେବଳ ତାହାରି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରି ସେ ମଧ୍ୟ ଚଳି ପାରୁନାହିଁ । ଅନ୍ୟଠାରେ ମଜୁରୀ ନ ଲାଗିଲେ ତାର ଦୈନନ୍ଦିନ ବ୍ୟାପାର ଚଳୁନାହିଁ । ତେଣୁ ଅଧିକା ଯେତକ ସମୟ ସେ ପାଇ ପାରୁଛି ସେତକ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପ୍ରକାରେ ଚାଷକାର୍ଯ୍ୟ ଏବେ ଚାଲିଛି । ପୁଣି ଜମି ନିଜର ହୋଇ ନଥିବାରୁ ତାର ଉନ୍ନତି କରିବାର ମଧ୍ୟ ଆଗ୍ରହ ହେଉନାହିଁ । ଏସବୁ ସାଙ୍ଗକୁ ବନ୍ୟା, ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ଘଟି ଚାଷୀର ମେରୁଦଣ୍ଡ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ୁଛି । ଆମ ରାଜ୍ୟର ଅଧିକାଂଶ ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ଏଇ ଗତିରେ ଚାଲିଛି । ତେଣୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଦିନକୁ ଦିନ ବଢ଼ିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ବର୍ତ୍ତମାନର ବିପଜ୍ଜନକ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତିର ଉପାୟ

ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜନୀତି, ଅର୍ଥନୀତି ତଥା ସମାଜିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ବିପଜ୍ଜନକ ଅବସ୍ଥା ଘଟିଚାଲିଛି ଏହା କେହି ଅସ୍ୱୀକାର କରି ପାରିବେନି । ପ୍ରତ୍ୟେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଆଜି ଚିନ୍ତାଶୀଳ, ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଉଦ୍‌ବେଗର କାରଣ ରୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ସ୍ୱଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ଏତେ ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ଦ୍ରୁତ ଅବସ୍ଥା ସଂଘଟିତ ହେଉଛି ସେଥିରୁ ଉଦ୍ଧାର ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ? ଅବଶ୍ୟ ଏହି ଜଟିଳ ଗୁରୁତର ପ୍ରଶ୍ନର ସମାଧାନ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଆଲୋଚନା ଚଳୁ ତଥା ସଂବାଦ ପତ୍ରମାନଙ୍କରେ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶିତ ହେଉଛି । ଏ ସବୁ ଲେଖାମାନଙ୍କରେ କିଛି କିଛି ପ୍ରତିକାରର ଉପାୟ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ରାଜନୀତି ଏବଂ ପ୍ରଶାସନ ଆଜି ଗୁରୁତର ଅପରାଧୀକରଣର ଶିକାର ହୋଇଛି ଏବଂ ଏପରି ଶୋଚନୀୟ ଅବସ୍ଥା ଦେଖି ସମାଜର ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନରେ ଥିବା ନିଷ୍ପାଞ୍ଚ ପର ନିଷ୍ଠାବାନ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେପରି ଭାବରେ ଦୂରେଇ ଯାଉଥିବେ ତାହାର ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ସେମାନେ ସମାଜର ମଙ୍ଗଳାକାଂକ୍ଷୀ, ଶୁଭଚିନ୍ତକ, ହିତାଧାରୀ ଭାବେ ସମସ୍ତେ ଅଭିମାନ, ଅସନ୍ତୋଷ, ଆତ୍ମାଶ୍ୱାସ ପରିହାର କରି ଏ ସବୁର ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଆଗେଇ ଆସିବା ଉଚିତ । ଯୁଗେ ଯୁଗେ ଏହି ମହାନ ବ୍ୟକ୍ତି ମହାମାନବମାନେ ହିଁ ସମାଜର ଅତି ଦୁର୍ଦ୍ଦିନରେ ନିଜର ଶକ୍ତି ଓ ସାମର୍ଥ୍ୟର ଯଥାର୍ଥ ବିନିଯୋଗ କରି ସମାଜକୁ ଧ୍ୱଂସ ମୁଖରୁ ରକ୍ଷାକରି ପାରିଛନ୍ତି । ଏହା ଦେଶର ଇତିହାସରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଛି । ତେଣୁ ହତାଶ ବା ନିରାଶର କାରଣ ନାହିଁ ।

ବିଶ୍ୱର ପବିତ୍ର ସୃଷ୍ଟିରେ ଭାରତବର୍ଷ ହିଁ ଚିରଦିନ ବିପଦବେଳେ ଜଗତ୍‌କର୍ତ୍ତାଙ୍କ ଶୁଭାଶିଷ ଲାଭକରି ଆସିଛି । ସ୍ୱୟଂ ଭଗବାନଙ୍କ ମୁଖ ନିସୃତଃ ବାଣୀ :

“ଯଦା ଯଦା ହି ଧର୍ମସ୍ୟ ଗ୍ଳାନିର୍ଭବତି ଭାରତ
ଅଭ୍ୟୁତ୍ଥାନମ୍ ଧର୍ମସ୍ୟ ତଦାତ୍ମନଂ ସୂଚାମ୍ୟହମ୍,
ପରିତ୍ରାଣାୟ ସାଧୁନାମ୍ ବିନାଶାୟ ଚ ଦୁଷ୍ଟତାମ୍
ଧର୍ମ ସଂସ୍ଥାପନାର୍ଥାୟ ସଂଭବାମି ଯୁଗେ ଯୁଗେ ।”

ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରୁ ଚାଲି ଆସିଥିବା ଭାରତର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତି ଉପରେ ବହୁ ଝଟ ଝଟା ବୋହି ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ସେହି ପବିତ୍ର ସଭ୍ୟତା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ହିମାଳୟ ପରି ଦୃଢ଼ତାର ସହ ବିଶ୍ୱର ସ୍ୱାର୍ଥପାଇଁ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଛି । ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ବିଚିତ୍ର; ଯାହାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ନୁହେଁ । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ମୌଳିକ ଉପାଦାନ ହେଉଛି ତ୍ୟାଗ, ସହନଶୀଳତା, ସରଳତା, ସର୍ବଧର୍ମ ସମନ୍ୱୟତା ସର୍ବୋପରି ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ଏବଂ ବିଶ୍ୱର ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିକୁ ଗୋଟିଏ କୁଟୁମ୍ବ ଭାବେ ବିବେଚନା କରିବା । ଭୋଗ ଓ ଆତ୍ମମରପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଯାପନ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ପରିପତ୍ତ । ଇଶ୍ୱାବାସ୍ୟୋପନିଷଦରେ କୁହା ଯାଇଛି :-

“ଇଶ୍ୱାବାସ୍ୟମିଦଂ ସର୍ବଂ ଯଜ୍ଞିତ ଜଗତ୍ୟାଂ ଜଗତ୍

ତେନ ତ୍ୟଜ୍ଞେନ ଭୁଜାଥାଃ ମାଗ୍ନଧଃ କସ୍ୟସ୍ତ୍ରିବନମ୍ ।”

ଭାରତର ଯୁଗଜନ୍ମା ମହାପୁରୁଷଗଣ ବକ୍ତ୍ରଗମ୍ଭୀର ସ୍ୱରରେ ଆପଦରେ କେବଳ ଭାରତବାସୀଙ୍କୁ ନୁହେଁ ବିଶ୍ୱର ସମଗ୍ର ମାନବ ଜାତିକୁ ମୁକ୍ତିର ପଥ ଶିକ୍ଷାଦେଇ ଆସିଛନ୍ତି । କେବେହେଲେ ସଂକୀର୍ଣ୍ଣତାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶନ ଦେଖାଇ ନାହାନ୍ତି, ବରଂ ମହାନୁଭବତାର ବହୁ ଉଦାହରଣ ମାନବ ଜାତି ଆଗରେ କାଳକାଳକୁ ରଖିଯାଇଛନ୍ତି, ପ୍ରେରଣାର ଉଷ୍ମ ରୂପେ ।

ଏବେ ଆଉ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ବୋଲି କେତେକ ମତାମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ କେବେ ଦେଖିନାହାନ୍ତି, ୧୯୪୭ ମସିହା ପରେ ଜନ୍ମଲାଭ କରିଛନ୍ତି ସେମାନେ ହୁଏତ ଏପରି ଏକ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିପାରନ୍ତି । ମାତ୍ର ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ, ସେମାନେ ତାଙ୍କ ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିଛନ୍ତି । ସେମାନେ କହିଛନ୍ତି ଭାରତ ରାଜନୈତିକ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଥିଲେ ହେଁ ଅର୍ଥନୈତିକ ମୁକ୍ତି ଭାରି କରିନାହିଁ । ଦିନଥିଲା ଯେତେବେଳେ ରାଜା, ଜମିଦାର ତଥା ଧନିକ ମହାଜନ ମାନେ ସମାଜକୁ ନିଜ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ରଖୁଥିଲେ । ଏବେ ରାଜା ଜମିଦାରମାନେ ଗଳାପରେ ଶିଳ୍ପପତି, ବ୍ୟବସାୟୀ ଠିକାଦାର ପ୍ରଭୃତି ଶ୍ରେଣୀର ଲୋକେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ନିଜର ନିୟନ୍ତ୍ରଣାଧୀନ କରି ରଖୁଛନ୍ତି । ଦେଶର ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧିକରି ଜାତୀୟ ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ସହିତ ସମ୍ବଳ ସୃଷ୍ଟି କରିବା, ଖାଦ୍ୟଭାବ ଦୂର କରି ଦେଶକୁ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଦେଶୀ ଜଙ୍ଗରେ ପଞ୍ଚ ବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଉନ୍ନୟନ ନାମରେ ବିଦେଶରୁ ଶହଶହ କୋଟି ଟଙ୍କା ରଣ କରି ଦେଶର ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଘଟାଇବା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରଧାନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଛି । ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ତଥା ପ୍ରଶାସନ ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟକୁ ସଫଳ କରିବାରେ ବିଶେଷ ତତ୍ପରତା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରୁଛନ୍ତି । ବିଗତ ୧୯୫୧ ବର୍ଷରୁ ଏହି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାମାନ ଅରମ୍ଭ ହୋଇ ଭତିମଧ୍ୟରେ ଆଠଟି ଯୋଜନା ଶେଷ ହୋଇ ଏବେ ନବମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାକୁ ଯାଇଛି । ଏଦର୍ବ୍ୟତାତ ଆଉ ବର୍ଷେ ଦୁଇବର୍ଷ ପରେ ଆମେ ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶୁଭାଗମନକୁ ସ୍ୱାଗତ କରିବାକୁ ଅପେକ୍ଷାରତ । ୧୯୯୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ତାରିଖଠାରୁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପଚାଶବର୍ଷ ପୂର୍ବରେ ଉତ୍ସାହିତ ହୋଇ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଆଗରେ ଗର୍ବର ସହିତ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ କରୁଛି । ଆମ ଦେଶର ମୁକ୍ତିଲାଭର ଏହି ବିଗତ ପଚାଶବର୍ଷ ଉନ୍ନୟନ ତଥା ନିର୍ମାଣର ଯୁଗ ବୋଲି ଅଭିହିତ କରିଛି ।

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ତଥା ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତିର ରଜିନି ଚିତ୍ର ଗୁଡ଼ିକ ବିଭିନ୍ନ ପୁସ୍ତକ ତଥା ପ୍ରଦର୍ଶନୀ ମାଧ୍ୟମରେ ଆଜିବାରେ ଲାଗିଛି

ବିଗତ ପଚାଶ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱର ବହୁଛୋଟ ବଡ଼ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଚାଇନା ଭଳି କେତେକ ବଡ଼ ଦେଶ ବ୍ୟତୀତ ବହୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦେଶ ଯଥା ଦକ୍ଷିଣ ଓ ଉତ୍ତର କୋରିଆ, ମାଲୟ, ସିଙ୍ଗାପୁର, ହଂକଂ, ଫିଲିପାଇନ୍ସ, ଆଇଲେଣ୍ଡ, ଇଣ୍ଡୋନେସିଆ ତଥା ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର କେତେକ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରି ସେମାନଙ୍କ ଦେଶର ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତିର ନିଜ ନିଜ ଆଦର୍ଶ ଓ ପରଂପରାକୁ ଆଧାର କରି ସଗର୍ବରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି ।

ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅଗ୍ରଗତି ପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ପୃଥିବୀର ସବୁଦେଶ ବିଶ୍ୱବେଙ୍କରୁ ରଣ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି । ଆମ ଦେଶର ପ୍ରାକୃତନ ଯୁଗର ଅର୍ଥନୀତିକ୍ଷ ଭାବେ ପରିଚିତ ଚାର୍ବୀକ ମହର୍ଷିଙ୍କ ଉକ୍ତି ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ କୁହାଯାଇପାରେ “ଏଯାବତ୍ ଜୀବତ୍ ସୁଖଂ ଜୀବେତ୍ - ରଣଂ କୃତ୍ୱା ମୃତଂ ପିବେତ୍” ଉଲ୍ଲେଖିତ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବିଶ୍ୱବେଙ୍କରୁ ଆମେ ଯେପରି ରଣ କରୁଛୁ ଉକ୍ତ ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ଭାବରେ ରଣ କରି ଚାଲିଛନ୍ତି । ଏପରିକି ଆମଠାରୁ ବହୁତ ବଡ଼ ଚାଇନା, ରୁଷିଆ, କାନାଡା, ଜାପାନ ଭଳି ବହୁ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ମଧ୍ୟ ବିଶ୍ୱବେଙ୍କରୁ ରଣ କରୁଛନ୍ତି । ମୁଖ୍ୟତଃ ଆମେରିକା ଏହି ରଣ ପାଇଁ ମୂଳଧନ ବିଶ୍ୱବେଙ୍କରୁ ଯୋଗାଇଥାଏ । ଇଉନାଇଟେଡ୍ ନେସନ୍ ହେଉଛି ଏହି ବ୍ୟାଙ୍କର ପ୍ରଷ୍ଟ ଓ ନିୟାମକ । ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କର ରଣ ତାଲିକାରୁ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଭାରତ ହେଉଛି ବିଶ୍ୱର ସର୍ବାଧିକ ରଣୀ ଦେଶ । ଆମ ଦେଶର ମୁଣ୍ଡ ପିଛା ରଣ ଭାର ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧି ହେବାରେ ଲାଗିଛି ଏହା ଦିନେ ମୋଟ ଜାତୀୟ ଆୟଠାରୁ ଚଳି ପଡ଼ିବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖାଦେଲାଣି ବୋଲି ବହୁ ଅର୍ଥନୀତିକ୍ଷମାନେ ମତ ପ୍ରକାଶ କଲେଣି । ଏହାର ପରିଣାମରେ ଦିନେ ଭାରତ ଏକ ବିରାଟ ଦେବାଳିଆ ଦେଶରେ ପରିଣତ ହେବ ଏବଂ ଆଉ କେହି ଆମକୁ ରଣ ଦେବେନାହିଁ । ଆମର ଅର୍ଜିତ ସଂପତ୍ତି (Asset)ଠାରୁ ରଣଭାର (Libality) ଅଧିକ ହୋଇ ଯାଇଥିବ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆମଦେଶ ଭଳି ଅନ୍ୟ ରଣୀ ଦେଶମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥା ଏତେ ଶୋଚନୀୟ ସ୍ତରକୁ ଆସିନାହିଁ ବରଂ ସେମାନଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଉନ୍ନତତର ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଆମ ଦେଶ ଇଚ୍ଛାକରି ଏହାର କାରଣ ଅନୁସନ୍ଧାନ କରୁନାହିଁ । ଗିଜର୍ଭ ବ୍ୟାଙ୍କ ଅନେକ ସମୟରେ ଆଉ ଅଧିକ ରଣ ନକରିବାକୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନାରେ ଯେଉଁ ସବୁ ଅର୍ଥ ନିଯୋଜିତ ହେଉଛି ସେ ସବୁର ସମୀକ୍ଷା ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଜାତୀୟ ସ୍ତର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣାନ୍ୱୟ ଭାବରେ ହେବା ଉଚିତ । ଏବେ ନବମ ଯୋଜନା ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ଆମେ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତିର କେଉଁ ସ୍ତରକୁ ପହଞ୍ଚିଛୁ ଏହାର ସମୀକ୍ଷା ସମୀକ୍ଷା କରି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କୁ ଜଣେଇଦେବା ଉଚିତ । ପ୍ରତି ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ଶେଷରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଏହାର ସମୀକ୍ଷା ହେଉଥିଲେ ଆମେ ଆଉ ଅଧିକ ଭୁଲ କରିବାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇପାରି ଥାଆନ୍ତୁ । ଏହା ହୋଇଥିଲେ ଆମର ରଣ ଭାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ନ ଥାଆନ୍ତା ଏବଂ ଉନ୍ନୟନର ସମ୍ପଦତା ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା । ତେଣୁ ଦେଶରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ନୁହେଁ ଏକ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧ କରାଯାଏ ।

ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ବିଲୋପ ପାଇଁ ସାମାଜିକ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା

୧୯୯୭ ମସିହାର ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ସ୍ବାଧୀନତାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ଅବସରରେ ଉତ୍ତମ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭାର ସପ୍ତାହବ୍ୟାପୀ ଯେଉଁ ସବୁ ଆଲୋଚନା ମାନ ହେଲା ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ତାର ପଟାପଟ କ'ଣ ମିଳିଲା । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଅପର ଦଳକୁ ତଥା ସରକାରଙ୍କୁ କୁମ୍ଭୀରମାଳୋଚନା ତଥା ଗାଳିଗୁଳିଙ୍ଗ କରିବା ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଜଣାଗଲା ନାହିଁ । କେତେକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ସାମାଜିକ ନ୍ୟାୟପ୍ରିତି ଗୁରୁତ୍ବ ଆରୋପ କରି ସେଥିପାଇଁ ଆଉ ଏକ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମର ଆବଶ୍ୟକତା ଥିବାର ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ସେ ଯାହା ହେଉନା କାହିଁକି ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମ ନାମରେ ହେଉ ବା ଅନ୍ୟ ସମସ୍ୟା ନେଇ ହେଉ ଆଉ ଏକ ବିପ୍ଳବର ଆବଶ୍ୟକତା ଯେ ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ ଏହା ଲୋକେ ଉପଲବ୍ଧ କଲେଣି । କେଉଁ ଅବସ୍ଥା ଆଜି ଦେଶର ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପରାଧୀକରଣକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଛି ତାର ପର୍ଯ୍ୟଲୋଚନା ଆବଶ୍ୟକ । ଦୁର୍ନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର ତଥା ଶୋଷଣ ଯୋଗୁଁ ହିଁ ଆଜି ଆମ ଦେଶ ବିଶ୍ବର ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୀର୍ଷସ୍ଥାନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଛି, ଏହା କେହି ଅସ୍ବୀକାର କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଆଜି କେତେକ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ରାଜନୈତିକ ନେତା, ଠିକାଦାର, ତଥା ପ୍ରଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବଡ଼ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଛୋଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ, ବ୍ୟବସାୟୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ରାତାରାତି ବଡ଼ଲୋକ ସାଜି ଲୋକଲୋଚନ ଆଡୁଆଳରେ ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କା ଡୋଷାରପ କରି ଏହି ଅନ୍ୟାୟଭାଦ୍ୟ ଧନକୁ ଭିଦେଶର ବ୍ୟାଙ୍କମାନଙ୍କରେ ଜମା କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଜନସାଧାରଣ ବେଶ ଉପଲବ୍ଧ କରି ପାରିଲେଣି । ତେଣୁ ସରକାର, ପ୍ରଶାସନ ତଥା ପ୍ରଚଳିତ ସଂସ୍କୃତୀୟ ଶାସନ ଅବସ୍ଥା ଉପରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ବିଶ୍ବାସ କ୍ରମଶଃ ଚାଲିଯାଇଥିବାର ଦେଖାଏ ।

ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ବିଶ୍ବର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଶାସନ ଉପରେ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ସମ୍ମାନ ଓ ବିଶ୍ବାସ ଅର୍ଜନ କରି ଆସିଛି । ଏହାର ଆଧାର ଜନଗଣ । ଯଦି ସେହି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଗଠିତ ସରକାର ଜନଗଣଙ୍କ ଆତ୍ମା ଓ ବିଶ୍ବାସ ହରାଇବ

ତେବେ ସେ ସରକାର ବା ଶାସନକୁ ରକ୍ଷା କରିବ କିଏ ? ଏହା ଏକ ମୌଳିକ ପ୍ରଶ୍ନରୂପେ ଭାରତୀୟ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଆଗରେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଭାରତର ରାଜନୀତିକ ତଥା ଗୋଟିଏ ଗଣ ଇତିହାସରୁ କିଛି ହେଲେ ଶିକ୍ଷାଲାଭ ନ କରିବା ଏକ ପରିତାପର ବିଷୟ । ସେହି ଗୋଟିଏତାମାନେ ସରକାର ବସାନ୍ତି ପୁଣି ଇଚ୍ଛାକଲେ ସେହିମାନେ ହିଁ ସରକାରର ପତନ ଘଟାନ୍ତି ଏହାର ବହୁ ନିଦର୍ଶନ ଦେଶ ବିଦେଶରେ ରହିଅଛି ।

୧୯୭୭ ମସିହାର ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଜନସାଧାରଣ ଶାସନ ଗାଦୀରୁ ହଟାଇ ଦେଇ ଦାଣ୍ଡରେ ଛିଡ଼ା କରାଇ ଦେଲେ । ଉକ୍ତ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହରାଇବାରୁ ସରକାରର ପତନ ହେଲା । ଲୋକେ କେବଳ ସେତିକିରେ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେନାହିଁ । ନିଜ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ମଧ୍ୟ ଗୋଟିଏତାମାନେ ତାଙ୍କୁ ହଟାଇ ଦେଲେ । ସାଧାରଣତଃ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହରାଇ ସରକାରର ପତନହେଲେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥ ନିଜ ନିର୍ବାଚନରୁ ଜୟଲାଭ କରି ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତା ହେଲେ ମଧ୍ୟ କେତେକ ପରିମାଣରେ ସମ୍ମାନ ସୁରକ୍ଷିତ ହୋଇପାରେ । ମାତ୍ର ୧୯୭୭ ନିର୍ବାଚନରେ ଗୋଟିଏତାମାନେ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଭଳି ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଖ୍ୟାତି ସଂପନ୍ନ ଜଣେ ନେତାଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କଲେ । ୧୯୭୫-୭୬ ମସିହାରେ ଦେଶରେ ଜରୁରୀ କାଳୀନ ଅବସ୍ଥା ଜାରୀ କରି ଲୋକଙ୍କ ମୌଳିକ ଅଧିକାରକୁ କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିବା ଥିଲା ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ । ଏହି ମୌଳିକ ଅଧିକାରର ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପ୍ରାୟ ଶହେବର୍ଷ ଧରି ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅହିଂସ ସଂଗ୍ରାମ ଚଳାଇଥିଲା, ଶହଶହ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀଙ୍କ ଆତ୍ମବଳୀ ବିନିମୟରେ ଯେଉଁ ଅଧିକାର ବୋକଳ ହାତକୁ ଆସିଥିଲା, ସାମାନ୍ୟ କାରଣରୁ ଜରୁରୀ ଅବସ୍ଥା ଘୋଷଣା କରି ଉକ୍ତ ଅଧିକାରରୁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଗଲା । ଏହି କାରଣରୁ ଯେଉଁ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ଲୋକ ‘ମା’ ବୋଲି ସମ୍ବୋଧନ କରୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ମଧ୍ୟ ଅନାଇଲେ ନାହିଁ - ଏହା କେବଳ ଭାରତ ଇତିହାସରେ କାହିଁକି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ବର ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ ।

ଏକ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନରେ ଜନତାହିଁ ଦେଶର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତା । ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ନିଜର ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାରେ ବେଳେବେଳେ ଗୁରୁତର ତ୍ରୁଟି କରି ପକାନ୍ତି । ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଅର୍ଥ ଲାଭସାର ବଣ୍ଟବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସାଂସଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜର ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରତିନିଧି ବାଛିବାରେ ବିରାଟ ଭୁଲ କରି ବସନ୍ତି । ଲାଞ୍ଜ ତଥା ଅର୍ଥର ପ୍ରଲୋଭନରେ ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ଅଯୋଗ୍ୟ, ସ୍ବାର୍ଥପର, ଚିରତ୍ରହୀନ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରି ଦେଶ ତଥା ଜାତିର ପ୍ରଭୃତ କ୍ଷତି ଘଟାଇ ଆଣନ୍ତି । ଏପରି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ କେବଳ ନିଜର ସ୍ବାର୍ଥ ସାଧନ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ଦେଖି ପାରେନା । ଏ ସଂପର୍କରେ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଡକ୍ଟର ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ଭାରତର ସଂବିଧାନ ପ୍ରସ୍ତୁତି ବେଳେ (Constituent Assembly) ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ତାହା ପୂର୍ବରୁ ଏ ବହିରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲେ ବି ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ପୁଣି ତାହା ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି :- *"If the people who are*

electd are capable and men of character and integrity, they will be able to make the best even if the defective constitution. If they are lacking in these the Constitution cannot help the Country."

ଏବେ ୫୦ ବର୍ଷର ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ମଧ୍ୟ ଦେଶର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସ୍ତରରେ ନୈତିକ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ରାକ୍ଷସର କରାଳକବଳରେ ସମଗ୍ର ସମାଜ କବଳିତ ହେବାରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଦାୟିତ୍ବ ମୁକ୍ତ କରାଯାଇ ନ ପାରେ । ଏହାର ଅନ୍ତିମ ପରିଣତି ଅତୀବ ଭୟାବହ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ରହିଛି । ଦେଶରେ ଏକ ଦୁର୍ବଳ ତଥା ଅସ୍ଥିର ଶାସନ ଚାଲିଲେ ବୈଦେଶିକ ଆକ୍ରମଣର ଆଶଙ୍କା ସହ ଦେଶରେ ଏକଛତ୍ର ମିଳେଟରୀ ଶାସନ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ସହଜ ସାଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ । ଶାସନର ତଳ ସ୍ତରରୁ ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗପରି ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ବଢି ବଢି ଚାଲିଲେ ତାର ପରିଣତି କିପରି ଭୟାବହ ହେବ ତାହା ଆଜିର ମୁଷ୍ଟିମେୟ କ୍ଷମତା ପିପାସୁ ନେତୃବର୍ଗ, ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ଉଚ୍ଚ ପଦପଦବୀର ଅଧିକାରୀ ପ୍ରଶାସକ ବର୍ଗ, ଲକ୍ଷ୍ମୀଚାରୀ ବ୍ୟବସାୟୀ ଓ ଶିଳ୍ପପତିମାନେ କେବେ ଚିନ୍ତା କରିଛନ୍ତି କି ? ଜନ ସାଧାରଣ ଅସମୋକ୍ଷ ଜନିତ ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀମାନେ ହିଁ ତାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଶରବ୍ୟ ହେବେ । ହଜେରା ପ୍ରତି ଯୁରୋପ ମହାଦେଶର କେତେକ ଦେଶରେ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ଶାସନର ପତନ ଘଟାଇ ଶାସନମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ସର୍ବଶରେ ତୋପ ମୁହଁରେ ଛିଡ଼ା କରାଇ ହତ୍ୟା କରିଥିଲେ । ଜାଗ୍ରତ ଜନସାଧାରଣ କେବେହେଲେ କାହାରିକୁ କ୍ଷମା ଦେଇନାହିଁ କିମ୍ବା ଦେବନାହିଁ । ଇଣ୍ଡୋନେସିଆର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ସୁକର୍ଣ୍ଣ ନିଜକୁ ଅମିତ ପ୍ରତାପୀ ଓ କ୍ଷମତାଶାଳୀ ମନେ କରି ଆଜ୍ଞାବନ ସେ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ହୋଇ ରହିବାର ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନ ଦେଖୁଥିଲେ ତା ମଧ୍ୟ ଦିନେ ଧୂଳିସାତ୍ ହେଲା ଓ ସେନା ମୁଖ୍ୟଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଗାଦିଚ୍ୟୁତ ହୋଇ ଜୀବନ ଯାପନ କଲେ ।

ଆମର ଅଙ୍ଗେ ନିଭାଇବା ଏକ ଉଦାହରଣ-ପାକିସ୍ତାନ । ଏ ଦେଶର ନାମ ଗନ୍ଧ ନଥିଲା କେତେଜଣ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗ୍ ନେତାଙ୍କ ହୀନ ଚକ୍ରାନ୍ତ ଓ ସ୍ବାର୍ଥ ସାଧନ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କ ଇଚ୍ଛାତରେ ଦେଶ ଦୁଇଭାଗ ହେଲା ସତ କିନ୍ତୁ ପାକିସ୍ତାନ ବେଶିକାଳ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ରହିପାରିଲା ନାହିଁ । ସେ ଦେଶର ସେନାମୁଖ୍ୟ ଲିଗ୍ ନେତାମାନଙ୍କୁ ଗାଦିଚ୍ୟୁତ କରି ଶାସନଭାର ନିଜ ହାତକୁ ନେଇଗଲେ । ପୁଣି ଅବସ୍ଥା ଚକ୍ରରେ ପଡି ସେ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ଦୁଇଭାଗ ହୋଇ ଏକ ନୂତନ ବାଂଲାଦେଶର ସୃଷ୍ଟିହେଲା ।

ଦିନେ ବ୍ରିଟିଶ୍ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିଶ୍ବର ବୃହତ୍ତମ ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଥିଲା ଯେଉଁ ସାମ୍ରାଜ୍ୟରେ ସୂର୍ଯ୍ୟ କେବେହେଲେ ଅସ୍ତମିତ ହେଉ ନଥିଲେ । ଦ୍ବିତୀୟ ବିଶ୍ବଯୁଦ୍ଧ ପରେ ପରେ ଏତେବଡ଼ ସାମ୍ରାଜ୍ୟର ପତନ ହେଲା । ତାହା ସମେତ ବିଶ୍ବର ଦିଗ୍ବିଜି ଅଂଶରେ ଥିବା ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ସ୍ବାଧୀନ ସାର୍ବଭୌମ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହେଲା । ଏବଂ ନିଜ ନିଜର ଶିକ୍ଷା ସଂସ୍କୃତି ଓ ଶିଳ୍ପର ଭିନ୍ନ ସାଧନ କରି ବିଶ୍ବ ଦରବାରରେ ନିଜ ନିଜର ସ୍ବାତନ୍ତ୍ର ରକ୍ଷା କଲେ । ଆଜି ଆମ ଦେଶର ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏସବୁଥିରୁ ଆମର କିଛି ଶିକ୍ଷା ଜାରି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ।

ସମ୍ମିଳିତ ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ସରକାର ଓ ଶାସନ

ଆମ ଦେଶରେ ୧୯୭୨-୭୩ ମସିହାଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏଯାବତ୍ ଯେତେଥର କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ମିଳିତ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ଶାସନ ଭାର ଗ୍ରହଣ କରିଛି ପୂରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ କେବେହେଲେ କ୍ଷମତାରେ ରହି ପାରିନାହିଁ । ଶାସନ ଗାଦିକୁ ଆସିବାର ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଉତ୍ପତ୍ତି କିଏ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେବ ନିଶ୍ଚିତ ହୋଇ ନପାରି ଅତି ବେଶିରେ ଦୁଇବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସରକାରର ପତନ ଘଟିଛି । କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଜନମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲେ ହେଁ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ଭୋଟ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇ ଯାଉଥିବାରୁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସକୁ ସରକାର ଗଠନ କରିବାକୁ ସୁଯୋଗ ମିଳୁନାହିଁ । ଏହା ଫଳରେ ଦେଶର ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ଦେଖା ଯାଉଛି । ମିଳିତ ସରକାର ଯେତେବେଳେ ଗାଦିକୁ ଯାଉଛନ୍ତି ଦେଶର ପ୍ରଗତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେପରି କୌଣସି ଦୃଢ଼ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଦୁର୍ନୀତି, କ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଏବଂ ପରିମାଣରେ ବଢ଼ୁଛି ଯେ ଦେଶବାସୀ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ପଡ଼ୁଛନ୍ତି । ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଶକ୍ତିମାନେ ଏହାର ସୁଯୋଗ ନେଇ କ୍ରମେ ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ଗ୍ରାସ କରିବାକୁ ବସିଲେଣି । ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଘନଘନ ସରକାର ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ଘଟି ପଡ଼ନ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । କେବଳ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗରେ ମିଳିତ ବାମପନ୍ଥୀ ସରକାର ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଚିଷ୍ଟି ପାରିଥିଲେ ହେଁ ସେଠାରେ ଜନସାଧାରଣ ଅଗତ୍ୟା ମିଳିତ ବାମପନ୍ଥୀ ସରକାରକୁ ଭୋଟ ଦେଉଛନ୍ତି । ଏହାର ଏକମାତ୍ର କାରଣ ହେଉଛି ସେଠାରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳର ସେପରି ବଳିଷ୍ଠ ସଂଗଠନର ଅଭାବ । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟର ମନମୁଖୀ ଶାସନରେ ଲୋକେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ତଥା ଶୋଷିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ ପନ୍ଥା ନପାଇ ସେ ସରକାରକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖୁଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜ୍ୟୋତି ବସୁଙ୍କର ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ଏକତ୍ର ବାନ୍ଧି ରଖିବାର ଶକ୍ତି ଥିବାରୁ ଏହା ସମ୍ଭବ ପର ହୋଇପାରିଛି । ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ସ୍ୱାଧୀନ ନିରପେକ୍ଷ ଚେତନା ସୃଷ୍ଟି ହେବାର ବାତାବରଣର ଅଭାବ ଥିବାର ମନେହୁଏ ।

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ଅନାୟା ପ୍ରସ୍ତାବ

କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ର କୁମାର ଗୁଡରାଜଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ମିଳିତ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ ସରକାର ଚାଲିଥାଏ । ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଏ ସରକାରଙ୍କ ମୁଖ୍ୟ ସହଯୋଗୀ ରହି ପୂରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷକାଳ ସମର୍ଥନ ଅତୁଟ ରଖିବାର ନିର୍ଭର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲେ ହେଁ କଂଗ୍ରେସ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କମିଟିର ଅନୁମୋଦନ କ୍ରମେ ସଭାପତି ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର ବିଷୟ ସାମ୍ବିଧାନିକ ରୀତିରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ଅବଗତ କରାଇ ଦେଲେ । ପରେ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇ ଅନ୍ୟ ବିକଳ ପଛା ନ ପାଇବାରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୁଡରାଜ ତା ୨୮.୧୧.୯୬ରିଖରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ନିଜର ଇସ୍ତଫା ପତ୍ର ପ୍ରଦାନ କଲେ । ମହାମହିମ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୁଡରାଜଙ୍କ ଇସ୍ତଫା ଗ୍ରହଣ କରି ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅସ୍ଥାୟୀତାବେଳେ ସରକାର ଚଳାଇବା ପାଇଁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଏକ ବିକଳ ସରକାର ଗଠନ ପାଇଁ ଯତ୍ନପରୋନାସ୍ତି ପ୍ରଚେଷ୍ଟା ଚଳାଇଲେ । ସମ୍ବିଧାନ ବିଶେଷଜ୍ଞ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ନେତାମାନଙ୍କ ସହ ବାରମ୍ବାର ପରାମର୍ଶ କରି ମଧ୍ୟ କୌଣସି ଏକ ସିଦ୍ଧାନ୍ତରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ପୁଣି ଏକ ନିର୍ବାଚନ ହିଁ ଏ ସଂକଟରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବାର ଉପାୟ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କିଛି ବାଟ ଦେଖାଗଲା ନାହିଁ । ସରକାରର ଏପରି ଘନଘନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦ୍ୱାରା ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କର ବିତୃଷ୍ଣା ଜନ୍ମିବା ସ୍ୱାଭାବିକ । ରାଜନୈତିକ ସ୍ୱାର୍ଥ ହାସଲ ପାଇଁ ବାରମ୍ବାର ସରକାର ଗଢିବା ଓ ଭାଙ୍ଗିବାରେ ନେତୃବର୍ଗ ଲିପ୍ତ ରହିଲେ ପ୍ରଶାସନ ଅଚଳ ହୋଇ ପଡିବା ସହ ଦେଶର ସନ୍ତାପବାଦ ଓ ହାନି ସାମ୍ବ୍ରାୟନିକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାର ମଧ୍ୟ ଆଶଙ୍କା ରହିଛି ।

ଏଭଳି ପରିସ୍ଥିତି ଘନ ଘନ ଘଟିବାର କାରଣ କ'ଣ ? ପ୍ରାୟ ସାତବର୍ଷ ତଳେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖରଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଯେଉଁ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇଥିଲା ତା ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ସମର୍ଥନରେ ତିଷ୍ଠି ରହି ପାରିଥିଲା । ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଉକ୍ତ ସରକାରଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେଲାକୁ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିପଡିଲା—କୌଣସି

ବକଳ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ନ ପାରିବାରୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ କରିବାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କଲେ । ସେତେବେଳେ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଥିଲେ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ତଥା ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତା । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସେତେବେଳେ ସେପରି କୌଣସି ସଂପର୍କ ନଥିଲା, ସୁତରାଂ କୌଣସି ମେଣ୍ଡ ହୋଇ ସରକାରକୁ ଉଦ୍ଧାରିତ କରି ରଖିବାର ଉପାୟ ନଥିଲା । କଂଗ୍ରେସ ଏକା ଏକା ନିର୍ବାଚନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲା । କେବଳ ତାମିଲନାଡୁରେ କୁମାରୀ ଜୟ ଲଳିତାଙ୍କ ସହିତ ପୂର୍ବରୁ ଯେଉଁ ସଂପର୍କ ଥିଲା ତା ଅବଶ୍ୟ ଅତୁଟ ରହିଲା । ସେତେବେଳେ ତାମିଲନାଡୁରେ ଡି.ଏମ୍.କେ. ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କରୁଣାକରନ୍ ଆଥାନ୍ତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ସେ ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ବିରୋଧୀ ଥିଲେ । ପଞ୍ଜାବର ସନ୍ତାସବାଦୀମାନେ ପାକିସ୍ତାନଠାରୁ ଅସ୍ତ୍ରଶସ୍ତ୍ର ଆଣି ଭାରତ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଦ୍ରୋହ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମନ୍ଦିର ପରିସରରେ ଜମା କରି ରଖୁଥିଲେ । ଏହା ଜାଣିପାରି ତଦାନାତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଅମୃତସରର ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣମନ୍ଦିର ଉପରେ Blue Star Operation କରି ସନ୍ତାସବାଦୀଙ୍କୁ ସମୂଳେ ବିନାଶ କରିଥିଲେ । ସେଥିରେ ବହୁ ସନ୍ତାସବାଦୀ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିଥିବାରୁ ଗାନ୍ଧୀ ପରିବାରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ଏକ ସ୍ପତଯନ୍ତ୍ର ସେତେବେଳେ ହୋଇଥିଲା । ସେହି ସ୍ପତଯନ୍ତ୍ର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ନିଜ ଦେହରକ୍ଷାକ ଦ୍ୱାରା ନିହତ ହେଲେ । ଉକ୍ତ ସ୍ପତଯନ୍ତ୍ରରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ତାମିଲମାନେ ମଧ୍ୟ ସଂପୃକ୍ତ ଥିଲେ । ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ସେତେବେଳର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବର୍ଷନଙ୍କ ସହିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସୁସଂପର୍କ ଥିବାରୁ ଭାରତୀୟ ସୈନ୍ୟବାହିନୀର ସାହାଯ୍ୟରେ ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ଜାପନା ଅଞ୍ଚଳକୁ ତାମିଲ ବିଦ୍ରୋହିକ କବଳରୁ ମୁକ୍ତ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇଥିଲେ । ସୁତରାଂ ୧୯୯୦-୯୧ର ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ଜୟଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ପୁଣି ଯଦି ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହୁଅନ୍ତି ସେ ପୁଣି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜୟବର୍ଷନଙ୍କୁ ପୂର୍ବପରି ସାହାଯ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି, ଏପରି ଏକ ଆଶଙ୍କା କରି ଶ୍ରୀଲଙ୍କାର ତାମିଲ ବିଦ୍ରୋହୀଗଣ ନିର୍ବାଚନ ସମୟରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ହତ୍ୟା କରିବାର ସ୍ପତଯନ୍ତ୍ର କରି ତାମିଲନାଡୁର ଏକ ସାଧାରଣ ସଭାରେ ବୋମା ପକାଇ ହତ୍ୟାକଲେ । ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କରୁଣାକରନ୍ ଡି.ଏମ୍.କେ. ସରକାରର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବାରୁ ସେ ତାମିଲ ବିଦ୍ରୋହୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇ ଥିବାର ଅଭିଯୋଗ ମଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା ।

ନିର୍ବାଚନ ପରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି.ଭି.ନରିସିଂହରାଓ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ । ସେ ତାମିଲନାଡୁର କରୁଣାକରନ୍ଙ୍କ ସରକାରକୁ ଭାଙ୍ଗିଦେଲେ । ଏହି ସୁଯୋଗ ପାଇଁ କଂଗ୍ରେସ ସହାୟତାରେ ତାମିଲନାଡୁର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ କୁମାରୀ ଜୟଲଳିତା କରୁଣାକରନ୍ଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ କରି ଚାଲିଲେ । ତାଙ୍କୁ ଗିରଫ କରି ଜେଲ ହାଜତରେ ନେଇ ରଖିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘଟଣାମାନ ଘଟିଗଲା ! କୁମାରୀ ଜୟଲଳିତାଙ୍କ ଏକଛତ୍ର ଶାସନରେ କରୁଣାକରନ୍ଙ୍କ ଦଳଉପରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅତ୍ୟାଚାର ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୋଟି କୋଟି ସରକାରୀ ଅର୍ଥର ତୋଷରଫ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନରେ

କଂଗ୍ରେସ ସହ ମେଣ୍ଡ କରି ଜୟଭଜିତା ଚରମ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେଲେ । ସେତେବେଳେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସକୁ ସେଠାକାର ସ୍ଥାନୀୟ ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୁଦାଲାର ଜୟଭଜିତାଙ୍କ ସହିତ ସହଯୋଗ କରିବା ପାଇଁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ ହେଁ ତଦାନନ୍ତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ତାହା ନିଶ୍ଚିତ୍ତାରୁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ତାମିଲନାଡୁରୁ ନିଶ୍ଚିତ୍ତ ହୋଇଗଲା ।

ମାତ୍ର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୁଦାଲାର ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚିନ୍ମୟରାଜ ନେତୃତ୍ବରେ କିଛି କଂଗ୍ରେସ ଲୋକ ଅଭଗା ହୋଇ ତାମିଲ ମାନିଲା କଂଗ୍ରେସ (T. M. C.) ନାମରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦଳ ଗଠି ତି.ଏମ୍.କେ ସହଯୋଗରେ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦିତା କରି ଲୋକସଭାକୁ ୨୦ଜଣ ପ୍ରତିନିଧି ଆସି ପାରିଲେ । ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ମିଳିତ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟ ସରକାରରେ ଯୋଗଦେଇ ମନ୍ତ୍ରାମଣ୍ଡଳର ଦାୟିତ୍ବସ୍ୱର୍ଣ୍ଣ ପଦପଦବୀରେ ମଧ୍ୟ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଲେ ।

ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଥିବାରୁ ଭାରତୀୟ ଜନତାଦଳକୁ ଶାସନ ଦାୟିତ୍ବରୁ ବଞ୍ଚିତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ହିଁ ସାମ୍ବନ୍ଧ୍ୟ ସରକାରକୁ ବାହାରୁ ସମର୍ଥନ ଦେଇ ଶାସନଗାଦିରେ ବସାଇ ରଖିଥିଲେ । କିନ୍ତୁ କିଛି ରାଜନୈତିକ ଦଳ କ୍ଷମତାରେ ରହିବା ପାଇଁ ଏବେ ଧୀରେ ଧୀରେ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ନିକଟତମ ହୋଇ କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ସରକାର ଗଢିଲାଣି । ମାତ୍ର ବି.ଜେ.ପିକୁ ଅଛୁଆଁ ଭାବେ ରହିବାର ବେଶି ଭାର ନେଇଥିବା ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ କ୍ରମେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଅଛୁଆଁ ଓ ଅବିଶ୍ୱାସର ପାତ୍ର ମଧ୍ୟ ହେଇ ଯାଇଛି ।

କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ୱ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ତଥା ତଦାନାଗନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପି.ଟି.ନରସିଂହରାଓ କଂଗ୍ରେସର ପରାଜୟ ପରେ ନାନାପ୍ରକାର ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଶ୍ରଦ୍ଧାତାରରେ ସଂପୃକ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ତଥା ସଂସଦୀୟ ଦଳର ନେତା ପଦରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଯାଏ । ପରେ କଂଗ୍ରେସର ନେତୃତ୍ୱ ନିଅନ୍ତି ଦଳର ଅତି ପୁରୁଷା ଓ କୌଶଳୀ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସାତାରାମ କେଶରୀ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଶରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ସମ୍ବୁଦ୍ଧ୍ୟର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବଗୌଡ଼ାଙ୍କୁ ବେଶ ସମର୍ଥନ ବ୍ୟକ୍ତି କରି ନିଜ ଦଳକୁ ମଜବୁତ କରିବାକୁ ପ୍ରୟାସୀ ହୁଅନ୍ତି । କ୍ରମେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଦେଶର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାଧବରାଓ ସିନ୍ଧିଆ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅର୍ଜୁନ ସିଂହ ତଥା ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶର ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ତିଆରୀ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳକୁ ଫେରାଇ ଆଣିବାରେ ସପକ୍ତ ହୁଅନ୍ତି ଓ ସମସ୍ତଙ୍କ ମନରେ କଂଗ୍ରେସ ଏହାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ ହୋଇ ପାରିବାର ଧାରଣା ଜାତହୁଏ । କ୍ରମେ ମୁମ୍ବାଇର ମାନିଲା କଂଗ୍ରେସକୁ ସାମ୍ବୁଦ୍ଧ୍ୟରୁ ବିଚ୍ୟୁତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କରନ୍ତି ମାତ୍ର ଉକ୍ତ ଦଳର ନିର୍ବାଚିତ ନେତୃତ୍ୱର ସରକାରର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ପଦ ପଦବୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା କାରଣରୁ ଉକ୍ତ ପ୍ରୟାସ ତାଙ୍କର ବିଫଳ ହୁଏ । ଏତିକିବେଳେ ରାଜନୈତିକ ଆକାଶରେ ଏକ ଝଟା ସୃଷ୍ଟିହୁଏ । ଏ ଝଟାରେ ସାମ୍ବୁଦ୍ଧ୍ୟରେ ନେତୃତ୍ୱ ଓଲଟି ପଡ଼େ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଶରୀ ଜିନ୍ଦାବି ବସନ୍ତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦେବଗୌଡ଼ାଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରୁ ନ ହଟାଇଲେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସରକାରଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରିନେବ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଇନ୍ଦ୍ର କୁମାର ରୁଜରାଇ ଆଗରୁ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଥ୍ୱରୁ ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ ସମର୍ଥନ ଅବ୍ୟାହତ ରହିବାର ଦୃଢ଼ ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ତାଙ୍କୁ ଦଳପତି ଆସନରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରାନ୍ତି । ଏ ଘଟଣା ପରେ ପରେ ନିଜେ ସାମ୍ବୁଦ୍ଧ୍ୟ ଭିତରେ ପ୍ରବେଶ କରି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦବୀ କିପରି ହସ୍ତଗତ ହେବ ଏପରି ଏକ ଉତ୍ତର କଳ୍ପନା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କେଶରୀଙ୍କ ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ହୁଏ । ମାତ୍ର

ସାମ୍ବୁଖ୍ୟରେ ଯୋଗ ଦେଖିଥିବା ବାମପଲ୍ଲୀ ତଥା ଜନତାଦଳର କେତେକ ନେତା କଂଗ୍ରେସର ତାତ୍ତ୍ୱ ବିରୋଧୀ ଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସେ ଆଶା କେବଳ ଆଶାରେ ହିଁ ରହିଯାଏ । ଠିକ୍ ଏତିକିବେଳେ ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ସ୍ୱର୍ଗତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ହତ୍ୟା ସଂପର୍କରେ ଜୈନ କମିଶନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପାଏ । ଉକ୍ତ ରିପୋର୍ଟରେ ତାମିଲ ସନ୍ଥାସବାଦୀଙ୍କ ସହ ଡି.ଏମ୍.କେ ସରକାର ଭିତ୍ତିରିଆ ସହଯୋଗ ଥିବାର ଉଲ୍ଲେଖ ଥିବାରୁ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରଙ୍କୁ ଏହା ଏକ ସୁଯୋଗ ଆଣିଦିଏ । ସେ ପ୍ରଥମେ ତାମିଲନାଡୁ ସରକାରଙ୍କୁ ସାମ୍ବୁଖ୍ୟରୁ ବାଦଦେବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ବାଢ଼ନ୍ତି । ସାମ୍ବୁଖ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ନ ହେଲେ ସରକାରରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାରର ଧମକ ହେବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଶ୍ଚାତପଦ ହୁଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ ଡି.ଏମ୍.କେ. ଦଳର ସାମ୍ବୁଖ୍ୟରେ ଥିବା ତିନିଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବାଦଦେବାର ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପିତ ହୁଏ । ମାତ୍ର ଉଭୟ ଦାବୀ ମିଳିତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ୍ୟାତ ହୁଏ ।

ଠିକ୍ ସେତିକିବେଳେ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟର ଉଭୟ ଗୃହର ବୈଠକ ଚାଲିଥାଏ । ଏକ ପକ୍ଷରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ସାଂସଦ ଓ ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ତାମିଲନାଡୁର ସାଂସଦମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବାଦ ବିସମାଦ ଏପରି ସ୍ତରକୁ ଗଲା ଯେ ସଂସଦର ଉଭୟ ଗୃହର କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ତଥାପି କଂଗ୍ରେସ ଓ ସାମ୍ବୁଖ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ସମାଧାନ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ସାନି ନିର୍ବାଚନର ସୁପାରିଶ ସହ ଗୁଜରାଲ ସରକାର ନିଜର ଇସ୍ତଫା ପ୍ରଦାନ କଲେ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମାର୍ଚ୍ଚ ୧୯୯୮ ମଧ୍ୟରେ ନିର୍ବାଚନ କରାଇବାର ଘୋଷଣା କଲେ । ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କର ଏପରି ଜିଦ୍‌ଖୋର ମନୋବୃତ୍ତି ଯୋଗୁଁ ଅସମୟରେ ବାରଂବାର ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇ ଦେଶର ଯେଉଁ ଆର୍ଥିକ ଅପତୟ ଘଟୁଅଛି ସେଥିପାଇଁ କିଏ ପ୍ରକୃତରେ ଦାୟୀ ତାହା ଭୋଟଦାତା ଦେଶବାସୀ ବିଚାର କରନ୍ତୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଭୋଟଦାତାଙ୍କ ଉପରେ ସବୁ ନିର୍ଭର କରେ । ସେମାନେ ଏପରି ପ୍ରାର୍ଥକୁ ଭୋଟଦେବା ବିଧେୟ ଯେଉଁମାନେ କି ଦେଶକୁ ପୂରା ସମୟ ପାଇଁ ନିରପେକ୍ଷ ଓ ଦୁର୍ନୀତି ମୁକ୍ତ ଶାସନ ଦେଇ ପାରିବେ । ଏ ସମସ୍ତ ଭୋଟଦାତାଙ୍କ ବିଚାର ବୁଦ୍ଧି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛି ।

ଦେଶର କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟକରି ଏହି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା ସିନା ମାତ୍ର ତାର ଫଳାଫଳ ଯଥା ପୂର୍ବମ୍ ତଥା ପରମ୍ । କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସରକାର ଟ୍ରାନ୍ସିଫର ପରିସିତିରେ ଉପନୀତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ସର୍ବାଧିକ ଭୋଟ ପାଇବାକୁ ସମର୍ଥ ହେଲା ବେଳକୁ ସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ତା ତଳକୁ ରହିଲା । ଦେଶର ବୃହତ୍ତମ ରାଜ୍ୟ ଉତ୍ତର ପ୍ରଦେଶରେ ଏହି ଦଳ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ନେଇ ଯେପରି ମିଳିତ ସରକାର ଗଠନ କରିଛି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସ୍ତରରେ ତଦନୁରୂପ ଏକ ମିଳିତ ସରକାର ଗଠନ ଦିଗରେ ପ୍ରୟାସୀ

ହେଲା । ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଏ ଦଳକୁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତାବାଦୀ ବୋଲି କହିଥିଲେହେଁ କ୍ଷମତା ଲୋଭରେ ବିଭିନ୍ନ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଏ ଦଳ ସହିତ ହାତ ମିଳେଇବାକୁ ଆରମ୍ଭକଲେ । ଶେଷରେ ବିଭିନ୍ନ ୧୩ଟି ଦଳକୁ ନେଇ ବି.ଜେ.ପି ନେତୃତ୍ୱରେ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଏକ ସରକାର ଗଠିତ ହେଲା ଏବଂ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ଆସନ ନାଭଜଲା । ବିଗତ ୧୯୭୭ ମସିହାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଦେଶର ଯେତେଥର ମିଳିତ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇଛି, କେବେହେଲେ ସେ ସରକାର ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ପାଞ୍ଚବର୍ଷକାଳ ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବେ ଏପରି ସରକାର ଶାସନଗାଦୀକୁ ନିଜ ଅଭିଆରରେ ରଖିପାରି ନାହାନ୍ତି । ଏହା ହେଉଛି ଆମର ଇତିହାସ । ଏ ନୂତନ ସରକାରର ଯେ ଅନୁରୂପ ଅବସ୍ଥା ଉପୁଜିବ ଏହା ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ଅନୁମେୟ । ଭଗବାନ କରନ୍ତୁ ସରକାର ସ୍ଥାୟୀ ହେଉ ଦେଶ ଅଯଥା ଅର୍ଥକ ବୋଝରୁ ରକ୍ଷା ପାଉ । ସମୟ ହିଁ ଏହାର ସତ୍ୟତା ପ୍ରତିପାଦନ କରି ପାରିବ ।

ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାରେ ସ୍ଵାଧୀନତାର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ

ଭାରତର ସ୍ଵାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭାରେ ସାଂସଦମାନଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଯେପରି ଆଲୋଚନାମାନ କରା ଯାଇଥିଲା ଠିକ୍ ସେହିପରି ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନ ସଭାରେ ମଧ୍ୟ ୧୯୯୭ ନଭେମ୍ବର ମାସର ତା.୧୫ରିଖ ଠାରୁ ୩ଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏକ ଆଲୋଚନା ସଭା ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଶୋକ ଦାସ ପ୍ରଥମେ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରି - ଓଡ଼ିଶା ଶାସନର ଅବସ୍ଥା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ଵାରୋପ କରି ନିର୍ବାଚନ ପଦ୍ଧତିର ସଂସ୍କାର ଆଇନ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲେ । ତାଙ୍କର ଦୀର୍ଘ ଏକ ଘଣ୍ଟା ଧରି ଭାଷଣରେ ନିର୍ବାଚନ ପଦ୍ଧତି ତଥା କେତେକ ଆଇନ କାନୁନ୍‌ର ସଂଶୋଧନ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ବୋଲି ଦୃଢ଼ମତ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ଦ୍ଵିତୀୟ ଦିନ ବିଧାନ ସଭା ଆରମ୍ଭ ହେବା ପୂର୍ବରୁ ମୁଖ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମେତ ସମସ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା ବିଧାୟକଙ୍କ ସମାବେଶରେ ବିଧାନସଭା ଅଧ୍ୟକ୍ଷଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ଵରେ ଲୋକସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସାଙ୍ଗମା ଭାରତର ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଓ ବିଧାୟକମାନଙ୍କର ମୌଳିକ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ବିଧାୟକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍‌ବୋଧନ ଦେବାପରେ ସ୍ଥିରାକୃତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅନୁଯାୟୀ ସଭାକାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ମୁଁ ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବୟୋଜ୍ୟେଷ୍ଠ ତଥା ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ ହୋଇଥିବାରୁ ବିଧାନସଭା ତରଫରୁ ମୋତେ ଏକ ତାମ୍ରଫଳକ ସେଦିନ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସଙ୍ଗମା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଅବଶ୍ୟ ଆରମ୍ଭରୁ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଆଲୋଚନା ସାଧାରଣତଃ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ଅବସରରେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ଭୂମିକା ତଥା ଉନ୍ନୟନ ସଂପର୍କରେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିତ ହେବା ବିଧେୟ ବୋଲି ପ୍ରଥମରୁ ସୂଚନା ଦେଇଥିଲେ । ତେଣୁ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ବକ୍ତା ସେହି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବକ୍ତବ୍ୟ ସୀମିତ କରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଥିଲେ । ମାତ୍ର ଉକ୍ତ ଦିନ ମୁଁ ଆଲୋଚନା ଆରମ୍ଭ କରି କହିଥିଲି, ମୁଁ ଏ ଗୃହର ଏକମାତ୍ର ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ,

ତେଣୁ ଭାରତର ମୁକ୍ତି ଯୁଦ୍ଧର ମୌଳିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ କ'ଣ ଥିଲା ଓ ତାହା ହାସଲ ପାଇଁ ମୁକ୍ତିଯୋଦ୍ଧାମାନେ କି ଭଳି ଆତ୍ମବଳୀ ଦେଇଥିଲେ କିପରି ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭହେଲା ପୁଣି ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭପରେ ସେହି ବହୁ ଆକାଂକ୍ଷିତ ଫଳ କି ଭଳି ଭାବେ ମିଳିଛି ସେ ସଂପର୍କରେ କିଛି କହିଲା ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା କିଭଳି ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଛି ତାହା ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବି । ମୋର ଅବିକଳ ଭାଷଣ ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧର ଶେଷରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଅଛି । ସବୁଠାରୁ କୌତୂହଳର ବିଷୟ ପ୍ରାୟ ଅଧିକାଂଶ ସଭ୍ୟ ଭାରତର ଦୁର୍ନୀତି ତଥା ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ଓଡ଼ିଶାର ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ତଥା ନାରୀ ଧର୍ଷଣ କ୍ରମେ ଅଧିକମାତ୍ରାରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଥିବାର ଅଭିଯୋଗମାନ ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ପରିଶେଷରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ବକ୍ତବ୍ୟ ରଖିଥିଲେ । ସେ ପ୍ରଥମେ ସମିଧାନର ଆଭିମୁଖ୍ୟରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଭାରତର ସମିଧାନ କିପରି ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ତାହା ପ୍ରତିପାଦନ କଲାପରେ ଓଡ଼ିଶା ତାର ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ବିଭବ ଗୁଡ଼ିକର ସୁବିନିଯୋଗ କରି ପାରିଲେ ଏକ ବିଭବଶାଳୀ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିବ ବୋଲି ନିଜର ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣଜୟନ୍ତୀ ଉପଲକ୍ଷେ ଓଡ଼ିଶାର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂର କରି ଏକ ସଂପଦପୂର୍ଣ୍ଣ ରାଜ୍ୟରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ କାମନା କରିଥିଲେ । ଏ ଦିଗରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ସମସ୍ତଙ୍କର ସମ୍ମିଳିତ ଉଦ୍ୟମ ଆବଶ୍ୟକ । ଦେଶ ତଥା ରାଜ୍ୟର ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣରେ କୃଷି ଓ ଜଳସେଚନକୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଦେବାପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବମାନ ଆସିଥିଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଭାଷଣ ପରେ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଅନୁନତ ରାଜ୍ୟ ହୋଇଥିବାରୁ କେନ୍ଦ୍ରଠାରୁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ସାହାଯ୍ୟ ପ୍ରାପ୍ତ ରାଜ୍ୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଏବଂ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ନେତାଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଆଗତ ପ୍ରଚଳିତ ନିର୍ବାଚନ ପଦ୍ଧତିର ସଂସ୍କାର ପାଇଁ ଆଗତ ପ୍ରସ୍ତାବ ସରକାରୀ ଦଳର ସଚେତନଙ୍କ ସମର୍ଥନ କ୍ରମେ ସର୍ବସମ୍ମତିକ୍ରମେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ଏକ ସୁସ୍ଥ ବାତାବରଣ ମଧ୍ୟରେ ଗୃହର ତିନିଦିନୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ ସମାପ୍ତ ହୋଇଥିଲା ।

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ (ମନ୍ତ୍ରୀ) : ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ମହୋଦୟ, ବହୁ ଆନନ୍ଦର କଥା, ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି ଯେ, ଏଭଳି ଏକ ଆଲୋଚନାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆମର ବାଚସ୍ପତି ଅଧ୍ୟକ୍ଷତା କରିଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମକୁ ଏ ଆଲୋଚନାରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇଛନ୍ତି । ମୁଁ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏ ଆଲୋଚନାରେ ମୋତେ ଭାଗ ନେବା ପାଇଁ ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଥିବାରୁ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି । ମୁଁ ଜଣେ ନଗଣ୍ୟ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ (interruption) ଦୟାକରି ଆପଣମାନେ ମୋତେ disturb କରନ୍ତୁ ନାହିଁ ।

ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ମହୋଦୟ, ମୁଁ ଗୋଟିଏ ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ଅଂଚଳର ଲୋକ ଏବଂ ଯେତେବେଳେ ଆମେ ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲୁ ସେତେବେଳେ ଆମେ ଜାଣି ନଥିଲୁ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଏ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେବ । ଏକଥା ମୁଁ ଜାଣି

ନଥିଲି ବା କେହି ମଧ୍ୟ ଜାଣି ନଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ଆମେ ସେଥିରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲୁ । ସେତେବେଳେ ଗଡ଼ଜାତ ଅଂଚଳରେ ଆମର ନାଗରିକ ଅଧିକାର ସଭାସମିତି କରିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଅନୁମତି ଦିଆଗଲା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମୁଁ କାମ କରୁଥିଲି । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ସରକାରୀ ଆଇନ୍‌ର କଟକଣା ଥିବାରୁ ଏଥିପାଇଁ ବିଦ୍ରୋହ କରି ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । ଏହା ଆଜକୁ ୫୮ ବର୍ଷ ତଳର କଥା । ସେତେବେଳେ ୧୯୩୯ ମସିହାରେ ଆମକୁ ବହୁ ଅସୁବିଧା ଭିତରେ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ନିଶ୍ଚିତ ଭାବରେ ସେତେବେଳେ ଆପଣମାନେ ଜନ୍ମ ହୋଇ ନଥିଲେ । ମୁଁ ସେତେବେଳେ ସେଥିରେ ଯୋଗ ଦେଲି, ମୋତେ ଯିଏ ରାଜନୀତି ଶିକ୍ଷା ଦେଇଥିଲେ, ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୂର୍ବତନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ସ୍ବର୍ଗୀୟ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ, ମୋତେ ସେ ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଗୋଟିଏ କାମ ଦେଇଥିଲେ । କି କାମ ନା ତୁମେ ହାଟରେ ତେଲୁରା ଦିଅ । That was the duty allotted to me. ଏହା ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ କାମଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଏହା କଷ୍ଟକର ଥିଲା । କାଳେ ମୁଁ ତାହା କରିପାରିବି କି ନାହିଁ, ତେଣୁ ମୋତେ ସେ କହିଥିଲେ, *If you want to be a commander try to become a disciplined soldier.* ଆଜି ମଧ୍ୟ ଏହା ମୋର ପାଥେୟ ହୋଇ ରହିଛି । ୧୯୪୨ ମସିହାରେ ୫୦ ହଜାର ଲୋକଙ୍କର ଏକ Demonstrationର ନେତୃତ୍ବ ମୋତେ ସେ ଦେଇଥିଲେ ଓ କହିଥିଲେ *Today you are the commander* ସେତେବେଳେ ମୁଁ ତାଙ୍କୁ କହିଥିଲି, *I want to remain as a soldier* ହୋଇ ରହିବାକୁ ଚାହେଁ । Commander ହେବାକୁ ଚାହୁଁନାହିଁ । ମୋର ଏଇ ୫୮ ବର୍ଷର ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ୩୭ବର୍ଷ ମୁଁ ବିଧାନ ସଭାରେ ରହିଛି ସେଥିରୁ ୬ ବର୍ଷ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଓ ପ୍ରାୟ ତିନିବର୍ଷ ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଛି । କିନ୍ତୁ ଏବେ ବି ମୁଁ ସେହି ଆଦର୍ଶକୁ ଅନୁସରଣ କରି ଚାହେଁ କରୁଛି ।

ଉପାଧ୍ୟକ୍ଷ ମହୋଦୟ, ଆଜି କାହାକୁ ମୁଁ ଦୋଷ ଦେବାକୁ ଚାହୁଁନାହିଁ, କାରଣ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଠାରୁ Senior Member ଅଟେ ଏବଂ ଅଧିକ କାଳ ମୁଁ ଏ ବିଧାନସଭାରେ ସରକାରୀ ଦଳ ଓ ବିରୋଧୀ ଦଳର ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ରହିଛି, ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ହୋଇଛି, Speaker ମଧ୍ୟ ହୋଇଛି, ତେଣୁ ମୁଁ କାହାକୁ ଦୋଷ ଦେବି । ନିଜକୁ ଦୋଷ ଦେବି । ମୋର କହିବା କଥା ଆଜି ଏକ ଆତ୍ମସମୀକ୍ଷାର ସମୟ ଆସିଛି । ଆମେ ଏ ୫୦ବର୍ଷ ଭିତରେ ଆମର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କ'ଣ କରିଛୁ *for contribution to the country, that is the only consideration*, ଏକଥାକୁ ବିଚାର କରିବାକୁ ହେଲେ କେଉଁ ବାଟରେ ଆମେ ଯିବା । ଆମେ ଯେଉଁ ସ୍ବପ୍ନ ନେଇ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀମାନେ ଅନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲୁ ଯେ, କିଭଳି ଭାବରେ ଏ ଦେଶ ସ୍ବାଧୀନ ହେବ, ଏ ଦେଶରେ ଯେଉଁ ପରଂପରା ଯେଉଁ ଇତିହାସ, ଯେଉଁ tradition ରକ୍ଷା ହେବ, ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଉନ୍ନତି ହେବ । ଲୋକମାନେ ଖାଇବା ପାଇଁ ପିଇବା ପାଇଁ ପାରିବେ, ବ୍ରିଟିଶ

ଶୋଷଣ ଲୋପ ହେବ ଓ ଦେଶରୁ ଦୁର୍ନୀତି ବ୍ରହ୍ମାଚାର ଚାଲିଯିବ, ଏହା ହିଁ ତାର ଲକ୍ଷ୍ୟଥିଲା । କିନ୍ତୁ କ'ଣ ହେଲା ? ଆଜି ଆମେ ସ୍ୱାଧୀନତାର ୫୦ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତୀ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ କରୁଛୁ କିନ୍ତୁ ଭାରତ ବର୍ଷର ଅବସ୍ଥା ଆଜି କ'ଣ ହୋଇଛି ତାହାକୁ ଭଲ ଭାବରେ ଆମେ ଚିନ୍ତା କରିବା ଉଚିତ୍ । କାରଣ ଆଉ ତିନି ବର୍ଷ ପରେ ଆମେ ଗୋଟିଏ ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀରେ ପ୍ରବେଶ କରିବା, ଗୋଟିଏ ନୂତନ Generation ଆସିବ, *What will be our message to them ?* ସେ କଥାକୁ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ୍ । ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଆମ ମାନଙ୍କର ଅଟେ । ଯେଉଁମାନେ କି ଆଜି ବିଧାନ ସଭାରେ ଅଛୁ । ଆଉ ୨/୩ବର୍ଷ ପରେ ଆମର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ସରିଯିବ । ନୂତନ ବିଧାନସଭା ହେବ, ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀ ହେବ, ନୂତନ ଲୋକ ଆସିବ । କି ଆଦର୍ଶ ସେମାନେ ଗ୍ରହଣ କରିବେ, ତାହା ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଚାର୍ଯ୍ୟର ବିଷୟ ।

ଏ ଦେଶର ଯେଉଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଚାଲିଥିଲା, କଣପାଇଁ ତାହା ଚାଲିଥିଲା ? ଆଜି କ'ଣ ପାଇଁ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଏ ଅବସ୍ଥା ହେଲା ? ସ୍ୱାମୀ ବିବେକାନନ୍ଦ କହିଥିଲେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲେ, ଇଂରେଜ ଗଲେ ଏ ଦେଶର ଯେଉଁ ପରମ୍ପରା, ଯେଉଁ ସଂସ୍କୃତି ଯେଉଁ ଆଦର୍ଶ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ, ଯେଉଁ ସହନଶୀଳତା ତାହା ଆଉ ଥରେ ଦେଶକୁ ଫେରିବ । ଆମେ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲୁ । ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କଲୁ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖର ବିଷୟ ତାର ମୌଳିକ ନୀତିକୁ ଆମେ ଭୁଲିଗଲୁ । କିଏ ଭୁଲିଗଲା ? ଆମେ ବିଧାୟକମାନେ ଭୁଲିଗଲୁ । ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୌଳିକ ନୀତି ହେଲା ସହନଶୀଳତା । ଭାରତ ବର୍ଷର ସଂସ୍କୃତି ମଧ୍ୟ ହେଲା ସହନଶୀଳତା । ଏହା ରୋଗ ନୁହେଁ, ତ୍ୟାଗ ଓ ନିଷ୍ଠା ଅଟେ । ଜଣେ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଗୋଟିଏ ରାଜ ଦରବାରକୁ ଯେତେବେଳେ ଆସୁଛି, ରାଜ ଦରବାରରେ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତି ସାମର୍ଥ୍ୟ, ଯାହାର ଅଛି ସେ ରାଜାଙ୍କର ମୁଣ୍ଡ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ତପସ୍ୱୀଙ୍କ ପାଖରେ ନଇଁ ଯାଇଛି ଯାହା ପାଖରେ କିଛି ନାହିଁ । ତା ମାନେ କ'ଣ ? ତା ମାନେ ଭୋଗ ଏ ଦେଶର ଆଦର୍ଶ ନୁହେଁ । ତ୍ୟାଗ ଓ ନିଷ୍ଠା ହେଲା ଏ ଦେଶର ଆଦର୍ଶ । କିନ୍ତୁ ଆମର ସେହି ସଂସ୍କୃତି, ସେହି ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଆଉ ଅଛି କି, ମଣିଷ ଆଉ ମଣିଷକୁ ଭଲ ପାଉଛି କି, ଆଜି ଆମେ ବହୁ ତଳକୁ ଖସି ଯାଇଛୁ । ଭାରତ ବର୍ଷର କୌଣସି ସଂସ୍କୃତିକୁ ଆମେ ରକ୍ଷା କରି ପାରିନାହିଁ । ବସୁଧେବ କୁଟୁମ୍ବକମ୍ ଯାହାକୁ ବିଶ୍ୱର କାହାରି ନାହିଁ ଏତେ ବଡ଼ ଆଦର୍ଶ ସଂସ୍କୃତି, ସତ୍ୟତା tradition ଯାହା ଆମର ଥିଲା, ତାକୁ ଆମେ ରକ୍ଷା କରି ପାରିଛୁ କି ? ତାହା ଏ ୫୦ବର୍ଷ ଭିତରେ କୁଆଡ଼େ ଚାଲିଗଲା । ୫୦ବର୍ଷ ତଳେ ଯେଉଁ ଦେଶମାନେ ଆମ ସଙ୍ଗେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭ କରିଥିଲେ ତାଙ୍କର ତ କୌଣସି ଅବସ୍ଥା ହୋଇନାହିଁ, ଆମର ହେବାର କାରଣ କ'ଣ ଯେ ଆମର ଯେତେ ଆଦର୍ଶ ରହିଛି ତାହା କାହାରି ନାହିଁ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଅହିଂସା ବଳରେ ଏ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା । ହିଂସାରେ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ପାରି ଥାଆନ୍ତା କି ? ଯେଉଁ ଅହିଂସା ବାଟରେ ଏ

ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନ ହେଲା ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଆଜି ସେ ଅହିଂସାର ଆଉ ଗନ୍ଧନାହିଁ । ଆଜି ଆତଙ୍କ ବାଦ ଭାରତ ବର୍ଷର ବଡ଼ ସମସ୍ୟା ହୋଇଛି । ସକାଳୁ ଘରୁ ଗଲେ ରାତିରେ ଫେରି ପାରିବ କି ନାହିଁ ଏ ସନ୍ଦେହ ରହୁଛି । ବିଗତ ୫୦ବର୍ଷ ଭିତରେ ଆମର କୌଣସି ଆଦର୍ଶ ରହିଲା ନାହିଁ । ଆମେ କେବଳ ବ୍ୟକ୍ତି କୈନ୍ଦ୍ରିକ ରାଜନୀତି କଲୁ ଓ ଚେଷ୍ଟା କଲୁ କିପରି ଏକା ରାତିକେ ଆମେ ଧନୀ ହୋଇ ପାରିବା । ଆମ ଗାଁ ଗହଳରେ ଯେଉଁ ଲୋକର କିଛି ନଥିଲା ସେମାନେ Contractory କରି ସରକାରଙ୍କ ସହାନୁଭୂତି ନେଇ ଆଜି ଧନୀ ହୋଇଯାଇଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ଅନ୍ୟଲୋକଙ୍କ ମନରେ କ'ଣ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ହେଉନାହିଁ । ଏହି ପ୍ରତିକ୍ରିୟାକୁ ଆମେ ଲକ୍ଷ୍ୟ କରିବା ଉଚିତ ।

ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ପୃଥିବୀରେ ଅଛି । କିନ୍ତୁ ଭାରତ ଭଳି ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର କେଉଁଠି ନାହିଁ, ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ଯେଉଁମାନେ କରୁଛନ୍ତି ତାଙ୍କର ଜାତୀୟତା ରହିଛି । ତାଙ୍କର National target କେବେ ସେ ଭଙ୍ଗ କରୁନାହାନ୍ତି, ସେଇଟାକୁ ତାଙ୍କର କେହି ଧ୍ୱଂସ କରୁ ନାହାନ୍ତି, କେହି କରି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଯେଉଁମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ସେମାନଙ୍କ ଆଗରେ କିଛି ନାହିଁ । ମୁଁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁଃଖ ଓ କ୍ଷୋଭର ସହିତ କହିବି ଭାରତରେ ଏତେ ଶ୍ରଷ୍ଟାଚାର ହେଲା ଯେ, ଆମେ ପୃଥିବୀର କୌଣସି ଦେଶରେ ମୁହଁ ଦେଖାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଯେଉଁ ଦେଶର ମନ୍ତ୍ରୀ, ଯେଉଁ ଦେଶର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ, ଯେଉଁ ଦେଶର ରାଜ୍ୟପାଳ ଏବଂ ଯେଉଁ ଦେଶର ସାଂସଦ Courtର dockରେ ଠିଆ ହେଲେ ସେ ଦେଶର ସମ୍ମାନ ଆସିଲା କେଉଁଠୁ ? ପୃଥିବୀର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଦେଶରେ ଆମେ ଆମ ମୁହଁ ଦେଖାଇ ପାରୁନାହିଁ । ଆମେ ଆଜି ଏ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସିଛୁ । ଗୋଟିଏ ହେଲେ କାହାକୁ ଦଣ୍ଡ ହେଲାନାହିଁ । ଆମେ ଯଦି ଜଣକୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଇଥାନ୍ତେ ତହାହେଲେ ଲୋକଙ୍କର ଭୟ ହୋଇଥାନ୍ତା । ଅନ୍ୟ ଦେଶରେ କଣ ହୋଇଛି, ଇଟାଲିରେ କ'ଣ ହୋଇଛି ତାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି, ଜେଲରେ ଅଛନ୍ତି । ଜାପାନ ଗୋଟିଏ ଅତି ଉନ୍ନତ ଦେଶ, ତାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ଜେଲରେ ଅଛନ୍ତି । ୧୦ବର୍ଷ ହେଲା ଜେଲରେ ଅଛନ୍ତି । କୋରିଆର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି, ଜେଲରେ ଅଛନ୍ତି, ଯଦି ସେ ଦେଶମାନେ ଏତେ ଉନ୍ନତ ଦେଶ ହୋଇକରି ତାଙ୍କର ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନଙ୍କୁ ଜେଲ ଭିତରେ ପୁରାଇ ଦେଇ ପାରିଲେ ଆମେ ଜଣକୁ ହେଲେ ଜେଲରେ ପୁରାଇ ପାରଲେନାହିଁ । ସେଥିରେ ଆମେ Political interference କରୁଛୁ କେମିତି ସେମାନେ ସେଥିରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବେ । ଏହିପରି ହେଲେ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହେବ । ଯଦି ଦଣ୍ଡ ହୋଇଥାନ୍ତା ତହାହେଲେ, ଆଜି ଲୋକଙ୍କର ଭୟ ହୋଇଥାନ୍ତା, ଲୋକଙ୍କର ଡର ହୋଇଥାନ୍ତା । କିଛି ହେଲାନାହିଁ, ଓଲଟି ତାଙ୍କୁ ରଖିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରାଯାଉଛି । ତାଙ୍କୁ ସମ୍ମାନ ଦିଆଯାଉଛି । ସ୍ୱାଧୀନତାର ୧୦ବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ୧୯୬୧ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶ ଭଲଥିଲା । ୧୯୬୦-୬୧ ମସିହାରୁ ଦେଶର ଅବସ୍ଥାରେ deterioration ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଯେଉଁମାନେ ଦିନେ ସମାଜରେ ସାହାସ

କରୁନଥିଲେ ପ୍ରତିନିଧି ହେବାପାଇଁ ସେମାନେ ପ୍ରତିନିଧି ହୋଇକରି ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲେ ସରକାର ହେଲେ । କେଉଁଠି ରହିବ ଆମର ସମ୍ମାନ । ଆମେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରୁଛୁ । ଲୋକେ ଚୋର ଦେବେ । ସମ୍ବିଧାନ ଆମେ କରିଛୁ ଏ ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ କେଉଁ ବାଟକୁ ଗଲା । ଯେତିକି ଟଙ୍କା ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଯୋଜନା କରିବା ପାଇଁ ଯେତେ କୋଟି ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇଛି ସେତେ କୋଟି ଟଙ୍କା ବାକି ଦେଇଥିଲେ ଲୋକେ ଉପକୃତ ହୋଇଥାନ୍ତେ । ଆମେ ଯୋଜନା ଏତେ କଲୁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଆମେ କହୁଛୁ ଆମେ ବହୁତ ଉନ୍ନତି କରୁଛୁ । ଆମେ ଉନ୍ନତି କରିଛୁ, କୃଷିର ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି, ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି । କେହି ମନା କରୁନାହିଁ । ଗୋଟିଏ କଥା ମୁଁ ବିନମ୍ର ଭାବରେ କରିବା ପାଇଁ ଚାହେଁ । ଆମେ ଯଦି ବ୍ରିଟିଶ୍ ସରକାରଙ୍କୁ କହିଥାନ୍ତେ ହେ ସାହେବ, ସରକାର ଏ ଦେଶରେ ଆଉ ୫୦ ବର୍ଷ ରୁହ ଏ ଦେଶର ଉନ୍ନତି କରିଯାଉ ସେ କ'ଣ ମନା କରିଥାନ୍ତା । କାହିଁକି ଆମେ Quit India Movement କଲୁ । ଆମେ କାହିଁକି ଜେଲକୁ ଗଲୁ । ଆମେ କାହିଁକି ପାଣି ଖୁଣ୍ଟରେ ଚଢ଼ିଲୁ । ଏ ଆନ୍ଦୋଳନର ଲାଭ କ'ଣ ହେଲା । ଆଜି ତାର ମାପକାଠି ହେଉଛି ପ୍ରଚାର ହେଉଛି, ସୁନେଲି ରାଜରେ ସୁନେଲି ପରଦା ଭିତରେ ଯେ ଭାରତ ବର୍ଷ କେତେ ଅଗ୍ରଗତୀ କରିଛି । ଉନ୍ନତି କରିଛୁ, ରାଷ୍ଟ୍ର ଶିଳ୍ପ ଓ ପୋଲ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉନ୍ନତି କରିଛି । ଯଦି ଏଭଳି ମାପକାଠି ଥିଲା ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ତାହାହେଲେ ଇଂରେଜ ସରକାର ଚାହିଁଥିଲେ ସେ ତାହା କ'ଣ କରିପାରି ନଥାନ୍ତା । ସେଭଳି ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନଥିଲା । ଯେଉଁମାନେ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଭାଗ ନେଇଥିଲେ, ସେଭଳି ତାଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନଥିଲା । କେତେ ଜମି ଚାଷ ହେବ, କେତେ ଶିଳ୍ପ ହେବ, କେତେ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ହେବ । ସେଭଳି ଯେକୌଣସି ସରକାର କରନ୍ତା, ସେଭଳି ବାହାଦୁରୀ ନୁହେଁ । ଯେଉଁ ଦଳର ସରକାର ଆସିବେ, ସେ ବିଷୟରେ ନିଶ୍ଚିତ କିଛି କରନ୍ତେ । ଆମେ କଣ କରିଛୁ । ଆମେ ଯୋଜନାର ବହୁତ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ କଲୁ । ଆମ ଦେଶରେ ଯେତେ Scam ଧରା ଯାଉଛି, ହଜାର ହଜାର କୋଟି ଟଙ୍କାର, ବେଳେବେଳେ ମୁଁ ଭାବେ Scamରେ ଦୁର୍ନୀତିରେ ଯେତିକି ଟଙ୍କା ମାରିନେଇଛନ୍ତି, ତାକୁ ଯଦି ବାହାର କରାଯାଏ, ତାହାହେଲେ ଆମର ଗୋଟିଏ ୫ ବର୍ଷଆ ଯୋଜନା ସେ ଟଙ୍କାରେ ହୋଇଯିବ । ଆଉ ଗୋଟିଏ ପଇସା ଦରକାର ହେବନାହିଁ । ଆମେ ଆଜି ଏ ଅବସ୍ଥାରେ ପହଞ୍ଚିଛେ । ଏହାକୁ ସମୀକ୍ଷା କରିବା ଦରକାର । ଆମେ ସମ୍ବିଧାନରେ ଲେଖିଥିଲେ, ୧୦ ବର୍ଷ ଭିତରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିବୁ । ୫୦ ବର୍ଷ ହେଲା, ଆମେ ଓଡ଼ିଶାରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସ୍ୱାକ୍ଷର କରିପାରୁନୁ ନାହିଁ । ମୋ ଜିଲ୍ଲାରେ ହୋଇନାହିଁ । ଏବେ ଏ ସ୍ୱାକ୍ଷର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେବ । ଆମେ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ କୁଆଡ଼େ ନେବୁ । ଏ ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା କେଉଁଠି ରହିବ । ଏକଉଁଠୁ ଆସିବ ଆମେ ଜଣକୁ ମଧ୍ୟ ଦଣ୍ଡ ଦେଇ ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଏଦେଶର ଅବସ୍ଥା କଣ ହୋଇଛି, ତାକୁ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ୍ । As Officerକୁ ଆମେ ମୁଖ୍ୟ ଦେଉଛୁ । Politicians ମାନେ ତାଙ୍କ ଉପରେ depend

କରୁଛନ୍ତି । ମୁଁ ବି ମଧ୍ୟ ସରକାରଙ୍କର ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ । ଅନ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ସରକାରରେ ଅଛନ୍ତି । ଆପଣମାନେ ମଧ୍ୟ ସରକାରରେ ଥିଲେ । ମୁଁ କାହାକୁ ଦୋଷ ଦେଉନାହିଁ । ମୁଁ ନିଜକୁ ଦାୟୀ କରୁଛି । *Have the IAS Officers any commitment.* ତାଙ୍କର କିଛି କମିଟିମେଣ୍ଟ୍ ଅଛି କି ? *They have no commitment.* କିନ୍ତୁ entire ଶାସନ ତାଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଛି । Entire ଶାସନ ଦାୟିତ୍ବ ତାଙ୍କ ଉପରେ ଭାରି ଦିଆଯାଇଛି । ଏବେ ଯେଉଁ ଦରମା ସଂଶୋଧନ ହେଲା, ସେଥିରେ ଜଣେ Senior IAS Officer ମାସକୁ ୨୪ ହଜାର ଟଙ୍କା ଦରମା ନେବ । *What is their commitment to the nation and country ? What is our or politician people's commitment to the people also. This should be consider.* ଏଇତାକୁ ବିଚାର କରିବା କଥା । ଯଦି ଏ ଦେଶକୁ ରକ୍ଷା କରିବାକୁ ଚାହୁଁ, ନିଶା କଥା କହିବି । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟରେ କଥା କହିବି ମୁଁ ଭାବୁଛି ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ ବଂଶଧର ପାଇଁ Message ହେବ । ୧୦୦ବର୍ଷ ପରେ ଓଡ଼ିଶାରେ new generation massage ହେବ । ୧୪ ନିଆ ମଦ ବୋତଲ ଲଏ ଗୋଟିଏ message ଯିବ ଓଡ଼ିଶାର Young men ମାନଙ୍କୁ । Next generation ଓ next centuryକୁ ଆମେ ଆଜି ଏହା ଶିକ୍ଷା ଦେଲୁ । ଆଜି ନିଶା ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ବ୍ୟାପୁଛି । ଯୁବକ ସବୁ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଗଲେଣି । ଆମର ଭବିଷ୍ୟତ କିଛି ନାହିଁ । ଆମର ଯୁବ ସମାଜ କୁଆକେ ଯିବେ । ଏହାକୁ ବିଚାର କରିବା କଥା । ମୁଁ ଭାବୁଛି, ଯେଉଁ କଥାଟି ଉଠୁଥିଲା, ୬ ଦିନ ହେଲା Parliamentରେ ଆଲୋଚନା ହେଲା । *What is the outcome of the discussion ?* କିଛି ହେଲାନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ମୂଲ୍ୟବୋଧର କଥା କହୁଥିଲେ, ଯେଉଁମାନେ ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର କଥା କହୁଥିଲେ, ସେ ସବୁ ସରିଗଲା । ଦୁଇମାସ ଭିତରେ ବିଧାନ ସଭା Memberମାନଙ୍କୁ କିଣି ପକେଇଲେ ଏବଂ ସରକାର କରିନେଲେ । ଯେଉଁମାନେ ଏତେବଡ଼ କଥା କହୁଥିଲେ ୪୭ ଜଣ Memberକୁ କିଣିନେଲେ । ଯଦି ଆମେ ଏତେ ଆଲୋଚନା କରିସାରିଲା ପରେ ଯଦି ଫଳ ସେଇଆ ତାହାହେଲେ, ଏ ଆଲୋଚନାର ଭାର କ'ଣ ? ସେଥିପାଇଁ ଯେଉଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଥିଲା *Election Commission is dared to gave their proposal.* ଯିଏ ଦୁର୍ନୀତି କରିଛି ପ୍ରମାଣ ହୋଇଛି ଏବଂ ଦଣ୍ଡିତ ହୋଇଛି ବା ଯାହାର ଚିତାରରେ ଅଛି, ସେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ନହେବ । କେତେ ବଢ଼ିଆ ପ୍ରସ୍ତାବ । ସବୁ ଦଳର ଲୋକ ଗ୍ରହଣ କଲେନାହିଁ । ସବୁ ଦଳର ଯେଉଁମାନେ ଭାଷଣ ଦେଇ ସେମାନେ କହିଲେ ତାହା ଏବେ ହେବନାହିଁ । ଆମେ ନିଜ ଦଳରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି କରିବୁ । ସେଇଟା ଯେତେବେଳେ, ସେଠି ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ, ତାକୁ ନିଜ ଭିତରେ କେମିତି କରିବେ । ତାମାନେ ଭାରତ ବର୍ଷରେ *Political Parties are not free from corruption.* କାହାରି ସାହସ ନାହିଁ । ଏଭଳି ପ୍ରସ୍ତାବକୁ ଗ୍ରହଣ କରବା ପାଇଁ ନିଜ ନିଜ ଦଳରେ corruption

ଲୋକମାନେ ରହିଛନ୍ତି, ଏହାଦ୍ୱାରା ନିଜର ସ୍ଥିତି ରହିବ କ'ଣ ? ମାନ୍ୟବର ବିରୋଧୀ ଦଳର ନେତା ଏଠି ଗୋଟିଏ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଇଥିଲେ, ଯେ, ରାଜ୍ୟରେ ଏକ Election Reform ହେଉ । *What is reform ? Reform is a board thing* । ମୁଁ କହୁଛି *can you take a decision in Orissa* । ଆସନ୍ତା ନିର୍ବାଚନରେ ପଞ୍ଜାବଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି Parliament ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ବାଚନରେ କୌଣସି ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଶୁଷ୍କାଚାର ଅଭିଯୋଗ ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ଠିଆହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । *Can you give this proposal to the Govt. of India and Election Commssioner ?* ସେ କଥା ଆଜି ଆମକୁ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ । ଉପର ମହଲରେ ଗୋଟିଏ ଯୁକ୍ତି ହେଉଛି Coalition is the only way । ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଏକମାତ୍ର ବାଟ ହେଉଛି coalition କରିବା । କେଉଁଠି Coalition ସ୍ଥାପିତ କରିବା । ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଏହାର ମାନ ଅଛି କିଛି । କେଉଁମାନେ Coalition କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ନିଜର entity ଗଢ଼ିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି । ଯେଉଁମାନେ ନିଜର ନେତୃତ୍ୱକୁ ରଖିବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି, ସେହିମାନେ coalition କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଦୁଇଦିନ ପରେ ଏ ଆଲୋଚନା ସରିଯିବ । ଆମେ ଭିତ୍ତିଶୃଙ୍ଖଳ ବଂଶଧର ମାନଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବୁ । ନିଜ ଦେଶର ଦାୟାଦୁ ବୁଝାଇବା ପାଇଁ ସବୁ ଦଳର ନୈତିକତା ଚାଲି ଗଲାଣି । ଆମେ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାର ଲୋକମାନଙ୍କୁ କ'ଣ କହିବୁ । ମୁଁ ଗୋଟିଏ କଥା କହିବାକୁ ଚାହେଁ । ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ୧୯୪୭ ରେ ମୁଁ Political Partyରେ ଥିଲି । ମୁଁ ଗୋଟିଏ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିଲି । ସେତେବେଳେ ସେଠାରେ ଯେଉଁ ସରା ହେଉଥିଲା, ଉନ୍ମାଦରେ ଲୋକମାନେ ୫୦ ହଜାରରୁ ଲକ୍ଷେ ଲୋକ ଆସୁଥିଲେ । ମୁଁ ଚାରି ଭିତରୁ ଏଠି ଆସି ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଛି । ସେ ଉନ୍ମାଦନା କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ୫୦ ବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ଲୋକଙ୍କର ଯେଉଁ ଉନ୍ମାଦନା ଥିଲା ସେ ଉନ୍ମାଦନା କୁଆଡ଼େ ଗଲା । ଏବେ ମୁଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ହିସାବରେ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫କୁ ଯାଇଥିଲି । ସେ ଉନ୍ମାଦନା ଲୋକଙ୍କର ଆଉ ନାହିଁ । ଯଦି ବହୁତ ଉନତି ହୋଇଗଲାଣି, ହଜାର ହଜାର ଲୋକ କାହିଁକି ଏ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ପାଳନ କରିବାକୁ ଆସୁ ନାହାନ୍ତି । ପିଲା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଆମେ ଏହି functionକୁ ପାଳନ କରୁଛୁ । ଛାତ୍ରକୁ ନେଇ ଏ Procession କରୁଛୁ । ଛାତ୍ର ଯଦି ନଥାନ୍ତେ ତାହା ହେଲେ ଏ Procession ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । କେତେଦିନ ଏହିପରି ଚାଲିବ । ମୁଁ କାହାରିକୁ ଦୋଷ ଦେଉନାହିଁ । ମୁଁ ବି ସେଥିରେ ଅଛି । I am also responsible. କିନ୍ତୁ ଏହାକୁ ସମାକ୍ଷା କରାଯାଉଛି ।

ସେଇଥିପାଇଁ ମୁଁ କହୁଛି, ଲୋକେ ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ନାହାନ୍ତି । ଲୋକେ କାହିଁକି ଆମ ସାଙ୍ଗରେ ରହିବେ । ଆମଠାରୁ ଯଦି ନ୍ୟାୟ ନପାଇବେ, ଯଦି ଆମର ବିଚାର ନାହିଁ, କାହିଁକି ରହିବେ । ଦେଶରେ ଯଦି ଭଲ ଶାସନ ଥାଆନ୍ତା, Supreme Court ଆସି ଆମକୁ ରକ୍ଷା କରୁଥାନ୍ତା । Supreme Court ଦେଶକୁ ଶାସନ କରିବ । ତାହାହେଲେ ଯେଉଁମାନେ

ଆମର Administration ରେ ଅଛି ଯେ Administration ଯିବ କୁଆଡ଼େ ? Civil Administration ବର୍ତ୍ତମାନ ପଛ ହୋଇ ଗଲାଣି । ଆଉ ଚରିତ୍ର ନାହିଁ । ଆମେ Politicians ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଇଛୁ । ତାକୁ ବି ନଷ୍ଟ କରି ଦେଉଛୁ । ସେ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଆମେ ବର୍ତ୍ତମାନ ବିଚାର କରିବା ଅନେକ ଦଳ ଯେଉଁମାନେ ଆଦର୍ଶଗତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । ସେମାନେ ମିଶି ଯାଆନ୍ତୁ । Political policiation କେବଳ ଶକ୍ତ ହେବ । ଆମେ ତାହୁଁ Next generation, next century ଏ ଦେଶକୁ ନୂଆକରି ଗଢ଼ିବ । ଆମ ଭିତରେ କିଛି ପରକ ରହିବ ନାହିଁ । ଆମ ଭିତରେ ଅନେକ ଆଦର୍ଶ କଥା ଅଛି । କିଛି ତୁଟି ନାହିଁ । ତାକୁ ଯଦି ଆମ ଦେଇ ପାରିବା, ମୁଁ ଭାବୁଛି ସେଇଟା ହେବ next message to the Nation, no doubt, ତେଣୁ ଆପଣମାନେ ଆମ ଭାରତ ବର୍ଷରେ ଯେଉଁମାନେ ବହୁ ଅହଂକାର କରୁଛନ୍ତି, ସ୍ବାଧୀନତାକୁ କାହିଁକି ଆମେ ରକ୍ଷା କରିପାରିଲୁ ନାହିଁ, ଓଡ଼ିଶାରେ ଯାହା ହେଲା ଆପଣମାନେ ମାନେ ଦେଖନ୍ତୁ ।

Mr. Deputy Speaker : Please conclude.

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ, ମନ୍ତ୍ରୀ : ଆରେ ଭାଇ, ଏ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ଟିକେ ଅଧିକ ସମୟ ନେବା ପାଇଁ ଚାହୁଁଥିଲି । ଯଦି ନଦେବେ କିଛି କହିବାର ନାହିଁ । ମୁଁ ନେବା ପାଇଁ ଚାହୁଁନାହିଁ । *I am not selfish like others.* ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି ।

ମୋର ଶେଷ କଥାଟି କହୁଛି । ସେଇଟି ହେଲା ନାରୀର କ୍ରୋଧରେ ଦୁଇ ଦୁଇଟା ଦେଶ ଧ୍ବଂସ ହୋଇଯାଇଛି । ଏତେ ବଡ଼ ରାବଣର ଦେଶ । ଏଇଭଳି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କର ଦେଶ ଧ୍ବଂସ ହୋଇଗଲା । ତେଣୁ ନାରୀକୁ ରକ୍ଷା କରିବାରେ ଆମର କିଛି କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନାହିଁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେତେ ନାରୀ ଧର୍ଷଣ, ନାରୀ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟୁଛି, ଭାରତ ବର୍ଷରେ ବୋଧେ କେଉଁଠି ନାହିଁ ।

Mr. Deputy Speaker : Please conclude.

ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ, ମନ୍ତ୍ରୀ : ତେଣୁ ତାର ଏକମାତ୍ର ବାଟ ହେଉଛି ଆମ ଭିତରେ ଯେଉଁ Political ଚିନ୍ତାଧାରା ଏ ଦେଶକୁ ନୂଆ କରି ଗଢ଼ିବା ପାଇଁ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବକୁ ଲାଞ୍ଜିତରୁ ବାଦ କରି ଆମେ ଠିଆ ହେବା ଉଚିତ୍ । ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ଧନ୍ୟବାଦ ଦେଉଛି ।

ପରିବେଶ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ ବୈଷୟିକ ମନ୍ତ୍ରାଳୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ, ଓଡ଼ିଶା

ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ (ମନ୍ତ୍ରୀ)

ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଦୃଢ଼ ଅବସ୍ଥା ପାଇଁ ଆଜି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ବହୁ ସମସ୍ୟାର ଉଦ୍ଭବ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ଜନ ଅସନ୍ତୋଷ ବଢୁଛି, ସରକାରୀ ଅର୍ଥ ବାଟ ମାରଣ ହେଉଛି ଏବଂ ଜନ ପ୍ରତିନିଧି ତଥା ପ୍ରଶାସକ ମାନେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାରର ଶାକାର ହେବା ପଳରେ ଦେଶର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଂଧକାର । ତେଣୁ ଏହାର ପ୍ରତିକାର ବା ପ୍ରତିଷ୍ଠେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସଂପର୍କରେ ସମସ୍ତେ ଚିନ୍ତିତ । ଯଦି ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହାକୁ ରୋକା ନ ଯାଏ ତେବେ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ଥରେ ପତନ ହେଲେ ଏକଛତ୍ର ବାଦର ସୃଷ୍ଟି ହେବ ଏବଂ ସେଥିରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ଦେଶକୁ ବହୁମୁଖ୍ୟ ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ । ଯେପରି ପାକିସ୍ତାନରେ ଘଟିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ଆମଦେଶରେ ସମ୍ବିଧାନ ପୃଥ୍ବୀରେ ଯେ କୌଣସି ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ଠାରୁ ଉଚ୍ଚକୋଟାର । ଏଥିରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବସ୍ଥାନୁସାରେ ଭୋଟଦାତା ମାନଙ୍କୁ ସବୁଠାରୁ ଅଧିକ ଗୁରୁତ୍ବ ଦିଆଯାଇଛି । ସାବାଳକ ଭୋଟଦାତା ମାନଙ୍କ ନିଷ୍ପତ୍ତି ତଥା ମତଦାନ ଦ୍ବାରା ଏକ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ କିମ୍ବା ଶାସନରୁ ବିତାଡ଼ିତ ହେବ । ତେଣୁ ସେମାନେ ସେତିକି ସଚେତନ ହେବା ଉଚିତ୍ ଯେଉଁମାନଙ୍କର ମତଦାନ ତଥା ପ୍ରତିନିଧି ବାନ୍ଧିବା ଉପରେ ଦେଶର ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସବୁଠାରୁ ବେଶୀ ନିର୍ଭର କରୁଛି ।

ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ତିଆରି ହେବା ବେଳେ ତା ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦ ତାହାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିଲେ । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ତା ସମାପ୍ତ ହେଲା ଏବଂ ୧୯୫୦ ମସିହାରେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲା । ସମ୍ବିଧାନ ତିଆରି ସରିବା ପରେ ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତା ପ୍ରସାଦ ତାଙ୍କର ଅନ୍ତିମ ଭାଷଣରେ ଦେଶକୁ ଯେଉଁ ଗୁରୁତ୍ବ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାବଧାନ ବାଣୀ ଶୁଣାଇ ଥିଲେ,

କର୍ମାର ସାଧନା (୨ୟ ଭାଗ)

ତାହା ଉପଲବ୍ଧୀ କରିବା ଆଜିର ପରିସ୍ଥିତିରେ ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ । ତା'କର ଇଂରାଜୀ ଉକ୍ତି ଥିଲା

Whatever the Constitution may or may not provide the welfare of the Country, will depend upon the way in which the Country is administered. It is the tried, saying that a Country will have only the Government it deserves.....

If the people who are elected are capable and can of character and integrity, they will be able to make the best even of the defective Constitution. If they are lacking in these, the Constitution cannot help the Country.

ସେ ଯଥାର୍ଥରେ କହିଛନ୍ତି ଯଦି ଉପଯୁକ୍ତ ଲୋକଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରାଯାଏ ତେବେ ଦେଶକୁ ସେମାନେ ହିଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଶାସନ ଦେବାକୁ ସମର୍ଥ ହେବେ । ଯଦି ସେମାନେ ଅଯୋଗ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ହେବେ ତେବେ ସମ୍ବିଧାନ ଯେତେ ଭଲ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ଦେଶକୁ ସୁଫଳ ଦେଇ ପାରିବେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଭୋଟଦାତା ତଥା ଭୋଟ ପ୍ରାର୍ଥୀ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଦଳଙ୍କ ପାଇଁ ତଃ ରାଜେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରସାଦଙ୍କ ଉକ୍ତିର ବିଶେଷ ଉପାଦେୟତା ରହିଛି ।

ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ

୧୮.୧୧.୯୬

ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନତାଦଳର ବିଭାଜନ ଓ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ସୃଷ୍ଟି

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ଷମତାକୁ ଥରେ ଧେୟ ମନେକଲେ ନୀତି ଅନୀତି ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାର ସାଧୁତା ମାନବିକତା ତଥା ସଙ୍ଗଠନିକତା ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହେନାହିଁ । ଏହି ଶ୍ରେଣୀର କ୍ଷମତା ଲିପୁ ନୀତିହୀନ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାରୀଗଣ ଯଦି କୌଣସିମତେ ଥରେ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହୋଇଯାଆନ୍ତି ତେବେ କେତେଦିନ ସେମାନେ କ୍ଷମତା ଭୋଗ କରିବେ ବା ନ କରିବେ ସେଥିପ୍ରତି ଭ୍ରଷ୍ଟେଷ ନ କରି ଯେଉଁ କେତେଦିନ କ୍ଷମତାରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି ସେତିକି ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କେବଳ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥ ସାଧନରେ ତପ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ନିନ୍ଦା ଅପମାନ ପ୍ରତି ଏମାନଙ୍କର କୌଣସି ଖାତିର ନଥାଏ । ଆଦର୍ଶ, ମାନବିକତା ଏମାନଙ୍କ ଆଗରେ ନିରର୍ଥକ ମୂଲ୍ୟହୀନ ।

ଯେଉଁ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା ତଥା ଜାତିଯାଣ ମନୋଭାବାପନ୍ନ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କ ଠାରୁ ଦୂରତା ରକ୍ଷା କରୁଥିଲେ ସେହି ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଅଧିକ ଭୋଟ ପାଇବାର ଦେଖି ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ କ୍ରମେ ସେମାନଙ୍କର ନିକଟତମ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । କେବଳ କ୍ଷମତା ଦଖଲ ହିଁ ଏହା ମୂଳରେ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଓଡ଼ିଶାରେ ଜନତା ଦଳର ବିଭାଜନ ଘଟାଇ ନୂତନ ଭାବେ ବିଜୁ ଜନତା ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ହୁଏ । ଓଡ଼ିଶାରେ ବି.ଜେ.ପିକୁ ଏକମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ଏହି ଦଳ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସମସ୍ତଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପାରିଛି । ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ହେଉଛି ବି.ଜେ.ପିର ମୂଳ ସଂଗଠନ । ଗତ କିଛି ବର୍ଷ ତଳେ ଏହି ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ଥିବା ବହୁ ପୁରାତନ ବାବରୀ ମସଜିଦ୍‌କୁ ଭାଙ୍ଗି ତୁରମାର କରିଦେଇଥିଲା ଏହିପରି ଏକ ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ମନୋଭାବାପନ୍ନ ହୋଇ । ବିଜୁ ଜନତା ଦଳ ଏପରି ଏକ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସହ ମେଣ୍ଟ ବାନ୍ଧି ନିଜର ଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବାର ଆଶା ବହୁକ୍ଷଣ ପରି ମନେହୁଏ । ବରଂ ଜନତାଦଳ ବିଭାଜିତ ନ ହୋଇ ଏକାଠି ରହିଥିଲେ କଂଗ୍ରେସର ନାକାରମ୍ଭକ ଭୋଟ ଗୁଡ଼ିକ ପାଇ ଦଳ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା ।

ଏହିପରି ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଯେଉଁ ସରକାର ଗଠିତ ତାର ପରମାୟୁ ମଧ୍ୟ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିବ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ ।

ଭାରତର ଅସ୍ଥିର ରାଜନୀତି

ରାଜନୈତିକ ଦଳ ରୂପରେ ସର୍ବପ୍ରଥମ ଜନ୍ମଲାଭ କରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ । କ୍ରମେ ଏହି ଦଳରୁ ହିଁ ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ଭବ ହୁଅନ୍ତି । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲେ ବାମପନ୍ଥୀ କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ ଦଳ, ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା ଓ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କେବଳ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ହିଁ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ଆସିଛି ଏବଂ ସେଇଥିପାଇଁ ଜାତୀୟ ମହାସ୍ତ୍ରୋତରେ ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ଦେଶ ଶାସନର ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରି ଆସିଛି । ସେତେବେଳେ ସେପରି ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳ ମଧ୍ୟ ନଥିଲା । କେବଳ ପଞ୍ଜାବରେ ଅକାଳୀଦଳ ଓ କେରଳରେ ମୁସଲିମ ନାମରେ ଦୁଇଟିମାତ୍ର ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳର ସଭା ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ମୁସଲିମ ଲିଗ୍ ନେତା ଜିନ୍ନାଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପାକିସ୍ତାନ ଅଲଗା ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଭାରତରେ ନେହରୁ ଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସରକାର ଗଠିତ ହେଲା, ମାତ୍ର ପଶ୍ଚିତ ନେହରୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ସରକାର ଗଠିତ ହେଲେହେଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭ୍ୟ ନ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱର୍ଗତ ଶ୍ୟାମା ପ୍ରସାଦ ମୁଖାର୍ଜୀ, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସମ୍ମୁଖ୍ୟ ଚଟ୍ଟୋ ଏବଂ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଳଦେବ ସିଂହ (ଯଥାକ୍ରମେ ହିନ୍ଦୁ ମହାସଭା, ସ୍ୱାଧୀନ ଅର୍ଥନୀତି ଓ ଅକାଳୀଦଳ) ଭଳି ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସରକାରରେ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଏହି ଜାତୀୟ ସ୍ତରର ନେତାମାନେ ନିଜ ନିଜ ଦଳର ଭେଦଭାବ ଭୁଲି ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଶାସନରେ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ ନ କରିଥିଲେ ହୁଏତ ଦେଶର ବହୁ ଅମଙ୍ଗଳ ଘଟି ଆସିଲା । ମାକଡ଼ ଦୁଇ ବିରାଡ଼ିକୁ ପିଠା ବାଣ୍ଟିଲା ଭଳି ହିନ୍ଦୁସ୍ଥାନ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ବାଣ୍ଟିବାରେ ଆହୁରି ଅସୁବିଧା ଓ ଅସଂଗତି ଉତ୍ପତ୍ତି ଆସିଲା ।

ଦେଶର ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ବିଭିନ୍ନ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନେ ଯେଉଁ ଜାତୀୟ ଭାବରେ ସଂହତି ଓ ପରାକାଷ୍ଠା ଦେଖାଇ କଂଗ୍ରେସ ସହ ମିଶି ପଶ୍ଚିତ ନେହରୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଯେଉଁ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ତଥା ନିର୍ମଳ ଶାସନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟକୁ ତାହା ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ । ସେହିଠାରୁ ହିଁ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ପ୍ରଥମ ବିଫଳତା ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଏକାଠି ରଖି ନ ପାରିବା । ଅବଶ୍ୟପରେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଆଦର୍ଶଗତ ଦଳମାନ ଗଠନ କରି ଲୋକ

ଶକ୍ତିର କିଛି କିଛି ଅଂଶ ନିଜ ଦଳଭୁକ୍ତ କରି କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଦୁଇ ତିନିଟି ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସରକାରମାନ ଗଠନ କରିଥିଲେ । ଏହାପରେ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବାଦ ବିସଂବାଦ ଲାଗି ବହୁଦଳରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଲାଗିଲେ । ପରିଶାମରେ ଅସ୍ଥିର ରାଜନୀତିର ଶାକାର ହୋଇ ଦେଶର ଆର୍ଥିକ ପ୍ରଗତି ପ୍ରତି ଧ୍ୟାନ ଦେବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ଉନ୍ନତ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ସମାଜର ସର୍ବନିମ୍ନ ସ୍ତରରେ ଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇ ପାରି ନଥିବାରୁ ଆମ ସହିତ ଏକ ସଙ୍ଗରେ ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ କରିଥିବା ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କ ସହ ଆମେ ସମକକ୍ଷ ହୋଇ ପାରିଲୁଁ ନାହିଁ, ତାଙ୍କ ତୁଳନାରେ ଆମେ ବହୁତ ପଛରେ ପଡ଼ିଗଲୁଁ ।

ଏହାପରେ ପୁଣି ପ୍ରଥମେ ଚାନ୍ଦନା ଏବଂ ଚାନ୍ଦନା ପ୍ରରୋଚନାରେ ଆମଠାରୁ ଦେଶକୁ ବିଖଣ୍ଡିତ କରି ଅଲଗା ହୋଇ ଯାଇଥିବା ପାକିସ୍ତାନ ଆମଦେଶ ବିରୁଦ୍ଧରେ ସୈନ୍ୟ ପରିଚାଳନା କଲାରୁ ଦେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମୋଟ ବଜେଟ୍ ଅଟକଳର ଶତକଡ଼ା ୪୦ ଭାଗ ବା ତତୋଧିକ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ତେଣୁ ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତିର କ୍ରମବର୍ଦ୍ଧମାନ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ପୁଣି ବହିଃଶତ୍ରୁର ପ୍ରରୋଚନାରେ ପଞ୍ଜାବ ଓ କାଶ୍ମୀର ରାଜ୍ୟକୁ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କରି ଦେଶକୁ ଆହୁରି ଦୁର୍ବଳ କରାଯିବାର ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ରମାନ ଦେଶ ବାହାରେ ଓ ଭିତରେ ଅତି ସାଂଘାତିକ ଭାବରେ କରାଗଲା । ଏହା ସାଙ୍ଗକୁ ଧର୍ମ ଓ ଆଞ୍ଚଳିକତା, ଜାତିଆଣ ମନୋଭାବ ତଥା ଆର୍ଥିକ ବୈଷମ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଏକତା ରକ୍ଷା ଦିଗରେ ପ୍ରଧାନ ଅଚରାଯ ଭୂପେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହେଲା, ଫଳରେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ସୁରକ୍ଷା ବୈଦେଶିକ ସୁରକ୍ଷା ଭଳି ଅତି ଗୁରୁତର ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏ ସବୁର ପରିଶାମରେ କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରର ପତନ ଘଟି ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ମିଳିତ ସରକାର ମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା । ମାତ୍ର ମିଳିତ ସରକାରରେ ଆଦର୍ଶଗତ ପାଥକ୍ୟ ଥିବାଯୋଗୁଁ ପରସ୍ପର ମଧ୍ୟରେ ବାଦବିବାଦ ଲାଗି ସରକାରର ଅଳ୍ପଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବାରଂବାର ପତନ ହେଲା । କୌଣସି ମିଳିତ ସରକାର ପୂରା ସମୟ ଶାସନ କ୍ଷମତାରେ ରହି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ଫଳରେ ଦେଶର ଉନ୍ନୟନରେ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଞ୍ଚଳିକ ଓ ଧର୍ମଭେଦରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନ ଗଠିତ ହୋଇ ଦେଶକୁ ଏକ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଟାଣି ନେବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖା ଦେଲାଣି । ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସରେ ସମଗ୍ର ଦେଶକୁ ନେତୃତ୍ବଦେଇ ଏକତା ସୂତ୍ରରେ ଆବଦ୍ଧ କରି ପାରିବା ଭଳି ନେତୃ ସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଅଭାବ ରହିଛି । ତେଣୁ କେଉଁ ଦଳକୁ ଗଲେ କେନ୍ଦ୍ର ବା ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ କ୍ଷମତା ଶାସ୍ତ୍ର ହସ୍ତଗତ ହୋଇ ପାରିବ ସେଥିପାଇଁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଦଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତା ଲାଗି ରହିଛି । କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ଦୁର୍ବଳ ଶାସନ ରହି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ହିତପ୍ରତି ଉପଯୁକ୍ତ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଇପାରୁ ନଥିବାରୁ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବିପନ୍ନ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଶର ସ୍ଥିତି ମଧ୍ୟ ବିପନ୍ନ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଦେଖାଦେଲାଣି । ଉପରୋକ୍ତ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ଗୁଡ଼ିକର ତୁରନ୍ତ ପ୍ରତିକାର କରା ନଗଲେ ସାଂପ୍ରଦାୟିକ ତଥା ଜାତିଯାଣ ଶକ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ମୁଣ୍ଡ ଟେକି ଦେଶକୁ ଦିନେ ଖଣ୍ଡ ବିଖଣ୍ଡ କରାଇବାରେ ସଫଳ ହେବେ ।

ରାଜନୈତିକ ଧ୍ରୁବିକରଣ (Political Polarisation)

ତେବେ ଏପରି ଏକ ବିପଜ୍ଜନକ ଅବସ୍ଥାରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାର ଉପାୟ କ'ଣ ? ଏହାର ଏକମାତ୍ର ପ୍ରତିକାର ହେବ ସମାନ ଆଦର୍ଶ ଥିବା ସମସ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ମିଶ୍ରଣ । (Political Polarisation) ବ୍ୟକ୍ତି ବା ଦଳର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ରତାକୁ ଭୁଲି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ମିଶ୍ରଣ । ମିଳିତ ସରକାର ଆମ ଦେଶର ବାରଂବାର ବିପଦ ହେଉଛି ଏହା । ଏକାଧିକବାର ପରୀକ୍ଷିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ସେଥିରୁ ଆମର କିଛି ଶିକ୍ଷା ଲାଭ ନ କରିବା । ଏକ ପରିତାପର ବିଷୟ । ରାଜନୀତିକୁ ଯେଉଁମାନେ ବ୍ୟବସାୟ କରି ବସିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ବ୍ୟବସାୟିକ ପ୍ରରୋଚନାରେ ଭୁଲିଯାଇ ସେମାନଙ୍କୁ କ୍ଷମତାସାଧନ କରାଇବା କେତେଦୂର ସମୀଚିନ ତାହା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗୋଟିଏ ନାଗରିକ ବିଚାର କରିବା ଉଚିତ । ଯଦି ମାନବିକତା ତଥା ନୈତିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧ ଦେଶରୁ ଉଦ୍ଧୃତ ଯାଏ ଏବଂ କ୍ଷମତା ହିଁ କେବଳ ଧ୍ୟେୟ ହୁଏ, ତେବେ ଅର୍ଥ ଏବଂ ଗୁଣ୍ଡାମି ସବୁଥିରେ ନିଷ୍ଠୁର ମାଧ୍ୟମହେବ । ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଯେଉଁ ମହାନ ପରମ୍ପରା କାଳକାଳ ଧରି ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ପ୍ରତିପାଦନ କରି ପାରିଛି ତାହା ସବୁଦିନ ପାଇଁ ବିଲୟ ଘଟିବ ଏବଂ ତା ଛାନରେ ଏକ ନୂତନ ଧରଣର ଏକଚକ୍ରବାଦ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ ।

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ସୁଯୋଗ ସବୁବେଳେ ଆସେନାହିଁ । ତେଣୁ ଥରେ ସୁଯୋଗ ହୋଇଲେ ତାହା ପୁଣି ହସ୍ତଗତ କରିବା ସମୟ ସାପେକ୍ଷ ହୋଇଥାଏ । ୧୯୬୯ରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ପ୍ରଥମ ବିଭାଜନ ହୁଏ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳୀୟ ପ୍ରାର୍ଥୀ ପରାଜୟ ବରଣ କରନ୍ତି । ପରେ କଂଗ୍ରେସର ନ୍ୟସ୍ତ ସ୍ୱାର୍ଥ ଗୋଷ୍ଠୀ ସଂଗଠନ କଂଗ୍ରେସ ଗଠନ କରନ୍ତି ଓ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ (ଇ) ଗଠିତ ହୁଏ । ସେତେବେଳେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଶହଶହ ସଂଖ୍ୟାରେ ଥିବା ରାଜାମହାରାଜା ମାନଙ୍କ ଭରାକାଟ କରାଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେମାନେ ଉପଭୋଗ କରିଥିବା ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସୁଯୋଗରୁ ଏହି ପରାଜୟପୁଷ୍ଟ ଦଳମାନଙ୍କୁ ବଞ୍ଚିତ କରାଗଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ବହୁ ଦିନରୁ ପ୍ରଚଳିତ

ହୋଇ ଆସୁଥିବା ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ମଧ୍ୟ ଉଚ୍ଛେଦ କରାଯାଇ ଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟରେ ଭୂସଂସ୍କାର ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ କରାଯାଇ ଜମିର ମାଲିକାନା ପ୍ରକୃତ ଚାଷୀକୁ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ସମୟ ଥିଲା ଏକ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ସୁଯୋଗ । ସେତେବେଳେ ଆଦର୍ଶଗତ ସମତାଥିବା ଦଳଗୁଡ଼ିକର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକତ୍ରୀକରଣ ଅତି ସହଜରେ କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା । ସେହିପରି ଅନ୍ୟ ଦୁଇଟି ଦଳ ୧-ଚରମ ପକ୍ଷୀ (ବାମପକ୍ଷୀ) ୨-ନରମପକ୍ଷୀ (ରକ୍ଷଣଶୀଳ) ଏହିପରି ବ୍ରିଟିଶ ଡାକ୍ତାରେ ସମୁଦାୟ ତିନିଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇ ପାରିଥାନ୍ତା- ତାହୋଇଥିଲେ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବେ ଯେଉଁ ଅସ୍ଥିରତା ଦେଖା ଦେଇଛି ତା ଆଉ ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଯେଉଁ ବଳିଷ୍ଠ ନେତୃତ୍ୱ ଥିଲା ତାହା ସେ ଅତି ଅକ୍ଳେଶରେ କରିପାରି ଥାଆନ୍ତେ । ମାତ୍ର ବିଧିର ବିତମ୍ବନା ହେତୁ ତାହା ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ ଏବଂ ପରିଶୀମରେ ଆଜି ଆମେ ଦୁର୍ନୀତି, ଭ୍ରଷ୍ଟାଚାର, ସାଂପ୍ରଦାୟିକତା, ଆଞ୍ଚଳିକତା ପ୍ରଭୃତି ବିଭେଦର ଶୀକାର ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତୁ ଏବଂ ସବୁ ଦିଗରେ ଦେଶର ପ୍ରଭୃତ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇ ଭାରତ ଏକ ଉନ୍ନତ ଦେଶରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତା । ନାନାବିଧ ବିଭେଦ ହିଁ ଆମ ପ୍ରଗତିର ପରିପକ୍ଷୀ ।

ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ଓ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ

ଦେଶର ଅସ୍ଥିର ରାଜନୀତି ଏବଂ ବାରଂବାର ବର୍ଷେ ଦେଢବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଇ ଦେଶର ପ୍ରଭୃତ ଆର୍ଥିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟୁଥିବାର ଦେଖି କେତେ ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ପରିବେର୍ତ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରୁଛନ୍ତି ଓ ପତ୍ର ପତ୍ରିକାମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ଏ ସଂପର୍କରେ ଲେଖାମାନ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲାଣି । ବିଭିନ୍ନ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ହିଁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ବୋଲି ମନେହୁଏ । ଉପରୋକ୍ତ ଦୁଇପ୍ରକାର ଶାସନ ପ୍ରଣାଳୀ ମଧ୍ୟରେ ଅବଶ୍ୟ ମୌଳିକ ନୀତି ଏକ କିନ୍ତୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠାର ପ୍ରଣାଳୀରେ କିଛି ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଅଛି । “ *Government by the people for the people and of the people* ” ଏଥି ମଧ୍ୟରୁ By the people ବୋଧହୁଏ ସର୍ବଜନସମ୍ମତ ଏବଂ ଏଥିପାଇଁ ଏହାହିଁ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର । ତାପରେ for the people -ଏହା ହେଉଛି ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ । ତାପରେ of the people - ଏହା ହେଉଛି ଲୋକଙ୍କର ବା ଗଣ ନାମରେ ଜଣେ ଶାସନ କରିବା । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ବହୁଳ ଭାବରେ ଦେଖାଯାଏ ।

ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା

ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ପଦ୍ଧତିକୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ କହିବାର କାରଣ ହେଉଛି ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ନିର୍ବାଚିତ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ହିଁ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିର ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି । ଏହା ଗଣତନ୍ତ୍ର ବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ମନ୍ଦିର (Citadel of democracy) ନାମରେ ଆଖ୍ୟାୟିତ । ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ଏହିଠାରେ ହିଁ ନ୍ୟସ୍ତ । ଆମର ସମ୍ବିଧାନରେ ଭାରତ ବର୍ଷକୁ “ *Sovereign socialist secular democratic country* ” ବୋଲି ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି । ଏହାର ଅର୍ଥ ହେଉଛି ଭାରତ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ ସମାଜବାଦୀ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ର । ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ଏକ ନିଶ୍ଚିତ ଲୋକସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳରୁ ସାବାଜକ ଭୋଟରେ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆମ ଦେଶରେ ଦଳୀୟ ଶାସନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ଯେଉଁ ଦଳର ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ସଂଖ୍ୟାଧିକ ହୁଅନ୍ତି ସେହି ଦଳହିଁ ଶାସନଭାର ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି । ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଦଳର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ତାଙ୍କର ନେତା ନିର୍ବାଚନ କରନ୍ତି ଏବଂ ସେହି ନେତାହିଁ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ହୁଅନ୍ତି ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଓ ରାଜ୍ୟ ସ୍ତରରେ ହୁଅନ୍ତି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ । ପୁଣି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶାସନ ମୁଖ୍ୟ ହେଲେହେଁ ଏକାଏକା ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ନିଜ ହାତରେ ନ ରଖି ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିକୁ ବାଛି ବିଭାଗ ବଣ୍ଟନ କରନ୍ତି । ଏତଦ୍ୱାରା କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣ କରାଯାଏ । ଏବଂ ସମସ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ମିଶି ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଏକତ୍ରିତ ଭାବେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ମିଳିତଭାବେ ଉତ୍ତରଦାୟୀ ରହନ୍ତି । ଦେଶର ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇ ଶାସନ ସଂପର୍କୀୟ ସମସ୍ତ ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ତହିଁର ଲିପିବଦ୍ଧ କରାଯାଇଛି । ଆମ ସଂବିଧାନରେ ସର୍ବମୋଟ ୩୯୫ଟି ଧାରା ଓ ବହୁ ଉପଧାରା ମାନ ରହିଅଛି । ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ସଂବିଧାନ ସଂଶୋଧନ କରିବାର ମଧ୍ୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାମାନ ରଖା ଯାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ସୁଦ୍ଧା ବହୁବାର ସମ୍ବିଧାନ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇ ସାରିଲାଣି ।

ସେ ସମସ୍ତ ଆଇନ୍ ବା ଟିକସ ଲାଗୁ କରିବାର ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ତରରେ ଲୋକସଭା ଓ ରାଜ୍ୟସଭାରେ ତାହା ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ଗୃହୀତ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆଇନରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପ୍ରତିବର୍ଷ ଦେଶର ଆୟ ବ୍ୟୟ ବଜେଟ୍ ଆକାରରେ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟର ଉଭୟ ସଭାରେ ଆଲୋଚିତ ହୋଇ ଗ୍ରହଣ ନ କଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପଇସାଟିଏ ବି ଖର୍ଚ୍ଚ ହୋଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ସର୍ବନିମ୍ନ ତିନିଥର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ବା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ଗୁଡ଼ିକର ବୈଠକ ବସିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକସ୍ଥଳେ ତା'ରୁ ଅଧିକ ଥର ମଧ୍ୟ ବୈଠକ ବସିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ବୈଠକ ବସିଥିବାବେଳେ ଉଭୟ ସରକାରୀ ଓ ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ସଭ୍ୟଗଣ ସରକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ସ୍ପଷ୍ଟମିଆଦୀ ବା ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣକାରୀ ପ୍ରଶ୍ନ କରିଆରେ ପ୍ରଶ୍ନମାନ ପଚାରି ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ସଂପର୍କରେ ଜାଣିବାର ଅଧିକାର ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ମାନଙ୍କର ଅଛି । ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀମାନେ ଏ ସମସ୍ତ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଟକଳ ଓ ତଦାନୁସାରେ ଖର୍ଚ୍ଚଗୁଡ଼ିକର ତଦାରକ କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଅତିଚାର ଏଣ୍ଡ ଏକାଉଚେଣ୍ଟ ଜେନେରାଲ ଦ୍ଵାରା କରାଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକର ତ୍ରୁଟି ବିରୁଦ୍ଧମାନ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ବା ବିଧାନସଭା ମାନଙ୍କରେ ଉପସ୍ଥାପନ କରିବାର ବିଧି ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟ ଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ବା ବିଧାନସଭାର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟାରୀ କମିଟିମାନ ଗଠନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ରହିଛି । ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ଅନୁଧ୍ୟାନ ପାଇଁ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ବା ବିଧାନସଭାର ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟାରୀ କମିଟିମାନ ଗଠନ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ରଖା ଯାଇଛି । ଏ ସମସ୍ତହିଁ ଏକ ପ୍ରକୃତ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଶାସନର ବିଧି ବିଧାନ ।

ଭାରତୀୟ ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ନୂତନ ସଂବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହେବାପରେ ଲୋକସଭା ଅଧକ୍ଷ ସ୍ଵର୍ଗୀୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାଭେଲକର ଯାହାଙ୍କୁ ସଂସଦୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଜନକ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଏ ସେ ଯେଉଁ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇଥିଲେ ତାହା ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ମନେହୁଏ ।

"For real democracy one has to look not merely in the provision of the Constitution or the rules and regulations made for the conduct of business in the legislature, but one has to foster a real democratic spirit in those who form the legislature. If the fundamental is borne in mind it will be clear that through questions would be decided by majority, Parliamentary Government will not be possible if it is reduced to a mere counting of heads and hands. If lot are to go by majority we shall be fostering the seeds of fascism, violence and revolt."

ସ୍ବାଧୀନତା ପ୍ରସ୍ତି ପରେ ସଂବିଧାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସତ୍ତାରେ ଆମର ପୂର୍ବଜ ନେତୃବୃନ୍ଦ ବହୁ ଆଦର୍ଶ ଓ ଆଶା, ଉଚ୍ଚ ଆକାଂକ୍ଷା ରଖି ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରିଛନ୍ତି । ବ୍ରିଟିଶର ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ଓ ପ୍ରାଚୀନତମ ବୋଲି ଏହାକୁ ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ଜନନୀ ଆଖ୍ୟା ଦିଆ ଯାଇଛି । (Mother of the parillamentary system of Government.) ମାତ୍ର ବ୍ରିଟିଶର ଆମ ଭଳି କୌଣସି ଲିଖିତ ସମ୍ବିଧାନ ବା ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଉପଦେଶାବଳୀ ନାହିଁ । ମାତ୍ର ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଉଚ୍ଚ ପରଂପରା ଓ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗୁଡ଼ିକ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଗୁଡ଼ିକରୁ ଆମ ଦେଶ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସମୟରେ ଆଦର୍ଶ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି । ବ୍ରିଟିଶର ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରାଚୀନତମ ହେଲେହେଁ କିପରି ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ହୋଇ ପାରିଛି ସେ ସଂପର୍କରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଦାଦାଭାଇ ମାଲେଭକରଙ୍କ ମନ୍ତବ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ -

"Brillish Democracy functions efficiently and it is considered to be ideal parillamentary democracy in the world because of impersonal approach to all problems by members of common goal of the good of the country, the spirit of tolerance, mutual adjustment and compromise."

ଉପରୋକ୍ତ ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ସାଧାରଣତଃ ଆମର ସାଂସଦ ଓ ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଉଚିତ । ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ ହିଁ ଆମର ଅତୀତ ପରଂପରା ଶାସକର ଚରିତ୍ର ଓ ଗୁଣ ସଂପର୍କରେ ଆମକୁ ବହୁଶିକ୍ଷା ଦେଇ ଆସିଛି । ଆଜି ଆମେ ସ୍ଵାର୍ଥର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଆମର ପରଂପରାକୁ ଭୁଲିଯିବା ହେତୁ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟୁଅଛି । ତେଣୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶାତ୍ମବୋଧରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଅତଦୃଷ୍ଟି ଦେଇ ବିଚାର କଲେ ସାଂଘାତିକ ଅବସ୍ଥାରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ପାରିବୁଁ ବୋଲି ଆଶା କରାଯାଇପାରେ । ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଲୋକଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ତଥା ଅଭିଯୋଗମାନ ଅଧିକତାବେ ପ୍ରତିବିମ୍ବିତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ରହିଅଛି ।

ଭାରତ ଏକ ଦେଶ ଏବଂ ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସର୍ବମୋଟ ୨୫ଟି ରାଜ୍ୟ ତଥା ୭ଟି କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ମୂଳ ସଂବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ଶାସିତ ହେଉଅଛି ।

ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ -ଆମ ଦେଶ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହେବାପରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ହିଁ ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁଯାୟୀ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଛି । ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର ସହକାରୀ ଭାବରେ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପଦବୀର ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି ।

ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତାର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଅଧିକାରୀ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଏବଂ ତାଙ୍କ ନାମରେ ଦେଶ ଶାସନ ଚାଲିଥିଲେ ହେଁ ତାଙ୍କୁ କେବଳ ସାମ୍ବିଧାନିକ ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ରଖାଯାଇଛି । ତାଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ଗଠିତ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ସେ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରନ୍ତି-ତେଣୁ ପ୍ରକୃତ କ୍ଷମତାର ଅଧିକାରୀ ହେଉଛନ୍ତି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ । ତେଣୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭୋଟରେ

ନିର୍ବାଚିତ ନ ହୋଇ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ଓ ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭାକୁ ସାଧାରଣ ଭୋଟରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଆସିଥିବା ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କ ପରୋକ୍ଷ ଭୋଟରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ବହିଃ ଶତ୍ରୁ ଆକ୍ରମଣ ଅଥବା ବାହାରର ସେପରି କୌଣସି ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ଦେଖାଦେଲେ କର୍ମୀ ଆତ୍ମରକ୍ଷା କୌଣସି ଆପଦର ଆଶଙ୍କା ଉପୁଜିଲେ ଦେଶରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନକାରୀ ହୁଏ ଏବଂ ସେତେବେଳେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ ବହୁ ପରିମାଣରେ ବୃଦ୍ଧିପାଏ । ସେ ଭୂମି ଅବସ୍ଥା ଦେଖାଦେଲେ ସେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନକାରୀ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦେଇଥାନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ବା କେନ୍ଦ୍ର ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଦ୍ବାରା ମନୋନୀତ ରାଜ୍ୟପାଳମାନେ ସାମ୍ବିଧାନିକ ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରନ୍ତି । ରାଜ୍ୟର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସୁପାରିଶ କ୍ରମେ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟପାଳମାନଙ୍କର ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ଭଳି ସୀମିତ ଶାସନଗତ କ୍ଷମତା ରହେ । ରାଜ୍ୟରେ ବିଧାନ ସଭା ଭାଙ୍ଗି ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ଶାସନ କାରିହେଲେ ବିଧାନସଭାର ସମସ୍ତ ଦାୟୀତ୍ବ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟର ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ ରହେ । ନୂତନ ବିଧାନସଭା ଗଠନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ।

ସଂସଦୀୟ ଶାସନରେ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ

ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଓ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜରେ ସଂପର୍କ ଅତି ନିବିଡ଼ । ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ମୌଳିକ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀ କରଣ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର ନ କଲେ ଏବଂ ସେମାନେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଉନ୍ନୟନରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଅଙ୍ଗ ଏବଂ ଭାଗୀଦାର ବୋଲି ହୃଦୟଙ୍ଗମ ନ କଲେ ଉନ୍ନୟନ ମୂଳକ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକ ନିରର୍ଥକ । କେନ୍ଦ୍ର ଶାସନ କାହିଁ କେଉଁଠି ଯାଇ ଦିଲ୍ଲୀରେ ରାଜ୍ୟ ଶାସନ ରାଜ୍ୟ ରାଜଧାନୀରେ, ତେଣୁ ଜନସାଧାରଣ ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ବାସ କରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଶାସନ ସଂପର୍କରେ ଆସିବା ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସର୍ବନିମ୍ନ ଗ୍ରାମସ୍ତରରେ ଥିବା ଲୋକଙ୍କର ସୁବିଧା, ଅସୁବିଧା, ଆପତ୍ତି, ଅଭିଯୋଗଗୁଡ଼ିକରେ ନିଶ୍ଚିତ ତଥା ପ୍ରତିକାର ପାଇଁ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକରୀତିରେ ଏକ ସଂସ୍ଥାର ଆବଶ୍ୟକତା ଅବଶ୍ୟ ରହିଛି ଏଥିରେ କୌଣସି ଦ୍ଵିଧାନାହିଁ । ଏହି ସଂସ୍ଥା ହେଉଛି ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ । ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ଚାରିଟି ଖମ୍ବ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସେଗୁଡ଼ିକ ହେଲା ସର୍ବୋଚ୍ଚ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ, ତା ତଳକୁ ରହିଲା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନ ସଭା, ମଧ୍ୟରେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଏବଂ ଚତୁର୍ଥ ବା ସର୍ବନିମ୍ନ ହେଲା ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ବା ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତ ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ମୂଳଦୁଆ ଏହି ଚାରୋଟିସ୍ତମ୍ଭ ସୁଦ୍ଧା ହେଲେ ଶାସନ ସଠିକ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇପାରିବ ।

ଲୋକେ ତାଙ୍କ ନିଜଗ୍ରାମ ତଥା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଆର୍ଥିକ ଯୋଜନା ଉନ୍ନୟନ, ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ, ପରିବେଶ ପ୍ରକୃତିର ଉନ୍ନତି ପ୍ରତିବିଧାନରେ ଯେତେ ଭାଗ ନେଇପାରିବ ଯେତେ ନିକଟତମ ସଂପର୍କ ରକ୍ଷା କରି ପାରିବେ ସେମାନେ ସେତିକି ପରିମାଣରେ ନିଜକୁ ସରକାରଙ୍କ ଅଙ୍ଗ ଭଳି ମନେ କରିବେ ଏବଂ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ତତ୍ତ୍ଵଯାୟୀ ସଫଳ ହେବ ତଥା ଗଣତନ୍ତ୍ର ସେତିକି ସଫଳ ହେବ । ନିଶ୍ଚୟ ଜନସଂଖ୍ୟା ବିଶିଷ୍ଟ ଗୋଟିଏ ବା ଏକାଧିକ ଗ୍ରାମକୁ ନେଇ ଗ୍ରାମସଭା ବା ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଗଠିତ ହୁଏ । ସେହିପରି କେତେଗୁଡ଼ିଏ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତକୁ ନେଇ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ପ୍ରତିନିଧିଙ୍କୁ ନେଇ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଗଠିତ

ହୁଏ । ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଜିଲ୍ଲାପରିଷଦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିସ୍ତରରେ ସଭାପତି ତଥା ଉପସଭାପତି ପଦାବ ରହିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏ ସମସ୍ତ ସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ନିର୍ବାଚନ ହେବା ସହ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟ ଏବଂ ବିଧାନ ସଭା ଭଳି ଏମାନଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହେବାର ବିଧି ।

ସଂବିଧାନର ୨୪୩ ଧାରା ଓ କେତେକ ଉପଧାରା ଅନୁଯାୟୀ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜ ସଂପର୍କୀୟ କେତେକ ଉନ୍ନତି ଓ ସମୟ ସୀମା ଇତ୍ୟାଦି ଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସମୟରେ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଥିଲା । ପଞ୍ଚାୟତକୁ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଭଳି କେତେକ କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯାଇଥିଲେ ହେଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହା ଅତି ନଗଣ୍ୟ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ଭାରତରେ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟଗୁଡ଼ିକରେ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜକୁ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଉନ୍ନୟନ ତଥା ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ବହୁ ଅଧିକାର ଦିଆ ଯାଇଛି । ଏବେ କ୍ଷମତା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀ କରଣ ନାମରେ ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜକୁ ଯେଉଁ କ୍ଷମତା ଦିଆ ଯାଇଛି ତାହା କ୍ଷମତା ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣର ଏକ ପ୍ରହସନ ପରି ମନେହୁଏ । ଗ୍ରାମର ଆର୍ଥିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ (G.R.Y) ଗ୍ରାମ୍ୟ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ତଥା E.A.S. ବାବଦକୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ କେନ୍ଦ୍ର ତଥା ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଠାରୁ ମିଳେ ସେଥିରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ଯଥା ରାସ୍ତା ନିର୍ମାଣ, ସ୍କୁଲ ଗୃହ ନିର୍ମାଣ ବା ମରାମତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ପ୍ରଭୃତି ହୋଇଥାଏ । ତେଣୁ ନିଜ ଆୟରେ ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବା ପ୍ରଶ୍ନ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଉଠୁନାହିଁ । ଏବେ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦ ଗଠିତ ହେଲାପରେ Chairman ଓ Vice-Chairman ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ୟାହାଦେଇ ତଦନୁଯାୟୀ ଜରା, ଗତି ଓ ଘରଭଡା ଇତ୍ୟାଦି ଯୋଗାର ଦିଆଯାଉଛି । ଖାଲି ସେତକ ନୁହେଁ ଜିଲ୍ଲା ପରିଷଦର ସଭ୍ୟ, ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ସଭ୍ୟ ତଥା ସରପଞ୍ଚ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଜରାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଅଛି । କିନ୍ତୁ ଦେଶର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ ତଥା ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସମ୍ବିଧାନ ଅନୁସାରେ ପଞ୍ଚାୟତରାଜକୁ ଯେପରି ସଂପୃକ୍ତ କରିବା କଥା ସେ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକ୍ ଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହେଉନାହିଁ । ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟ ପୂର୍ବଭଳି ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଲଦି ଦିଆ ଯାଉଅଛି ଏବଂ ଲୋକେ ତାକୁ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟବୋଲି ଭାବି ପାରୁନାହାନ୍ତି । ତେଣୁ ପ୍ରତି କ୍ଷେତ୍ରରେ “ସରକାର କା ମାଲ ଦରିଆ ମୋଁ ଡାଲ” ନୀତି ଚାଲିଛି । କେନ୍ଦ୍ର ଏବଂ ରାଜ୍ୟ ସରକାରମାନେ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଓ ବୈଦେଶିକ ଗଣ ଆଣି ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । ପରଶାମରେ ଦେଶ କ୍ରମଶଃ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଗଣଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ପଡୁଛି ଅଥଚ ଉନ୍ନୟନ ଯଥାର୍ଥଭାବରେ ସାଧିତ ହେଉନାହିଁ ।

ପଞ୍ଚାୟତ ରାଜରେ ଦୁର୍ନୀତି

ପଞ୍ଚାୟତର ବଜେଟ ଖର୍ଚ୍ଚ ଓ ଉନ୍ନୟନ କେନ୍ଦ୍ରର ସାହାଯ୍ୟ ଓ ରଣ ହୋଇଥିବାରୁ ତାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣର ନିୟମ କାନୁନ୍ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଥିବାରୁ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଗ୍ରହାଚାର ଅଧିକ ପରମାଣରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଏଥିରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ବିଶେଷ ଭାବରେ କ୍ଷମତାସୀନ ଦଳଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁ ଦେଶ ଆର୍ଥିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିବା ସାଥ୍‌ସାଥ୍ ଆଞ୍ଚଳିକ ବୈଷମ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି । ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ପାଇଁ ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ ଯେଉଁ ସବୁ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଛି ତାକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ଠିକାଦାର ନିଯୁକ୍ତି ନ କରି ବିଭାଗୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରିତା ଉପରେ ଜୋର ଦିଆଯାଉଛି । ଏହାର ପରିଣାମରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତି ଚେୟାରମେନ୍, ବି.ଡି.ଓ. ଓ ବୁକମାନଙ୍କରେ ଥିବା କନିଷ୍ଠ ଇଞ୍ଜିନିୟର, ଅନେକ ସ୍ଥଳରେ ସଂପୃକ୍ତ ବିଧାୟକ ସହ କେତେକ ବେନାମା ଠିକାଦାର ହିଁ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି । ବିଶେଷ କରି ଯୋଜନାକୁ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ୮ମ ଯୋଜନା କାଳରେ ସାଧାରଣ ଲୋକଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଦ୍ରୁତ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଜବାହର ରୋଜଗାର ଯୋଜନା, E.A.S. ଯୋଜନା, ନିଯୁକ୍ତ କୃପ ଯୋଜନା ନାମରେ ସିଧା ସଳଖ ବୁକମାନଙ୍କୁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ପୁଣି ଏ ବାବଦ ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାରେ ଟେଣ୍ଡର ନ ମାଗି ବୁକମାନେ ନିଜ ବିଭାଗ ଜରିଆରେ କାମ କରବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲା । ପ୍ରତି ବୁକରେ ଜଣେ ବା ଦୁଇଜଣ ମାତ୍ର କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀ ନିଯୁକ୍ତି ଅଛନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ପକ୍ଷରେ ଏତେ ଟଙ୍କାର କାର୍ଯ୍ୟ ତଦାରଖ କରି ଠିକ ଭାବରେ ପରିଚାଳନା କରିବା ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଏମାନଙ୍କ ଦାୟିତ୍ଵରେ ଏତେ ପରିମାଣର ଅର୍ଥ ଛାଡ଼ି ଦିଆ ଯିବାରୁ ସେମାନେ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ନେଇ ବ୍ୟାଙ୍କରେ ନିଜ ନାମରେ ଜମା କରିଦେଲେ ଏବଂ ସେ ବାବଦ ସୁଧ ମଧ୍ୟ ନିଜେ ନେଇଗଲେ । ପୁଣି ବିଭାଗ ନାମରେ ନିଜ ଇଚ୍ଛାମତେ ଉଚ୍ଚ ହାରର କମିଶନ ନେଇ ଠିକାଦାର ନିଯୁକ୍ତ

କରି ତାଙ୍କରି ଦ୍ଵାରା କାମ କରାଇଲେ । ନିଜେ କାମ ତଦାରଖ କଲେ ଏବଂ ଶେଷରେ ସେଇମାନେ ହିଁ Check measurement କଲେ । ଠିକାଦାରକୁ କାମ କରାଇ ସେଥିରୁ ନିଜର ଅଂଶ ପାଇବାର କିଛି ଅସୁବିଧା ରହିଲା ନାହିଁ । ପୁଣି ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୌଣସି କାମ ନ କରି ମଧ୍ୟ ଠିକାଦାର, କନିଷ୍ଠ ଯନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ବି.ଡି.ଓ. ତିନିଜଣଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଣାରେ ପୂରା ଅର୍ଥ ଆମ୍ବସାର୍ କରିଦିଆ ଯାଇଛି । ଏମାନଙ୍କ ଉପରିସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ, ଜିଲ୍ଲାପାଳ ଏବଂ ଉପଜିଲ୍ଲାପାଳମାନେ ସେମାନଙ୍କର ମାସିକ ପ୍ରାପ୍ୟ ପାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଯୋଜନାନୁପାତିକ ପ୍ରାପ୍ୟ ମଧ୍ୟ ପାଇରଲେ । ସମସ୍ତେ ବୃତ୍ତପାତ ନାରବ ରହିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ପରେ ପଞ୍ଚାୟତ ସମିତିର ଚେୟାରମେନ୍, ସଂପୃକ୍ତ ବିଧାୟକ ଏବଂ ସର୍ବୋପରି ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁମାନେ ଜନପ୍ରତିନିଧିଭାବେ ଲୋକଙ୍କ ପକ୍ଷରୁ ଜଗୁଆଳୀ ତଥା ତଦାରଖ କରିବାର ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କରିଛନ୍ତି ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଯେ ଯାହାର ପଦବୀ ଅନୁସାରେ ନିଜ ନିଜର ଭାର ଭଠାଇ ନେଲେ । ଲୋକଙ୍କର ଭୟଭୀତ ହେଉ ବା ନ ହେଉ ସେଥିପ୍ରତି କାହାରି ଦୃଷ୍ଟିନାହିଁ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ବିଭାଗୀୟ ଭୟଭୀତ ଯୋଜନା ଯଥା P.W.D ମଧ୍ୟମ ଓ କ୍ଷୁଦ୍ର ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା, ଗ୍ରାମ୍ୟ ନିର୍ମାଣ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟ (R.D.C.) ତଥା ଇଠା ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ଗୁଡ଼ିକରୁ ମଧ୍ୟ ଭକ୍ତିନିୟମର ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବିଭାଗୀୟ ସଚିବ ତଥା ମନ୍ତ୍ରୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜ ନିଜର ଅଂଶ ପାଇବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ ।

ଏପରି ଭୟଭୀତ କାର୍ଯ୍ୟ ହେଉନଥିବା ଶିକ୍ଷା, ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ତଥା ରାଜସ୍ଵ ଭଳି ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକର ତ ଏପରି ରୋତିଏ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ରୋଜଗାର କିଛି ନାହିଁ । ତେବେ ସେମାନେ କ'ଣ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ମନମାରି ବସି ରହୁଛନ୍ତି । ନା ସେମାନେ ଏମାନଙ୍କଠାରୁ ଆହୁରି ବେଶି ଚତୁର । ଏମାନେ ଯେପରି ଭାବରେ ଆମ୍ବସାଦର ପକ୍ଷା ଧରିଛନ୍ତି ତଦ୍ଵାରା ହୁଏତ କେତେକେତେ ଆପଦର ଆଶଙ୍କା ଉପଜିପାରେ ମାତ୍ର ଶିକ୍ଷା ତଥା ସ୍ଵାସ୍ଥ୍ୟ ବିଭାଗମାନେ ଯେଉଁ ପକ୍ଷା ଅବଲମ୍ବନ କରୁଛନ୍ତି ସେଥିରେ ସେପରି ଆପଦର ଆଶଙ୍କା ନାହିଁ । ଏମାନେ ନିଯୁକ୍ତି, ବଦଳୀ (Transfer) ପୁଣି ବଦଳୀ ଆଦେଶକୁ ସ୍ଵଗତ କରି ଏପଟ ସେପଟ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଏତେ ବେଶି ଲୋକଗାର କରୁଛନ୍ତି ଯେ ଏମାନେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚପି ରଲେଣି । ଆକାଶରେ ଯେପରି ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଚନ୍ଦ୍ର, ତାରା, ଗ୍ରହ, ନକ୍ଷତ୍ରମାନେ ପରସ୍ପରକୁ ଏକ ଅଦୃଶ୍ୟ ମାଧ୍ୟାକର୍ଷଣ ଶକ୍ତିଦ୍ଵାରା ଗଣାଗଣି ହୋଇ ରହିଛନ୍ତି ସେହିପରି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗୀୟ ଜଗତରାମାନେ ମଧ୍ୟ ତଳୁ ଉପର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏବଂ ସାଂସଦ, ବିଧାୟକ ତଥା ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ସହ ପରସ୍ପର ଛଦାଛନ୍ତି ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ସବୁ ଅଦୃଶ୍ୟ ହୋଇ ଯାଇଥିବାର ମନେହୁଏ । ଜନ ସାଧାରଣ ଯେ ମୂଢ଼, ତାଙ୍କରି ଲୋଟରେ ସରକାର ତଳେ ସେକଥା ଭୁଲିଗଲେ ଚଳିବ ନାହିଁ । ଲୋଟ ବେଳ ଆସିଲେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ଅର୍ଥ ଖସାଇ ନିଅନ୍ତି ତାହା ଏହି ଭଳି ଦୁର୍ନୀତିଭଳି ଧନର ବିୟଦଂଶ ମାତ୍ର । ଯାହା ମନେହୁଏ ସବୁଦିନେ ଯେପରି ଟେଣ୍ଡାର ମାଧ୍ୟମରେ ଠିକାଦାରଙ୍କ କରିଆରେ କାମ

ହେଉଥିଲା ସେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରା ଯାଇଥିଲେ ଏତେ ପରିମାଣରେ ଦୁର୍ନୀତି ହୁଅନ୍ତା ନାହିଁ । ଯୋଜନା ନାମରେ ସରକାର ରଣ କରି ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଯେଉଁ କାମ କରୁଛନ୍ତି ତାର ସୁଫଳ ମିଳିବ । ପରିବର୍ତ୍ତେ ଦେଶ ରଣ ଭାରରେ ବୁଡ଼ିଯିବାକୁ ବଢ଼ିଲାଣି । ଯେତେବେଳେ ଆୟ ଅପେକ୍ଷା ରଣର ସୁଧ ପରିମାଣ ବଢ଼ିଯିବ ସେତେବେଳେ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତି ଭୁସ୍ତୁତି ପଡ଼ିବ ଏବଂ ଦେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଦୁଆଳିଆ ହୋଇଯିବ । ଅବଶ୍ୟ ଦେଶର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ରଣ କରି ଯୋଜନାରେ ଖଟାଇବାକୁ ପଡ଼ିବ ମାତ୍ର ଯୋଜନା ବ୍ୟୟ ଏପରି ହେବା ବିଧେୟ ଯେଉଁଥିରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧିପାଇ ଦେଶର ଅର୍ଥନୀତିକୁ ଦୃଢ଼ କରିପାରିବ । ତା ନକରି ସ୍ୱାର୍ଥ କୈନ୍ଦ୍ରିକ ହୋଇ ଦୁର୍ନୀତି କରିବାର ମନୋବୃତ୍ତି ରହିଲେ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା ସାଂଘାତିକ ହୋଇ ପଡ଼ିବ । ଏବେ ଏ ସମସ୍ତ ବିଷୟ ସମୀକ୍ଷା କରିବାର ବେଳ ଆସିଛି । ଏ ଦିଗରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଜନମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇବା ଉଚିତ ଏବଂ ପଞ୍ଚାୟତରାଜ, କିଲ୍ଲାପରିଷଦକୁ ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଉନ୍ନୟନ ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷମତାର ପୂର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରଦାନ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ଓଡ଼ିଶାକୁ ଅନ୍ୟ ରାଜ୍ୟ ଭଳି ହସ୍ତାନ୍ତରିତ ହେବାର ସ୍ଥିର ହେଲାଣି । ଫଳାଫଳ ସେତେବେଳେ ଜଣାଯିବ ।

ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ (Presidential System of Govt.)

ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ପାଇଁ ଆମେରିକାର ପ୍ରଭାବ ଯେପରି ବିଶ୍ୱର କେତେକ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପଡ଼ିଛି ସେହିପରି ସଂସଦୀୟ ଶାସନର ପ୍ରଭାବ ସାଧାରଣତଃ ପୂର୍ବତନ ବ୍ରିଟିଶ ଅଧିକୃତ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ପଡ଼ିଥିବାର ଦେଖାଯାଏ । ଆମେରିକାରେ ପ୍ରଚଳିତ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ପ୍ରମୁଖ ଶାସନ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଅବଶ୍ୟ ଉଭୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେଲେହେଁ ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିକ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି ମୂଳକ ମନେହୁଏ । ମାତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବିଶ୍ୱରେ ଅଧିକ ଲୋକପ୍ରିୟ ହୋଇ ପାରିଛି ତାର କାରଣ ଏ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଧିକ ସରଳ ଓ ସହଜ । ଆମେରିକା ମଧ୍ୟ ଦିନେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନାଧୀନ ଥିଲା ଏବଂ ଭାରତ ଭଳି ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ କରି ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନରୁ ମୁକ୍ତ ହୋଇ ଏବେ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଧନୀ ଓ ମାନି ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ ହୋଇ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ପରିଚାଳନା କରି ପାରୁଛି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଅର୍ଥ ବଳରେ କୁବେର ଭଳି ସମସ୍ତ ବିଶ୍ୱକୁ ନିଜ ଅଭିଆରରେ ରଖି ପାରିଛି । ବୈଜ୍ଞାନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ଉନ୍ନତି ସାଧନ କରି ନୂତନ ତଥ୍ୟମାନ ଆବିଷ୍କାର କରିବା ସହ ଅତି ଉନ୍ନତ ମାରଣାସ୍ତ୍ର ମାନ ଆବିଷ୍କାର କରି ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ମାତ୍ର କେତେଟି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ଧ୍ୱଂସ କରି ପାରିବାର ଶକ୍ତି ମଧ୍ୟ ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଛି ।

ଆମେରିକାରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କର ନିର୍ବାଚିତ ଏବଂ ମନୋନିତ ସଭ୍ୟମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ଇଲେକ୍ଟୋରାଲ କଲେଜ ଗଠିତ ହୁଏ । ସେମାନଙ୍କର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭୋଟରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ନିର୍ବାଚିତ ହୁଅନ୍ତି । ଆମେରିକାର ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟକୁ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଭୋଟ ଦେଇ କେବଳ ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚିତ କରାନ୍ତି । ଆମ ଦେଶରେ ଯେପରି ନିର୍ବାଚିତ ସଭ୍ୟମାନେ ହିଁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଛାନ ପାଆନ୍ତି ଆମେରିକାରେ ସେପରି ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ ନାହିଁ । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ବିଭିନ୍ନ ବିଷୟରେ ବିଶାରଦ ବା ପ୍ରବାଣ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟର ବାହାର ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ସେକ୍ରେଟାରୀ ଭାବେ

ନିଯୁକ୍ତି ପ୍ରଦାନ କରନ୍ତି । ସେଠାକାର ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ସେକ୍ରେଟାରୀ ପାଇଁ ଯାହା ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରତିନିଧି ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ନାହିଁ । ମାତ୍ର ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର । ଆମ ଦେଶର ସଂବିଧାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁଯାୟୀ କେବଳ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧି ହିଁ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିକାରୀ ହୁଅନ୍ତି ଏବଂ ସଂଖ୍ୟାଧିକତାର ନେତା ହିଁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ବା ରାଜ୍ୟ ମାନଙ୍କରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦବୀର ଅଧିକାରୀ ହେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ପୁଣି ଶାସକଦଳ ସଂଖ୍ୟାଧିକତା ହରାଇଲା ମାତ୍ରେ ଶାସନ କ୍ଷମତାରୁ ବହିର୍ଭୂତ ହୁଅନ୍ତି । ବିଗତ କେତେବର୍ଷ ଧରି କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ତଥା କେତେକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ମଧ୍ୟ ନାନା ପ୍ରକାର ବିଶ୍ୱେକ୍ଷକ ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପତ୍ତି ସରକାର ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ହରାଇବା ଫଳରେ ସରକାର ପୂରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ କାଳ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାଇ ପାରୁନାହାନ୍ତି । ବାରଂବାର ବର୍ଷେ ଦେଇବର୍ଷ ବ୍ୟବଧାନରେ ନିର୍ବାଚନ ହେବା ଫଳରେ ଅଯଥା ଦେଶର ବ୍ୟୟଭାର ବଢି ଚାଲିଛି ଓ ଦେଶକୁ ଅର୍ଥନୈତିକ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡୁଛି । ତେଣୁ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ଚିନ୍ତାଶୀଳ ବ୍ୟକ୍ତି ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତିବଦଳରେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରିବାକୁ ମତ ପ୍ରକାଶ କଲେଣି । ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଏପରି ବାରଂବାର ଦେଶକୁ ନିର୍ବାଚନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡନ୍ତା ନାହିଁ ବୋଲି ସେମାନଙ୍କର ଯୁକ୍ତି ।

ଦେଶର ଯେତେ ଅର ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନ ହୋଇଣି ସେଥିରେ କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦଳ ପ୍ରତି ଜନାଦେଶ ମିଳୁ ନଥିବାରୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ କେବଳ କ୍ଷମତା ହସ୍ତଗତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନେଇ ବିଭିନ୍ନ ଦଳରୁ ସଭ୍ୟ ସଂଗ୍ରହ କରି ଏକ ମିଳିତ ସରକାର ଗଠିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଭିନ୍ନ ମତାବଳୟୀ ଦଳର ଏକତ୍ର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଠିକ ଭାବରେ ହୋଇପାରୁନାହିଁ-ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜ ନଜିର ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ରହୁଥିବାରୁ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ଦେଶର ଉନ୍ନୟନ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯାଇ ପାରୁନାହିଁ । ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷା ହୋଇ ନ ପାରିବା କାରଣରୁ ଗୋଟିଏ ଦଳ ସରକାରରୁ ଓହରି ଗଲାପରେ ସରକାର ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ହୋଇ ରାଜ୍ୟାତ୍ମକ ହେଉଛି । ଅନ୍ୟ କୌଣସି ବିକଳ ପଛା ନ ପାଇ ପୁଣି ମଧ୍ୟବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନ କରାଯାଉଛି ।

ସାଧାରଣତର ମୌଳିକବାଦୀ (Fundamentalist) ମାନେ ହିଁ ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ବା ନ ହୋଇ ପାରିଲେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିମୁଖ୍ୟ ଶାସନର ପକ୍ଷପାତୀ । ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ହିନ୍ଦୁତ୍ୱ ତଥା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ଚିନ୍ତାଧାରାର ଉପାସକ ହୋଇଥିବାରୁ ଏମାନେ ରାଷ୍ଟ୍ରପତି ମୁଖ୍ୟ ଶାସନର ପକ୍ଷପାତୀ । ମାତ୍ର ଆମ ଦେଶରେ ବହୁ ବାଧାବିଘ୍ନ ସତ୍ତ୍ୱେ ତଥା ଖର୍ଚ୍ଚ ବହୁଳ ବାରଂବାର ନିର୍ବାଚନ ଜନିତ ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକଟିତ ହେଉଥିଲେ ହେଁ, ସାଧାରଣ ବୁଦ୍ଧିଜୀବୀ ଲୋକେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଅଧିକ ଆକୃଷ୍ଟ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ୧୯୭୫ରେ ଭୂତପୂର୍ବ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ସାମୟିକ ଭାବେ ପ୍ରବର୍ତ୍ତିତ ଜରୋରୀ ଅବସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ଲୋକଙ୍କ ମୌଳିକ ଅଧିକାର କ୍ଷୁଣ୍ଣ କରିବାର ଫଳ ସ୍ୱରୂପ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରବର୍ତ୍ତୀ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାତା ହେବା ଦେଶବାସୀଙ୍କର ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଦୃଢ଼ ଆଶ୍ୱା ପ୍ରତିପାଦନ କରେ ।

ଗଣତନ୍ତ୍ର ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ଏକ ପ୍ରଧାନ ଅଙ୍ଗରୂପେ ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ ହିଁ ରହି ଆସିଛି । ରାଜତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲେହେଁ ରାଜା ନିଜ ଦରବାରରେ ଦେଶର ବିଶିଷ୍ଟ ଜ୍ଞାନୀ, ରଷି, ମହର୍ଷି ପ୍ରଭୃତିଙ୍କୁ ନିଜର ଉପଦେଷ୍ଟାଭାବରେ ବିଶେଷ ସ୍ଥାନ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ ହିଁ ରାଜାଙ୍କର ମୁଖ୍ୟ ଧ୍ୟେୟଥିଲା । ପ୍ରଜାରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ରାଜା ନିଜର ସୁଖ ସ୍ବାଛନ୍ଦ୍ୟ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେବାକୁ ପଛାନ୍ତୁପଦ ହେଉ ନଥିଲେ । ପୁରାଣ ଯୁଗର ରାଜା ହରିଶ୍ଚନ୍ଦ୍ର, ମର୍ଯ୍ୟାଦା ପୁରୁଷରୋମ ରାଜା ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଏହାର ଉକ୍ତ୍ତ୍ୱ ଉଦାହରଣ । ତେଣୁ ସ୍ବାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ସମୟରେ ରାମରାଜ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାଥିଲା ଆମର ଧ୍ୟେୟ ଯେଉଁ ରାଜାଙ୍କ ରାଜ୍ୟରେ ମଣିଷତ ଦୂରର କଥା ଭିତର ପ୍ରାଣୀ ସାମାନ୍ୟ କୁକୁରର ଅଭିଯୋଗ ଶୁଣି ତାକୁ ମଧ୍ୟ ନ୍ୟାୟ ବିଚାର ମିଳିବାର ନଜାର ଆମ ପୁରାଣମାନଙ୍କରେ ଦେଖାଯାଏ । ରାଜ୍ୟର ରାଜା ଜଣେ ଉଚ୍ଚ ଚରିତ୍ରବାନ୍ ଓ ଆଦର୍ଶସ୍ଥାନୀୟ ବ୍ୟକ୍ତି ହୁଅନ୍ତି, ଯାହାଙ୍କର ଆଦର୍ଶ ଅନ୍ୟମାନେ ଅନୁସରଣ କରନ୍ତି । ତେଣୁ ଆମ ସଂସ୍କୃତିରେ ରାଜାଙ୍କୁ ଦେବତାର ସ୍ଥାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା, “**ମହତା ଦେବତା ହେୟଷା ନର ରୂପେଣ ତିଷ୍ଠତି, ପ୍ରଜା ସୁଖେ ସୁଖଂ ରାଜଃ - ପ୍ରଜାନାଂ ଚ ହିତେ ହିତଂ ।**” ପ୍ରଜାଙ୍କ ସୁଖରେ ହିଁ ରାଜାଙ୍କର ସୁଖ ଏବଂ ପ୍ରଜାଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ହିଁ ରାଜାଙ୍କର ମଙ୍ଗଳ ଏହାଥିଲା ରାଜ ଧର୍ମ । କୌଣସି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜା ସ୍ୱେଚ୍ଛାଚାରୀ ହେଲେ ପ୍ରଜାପୁଞ୍ଜ ତାର ବିଚାର କରି ତାଙ୍କୁ କ୍ଷମତାରୂପ କରି ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ବସାଉଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଦେଶର ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଏ ଦେଶ ପରିବ୍ରାଜଣରେ ଆସି ଏଠାକାର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା, ଆଚାର, ବ୍ୟବହାର, ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ବିଜ୍ଞାନ, କାରିଗରୀ କୌଶଳ ସଂପର୍କରେ ବହୁତଥ୍ୟ ଲିପିବଦ୍ଧ କରିଯାଇଛନ୍ତି । ଏ ସବୁରୁ ଏ ଦେଶର ଗଣତନ୍ତ୍ରର ମୂଳଦୁଆ ସ୍ପଷ୍ଟ ତଥା ଜନତାର ଗଣତନ୍ତ୍ର ପ୍ରତି ଆଦର ଥିବାର ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ ।

ଜନାଦେଶ

ଭାରତବର୍ଷ ଏକ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଭାଷା, ଧର୍ମ ତଥା ସଂସ୍କୃତିର ସମ୍ମିଳିତ ଦେଶ । ଏ ସବୁ ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଏକତା ପ୍ରକାଶ ପାଇଥିବା ଦେଶ ଯାହାର ପଟାନ୍ତର ବିଶ୍ୱରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ବହୁ ପୁରାକାଳରୁ ଭାରତ ଏକ ଭବ ଆଦର୍ଶ ସଂପନ୍ନ ଦେଶଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ଆସିଛି । ଲୋକ ଚିରନ୍ତର ମହନୀୟତା, ମାନବବାଦର ଉତ୍କର୍ଷ, ସହନଶୀଳତା ଭାରତର ବୈଶିଷ୍ଟ୍ୟ । ଦିନେ ଏ ଦେଶ ଧନଧାନ୍ୟ ଭରା ଏକ ବିଭବଶାଳୀ ଦେଶ ଭାବରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରି ପାରିଥିଲା । ଅଳ୍ପ ବିଶ୍ୱର ବରିବଶାଳୀ ଦେଶବାସୀ ଅୟସପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ଯାପନ କରିବାରେ ବ୍ୟସ୍ତ । ରମଣୀର ପ୍ରେମ, ମାଦକତା ବିଚାର ଜୀବନଯାପନକୁ ନିଜର ଧ୍ୟେୟ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ମାତ୍ର ଅଗଣିତ ସଂପଦ, ମୋତି, ମାଣିକ୍ୟ ପ୍ରଭୃତିରେ ଭରପୂର ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଭାରତୀୟ ଜୀବନର ମହତ୍ୱଥିଲା ତ୍ୟାଗରେ, ଭୋଗରେ ନୁହେଁ । ସମସ୍ତଙ୍କ ପ୍ରତି ସମତାବ ଓ ସମାନ ନ୍ୟାୟଥିଲା ଦେଶର ଆଦର୍ଶ । ତେଣୁ ଭାରତକୁ ଦେବଭୂମି ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଦେବତାମାନେ ମଧ୍ୟ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମାନବ ଜୀବନ ଉପଭୋଗ କରିବାକୁ ମର୍ତ୍ତ୍ୟକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସି ଏଠାରେ ଜନ୍ମଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । “**କାହିଁ ବନ୍ଧୁତା କାହିଁ ପ୍ରେମ ସୁନ୍ଦର-ଯାର ପ୍ରାପତ ଯୋଗୁଁ ଦେବତା ନର ।**”

ମାତ୍ର “**କାଳସ୍ୟ କୁଟିଳା ଗତିଃ**” — କାଳଚକ୍ରର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଏ ଦେଶର ଭାଗ୍ୟ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିଲା । ବୈଦେଶିକମାନେ ଆକ୍ରମଣ କରି ଏ ଦେଶରେ ନିଜ ନିଜର ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଚଳାଇଲେ । ଶହ ଶହ ବର୍ଷଧରି ବୈଦେଶିକ ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ରହିବା ଫଳରେ ସ୍ୱକାୟ ପରଂପରା ବିସ୍ମୃତି ଗର୍ଭକୁ ଚାଲିଗଲା । କ୍ରମେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଂସ୍କୃତିର ପ୍ରଭାବରେ ନିଜର ଗୌରବ ହରାଇ ଏକ ପରାଜୟପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନଯାପନ କଲା । କ୍ରମେ ସମୟର ଗତି ଅନୁସାରେ ଭାରତର ମହାକାଶରେ ଏକ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଜ୍ୟୋତିଷ୍ଟ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହୁଏ । ନିଜେ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ମହନୀୟ ଆଦର୍ଶରେ ଉଦ୍‌ବୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଭାରତର ଜନତାକୁ ଜାଗ୍ରତ କରାଇଲେ । ତାଙ୍କ ଆଦର୍ଶରେ ଦୀକ୍ଷିତ

ହୋଇ ବ୍ରିଟିଶ କବଳରୁ ଦେଶକୁ ମୁକ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଦେଶବାସୀ ପ୍ରାଣପାତ ଉଦ୍ୟମ ଚଳାଇଲେ । ଅହିଂସ ଅସ୍ତ୍ର ଧାରଣ କରି ପ୍ରବଳ ପରାକ୍ରମୀ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ବିରୁଦ୍ଧରେ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ବିଜୟୀ ହୋଇ ଭାରତକୁ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ସମାଜବାଦୀ ରାଷ୍ଟ୍ରରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ ସମର୍ଥହେଲେ ।

ସ୍ବକୀୟ ସମ୍ବିଧାନ ପ୍ରଣୀତ ହୋଇ ବିଗତ ୧୯୫୦ ମସିହାଠାରୁ ସାବାଳକ ଭାବରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ର ଶାସନ ଏ ଦେଶରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲିଆସୁଛି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଆଦର୍ଶରେ ଅନୁପ୍ରାଣିତ ହୋଇ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ସ୍ବାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ମୁଖ୍ୟ ଅଂଶ ଗ୍ରହଣ କରିଥିବାରୁ ପ୍ରଥମ ସର୍ବସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ଏହି ଦଳହିଁ ସର୍ବାଧିକ ଜନାଦେଶ ଲାଭକରି ଶାସନଭାର ଗ୍ରହଣ କରେ ଏବଂ ଦେଶର ବରେଣ୍ୟ ନେତା ପଣ୍ଡିତ ଜବାହରଲାଲ ନେହେରୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ବରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୁଏ । ଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ନିରବଚ୍ଛିନ୍ନ ଭାବରେ ୧୯୭୭ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଚାଲେ । ଏହି ୩୦ ବର୍ଷର ଶାସନ କାଳରେ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଦେଶରେ ବିଭିନ୍ନ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ହାସଲ କରାଯାଇ ପାରିଛି । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟ, ଗମାନଗମନ, କୃଷି, ଜଳସେଚନ, ଶିଳ୍ପ, କାରିଗରୀ, ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗରେ ପ୍ରଭୃତ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇ ପାରିଛି । ମୋଟ ଉପରେ ଆଜି ଦେଶ ମାତୃକାର ଯେଉଁ ରୂପ ଆମର ଦୃଷ୍ଟି ଗୋଚର ହୁଏ ତାହା ଏହି ସମୟ କଂଗ୍ରେସ ସରକାରଙ୍କ ଅବଦାନ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ ।

୧୯୭୭ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମେ ଦେଶରେ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୁଏ ମାତ୍ର ଏ ସରକାର ପୂରା ପାଞ୍ଚବର୍ଷ ସମୟ ଶାସନ ଚଳାଇବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହୁଏ । କେବଳ ଏଇ ଥରକ ନୁହେଁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଯେତେବେଳେ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଶାସନ ଅଭିଧାର କରିଛି ପ୍ରତିଥର ହିଁ ଏହି ଦଶା ଭୋଗିବାକୁ ପଡିଛି - କେତେବେଳେ ଦୁଇବର୍ଷରୁ ଅଢେଇବର୍ଷ ତ ପୁଣି କେତେବେଳେ ମାତ୍ର ଦେଇବର୍ଷ ଏବେ ପୁଣି ମାତ୍ର ତେରମାସ ଭିତରେ ଏ ସରକାରମାନଙ୍କର ପତନ ଘଟିଛି ତଥା ଦେଶକୁ ଅଧିଆ ବ୍ୟୟଭାର ବହନ କରିବାକୁ ପଡିଛି । କଂଗ୍ରେସ ବ୍ୟତୀତ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ଶକ୍ତିଶାଳୀ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ନଥିଲା । କ୍ରମେ କୌଣସି କାରଣରୁ ସ୍ବାର୍ଥରେ ଆଞ୍ଚ ଆସିବାରୁ ଦଳପ୍ରତି ଅସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରି ଦଳରୁ ବାହାରି ଆସି କିଛି ଲୋକଙ୍କୁ ଏକତ୍ରିତ କରି ଏକ ନୂଆ ଦଳ ଗଠନ କଲେ । ଏହିପରି ଭାବରେ ସେ ଦଳ ପୁଣି ବିଭାଜିତ କରି ଏକ ନୂଆଦଳର ସୃଷ୍ଟି ହେଲା । ଏପରିକି ଜଣେ ଦୁଇଜଣ ମାତ୍ର ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ମଧ୍ୟ ନୂତନ ଦଳ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ମାତ୍ର ଏହିପରି ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ପତନ ପରେ ଯେତେବେଳେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସରକାରକୁ ଆସିଛି ସେ ପୂରା ସମୟ ଶାସନ କ୍ଷମତାରେ ରହି ପାରିଛି । ୧୯୯୧/ ୯୨ରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନରସିଂହ ରାଓଙ୍କ ସରକାର ସଂଖ୍ୟାନ୍ୟୁନ ହୋଇ ମଧ୍ୟ ଶାସନ କ୍ଷମତାରେ ରହିଲେ ଏବଂ ପରେ ପରେ ତାଙ୍କ ସରକାର ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଦଳରେ ମଧ୍ୟ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଲା । ମାତ୍ର ଏହି ସମୟରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର

ବିରୁଦ୍ଧରେ ବହୁ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗମାନ ଆଗତହେଲା ଏପରିକି ସ୍ୱୟଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗମାନ ଆସି ସେଗୁଡ଼ିକର ବିଚାର ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ଅଦାଲତରେ ଦାଖଲ କରାଗଲା । ଏସବୁ ଘଟଣା କଂଗ୍ରେସର ଗୌରବମୟ ଇତିହାସରେ ଏକ କଳଙ୍କର ଅଧ୍ୟାୟ ସୃଷ୍ଟିକଲା ।

ଏବେ ନିର୍ବାଚନର ଫଳାଫଳରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ ପ୍ରତୀତ ହୁଏ ଯେ ଭୋଟଦାତା ଜନ ସାଧାରଣ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଳକୁ ଏକକ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭାବେ ନିର୍ବାଚିତ କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି । କୌଣସି ମତେ କ୍ଷମତା ଅଧିକାର କରିବା ଲୋଭର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ଛୋଟ ଛୋଟ ଗୁଡ଼ିଏ ଦଳକୁ ଏପରିକି ବିଭିନ୍ନ ତେରଟି ଦଳକୁ ନେଇ ଗଠିତ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ କୌଣସି ଦଳ ବିଶେଷ ଏହାହିଁ ଜନାଦେଶ ବୋଲି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ନିକଟରେ ଏକ ମିଥ୍ୟା ତଥ୍ୟ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଅଛନ୍ତି । ଅନେକ ଗୁଡ଼ିଏ ଆଞ୍ଚଳିକ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଭୋଟ ଭାଗ ଭାଗ ହୋଇ ଯାଉଛି, ଫଳତଃ ଜନାଦେଶ କାହାରିକୁ ମିଳୁନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ଏତେ ଗୁଡ଼ିଏ ଦଳକୁ ନେଇ ଗଠିତ ମିଳିତ ସରକାରକୁ ଜନାଦେଶ ବୋଲି କହୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ନିଜର ଅସ୍ଥିତକୁ ଭୁଲିଯାଇ ସମାନ ଆଦର୍ଶାଧାରୀ ଦଳ ସହିତ ସାମିଲ ହୋଇ ଯାଉନାହାନ୍ତି କାହିଁକି ? ବରଂ ଯେତେ ଅଧିକଥର ନିର୍ବାଚନ ହେଉଛି ସେତେ ନୂଆନୂଆ ଦଳର ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି ଏବଂ ଦେଶ ବହୁଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଏକ ଅସ୍ଥିର ରାଜନୀତି ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଏପରିକି ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ ଦେଶର ଅମଙ୍ଗଳକାରୀ ବୋଲି ବିଚାର କରି ନିର୍ବାଚନ ବେଳେ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତ୍ୟାଖାନ କରିବା ଉଚିତ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ବହୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ୱାଧୀନ ସଭ୍ୟମାନେ ମଧ୍ୟ ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଉଥିବାରୁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳଗୁଡ଼ିକୁ ନେଇ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘୋଡ଼ାବେପାର ଚାଲି ଦେଶକୁ ଅଧିକ ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରସ୍ତ କରାଇବାରେ ଏମାନେ ହିଁ ସହାୟକ ହେଉଛନ୍ତି । କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ମାନ୍ୟତା ପାଇବାକୁ ହେଲେ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସଂଖ୍ୟକ ଭୋଟ ପାଇବା ଆବଶ୍ୟକ ଏବଂ ତା ଅଭାବରେ ସେପରି ଦଳର ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରିବାର ଅଧିକାର ରହିବନାହିଁ । ଏପରି ଏକ ଆଇନ ସମ୍ମତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ପାରିଲେ ଦେଶର ବହୁ ମଙ୍ଗଳ ସାଧିତ ହୋଇ ପାରିବ । ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ବାଚନ ଖର୍ଚ୍ଚ କମିଯିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଦେଶର ଅସ୍ଥିର ରାଜନୀତି ତଥା ଦୁର୍ନୀତିର ମଧ୍ୟ ଅବସାନ ଘଟନ୍ତା । ଏ ଦିଗରେ କେହି ଚିନ୍ତା ପ୍ରକଟ ନ କରିବା ଏକ କ୍ଷୋଭର ବିଷୟ । ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ସ୍ୱାର୍ଥର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ଦେଶର ସମୁଦ୍ଧ ସ୍ୱାର୍ଥ କଥା ବିଚାର ନ କରି ଛୋଟଛୋଟ ଦଳରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇ ଥରେ କୌଣସି ସାମ୍ମୁଖ୍ୟର ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଗଲା ପରେ ବର୍ତ୍ତମାନ ମିଳିତ ସରକାର ଯୁଗବୋଲି ଦୃଢ଼ଯୁକ୍ତି ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି ଏବଂ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳରୁ ବିଜୟ ଲାଭ କରି ମଧ୍ୟ ଏହା ଜନାଦେଶ ବୋଲି କହିବାକୁ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେଉ ନାହାନ୍ତି । ସୁତରାଂ ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକୃତ ଆଦର୍ଶଗତ ମିଶ୍ରଣ (Polarisation) ହୋଇ ପାରିଲେ ଦଳସଂଖ୍ୟା କ୍ରମେ ହ୍ରାସ ପାଇ ଦୁଇ ବା ତିନିଟି ଦଳରେ ଅବଶିଷ୍ଟ ହୋଇ ଯାଆନ୍ତା ଏବଂ ଫଳରେ ସରକାରୀ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରନ୍ତା ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରାଯାଏ ।

ସମ୍ବିଧାନର ମୌଳିକ ନୀତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ବିଗତ ୧୯୯୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବର୍ଷବ୍ୟାପୀ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ପଞ୍ଚାଶତ ବର୍ଷ ପୂର୍ତ୍ତି ଉପଲକ୍ଷେ ଚାଲିଥିବା ମହୋତ୍ସବ ପାଳନ କାଳରେ ବିଶ୍ୱର ବହୁ ବହୁରାଷ୍ଟ୍ର ଆମର ସଂସଦୀୟ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ପଦ୍ଧତିକୁ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଏକ ଗୌରବର ବିଷୟ । ଏକାଦଶ ଲୋକସଭା ମାତ୍ର ୧୮ମାସ ମଧ୍ୟରେ ଚାଲିଯାଇ ଏବେ ଯେଉଁ ଦ୍ୱାଦଶ ଲୋକସଭା ଗଠିତ ହେଲା ଏହାର ପରମାୟୁ ଯେ ସୀମିତ ଏ ଧାରଣା ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ପ୍ରଥମରୁ ହିଁ ସୃଷ୍ଟି ହେଲାଣି । ଦ୍ୱାଦଶ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ କୌଣସି ଦଳକୁ ଏକକ ସଂଖ୍ୟାଗରିଷ୍ଠତା ନ ମିଳିବାରୁ ବିଭିନ୍ନ ୧୩ଟି ରାଜନୈତିକ ଦଳକୁ ନେଇ ଏକ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ ଗଠିତ ହୁଏ ଏବଂ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି (B.J.P.) ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ସଂଖ୍ୟାଧିକ ଭୋଟ ପାଇଥିବାରୁ ଦଳର ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୁଏ । ଅନ୍ୟ ପକ୍ଷରେ ସଂଖ୍ୟା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ୨ୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା କଂଗ୍ରେସ ଏବଂ ତାର ସହଯୋଗୀ ବାମପନ୍ଥୀ ତଥା ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଛୋଟ ଛୋଟ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକ ବିରୁଦ୍ଧ ଆସନରେ ବସନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି ନେତୃତ୍ୱରେ ସୀମିତ ହୋଇଥିବା ରାଜନୈତିକ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଦେଶକୁ ଏକ ଶୋଷଣହୀନ ତଥା ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାର-ରହିତ ନିର୍ମଳ ଶାସନ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇ ସରକାର ଗଠନ କରିଥିଲେହେଁ ଏହି ମିଳିତ ନିର୍ମଳ ସରକାରରୁ ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଦୁଇଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାର କାରଣରୁ ବହିଷ୍କାର କରାଗଲା । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟ କେତେଜଣଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଶ୍ରଦ୍ଧାଚାରର ଅଭିଯୋଗ ଥିବାରୁ ନିଜ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲାଣି ।

ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ବର୍ତ୍ତମାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦବାର ଆସନ । ଏହି ଦଳର ଅନ୍ୟ ଦୁଇଜଣ ନେତା

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଏଲ. କେ. ଆଡଭାନୀ, ବର୍ତ୍ତମାନର ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ, ଅନ୍ୟତମ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମୁରଲୀ ମନୋହର ଯୋଶୀ, ଏ ଦୁଇଜଣେ ହେଉଛନ୍ତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଉଗ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସ୍ୱୟଂ ସେବକ ସଂଘର ନାତିରେ ପ୍ରଭାବିତ । ଏହି କାରଣରୁ ଭାରତୀୟ ଜନତା ଦଳ ସହ କେହି ସହଯୋଗ ବା ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ ଗଢିବାକୁ ସମ୍ମତ ନହୋଇ ଏହି ଦଳକୁ ଏକ ଘରିଆ ବା ଅସ୍ପୃଶ୍ୟ କରି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ତଥା ଅନ୍ୟ ରାଜନୈତିକ ଦଳମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାନା କାରଣରୁ ଅସହଜ ହୋଇ କେତେକ ନେତା ସେହି ସବୁ ଦଳ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ନୂତନ ଦଳମାନ ଗଠନ କଲେ । ସେମାନେ ବହୁ ରହିବା ପାଇଁ ଅଥବା ପ୍ରତିଶୋଧ ପରାୟଣ ହୋଇ ବି.ଜେ.ପି. ସହିତ ବହୁ ବାନ୍ଧି ନିର୍ବାଚନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେବାରୁ ଭୋଟ ଗୁଡ଼ିକ ଏତେ ବେଶି ବିଭାଜିତ ହୋଇଗଲା ଯେ, କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦଳ ସରକାର ଗଠନ କରିପାରିବା ଅବସ୍ଥାକୁ ମଧ୍ୟ ଆସି ପାରିନେନାହିଁ । କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସରକାର ଗଠନରୁ ଓହରି ଯାଇ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳରେ ରହିଲେ ଏବଂ ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଦଳକୁ ସଂଗଠିତ କରିବାର ଘୋଷଣା କଲାରୁ ବି.ଜେ.ପି. ନେତୃତ୍ୱ ଶେଷରେ ତାମିଲନାଡୁର A.D.M.K. ଦଳର ମୁଖ୍ୟ ସୁଶ୍ରୀ ଜୟଲଳିତାଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ସରକାର ଗଠନ କଲେ । ସୁଶ୍ରୀ ଜୟଲଳିତା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଥିବା ବେଳେ ବହୁ ଦୁର୍ନୀତିରେ ଅଭିଯୁକ୍ତ ହୋଇ ଜେଲ ହାଜତରେ ରହିଥିଲେ । କେବଳ କ୍ଷମତା ହସ୍ତଗତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଏହିପରି ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷ ବା ଦଳର ସହାୟତା ନେବାକୁ ବି.ଜେ.ପି ପଣ୍ଡାଡ଼ପଦ ହେଲାନାହିଁ ।

ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ମୌଳିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହେଲା, ୧. ହିନ୍ଦୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ୨. ସବୁ ଧର୍ମ ତଥା ସଂପ୍ରଦାୟପାଇଁ ଏକ ପ୍ରକାର ସିଭିଲ କୋର୍ଟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା, ୩. ଅଯୋଧ୍ୟାରେ ବାବ୍ରୀ ମସଜିଦ୍ ଥିବା ସ୍ଥାନରେ ରାମ ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କାଶୀ ଓ ମଥୁରାରେ ମସଜିଦ୍ ଭାଙ୍ଗି ମନ୍ଦିର ନିର୍ମାଣ । ଏହି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକୁ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଦଳ ନିଷ୍ଠା ସମର୍ଥନ କରିବେ ନାହିଁ । ପୁଣି ହିନ୍ଦୁ ସଂପ୍ରଦାୟ ଅଧିକ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ଅନ୍ଦୋଳନ କାଳରୁ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷତାକୁ ଭାରତୀୟ ଜନତା ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଛି । ସୁତରାଂ ସରକାରଙ୍କ ଏ ପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମକୁ ସାଧାରଣରେ ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ, ତେଣେ ଦଳୀୟ ମୁଖ୍ୟ ନେତୃବୃନ୍ଦ ଇନ୍ଦ୍ର ମୌଳିକ ଦାବାଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରବାକୁ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରିବେ । ଫଳରେ ସରକାର ବେଶି ଦିନ ଡିସି ପାରିବା ଭଳି ମନେହେଉ ନାହିଁ ।

ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟି କ୍ଷମତାର ବିକେନ୍ଦ୍ରୀକରଣରେ ବିଶ୍ୱାସ କରନାହିଁ ବରଂ ସମସ୍ତ କ୍ଷମତା ଏକତ୍ର ଠୁଳ ହେବା ଶ୍ରେୟ ମନେକରେ । ତେଣୁ ସଂସଦୀୟ ଶାସନ ଅପେକ୍ଷା ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ପ୍ରତି ବେଶି ଅନୁରକ୍ତ । ସେହି ଆଳରେ ଏକ ସନ୍ଧିଧାନର ସଂଶୋଧନ ନାମରେ ଏକ କମିଶନ ବସାଇବାର ଘୋଷଣା କରି ସେ

ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟପନ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି । କେଶବାନନ୍ଦ ଭାରତୀ ମୋକଦ୍ଦମାର ରାୟରେ ଭାରତର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ନ୍ୟାୟାଳୟ ଦେଇଥିବା ମତାମତ ଏ ସଂପର୍କରେ ପ୍ରଣିଧାନ ଯୋଗ୍ୟ । ଅବଶ୍ୟ ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିର ୫୦ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଆବଶ୍ୟକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶାସନର ସୁବିଧା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ବହୁବାର ସମ୍ପିଧାନ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି । ମାତ୍ର ସଂବିଧାନର ମୌଳିକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ବା ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଭିମୁଖ୍ୟରେ କୌଣସି ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇନାହିଁ ବା ଏହା କେବେହେଲେ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତେଣୁ ଏପରି ପ୍ରସ୍ତାବ ଅବାସ୍ତବ ଏବଂ ଏହା ଗ୍ରହଣ କରିବାର ସେପରି ଗୁରୁତର ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପତ୍ତି ନାହିଁ । ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ସହଯୋଗୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ମଧ୍ୟରେ ବିରୋଧ ସୃଷ୍ଟି ହେଉଥିବାରୁ ଜନମତକୁ ସେଥିରୁ ଦୂରେଇ ନେବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଭାରତୀୟ ଜନତା ପାର୍ଟିର ଏହା ଏକ ପ୍ରବଞ୍ଚନା ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ ।

ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ପ୍ରତି ସରକାରଙ୍କ ଅବହେଳା

ପ୍ରାୟ ଚାରିହଜାର ବର୍ଗମାଇଲ ପରିମିତ ଘନ ବନାନୀ ପରିବେଷିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ମଧ୍ୟଭାଗରେ ଦକ୍ଷିଣରୁ ଉତ୍ତରକୁ ବିସ୍ତୃତ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ବିରଳ ସଂପଦ ହେଲେହେଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏଭଳି ଏକ ସଂପଦର ସୁରକ୍ଷାର ଗୁରୁତର ଅବହେଳା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ଆସିଛନ୍ତି । “କର୍ମୀର ସାଧନା” ପ୍ରଥମ ଭାଗ ପୁସ୍ତକରେ ଏହାର ବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା ରହିଛି । ଏ ଲେଖାରେ ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଋକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅବଦାନ ତଥା ଏହାକୁ ଏକ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ପରିଣତ କରିବା ସଂପର୍କୀୟ କେତେ ତଥ୍ୟ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଜ୍ଞାତବ୍ୟ ମନେ କରି ସେ ସଂପର୍କରେ କିଛି ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି । U.N.E.P. (United Nation's Environment Project) ଭାରତର ମୋଟ ଆଠଟି ଘୋଷିତ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ଅନ୍ୟତମ । ବିଗତ ୧୯୯୪ ମସିହା ଜୁନ ତା ୨୨ରିଖ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇବା ସତ୍ତ୍ୱେ ପ୍ରକୃତିର ଏହି ମହାନ ଦାନର ସୁରକ୍ଷା ତଥା ବିକାଶ ପାଇଁ ଜାଣିଶୁଣି ଆବଶ୍ୟକ ପଦକ୍ଷେପ ନ ନେବା ଅତୀବ ପରିତାପର ବିଷୟ ।

ଅବଶ୍ୟ ୧୯୭୮-୭୯ ବର୍ଷରେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ନିଜର ଆର୍ଥିକ ଆୟବୃଦ୍ଧି ଲକ୍ଷ୍ୟ ରଖି ଶିମିଳିପାଳ ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ନାମରେ (S.F.D.C.) ଏକ ନିଗମ ଗଠନ କରି ଆଠ କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କଲେ । ଏ ଯୋଜନାମୂଳରେ ଶିମିଳିପାଳ ଜଙ୍ଗଲର ସୁରକ୍ଷା ବା ପରିବେଶର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ସେପରି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନ ଥିଲା କେବଳ କାର୍ଯ୍ୟଥିଲା ବର୍ଷରେ କେତେ ମୂଲ୍ୟବାନ ଗଛ କଟାହେବ ଏବଂ ସେ ଗୁଡ଼ିକ ବାହାରକୁ ରପ୍ତାନୀ କରି ରାଜକୋଷକୁ କେତେ ଟଙ୍କା ଆସି ପାରିବ । ୧୯୮୦ ମସିହା ବେଳକୁ ଶିମିଳିପାଳରୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଗଛକଟା ଚାଲିଥିବାର ଦେଖି ବିଧାନସଭାରେ ଏକ ବେସରକାରୀ ପ୍ରସ୍ତାବ ଜରିଆରେ ଗଛକଟା ଅବିଳମ୍ବେ ବନ୍ଦ କରିଯିବାକୁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଉପସ୍ଥାପନା କଲି ।

ଶିମିଳିପାଳ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଏହାର ଭୌଗଳିକ ଅବସ୍ଥିତି ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା ତଥା ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଏକ କେନ୍ଦ୍ରସ୍ଥଳରେ ହୋଇଥିବାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ପଶ୍ଚିମ ମୌସୁମୀବାୟୁ ଏଥିରେ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇ ବୃଷ୍ଟିପାତ କରାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଥାଏ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ହିମାଳୟଠାରୁ କୁମାରିକା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିସ୍ତୃତ ଭୂଖଣ୍ଡରେ ଯେଉଁ ପ୍ରକାର ତଥା ଯେତେ ଶ୍ରେଣୀର ବୃକ୍ଷଲତା ରହି ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାରେ ସହାୟକ ହେଉଛି ସେ ସମସ୍ତ ପ୍ରକାରର ବୃକ୍ଷଲତା ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ପରିବେଶର ରକ୍ଷା କରତ ସଦୃଶ ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ଏସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏପରି ଏକ ସଂପଦର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ନାଗରିକଙ୍କର ଦାୟିତ୍ବ ରହିବା ବିଧେୟ ।

ଶିମିଳିପାଳକୁ ଏକ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ପରିଣତ କରିବା ଦାବୀ ଉପସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ବିଗତ ୧୯୮୫ ମସିହାର ମେ ମାସ ୧୯ ତାରିଖଠାରୁ ତା ୨୧ରିଖ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତିନିଦିନ ବ୍ୟାପୀ ଏକ ଜାତୀୟ ସମ୍ମିଳନୀର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ଦିଲ୍ଲୀ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, କେରଳ, ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟରୁ ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏଥିରେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ । ରାଜ୍ୟ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ସମିତିର ସଭାପତି ତଥା ସେତେବେଳେ ବିଧାନସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଥିବାରୁ ମୋତେ ଏ ସମାବେଶର ସଭାପତି ଦାୟିତ୍ବ ତୁଳାଇବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ଥିଲେ ଏ ସମ୍ମିଳନୀର ଉଦ୍‌ଘାଟକ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ବିଭାଗର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବୀରସେନ ତଥା କେନ୍ଦ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କାମାକ୍ଷୀ ପ୍ରସାଦ ସିଂହଦେଓ ଯଥାକ୍ରମେ ମୁଖ୍ୟ ଓ ସମ୍ମାନୀୟ ଅତିଥି ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋପାଳ ଚନ୍ଦ୍ର ମହାପାତ୍ର ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଦୀପ ଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ସମ୍ମାନୀୟ ଅତିଥି ଭାବରେ ଏଥିରେ ଯୋଗଦାନ କରି ଏହାକୁ ସାଫଳ୍ୟମଣ୍ଡିତ କରିଥିଲେ । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରଖ୍ୟାତନାମା ଉଦ୍ଭିଦ ବିଜ୍ଞାନୀ ଡକ୍ଟର ଗୋପୀନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀ ତଥା ବନ୍ୟପ୍ରାଣୀ ସଂରକ୍ଷଣର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ସଭାପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଉଦୟନାରାୟଣ ଦେବ ମଧ୍ୟ ଏ ସମାବେଶରେ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ ।

ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲାର ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଏପରି ଭାବରେ ଅବସ୍ଥିତ ଏ ଜିଲ୍ଲାକୁ ଗୋଟିଏ ଗୃହର ତଳ ଏବଂ ଉପର ତାଲା ଭଳି ଦୁଇ ଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରିଅଛି । ଗୋଟିଏ ପଟରେ ବ୍ରାହ୍ମଣୀଘାଟି ଓ ପାଞ୍ଚପାତ ସର୍ବ ଡିଭିଜନ ଉପରତାଲା ହେଲେ ଅନ୍ୟ ପଟେ ସଦର ଓ ଉଦଳା ସର୍ବଡିଭିଜନ ଘରର ତଳମହଲା ସଦୃଶ । ପର୍ବତମାଳାର ଉଭୟ ପୂର୍ବ ଓ ପଶ୍ଚିମ ପଟକୁ ବୁଡ଼ା ବଳଙ୍ଗ, ଶୋଣ, ଗଙ୍ଗାହାର, ଖଡ଼କେଇ, କଣ୍ଟାଖଇରୀ, ମଣ୍ଡନ, ଶାଳନ୍ଦୀ ପ୍ରଭୃତି ଚିରସ୍ରୋତା ନଦୀମାନ ପ୍ରଭାହିତ ହୋଇ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଳ ସେଚନର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେଉଥିଲେହେଁ ଏ ଯାବତ୍ ଜିଲ୍ଲାର ଶତକଡ଼ା ୧୫ଭାଗ କୃଷି ଉପଯୋଗୀ ଜମିକୁ ଜଳସେଚନର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ପାରିନାହିଁ, ଏହା କ୍ଷୋଭର ବିଷୟ ।

ବିଶ୍ୱରେ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଚିନ୍ତାର ଉଦ୍ଭବ

୧୯୬୧ ମସିହାରେ United Nationର ପରିବେଶ ସଂକ୍ରାନ୍ତୀୟ ସଂଲ୍ଲୀ ତରଫରୁ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବମାନ ପଠାଗଲା । କ୍ରମେ ଏହି ପ୍ରଗତିଶୀଳ ଚିନ୍ତାଧାରାରେ ପ୍ରଭାବିତ ହୋଇ ବିଶ୍ୱର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶରେ ଏବେ ୨୫୦ଟି ମାତ୍ର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପାରିଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ସୁପାରିଶ କ୍ରମେ ଦେଶରେ ୧୪ଟି ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ସ୍ଥାନ ପାଇଲା । ଓଡ଼ିଶା ପରିବେଶ ସମିତି ତରଫରୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଥା United Nationର ପରିବେଶ ଶାଖାକୁ ବାର୍ଷିକ ନିବେଦନ କରିବା ଫଳରେ ୧୯୮୪ ମସିହା ଜୁନମାସ ତା ୨୨ରିଖରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଓଡ଼ିଶା ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ନିକଟକୁ ଏକ ପତ୍ରରେ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାକୁ ଦେଶର ପଞ୍ଚଦଶତମ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରଥମ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବାର ଜଣାଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ ଅଧିକତର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଦ୍ୱାରା ଉକ୍ତ ୧୫ଟି ଜୈବମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକର ସ୍ଥାନ କଟିଯାଇ ଆଜି ମାତ୍ର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ରହିବାର ସ୍ଥିରାକୃତ ହେଲା ଏବଂ ସେହି ଆଠଗୋଟି ସ୍ଥାନ ମଧ୍ୟରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାର ସ୍ଥାନ ପୂର୍ବରୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ରହିବା ଆମ ପକ୍ଷରେ ଗୌରବର ବିଷୟ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାର ମହନୀୟତା ଉପଲବ୍ଧ କରି ଏହାକୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ମାନ୍ୟତା ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ହେଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏହାର ଯଥାର୍ଥ ଉପଯୋଗ କରିବାରେ ତରମ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସୁବିଷ୍ଣୁତ ସବୁଜ ଶାଳବନାନୀ ପର୍ବତରୁ ତଳକୁ ଲମ୍ବ ପ୍ରଦାନ କରିଥିବା ଜଳପ୍ରପାତ, ଖଣିଜ ସଂପଦ କେବଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ନୁହେଁ, ଏହା ସମଗ୍ର ଦେଶର, ବିଶେଷତଃ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏହା ସମଗ୍ର ଜୀବଜଗତର ବୋଲି ଅଲ୍ଲେଶରେ କୁହାଯାଇପାରେ ।

ଏହି ଐତିହାସିକ ଘୋଷଣା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲାପରେ ମୁଖ୍ୟତଃ ରାଜ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ଦୀର୍ଘ ଚାରିବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲେ ହେଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ଯାଇନାହିଁ ।

ବହୁ ଉଦ୍ୟମ କଲାପରେ ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ସଂରକ୍ଷଣ ଯୋଜନାର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବି.ସି.ପୃଷ୍ଟିଙ୍କ ସଭାପତିତ୍ବରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ କମିଟି ବସି ସର୍ଭେ, ସଂରକ୍ଷଣ, ଟ୍ରେନିଂ ଓ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି ସଂପର୍କରେ ଏକ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା । ମାତ୍ର ଜୈବମଣ୍ଡଳର ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାଗୁଡ଼ିକର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମଗୁଡ଼ିକର ସଫଳ ରୂପାୟନ ପାଇଁ ଯେଉଁ ମୁଖ୍ୟ ପରିଚାଳନା କମିଟି ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଗଠିତ ହୋଇ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦିଆଯାଇଥିଲା ତାହା ଦୀର୍ଘଦିନ ବିତି ଯାଇଥିଲେହେଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ବାରା ନୋଟିଫିକେସନ୍ ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ପରିବେଶ ସମିତି ପକ୍ଷରୁ ଏ ବିଷୟରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲାପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପୌରୋହିତ୍ୟରେ ଏକ ଉଚ୍ଚସ୍ତରୀୟ ବୈଠକ ବସି ପରିଚାଳନା ଯୋଜନା (Management Plan) ତୁରନ୍ତ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାକୁ ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଦିଆଗଲେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ତଥା ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ଆନ୍ତରିକତାର ଅଭାବ ଯୋଗୁଁ ଏ ଦିଗରେ ବିଶେଷ ପ୍ରଗତି ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଘୋଷିତ ହେଲାପରେ ତାହା ପରିବେଶ ବିଭାଗରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହେବାକଥା ମାତ୍ର ତା ନହୋଇ ଏହା ଇଚ୍ଛୁକ ବିଭାଗ ଅଧୀନରେ ରହିଲା । ପ୍ରଶାସନିକ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ଏ ସଂପର୍କରେ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନେବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏ ସଂପର୍କରେ ବାରଂବାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣିବାରୁ ପରିବେଶ ମନ୍ତ୍ରୀ ବାହରେ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଏ ସଂପର୍କରେ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ପାରିବାର ଏକ ଅପ୍ରାସଙ୍ଗିକ ତଥା ଆୟୋଗିକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆଗଲା । ପୁଣି ଘୋଷଣାନୁଯାୟୀ ଯେଉଁ ସବୁ ସର୍ବ କମିଟି ଗୁଡ଼ିକ ଗଠିତ ହେବା କଥା ସେଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରିଲା ନାହିଁ । ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ଥାନୀୟ କମିଟିମାନ ଯାହାର ରୂପରେଖ କିପରି ହେବ ତାହା ରାଜ୍ୟ ସରକାର କରିବା କଥା ତା ମଧ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏହି ସ୍ଥାନୀୟ କମିଟିଗୁଡ଼ିକ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ଯେହେତୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳର ସଂରକ୍ଷଣ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ସହାୟତା ବିନା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଅସମ୍ଭବ ।

ଏବେ ସର୍ବତ୍ର ବୃକ୍ଷଲତା ଗୁଡ଼ିକର ଦ୍ରୁତ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ଚାଲିଛି ଏବଂ ଶିମିଳିପାଳ ମଧ୍ୟ ସେଥିରୁ ବାଦ୍ ପଡ଼ିନାହିଁ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଓଡ଼ିଶାରେ ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷରାଜି ଥିବାର ଜଙ୍ଗଲ ଯଦି କେଉଁଠି ଥାଏ ତାହା କେବଳ ଶିମିଳିପାଳରେ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ବିରାଟକାୟ ଶାଳ, ପିଆଶାଳ, ଗମ୍ଭୀରୀ, ଶିଶୁ, ଚମ୍ପା ପ୍ରଭୃତି ଅତି ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷ ଏବେ ବି ଶିମିଳିପାଳ ଜଙ୍ଗଲରେ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଛି । ତେଣୁ ଏହି ସବୁ ବହୁମୂଲ୍ୟବାନ କାଠଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କୁ ଚୋରୀରେ ଚାଲାଣ ହେଉନାହିଁ ପରନ୍ତୁ ପଡୋଶୀ ବିହାର ଓ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ରାଜ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବହୁ ସଂଖ୍ୟାରେ ଚାଲାଣ ଯାଉଛି । ମାନୀୟ ଲୋକେ ଯେଉଁମାନେ ଶିମିଳିପାଳର ପେରିପେରି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଛନ୍ତି ସେମାନେ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଏହା ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ ହେଲେହେଁ ଅଧିକ ଅର୍ଥ ଲୋଭରେ ଗଛକଟା ଯିବା ତଥା ଚୋରୀ ରଘାଣୀ କରିବାରେ ସକ୍ରିୟ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସ୍ଥାନୀୟ କମିଟି ଗୁଡ଼ିକ ଯଥାର୍ଥଭାବରେ ଗଠିତହେଲେ ସେମାନେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲ

ସୁରକ୍ଷାର ସଚେତନତା ଲୋକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିବେ । ଜୀବଜନ୍ତୁ, ସରୀସୃପ ବନ୍ତୁ ବୃକ୍ଷଲତା ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ଭାରତର ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳରେ ଶିମିଳିପାଳ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟତ୍ର ନାହିଁ । ଉପଯୁକ୍ତ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ ଅଭାବରୁ ଏହାଥରେ ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲେ ଆଉ ଫେରି ପାରିବ ନାହିଁ । ଏସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାର ସୁରକ୍ଷା ସାର୍ବାଦୌ ବିଧେୟ ।

କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ୧୯୯୬ ମସିହା ଆକ୍ଟୋବର ମାସରେ ଏକ ସମାବେଶର ଆୟୋଜନ କରାଯାଇଥିଲା । ଏଥିରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ ସ୍ତରର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ତଥା ନବମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାଳରେ ତତ୍ ସଂପର୍କୀୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଚିଠା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଧାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କୁ ଏ ବିଷୟ ଅବଗତ କରାଇଥିଲେହିଁ ଓଡ଼ିଶାର ଜଙ୍ଗଲବିଭାଗ ତରଫରୁ କୌଣସି ପ୍ରତିନିଧି ଏ ସମାବେଶରେ ଯୋଗଦାନ କଲେନାହିଁ । ୧୯୯୭ ମେ ମାସ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କାରଣରୁ ଦିଲ୍ଲୀ ଯାଇଥିଲାବେଳେ କେନ୍ଦ୍ର ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭେଟି ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ପାଇଁ ନବମ ଯୋଜନା କାଳରେ କୌଣସି ପ୍ରସ୍ତାବ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ଯାଇନାହିଁ ବୋଲି ଜାଣିଲା ପରେ ଦିଲ୍ଲୀରୁ ଫେରି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ସେକ୍ରେଟେରୀଙ୍କୁ ଯଥା ଶୀଘ୍ର ଏ ସଂପର୍କରେ ବିହିତ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ଅନୁରୋଧ କଲି । ଯାହାହେଉ ଡେରିରେ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ନବମ ଯୋଜନା କାଳରେ ଏ ବାବଦରେ ପ୍ରାୟ ୪୫କୋଟି ଟଙ୍କାର ବ୍ୟୟବରାଦ କରାଯାଇଥିବା ଜଣାଯାଏ । ଏବେ ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶରେ ବ୍ୟାପ୍ତ ଯୋଜନା ନାମରେ ଯେଉଁ ୮୪୩ ବର୍ଗ କିଲୋମିଟର ଅଞ୍ଚଳ ଥିଲା ତାହାକୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି Core Area ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଉକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ଚାରୋଟି ଗ୍ରାମର ପ୍ରାୟ ଦୁଇଶହ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ Transit Areaକୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ କରାଯାଇଛି ।

ଜୈବମଣ୍ଡଳ କ'ଣ ?

କୌଣସି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ବୋଲି ଘୋଷଣା କଲାପରେ ସେଥିରେ ଥିବା ତୃଣଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସମସ୍ତ ଶ୍ରେଣୀର ବୃକ୍ଷ, ଲତା, ଗୁଳ୍ମ ତଥା ଜୀବଜନ୍ତୁ ଏପରିକି ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ବୃହତ୍‌କାୟ ହାତୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁ, ସରୀସୃପ, ପକ୍ଷୀ, ଜଳଚାରି, ନଦୀ, ହ୍ରଦ, ଝରଣା ତଥା ସର୍ବବିଧି ଜଳଚର ପ୍ରାଣୀ ଏବଂ ଆକାଶ ତଥା ପବନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତେ ସ୍ୱରକ୍ଷିତ । ଏଗୁଡ଼ିକୁ କେହି କେବେ ହେଲେ ଇତସ୍ତତଃ କରି ପାରିବ ନାହିଁ କିମ୍ବା ଏମାନଙ୍କର କ୍ଷତି କିମ୍ବଦ୍ଧ କାଳେ କରାଯାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏମାନେ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦରେ ବଢିବେ ବିଚରଣ କରିବେ ।

ଜୈବ ମଣ୍ଡଳକୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଚାରିଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଏ । ଯଥା-୧. Core Area ବା Zone-ଏହା ହେଉଛି ଜୈବମଣ୍ଡଳର ଅସଲ ଅଞ୍ଚଳ । ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ କେବଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳର କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟର ପ୍ରବେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷିଦ୍ଧ । ଏ ଅଞ୍ଚଳ ସମସ୍ତ ବଣ୍ୟ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରଧାନ ଆଶ୍ରୟସ୍ଥଳ । ଶିକାରୀମାନେ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିକାର କରିବା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିଷିଦ୍ଧ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କୌଣସି ପ୍ରକାର ମାରଣାସ୍ତ୍ର ଧରି ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପ୍ରବେଶ କରିପାରିବ ନାହିଁ । ମଣିଷ ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରଧାନ ଶତ୍ରୁ ହେଲେହେଁ ଏଠାରେ ମଣିଷଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ନ ଥିବାରୁ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଗଣ ସେମାନଙ୍କୁ ଭୟକରି ପଳାଇ ଯାଆନ୍ତି ନାହିଁ । ତେଣୁ ପରିବ୍ରାଜକମାନେ ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ପରିକ୍ରମଣରେ ଗଲାବେଳେ ଦୂରରୁ ରହି ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ପ୍ରାକୃତିକ ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ କ୍ରୀଡ଼ା ତଥା ଗତିବିଧି ଦେଖି ଅତ୍ୟନ୍ତ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ବହୁ ବଡ଼ ବଡ଼ ସହରମାନଙ୍କରେ ଥିବା ଚିତିଆଖାନା ମାନଙ୍କରେ ବହୁବିଧ ଜୀବଜନ୍ତୁ ସର୍ବସାଧାରଣଙ୍କ ଗର୍ଜନପାଇଁ ରଖାଯାଇଥାଏ । ମାତ୍ର ସେଠାରେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ନ ଥାଆନ୍ତି, ତେଣୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ବାସସ୍ଥଳୀ ଜଙ୍ଗଲକୁ ମଧ୍ୟ କ୍ଷୟ କରିବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେଉନାହିଁ । ଜୀବନ ଧାରଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ଭିଦ ଓ ଜୀବଜନ୍ତୁର ପରସ୍ପର ନିର୍ଭରଶୀଳ ଏକଥା ଜାଣି ମଧ୍ୟ ମଣିଷ ଉଦ୍ଭିଦ ଜଗତର କ୍ଷୟ ଘଟାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଅବଶ୍ୟ ଏହା ସର୍ବଜନ ବିଦିତ ଯେ, ମଣିଷ ସଭ୍ୟତାର ବୃଦ୍ଧି ଘଟିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକୃତି ଓ ପରିବେଶର କ୍ଷୟ ସାଧୁତ୍ୱ ହେବା ନିଶ୍ଚିତ ।

"Civilisation follows by destruction of Forest and Nature." ଡେଣ୍ଟ ଜନ ସଂଖ୍ୟା ରୋକିବା ପାଇଁ ବିଗତ ୨୦ ବର୍ଷରୁ ଅଧିକକାଳ ଧରି ବହୁପ୍ରକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ବହୁଲୋକ ଏ ଦିଗରେ ସଚେତନ ହେଉନାହାନ୍ତି । ଏ ଦିଗରେ ଆମ ଦେଶରେ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟ ହେଉଥିଲେହଁ ଏଯାବତ୍ ଆଶାଜନକ ଫଳ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ, ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଜନ ବିଷ୍ଣୋରଣ ଘଟି ଚାଲିଛି ତଦନୁଯାୟୀ ବଣ୍ୟ ସଂପଦର ସୁରକ୍ଷା କରା ନଗଲେ ଅବସ୍ଥା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟାବହ ହୋଇଯିବ । ସେଥିପାଇଁ ଅବଶ୍ୟ ସଂଯୁକ୍ତ ମହାସଭା (United Nation) ନାନାପ୍ରକାର ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦେଉଛନ୍ତି ।

ଜୈବ ମଣ୍ଡଳର ୨ୟ ଭାଗ ହେଉଛି 'Buffer Zone', କୋର ଅଞ୍ଚଳର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ବକୁ ନେଇ ଏହି ଅଂଶ ଗଠିତ । ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ମଧ୍ୟ ବିନାନ୍ତମିତିରେ କାହାରି ପ୍ରବେଶ ନିଷିଦ୍ଧ । ଏ ଅଞ୍ଚଳରୁ ଗଛକଟା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ବନ୍ଦ ରଖାଯିବ । କୋର ଅଞ୍ଚଳରେ ରହୁଥିବା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ଏହା ଖାଦ୍ୟ ଓ ପାନୀୟ ସଂଗ୍ରହ କରିବାର ସ୍ଥଳ । ଡେଣ୍ଟ ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁକୁ ଆକର୍ଷଣ କରିବା ପାଇଁ ନାନା ପ୍ରକାର ଖାଦ୍ୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ । ତୃଣଭୋଜୀ ପଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକାରର କୋମଳ ତୃଣାହାରୀତ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଏ । ସ୍ଥାନବିଶେଷରେ ଲବଣାନ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି । ଏ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅନୁମତି ଲାଭ କରି ଦର୍ଶକମାନେ ଆସି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିବା ଉଚ୍ଚମଞ୍ଚ ଉପରୁ ପଶୁମାନଙ୍କର ଗତିବିଧି ଉପଭୋଗ କରି ପାରନ୍ତି । ଗଣ୍ଡା, ହାତୀ, ଗୟକ, ହରିଣ ତଥା ଆରଣ୍ୟକ ମହିଷ ପ୍ରଭୃତି ପଶୁମାନେ ଅତ୍ୟାଧିକ ସଂଖ୍ୟାରେ ଏସବୁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ବିଚରଣ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ । ହିଂସ୍ର ମାଂସାଶୀ ବାଘ, ସିଂହ, ହେଟା, ଶୁଗାଳ ପ୍ରଭୃତି ପଶୁମାନଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଛେଳି, ମେଷା ଏବଂ ଗୋରୁ ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାଣୀମାନଙ୍କୁ ରଖାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯାଇଥାଏ । ହିଂସ୍ର ଜନ୍ତୁମାନେ ନିଜେ ଶିକାର କରି ଏହି ସବୁ ପଶୁମାନଙ୍କୁ ଖାଆନ୍ତି । ସ୍ଥାନେ ସ୍ଥାନେ ବଡ଼ବଡ଼ ଜଳାଶୟ ସୃଷ୍ଟିକରି କୁମ୍ଭୀର ସଂରକ୍ଷଣର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯାଏ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ଖାଦ୍ୟପାଇଁ ଛୋଟ ଛୋଟ ଜୀବଜନ୍ତୁ ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ । ବେଳେବେଳେ ଆରଣ୍ୟକ ପଶୁ ଯଥା ହରିଣ, କୁଟୀରୀ ପ୍ରଭୃତି ପାଣି ପିଇବାକୁ ଆସି କୁମ୍ଭୀରମାନଙ୍କର ଶିକାର ହୋଇ ପଡ଼ନ୍ତି । ଏହିସବୁ ଜଳାଶୟ ମାନଙ୍କରେ ଯନ୍ତ୍ରଚାଳିତ ନୌକାମାନ ରଖାଯାଇ ପରିଦର୍ଶକମାନଙ୍କୁ ନୌକା ବିହାର ପାଇଁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ପକ୍ଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଖାଦ୍ୟପେୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରା ଯାଇଥାଏ । ମୋଟ ଉପରେ ଏ ଅଞ୍ଚଳ ବିଭିନ୍ନ ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କର ଏକ କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥଳୀରେ ପରିଣତ ହୋଇଥାଏ । କେରଳ, ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ, ତାମିଲନାଡୁ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଏହିପରି ଜୈବମଣ୍ଡଳମାନ ସୃଷ୍ଟିକରି ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ପରିଦର୍ଶକଙ୍କୁ ସେଥିପ୍ରତି ଆକର୍ଷଣ କରାଯାଇ ପାରୁଛି । ଏହିପରି ଶିମିଳିପାଳର ଜୈବମଣ୍ଡଳ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଲେ ବହୁ ପରିଦର୍ଶକ ଏଠାକୁ ଆସି ଏହା ଏକ ଉପଭୋଗ୍ୟ ସ୍ଥାନରେ ଅଳ୍ପେଶରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିବ ।

ଜୈବମଣ୍ଡଳର ମାୟଭାଗ ହେଉଛି Transition Zone । ଏହା ସବୁଠାରୁ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ । ଏଠାରେ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ବିଭିନ୍ନ ବୃକ୍ଷ, ଲତା ଫୁଲ, ଗୁଳ୍ମ, ମଲାଙ୍ଗ ତଥା

ବିଭିନ୍ନ ଜାତିର ପଶୁପକ୍ଷୀଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ଗବେଷଣା କରିବାପାଇଁ ଗବେଷଣାଗାରମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଏ । ଗବେଷଣାର ସୁବିଧା ପାଇଁ ବଡ଼ବଡ଼ ପାଠାଗାର ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଏ । ବୃକ୍ଷଲତା ତଥା ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ପୁଷ୍ପକମାନ ରଖାଯାଇ ଥାଏ । ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁ ସରାସୁପ ମାନଙ୍କର କଂକାଳ, ଚମଡ଼ା ବୃହତକାୟ ହାତୀଦାନ୍ତ ତଥା ଚମଡ଼ାରେ ସୁସଜ୍ଜିତ ଜୀବଜନ୍ତୁମାନ ପରିଦର୍ଶକମାନଙ୍କର ଆକର୍ଷଣୀୟ ହେଲାଭଳି ସୁନ୍ଦର ଭାବେ ସୁସଜ୍ଜିତ କରି ରଖାଯାଇଥାଏ । ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପର୍ବତ ଉପରକୁ ଯିବାପାଇଁ ପୋଷା ହାତୀ ମଧ୍ୟ ସୁସଜ୍ଜିତ କରି ରଖାଯାଇଥାଏ । ଯନ୍ତ୍ର ଚାଳିତ ବିଶେଷ କରି ବିଦ୍ୟୁତ ଚାଳିତ ଯାନ ପରିଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଏ ।

ଏହି ଜୌନର ଅନ୍ୟକାମ ହେଉଛି ବୃକ୍ଷରୋପଣ । ବିଭିନ୍ନ କିସମର ନାରୀ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ସେଥିରୁ ବୃକ୍ଷ ବୃଦ୍ଧିକରି ଲୋକଙ୍କର ଜାଳେଣୀ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ଏକ ମୁଖ୍ୟ କାମ । ଜଙ୍ଗଲ ସୃଷ୍ଟି କରି ଲୋକଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ ନ କଲେ ଲୋକେ ନିଶ୍ଚିତଭାବେ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟକରିବେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଜଙ୍ଗଲ ନିକଟରେ ରହୁଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ କାମଧରା ଯୋଗାଇ ନଦେଲେ ସେମାନେ କାଠର ଚୋରା ଚାଲାଣରେ ଭାଗନେବେ । ସେଥିପାଇଁ ଏହି ଲୋକମାନଙ୍କୁ କାମରେ ଲଗାଇ ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶୀଘ୍ର ବୃଦ୍ଧି ପାଉଥିବା ବୃକ୍ଷଲତା ଲଗାଇ ଜଙ୍ଗଲ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଏହି ଅଞ୍ଚଳର କାର୍ଯ୍ୟ । ଏହି ଅଞ୍ଚଳର କାର୍ଯ୍ୟ ଠିକଭାବରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇ ପାରିଲେ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଜୀବଜନ୍ତୁ ତଥା ପିରବେଶ ରକ୍ଷାକାରୀ ବୃକ୍ଷଲତା ପ୍ରତି ବିପଦର ଆଶଙ୍କା ନ ଥାଏ । ତେଣୁ ଏହି ମାୟ ଜୋନ୍‌ଟି ଜୈବମଣ୍ଡଳର ଏକ ଗୁରୁତ୍ବପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ପରିଦର୍ଶକମାନେ ବୁଲି ଦେଖିଲା ବେଳେ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଳାଇ ଯିବାର ଭୟ ଥିବାରୁ ଏଠାରେ ଚଳପ୍ରଚଳ କରୁଥିବା ଯାନ ଗୁଡ଼ିକରେ ଶବ୍ଦ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ଜୋନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ । ଏହି ଜୋନ୍‌ର କାର୍ଯ୍ୟ ତଥା ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥାଏ ।

୪ର୍ଥ ଭାଗ-ଏଠାରେ ପରିବ୍ରାଜକକମାନଙ୍କୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଭିତରକୁ ଯିବାପାଇଁ ପ୍ରଥମେ ଶିକ୍ଷା ଦିଆଯାଏ । ଏଠାରେ ଦର୍ଶକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ହୋଟେଲ, ବିଶ୍ରାମାଗାର, ଡାକ୍ତରଖାନା ତଥା ଚିକିତ୍ସାପାଇଁ ଡାକ୍ତରଖାନା ପ୍ରଭୃତିର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ । ଜୈବମଣ୍ଡଳର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ମାୟ ଭାଗରେ ଯେଉଁ ନୈତିକ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଉପାଦେୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବୃକ୍ଷଲତା ତଥା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କର ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣର ଆବଶ୍ୟକତା ସଂପର୍କରେ ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୟା ଓ ମମତା ବଢ଼ାଇବା ଆବଶ୍ୟକ । ତେଣୁ ଜୌନର ନିକଟରେ ରହୁଥିବା କର୍ମଚାରୀ ତଥା ସମାଜସେବୀସଂସ୍ଥାମାନେ ଏ ଦିଗରେ ସକ୍ରିୟ ହୋଇ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି ମନୋଭାବ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏବେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର କେତେକ ସ୍ଥାନରେ ଜଙ୍ଗଲଜାତ ଶାଳ ପତ୍ରର ଖଳି (Plate) ପ୍ରଭୃତି ବହୁ ପରିମାଣରେ ମେସିନ୍ ସାହାଯ୍ୟରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଉଛି । ତଦ୍ୱାରା ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ଅବସ୍ଥାର ଉନ୍ନତି ସାଧୁତ ହେବାରୁ ଲୋକେ ଜଙ୍ଗଲ ରକ୍ଷା ପ୍ରତି ବିଶେଷ କରି ଶାଳବୃକ୍ଷର ରକ୍ଷାପ୍ରତି ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେଉଥିବାର ଲକ୍ଷ୍ୟ କରାଯାଉଛି ।

ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ଜୈବମଣ୍ଡଳର ବାହାରେ ମଧ୍ୟ କେତେକ କାର୍ଯ୍ୟପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିଦେବା ନିତାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ସେ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ ନ କଲେ ଜୈବମଣ୍ଡଳର କ୍ଷତି ଘଟିବା ସୁନିଶ୍ଚିତ ହୋଇପଡ଼େ । ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟର ଅନ୍ୟ ଗୋଟିଏ ମାଧ୍ୟମ ହେଉଛି କରତ କଳ । ଜଙ୍ଗଲ ଠାରୁ ୧୦କି.ମି. ବ୍ୟାସାର୍ଦ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ କୌଣସି କରତକଳ ସ୍ଥାପନ କରିବାକୁ ନିଷିଦ୍ଧ କରାଯାଇଅଲେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କ ସହାୟତାରେ ବ୍ୟବସାୟିକ ଭିତ୍ତିରେ କରତକଳମାନ ଚାଲୁହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଗୃହନିର୍ମାଣପଯୋଗୀ କାଷ୍ଠ ଉପକରଣର ମାନ ଯୋଗାଇ ଦେବାର ଗୁରୁଦାୟିତ୍ବ ସରକାର ବହନ କରିଥିବା କାରଣରୁ ଏପରି କରତକଳମାନ ଚଳାଇବାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ବୋଲି ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ତରଫରୁ ସଫେଇ ଦିଆ ଯାଉଛି । ଘରୋଇ ଜମିର କାଠ ନାମରେ ସରକାରୀ ପାଖ ଜଙ୍ଗଲମାନଙ୍କରୁ ଦିନ ଦ୍ବିପ୍ରହରରେ ମଧ୍ୟ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ପ୍ରତ୍ନାବଶାଳୀ ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ସହାୟତାରେ କାଠ ଚିରାଯାଇ ଚୋରା ଚାଲାଣ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । କର୍ତ୍ତାବଳରେ ଯେପରି ଘରୋଇ ନିଗମ ଦ୍ବାରା ପରିଚାଳିତ ହେଉଛି ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁରୂପ ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହଜରେ କରାଯାଇ ପାରନ୍ତା । ୧୯୮୫ରୁ ୧୯୯୦ ମଧ୍ୟରେ ବିଧାନସଭାର ଏକ ଗୃହ କମିଟି ଏହିପରି ଏକ ପରାମର୍ଶ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତଦାନୁକୂଳ ଜନତା ସରକାର ଅଥବା ପରବର୍ତ୍ତୀ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର କେବଳ ଠିକାଦାରଙ୍କ ସ୍ବାର୍ଥ ରକ୍ଷାପାଇଁ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରୁନାହାନ୍ତି । ଏହାର ପରିଣତି ସ୍ବରୂପ ସରକାରୀ ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଶିମିଳିପାଳ ଭଳି ଏକ ବୃହତ୍ତର ସ୍ବାର୍ଥ ସମ୍ବଳିତ ଏକ ଅଦ୍ବିତୀୟ ବନସଂପଦର ଅବକ୍ଷୟ ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ଘଟି ଚାଲିଛି ।

ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ଘୋଷିତ ହେବାର ଦୀର୍ଘ ୪ ବର୍ଷ ବିତି ଯାଇଥିଲେହଁ ଏ ଯାବତ୍ ଜୈବମଣ୍ଡଳର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ଚଳିତ ବର୍ଷର ଯୋଜନା ବାବଦରେ କେନ୍ଦ୍ର ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ଏବାବଦରେ ମାତ୍ର ୪୦ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା

ଅନୁଦାନ ଦେଇ ଥିବାର ଜଣାଯାଏ । ଉକ୍ତ ଅର୍ଥ କୋର ଅଞ୍ଚଳରେ ବସବାସ କରୁଥିବା ୪ଟି ଗ୍ରାମର ଅଧିବାସୀଙ୍କୁ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଭିଧାନ କରିବା କାର୍ଯ୍ୟରେ ବ୍ୟୟିତ ହେଉଛି । ଶିମିଳିପାଳର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ରାଜସ୍ୱ ବିଭାଗର ମଧ୍ୟ କେତେକ ସଂରକ୍ଷିତ ଜଙ୍ଗଲ ରହିଛି । ସୁତରାଂ ସେ ସବୁ ଜଙ୍ଗଲରୁ ବାହାରକୁ କାଠ ଚାଲାଣ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟରୁ ମଧ୍ୟ ଅବାଧରେ ଗଛକଟା ଯାଇ ଚାଲାଣ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର କର୍ମକର୍ତ୍ତାମାନେ ଏସବୁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯାଇ କ୍ଷୟ କ୍ଷତିର କଳନା କରୁ ନାହାନ୍ତି ବା ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା ସଂପର୍କରେ ଲୋକଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଉ ନାହାନ୍ତି ।

ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାର ଏକ କମିଟି ତାମିଲନାଡୁର ବଲ୍ଲିପୁର ପରିଦର୍ଶନରେ ଯାଇଥିଲେ । ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଣେଥିଲି । ଦେଖାଗଲା ଉକ୍ତ Sanctuaryର ଚତୁଃପାର୍ଶ୍ୱରେ ରହିଥିବା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ କର୍ମଚାରୀମାନେ ବେଶ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଜଙ୍ଗଲର ବୃକ୍ଷକଟା ଗୁଡ଼ିକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବନ୍ୟଜନ୍ତୁ ମାନଙ୍କର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସେମାନେ ଅତିମାତ୍ରାରେ ସଚେତନ । ଏପରିକି ବଣର ହରିଣପଲ ବେଳେବେଳେ କୃଷକଙ୍କର ଫସଲ ନଷ୍ଟ କରିଦେଲେ ମଧ୍ୟ ସେମାନେ ହରିଣକୁ ମାରନ୍ତି ନାହିଁ । ଭାରପ୍ରାପ୍ତ ଅଧିକାରୀମାନେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ ଫସଲର ଆବଶ୍ୟକ ପରିମାଣର କ୍ଷତିପୂରଣ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କରିଦିଅନ୍ତି ।

ବିଶ୍ୱର ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି-ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକକ୍ଷୟ

୧୯୯୮ ମସିହାରେ ଗ୍ରୀଷ୍ମଋତୁରେ ଆମ ଏ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯେଉଁ ଭଳି ଉତ୍ତାପର ମାତ୍ରା ଅନୁଭୂତ ହେଲା ଏବଂ ତାହା ଯେପରି ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ହେଲା ଆମର ସମଗ୍ର ଜୀବନ କାଳ; ୭୦ରୁ ୭୫ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଏପରି କେବେହେଲେ ଦେଖାଯାଇ ନଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ବେଳେବେଳେ ମାତ୍ରାଧିକ ଉତ୍ତାପ ଅନୁଭୂତ ହୁଏ ମାତ୍ର ତାହା କମିଯାଏ । ଏତେ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ହୁଏନାହିଁ । ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ବୃଦ୍ଧିପାତ ହୋଇ ତାହା କମିଯାଏ । ମାତ୍ର ୧୯୯୮ ମସିହାରେ ଉତ୍ତାପର ମାତ୍ରା ଏତେ ଅଧିକ ହେଲାଯେ ଏହାକୁ ସହ୍ୟ କରିବା ମଣିଷ ପକ୍ଷରେ ଅସମ୍ଭବ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ରାସ୍ତାଘାଟରେ ଶହଶହ ଲୋକ ପୋକମାଛି ପରି ଝଟି ପଡ଼ିଲେ । ମଣିଷ ଜୀବନ ଅସ୍ତବ୍ୟସ୍ତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସକାଳ ହେଲାମାତ୍ରେ ଦିନଯାକ କିପରି କଟିବ ତାହା ସମସ୍ତଙ୍କର ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ହୋଇଗଲା । ସଂଧ୍ୟା ପରେ ମଧ୍ୟ ଗୁଳୁଗୁଳି ଏପରି ହେଲା ଯେ ଲୋକେ ଘରେ ରହି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଯେଉଁଠାରେ ବିଦ୍ୟୁତର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି ଏବଂ ଯଦି ଘରେ ବିଦ୍ୟୁତ ଚାଳିତ ପଙ୍ଖାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଆଇ ମଧ୍ୟ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତି ମଧ୍ୟ ବିଶେଷ ଶାନ୍ତିରେ ରହି ପାରିନାହିଁ । କେବଳ ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଘର ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇଛି ସେମାନେ ଅବଶ୍ୟ ଶାନ୍ତିରେ ରହି ପାରିଛନ୍ତି -ମାତ୍ର ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଘରେ ଅଧିକ ସମୟ କଟାଇବା ସ୍ୱଳ୍ପ ପକ୍ଷରେ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଏ । ୧୯୯୮ ବର୍ଷଟି ବିଶ୍ୱରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ଉତ୍ତାପମୟ ବର୍ଷରୂପେ ପରିଗଣିତ । ପରିବେଶବିତ୍ମାନଙ୍କ ମତରେ ଏପରି ଉତ୍ତାପ କ୍ରମେ ବଢ଼ିବ ବୋଲି ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ କରୁଛନ୍ତି । ତେବେ ଏଥିରୁ ମୁକ୍ତିର ବାଟ ଅଛି କି ନାହିଁ ତାହାହିଁ ବିଶେଷ ଆଲୋଚନା ଓ ଚିନ୍ତାର ବିଷୟ ।

ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ

ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ସମ୍ବେଦନଶୀଳତା ହିଁ ସମଗ୍ରଜୀବଜଗତକୁ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ବଞ୍ଚିରହିବାରେ ସର୍ବୋତ୍ତମାବେ ସହାୟତା କରିଥାଏ । ସେହି ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥା ନୀତି, ଅପ୍, ତେଜ, ମରୁତ୍, ବ୍ୟୋମ ଏହି ପଞ୍ଚଭୂପାଦାନକୁ ନେଇ ଗଠିତ । ଏହି ପଞ୍ଚ ଭୂପାଦାନ ହିଁ ପରିଦୃଶ୍ୟମାନ ଜଗତର ମୌଳିକ ଆଧାର । ଏହି ପଞ୍ଚ ଭୂପାଦାନର ମିଶ୍ରିତ ଶକ୍ତି ହିଁ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥା ନାମରେ ଅଭିହିତ । ସେହି ପଞ୍ଚ ମହାଶକ୍ତି ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ସମ୍ବେଦନଶୀଳ ହୋଇ ରହିଥିବାରୁ ସୃଷ୍ଟିର ସମସ୍ତ ପ୍ରକାର ପ୍ରାଣୀ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ମଣିଷଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି କ୍ଷୁଦ୍ରାତିକ୍ଷୁଦ୍ର ଜୀବ ତଥା ବୃକ୍ଷଲତା ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟ ବଞ୍ଚିରହି ଆଆଡେ ତଥା ସମୃଦ୍ଧ ହୋଇ ଶେଷ ପରିଣତି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସ୍ବ ସ୍ବ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପାଳନରେ ରତ ଥାଆନ୍ତି । ଏହି ଭୂପାଦାନ ଗୁଡ଼ିକରୁ କେଉଁଠି କେତେ ଅଂଶ ରହିବ ତାହା ପ୍ରକୃତି ହିଁ ସୃଷ୍ଟିର ପ୍ରାକ୍‌କାଳରୁ ନିର୍ଣ୍ଣୟ କରି ସେହି ସେହି ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ସେତିକି ଅଂଶ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥାଏ । ଜୀବଜଗତ ପ୍ରତି ଏହା ପ୍ରକୃତିର ଏକ ମହାନ ଅବଦାନ । ଏହି ପଞ୍ଚମହାଭୂତ ସମନ୍ୱିତ ଭାବରେ ଶରୀରରେ ଥିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବ ପ୍ରାକୃତିକ ଅବସ୍ଥାରେ ରହି ସୁସ୍ଥ ଜୀବନଯାପନ କରୁଥାଏ ମାତ୍ର କେଉଁଠି ଏହାର ସୁଜ୍ଞମାତ୍ର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟିଲେ ଶରୀରର ସାଧାରଣ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବାଧା ଉପୁଜେ ତଥା କୌଣସି ନା କୌଣସି ଅଘଟଣ ଘଟିବାର ସମ୍ଭାବନା ଦେଖାଦିଏ । ଆମ ଶରୀରରେ ଥିବା ଏହି ପଞ୍ଚମହାଶକ୍ତିର ଗତାନୁଗତିକ କାର୍ଯ୍ୟ ସହିତ ଆମ ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଗତିବିଧି ମଧ୍ୟ ଅତୁଳନୀୟ । ଏହି ପଞ୍ଚ ମହୋପାଦାନର ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ କୌଣସି ଅକସ୍ମିକ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଯଦି ଘଟେ ତେବେ ପ୍ରକୃତିର ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟି ଏକ ଅସ୍ବାଭାବିକ ପରିସ୍ଥିତି ଉତ୍ପନ୍ନ ହୋଇଥାଏ ।

ଏହି ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥାରେ ବ୍ୟତିକ୍ରମ ଘଟାଇବାରେ ମଣିଷହିଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟୀ । ସ୍ୱାର୍ଥପର ମଣିଷ ନିଜର ସୁଖ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପାଇଁ ପ୍ରକୃତି ତଥା ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ଅବସ୍ଥାର ସମସ୍ତ ସୁଯୋଗଗୁଡ଼ିକୁ ନଜେ ହିଁ ଦୂରପଯୋଗ କରି ଚାଲିଛି । ପରିଣାମରେ ପ୍ରକୃତିର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟି ବିଶ୍ୱର ତଥା ବିଶ୍ୱରେ ବାସ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ଜଗତପ୍ରତି ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ପୃଥିବୀର ଉପରି ଭାଗରୁ ପ୍ରାୟ ୧୦/୧୨ କି.ମି. ଉପରେ ଏକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ରହିଛି ପୁଣି ଏକ ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟ ପରେ ପ୍ରାୟ ୫୦କି.ମି. ଉପରେ ଆଉ ଏକ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ରହିଛି । ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାଷାରେ ଏ ଦୁଇ ସ୍ତରକୁ ଯଥାକ୍ରମେ ଟ୍ରୋପୋସଫିଆର ଏବଂ ଏସ୍ଟ୍ରୋପୋସଫିଆର ଆଖ୍ୟା ଦିଆ ଯାଇଛି । ଏହି ସ୍ତରକୁ ଓଜନ ବା ପୃଥିବୀର ଗ୍ରୀନ୍ ହାଉସ (Green House) ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ଯେଉଁ ପ୍ରଖର କିରଣ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠକୁ ଆସୁଛି ତାହା ଏହି ଦୁଇ ସ୍ତରମଧ୍ୟ ଦେଇ ଆସୁଥିବାରୁ ସେଥିରେ ଛଣାହୋଇ ବିଶୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଆସୁଛି । ବାୟୁମଣ୍ଡଳରୁ ଯେଉଁ ପ୍ରଦୂଷିତ ଅଂଶ ଏହି ଦୁଇସ୍ତରକୁ ପ୍ରବେଶ କରୁଛି ତାହା ଓଜନ ସ୍ତରକୁ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଉତ୍ତାପ ଯୋଗାଉଛି । ଯଦି ବୃକ୍ଷଜାତୀ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ଥାଆନ୍ତା ତେବେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଶୁଦ୍ଧ ଓ ପ୍ରଦୂଷଣମୁକ୍ତ ହୋଇ ଓଜନ ସ୍ତରକୁ ଉତ୍ତପ୍ତ କରନ୍ତା ନାହିଁ ଏବଂ ଫଳରେ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରଖର କିରଣରୁ ପୃଥିବୀ ରକ୍ଷା ପାଇପାରନ୍ତା । ଟ୍ରୋପୋସଫିଆର ଉପରେ ଯେଉଁ ୨ୟ ବହଳିଆ ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ରହିଛି ସେଥିରେ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି ଛାଣି ହୋଇ ତଳ ସ୍ତରର ଏସ୍ଟ୍ରୋପୋସଫିଆର ମଧ୍ୟଦେଇ ଭୂପୃଷ୍ଠକୁ ଆସିଲେ ଜୀବଜଗତ ତାହାକୁ ସହ୍ୟ କରିପାରନ୍ତି । ଏହି ଟ୍ରୋପୋସଫିଆର ଅଧିକ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ସେଥିରେ ଏକ ବିରାଟ ଫାଟ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଛି ବୋଲି ବୈଜ୍ଞାନିକମାନେ କହୁଛନ୍ତି । ଏହି ଫାଟଦେଇ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କର ପ୍ରଖର ଉତ୍ତାପ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ପ୍ରବେଶ କରିବାରୁ ତାହା ଜୀବଜଗତ ପ୍ରତି ଅସହ୍ୟ ହୋଇ ପଡୁଛି । ଯୁ.ଏନ୍.ଓର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପରିବେଶ ଶାଖା (U.N.E.P.) ତରଫରୁ ମତ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ଯେ, ଏହି ଉଭୟ ଲେଆରର ଶତକଡ଼ା ୮ ଭାଗ ଅଂଶ ଅତି ଦୁର୍ବଳ ବା ନଷ୍ଟ ହୋଇଗଲାଣି । ତା' ପୁଣି ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ପଡିବ ଶତାଂଶ ଆଡକୁ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବାରେ ଲାଗିଛି । ଏହା ଯେତେବେଳେ ଶତକଡ଼ା ୪୦ଭାଗ ଅବଶିଷ୍ଟ ପଡିବ ସେତେବେଳେ ବିଶ୍ୱର ଜଳବାୟୁରେ ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେବ । ବାୟୁମଣ୍ଡଳର ଏପରି ବିରାଟ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ଆମ ଭାରତୀୟ ଶାସ୍ତ୍ରମାନଙ୍କରେ ପ୍ରକୟ ବୋଲି କୁହାଯାଇଛି । ପୃଥିବୀର ଉତ୍ତାପ ଅତ୍ୟଧିକ ବଢିବା ଫଳରେ ସମୁଦ୍ରର ଜଳପତନ ତିନି ଚାରିମିଟର ଅଧିକ ହୋଇଯିବ ଓ ତାର ପରିଣାମରେ ସମୁଦ୍ର ପତନ ଠାରୁ ଦୁଇମିଟର ଉଚ୍ଚତା ମଧ୍ୟରେ ଥିବା ଦେଶଗୁଡ଼ିକ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣରୂପେ ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇଯିବ ।

United Nationsର ପରିବେଶ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଶାଖା ତରଫରୁ ବିଶ୍ୱେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ପରିବେଶବିତ୍ ମାନଙ୍କୁ ନେଇ ଗଠିତ ସମିତି ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କୁ ତଥା ସମସ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସରକାରଙ୍କୁ ସାବଧାନବାଣୀ ଶୁଣାଇ କହିଥିଲେ ୧୯୮୮-୮୯ ବର୍ଷରୁ ଏହି ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନର ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରକ୍ରିୟା ଆରମ୍ଭ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ତେଣୁ ଅଳ୍ପସମୟ ମଧ୍ୟରେ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ସରକାର ତଥା ଜନସାଧାରଣ ସମୁଦ୍ଧତାବେ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ମିଳିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ ନ କଲେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱ ମହା ଧ୍ୱଂସଲାଳାରେ ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବ । ତଦନୁଯାୟୀ ଗତ ୧୦ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ଭାରତ ତଥା ଦକ୍ଷିଣପୂର୍ବ ଏସୀୟ ମହାଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ଯଥା ଚୀନ, ଜାପାନ, ବର୍ମା, ପାକିସ୍ତାନ, ମାଲେସିୟା ପ୍ରଭୃତି ବିଭିନ୍ନ ଦେଶ ତଥା ଆଫ୍ରିକା ମହାଦେଶର କେତେକ ଦେଶରେ ଭୂମିକମ୍ପ, ବାତ୍ୟା, ଆଗ୍ନେୟଗିରି ଉଦ୍ଗିରଣ, ବହୁବୃଷ୍ଟି, ଆନାବୃଷ୍ଟି ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟମାନ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି ।

ପ୍ରତିକାରର ଉପାୟ କ'ଣ ?

ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱକୁ ଏହି ଆସନ ଧ୍ୱଂସମୁଖରୁ ରକ୍ଷା କରତ ହେଉଛି ବୃକ୍ଷଜାତୀ । ପୃଥିବୀକୁ ତଥା ସେଥିରେ ବାସ କରୁଥିବା ସମସ୍ତ ପ୍ରାଣୀଜଗତକୁ ଯେଉଁ ଓଜନ ଗ୍ୟାସ୍ ରକ୍ଷା କରୁଛି ତାର ସୁରକ୍ଷା ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିଛି କେବଳ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଜନ୍ମୁଥିବା ବୃକ୍ଷଜାତୀ । ଏ ଜୀବଜଗତକୁ କୌଣସି ବୈଜ୍ଞାନିକ ଭାବନା କେବେହେଲେ ସୁରକ୍ଷା ଯୋଗାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ବିଶ୍ୱପୃଷ୍ଠକୁ ଯେତେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ବୃକ୍ଷଜାତୀ ଆବୃତକରି ରଖିବ, ସେହି କେବଳ ଏ ଜୀବଜଗତକୁ ସେତିକି ଜୀବନ ଯୋଗାଇ ଦେବ ଏବଂ ଏ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା କରିପାରିବ । ସଂଯୁକ୍ତ ମହାସଭା (United Nation) ଆନୁକୁଲ୍ୟରେ ବିଗତ ୧୯୭୨ ମସିହାରେ ଯୁରୋପର ଷ୍ଟାକହୋମଠାରେ ପରିବେଶ ସଚେତନତା ସଂପର୍କରେ ଏକ ବିଶ୍ୱସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହାପରେ ବିଶ୍ୱର ବହୁଦେଶରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠେୟକ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟମାନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ଏହାର ଅବ୍ୟବହୃତ ପୂର୍ବରୁ ଜର୍ମାନରେ ଏକ ଅତ୍ୟୁତପୂର୍ବ ଅଘଟଣ ଘଟିଲା । ଜର୍ମାନର ରୂର୍ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାୟ ଏକଶହ କି.ମି. ଡେୟା ଓ ୫୦ କି.ମି. ପ୍ରସ୍ଥ ଏକ ବିରାଟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଅନେକଗୁଡ଼ିଏ ଲୁହାକାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ସେଠାକାର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଏପରି ଦୂଷିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଯେ ଲୋକଙ୍କୁ ଅମୃତଜନ ଅଭାବରେ ଶ୍ୱାସପ୍ରଶ୍ୱାସ ନେବା କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ତେଣୁ ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ପ୍ରଦୂଷଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠେୟକ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ସାଧାରଣ ଲୋକେ ସ୍ୱତଃପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ସମବାୟ ଭିତ୍ତିରେ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରି ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ବୃକ୍ଷଜାତୀ ଲଗାଇ ସମଗ୍ର ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳର ଏକ ସବୁଜବଳୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଦେଲେ । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅତି ସଫଳତାର ସହିତ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବା ପରେ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଅବସ୍ଥାରେ ଅତ୍ୟୁତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟିବାର ଜାଣିଲା । ସାଧୁସାଧୁ ଶିଳ୍ପାଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରବାହିତ ଜଳସ୍ରୋତଗୁଡ଼ିକର ବିଶୋଧନ ମଧ୍ୟ କରାଗଲା ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଉଦାହରଣ ହେଉଛି ବ୍ରିଟେନ୍ର ଲଣ୍ଡନ ସହର ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବାହିତ ଟେମ୍ସ ନଦୀ । ବିଭିନ୍ନ ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ତଥା ସହରର ବାଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଦ୍ୱାରା ଟେମ୍ସ ନଦୀର

ଜଳ ଏତେ ପରିମାଣରେ ପ୍ରଦୂଷିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଯେ ନଦୀରେ ଥିବା ମାଛ ସବୁ ମରିଯାଇ ପାଣିରେ ଭାସିଲେ । ତେଣୁ ନଦୀ ଜଳକୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ମୁକ୍ତ କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । ସହର ତଥା କାରଖାନାମାନଙ୍କରୁ ନିର୍ଗତ ଦୂଷିତ ଜଳକୁ ବିଶୋଧନ କଲାପରେ ନଦୀର ଦଳ ପ୍ରଦୂଷଣ ମୁକ୍ତହୋଇ ଜଳଚର ଜୀବମାନଙ୍କର ଆଉ କ୍ଷତି ଘଟିଲାନାହିଁ । ସେହିପରି ଏସିଆ ମହାଦେଶର ଟୋକିଓ ସହରରେ ଥିବା କଳକାରଖାନା ଦ୍ଵାରା ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ଏତେ ଦୂଷିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ଯେ ମହାନଗରୀ ମଧ୍ୟରେ ଟ୍ରାଫିକ୍ ପୋଲିସକୁ ବିଭିନ୍ନ ଛକମାନଙ୍କରେ ଛିଡ଼ାହୋଇ ସ୍ଵକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିବାବେଳେ ଅମୁଯାନ ଧରି ଛିଡ଼ା ହେବାକୁ ପଡୁଥିଲା । ସେଠାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ଅବସ୍ଥାର ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ ଉନ୍ନତି ଘଟିଲା । ପରିସ୍ରାବଳରେ ଯାଇଥିବାବେଳେ ଉପରୋକ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠେଧକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକର ସଫଳ ରୂପାୟନମାନ ଦେଖିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଛି ।

ଏବେ ଶିମିଳିପାଳର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ C.R.P. ହାତରେ ତାର ଦାୟିତ୍ଵ ଦେବାକୁ ଦାବୀ କରିବା ତଥା ଦାୟାଦିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଗୁରୁତର ଅଭିଯୋଗ ଉଠାଇଥିବାରୁ ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମେତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ମୋ ଉପରେ କ୍ଷୁଦ୍ର ହୋଇଥାଇ ପାରନ୍ତି ମାତ୍ର ଯାହାହେଲେ ବି ଏହାର କିଛି ପ୍ରଭାବ ପଡ଼ିବାର ଜଣାଯାଏ ।

ନାରୀ ଓ ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତି

“**ଯତ୍ର ନାରୀସ୍ତୁ ପୂଜ୍ୟତେ-ରମତେ ଚତ୍ରଦେବତାଃ**”-ଯେଉଁଠାରେ ନାରୀ ପୂଜାପାଏ ସେଠାରେ ଦେବତାମାନେ ଆନନ୍ଦରେ ବିଚରଣ କରନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିର ନାରୀ ଆଦ୍ୟାଶକ୍ତି । ନାରୀ ସମସ୍ତ ଶକ୍ତିର ଆଧାର ସ୍ୱରୂପିଣୀ ହୋଇ ପୁରୁଷକୁ ଶକ୍ତି ଯୋଗାଏ । କନ୍ୟା, ଭଗିନୀ, ଜାୟା, ଜନନୀ ରୂପରେ ନିଜର ଭୂମିକା ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ତୁଲାଇ ନାରୀ ନିଜର ମହନୀୟତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିପାରିଛି । ଆମର ପୌରାଣିକ ଯୁଗର ସୀତା, ସାବିତ୍ରୀ, ଗାନ୍ଧାରୀ, ଦ୍ରୌପଦୀ ପ୍ରଭୃତି ନାରୀମାନେ ନିଜର ଚରିତ୍ରବତ୍ତା ଓ କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶ ଓ ପରଂପରା ରଖି ଯାଇଛନ୍ତି ଯାହା ଯୁଗଯୁଗ ଧରି ନାରୀ ସମାଜର ଶିକ୍ଷଣୀୟ ହୋଇ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ହୋଇଛି-ନାରୀର ସମ୍ମାନରକ୍ଷାର କେଉଁଠି ଅବହେଳା କରାଯାଇଛି ତାର ପରିଣାମ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଭୟାବହ ହୋଇଛି । ସୀତାଙ୍କ ଅପରୂପ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟରେ ମୁଗ୍ଧହୋଇ, ମାୟାମୃଗ ଜଳରେ ରାମଚନ୍ଦ୍ର ଓ ଲକ୍ଷ୍ମଣ ଦୁହେଁକୁ କୁଟୀରରୁ ବହୁଦୂରକୁ ନେଇଯାଇ ରାବଣ ଛଦ୍ମବେଶରେ ସୀତାଙ୍କୁ ଅପହରଣ କଲା ସିନା, ମାତ୍ର ଶେଷ ପରିଣାମରେ ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣପୁରୀ ଲଙ୍କା ଛାରଖାର ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ରାବଣ ସର୍ବଶରେ ମଲା । ଅଭିମାନୀ ଦୁର୍ଯ୍ୟୋଧନ ଦୁ୍ୟତକ୍ରୀଡ଼ାରେ କପଟାଚରଣ କରି ପାଣ୍ଡବମାନଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କଲାପରେ ଦ୍ରୌପଦୀଙ୍କୁ ଦୁଃଶାସନ କର୍ତ୍ତୃକ ସତ୍ତାହଳରେ ଉଲଗ୍ନ କରାଇଲା । ମାତୃଶକ୍ତିର ଅବମାନନାର ପରିଣତ କୌରବମାନଙ୍କୁ ଗୋଟିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । କୌରବ ବଂଶରେ ଡିଲଟର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ କେହି ରହିଲେ ନାହିଁ । ଖାଲି ସେତିକି ନୁହେଁ ଏପରି ଅନୀଚାରକୁ ଯେଉଁମାନେ ସମର୍ଥନ କରିଥିଲେ ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବଶରେ ନିପାତ ହେଲେ । ଅନ୍ୟପକ୍ଷରେ ସାବିତ୍ରୀ ନିଜର ଚରିତ୍ରବତ୍ତା, ନିଷ୍ଠାବଳରେ ମୃତ ସ୍ୱାମୀର ଜୀବନ ମଧ୍ୟ ଫେରାଇ ଆଣି ପାରିଥିଲେ । ଏହାହିଁ ଭାରତୀୟ ନାରୀର ବିଶେଷତ୍ୱ ।

ଆଜି ଆମେ ଏହି ମହାନ ପରଂପରା ଓ ଆଦର୍ଶର ଦୟାବ ବୋଲି ଗର୍ବ ଅନୁଭବ କରୁଛୁ ଓ ନିଜକୁ ଗୌରବାନିତ୍ୱ ମନେ କରୁଛୁ । ଐତିହାସିକ ଯୁଗରେ ଝାନ୍ସୀର ରାଣୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀବାଇ, ସଂଯୁକ୍ତା, ଦୁର୍ଗାବତୀ ପ୍ରଭୃତି ନାରୀମାନେ ନିଜର ଅଲୌକିକ ଶକ୍ତିର ପରିଚୟ

ଦେଇ ଇତିହାସ ସୃଷ୍ଟିକରି ଯାଇଛନ୍ତି । ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନାରୀର ମହାନ ଅବଦାନର ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ଜୀବନରେ ମାତାର ପ୍ରଭାବ ବାଲ୍ୟକାଳରୁ ପଡ଼ିଛି ସେମାନେ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତାରେ ମହାମାନବ ହୋଇପାରିଛନ୍ତି । ମାହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଏହାର ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଉଦାହରଣ ।

ଭାରତୀୟ ସଂସ୍କୃତିରେ ନାରୀକୁ ପୁରୁଷର ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗିନୀ ରୂପେ ସ୍ୱୀକୃତି ଦିଆଯାଇଛି । ଏବେ ପୁଣି ସଂପତ୍ତି ଉପରେ ଆଇନତଃ ଅଧିକାର ଦିଆଗଲାଣି । ଆହୁରି ଏକ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆ ଗଲାଣି ଯେ ପିଲାଙ୍କର ସ୍କୁଲରେ ନାମ ଲେଖାଇବା ବେଳେ ପିତାମାମା ସହିତ ମାମା ମଧ୍ୟ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ସ୍ତରରେ ନାରୀମାନଙ୍କୁ ଏକ ତୃତୀୟାଂଶ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି । ଏବେ ଲୋକ ପ୍ରତିନିଧି (People's representative) ଆଇନରେ ସଂଶୋଧନ କରି ବିଧାନସଭା ତଥା ଲୋକସଭାରେ ୩୩ ଶତାଂଶ ସ୍ଥାନ ନାରୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିବାର ପ୍ରସ୍ତାବ ପାର୍ଲ୍ୟାମେଣ୍ଟରେ ଆଗତ କରା ଯାଇଥିଲେ ହେଁ ବିଭିନ୍ନ ଦଳର ପ୍ରତିନିଧିମାନେ ଏକମତ ହୋଇ ନପାରିବାରୁ ତାହା ସମ୍ଭାବନା ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । କେବଳ ଭାରତବର୍ଷରେ କାହିଁକି ବିଶ୍ୱର ବହୁଦେଶରେ ମହିଳାମାନେ କେବଳ ସଂପତ୍ତି ବିଧାୟକ ଭାବରେ ନୁହେଁ ବରଂ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସମ୍ପଦାଗାର ସହିତ ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରି ପାରୁଛନ୍ତି । ନାରୀ ହେଉ ବା ପୁରୁଷ ହେଉ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିର ସମାଜରେ ମାନ୍ୟତା ଥାଏ । ନାରୀ ଯୋଗ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଲେ ସେ ମଧ୍ୟ ସମ୍ମାନର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ପାରିବ ଏହା ନିଃସନ୍ଦେହ । ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ପରିଚିତ ହୋଇ ବେଶ ଖ୍ୟାତି ଅର୍ଜନ କରି ପାରିଥିଲେ । ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟାଙ୍କ ଜାତୀୟ କରଣ, ବିଂଶସୂତ୍ରୀ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ, ଉପଗ୍ରହ ପ୍ରେରଣ, ଦୂରଦର୍ଶନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଦ୍ରୁତ ପ୍ରସାର ପ୍ରଭୃତି ପ୍ରଗତିଶୀଳ କାର୍ଯ୍ୟମାନ କରି ନିଜର ଯୋଗ୍ୟତା ପ୍ରତିପାଦନ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ବ୍ରିଟେନ୍, ସିଂହଳ, ପାକିସ୍ତାନ, ବାଲ୍ୟାଦେଶ ପ୍ରଭୃତିରେ ନାରୀମାନେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଆସନ ଅଳ୍ପକୃତ କରି ନିଜ ନିଜର କରିସ୍ଥା ପ୍ରମାଣ କରିବାଟେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛନ୍ତି । ଭାରତର ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀମତୀ ସରୋଜିନୀ ନାଇଡୁ ଓଡ଼ିଶାର ରମାଦେବୀ, ମାଳତୀ ଚୌଧୁରୀ ପ୍ରଭୃତିଙ୍କର ଅବଦାନ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ହୋଇ ରହିଛି । ପ୍ରଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପଦପଦବୀର ଅଧିକାରିଣୀ ହୋଇ ନାରୀ ନିଜର ଯୋଗ୍ୟତା ପ୍ରତିପାଦନ କରିପାରିଛି । ଆଇ.ପି.ଏସ୍ କରିଣ ବେଦାଙ୍କୁ ଏହାର ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ଏ ସବୁଥିରୁ ଏବେ ଏକ ପ୍ରକାର ପ୍ରମାଣିତ ହୋଇଗଲାଣି ଯେ ନାରୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯେଉଁସବୁ ଅନୁଷ୍ଠାନ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଛି ସେଗୁଡ଼ିକ ସୁପରିଚାଳିତ ଯେହେତୁ ପୁରୁଷମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ନାରୀମାନଙ୍କଠାରେ ପରିଚାଳନାଗତ ଯୋଗ୍ୟତା ଅଧିକଥାଏ । ପିଲାଦିନୁ ଗୃହସ୍ଥଳୀର ପରିଚାଳନା କରି ଏମାନେ ଯେଉଁ ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ କରିଥାଆନ୍ତି ତାହାକୁ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସମାଜିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରୟୋଗ କରି ପାରନ୍ତି । ତେଣୁ ଆଜି ନାରୀ ଅବଳା ନୁହେଁ ।

ମାତ୍ର ଏବେ ବିଶେଷକରି ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଆମର ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ରରେ

ଅତୁଟପୂର୍ବ ଷ୍ଟଲନ ଘଟିଛି । ସମାଜରେ ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରସ୍ତାଚାର ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ବଢ଼ି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ବୋଧହୁଏ ଏ ଦିଗରେ ପ୍ରଥମସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରି ପାରିଛି । ପ୍ରତିଦିନ ସମ୍ଭାବ୍ୟପତ୍ରର ପୃଷ୍ଠା ଲେଉଟାଇଲେ ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା, ଯୌତୁକ ଜନିତ ହତ୍ୟା, ଧର୍ଷଣ ପ୍ରଭୃତି ଦୁଃସମ୍ଭାବ ଅବଶ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଉଛି । ଯୌତୁକ ଜନିତ ହତ୍ୟା ଘଟଣାମାନଙ୍କରେ ସାଧାରଣତଃ ଶାଶୁ, ନଣନ୍ଦ, ଯାଆ ପ୍ରଭୃତି ସ୍ତ୍ରୀଲୋକମାନେ ହିଁ ବେଶି ପରିମାଣରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ହୋଇ ପୋଲିସ୍ ଦ୍ଵାରା ବନ୍ଦୀହୋଇ କୋର୍ଟକୁ ଚାଲାଣ ହେଉଛନ୍ତି । ଶୁଶୁର, ସ୍ଵାମୀ ତଥା ଦିଅର ପ୍ରଭୃତି ମଧ୍ୟ ଏଥିରୁ ବାଦ ପଡ଼ୁନାହାନ୍ତି । ଯେଉଁ ପିତାମାତା ନିଜର କନ୍ୟାକୁ ଏକ ମହତ୍ ଦାନ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଉଥିବାରୁ ଅଗ୍ନିକୁ ସାକ୍ଷୀରଖି କନ୍ୟାର ଦଶଦୋଷ କ୍ଷମା ଯାଚିବା ପୂର୍ବକ ଦାନ କରିଥିଲେ ଅସମୟରେ ତା'ର ଶୋଚନୀୟ ପରିଣତି ଦେଖି ଶୋକାକୁଳିତ ହେଉଛନ୍ତି । ଯୌତୁକ ନିରୋଧ ଆଇନ୍ ଯେତେ କଠୋର ହେଲେହେଁ ଏପରି ଘଟଣା ବଢ଼ିବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଆଜିକାଲିର ଚଳଚ୍ଚିତ୍ର, ଦୂରଦର୍ଶନ ପ୍ରଭୃତିରେ ଯେଉଁଭଳି ଚିତ୍ରମାନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଛି, ନଗ୍ନ ଅଙ୍ଗ ପ୍ରତ୍ୟଙ୍ଗ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଛି ତାହା ଉଦ୍‌ଭ୍ରାନ୍ତ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ବହୁ ପରିମାଣରେ ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି । ଏବେ ପୁଣି ଯୁବସମାଜ ବିଭିନ୍ନ ନିଶାଦ୍ରବ୍ୟର ଶିକାର ହୋଇ ପଡ଼ିଲାଣି । ତେଣୁ ଗଣଧର୍ଷଣ ମାମଲା ଘଟଣାପାଇଁ ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଘୃଣିତ, ନିନ୍ଦିତ ହୋଇଛି । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ ପଦସ୍ଥ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ୟର ଆଦର୍ଶ ସ୍ଥାନୀୟ ହେବା କଥା ସେମାନେ ମଧ୍ୟ ଏପରି ଘୃଣ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ଲିପ୍ତ ହେବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ଜନକ । ସାଧାରଣତଃ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ବ୍ୟକ୍ତି ବା ସରକାରୀ ଉଚ୍ଚ ପଦବୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏପରି କୌଣସି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଅଭିଯୋଗ ଆସିଲେ ତଦନ୍ତେ ତାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେବାକୁ କୁହାଯାଇଥାଏ ଅଥବା ସରକାର ତାଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚ ପଦବାରୁ ନିଲମ୍ବିତ କରିଥାଆନ୍ତି ମାତ୍ର ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ତା ତ ହେଲାଣିହିଁ ବରଂ ସରକାର ଉଚ୍ଚ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସ୍ଵପଦବୀରେ ରହିବା ପାଇଁ ଯୁକ୍ତି ବାଦି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଲେ । ବିଧାନସଭାରେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ସଭ୍ୟମାନେ ଉଚ୍ଚ ବିଷୟ ଉଠାଇ ତୀବ୍ର ସମାଲୋଚନା କରିବା ଦ୍ଵାରା ସରକାରଙ୍କୁ ନିନ୍ଦିତ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପରିଶେଷରେ ଉଚ୍ଚ ଅଫିସରଙ୍କୁ ଏଥିରେ ହସ୍ତକ୍ଷେପ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଏବଂ ଉଚ୍ଚ ଘଟଣା ବର୍ତ୍ତମାନ ଅଫାଲତର ବିଚାରାଧୀନ ରହିଛି । ଅବଶ୍ୟ ବିଚାରବେଳେ ବହୁ ରହସ୍ୟ ଉଦ୍‌ଘାଟିତ ହେବ ।

ଖାଲି ଆମ ଦେଶରେ ନୁହେଁ ବିଶ୍ଵର ଅନ୍ୟ ଦେଶମାନଙ୍କରେ ମଧ୍ୟ ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟମାନେ ଏପରି ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ଅଭିଯୁକ୍ତ ହେଉଛନ୍ତି । ବିଶ୍ଵର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଧନୀ, ମାନ୍ୟ ତଥା ସୁସଭ୍ୟ ଦେଶ ଆମେରିକାର ରାଷ୍ଟ୍ରମୁଖ୍ୟ ବିଲ୍ କ୍ଲିଣ୍ଟନ୍ ଜନୈକ ସୁନ୍ଦରୀ ଯୁବତୀଙ୍କ ସହ ଦୈନିକ ସଂପର୍କ ରଖୁଥିବାର ପ୍ରମାଣ ମିଳିବାରୁ ସେ ଦେଶରେ ସବୁଠାରୁ ବଡ଼ଦଣ୍ଡ ମହାଭିଯୋଗ ପାଇଁଆମେଷ୍ଟରେ ଆଗତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି । ମାତ୍ର କ୍ଷମତାରେ ରହିବାର ଲୋଭ ହେତୁ ନିଜର ଦୋଷ ସ୍ଵୀକାର ପୂର୍ବକ ଏତେବଡ଼ ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ସୁଦ୍ଧା ପ୍ରତିନିଧି ସଭାରେ କ୍ଷମା ପ୍ରାର୍ଥନା କରିଥିଲେହେଁ ତାଙ୍କୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷମା ମିଳିନାହିଁ । ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନାର ବିଷମୟ ପରିଣତି ପ୍ରତ୍ୟେକଙ୍କୁ ଭୋଗିବାକୁ ହିଁ ପଡ଼ିବ ।

ଓଡ଼ିଶାର ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ଓ ସେଗୁଡ଼ିକର ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ

“ପ୍ରଜାସୁଖେ ସୁଖଂ ରାଜ୍ୟ-ପ୍ରଜାନାଂଫ ହିତେ ହିତମ୍” ଏହାହିଁ ଥିଲା ଭାରତୀୟ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ମୌଳିକ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ପ୍ରଜା ରଞ୍ଜନ ପାଇଁ ରାଜା ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ସୁଖ ସ୍ବାଚ୍ଛନ୍ଦ୍ୟ ନୁହେଁ ସର୍ବସ୍ବ ମଧ୍ୟ ଡ୍ୟାଗ କରିବାକୁ ନିଜର ପରମ ସୌଭାଗ୍ୟ ବୋଲି ମନେ କରୁଥିଲେ । ମାତ୍ର ସମୟର ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ରାଜତନ୍ତ୍ରର ମନୋଭାବ ତଥା ଆଦର୍ଶ ପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇଗଲା ।

ଭାରତ ଇଂରେଜ ଶାସନାଧୀନ ଥିଲାବେଳେ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ବିଦେଶୀ ଫିରିଙ୍ଗି ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶାସନାଧୀନ ଥିଲା ବେଳେ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅଞ୍ଚଳ ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଜରିଆରେ ଶାସିତ ହେଉଥିଲା । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳସବୁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଶାସନାଧୀନ ଥିଲା ସେଗୁଡ଼ିକ ଖାସ୍ ଅଞ୍ଚଳ ତଥା ରାଜା ମହାରାଜାଙ୍କ ଜରିଆରେ ଶାସିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକୁ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳ କୁହାଯାଉଥିଲା । ଏହି ରାଜା ମହାରାଜାମାନେ ଭାରତରେ ଇଂରେଜ ଶାସନ ସ୍ବତ୍ବ କରିବାରେ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲେ । ଖାସ୍ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାରୀ ପ୍ରଥା ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଥିଲା ଏବଂ ଏହି ଧନୀକ ଜମିଦାରମାନେ ଦେଶରେ ବ୍ରିଟିଶ ଉପନିବେଶବାଦର ବଡ଼ ସମର୍ଥକ ଥିଲେ । ଏମାନେ ଜନମତକୁ ଚାପିରଖି ବିଦେଶୀ ସରକାରର ଗୋଲାମ୍ ସାଜିଥିଲେ । ଇଂରେଜ ସରକାର ରାଜା, ମହାରାଜାମାନଙ୍କର ରାଜକୀୟ ଅଧିକାରକୁ ସର୍ବଶ୍ରମିମାନ କରିଥିଲେ ଯାହା ଫଳରେ ଏମାନେ ପ୍ରଜାମାନଙ୍କଠାରୁ ବେଆଇନ ଭାବରେ ମନଇଚ୍ଛା କର ଟିକସ ଆଦାୟ କରି ନିଜର ତଥା ନିଜ ପରିବାରବର୍ଗଙ୍କ ଅୟସରେ ବ୍ୟୟ କରୁଥିଲେ ଏବଂ ବିଳାସପୂର୍ଣ୍ଣ ଜୀବନ ବିତାଉଥିଲେ । ଆଇନର ଶାସନ ଗଡ଼ଜାତରେ ନଥିଲା ।

ପୋଲିସ୍ କ୍ଷମତାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିନିଯୋଗ କରି ରାଜାମହାରାଜାମାନେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଆତଙ୍କିତ କରି ରଖୁଥିଲେ । ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ଯେତେ ଅତ୍ୟାଚାର ଏପରିକି କାହାରିକୁ ହତ୍ୟାକଲେ ମଧ୍ୟ ତାର ବିଚାର ନଥିଲା, ଦଣ୍ଡ ତ ଦୂରର କଥା । ମୋଟ

ଉପରେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ଗତଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କ ଧନ ଜୀବନ ଉପରେ କୌଣସି ନିରପତ୍ତା ନଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ । ଯେଉଁ ଭାରତୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କ ଦରବାର ଦିନେ ପଣ୍ଡିତ, ସୁଶାସକ, ଗୁଣୀ, ମାନ୍ୟ, କବି, ଲେଖକ, ଦାର୍ଶନିକ, ବିଦ୍ୱାନ୍ ବିଚାରକ ମଣ୍ଡଳୀ ଦ୍ୱାରା ବିମଣ୍ଡିତ ହୋଇଥିଲା, ଯେଉଁମାନଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରଣା ପ୍ରଜାଙ୍କ ହିତପାଇଁ ରାଜା ମୁଣ୍ଡପାତି ଗ୍ରହଣ କରୁଥିଲେ, ଆଜି ବ୍ରିଟିଶ ରାଜତ୍ୱକାଳରେ ସେହି ରାଜାମାନେ ତୋଷାମଦକାରୀଙ୍କ ଗହଣରେ ମଦ୍ୟପାନ କରି ଅୟସରେ ସମୟ ବିତାଉଛନ୍ତି । ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ସୁଶାସନ ଯୋଗାଇବାର ଅବସର କାହିଁ ?

ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏହିପରି ଛୋଟବଡ଼ ମିଶି ୨୪ଟି ଗତଜାତ ଥିଲା । ସେସବୁ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ଦେଶୀୟ ରାଜାମାନେ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସକଙ୍କ ସହାୟତାରେ ନିଜର ମନମୁଖୀ ଶାସନ ଚଳାଇଥିଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ କେତେକଙ୍କ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଶାସନ ସଂପର୍କରେ ବହୁକଥା ଶୁଣିବାକୁ ମିଳେ । ପ୍ରସଙ୍ଗକ୍ରମେ ଉକ୍ତ ଘଟଣାଗୁଡ଼ିକ କିୟତଂ ଏଠାରେ ବର୍ଣ୍ଣନା ସାପେକ୍ଷ ମନେକରୁଁ । ପ୍ରାୟ ସବୁ ଗତଜାତ ରାଜାଙ୍କର ବଣକୁ ଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଶିକାର କରିବା, ବଣୁଆ ହାତୀ ଧରିବା ଏକବଡ଼ ସଭକ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପ୍ରାୟ ସବୁ ଗତଜାତ ଗନ ଜଙ୍ଗଲ ଦ୍ୱାରା ଆଚ୍ଛାଦିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ସେହି ସବୁ ଜଙ୍ଗଲମାନଙ୍କରେ ବାଘ, ଭାଲୁ, ହାତୀ, ହରିଣ, ବାରୁହା, ଗୟଳଠାରୁ ଆରମ୍ଭକରି ଅତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଠେକୁଆ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁ ଭରପୂର ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ରାଜାମାନେ ବର୍ଷମଧ୍ୟରେ ଥରେ ବା ଦୁଇଥର ଏହି ଶିକାରରେ ଯାଉଥିଲେ । ଯେଉଁ ଅଞ୍ଚଳକୁ ଯେତେବେଳେ ରାଜା ଶିକାର କରିବାକୁ ଯାଉଥିଲେ, ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଘରପ୍ରତି ଅନ୍ତତଃ ଜଣେଲୋକ ବେଠି ଭାବରେ ଯାଇ ରାଜାଙ୍କ ଶିକାରରେ ଯୋଗ ଦେବାକୁ ପଡୁଥିଲା ଏବଂ ଏହା ବାଧାତାମୂଳକ ଥିଲା । ରାଜା ଜଙ୍ଗଲର କୌଣସି ଏକ ସ୍ଥାନରେ ମଞ୍ଚାବାନ୍ଧି ବସୁଥିଲେ । ବେଠିରେ ଯାଉଥିବା ପ୍ରଜାମାନେ ବଣୁଆ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ଚାରିଆଡୁ ଘଉଡାଇ ଆଣି ରାଜା ମଞ୍ଚାବାନ୍ଧି ବସିଥିବା ସ୍ଥାନରେ ପହଞ୍ଚାଉଥିଲେ ଏବଂ ସେହି ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ନିକଟତର ହେବାର ଦେଖି ରାଜା ବନ୍ଧୁକ ଚଳାଇ ତାକୁ ଶିକାର କରି ନିଜର ବୀରତ୍ୱ ଦେଖାଉଥିଲେ । ଏହି ପଶୁ ଘଉଡାଇବା କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ବେଳେ ଅନେକେ ସମୟ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆକ୍ରାନ୍ତ ହୋଇ କ୍ଷତ ବିକ୍ଷତ ହୋଇଛନ୍ତି ଏବଂ ବେଳେବେଳେ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ମଧ୍ୟ ପଡିଛନ୍ତି, ମାତ୍ର ସେଥିପାଇଁ ରାଜାଙ୍କର ଦୁଃଖନାହିଁ ବା ସେଥିପାଇଁ କ୍ଷତି ପୂରଣ ଦେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ବି ଉଠେନି । ପୁଣି ଏହି ଶିକାରବେଳେ ରାଜାଙ୍କର ଯେଉଁଠି କେମିତି ପଡ଼େ ସେଠାକାର ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ସରଦାର ଓ ପ୍ରଧାନମାନେ (Revenue Collecting Agents) ଲୋକଙ୍କଠାରୁ କୋର ଜବବନ୍ଦ ଆଦାୟକରି ଯୋଗାନ୍ତି । ସବୁ ଚାଉଳ, ଘିଅ, ତେଲ, ମସଲା ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପନିପରିବା, ବିଭିନ୍ନ ସମାୟିକ ଫଳ, ଯଥା ଆମ୍ବ, ପଣସ, କଦଳୀ, କକୁଡ଼ା, ଝେଳି ଖାସି ପ୍ରଭୃତି ଯେଉଁଠି ଯାହା ପାଇଲେ କାହାରିକୁ କିଛି କହିବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡେନି ଜବରଦସ୍ତ ନେଇ ଚାଲିଗଲେ, ଜନତା ମଧ୍ୟ ଜାଣିଛନ୍ତି ରାଜା ଶିକାରରେ ଆସୁଛନ୍ତି ଦେବାକୁ ପଡ଼ିବ - ତେଣୁ ସେମାନେ କେବେକେ

ନୀରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ସାଜି ରୂପ ରହନ୍ତି । ଗୋଟେ ଶିକାର ବେଳର ଆମ ଗାଁର ଘଟଣା ମୁଁ ଭଲଭାବରେ ଜାଣିଛି । ଗାଁର ଜଣେ ଲୋକକୁ ତାର ଥିବା ଦୁଧିଆଳୀ ଗାଈଟିକୁ ଏହିପରି ରାଜାକଙ୍କର ଏକ ଶିକାର କେମିତି ପଠାଇବାକୁ ହୁଏନା ହେଲା । ମାତ୍ର ସେ ଗାଈଟିକୁ ନେଲାବେଳେ ଆଦୌ ଚାଲିଲାନାହିଁ । ପରେ ଗାଈର ଚାରିଗୋଟ ବାନ୍ଧି ତାକୁ ଗୋଟେ ବଳଦଗାଡ଼ିରେ ପକାଇ କେମିତି ନିକଟକୁ ନେଇଯିବା ଲାଗି ଆଦେଶ ଆସିଲା ଏବଂ ସେହିପରି ଭାବରେ ସତକୁ ସତ ଗାଈଟିକୁ ରାଜାକ କେମିତି ନିଆଗଲା । ରାଜାକ କେମିତି ସଂଗୃହିତ ବିଭିନ୍ନ ପରିମାଣରେ ଉଦ୍‌ବୃତ୍ତ ହୁଏ ସେଗୁଡ଼ିକୁ ତୋଷାମଦକାରୀ ତଥା କେତେକ କର୍ମଚାରୀ ନିଜ ଘରକୁ ନେଇ ଯାଆନ୍ତି । ଜନ ସାଧାରଣଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ଦେଖି ତାର ପ୍ରତିକାର କରିବାକୁ ରାଜାକଙ୍କର ସମୟ ନଥାଏ । ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଗଡ଼ଜାତରେ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରାସାଦ ସମ୍ମୁଖରେ ଯୋଡ଼ାମାଡ଼ି ଛଟା ପୁଟାଇ ଯିବାକୁ ନିଷେଧ କରାଯାଇଥିଲା । ଅନ୍ୟକୁ ଦୁଃଖକଷ୍ଟ ଦେଇ ହଇରାଣ ହରକତ କରି ଆମୋଦ ଲାଭ କରିବା ବହୁ ରାଜାକଙ୍କର ଏକ ସଭର ଥିଲା । ମୁଁ ଭଲଭାବରେ ଜାଣିଛି ଥରେ ଓଡ଼ିଶାର କୌଣସି ଜଣେ ବିଶିଷ୍ଟ ବ୍ୟକ୍ତି ଏକ ଗଡ଼ଜାତ ରାଜାଙ୍କ ନିକଟକୁ ଯାଇଥିଲେ । ରାଜା ଉଆସରେ ତାଙ୍କୁ ବେଶ ଆଦର ଅଭ୍ୟର୍ଥନା ସହ ତାଙ୍କର ଆତିଥ୍ୟ କରାଗଲା; ଖୁଆପିଆର ସବୁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ତାଙ୍କୁ ରାତିରେ ଗୋଟେ ବିଛଣାରେ ଶୋଇବାକୁ ଦେଲେ ଯେଉଁଥିଲେ ଅପଯ୍ୟାସ୍ତ ଛାରପୋକ । ସେ ଶୋଇବେ ଆଉ କ'ଣ ରାତିଯାକ ଅନିଦ୍ରା । ଏହିପରି ଭାବରେ ଅନ୍ୟକୁ ହଇରାଣ କରି ରାଜାମାନେ ଆନନ୍ଦ ଲାଭ କରୁଥିଲେ, କୌତୂହଳ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିଲେ । ଗୋଟେ ଗଡ଼ଜାତରେ ରାଜାଙ୍କ ହୁକୁମର ନାମଥିଲା ଠେଙ୍ଗା ହୁକୁମ । ଗୋଟିଏ ଠେଙ୍ଗାକୁ ରାଜ୍ୟର ଲୋକେ ଗୋଟିଏ ଗାଁରୁ ଅନ୍ୟ ଗାଁକୁ ପଠାଇ ଦେଉ ଥାଆନ୍ତି । ସେ ଠେଙ୍ଗା ଯେଉଁ ଗାଁରେ ଯାଇ ପହଞ୍ଚିବ ସେ ଗାଁର ଲୋକେ ସେହିଦିନ ରାଜାଙ୍କ ଉଆସରେ ଏକ ସେର ମଗୁର ମାଛ ଯୋଗାଇବାକୁ ବାଧ୍ୟ ।

ଭରେଜ ସରକାର ରାଜାମାନଙ୍କୁ ଯେଉଁ ସାର୍ବଭୌମ ଅଧିକାର ନ୍ୟସ୍ତ କରିଥିଲେ ତାର ବିନିମୟରେ କରଦାତା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁଖସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ସର୍ବନିମ୍ନ ସୁବିଧା ମଧ୍ୟ ଯୋଗାଇ ନ ଦେଇ କେବଳ ଅୟସରେ ସମୟ କଟାଇ ଥିଲେ । ରାଜାଙ୍କୁ ପ୍ରଶ୍ନ କରିବାର ଅଧିକାର ଆଇନଗତ ବାଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟକତା ନ ଥିଲା । କୌଣସି କାରଣ ଥାଉ ବା ନଥାଉ ଯଦି ରାଜା କାହାରି ଉପରେ ଅସନ୍ନତ ହେଉଥିଲେ ତାକୁ ୨୪ ଘଣ୍ଟା ମଧ୍ୟରେ ନିଜ ରାଜ୍ୟରୁ ବହିଷ୍କାର କରି ଦେଉଥିଲେ ଓ ତାର ସମସ୍ତ ସଂପତ୍ତି ବ୍ୟାଜ୍ୟାସ୍ତ କରି ଦିଆଯାଉଥିଲା । ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ଯେତେବେଳେ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଅଧିକାର ଲାଭପାଇଁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା ସେତେବେଳେ ଆନ୍ଦୋଳନକାରୀଙ୍କୁ ବିନା ବିଚାରରେ ଅନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କାଳପାଇଁ ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଜେଲରେ ଅଟକ ରଖାଯାଉଥିଲା । କେତେକ ରାଜ୍ୟରେ ରାଜା ନିଜେ ରାତ୍ରିରେ ଘରୋଇଭାବେ ବିଚାର କରି ଲୋକଙ୍କୁ ଦଣ୍ଡ ଦେଉଥିଲେ ଏବଂ ଏପରି ବିଚାରର କୌଣସି ଲିଖିତ କାଗଜପତ୍ର ରହୁନଥିଲା । ରାଜାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ଯାହା ବାହାରୁଥିଲା ତାହା ଆଇନରେ ପରିଣତ ହେଉଥିଲା । ଦୁର୍ଭିକ୍ଷ ବା ମରୁତି ପ୍ରଭୃତି ଘଟିଲେ ରାଜଶାସନ ତରଫରୁ କୌଣସି

ପ୍ରତିକାର ବା ଲୋକକୁ ସାହାଯ୍ୟ ଯୋଗାଇବାର କୌଣସି ବ୍ୟବସ୍ଥା ନଥିଲା । ଲୋକେ ରାଜ ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ କୌଣସି ଆନ୍ଦୋଳାନୁକ ପକ୍ଷ ଗ୍ରହଣ କଲେ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ରାଜାଙ୍କୁ ପୋଲିସ ଓ ସୈନ୍ୟ ସହାୟତା ଦେଇ ନିଷ୍ଠୁର ଭାବରେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦମନ କରୁଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ କେତେକ ବଡ଼ ବଡ଼ ରାଜ୍ୟ ଯଥା ହାଇଦ୍ରାବାଦ୍, କାଶ୍ମୀର, ଜୟପୁର, ବିକାନିର ଏବଂ ଆମ ଓଡ଼ିଶାର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଭୃତିର ବିଚାର ବିଚାରୀୟ ଶାସନର କିଛି କିଛି ବ୍ୟବସ୍ଥାଥିଲା ମାତ୍ର ଛୋଟ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ଲୋକେ ଭାଗ୍ୟକୁ ଆଦରି ସବୁ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଥିଲେ ।

ଏସବୁ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆମର ପାରଂପାରିକ ରୀତିନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ରାଜାଙ୍କ ପ୍ରତି ରାଜ୍ୟବାସୀଙ୍କର ଅତୁଟ ଅନୁରକ୍ତି ଥିଲା । ରାଜ୍ୟବାସୀ ଜନସାଧାରଣ ରାଜାଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଖାଇ ଚଳୁଛନ୍ତି ବୋଲି ଭାବୁଥିଲେ । ରାଜାଙ୍କ ଠାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ନ ପାଇ, ନିଜେ ହାତଭଜା ପରିଶ୍ରମ କରି ଯାହା ଉପାର୍ଜନ କରୁଥିଲେ ସେଥିରେ ରାଜାଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ଅଛି ବୋଲି ଲୋକଙ୍କର ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଶ୍ୱାସ ଓ ଧାରଣା ଥିଲା । ଦେବ ଅଂଶରେ ରାଜାଙ୍କର ଜନ୍ମବୋଲି ଲୋକେ ଭାବୁଥିଲେ ତେଣୁ ରାଜାଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କର ଚକ୍ରନ୍ତି ପ୍ରତିମା ବୋଲି କହୁଥିଲେ । ରାଜାଙ୍କ ଚିରୁଦ୍ଧରେ କିଛି କହିବା ମହାପାପ ବୋଲି ଲୋକେ ଭାବୁଥିଲେ । ତେଣୁ ଲୋକଙ୍କର ଏହି ସରଳ ବିଶ୍ୱାସର ସୁଯୋଗ ନେଇ ରାଜା ତଥା ରାଜକର୍ମଚାରୀଗଣ ଲୋକଙ୍କୁ ଶୋଷଣ କରିବାରେ ଲାଗିଥିଲେ । କୌଣସି କୌଣସି ଗଡ଼ଜାତରେ ଏପରି ଏକ ଘୃଣ୍ୟ ପ୍ରଥା ଥିଲା ଯେ ସେ ରାଜ୍ୟରେ ଝିଅ ପ୍ରଥମ ରଜସ୍ୱଳା ହେଲାପରେ ସେ ରାଜାଙ୍କର ପ୍ରଥମ ଉପଭୋଗ୍ୟ ହେଉଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଖାସ ଅଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଜମିଦାରମାନେ ରାଜାଙ୍କ ଭଳି ପ୍ରଜାସାଧାରଣଙ୍କ ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ଅଜଅନୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର କରୁଥିଲେ ।

ଗଡ଼ଜାତଗୁଡ଼ିକ ଉପରୋକ୍ତଭାବରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଓ ଶୋଷିତ ହେବା ଫଳରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ କ୍ରମେ ସଚେତନତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଲା ଏବଂ ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରଦର୍ଶିତ କଂଗ୍ରେସ ନୀତିରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଖାଦେଲା । ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ବା ଷ୍ଟେଟ କଂଗ୍ରେସ ନାମରେ ଏକ ସଂସ୍ଥା ଗଢ଼ି ପ୍ରାୟ ୧୯୩୮-୩୯ରୁ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ପରେପରେ ୧୯୪୨ ଅଗଷ୍ଟ ୮ ତାରିଖ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଖୋଲା ଅଧିବେଶନରେ ‘ଭାରତ ଛାଡ଼’ (Quit India) ପ୍ରସ୍ତାବ ଗୃହୀତ ହୋଇ ଦେଶବାସୀଙ୍କୁ ଏକ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆଗଲା । ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ‘କର ବା ମର’ ଆନ୍ଦୋଳନ ତୀବ୍ରତର ହୋଇଉଠିଲା ; ପ୍ରଥମେ ରଣପୁର ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଗଡ଼ଜାତ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ସେଠାରେ ଅତ୍ୟାଚାର ଏତେ ବେଶି ହୋଇପଡ଼ିଲା ଯେ ଲୋକେ ଅତିଷ୍ଠ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ; ଏତଶୀୟ ରାଜାମାନଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବାପାଇଁ ଇଂରେଜ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଯେଉଁ Political Agent ନିଯୁକ୍ତ ହୋଇଥିଲେ ତାଙ୍କରି ସହାୟତାରେ ରାଜା ଅତ୍ୟାଚାର ଚଳାଇଛନ୍ତି ମନେକରି ବେଙ୍ଗଲଗେଟ୍ ନାମକ ସେହି Political Agentଙ୍କୁ ଲୋକେ ପିଟିପିଟି ମାରିଦେଲେ ଏବଂ ଲୋକେ ପକାଇ ଆସି ଅନୁଗୋଳରେ ଆଶ୍ରୟ ନେଲେ । ଓଡ଼ିଶାର କଂଗ୍ରେସ ନେତାମାନେ ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ

ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦେଲେ । ପରେ ପରେ ବେଙ୍ଗଲଗେଜ୍ ହତ୍ୟା ମାମଲା ଏକ ଗୁରୁତର ଆକାର ଧାରଣକରି ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ଚାଷନ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କଲା । ଉକ୍ତ ମାମଲାରେ ଅବଶ୍ୟ ରହୁ ଓ ଦିବାକର ନାୟକ ଏହି ଦୁଇଜଣଙ୍କୁ ପାଣି ଦିଆଗଲା ।

ଏହାପରେ ଡେକାନାଲର ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଦମନ କରିବାପାଇଁ ରାଜାଙ୍କ ଅନୁରୋଧ କ୍ରମେ କେନ୍ଦ୍ର ରିଜର୍ଭ ପୋଲିସ ବାହିନୀ ଭୁବନଠାରେ ନଦୀ ପାର ହେବାବେଳେ ପୋଲିସର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ନ ମାନିବାରୁ ଗୁଳିକରି ହତ୍ୟାକରି ଦେବା ଘଟଣାରୁ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଗଡଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଘୋର ଅସନ୍ତୋଷ ଖେଳିଗଲା । ଡେକାନାଲର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ଅନ୍ୟ ଏକ ଗଡଜାତ ତାଳଚେରରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଦ୍ମିନୀମୋହନ ପ୍ରଧାନଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଚାଲିଥିବା ଆନ୍ଦୋଳନ ଯୋଗୁଁ ତାଙ୍କୁ ଜେଲରେ ଅଟକ ରଖାଯାଇ ଥିବାବେଳେ ସେ ପାଟେରୀ ଡେଇଁ ଜେଲରୁ ପଳାଇ ଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଧରିବା ପାଇଁ ଡ୍ୱାରସ ବାହାର କରି ଖୋଜା ଚାଲିଥାଏ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସଂଲଗ୍ନ ନାଳଗିରିରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଜା ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଖାଗଲାଣି । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ମଧ୍ୟ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଅଗ୍ରଗତି କରୁଥାଏ । ମୟୂରଭଞ୍ଜ ତଥା ଅନ୍ୟ ଗଡଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟରେ ବହୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ରହିଛି । ଅନ୍ୟ ଗଡଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଉପରେ ଯେପରି ନଗ୍ନ ଅତ୍ୟାଚାର ଚାଲିଥିଲା ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ସେପରି ଅତ୍ୟାଚାର ବା କୁଶାସନ ନଥିଲା । ଅନ୍ୟ ଗଡଜାତଗୁଡ଼ିକରେ ସହର ଏବଂ ପଲ୍ଲି ଅଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବା ଧନିକ ଏବଂ ସଭ୍ୟ ପରିବାର ଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଅତ୍ୟଧିକ ଅତ୍ୟାଚାର ଚାଲିଥିବାରୁ ସେହିମାନେ ହିଁ ଅତ୍ୟାଚାରର ପ୍ରତିରୋଧ ପାଇଁ ଅଗ୍ରଗାମୀ ହୋଇ ବାହାରି ପଡ଼ିଲେ । ଫଳରେ ସରକାରୀ ଦମନ, ପ୍ରଥମରୁହିଁ ହିଂସାମୂଳକ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା, ଲାଠି, ଗୁଳି ଗିରଫଦାରୀ, ଅଟକବନ୍ଦୀ ତଥା ସଂପତ୍ତି ବାଜ୍ୟାସ୍ତି ପ୍ରଭୃତି ସରକାରୀ ଦମନକାଳୀ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା ଯାହାର ପରିଣାମରେ ଜନତା ମଧ୍ୟ ହିଂସାମୂଳକ ପଛା ଅବଲମ୍ବନ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲେ । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଯେପରି ବିପ୍ଳବାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅହିଂସ ମାର୍ଗରେ ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲା ତାର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ଲୋକଙ୍କ ଉପରେ ପଡ଼ିଲା ନାହିଁ । ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ମଧ୍ୟ ଜାତୀୟ ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନକୁ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବଦାଇ ୧୯୪୨ ବେଳକୁ ଭାରତଜାତ ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ କରି ଶେଷ ଇଡେଲରେ ଉପନୀତ ହେବାରୁ ସଫଳତା ଲାଭକଲେ ଓ ବିଦେଶୀ ଶାସନ କବଳରୁ ଦେଶ ମୁକ୍ତହେଲା ।

ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସଂପର୍କରେ ପଦେ

ବିଭିନ୍ନ ଆମ ରାଜ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ବୃହତ୍ତମ ଏବଂ ଅତୀତରେ ଓଡ଼ିଶାର ସମସ୍ତ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବୃହତ୍ତମ ଗଡ଼ଜାତ ଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଜରିଆରେ ଆରମ୍ଭ ହୁଏ ୧୯୩୮-୩୯ ମସିହାର ପ୍ରାରମ୍ଭରେ । ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ମଧ୍ୟରେ ଥିଲା ଏକ ବିରାଟ ପାର୍ଥକ୍ୟ । ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ଅତ୍ୟାଚାରିତ ଧନୀ ଏବଂ ସଭ୍ୟ ପରିବାରର ଲୋକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ଦୋଳନ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲାବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଗରିବ ଲୋକଙ୍କୁ ସଂଗଠିତ କରି ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ ମାଧ୍ୟମରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅହିଂସା ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ ହୋଇଥିବାରୁ ରାଜସରକାର ହିଂସାମୂଳକ ଦମନମୂଳକ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ଅତୀତରେ ଏ ଗଡ଼ଜାତରେ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ, ଜଣେ ଅତି ଜ୍ଞାନୀ, ଚରିତ୍ରବାନ, ସୁଶାସକ ଓ ପ୍ରଜା ବନ୍ଧୁକ ରାଜା ଥିଲେ । ତାଙ୍କର ରାଜତ୍ୱକାଳ ଥିଲା ୧୮୯୨ରୁ ୧୯୧୨ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମାତ୍ର ୨୦ ବର୍ଷ । ଏଠାରେ ଆଇନର ଶାସନ ଥିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନ କାଳରେ ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷରେ କେଉଁଠି ହେଲେ ଜମି ଉପରେ ପ୍ରଜାଙ୍କର ସ୍ୱାଧୀନତା ବା ମାଲିକାନା ସବୁ ନଥିଲା । ମାତ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଏ ଦିଗରେ ଏକ ଯୁଗାନ୍ତକାରୀ ପଦକ୍ଷେପ ନେଇ ଜମିଜମାଦାର ନିୟମିତ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ପ୍ରଜାମାନଙ୍କୁ ଜମିଜମାଦାର ପଟ୍ଟାମାନ ଯୋଗାଇ ଦେଇଥିଲେ ଏବଂ ପ୍ରତି ୧୦ ବର୍ଷରେ ଥରେ ଲେଖାଏଁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କରି ସ୍ଥାୟୀ ପଟ୍ଟାର ସଂଶୋଧନ ଇତ୍ୟାଦି କରାଯାଉଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ଆଇନର ଶାସନ ପ୍ରଚଳନ ପାଇଁ ବିଚାର ବିଭାଗୀୟ ନିମ୍ନ ଅଦାଲତଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସେସେ କୋର୍ଟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇ ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ନିରପେକ୍ଷ ଓ ନିୟମର ଶାସନ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ପ୍ରାଇମେରୀ, ମାଧ୍ୟମିକ ତଥା ନିମ୍ନ ମାଧ୍ୟମିକ ଓ ସଂସ୍କୃତ ବିଦ୍ୟାଳୟ ସରକାରୀ ଦାୟିତ୍ୱରେ

ଖୋଲାଯାଇ ସେଗୁଡ଼ିକରେ ସୁପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ କରିଆରେ ଶିକ୍ଷକ ନିଯୁକ୍ତି କରାଯାଇଥିଲା । ଦୃଢ଼ ଶାନ୍ତି ଶୃଙ୍ଖଳା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସୁରକ୍ଷାର ବିହିତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥିଲା । ସର୍ବୋପରି ରାଜ୍ୟରେ ସୁଶାସନ ପାଇଁ ମହାରାଜା ଏକ ଶାସନ ପରାମର୍ଶଦାତା ବୋର୍ଡ଼ ଗଠନ କରିଥିଲେ ଏବଂ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ବୋର୍ଡ଼ରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ଉତ୍କଳମଣି ଗୋପବନ୍ଧୁ ଦାଶଙ୍କ ଭଳି ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସରକାରୀ ଓକିଲ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ତାଙ୍କୁ ସେହି ଶାସନ ପରାମର୍ଶଦାତା ବୋର୍ଡ଼ର ମନୋନୀତ ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ବନ୍ୟା ମରୁଡ଼ି ପ୍ରଭୃତି ଦୁର୍ବିପାକ ସମୟରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଧାନ ରଣ ଯୋଗାଇ ଦିଆ ଯାଉଥିଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳର ୧୯ଟି ଧାନ ଅମାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା, ଏହଦ୍ୱାରା ଲୋକେ ଧନୀ ମହାଜନଙ୍କ କବଳରୁ ରକ୍ଷା ପାଉଥିଲେ । ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟରେ ସୁଶାସନର ଯେଉଁ ସୁଦୃଢ଼ ମୂଳଦୁଆ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିଲେ ତାଙ୍କ ଅନ୍ତେ ତାଙ୍କର ଦାୟାଦ ଦୁଇପୁତ୍ର ମହାରାଜ ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜ ଓ ମହାରାଜ ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ଶାସନ କାଳରେ ପୂର୍ବ ଆଦର୍ଶ ଓ ପରଂପରାକୁ ଭାଙ୍ଗିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ନଥିଲେ ।

ମହାରାଜା ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଙ୍କ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶାଗ୍ରସ୍ତ ହୋଇ ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ହୁଏ । ଥରେ ମହାରାଜ ପାରିଧିକୁ ଯାଇଥାଆନ୍ତି । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସ୍ଥାନରେ ପାରିଧିର କେମି ପଡ଼ିଥାଏ ଏବଂ ସେଠାରେ ମହାରାଜଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମଞ୍ଚ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇଥାଏ । ମହାରାଜା ଏକ କଳାରଙ୍ଗର ପୋଷାକ ପରିଧାନ କରି ନିଜର ମଞ୍ଚକୁ ଆରୋହଣ କରିବା ସମୟରେ ଭାବୁ ମଞ୍ଚା ଉପରକୁ ଉଠି ଯାଉଛି ବୋଲି ମନେକରି ତାଙ୍କର ପାରିଧି ସହଗାମୀ କେହି ଜଣେ ବନ୍ଧୁ ଭୁଲ୍ଲକ୍ରମେ ଗୁଳି ଚାଳନା କରନ୍ତି । ସେଇଥିରେ ରାଜାଙ୍କର ଅକାଳ ମୃତ୍ୟୁ ଘଟେ । ସେତେବେଳେ ତାଙ୍କର ଦୁଇଜଣ ଯାକ ପୁଅ ନାବାଳକ । ରାଜ୍ୟ ଶାସନ କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ହୋଇ ନ ଥାଆନ୍ତି, ତେଣୁ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର ନିୟମ ଅନୁସାରେ ରାଜ୍ୟ କିଛି ବର୍ଷପାଇଁ Court of Words ହୋଇ ପରବର୍ତ୍ତୀ ରାଜା ଶାସନକୁ ଆସିବା ଯାଏଁ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ରହିଲା । ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନାଧୀନ ହୋଇ ରହିଥିବା ବେଳେ ୧୯୧୭ ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟର କୁଶାସନ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏକ ପ୍ରଜାମେଳି ସଂଘଟିତ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ ମେଳିକୁ ଦମନ କରିବାପାଇଁ ଯେଉଁ ଅକଥନୀୟ ଅତ୍ୟାଚାର ପ୍ରଜାମାନଙ୍କ ଉପରେ କରାଗଲା ସେଥିରେ ସମଗ୍ର ଜନତା ଅତିମାତ୍ରାରେ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ । ଏହି ପରିସ୍ଥିତିର ସୁଯୋଗ ନେଇ ପୋଲିସ୍, ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ତଥା ସରକାରମାନେ ଲୋକଙ୍କୁ ମନଇଚ୍ଛା ଶୋଷଣ କରିବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପଦ ହେଲେନାହିଁ । ତେଣୁ ମହାରାଜା ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ରାଜ୍ୟର ଶାସନ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣକଲେ । ଅଳ୍ପ କେତେବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ଅକାଳ ବିଯୋଗ ହେଲାକୁ ଡାକର ସାନଭାଇ ମହାରାଜା ପ୍ରତାପଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ ସିଂହାସନରୁ ଉଠିଲେ । ଏମାନେ ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତର ରାଜାମାନଙ୍କ ପରି ଅତ୍ୟାଚାରୀ ନ ଥିଲେ ସତ୍ୟ, ମାତ୍ର ଶାସନ କଳ ଉପରେ ସେପରି ନିଜର କୌଣସି ପ୍ରଭାବ ବିସ୍ତାର କରିପାରି ନଥିଲେ । ଲୋକେ ମେଳି

ବେଳର ଅତ୍ୟାଚାରରେ ଜଡ଼ ପାଇଁ ଯାଇଥିଲେ କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ତେଣୁ ସମଗ୍ର ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ପଡୋଶୀ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନ ମୁଣ୍ଡ ଟେକିଲା ବେଳକୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଏ ଦିଗରେ କିଛିମାତ୍ରାରେ ପଛେଇଗଲା ।

ତେବେ ୧୯୩୮-୩୯ ମସିହାବେଳକୁ ତଦାନୀତନ ଜନେକ ଏତରୋକ୍ତେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ପ୍ରଥମେ ଉଦଳା ସବିତ୍ରିଜିନ୍ ଓ ଠିକ୍ ପରେ ପରେ ସଦର ସବ-ଡିଭିଜନ୍ରେ ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ସୂତ୍ରପାତ ହେଲା । ସ୍ୱର୍ଗତଃ ଶରତ ଚନ୍ଦ୍ର ଦାସ ଜଣେ ନିଷ୍ଠାପର ଗାନ୍ଧୀବାଦୀ ନେତା ହୋଇଥିବାରୁ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ଅନ୍ୟ ଗଡ଼ଜାତ ପରି ରାଜନୈତିକ ରୂପ ନଦେଇ ଗଠନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଆରେ ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଦୃଢ଼ ସଂଗଠନ କରି ସେମାନଙ୍କ ମନରେ ସାହସ ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କୁ ସଚେତନ କରାଇଲେ । ଗଠନମୂଳକ କାମ ମଧ୍ୟରେ ଯାତାୟତ ପାଇଁ ରାଷ୍ଟ୍ରାୟାତ ଡିଆରି, ମୁଠି ଚାଉଳ ଉଠାଇ ଗ୍ରାମ ପାଣି ଗଠନ, ଧାନ ଜମା କରି ଧାନଗୋଲା ସୃଷ୍ଟି ଦ୍ୱାରା ଗରିବ ନିରକ୍ଷର ଲୋକଙ୍କୁ ସୁଧଖୋର ମହାଜନଙ୍କଠାରୁ ରକ୍ଷା, ଆଦିବାସୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନିଶା ନିବାରଣ, ନୈଶ ବିଦ୍ୟାଳୟ ମାଧ୍ୟମରେ ନିରକ୍ଷରତା ଦୂରୀକରଣ ପ୍ରଭୃତି ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଥିଲା । ଏହି ସମସ୍ତ ନିହିତକର କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ସେ ଜନପ୍ରିୟ ହୋଇ ଉଠିବାରୁ ବହୁଲୋକ ତାଙ୍କ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରୁ ବହୁ ଯୁବକ, ବିଶେଷ କରି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳର ଆଦିବାସୀ ଲୋକେ ଶେଷଶ ଓ ଅତ୍ୟାଚାରରୁ ମୁକ୍ତି ପାଇବା ଆଶାରେ ଆଗେଇ ଆସି ‘ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ’ ସଂଗଠନରେ ଯୋଗଦାନ କଲେ । ୧୯୪୦-୪୧ ବେଳକୁ ଏହା ରାଜନୈତିକ ରୂପନେଇ ଏକ ଦୃଢ଼ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଭାବେ ଦଣ୍ଡାୟମାନ ହୋଇ ପାରିଲା । ଏହାପରେ ଏହାକୁ ପ୍ରତିହତ କରିବାପାଇଁ ରାଜ ଦଳାନ୍ତମାନେ ବିଶେଷତଃ ସର୍ଦ୍ଦାର, ପ୍ରଧାନ, ଗ୍ରାମ ମହାଜନ, ହାଟ ପଟ୍ଟାଦାର, ଠିକାଦାର ପ୍ରଭୃତି ସଂଗଠିତ କାବରେ ସରକାରୀ ସ୍ୱାର୍ଥରକ୍ଷା ପାଇଁ ଲାଗି ପଡିଲେ । ମୁନାମାମାନ ଏଭା ସମିତିରେ ଗଣଗୋଳ କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଭୀତପ୍ରସ୍ତ କରାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲେ, ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଚୋରୀ, ଜାନାକାରୀ ପ୍ରଭୃତି ମିଥ୍ୟା ମୋକଦ୍ଦମାନ ଫୋଲିସ ସହାୟତାରେ ଆରମ୍ଭ କଲେ । ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ଦବି ନଯାଇ ବରଂ ଦ୍ୱିଗୁଣ ଉଦ୍‌ଘାଟରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା ।

ଏତିକି ବେଳକୁ ଡେକାନାଲର ସ୍ୱର୍ଗତଃ ସାରଙ୍ଗ ଧର ଦାସ ପଣ୍ଡିତ ନେହେରୁଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ ଷ୍ଟେଟ୍ ପିପୁଲ୍ସ କନଫାରେନ୍ସ (State Peoples' Conference) ନାମରେ ଏକ ସଂଗଠନ ଗଢି ନିଜେ ଉକ୍ତ ସଂଗଠନର ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରି ଆସନ୍ତି । ୧୯୪୦ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଡେଢ଼ଲଠାରେ ହୋଇଥିବା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ବାର୍ଷିକ ଅଧିବେଶନରେ ଯୋଗଦେଇ ଏଠାକାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ତଥା ଆନ୍ଦୋଳନ ପ୍ରତି ବହୁ ଜନମତ ଥିବାର ଦେଖି ନିଜେ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ନେହେରୁଙ୍କୁ ଜଣାଇବାରୁ ସେ ଶରତ ବାବୁଙ୍କୁ ପ୍ରଶଂସା କରି ଏକ ପତ୍ର ଲେଖିଲେ, ଯାହା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ବେଶ ଉତ୍ସାହିତ କଲା । ପରେ ଏଠାକାର କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦେବାପାଇଁ

ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ଚାଲିମୁଦ୍ରା ଲୋକ ଆସି ମାସାଧିକାରୀ ଏଠାରେ କେମି ପକାଇ କର୍ମାମାନଙ୍କୁ ଟ୍ରେନିଂଦେଲେ । ୧୯୪୨ ବେଳକୁ ଜିଲ୍ଲାର ଚାରିଟି ଯାକ ସବ୍-ଡିଭିଜନ୍‌ରେ ସଂଗଠନ ବେଶ ଦୃଢ଼ଭୂତ ହେଲାଣି । ଗୋଆଲିଆର ଠାରେ ସର୍ବଭାରତ ସ୍ତରରେ ଏକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଶରତ ବାବୁଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ବହୁକର୍ମୀ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲେ । ଓଡ଼ିଶା, ପୂର୍ବାଞ୍ଚଳ ତଥା ଛତିଶଗଡ଼ର ପୂର୍ବତନ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ଏକ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇ ଏକ ଆଞ୍ଚଳିକ ସଂଗଠନ ଗଠିତ ହେଲା ଏବଂ ସେଥିରେ ସ୍ୱର୍ଗତଃ ପବିତ୍ରମୋହନ ପ୍ରଧାନ ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ସାଧାରଣ ସଂପାଦକ ଶ୍ରୀ ପ୍ରସନ୍ନ କୁମାର ଦାଶ ଯୁଗ୍ମ ସଂପାଦକ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲେ । ଏହାପରେ Defence of India Actରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳର ଦୁଇଜଣ କର୍ମୀ ସର୍ବଶ୍ରୀ ଜଗନ୍ନାଥ କମିଳା ଏବଂ ବଂଶୀଧର ରାଜକୁ ଗିରଫ କରାଗଲା ଏବଂ ଅନ୍ୟ ଏକ ଆଇନଭଙ୍ଗ ମୋକଦ୍ଦମାରେ ୨୦/୨୨ ଜଣ କର୍ମୀଙ୍କ ସମେତ ଗିରିଶଚନ୍ଦ୍ର ରାୟଙ୍କୁ ଗିରଫ କରାଗଲା, ତଥା ଅନ୍ୟ ଜଣେ କର୍ମୀ ବୈକୁଣ୍ଠନାଥ ମହାଆଳଙ୍କୁ ରାଜ୍ୟ ବାହାର ହୁକୁମ ହେଲା । ୧୯୪୨ରେ ସର୍ବଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାର କଂଗ୍ରେସ ସଂଗଠନକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କରି ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ନେତୃତ୍ୱକୁ ଗିରଫ କରିନିଆଗଲା । ଓଡ଼ିଶାର ହରେକୃଷ୍ଣ ମହତାବ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ ହେଲେ । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟ ‘ଭାରତଛାଡ଼’ (Quit India) ପ୍ରସ୍ତାବ ଗ୍ରହଣ କଲେ ହେଁ ରାଜ ସରକାର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳକୁ ବେଆଇନ ଘୋଷଣା କଲେ ନାହିଁ କିମ୍ବା କୌଣସି ଜଣେ ହେଲେ କର୍ମୀଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଗିରଫ କରାଗଲା ନାହିଁ । ସରକାର ଇଚ୍ଛା କରି କୌଣସି ଦମନମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କଲେନାହିଁ । ତେଣୁ ବିଭିନ୍ନ ସଂଗଠନ ମୂଳକ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ସଂଗଠନକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖାଗଲା । ୧୯୪୫ ମସିହାରେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧ ହେବାପରେ ୧୯୪୭ ଅଗଷ୍ଟ ୧୫ ତାରିଖ ବ୍ରିଟିଶ ସରକାର କ୍ଷମତା ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ଏ ଦେଶରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ ସିନା ମାତ୍ର ସମଗ୍ର ଦେଶରେ ପ୍ରାୟ ୬୦୦ (Estate) ରାଜା ମହାରାଜାମାନଙ୍କୁ ସାର୍ବଭୌମ କ୍ଷମତା ଦେଇଗଲେ ଏବଂ ଏହା ସେତେବେଳେ ଏକ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କଲା ।

ଏତେବେଳକୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜା ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ହାତରେ କ୍ଷମତା ଅର୍ପଣ କରି ଏକ ଜନପ୍ରତିନିଧି ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରି ସାରିଲେଣି । ଶରତଚନ୍ଦ୍ର ଦାସଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏକ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଓ ୫୧ ଜଣିଆଁ ଏକ ବିଧାନ ସଭା ଗଠିତ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ କେତେକ ଗଡ଼ଜାତମାନଙ୍କରେ ଆନ୍ଦୋଳନ ଜୋରଦାର ହୋଇ ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଘଟିଗଲା । ତେଣୁ ଭାରତର ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବଲ୍ଲଭଭାଇ ପଟେଲ ଓଡ଼ିଶା ଆସି ସମସ୍ତ ଗଡ଼ଜାତର ରାଜା ମହାରାଜାମାନଙ୍କୁ ଆହ୍ୱାନ କରି ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ମିଶ୍ରଣ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କଲାରୁ ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ଏକମତ ହୋଇ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ମିଶ୍ରଣ ସଂପାଦିତ ହେଲା ମାତ୍ର ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମିଶ୍ରଣ ହେଇ ପାରିନାହିଁ । ଏଠାରେ ଜନ ପ୍ରତିନିଧି ମୂଳକ ଶାସନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳନ କରାଯାଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବାଧ୍ୟ କରାଯାଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ଏଠାକାର ଆଦିବାସୀମାନେ

ବିହାରର କେତେକ ନେତା ତଥା ସରକାରଙ୍କ ପ୍ରରୋଚନାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ବିହାର ସହିତ ମିଶ୍ରଣପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ, ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ରମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭେଟି ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମିଶ୍ରଣ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତାବ ଦେଲେ, ସ୍ୱରାଷ୍ଟ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମହାରାଜାଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରି କେତେକ ସର୍ବ ରଖାଯାଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମିଶ୍ରଣ ୧୯୪୯ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ପହିଲା ତାରିଖରେ ସଂପାଦିତ ହେଲା ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓଡ଼ିଶାର ସର୍ବଶେଷ ବା ତ୍ରୟୋଦଶ ଜିଲ୍ଲା ଭାବରେ ପରିଗଣିତ ହେଲା ଏବଂ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜ୍ୟର ଏକ ବୃହତ୍ତମ ଜିଲ୍ଲା ଭାବରେ ନିଜର ଭିତ୍ତି ବଜାୟ ରଖୁ ପାରିଛି । ଏବେ ଓଡ଼ିଶାର ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲା ଗୁଡ଼ିକୁ ଭାଙ୍ଗି ୩୦ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ପରିଣତ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ପୂର୍ବଭଳି ଅତୁଟ ରହି ନିଜର ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରାକୁ ରକ୍ଷା କରି ପାରିଛି । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଐତିହ୍ୟ ଅତି ପ୍ରାଚୀନ । ମହାଭାରତ ଯୁଗର ବିରାଟ ରାଜ୍ୟର ଭଗ୍ନାବଶେଷ ଖୁଚିଙ୍ଗଠାରେ ଥିବାର ବହୁ ପ୍ରମାଣ ମିଳେ । ଅତି ମନୋରମ କାରୁକାର୍ଯ୍ୟରେ ବିମଣ୍ଡିତ କଳାମୁଗୁନି ପଥରରେ ତିଆରି ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅଧିଷ୍ଠାତ୍ରୀ ଦେବତା କିଚିକେଶ୍ୱରୀ ମନ୍ଦିର, ତଥା ବିଭିନ୍ନ ଦେବଦେବୀଙ୍କ ପ୍ରତିମୂର୍ତ୍ତି, ହରିପୁରଗଡ଼ରୁ ମିଳିଥିବା ପ୍ରାଚୀନ କାର୍ତ୍ତୀସମୂହ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରାଚୀନତା ଓ ଏହାର ବିଖ୍ୟାତ ଶିଳ୍ପିପାଳ ପର୍ବତମାଳା ଓଡ଼ିଶାର ପରିବେଶକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ରଖୁପାରିଥିବାରୁ ଏହାକୁ ଓଡ଼ିଶାର ହିମାଳୟ ଆଖ୍ୟା ଦିଆଯାଇପାରେ ।

ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମିଶ୍ରଣର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ

ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବିଗତ ୧୯୪୯ ମସିହା ଜାନୁଆରୀ ମାସ ପହିଲା ତାରିଖରେ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶିଯାଇ ଏକ ବୃହତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ଗଠନରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା । ଆଜି ୧୯୯୯ ବର୍ଷର ଜାନୁଆରୀ ପ୍ରଥମ ଦିବସରେ ଏ ମିଶ୍ରଣର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜୟନ୍ତୀ ପାଳନ କରାଯାଉଛି । ଓଡ଼ିଶାର ଶିକ୍ଷା ଓ ସଂସ୍କୃତିକୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅତୁଳନୀୟ ଅବଦାନ ରହିଛି ଏହା ସର୍ବଜନ ବିଦିତ । ମାତ୍ର ପ୍ରତିଦାନରେ ରାଜ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିବା ସରକାର ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ କ୍ଷୋଭ ଓ ପରିତାପର ବିଷୟ । ଓଡ଼ିଶାକୁ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ପ୍ରଦେଶ ଭାବରେ ସ୍ଥାନିତ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ସମ୍ମିଳନୀର ୧୯୦୩ ମସିହାରେ ଯେଉଁ ପ୍ରଥମ ବୈଠକ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ସଭାପତିତ୍ୱ ଆସନ ଅଳ୍ପକୃତ କରିଥିଲେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ତତ୍ତ୍ୱନାତକ ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ପ୍ରାଞ୍ଚସୁରଶାୟ ମହାରାଜ ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ଭଞ୍ଜଦେଓ । ଭାଷା ଭିତ୍ତିରେ ରାଜ୍ୟଗଠନର ପ୍ରେରଣା ମୟୂରଭଞ୍ଜରୁ ହିଁ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅବଦାନ ଅବିସ୍ମରଣୀୟ । ପୂର୍ଣ୍ଣଚନ୍ଦ୍ର ଭାଷାକୋଷ ଏହାର ନିଦର୍ଶନ । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ କବିବର ରାଧାନାଥଙ୍କୁ ପ୍ରେରଣା, ଉଷାହ ତଥା ଅର୍ଥ ଯୋଗାଇ ଥିଲା ମୟୂରଭଞ୍ଜ । ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରଥମ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପରାଧୀନ ଭାରତ ୧୯୪୩-୪୪ରେ ଯେଉଁ ଉଦ୍ୟମ ଆରମ୍ଭ ହୋଇ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେଲା ସେଥିରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଶୀର୍ଷତମ ଅବଦାନଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜର ମହାରାଜା ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରୋଚାନସ୍‌ଭାର ହୋଇଥିଲେ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗର ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟ କର୍ମଚାରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋକୁଳଚନ୍ଦ୍ର ଶତପଥିଙ୍କୁ ଦରମା ଇତ୍ୟାଦି ସମସ୍ତ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ରେଜିଷ୍ଟ୍ରାର ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପ୍ରଥମ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଗୃହର ଅଭାବ ଘଟିଲାରୁ କଟକସ୍ଥିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ବଙ୍ଗଳା ଛାଡି ଦିଆଯାଇଥିଲା ।

୧୯୪୯ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ହେଲା ବେଳକୁ

ସଦ୍ୟତମ ଜମା ସହ ପୂରା ଟ୍ରେଜେରୀ ନେଇ ମିଶ୍ରଣ ହୋଇଥିଲା । ଅଥଚ ଅନ୍ୟ ସବୁ ଗଡ଼ଜାତ ଗୁଡ଼ିକର ମିଶ୍ରଣ ବେଳକୁ ରାଜାମାନେ ସମଗ୍ର ଅର୍ଥ ଉଠାଇ ଟ୍ରେଜାରୀଗୁଡ଼ିକ ଶୂନ୍ୟ କରି ଦିଆଯାଇଥିଲା । ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ଅଳ୍ପ କେତେମାସ କାଳ ଏକ ଜନପ୍ରତିନିଧି ଶାସନ ଚାଲିଥିବାବେଳେ ଓଡ଼ିଶା ସରକାରଙ୍କ କର୍ମଚାରୀମାନେ ଷଡ଼େଜକଳା ଖରସୁଆକୁ ପ୍ରଶାସନ ପାଇଁ ଯାଉଥିବାବେଳେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମଧ୍ୟଦେଇ ଯାଉଥିଲେ ଏବଂ ସେତେବେଳର ସରକାର ଏଥିରେ କୌଣସି ପ୍ରକାର ବାଧା ବା ଅସୁବିଧା ସୃଷ୍ଟି କରିନାହିଁ । ମାତ୍ର ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ସାଧାରଣ ସୌଜନ୍ୟ ଓ ଶିକ୍ଷାଚାର ହରାଇ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶି ନ ଥିବାରୁ ଏଠାକାର ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷାଲାଭ ପାଇଁ ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଦ୍ୱାର ବନ୍ଦ କରିଦେବାରୁ କଳିକତାରେ ଉଚ୍ଚତର ଶିକ୍ଷାପାଇଁ ସରକାରୀ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଛାତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପଠାଇବାରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥିଲା । ଯାହାହେଉ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ତଥା ଓଡ଼ିଆ ଜାତିର ବୃହତ୍ତର ସ୍ୱାର୍ଥ ସିଦ୍ଧି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅଳ୍ପ କେତେମାସ ପାଇଁ ଏଠାରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସରକାର ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ବହୁ ଉଚ୍ଚ ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ରଖି ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଅବଶ୍ୟ ସାଧାରଣ ଉନ୍ନୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯଥା ଶିକ୍ଷା, ସଂସ୍କୃତି, ଗମାନଗମନ ପ୍ରଭୃତି ଦିଗରେ ଅନ୍ୟ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କ ପରି ମୟୂରଭଞ୍ଜରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଗତି ସାଧିତ ହୋଇଛି ଏହା ଅନସ୍ୱୀକାର୍ଯ୍ୟ ନୁହେଁ । ମାତ୍ର ଏ ଜିଲ୍ଲା ଏକ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଗରିବ, ଅନୁନତ ଅଞ୍ଚଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାପ୍ରତି ଯେଉଁ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦେବା କଥା ତାହା ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଶା ପ୍ରଶାସନକୁ ଅଭିଆର କରିଥିବା ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦଳର ନେତୃବୃନ୍ଦ ସେଥିପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟିପାତ କରି ନାହାନ୍ତି । ଜିଲ୍ଲାର ମୌଳିକ ଆବଶ୍ୟକତା ପ୍ରତି ଆଦୌ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆ ଯାଇନାହିଁ । ସସ୍ଥମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନାରେ ଓଡ଼ିଶାରେ କେବଳ ଆଦିବାସୀ ବହୁଳ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପାଇଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରଖ ଓ କେଉଁଠର ପ୍ରଭୃତି ସ୍ଥାନରେ ଦାବା କରାଯିବାରୁ ହାଇକୋର୍ଟର ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ବିଚାରପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ମହାନ୍ତି କମିଶନ୍ ବସି ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ପରିଦର୍ଶନ କରି ଯେଉଁ ରିପୋର୍ଟ ଦେଲେ ତାହା ପ୍ରକାଶ କରାଗଲା ନାହିଁ ବା ଗୃହିତ ହେଲାନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ମହାନ୍ତି କମିଶନ୍ ଉକ୍ତ ଚାରୋଟି ଜିଲ୍ଲାର ସଦର ମହକୁମାମାନଙ୍କରେ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଭିନ୍ନ facultyଗୁଡ଼ିକୁ ବାଣ୍ଟିଦେଇ ଶେଷରେ ବାରିପଦା ନିକଟସ୍ଥ ତଖତ୍‌ପୁରଠାରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରଖାଯାଇଥିବା ପାଞ୍ଚଶହ ଏକର ଜମି ଉପରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ମୁଖ୍ୟ ଦସ୍ତର ଖୋଲିବା ପାଇଁ ମତାମତ ଦେଇଥିଲେ ।

କୃଷି ହିଁ ଏ ଜିଲ୍ଲା ଅଧିବାସୀମାନଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ପେଷା । କୃଷିପାଇଁ ଜଳସେଚନର ଆବଶ୍ୟକତା ଅନିବାର୍ଯ୍ୟ । ମାତ୍ର ଏ ଜିଲ୍ଲାର କୃଷି ପାଇଥିବା ସମଗ୍ର ଜମିର ଶତକଡ଼ା ୧୦ ଭାଗ ମଧ୍ୟ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜଳସେଚିତ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ସୁବର୍ଣ୍ଣରେଖା ବୃହତ୍ ଜଳସେଚନ ଯୋଜନା ବିହାର, ଓଡ଼ିଶା ଏବଂ ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗ ଏହି ତିନି ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ କ୍ରମେ କେନ୍ଦ୍ର ଯୋଜନା ବୋର୍ଡ଼ ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ବିଶ୍ୱବ୍ୟାଙ୍କ ସେଥିପାଇଁ ରଣ ପ୍ରଦାନ କଲେ

ଏବଂ ବିହାର ରାଜ୍ୟର ଚାଣ୍ଡିଲଠାରେ ଆନିକଟ ନିର୍ମାଣ କରାଯାଇ କେନାଲ ଖୋଳାରେ ବହୁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ତାହା ପ୍ରାୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲାଣି । ଓଡ଼ିଶାର କେବଳ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଜିଲ୍ଲା ଏତଦ୍ୱାରା ବିଶେଷ ଉପକୃତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏ ଦିଗରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ତତ୍ପରତାର ଏକାନ୍ତ ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୁଏ । ଯୋଜନା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନ ହୋଇ ଅଯଥା ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଗଲା ଓ ଶେଷରେ କେବଳ ଗଣବୋଝ ବଢ଼ନ କରିବା ହିଁ ସାର ହେଲା । ସେହିପରି ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଶିମିଳିପାଳ ସର୍ବଭାରତୀୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୮ମ ଏବଂ ଆମ ରାଜ୍ୟର ଏକମାତ୍ର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିପାଇଁ ଏ ଯାବତ୍ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲାନାହିଁ ବରଂ ଏହି ପର୍ବତମାଳାର ସୁବିଶିଷ୍ଟ ବନରାଜି ଓଡ଼ିଶା, ବିହାର ତଥା ପଶ୍ଚିମବଙ୍ଗର ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ ଅଞ୍ଚଳର ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାରେ ସହାୟକ ହେଉଥିଲାବେଳେ ଏହାର ଦ୍ରୁତ ଅବକ୍ଷୟ ଘଟି ଚାଲିଛି ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରକୃତ ବନ୍ୟ ଓ ଖଣିଜ ସଂପଦ ଏବେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକୃତି ଗଚ୍ଛିତ କରି ରଖୁଥିଲେହେଁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଅର୍ଥନୈତିକ ଉନ୍ନତିରେ ସହାୟକ ହେଲାବଳି କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ନାହିଁ । ଆଜକୁ ୮୦ ବର୍ଷତଳେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ରୁପସାରୁ ବାରିପଦା ଦେଇ ବାଙ୍ଗିରାପୋଷୀ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଇଥିବା ଅଣଓସାରିଆ ରେଳଲାଇନ୍ ଓସାରିଆ ରେଳଲାଇନ୍ରେ ପରିଣତ ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ଅବଶ୍ୟ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପୂର୍ବତନ ସାଂସଦ ଏ ଦିଗରେ ଯତ୍ନପରୋନାସ୍ତି ତେଣୁକରି ୧୯୫୭-୯୮ରେ କିଛି ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ଓସାରିଆ ରାସ୍ତାରେ ପରିଣତ କରାଇବାରେ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲେ ହେଁ ୧୯୯୯ ବେଳକୁ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା । ଏହାପୂର୍ବରୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଥିବା ସମୟରେ ରେଳ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାପର ସରିପ ଏଠାକୁ ଆସି ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜେ.ବି.ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ଉପସ୍ଥିତିରେ ଶୁଭଦିଆ ଯାଇଥିଲେହେଁ ଉକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା ।

ମୟୂରଭଞ୍ଜକୁ ମିଳିଥିବା ପ୍ରକୃତିର ଅନ୍ୟ ଏକ ଅବଦାନ ହେଉଛି ଏଠାକାର ସବେଇଯାସ ଓ ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ଶାଳପତ୍ର । ଏହାକୁ ବିନିଯୋଗ କରି ଏଥିରୁ ବୋରେଲ ଦଉଡି ଓ ଖଳିପତ୍ର ଆଦି ନିଜ ଉଦ୍ୟମରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ଗରିବ ଲୋକ ବେଶ ଲାଭବାନ୍ ହେଉଛନ୍ତି । ଓସାରିଆ ରେଳପଥର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିଲେ ଉକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ସବୁ ବହୁପରିମାଣରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉତ୍ପାଦନ କରି ଲୋକେ ଅଧିକ ଲାଭବାନ୍ ହୋଇ ପାରିଥାଆନ୍ତେ । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମିଶ୍ରଣର ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଜନତା ପାଳନ ଅବକାଶରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଚେତନାଶୀଳ ତଥା ସ୍ୱାଭିମାନ ନାଗରିକ ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ମିଶ୍ରଣ ଆମର ହିତ କି ଅହିତ ତାହା ବିଚାର କରିବାର ବେଳ ।

ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ଏପଟ ସେପଟ

ଆମର ବିରାଟ ଭାରତବର୍ଷରେ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରକୁ ଆମେ ସର୍ବୋତ୍କୃଷ୍ଟ ବୋଲି ଆଦରି ନେଉଛୁ । ପୁଣି ଆମ ସଂସଦୀୟ ଗଣତନ୍ତ୍ରରେ ବହୁଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପ୍ରଚଳିତ । ସ୍ୱାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନର ପ୍ରାକ୍‌କାଳରେ ଏକମାତ୍ର ରାଜନୈତିକ ଦଳ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଉତ୍ତର ହୋଇ ବିଦେଶୀ ଫିରିଙ୍ଗି ଶାସନ କବଳରୁ ଦେଶମାତୃକାର ଉଦ୍ଧାର ପାଇଁ ପ୍ରାଣପାତ ଉଦ୍ୟମ ପଳରେ ଦେଶ ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭକଲା ଏବଂ ଦେଶ ଏକ ସାର୍ବଭୌମ ଗଣତାନ୍ତ୍ରିକ ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ରାଷ୍ଟ୍ର ଭାବରେ ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱରେ ଏକ ମର୍ଯ୍ୟାଦା ସଂପନ୍ନ ଆସନର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରିଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ଲାଭର ୫୦ବର୍ଷ ବିତିଯାଇଥିଲେହେଁ ଦେଶର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୋଇଛି ସେ ସଂପର୍କରେ ଆମେ ନିକଟ ଅତୀତରେ ସଂସଦ ତଥା ରାଜ୍ୟ ବିଧାନସଭା ମାନଙ୍କରେ ବିଶଦ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରିଛୁ । ସେ ସଂପର୍କୀୟ କେତେକ ତଥ୍ୟ ଏ ଲେଖାରେ ସବିଶଦ ଆଲୋଚନା କରାଯାଇଛି ।

ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏବେ ଏକ ବିଶେଷ ଘଟଣା ହେଉଛି ଦଳବଦଳ । ଆମ ଦେଶରେ ବହୁଦଳୀୟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବାରୁ ଏ ଦଳବଦଳକୁ ଆମେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଉଛୁ । ଏବେ ନୀତି ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଦଳବଦଳ ହେଉନାହିଁ, କ୍ଷମତା ଏବଂ ଅର୍ଥଲାଭ ହିଁ ଦଳବଦଳର ମୂଳ କାରଣ ରୂପେ ଆଜି ଦଣ୍ଡାୟମାନ । ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ଯେଉଁଦଳର ଆନୁକୂଲ୍ୟରେ ହାତୀ ପ୍ରବହିତ ଯେଉଁ ଦଳର ବିଜୟ ଆଶା ଉଠିଲା, ବିଭିନ୍ନ ଦଳ ତ୍ୟାଗକରି ସେହି ଦଳରେ ରାଜନୈତିକ ନେତୃତ୍ୱ ଆସି ଯୋଗଦାନ କରୁଛନ୍ତି ବା ସେହି ଦଳ ସହିତ ମେଣ୍ଟ ବାହୁଛନ୍ତି । ମୋର ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ଏପରି ଦଳବଦଳର ଶିକାର ମଧ୍ୟ ମୋତେ ହେବାକୁ ପଡିଛି । ମାତ୍ର କ୍ଷମତା ବା ଅର୍ଥଲାଭସାର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ମୁଁ ଦଳବଦଳ କରିନାହିଁ । ୧୯୩୮ ମସିହାରେ ପାଠ ଛାଡି କେଉଁ ଏକ ଅଦମ୍ୟ ଆବେଗର ବଶବର୍ତ୍ତୀ ହୋଇ ସ୍ୱାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମରେ ଝାସ ଦେଇଥିଲି ସିନା ମାତ୍ର ପରବର୍ତ୍ତୀ କାଳରେ କଂଗ୍ରେସର ନୀତି ଓ ନିୟମ ମାନି ଦୀର୍ଘ ଦଶବର୍ଷ କାଳ ଜଣେ ନିଷ୍ଠାପର ସୈନିକ

ଭାବରେ କାମ କରି କଂଗ୍ରେସର ଉଚ୍ଚ ଆଦର୍ଶକୁ ଜୀବନର ପାଥେୟରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଥିଲି । ୧୯୪୯ ମସିହାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ରାଜ୍ୟର ଓଡ଼ିଶା ସହିତ ମିଶ୍ରଣ ହେଲାପରେ ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟ ବୃହତର ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସର ଏକ ଅଂଶରୂପେ ପରିଗଣିତ ହେଲା । ଏତିକି ବେଳେ ପ୍ରାଦେଶିକ କଂଗ୍ରେସୀ ନେତୃବର୍ଗଙ୍କ ବ୍ୟବହାରରେ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ପ୍ରଥମ ଦଳବଦଳ କରିବାକୁ ପରିସ୍ଥିତିର ତାତନା ବାଧକଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କୁ କଂଗ୍ରେସର ନୀତି ନିୟମ କିଛି ଜଣା ନଥିଲା, ଯେଉଁମାନଙ୍କର ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନାମଗଣ ନଥିଲା ବରଂ ଯେଉଁମାନେ ରାଜଦାକାଳ ରୂପେ ଆନ୍ଦୋଳନକୁ ପଣ୍ଡ କରିବାକୁ ସକ୍ରିୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରି ସ୍ଵାଧୀନତା ଚଳାଚଳ ନାମରେ ନାନା ପ୍ରକାର ମିଥ୍ୟା ମୋକଦ୍ଦମାନ ଭିଆଇ ତାଙ୍କୁ ହଇରାଣ ହରକତ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ସାଜିଗଲେ କଂଗ୍ରେସର ବଡ଼ପଣ । ଅଥଚ ଯେଉଁମାନେ ପ୍ରକୃତରେ ସ୍ଵାଧୀନତା ସଂଗ୍ରାମୀ, ଯେଉଁମାନେ ଅମାପ ତ୍ୟାଗ ସ୍ଵୀକାର କରି ପ୍ରାଣମୂର୍ତ୍ତୀ ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରି ଦେଇଥିଲେ ସେମାନେହେଲେ ଅପାଞ୍ଚେୟ । ତେଣୁ ଏହାଥିଲା ସ୍ଵାଭିମାନର ପ୍ରଶ୍ନ । ଏଠାରେ ନଥିଲା କ୍ଷମତା ବା ଅର୍ଥଲିସାର ମୋହ । ତେଣୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପ୍ରଜାମଣ୍ଡଳରେ ସକ୍ରିୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥିବା କର୍ମୀମାନେ କଂଗ୍ରେସଦଳ ଛାଡ଼ି ସାମ୍ୟବାଦ ଚାରିରେ ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିରେ ଯୋଗଦାନକଲେ । ସେତେବେଳେ ଅତି ଦୁଃଖର ସହିତ ମୋତେ ଏ ଦଳବଦଳ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା ।

୧୯୫୨ ମସିହାର ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲା । ପରେ ପରେ ବିଭିନ୍ନ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳାରୁ ଯେତେବେଳେ ଯେଉଁ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ରଖା ଯାଇଛି ସେହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦିତା କରି କ୍ରମାବୃତ୍ତରେ ପାଞ୍ଚଥର ସେହି ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ପ୍ରାର୍ଥରୂପେ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି । ବିଧାନସଭାରେ ବିଧାୟକ ଭାବରେ ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ସଂପାଦନ କରିଛି । ବହୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସରକାରଙ୍କୁ କଟୁ ସମୀକ୍ଷାତନା କରି ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ବିଧାୟକ ଭାବରେ କଟୁ ସୁନାମ ଓ ଖ୍ୟାତି ମଧ୍ୟ ଅର୍ଜନ କଲି । ଏସୁଚ ସବୁ ସର୍ବଦା ବିରୁଦ୍ଧଦଳରୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଉଥିବାରୁ ମୋ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ସେପରି କୌଣସି ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିନାହିଁ । ତେଣୁ ସାଧାରଣ ଭୋଟଦାତାମାନେ ଚାହିଁଲେ ମୋର ୨ୟ ଦଳ ବଦଳ । ସେମାନେ ଚାହିଁଲେ ମୁଁ ସରକାରୀ ଦଳର ପ୍ରାର୍ଥହୁଏ ।

ବିଧାୟକ ଜନତାର ପ୍ରତିନିଧି । ଜନତାର ଇଚ୍ଛାହିଁ ବିଧାୟକର ଇଚ୍ଛା ହେବା ଉଚିତ । ସଂରକ୍ଷିତ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ନିର୍ବାଚିତ ପ୍ରତିନିଧିମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରଭାବ ପକାଇବା ଭଳି କୌଣସି ସତ୍ୟ ନଥିଲେ । ତେଣୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ପତୋଶା ଜିଲ୍ଲା ମାନଙ୍କରେ ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟ ଯେପରି ଭାବରେ ଅଗ୍ରଗତି କଲା ସେ ତୁଳନାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ସବୁବେଳେ ଅବହେଳିତ ହୋଇ ରହିଲା । ସୁତରାଂ ଏ ଜିଲ୍ଲାରେ ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ

ଉନତି ପାଇଁ ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ତରଫରୁ ମୋ ଉପରେ ଦାବାହେଲା ଅନ୍ୟ ଏକ ଦଳବଦଳ । ଭୋଟଦାତାମାନେ ଚାହିଁଲେ ମୁଁ ପୁଣି କଂଗ୍ରେସକୁ ଫେରିଆସେ ଏବଂ ମୟୂରଭଞ୍ଜର ସର୍ବାଙ୍ଗୀନ ଉନତିରେ ସହାୟକ ହୁଏ ।

ସେତେବେଳକୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହୋଇଥିଲେହେଁ ଓଡ଼ିଶାରେ ଏକ ଅଣକଂଗ୍ରେସ ସରକାର ଥାଏ ଏବଂ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ୫୧ ଜଣ ସଭ୍ୟ ଥାଇ ମୁଖ୍ୟ ବିରୋଧୀ ଦଳର ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଆନ୍ତି । ୧୯୭୧ ବିଧାନସଭାରେ ମୋ ସମେତ ୪ଜଣ ପ୍ରଜାସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟିର ସଭ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତି । ଓଡ଼ିଶାରେ କଂଗ୍ରେସ ଶକ୍ତି ବୃଦ୍ଧି କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ତାଙ୍କର ଅତି ବିଶ୍ୱସ୍ତ ଶ୍ରୀ ଶଙ୍କର ଦୟାଲ ଶର୍ମାଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ପଠାଇ କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେବାପାଇଁ ଆମକୁ ସାଦର ନିମନ୍ତ୍ରଣ ଜଣାଇଲେ । ଏ ନିମନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଲା ପରେ ଆମେ ଚାରିଜଣ ଯାକ ସଭ୍ୟ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ଶାଖା ଓଡ଼ିଶା କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦେଲୁଁ । ଏ ଯେଉଁ ଦଳ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେଲା ଏଥିରେ ଗୋଟିଏ ଦଳଛାଡ଼ି ଅନ୍ୟଦଳରେ ମିଶ୍ରଣ ନ ହୋଇ ଦୁଇଦଳର ସମ୍ମିଶ୍ରଣ ଘଟିଲା । ଏହାର ପରିଣାମରେ ଓଡ଼ିଶା ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ବହୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଘଟି କେନ୍ଦ୍ରରୁ ଶ୍ରୀମତୀ ନନ୍ଦିନୀ ଶତପଥୀ ଆସି ଓଡ଼ିଶାରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କଲେ । ସେତେବେଳେ ମୋତେ ମଧ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ଆହ୍ୱାନ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା ମାତ୍ର ମୁଁ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ବିଜୟ ଲାଭ କରିନଥିବାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଯୋଗଦେବାକୁ ସମ୍ମତ ହେଲିନାହିଁ ।

କଂଗ୍ରେସରେ ଯୋଗଦାନ କଲାପରେ ୧୯୭୪ ଓ ୧୯୯୦ ନିର୍ବାଚନରେ ଦୈବାତ୍ ପରାଜୟ ବରଣ କରିଥିଲେହେଁ ଅନ୍ୟ ଚାରିଥର ଯାକ ବିଜୟ ଲାଭ କରିଛି ଏବଂ ସେଥି ମଧ୍ୟରୁ ୬ବର୍ଷକାଳ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଦକ୍ଷତାର ସହ ସଂପାଦନ କରିଛି । ଶାସକ ଦଳକୁ ଆସିଲାପରେ ଲୋକଙ୍କର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରିବାରେ କେତେକ ପରିମାଣରେ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିଛି । ଶିକ୍ଷା, ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ, ଗମନାଗମନ, ଉଠାଜଳସେଚନ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରକୁ ଜଳଯୋଗାଣ ପ୍ରଭୃତି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରିଛି । ନଦୀ ନାଳ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ ଅକ୍ଷଳମାନଙ୍କରେ ସ୍ଥାୟୀ ଯାତାୟତର ସୁବିଧା ପାଇଁ ପୋଲ ନିର୍ମାଣ ପ୍ରଭୃତି ହୋଇ ପାରିଛି । ‘କର୍ମାର ସାଧନା’ ପୁସ୍ତକର ପ୍ରଥମ ଭାଗରେ ଏ ସଂପର୍କରେ ସବିଶଦ ବର୍ଣ୍ଣନା କରାଯାଇଛି ।

ମନ୍ତ୍ରୀପଦର ମୋହ ଓ ସେଥିରୁ ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତା

୧୯୯୫ ମସିହାରେ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରେ ବାରିପଦା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାକୁ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କରି ୯ମ ଥର ପାଇଁ ନିର୍ବାଚିତ ହେଲି । ଅବଶ୍ୟ ଏଥରର ନିର୍ବାଚନରେ ମୋତେ ବହୁ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ସହ୍ୟ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଛି ଓ ତୀବ୍ର ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଛି । ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନିଷ୍ଠା ଓ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବ ସମସ୍ତ ବାଧାବିଘ୍ନକୁ ଅତିକ୍ରମ କରି ଆଣିଦେଇଛି ମୋ ପାଇଁ ବିଜୟ । ଏଥର ବିଜୟ ପରେ ସମସ୍ତ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀ ତଥା ବହୁ ଭୋଟଦାତା ମୋତେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ସଭ୍ୟଭାବରେ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଶାସନର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର ହେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ବ୍ୟକ୍ତକଲେ । ବିଧାନସଭାରେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ସଂଖ୍ୟାଧିକ କଂଗ୍ରେସ ସଭ୍ୟ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ନେତୃତ୍ବରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେଲା ଏବଂ ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ କାବିନେଟ୍ ପାତ୍ରୀ ମନ୍ତ୍ରୀଭାବରେ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାନ ପାଇଲି । ମୋ ଜୀବନରେ ଏହାହିଁ ମନ୍ତ୍ରୀପଦର ପ୍ରଥମ ସ୍ବାଦ । ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଶପଥ ପାଠ କଲାପରେ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ବିଭାଗ ବନ୍ଧନ କରାଗଲା ଏବଂ ମୋତେ ପରିବେଶ, ବିଜ୍ଞାନ ଓ କାରିଗରୀ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ବ ଅର୍ପଣ କରାଗଲା । ଏହା ଗୋଟିଏ ଛୋଟ ବିଭାଗ ହୋଇଥିବାରୁ ବୟସ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହା ମୋ ପାଇଁ ବେଶ ଅନୁକୂଳ ମନେକରି ଅତି ଆନନ୍ଦର ସହିତ ଏ ଦାୟିତ୍ବ ମୁଁ ବହନ କରିନେଲି । ମାତ୍ର “*ଦିଲ୍ଲା ଜା ଲଡୁ ଯୋ ଖାୟା ଓ ପସାୟା, ଯୋ ନେହିଁ ଖାୟା ଓଲି ପସାୟା*” ଏ ମନ୍ତ୍ରୀ ଲଡୁ ର ସ୍ବାଦ କିପରି ତାହା ଏ ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ବର୍ଣ୍ଣନାର ଯୋଗ୍ୟ ମନେକରି ସେ ବିଷୟରେ ମୋର ଅନୁଭୂତିରୁ କେତେକ ତଥ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବାକୁ ଯାଉଛି ।

ସରକାରୀ ଚାକିରୀରେ ବିଶେଷ କରି ପ୍ରଶାସନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶିକ୍ଷିତ ବ୍ୟକ୍ତିହିଁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍ ପଦର ଅଧିକାରୀ ହେବାପାଇଁ ଆଶା କରିଥାଆନ୍ତି । ଏଥିରେ କ୍ଷମତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ବହୁ ପ୍ରକାରର ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ମିଳିଥାଏ । ଏମାନେ ଚାକିରୀ ବା ବୟସ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯେତେ କନିଷ୍ଠ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଆଇ.ଏ.ଏସ୍ ପଦର ଅଧିକାରୀ ହେଲାମାତ୍ରେ

ବହୁ ଅଭିଜ୍ଞ ତଥା ବୟସ୍କ ଲୋକଙ୍କୁ ଟିକ୍ରମ କରି ଉଚ୍ଚ ପଦପଦବୀର ଅଧିକାରୀ ହୋଇ ପାରନ୍ତି ଏବଂ ଏହିମାନେ ହିଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଦେଇ ଶାସନ କାର୍ଯ୍ୟ ଚଳାନ୍ତି ।

ରାଜନୀତିକ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ସେହିପରି କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତ ରାଜନୈତିକ ଦଳରେ କାମ କରିବାକୁ ସମସ୍ତେ ଇଚ୍ଛା କରିଥାଆନ୍ତି । ବିଧାୟକ ଭାବରେ ଜଣେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଲାଭ କରି ଯଦି ଦଳୀୟ ନେତା ବା ସର୍ବମୟ କର୍ତ୍ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସ ଭାଜନ ହୋଇପାରେ ତେବେ ସେ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିକାରୀ ହୋଇଥାଏ । ରାଜନୀତିରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଜୀବନରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଜୀବନକୁ ସାଥୀକ ମନେ କରନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ଅତି କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ । ଖୁବ୍ ବେଶି ହେଲେ ଏ ପଦର ସ୍ଥିତି ମାତ୍ର ପାଞ୍ଚବର୍ଷ । ଗୋଟିଏ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦଳ ବାରଂବାର ନିର୍ବାଚନ ଜିତି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କଲେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଥରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇଛି ସେହି ପୁଣି ସେ ପଦର ଅଧିକାରୀ ହୋଇପାରିବ ଏପରି କୌଣସି ଧରାବନ୍ଧା ନିୟମନାହିଁ । ତଥାପି ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ଯେତେ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ରାଜନୀତି କିମ୍ବା ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ୟକ୍ତି ସେହି ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ପାଇଁ ଲାଳାୟିତ, ଏଥିପାଇଁ ଦଳୀୟ ମୁଖ୍ୟଙ୍କୁ ଡୋଷାମତ କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ପଛପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏ ପଦ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମର୍ଜିତ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଯେତେବେଳେ ଚାହିଁବେ ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣାତ ତାଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ପଦରୁ ଇସ୍ତଫା ଦେବାକୁ କହି ପାରିବେ ବା ମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳରୁ ତାଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଦେଇପାରିବେ । ସେଥିରେ କାହାରି କୌଣସି ଆପତ୍ତି ଅଭିଯୋଗ କରିବାର ନାହିଁ ବା କଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଆଗ୍ରାହ୍ୟ ହେବ । ତଥାପି ଏପରି ଏକ ଅନିଶ୍ଚିତ କ୍ଷଣସ୍ଥାୟୀ ପଦ ଲାଭ କରିବା ବିଧାୟକ ଜୀବନର ଚରମ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦେଖା ଯାଇଛି ଜଣେ ଥରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦପାଇ ୨ୟ ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ ଯଦି ମନ୍ତ୍ରୀ ହୋଇ ପାରି ନାହାନ୍ତି ତେବେ ସେମାନେ ବର୍ତ୍ତମାନତାତ ମାନସିକ ଦୁଃଖ ଭୋଗ କରନ୍ତି ଓ ଚିତ୍ତାରେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ନ୍ତି । ମାଛକୁ ପାଣିରୁ ଉଠାଇ ନେଲେ ଯେପରି ଛଟପଟ ହୁଏ, ତାଙ୍କ ଅବସ୍ଥା ଠିକ୍ ସେହିପରି ହେବାର ମୁଁ ଅନୁଭବ କରିଛି । ମନ୍ତ୍ରୀପଦବୀର ଅମାପ କ୍ଷମତା ତଥା ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଉପଭୋଗ କରିବାର ଏହାହିଁ ଅନ୍ତିମ ପରିଣତି । କେତେକ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେଲାପରେ କ୍ଷମତାର ଅପପ୍ରୟୋଗ କରି ଅନ୍ୟାୟ ଭାବରେ ଅର୍ଥୋପାର୍ଜନ କରିବାର ଉପାୟ ମଧ୍ୟ ଅବଲମ୍ବନ କରନ୍ତି ଏବଂ ପିରକ୍ଷେଷରେ ଏ ଦୁର୍ନୀତି ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିଲେ ହଟହଟା ହୁଅନ୍ତି । କ୍ଷମତା, ଧନ, ସଂପଦ ତଥା ଉପଭୋଗ ଏସବୁ କ୍ଷଣିକ । ମଣିଷ ଏହାକୁ ଜାଣି ମଧ୍ୟ ଏଥିପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୁଏ । ଏହାହିଁ ମଣିଷର ପ୍ରବୃତ୍ତି । “ଧନ ବୋଲି ଯାହା ଜନନେତ୍ରେ ଦିଶେ, ହାତେ ଆସେ ହାତୁଁ ପଡ଼ିବା ପାଇଁ ସେ ।”

୧୯୫୭ରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ୧୯୯୫ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିର୍ବାଟାରେ ପ୍ରତିଦ୍ୱିତୀ କରି ୯ ଥର ବିଜୟ ଲାଭ କରିଛି ଏବଂ ସୁଦୀର୍ଘ ବିଧାୟକ ଜୀବନ ବିଭାଜିଛି । ସେଥିମଧ୍ୟରୁ ଦୁଇଥର ବିଧାନସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଶ୍ରବର୍ଷ କାଳ ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କରିଛି । ମୋର ବିଧାନ ସଭାର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ କାଳରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ କଂଗ୍ରେସ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଏବଂ ବିରୁଦ୍ଧଦଳର ମୁଖ୍ୟ ଭାବରେ ଥାଆନ୍ତି ଓଡ଼ିଶାର ସ୍ୱନାମଧନ୍ୟ

ନେତା ସ୍ୱର୍ଗତଃ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକ । ମୁଁ ଅଧ୍ୟକ୍ଷପଦକୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ, ତତ୍କାଳୀନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜେ.ବି.ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ସ୍ନେହ, ସଦ୍‌ବିଚାର, ଏହା ଅସ୍ୱାକାର କରିବାର ନୁହେଁ । ବରଂ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ମୂଲ୍ୟାୟନ ପୂର୍ବକ ଏହା ତାଙ୍କର ସଦ୍‌ବିଚାର ନିଦର୍ଶନ ବୋଲି କୁହାଯାଇପାରେ । ପ୍ରଥମେ ୧୯୫୨ରୁ କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ଯେଉଁ ପାଞ୍ଚଥର ବିଜୟ ଲାଭ କରି ସେତେବେଳେ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ତରଫରୁ ବିଜୟ ଲାଭ କରିଥିବାରୁ ମନ୍ତ୍ରୀହେବା ବା ସେପରି କୌଣସି ପଦପଦବୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦୌ ଉଠି ପାରେ ନା ଯେହେତୁ ଆମେ ବିରୁଦ୍ଧ ଦଳର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ପରେ ମୂଳ କଂଗ୍ରେସକୁ ୧୯୬୨ରୁ ପେରିବା ପରେ ମୁଁ ଚାରିଥର ବିଜୟଲାଭ କରିଥିଲେହେଁ କେବେ ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିବା ତ ଦୂରର କଥା ମୋ ପକ୍ଷରୁ କେବେ ସେପରି ପ୍ରୟାସ ମଧ୍ୟ କରିନାହିଁ । ୧୯୯୫ ମସିହାର ନିର୍ବାଚନରେ ବିଜୟଲାଭ କଲାପରେ କଂଗ୍ରେସ କର୍ମୀ ତଥା ଭୋଟଦାତା ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଅନେକ ଏଥର ମୋତେ ମନ୍ତ୍ରୀପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଚାହିଁଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କ ଇଚ୍ଛା ପୂରଣ ପାଇଁ ମୁଁ ମନ୍ତ୍ରୀଭାବରେ ଶପଥ ପାଠ କରି । ମାତ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀପଦ ଲାଭ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିନାହିଁ ଅଥବା ଅନ୍ୟ କୌଣସି ମାଧ୍ୟମରେ ଚେଷ୍ଟା ମଧ୍ୟ କରିନାହିଁ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମୋ ପ୍ରତି ଆଶ୍ୱା ତଥା ବିଧାୟକ ଭାବରେ ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତାହିଁ ମୋତେ ଏ ପଦରେ ବସାଇ ପାରିଥିଲା ।

ବିଧାୟକ ଭାବରେ ଅତୀତରେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ସଂପର୍କରେ ବିଧାନ ସଭାରେ ବହୁବାର ଆଲୋଚନା କରିଛି । ଏହା ବିଧାନ ସଭାର ଇତିହାସରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିଛି । ପରିବେଶ ସଂପର୍କରେ ଏହି ଅଧ୍ୟୟନ କରି ତତ୍‌ସଂପର୍କୀୟ ଯତ୍ନ ସାମାନ୍ୟ ଜ୍ଞାନ ଆହରଣ କରି ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ବିଷୟରେ ମଧ୍ୟ ବହୁବାର ବିଧାନ ସଭାରେ ଆଲୋଚନା କରିଛି ତଥା ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ତାକୁ ଏକ ଜୈବମଣ୍ଡଳରେ ପରିଣତ କରିବାକୁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ତଥା ମିଳିତ ଜାତିସଂଘକୁ ବିଭିନ୍ନ ସମୟରେ ପତ୍ର ବିନିମୟରେ ଯତ୍ନପରୋନାସ୍ତି ପ୍ରୟାସ କରିଛି ଯାହାର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ସମଗ୍ର ରାଜ୍ୟରେ ଶିମିଳିପାଳକୁ ଏକମାତ୍ର ଜୈବମଣ୍ଡଳ ରୂପେ ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ ହେଁ ଏ ଯାବତ୍ ଜୈବମଣ୍ଡଳର କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ପାରିନାହିଁ । ଏହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ପରିତାପର ବିଷୟ ।

ମନ୍ତ୍ରୀଭାବରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପୂର୍ବରୁ ବିଧାୟକ ଭାବରେ ଦୀର୍ଘ ୩୫ ବର୍ଷର ପ୍ରଶାସନିକ ଅଭିଜ୍ଞତା ଥିଲା ମୋର ପୃଷ୍ଠଭୂମି । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ମୋର ଅତି ପ୍ରିୟ ବିଷୟ । ଏହା କେବଳ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନୁହନ୍ତି ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତ ପୁରୁଣା ବିଧାୟକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣାଥିଲା । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପରିବେଶ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗ ଥିଲା ଯେହେତୁ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ଉଭୟେ ପରସ୍ପରର ପରିପୂରକ । ମାତ୍ର ଏଥର ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ପ୍ରଥମଥର ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗରୁ ଅଲଗା କରି ତା ସହିତ ବିଜ୍ଞାନ ଓ କାରିଗରୀ ବିଭାଗକୁ ସଂଯୋଗ କରି ଗୋଟିଏ ବିଭାଗରେ ପରିଣତ କରାଗଲା ଏବଂ ସେ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବରେ ମୋ ହସ୍ତରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ପରିବେଶ ଏକ କ୍ଷୁଦ୍ର

ବିଭାଗ ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଯେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ସନ୍ଦେହ ନାହିଁ । ଠିକ୍ ସେହିପରି ବିଜ୍ଞାନ ଓ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ମଧ୍ୟ ତଦନୁରୂପ ସମଯୋପଯୋଗୀ ଓ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ବିଧାୟକ ଭାବରେ ବିଗତ ୧୯୮୦ରେ ଓଡ଼ିଶା ଶାସନରେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ନାମରେ ଏକ ବିଭାଗ ଖୋଲିବା ପାଇଁ ଏକ ବେସରକାରୀ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆଗତ କରିଥିଲି । ଅବଶ୍ୟ ସେତେବେଳେ ବହୁ ବିଧାୟକ ପରିବେଶ ସଂପର୍କରେ ଜାଣିବାପାଇଁ ଉତ୍କୃଷ୍ଟା ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ମୁଁ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାବେଳକୁ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ ସହ ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଥିବାହେତୁ ତାର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ପାଇଁ କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବା ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିନା ନାହିଁ । ଜୈବମଣ୍ଡଳ ପରିବେଶର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଫୋରଥୁବାରୁ ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ମୋ ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ରଖିବାପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ମାତ୍ର କ'ଣ ଭାବି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମୋର ଉକ୍ତ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି । ତେଣୁ ଶିମିଳିପାଳ ଜୈବମଣ୍ଡଳ କେବଳ ଘୋଷଣାରେ ସୀମିତ ହୋଇ ରହିଲା । କୌଣସି କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ହୋଇ ପାରିନା ନାହିଁ । ଏପରିକି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେ ଦିଗରେ ସମାନ୍ୟତମ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ନାହିଁ । ମୁଁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଜଣେ ସଭ୍ୟ ଥାଇ ମଧ୍ୟ ଶିମିଳିପାଳର ସୁରକ୍ଷା ଓ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ବାରଂବାର ଦାବା ଉପସ୍ଥାନ କରୁଥିଲେ ମଧ୍ୟ ସେଥିପ୍ରତି କର୍ତ୍ତାପାତ କରାଗଲା ନାହିଁ ବରଂ ଅପର ପକ୍ଷରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବିଭାଗ ଭାଜନ ହେବାର ଅନୁଭବ କଲି ।

ଦ୍ୱିତୀୟ ଘଟଣା ଏକ ଆକର୍ଷକ ‘କାକଡ଼ାଜୀୟ ନ୍ୟାୟ’ ରେ ଘଟିଗଲା । ‘କର୍ମୀର ସାଧନା’ ମୋର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ସମ୍ବଳିତ ପୁସ୍ତକଟି ପ୍ରକାଶିତ ହୁଏ ୧୯୯୭ ମସିହା ଅଗଷ୍ଟ ମାସରେ । ସେଥିରେ ମୋର ବାଲ୍ୟ ଜୀବନଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ରାଜନୈତିକ ଜୀବନର ବହୁ ଅଭିଜ୍ଞତାର ଉଲ୍ଲେଖ ସହିତ ବିଧାନ ସଭାର ଅଧକ୍ଷ ଭାବରେ ପୃଥ୍ୱୀବୀର ବିଭିନ୍ନ ଦେଶକୁ ଯେଉଁ ସବୁ ପରିକ୍ରମଣରେ ଯାଇଥିଲି ସେଗୁଡ଼ିକର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ବିଶଦ ଭାବରେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଥିଲା । ବିଶେଷତଃ ବିଧାନସଭା ପରିଚାଳନା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁସବୁ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲି ସେଗୁଡ଼ିକର ବିଭିନ୍ନ ଘଟଣାବଳୀର ଉଦାହରଣ ମାଧ୍ୟମରେ ମଧ୍ୟ ଆଲୋଚିତ ହୋଇଥିଲା । ଏଥିରେ କେବେହେଲେ କାହାରି ଚରିତ୍ର ସଂହାର କରିବାର ମନ୍ଦ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ନଥିଲା, ମାତ୍ର କେତେକ ସତ୍ୟ ଘଟଣାବଳୀର ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା ମାତ୍ର । ଥରକର ଘଟଣା, ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ବିରୋଧୀଦଳର ସଭ୍ୟମାନେ ଦୁଇଦିନ ଧରି ଏପରି ବାଧା ସୃଷ୍ଟିକଲେ ଯେ ବିଧାନ ସଭା ମରଚାଳା କରିବା ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ବିରୋଧୀ ଦଳର ଏପରି ଆଚରଣକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍ତପ୍ତ ହେଲିନାହିଁ ସିନା ମାତ୍ର ପରଶ୍ୟାମରେ କେତେକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଆଇନ୍ ଓ ଖର୍ଚ୍ଚ ଅଟଙ୍କ ବିଧିବଦ୍ଧ ଭାବରେ ଆଲୋଚିତ ନ ହୋଇ କେବଳ ସରକାରୀ ଦଳର ଆଲୋଚନା ଉପରେ ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଗୃହୀତ ହୋଇଗଲା । ଦୁଇଦିନ

ଧରି ଏହିପରି ଭାବରେ ବିଧାନସଭାରେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗୁଡ଼ିକ ସଂପାଦିତ ହେବାର ଦେଖି ବିରୋଧୀବଳର ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୁ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କର ବୋଧହୁଏ ଚେତନା ଉଦୟ ହେଲା ଏବଂ ସେ ନିଜେ ମୋ ଘରକୁ ଆସି ଏ ବିଷୟରେ ଆଲୋଚନା କଲେ । ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସହିତ ଏ ସଂପର୍କରେ ମୋର ଯେଉଁ ସବୁ ଆଲୋଚନା ହେଲା ତହିଁର କିୟତଂଶ ମୁଁ ମୋର ଆତ୍ମଜୀବନୀ ‘କର୍ମାର ସାଧନା’ ପୁସ୍ତକରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିଥିଲି । ବିଜୁବାବୁ ମୋ ପ୍ରଶ୍ନ ଉପରେ ଯେଉଁ ଉତ୍ତର ଦେଇଥିଲେ ତାହାହିଁ ସେଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ କୌଣସି ଅସତ୍ୟ ବା ଅଭିଯୋଗ ମୂଳକ ବିଷୟ ନଥିଲା । କେବଳ ସତ୍ୟ ଘଟଣାହିଁ ପରିପ୍ରକାଶ ପାଇଥିଲା । ୧୯୯୭ ମସିହାର ଅଗଷ୍ଟ ତା.୨୭ରିଖ ଦିନ ଉକ୍ତ ପୁସ୍ତକଟି ଉନ୍ମୋଚନ ହେବାପରେ ଏ ଘଟଣା ଲୋକ ଲୋଚନକୁ ଆସିଲା, ଏବଂ ସାମ୍ବାଦିକମାନଙ୍କର ମଧ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିଗୋଚର ହେଲା । ସାଧାରଣତଃ ସାମ୍ବାଦିକମାନେ କୌଣସି ଟିକିଏ ଘଟଣା ଘଟିବାର ଜାଣିଲେ ତାକୁ ବନେଇ ତୁନେଇ, ପେଶେଇ ନାନା ଭାବରେ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗଦେଇ ପରିପ୍ରକାଶ କରି ଥାଆନ୍ତି । ମୋ ବହିରେ ପ୍ରକାଶିତ ବିଷୟଟି ସାମ୍ବାଦିକମାନେ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ଅନୁରୂପ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଯଦିଓ ଉକ୍ତ ବିଷୟଟି ଅତୀତ ପାଞ୍ଚସାତ ବର୍ଷର ଘଟଣା, ତଥାପି ସେତେବେଳେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ମୁଁ ଥିଲି ବାଚସ୍ପତି । ଏବେ ମଧ୍ୟ ଘଟଣାକୁମେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏବଂ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ଜଣେ ଅଂଶୀଦାର । ତେଣୁ ଉକ୍ତ ଘଟଣାକୁ ବିଭିନ୍ନ ରଙ୍ଗରେ ରଞ୍ଜିତ କରି ବିଧାନସଭା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଥାଗଲା । ଏଥିପାଇଁ ହୁଏତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ମାନସିକ ଗ୍ଳାନି ହୋଇଥାଇ ପାରେ ବୋଲି ମନେହୁଏ ।

ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡର ଚେୟାରମେନ୍

ମିତ୍ରା ହେବାପରେ ମୋତେ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱ ଅର୍ପଣ କରାଗଲା । ଏହାପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ସାକ୍ଷାତ କରି ପରିବେଶ ଉପରେ ମୋର ଆଗ୍ରହ ଥିବାର ଜାଣି ମୋତେ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ଦିଆ ଯାଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଧନ୍ୟବାଦ ଜଣାଇଲି । ଏ ବିଭାଗ କ୍ଷୁଦ୍ର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଏହା କେବଳ ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ୟାନୁହେଁ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ୟା ରୂପେ ଦୃଷ୍ଟାଯମାନ । ଏବେ ଯେଉଁ ସବୁ ଶିଳ୍ପାନୁଷ୍ଠାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଛି ଏବଂ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବାକୁ ଯାଉଛି ସେଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟ । ତେଣୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡର ଅଧ୍ୟକ୍ଷତାବଳରେ ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟ କୋକର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଥିବା ବିଷୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ବ୍ରହ୍ମପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟକରୁଥିବା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ରେବତୀ ଚରଣ ଦାସଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ପଦବୀରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁମତି ଚାହିଁଲି । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସମ୍ମତି ଲାଭକରି ଅଳ୍ପ କେତେଦିନ ମଧ୍ୟରେ ବ୍ରହ୍ମପୁର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି ପଦରୁ ଅବସର ଗ୍ରହଣ କଲାପରେ ରେବତୀ ବାବୁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡର ଅଧ୍ୟକ୍ଷପଦରେ ନିଯୁକ୍ତହେଲେ । ରେବତୀବାବୁ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷେକାଳ ସୁତାରୁ ରୂପେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସଂପାଦନ କଲାପରେ ହଠାତ୍ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ତରଫରୁ ଅନ୍ୟଜଣଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ପଦବୀରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାପାଇଁ ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା ।

ପ୍ରଦୂଷଣ ବୋର୍ଡର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତଥା କୌଣସି ବେସରକାରୀ ମନୋନୀତ ସଭ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତିପରେ ତିନିବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେହି ପଦବୀରେ ରହିବା ଆଇନ ସମ୍ମତ । ଏହାକୁ ବିଚାର ନ କରି ହଠାତ୍ ଏପରି ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିବାରୁ ଚିକିଏ ବିବ୍ରତ ହୋଇ ପଡିଲି । କାରଣ ସେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ତାଙ୍କ ସଂପର୍କରେ ମୋର କୌଣସି ଧାରଣା ନଥିଲା । ଏତଦ୍‌ବ୍ୟତୀତ ରେବତୀବାବୁ ସ୍ୱକର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସୁତାରୁ ରୂପେ ସଂପାଦନ କରିବା ବିଷୟ ମୋତେ ଭଲ ଭାବରେ ଜଣାଥିଲା । ତେଣୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ମୁଁ ସମ୍ମତ ହୋଇ ପାରିଲି ନାହିଁ ଏବଂ ରେବତୀ ବାବୁଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ପଦବୀରେ ଅନ୍ତତଃ ଆଉ ଦୁଇବର୍ଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିୟମିତ ରହିବୁ

କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଅବକାଶ ଦେବାପାଇଁ ନମ୍ରତାର ସହିତ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲି । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କର ବିଶ୍ୱାସଭାଜନ ହୋଇଥିବା ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାପାଇଁ ଜିଦ୍ ଧରି ବସିଲେ । ଅବଶ୍ୟ କେବିନେଟ୍ ମନ୍ତ୍ରୀଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାର ମୋ ହାତରେ ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଗତାନୁଗତିକ ଭାବରେ ଉକ୍ତ ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଅନୁମୋଦନ କରିବା କଥା । ଏ ବିଷୟରେ କିଛିଦିନ ଟଣା ଓଟରା ଚାଲିଲା ପରେ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନାରେ ଅସୁବିଧା ଉପୁଜିବାର ଦେଖି ରେବତୀବାବୁଙ୍କୁ ବିଦାୟ ଦେବାର ସମ୍ମତି ଜଣାଇ ଜଣେ ଉପଯୁକ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ନିଯୁକ୍ତି ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରେବତୀବାବୁଙ୍କୁ ଉକ୍ତ ପଦବୀରେ ରହିବାର ବିଷୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେଲି । ଉକ୍ତ ପଦବୀରେ ଜଣେ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବାଛିବା ପାଇଁ ଏକ ସବ୍ କମିଟି ଗଠନ କଲି । ସେତେବେଳର ଉପମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ସୁଧାଂଶୁ ମୋହନ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଏହି ସବ୍ କମିଟିର ଚେୟାରମେନ୍, କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ପ୍ରଦୃଷ୍ଟ ବୋର୍ଡର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ଅନ୍ୟ କେତେକ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ସଭ୍ୟ ଭାବରେ ଏହି ସବ୍ କମିଟିରେ ରଖି ଏକ ପ୍ରସ୍ତାବ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ପଠାଇଲି ଏବଂ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ଏଥିରେ ନିଜର ସମ୍ମତି ଜଣାଇଲେ । ଉକ୍ତ ସବ୍ କମିଟି ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ବିଚାର କରି ତିନିଜଣଙ୍କ ନାମ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ସୁପାରିଶ କଲେ । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯୋଗ୍ୟତମ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ବାଛିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ବିଭାଗୀୟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପରେ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କୁ ଏହି ପଦବୀରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାକୁ ଇଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରୁଥିଲେ ତାଙ୍କ ନାମ ମଧ୍ୟ ସବ୍ କମିଟିର ବିଚାରପାଇଁ ପଠାଯାଇଥିଲା ମାତ୍ର ପୂର୍ବୋକ୍ତ ତିନିଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କ ନାମ ନଥିଲା । ପରିଶେଷରେ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ତିନିଜଣଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିଲେ ତାଙ୍କୁହିଁ ମୁଁ ପ୍ରଦୃଷ୍ଟ ବୋର୍ଡର ଚେୟାରମେନ୍ ଭାବରେ ନିଯୁକ୍ତି ଦେଲି ଓ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଅନୁମୋଦନ କଲେ । ସେ ଜଣେ ଅତି ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତି ତଥା ପ୍ରଦୃଷ୍ଟ ନିୟନ୍ତ୍ରଣରେ ସେ ଯେଉଁ ସବୁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣକଲେ ତାହା ଅତୀବ ପ୍ରଶଂସାର୍ହ । ମନର ଦୃଢ଼ତା ତଥା ସାଧାରଣ ହିତ ସାଧନ ଇଚ୍ଛା ହେତୁ ମୁଁ ଏଥିରେ ସପକ୍ଷକାମ ହେଲି । ମନ୍ତ୍ରୀ ଭାବରେ ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ ଏକ ଅଭିଜ୍ଞତା ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ସାମାନ୍ୟ ଧରଣର ଅଭିଜ୍ଞତା

ପରିବେଶ ବିଭାଗ ମନ୍ତ୍ରାଳୟରେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଅଳ୍ପ କେତେମାସ ପରେ ଜଣେ ନୂଆ ସଚିବ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ବଦଳି ହୋଇ ଆସିଲେ । ସରକାରୀ କର୍ମରେ ନାନାବିଧ ଦୁଷ୍ଟି କରିବାର ଯେ ଏ ବ୍ୟକ୍ତି ଅତୀବ ଧୂରନ୍ଧର ଏ ବିଷୟ ମୋତେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଜ୍ଞାତ ଥାଏ । ସେ ଉକ୍ତ ବିଭାଗର ସଚିବ ହୋଇ ଆସିବା ପରେ ଏ ବିଭାଗର କାର୍ଯ୍ୟରତ କର୍ମଚାରୀ ବୃନ୍ଦ ଆତଙ୍କିତ ହୋଇ ପଡ଼ିଲେ ଏବଂ କେତେକ ଏ ବିଭାଗ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେଲେ । କ୍ରମେ ଯୋଗ୍ୟ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ବିଭାଗ ଛାଡ଼ି ଚାଲିଯିବାର ଦେଖି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ନିଜକୁ ଅସହାୟ ମନେକଲି । ସାଧାରଣତଃ ମୋ ବିଭାଗରେ ଯେଉଁମାନେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଆଆନ୍ତି ସେମାନେ ସମସ୍ତେ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ ସଂପନ୍ନ ବ୍ୟକ୍ତି ହୋଇଥିବାରୁ ସେପରି ବ୍ୟକ୍ତିବିଶେଷଙ୍କୁ ଶିକ୍ଷା, ବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଭୃତି ବିଚିନ୍ନ ବିଭାଗରୁ ତେପୁଚେସନରେ ଏଠାକୁ ଅଣାଯାଇଥାଏ । ସେଥିପାଇଁ ସମୟ ପୁରିଗଲା ପରେ ତାଙ୍କ ନିଜ ନିଜ ବିଭାଗକୁ ଛାଡ଼ି ଦିଆ ଯାଇଥାଏ ବା ଆବଶ୍ୟକତା ଥିଲେ ମସୟ ସାମା ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ନୂତନ ସଚିବ ଯଦି କୌଣସି କାରଣରୁ କାହାରି ଉପରେ ଅସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହେଲେ, ତାଙ୍କୁ ମୋ ଅଜ୍ଞାତସ୍ୱାରରେ ବିଭାଗରୁ ବିଦା କରିଦେଲେ, କେତେକଙ୍କୁ ମୋ ଅଗୋଚରରେ ନିରାମିତ ମଧ୍ୟକଲେ । ଏ ସଚିବଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କଳାପ ଜଣାଇ ତୁରନ୍ତ ଏ ବିଭାଗରୁ ତାଙ୍କର ବଦଳି ଏବଂ ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବିହିତ କାର୍ଯ୍ୟାନୁଷ୍ଠାନ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ନିବେଦନ କରି, ମାତ୍ର ତାଙ୍କଠାରୁ କୌଣସି ଅନୁକୂଳ ସମର୍ଥନ ପାଇ ପାରିନିନାହିଁ । ଶେଷରେ ଅଗତ୍ୟା ମୋତେ ଏକ ଦୃଢ଼ ପଦକ୍ଷେପ ନେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଯଦି ସଚିବଙ୍କୁ ଏ ବିଭାଗରୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ନେବାରେ ଅସୁବିଧା ଥାଏ ତେବେ ମୋ ଠାରୁ ଏ ବିଭାଗ ନେଇ ଯାଆନ୍ତୁ ବା ମୋତେ ବିଦାୟ ଦିଅନ୍ତୁ ବୋଲି ଏକ ଚିଠି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲେଖିଲି । “*ଦୃଢ଼େ ତରନ୍ତି କି ମୃଦେ ତରନ୍ତି*”, ପରିଶାମରେ ଉକ୍ତ ସଚିବଙ୍କୁ ଅନ୍ୟତ୍ର ବଦଳି କରି ଦିଆଗଲା । ଏ ମଧ୍ୟ ଏକ ଅନୁଭୂତି ।

ଏହାପରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ସମସ୍ୟାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ପୃଥିବୀ ବିଖ୍ୟାତ

ଚିଲିକା ହ୍ରଦର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଜଣେ ଉପଯୁକ୍ତ ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ସଂଧାନ । ଚିଲିକା ହ୍ରଦର ବିକାଶ ସାଧନ ମୋ ବିଭାଗର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ତେଣୁ ପ୍ରଦୃଷ୍ଟ ବୋର୍ଡର ନିଯୁକ୍ତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ପଛା ଅବଲମ୍ବନ କରିଥିଲି ବର୍ତ୍ତମାନ ମଧ୍ୟ ତାର ପୁନରାବୃତ୍ତି କଲି । ସେତେବେଳର ମୁଖ୍ୟ ଶାସନ ସଚିବଙ୍କ ଅଧକ୍ଷତାରେ କେତେକଣ ସଦସ୍ୟଙ୍କୁ ନେଇ ଏକ ସର୍ବ-କମିଟି ଗଠନ କଲି । ସେହି ସର୍ବକମିଟି ବିଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟି କୋଣରୁ ବିଚାର କରି ପୂର୍ବଭଳି ତିନିଜଣଙ୍କ ନାମ ସୁପାରିଶ କଲେ ଏବଂ ସେମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରଥମ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ହିଁ ମୁଁ ଏ କାମରେ ନିଯୁକ୍ତ କରି ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁମୋଦନ ପାଇଁ ପଠାଇଲି । ମାତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏ କାମ ପାଇଁ ୨ୟ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାକୁ ଚାହୁଁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ପ୍ରଥମ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଁ ମୁଁ ଦୃଢ଼ ରହିବାରୁ ଶେଷରେ ତାଙ୍କ ନିଯୁକ୍ତିକୁ ଗ୍ରହଣ କରିନେଲେ । ନିଯୁକ୍ତି ପାଇଲା ପରେ ଏହି ଉଦ୍ରେକ୍ୟକ୍ତି ଏପରି ସୁଚାରୁରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କଲେ ଯାହାର ପରିଣାମରେ ଚିଲିକା ଅବହେଳିତ ଅବସ୍ଥାରୁ କ୍ରମେ ଉନ୍ନତ ଅବସ୍ଥାକୁ ଆସି ପାରିବାର ଆଶା ଉତ୍ତୁକତର ହେଲା । ଚିଲିକାକୁ ସମୁଦ୍ର କୁଆର ଭଳ ଭାବରେ ଆସିପାରୁ ନଥିବାରୁ ଚିଲିକା ଜଳରେ ଲବଣାଂଶ କ୍ରମେ କମିଯାଉଥିଲା । ପୁଣି ବର୍ଷାଦିନେ ନଦୀମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ବନ୍ୟା ଜଳ ପ୍ରବେଶ କରି ଲୁଣିଆଁ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ କମିବାକୁ ଲାଗିଲା । ନଦୀମାନଙ୍କରୁ ପଟୁମାଟି ଆସି ଚିଲିକାର ମଧ୍ୟ ଭାଗ ତଥା ମୁହାଣ ପୋତି ହୋଇଯିବା ଫଳରେ ଏହାର ଆୟତନ କ୍ରମଶଃ ହ୍ରାସ ପାଇବାକୁ ଲାଗିଥିଲା । ଚିଲିକାର ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଦେଶବାସୀଙ୍କ ମନରେ ଉଦ୍‌ବେଗ ସୃଷ୍ଟି କରିଥିଲା । ତେଣୁ ଚିଲିକାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ସରକାର ଉପାୟ ଓ ପଛା ନିର୍ଣ୍ଣୟ କଲେ ।

ଭରାନ୍‌ରେ ଅବସ୍ଥିତ ରାମସାରହ୍ରଦ ପୃଥ୍ବୀ ବିଖ୍ୟାତ । ବିଗତ କେତେ ବର୍ଷ ତଳେ ଏକ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଏହିପରି ହ୍ରଦ ଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ଏକ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଉକ୍ତ ସମ୍ମିଳନୀରେ ଭାରତ ତଥା ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତିନିଧି ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦାନ କରିଥିଲେ । ଚିଲିକା ଏସିଆର ସର୍ବବୃହତ ହ୍ରଦ ହୋଇଥିବା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହାର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ନିଜର ଅଭିମତ ସେତେବେଳେ ପ୍ରକାଶ କରିଥିଲେ । ତେଣୁ ଦଶମ ଅର୍ଥ କମିଶନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଭିତ୍ତିରେ ଏହି ହ୍ରଦର ସୁରକ୍ଷା ତଥା ବିକାଶ ପାଇଁ ୨୭କୋଟି ଟଙ୍କାର ଏକ ଅନୁଦାନ ଅର୍ଥ ୨୦୦୦ ମସିହା ସୁଦ୍ଧା ବ୍ୟୟ କରିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ଥିଲା । ଉକ୍ତ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟରେ ଚିଲିକାର ଉନ୍ନତି କରି ନ ପାରିଲେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଦାୟୀ ରହିବେବୋଲି ମଧ୍ୟ କୁହାଯାଇଥିଲା । ଗତ ୧୯୯୦ରୁ ୧୯୯୪ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟରେ ଜନତା ସରକାରଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟକାଳ ମଧ୍ୟରେ ଚିଲିକାର ଉନ୍ନତିକଳ୍ପ ଯେଉଁ ସବୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କଲେ ସେଥିରେ ସଫଳ ତ ହୋଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ ବରଂ ଅଧିକ ବଦନାମ ଭୋଗିବା ହିଁ ସାର ହେଲା । ସୁତରାଂ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସରକାରଙ୍କ ଅମଳରେ ଏ ବିଭାଗ ମୋ ଦାୟିତ୍ଵରେ ପଡ଼ିବାରୁ ପୂର୍ବପରି ସମସ୍ତ ଘଟଣାକୁ ପର୍ଯ୍ୟାଲୋଚନା କରି ଅତି ସତର୍କତାର ସହ କାର୍ଯ୍ୟପଛା ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ସେଥିପାଇଁ ସମୁଦ୍ର ସଂପର୍କରେ ଜ୍ଞାନଥିବା ବିଶେଷଜ୍ଞ ତତ୍କାଳ ସେମାନଙ୍କ ପରାମର୍ଶ କ୍ରମେ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା ଅବଶ୍ୟ ଏଥିରେ

ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଶେଷ ସହାୟକ ହେଲେ । ଚିଲିକା ମୁହାଣ ଦେଇ ସମୁଦ୍ରକୁ ଜଳ ନିଷ୍କାସନପାଇଁ ଯେଉଁ ଚାନେଲ ଥିଲା ସେ ସମଗ୍ର ଅଞ୍ଚଳ ତ୍ରେକିଂ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ (୨୨) ବାଇଶ କୋଟି ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରୁ ୧୫କୋଟି ଟଙ୍କା ଧାର୍ଯ୍ୟ କରାଯାଇଥିଲା । ସେଥିରେ ଦୁଇଟି ତ୍ରେକର କିଣି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଗଲା । ଉପରୋକ୍ତ ତ୍ରେକର କେଉଁ ଧରଣର ହେବ ତାହା ପୁଣି କିଏ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ଏ ସଂପର୍କରେ ବିଶେଷଜ୍ଞ ମାନଙ୍କର ସୁପାରିଶ ନେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଚିଲିକାହ୍ରଦର ପରିବେଶ ଆକଳନ କରିବାପାଇଁ ମଧ୍ୟ ବିଚାର କରାଗଲା । ଏହି ପରିବେଶ ଆକଳନ ଅଭାବରୁ ପୂର୍ବ ସରକାରଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲା । ପରିଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ତ୍ରେକର କିଣି କାମ ଆରମ୍ଭ କରାଗଲା । ବିଶେଷଜ୍ଞମାନଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱାବଧାନରେ ପ୍ରାୟ ୬ମାସ କାଳ ତ୍ରେକିଂ କାମ ନିର୍ବହରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଲା । ଏହା ଦେଖି ସମସ୍ତେ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱିତ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗର୍ବ ମଧ୍ୟ କଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆମ ଗହଣରେ ଯାଇ ସମୁଦ୍ର ଚାନେଲ ଭିତରେ ପ୍ରାୟ ୩ ଘଣ୍ଟା କଟାଇଥିଲେ । ସମୁଦ୍ର ମୁହାଣ ଖୋଲା ହେବା ଦେଖି ଅତ୍ୟନ୍ତ ସନ୍ତୋଷ ପ୍ରକାଶ କଲେ । ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦେବାରେ ସେ ଅମଙ୍ଗ ଥିଲେ ସେହି ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏପରି କାର୍ଯ୍ୟ ହୋଇ ପାରିଥିବାରୁ କେବଳ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୁହେଁ ଗର୍ବିତ ମଧ୍ୟହେଲେ । ମାତ୍ର ଅତୀବ ପରିତାପର ବିଷୟ ଚଳିତବର୍ଷ ପୁଣି ୨ୟ ତ୍ରେକର କିଣି କାମ ଆରମ୍ଭ କରିବାର ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କଲାବେଳକୁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ତାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରୁ ବିଦାୟ ନେଲେ । ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ନୂତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆସିଲେ ଓ ତାଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କଲେ । ସେଥିରୁ ମୁଁ ମୋର ସୌଭାଗ୍ୟ ବା ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟ ବଶତଃ ବାଦ୍ ପଡ଼ିଲି । ନୂଆ ମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ସଂକ୍ରାନ୍ତରେ କିପରି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଗ୍ରହଣ କରୁଛନ୍ତି ତାହା ଭବିଷ୍ୟତହିଁ କହିବ । ଚିଲିକା ଓଡ଼ିଶାର ଗର୍ବ ଓ ଗୌରବ । ପ୍ରକୃତିର ଏହି ଗନ୍ତାଘର ଅତୀତରେ କେତେ କବି ପ୍ରାଣରେ କାବ୍ୟ ରଚନାର ପ୍ରେରଣା ନ ଯୋଗାଇଛି -ଏହାର ନୈସ୍ୱର୍ଗିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟ ବିମୁଗ୍ଧ କବିକଣ୍ଠରୁ ନିଃସୃତ ହୋଇଛି । “*ଉତ୍କଳ କମଳା ବିଳାସ ଦୀର୍ଘକା-ମରାଜମାଳିନୀ ନୀଳାୟ ଚିଲିକା*” ଏହି ପ୍ରକୃତିଦତ୍ତ ଦାନଟି ଲୋକଙ୍କ ହିତରେ ଲାଗୁ ଏହାହିଁ -ଜଗନ୍ନାଥଙ୍କ ନିକଟରେ ନବେଦନ କରୈ । କିନ୍ତୁ ଦୁଃଖ ଓ ପିରତାପର ବିଷୟ ମୋର ସମସ୍ତ ନିଷ୍ଠି ସତ୍ତ୍ୱେ କେତେକ ସ୍ୱାର୍ଥପର ଅପିସରଙ୍କ ପ୍ରଭାବରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଆଉ ଗୋଟିଏ ତ୍ରେକର କିଣିବେ ନା ଉଠାଇ ଆଣିବାର ଶେଷ ନିଷ୍ଠି ହୋଇ ନପାରିବାରୁ କାମ ଏକ ବର୍ଷ ପଛକୁ ହଟିଗଲା ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ଅନୁଭୂତି ମୋ ଅଗଚୋରରେ ମୋ ଠାରୁ ଗୋଟିଏ ବିଭାଗ କାଢିନେଇ ଅନ୍ୟ ଜଣଙ୍କୁ ସେହି ଦାୟିତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବା । ପ୍ରଥମରୁ ପରିବେଶ ସହିତ ପ୍ରଯୁକ୍ତ ବିଭାଗ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଦିଆଯାଇଥିଲା । ବିଜ୍ଞାନ, ଏକାଡେମୀ ଏବଂ ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ କରପୋରେସନ୍ ଏହି ବିଭାଗର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଥିଲା । କୋଣାର୍କ ଟେଲିଭିଜନ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସହ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଟ୍ରେନିଂ ମଧ୍ୟ ଏ ବିଭାଗରେ ସଂଶ୍ଳିଷ୍ଟ ଥିଲା । କିଛିଦିନ ପରେ କୋଣାର୍କ ଟେଲିଭିଜନ୍ ସହିତ ସମଗ୍ର ଇଲେକ୍ଟ୍ରୋନିକ୍ସ ଟ୍ରେନିଂ ବିଭାଗ ମୋ ବିଭାଗରୁ ଯାଇ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗର ଅଧୀନସ୍ଥ ହେଲା । ଯଦିଓ ଏପରି ବିଭାଗ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଧିକାରଭୁକ୍ତ ତଥାପି ବିଭାଗୀୟ

ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେବା ମଧ୍ୟ ଅଧିକାର ତାଙ୍କର ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ତାହା କୌଣସି କାରଣ ନ ଥାଇ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୂଳକ ଭାବେ କରାଗଲା ।

କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିଳ୍ପର ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ମୁଁ କିଛି ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିଥିଲି । ପ୍ରାୟ ଏକବର୍ଷ ପୂର୍ବେ ବମ୍ବେରେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ବିଷୟରେ ଯେଉଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା ମୁଁ ସେଥିରେ ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତିନିଧି ଭାବରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିଲି । କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିଳ୍ପପାଇଁ ଓଡ଼ିଶା ଉପଯୁକ୍ତ ସ୍ଥାନ ବୋଲି କେହି ସେଠାରେ ଯୋଗ ଦେଇଥିବା ଶିଳ୍ପପତିମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ଆସି ଏଠାରେ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିଳ୍ପର ଉନ୍ନତି ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରିଥିଲି ଏବଂ ତଦନୁଯାଇ କର୍ଣ୍ଣାଟକର ‘ସତ୍ୟମ୍’ ଏବଂ ‘ଇଂପୋସିବ୍’ ନାମକ ଦୁଇଟି ବିଖ୍ୟାତ ସଂସ୍ଥା ଓଡ଼ିଶାକୁ ଆସି ମୋ ସହିତ ଆଲୋଚନା କରି କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରିଦେଲେ । ସେମାନଙ୍କୁ ଘର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଗଲା । ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଙ୍କୁ ନିୟୁତ୍ତି ନ ଦେଲେ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନିଆଯିବ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ସେମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଅବଗତ କରାଇ ଦିଆଗଲା । ଏହି କାର୍ଯ୍ୟ ଅଗ୍ରଗତି କଲାବେଳକୁ କମ୍ପ୍ୟୁଟର ଶିଳ୍ପ ସହିତ କୋଣାର୍କ ଟେଲିଭିଜନ୍ ତଥା ଅନ୍ୟ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଶିଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ଶିଳ୍ପ ବିଭାଗକୁ ହସ୍ତାନ୍ତର କରି ଦିଆଗଲା । ଅବଶ୍ୟ ଏପରି ପରିବର୍ତ୍ତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଅଧିକାରଭୂତ ଏଥିରେ କୌଣସି ଦ୍ଵିମତ ନାହିଁ ମାତ୍ର ଏଥିପାଇଁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ବାଟ ଥିଲେ ହେଁ ତାହା ଅବଲମ୍ବନ କରା ନଯିବା ଦୁଃଖ ଦାୟକ ବୋଲି ମନେକଲି ।

ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା

ମିୟୁରଭଞ୍ଜ, ବାଲେଶ୍ୱର, ଭଦ୍ରକ ଓ କେଉଁଝର ଏହି ଚାରିଟି ଜିଲ୍ଲାହିଁ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ପରିସର ଭୁକ୍ତ । ଅବିଭକ୍ତ କଟକ, ପୁରୀ ତଥା ଜେଜ୍ଜାନାଳ ସହ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ଏହି ସମସ୍ତ ଅଞ୍ଚଳର ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ପରିଚାଳନା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ଏପରି ଏକ ବିସ୍ତୀର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳ ଏକମାତ୍ର ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପରିଚାଳନା ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ହୋଇଥିବାରୁ ବହୁ ସମୟରେ ପରିଚାଳନାଗତ ତ୍ରୁଟି ବିଦ୍ୟୁତି ଦେଖାଦେଇଛି । ତେଣୁ ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ଆବଶ୍ୟକତା ଉପଲବ୍ଧ କରାଗଲା । ସପ୍ତମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବା ସମୟରେ ଶିକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥାର ସୁଚାରୁ ପରିଚାଳନା ନିମନ୍ତେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଅନ୍ତତଃ ଆଉ ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇ ସେଥିପାଇଁ ଅର୍ଥ ବ୍ୟବସ୍ଥା ହୋଇଥିବାରୁ ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ । ପୁଣି ଏହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଆଦିବାସୀ ଅଧ୍ୟୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ବିଷୟ ମଧ୍ୟ ତହିଁରେ ଉଲ୍ଲେଖ ଥିଲା ।

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ନେତୃତ୍ୱରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ ହେବାପରେ ବିଗତ ୧୯୯୬-୯୭ରେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶାର ଚାରିଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ସାଂସଦ ବିଧାୟକ ତଥା ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ଦାବୀ ପୂରଣ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠାପାଇଁ ଏକ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ନିମନ୍ତେ ଏକ କମିଶନ୍ ଗଠନ କରାଗଲା ଏବଂ ଉକ୍ତ କମିଶନ୍ ଥମାସ ମଧ୍ୟରେ ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନ ପରିଦର୍ଶନ କରି ତାଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ଦେବାର ସ୍ଥିର କରାଗଲା । କମିଶନ୍ ଯେଉଁ ରିପୋର୍ଟ ଦେବେ ତାହା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରିବା ପାଇଁ ବିଧାୟକ, ସାଂସଦ ତଥା ବିଶିଷ୍ଟ ଉଦ୍‌ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ପୃଥକ୍ ପୃଥକ୍ ସାକ୍ଷାତ୍‌କାର ପରେ ସମ୍ମତି ମଧ୍ୟ ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା । କମିଶନ୍ ଉକ୍ତ ଚାରିଟି ଜିଲ୍ଲାକୁ ବାରଂବାର ପରିଦର୍ଶନ କରି ଜନସାଧାରଣଙ୍କୁ ଭେଟି ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାର ସ୍ଥାନ ସଂପର୍କରେ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁଧ୍ୟାନ କଲେ । ଦୁଇଜଣ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କୁଳପତି, ଦୁଇଜଣ

ଉଚ୍ଚ ପ୍ରଶାସନିକ ଅଧିକାରୀଙ୍କୁ ନେଇ ଜଣେ ଅବସରପ୍ରାପ୍ତ ଉଚ୍ଚନ୍ୟାୟାଳୟର ବିଚାରପତିଙ୍କ ନେତୃତ୍ୱରେ ଏହି କମିନଶନ ଗଠିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଏହା ଯେ ଏକ ନିରପେକ୍ଷ କମିଶନ୍ ହେବ ସେଥିରେ କାହାରି ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନଥିଲା । କମିଶନ୍ ପୂର୍ବୋକ୍ତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ ତାଙ୍କର ରିପୋର୍ଟ ଦେଇ ନ ପାରିବାରୁ ସମୟ ସୀମା ବୃଦ୍ଧି କରାଗଲା ଏବଂ ପରିଶେଷରେ କମିଶନ୍ ତାଙ୍କ ମତାମତ ସମ୍ବଳିତ ରିପୋର୍ଟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଲେ । ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷାମନ୍ତ୍ରୀ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରି ମଞ୍ଜୁରୀ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କଲେ । ମାତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଏ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରକାଶ ନ କରି ଗୋପନ ରଖିଦେଲେ । ଏହାର ପରିଣାମରେ ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାମାନଙ୍କରେ ଜନ ଆନ୍ଦୋଳନ ଦେଖାଦେଲା । ପରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ବିଧାୟକ ଓ ସାଂସଦମାନଙ୍କୁ ଡାକି ଆପୋଷ ଆଲୋଚନା ମାଧ୍ୟମରେ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ସଂପର୍କରେ ସମାଧାନ ପାଇଁ ପରାମର୍ଶଦେଲେ । ଏପରି ଅଜ୍ଞାପିତ ପରାମର୍ଶର ଏଠାରେ ବା ଆବଶ୍ୟକତା କ'ଣ ? ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ନିଷ୍ପତ୍ତି ହୋଇ ନପାରିବାରୁ ସିନା କମିଶନ୍ ଗଠନ କରାଗଲା । ସରକାରୀ ଅର୍ଥ ବ୍ୟୟ କରାଗଲା, କମିଶନ୍ ତାଙ୍କର ସୁଚିନ୍ତିତ ରିପୋର୍ଟ ପ୍ରଦାନ କଲେ, ଅଥଚ କମିଶନଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ସାଧାରଣରେ ପ୍ରକାଶ କରା ନଯାଇ ଏପରି ଏକ ପରାମର୍ଶ ଅତୀବ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ । ଚାରି ଜିଲ୍ଲା ମଧ୍ୟରୁ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓ କେଉଁଝର ଜିଲ୍ଲା ବୃନ୍ଦର ଆୟତନ, ଲୋକସଂଖ୍ୟା ତଥା ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନକୁ ଚାହିଁ ସେମାନେ ଉଭୟେ ବାରିପଦା ଠାରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ମତାମତ ଦେଇଥିଲେ ହେଁ ବାଲେଶ୍ୱର ଜିଲ୍ଲାକୁ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ତାହା ଗ୍ରହଣ କରାଗଲା ନାହିଁ ଏବଂ ଶେଷରେ ଉକ୍ତ ଚାରିଜିଲ୍ଲା ବାହାରେ ରାଜ୍ୟର ରାଜଧାନୀ ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଖୋଲାଗଲା । ଏହାର ପ୍ରତିବାଦରେ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ବିକ୍ଷୋଭମାନ କରାଗଲା ସତ୍ତ୍ୱେ ବି ସରକାରଙ୍କ କୌଣସି ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଦେଖାଦେଲା ନାହିଁ । କମିଶନ୍‌ଙ୍କ ରିପୋର୍ଟ ସରକାରୀ ଭାବେ ପ୍ରକାଶ ପାଇ ନଥିଲେ ହେଁ ବେସରକାରୀଭାବେ ଏହାର ଟିକିନିଷ୍ଠତଥ୍ୟ ଜାଣିବାରେ କିଛି ଅସୁବିଧା ନ ଥିଲା । କମିଶନ୍‌ଙ୍କ ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ ବାସ୍ତବରେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଉପାଦେୟ ଥିଲା ଏବଂ ଏହା ସମଗ୍ର ଦେଶର ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏକ ଅଭିନବ ଦୃଷ୍ଟାନ୍ତ ରୂପରେ ପରିଗଣିତ ହୋଇ ଥାଆନ୍ତା । ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟର କେନ୍ଦ୍ର କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ବାରିପଦାର ତୃତୀୟତରଫରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାପାଇଁ କମିଶନ୍ ମତବ୍ୟକ୍ତ କରିଥିଲେ । ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକର ବିଭିନ୍ନ ସ୍ଥାନରେ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗମାନ (ପେକାଲଟି) ବାଣ୍ଟି ଦିଆଯାଇ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ମିନି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖା ଯାଇଥିଲା ବୋଲି କହିଲେ ଅତ୍ୟୁକ୍ତି ହେବନାହିଁ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟେକ ଅଞ୍ଚଳର ଲୋକଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଂପର୍କର ଅଦାନ ପ୍ରଦାନ ହୋଇ ପାରନ୍ତା ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକେ ଉପକୃତ ହୁଅନ୍ତେ । ମାତ୍ର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଏକଚକ୍ରବାଦ ମନୋବୃତ୍ତି ପାଇଁ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ ।

ଆମ ରାଜ୍ୟ ତଥା ସମଗ୍ର ଦେଶର ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ଦିଗରେ ଶିମିଳିପାଳ

ପର୍ବତର ଅବଦାନ କମନୁହେଁ । ଏତର ବ୍ୟତୀତ ବହୁ ମୂଲ୍ୟବାନ ବୃକ୍ଷ, ନାନାବିଧ ଔଷଧ ବୃକ୍ଷଲତା, ଅସଂଖ୍ୟ ବନ୍ୟପଶୁ ବିଭିନ୍ନ ଶ୍ରେଣୀର ପକ୍ଷୀଙ୍କର ଏହା ଏକ ପ୍ରକୃତିଦର ଗନ୍ତାଘର । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଏହି ପର୍ବତମାଳାକୁ ଜୈବମଣ୍ଡଳ ରୂପେ ଘୋଷଣା କଲାପରେ ଏହାର ସୁରକ୍ଷାପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହିତ ବାରଂବାର ଆଲୋଚନା କରିଛି । ଶିମିଳାପାଳରୁ ବହୁ କୋଟି ଟଙ୍କାର ମୂଲ୍ୟବାନ କାଠ ପତୋଣୀ ରାଜ୍ୟ ବିଶେଷକରି ପଣ୍ଡିଚରୀ ଏବଂ ବିହାର ପ୍ରଭୃତି ଅଞ୍ଚଳକୁ ଚୋରା ଚାଲାଣ ହେବା ଫଳରେ ଏହାର ଅବକ୍ଷୟ ଦିନକୁ ଦିନ ଘଟିବାରେ ଲାଗିଛି । ଏ ବିଷୟ ବିଧାନସଭାରେ ଆଲୋଚନା ପାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନ କରାଗଲା । ଏହା ସତ୍ତ୍ୱେ କାଠଚୋରାର ନିରାକରଣ ପାଇଁ କୌଣସି ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ମୁଁ ପ୍ରାୟ ୩୦ ଜଣ ବିଧାୟକଙ୍କ ଦକ୍ଷଖତ ସଂଗ୍ରହ କରି କାଠଚୋରାର ଅନୁସନ୍ଧାନ ପୂର୍ବକ ଏହି ଜୈବମଣ୍ଡଳର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କେନ୍ଦ୍ର ରିଜର୍ଭ ବାହିନୀ ମୁତୟନ କରି ତାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱରେ ଏହାକୁ ଅର୍ପଣ କରାଯାଇଁ ଉପସ୍ଥାପନ କଲି । ଏ ସଂବାଦ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ପରେ ସମଗ୍ରଦେଶରେ ଏକ ଆଲୋଚନ ସୃଷ୍ଟିକଲା । ତଥାପି ଶିମିଳିପାଳ ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗର ଦାୟିତ୍ୱରେ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ହୋଇ ରହିଲା । ଏହି ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ (୧୯୯୭ ଓ ୧୯୯୮) ପ୍ରାୟ ଶହେକୋଟି ଟଙ୍କାର କାଠ କଲିକତା, ବିହାର ଓ ଓଡ଼ିଶାର ବିଭିନ୍ନ ଜିଲ୍ଲାରେ ବିକ୍ରୀ ହୋଇଛି । ଶିମିଳିପାଳ ପର୍ବତମାଳାକୁ ମୁଁ ଓଡ଼ିଶାର ହିମାଳୟ ବୋଲି କହିଆସିଛି । ହିମାଳୟ ଯେପରି ସମଗ୍ର ଭାରତବର୍ଷର ପରିବେଶକୁ ସୁରକ୍ଷିତ କରି ମୌସୁମୀ ବାୟୁକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ଦ୍ୱାରା ବୃଷ୍ଟିପାତ କରାଇଦେଶକୁ ଶସ୍ୟାଶ୍ୟାମଳା କରି ପାରୁଛି, ଏହି ପର୍ବତମାଳା ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାକୁ ମରୁଭୂମିରେ ପରିଣତ କରିବାରେ ରକ୍ଷାକବଚରୂପେ କାମ କରୁଛି ଏବଂ ମାନବ ଜାତିର ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଏହା ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ । ଏହାର ସୁରକ୍ଷାଦିଗରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ସଚେତନ ନାଗରିକ ଜାଗ୍ରତ ହେବା ବିଧେୟ ।

ଏହା ପରେ ପରେ ଆଉ ଏକ ଘଟଣା ଘଟେ । ଧାମରାଠାରେ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଏକ ମଧ୍ୟମ ଧରଣର ବନ୍ଦର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାକୁ ଚାହିଁଲେ । ଏହା ପୁଣି ଏକ ବିଦେଶୀ କମ୍ପାନୀ ଦ୍ୱାରା କରାଇବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇଥାଏ । ଏହି ବନ୍ଦରଟି ଭଦ୍ରଖ ଜିଲ୍ଲାର ବୈତରଣୀ ନଦୀର ମୁହାଣରେ ଅବସ୍ଥିତ । ବେଳାଭୂମି ସୁରକ୍ଷା ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅନୁସାରେ ସି.ଆର.ଜେଡ୍ ୧, ସି.ଆର.ଜେଡ୍ ୨ ଏବଂ ସି.ଆର.ଜେଡ୍ ୩ ଏହି ତିନି ଶ୍ରେଣୀର ସମୁଦ୍ର ବେଳାଭୂମି ଗୁଡ଼ିକୁ ସାଧାରଣତଃ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଥାଏ । ସ୍ଥଳଭାଗରେ ସମୁଦ୍ର କୁଆର ମାତିଯାଉଥିବା ଦୂରତ୍ୱକୁ ବିଚାରକରି ସରୁଠାରୁ ବଡ଼ କୁଆର ଯେଉଁଠାରେ ଶେଷ ହୋଇ ଫେରିଯାଏ ତାର ୫୦୦ ମିଟର ଦୂରତା ଭିତରେ କୌଣସି ନିର୍ମାଣ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ହେଲେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ନେବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ହୋଇଥାଏ । ପୁଣି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ଲାଭ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ସୁପାରିଶ ଆବଶ୍ୟକ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ଏହି ବନ୍ଦରର କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲାବେଳକୁ

ରାଜ୍ୟ ବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ସମ୍ମତି ନମେଇ ବିନା ଅନୁମତିରେ ଅତି ଚରବରିଆ ଭାବରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ବେଳାଭୂମି ସୁରକ୍ଷା ଆଇନର ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କଲେ । କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଅନୁମତି ନ ମିଳିବାରୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ପରିବେଶ ବିଭାଗକୁ ସୁପାରିଶ ପାଇଁ ଅନୁରୋଧ କରାଗଲା । ଏଥିରେ ବାଣିଜ୍ୟ ବିଭାଗଦ୍ୱାରା ଚାପ ମଧ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା । ରାଜ୍ୟ ପରିବେଶ ବିଭାଗ ସହମତି ପ୍ରଦାନ କରିଥିଲେ ହୁଏତ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାର ଅନୁମତି ଦେଇ ଆଆନ୍ତେ । ଏହାପରେ ବିଭାଗୀୟ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ତାକି ସମଗ୍ର ବେଳାଭୂମିର ମାନଚିତ୍ର ଦେଖି ଏହା ଅନୁମତି ପାଇବା ବିଧି ସଙ୍ଗତ ନୁହେଁ ବୋଲି କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କୁ ଜଣାଇ ଦେଲି । ମୋର ଏହି ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ମୋ ଉପରେ ବହୁତ ଚାପ ପ୍ରୟୋଗ କରାଗଲା । ମାତ୍ର ମୁଁ କେବଳ ପରିବେଶ ବିଭାଗର ମନ୍ତ୍ରୀ ନଥିଲି ଜଣେ ପରିବେଶପ୍ରେମି ମଧ୍ୟ । ତେଣୁ ଏ ମତ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମୋ ପକ୍ଷରେ ସମ୍ଭବପର ହୋଇ ପାରିଲାନାହିଁ । ହୁଏତ ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ଆକ୍ରୋଶର ଶରବ୍ୟ ହୋଇଥାଇ ପାରୁଁ ।

ଉପରୋକ୍ତ ଏ ସମସ୍ତ ଘଟଣାବଳୀରେ କେବଳ ସତ୍ୟ ଓ ନ୍ୟାୟର ଅନୁସନ୍ଧାନ ଥିଲା । ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ କାମନାଥିଲା ସମସ୍ତ ଘଟଣାର ନିଷ୍ପତ୍ତି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ହୁଏତ ଏଥିପାଇଁ ମୋତେ କେତେକ ଅସୁବିଧାର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ିଥିଲା, ମାତ୍ର ସେଥିରେ ନଥିଲା ମୋର ଟିକେ ମାତ୍ର ଦୁଃଖ । ମୁଁ ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ ନ୍ୟାୟତଃ ସମ୍ପାଦନ କରିଥିଲି ।

ତଃ ଗିରିଧାରୀ ଗୋମାଞ୍ଚ ନେତୃତ୍ୱରେ ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠିତ

ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ପରେ କାହା ନେତୃତ୍ୱରେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଗଠନ କରାଯିବ ସେଥିପାଇଁ କଂଗ୍ରେସର ଉକ୍ତ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଦଳର ଦୁଇଜଣ ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ମାଧବରାଓ ସିଂହିଆ ଓ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପ୍ରଣବ ମୁଖାର୍ଜୀଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶାକୁ ପଠାଇଲେ । ସେମାନେ ତିନିଦିନ ଧରି ବିଧାୟକ, ସାଂସଦ, କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି, ଜିଲ୍ଲା ସଭାପତି, ବହୁ କଂଗ୍ରେସ ଲୋକଙ୍କ ସହିତ ଆଲୋଚନା କଲେ ମଧ୍ୟ ସର୍ବ ସମ୍ମତି କ୍ରମେ ନେତା ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ହୋଇ ପାରିଲା ନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ସଭାପତି ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀ ଲୋକସଭା ସଦସ୍ୟ ତାଃ ଗିରିଧର ଗୋମାଞ୍ଚଙ୍କ ନାମ ସୁପାରିଶ କରି ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ବିଚାର ପାଇଁ ପଠାଇଲେ । ସେ ଦୀର୍ଘ ୨୮ ବର୍ଷ କାଳ ସାଂସଦ ଥିଲେ ଓ କେନ୍ଦ୍ର ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଥିଲେ । ଏସବୁ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ତାଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ବୋଲି ବିବେଚନା କରି ସେ ବିଧାୟକ ନଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କ ନାମ ସୁପାରିଶ କଲେ ଏବଂ ବିଧାୟକମାନେ ମଧ୍ୟ ଏହାକୁ ସର୍ବସମ୍ମତି ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ରାଜ୍ୟପାଳଙ୍କୁ ଜଣାଇଦେବା ପରେ ବିଗତ ତା.୧୭.୨.୧୯୯୯ରିଖ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗୋମାଞ୍ଚ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ରୂପେ ଦାୟିତ୍ୱ ଗ୍ରହଣକଲେ ।

ଏହାପରେ ଅନ୍ୟଦୃଶ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଗଲା - ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ କେଉଁମାନଙ୍କୁ ନିଆଯିବ । ନିଜ ନିଜ ଲୋକଙ୍କୁ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ଦେବାପାଇଁ ବଡ଼ ବଡ଼ ନେତାମାନଙ୍କ ତରଫରୁ ହାରକମାଣ୍ଡଳ ଉପରେ ଚାପ ପକାଗଲା । ଯେଉଁ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗ ଥିବ ସେମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ନାହିଁ ବୋଲି ପ୍ରଚାରିତ ହେଲା । ତେଣୁ ଦିନାତି ଗ୍ରନ୍ଥ ମନ୍ତ୍ରୀମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଆତଙ୍କ ସୃଷ୍ଟିହେଲା । ପୂର୍ବମନ୍ତ୍ରୀ ମଣ୍ଡଳର ସଦସ୍ୟ ତଥା ବିଧାୟକମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ନାନା ପ୍ରକାର କଳ୍ପନା ଜନ୍ମନା ଚାଲିଲା । ଶେଷରେ ତା.୨୨.୨.୧୯୯୯ରିଖରେ ନୂତନ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ଶପଥ ଗ୍ରହଣ କଲା । ଏହି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ମିଶାଇ ୨୫ଜଣ ସଭ୍ୟ ରହିଲେ । କିଏ କାହାଲୋକ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ରହିବେ ଏଥିପାଇଁ ଟଣାଓଟାରା ଏପରି

ଭାବରେ ଚାଲିଲା ଯେ, ବହୁ ନିରପେକ୍ଷ ସଙ୍ଗୋଟ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସପକ୍ଷରେ କେହି କହି ପାରିଲେ ନାହିଁ ଏବଂ ଏହାର ପରିଣତି ସ୍ୱରୂପ ସେମାନେ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରୁ ବାଦ ପଡ଼ିଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଥିବା ୧୨ଜଣ ସଭ୍ୟଙ୍କୁ ବାଦ ଦିଆଗଲା ଏବଂ ନୂତନ ଭାବେ ଆଦୌ ଅଭିଜ୍ଞତା ନ ଥିବା ୯ଜଣ ବିଧାୟକଙ୍କୁ ଏଥିରେ ଗ୍ରହଣ କଲାଗଲା । ଯେଉଁମାନଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଦୁର୍ନୀତିର ଅଭିଯୋଗମାନ ଥିଲା ସେମାନେ ପୂର୍ବପରି ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ସ୍ଥାନ ପାଇଲେ ।

ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରେ ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଅବଶ୍ୟ ଆଶାର ସୂଚକ ହୋଇଥିଲା । ପୂର୍ବ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳ ସଂପର୍କରେ ସାଧାରଣଙ୍କ ମନରେ ଯେଉଁ ତିକ୍ତତା ଥିଲା ତାହା ଦୂର ହେବ ବୋଲି ଲୋକଙ୍କ ମନରେ ଧାରଣା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଅଳ୍ପ କେତେ ଦିନ ମଧ୍ୟରେ ଶ୍ରୀ ଗୋମାଙ୍ଗଙ୍କର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାର ପ୍ରଣାଳୀ ଏପରି ବିଶୁଦ୍ଧୀକୃତ ଭାବରେ ଚାଲିଲା ଯେ କୌଣସି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଷୟରେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ନେବାରେ ଅସମର୍ଥ ହେଲେ । ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ନୂଆ, ଅନଭିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇଥିବାରୁ ସେମାନେ ନିଜନିଜ ମନ୍ତ୍ରଣାଳୟର ଦାୟିତ୍ୱ ଯଥାର୍ଥ ଭାବରେ ତୁଲାଉବାକୁ ଅସମର୍ଥ ହେଲେ । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜେ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶାର ତଥା ଆଦିବାସୀ ସଂପ୍ରଦାୟର ହୋଇଥିବାରୁ ଦକ୍ଷିଣ ଓଡ଼ିଶା ତଥା ଆଦିବାସୀ ବିଧାୟକମାନଙ୍କୁ ବିଶେଷ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ଦେଖାଗଲା । ଅପରପକ୍ଷରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଅଭିଜ୍ଞତାର ଅଭାବଥିବାର ସୁଯୋଗନେଇ ଜଣାଶୁଣା ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣ କେତେକ ମନ୍ତ୍ରୀ କଲ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗକରି ଅତି ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ତଥା ଅଧିକ ବ୍ୟୟବରାଦ ଥିବା ବିଭାଗ ଗୁଡ଼ିକ ନିଜ ନିଜ ଅଭିଆରକୁ ନେଇଗଲେ । ଏହା କେବଳ ତିନି ଚାରିଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସୀମୀତ ହୋଇ ରହିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଅଧିକାର ସାବ୍ୟସ୍ତ କରିବାର ସୁବିଧା ପାଇଲେ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ଗମାଙ୍ଗ ଶାସନ କାଳରେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସର୍ବୋଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ଏପରି ଘନଘନ ସ୍ଥାନାନ୍ତର କରାଗଲା ଯେ ରାଜ୍ୟର ଅଧିବାସୀ ନିଜକୁ ସୁରକ୍ଷିତ ମନେ କରିପାରିଲେ ନାହିଁ । ତେଣୁ ସମଗ୍ର ପ୍ରଶାସନିକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଶାସନ ସ୍ଥାଣୁ ପାଲଟିଗଲା । ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ମନ୍ତ୍ରୀ ତଥା କର୍ମଚାରୀଗଣ ପ୍ରଚୁର ଅର୍ଥ ଅର୍ଜନ କରିବାର ସୁବିଧା ପାଇଲେ । ଏମାନଙ୍କୁ ସମର୍ଥନ କରୁଥିବା ସଂପୃକ୍ତ ଜିଲ୍ଲା ତଥା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀର ସମର୍ଥକମାନେ ଅଫିସରମାନଙ୍କୁ ବଦଳି କରିବାର ଧମକଦେଇ ଅର୍ଥ ସଂଗ୍ରହ କରିବାକୁ ପଣ୍ଡାପଦ କଲେନାହିଁ । ଦୁର୍ନୀତିଗ୍ରସ୍ତ ଅଫିସରମାନେ ଲାଞ୍ଜଦେଇ ଭଲଭଲ ସ୍ଥାନ ମାନଙ୍କରେ ରହି ସରକାରୀ ଅର୍ଥ ବାଟମାରଣା କରିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଜିଲ୍ଲା ମାନଙ୍କରେ ଅବସ୍ଥାପିତ ଭଲ ଅଫିସରମାନେ ଶାସନର ଉଚ୍ଚ କର୍ମକର୍ତ୍ତାଙ୍କୁ ରସିଦ୍ ଯୋଗାଇ ନପାରିବାରୁ ସ୍ଥାନାନ୍ତରିତ ହେବାର ଭାଗ୍ୟ ଭୋଗିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗରେ ଯେଉଁ ଦୁର୍ନୀତି ତଥା କାଠତୋରା ଚାଲିଥିଲା ତାହା ଦ୍ୱିଗୁଣିତ ଭାବରେ ହେବାକୁ ଲାଗିଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଯେଉଁ ଭୀଷଣ ଦେଉଛନ୍ତି ତାହା କେହି ବୁଝି

ପାରିଲେନାହିଁ ଏପରିକି ସେ କ'ଣ କହୁଛନ୍ତି ନିଜକୁ ବୁଝୁଛନ୍ତି କି ନା ତା ବି ଜଣାଯାଉନଥିଲା । ବିଗତ ୧୯୫୨ ମସିହାଠାରୁ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେଉଁଥର ଦଳୀୟ ସରକାର ଶାସନକୁ ଆସିଛନ୍ତି କେବେହେଲେ ଏପରି ଅବ୍ୟବସ୍ଥା ଘଟି ନଥିଲା । ଏପରି ଅବସ୍ଥା ହେବା ଫଳରେ ବିରୋଧୀ ଦଳମାନେ ଏହାର ବିଶେଷ ସୁଯୋଗନେଇ ନିଜକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରିବାରେ ସଫଳ ହୋଇ ପାରିଲେ । ଜଣେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଶାସନରେ ଯେଉଁ ଭଳି ମର୍ଯ୍ୟାଦା ରହିବାକଥା ତାହା ବଜାୟ ରଖିବାକୁ ଶ୍ରୀ ଗୋମାଈ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳ ହୋଇଥିଲେ ।

ଏସବୁ ବିଫଳତା ସତ୍ତ୍ୱେ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବିବାଦମାନ ସମସ୍ୟା ଦେଖାଦେଇଥିଲା ତାକୁ ସମାଧାନ କରିବାରେ ସେ ସଫଳ ହୋଇଥିଲେ । ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ନିଯୁକ୍ତ କମିଶନ୍ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନର ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରି ତାଙ୍କର ରିପୋର୍ଟ ସରକାରଙ୍କୁ ଦେଇଥିଲେହେଁ ବିଭିନ୍ନ କାରଣରୁ ତାହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବାରେ ପୂର୍ବ ସଚିବର ସମର୍ଥ ହୋଇ ପାରୁନଥିଲେ । ୭ମ ପଞ୍ଚବାର୍ଷିକ ଯୋଜନା କାଳରେ ଆଧିବାସୀ ଅଧୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ଶିକ୍ଷାର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଏକ ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବାର ସୁପାରିଶ ଥିବାରୁ ବାରିପଦାଠାରେ ମୟୂରଭଞ୍ଜ ଓ କେଉଁଠେ ପାଇଁ ଉତ୍ତର ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ (ଶ୍ରୀରାମଚନ୍ଦ୍ର ବିହାର) ଏବଂ ବାଲେଶ୍ୱର ଓ ଭଦ୍ରକ ଜିଲ୍ଲା ପାଇଁ ବାରିପଦାଠାରେ (ବ୍ୟାସ ବିହାର) ଏହିପରି ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରି ବହୁଚିନର ଆଶା ଆକାଂକ୍ଷା ପୂରଣ କରି ଏସମସ୍ତ ଜିଲ୍ଲାବାସୀଙ୍କ ଧନ୍ୟବାଦର ପାତ୍ର ହୋଇପାରିଥିଲେ ।

ଜାତୀୟସ୍ତରରେ କଂଗ୍ରେସର ବିଭାଜନ

ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ଆସନ ଗ୍ରହଣ କରିବାର ପ୍ରାଥମିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀ ବେଶ ସୁନାମ ଅର୍ଜନ କରି ଗାନ୍ଧୀ ପରିବାରର ଚମତ୍କାରିତା ପ୍ରମାଣ କରିବା ସହ ନିଜର ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ପରାକାଷ୍ଠା ପ୍ରମାଣ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଂଗ୍ରେସର ଭବିଷ୍ୟତ ଉଜ୍ଜ୍ବଳତର ଏହାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୂଚନା ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିପାରିଥିଲେ । ଦିଲ୍ଲୀ, ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ, ରାଜସ୍ଥାନ ତଥା ନାଗାଲେଣ୍ଡ ପ୍ରଭୃତି ରାଜ୍ୟରେ ବିଧାନସଭାର ସମୟ ସୀମା ପରିସମାପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଥିବାରୁ ସେ ସବୁ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କରେ ବିଧାନସଭା ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ହେଲା । ନିର୍ବାଚନ ପଳାପଳ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅନୁକୂଳରେ ଗଲା । ଦିଲ୍ଲୀ ତଥା ରାଜସ୍ଥାନ ବି.ଜେ.ପି, ଶାସନାଧୀନରେ ଥିଲେ ହେଁ ଏ ନିର୍ବାଚନରେ କଂଗ୍ରେସ ଏ ଦୁଇଟି ଯାକ ସ୍ଥାନରେ ଦୁଇଦୃତୀୟାଂଶ ଆସନ ଲାଭ କରି ବିଜୟୀ ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ମଧ୍ୟପ୍ରଦେଶ ଓ ନାଗାଲେଣ୍ଡରେ ଅଧିକ ଭୋଟ ପାଇ ଶାସନ ଅଭିଧାର କରି ପାରିଲା । ଏହି ବିଜୟ ଯେ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ବର ପରିଚାୟକ ଏଥିରେ ସନ୍ଦେହର ଅବକାଶ ନାହିଁ, ମାତ୍ର ଏ ବିଜୟ ତାଙ୍କର ଅହଂକାର ବୃଦ୍ଧିକରିବାରେ ମଧ୍ୟ ସହାୟକ ହେଲା; ଏବଂ ଯାହାର ପରିଣାମରେ ଭାରତର ପ୍ରଥମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦବୀରେ ଅରୂଢା ହେବାର ଆଶା ମନରେ ଜାଗ୍ରତ ହେଲା । ସେତେବେଳେ ଲୋକସଭାରେ କଂଗ୍ରେସର ଯେଉଁ ସଂଖ୍ୟାଥିଲା ସେଥିରେ କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରିବାର ଆଶା ଏକ ବିତମ୍ବନା ମାତ୍ର । ଅଧିକତ୍ର ସେତେବେଳର ସମୟ ଥିଲା ବି.ଜେ.ପି.ର ଉତ୍ଥାନ ଏବଂ କଂଗ୍ରେସର ପତନ । ଏପରି ସମୟରେ କ୍ଷମତା ଦଖଲ କରିବାର ଆଶା ନିତାନ୍ତ ଅବାସ୍ତବ ଏବଂ ଦୂରଦୃଷ୍ଟିର ଅଭାବ । ଏହା ପୂର୍ବରୁ ପଞ୍ଚମଜାତୀଠାରେ କଂଗ୍ରେସ ଦଳର ମୁଖ୍ୟମାନଙ୍କର ଯେଉଁ କର୍ମଶାଳା ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ବି.ଜେ.ପି.ର ସହଯୋଗୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ଜାଗି ରହିଥିବାରୁ ଏ ସରକାର ଆପେ ଆପେ ଭାଙ୍ଗିଯିବ ବୋଲି ନିଷ୍ପତ୍ତି ନିଆ ଯାଇଥିଲା । ଅତି ସୁବିଧାବାଦୀ ଦଳ ଗୁଡ଼ିକର ସହଯୋଗରେ ବି.ଜେ.ପି. ସରକାର ଗଢ଼ିଥିବାରୁ ଏହା ଅଧିକ ବଦନାମ ହେବା ଦରକାର । ଅପର ପକ୍ଷରେ କଂଗ୍ରେସ ଡକ୍ଟରରୁ ନିଜର ସଂଗଠନକୁ ମଜବୁତ କରିବାର ଗୁରୁତ୍ବ ଆରୋପ କରାଯାଇଥିଲା । ତେଣୁ ସେତେବେଳେ ସରକାରକୁ ଯିବା ପ୍ରଶ୍ନ ଆଦୌ ନଥିଲା ।

ବାଜପେୟୀ ସରକାରଙ୍କ ପତନ

ଏ.ଆର.ଏ.ଡି.ଏମ୍.କେ. ନେତ୍ରୀ କୁମାରୀ ଜୟଲଳିତାଙ୍କର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସହ ମତଭେଦ ହେବାରୁ ଏହି ଦଳର ୧୯ ଜଣ ସଂସଦ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପତ୍ୟାହାର କରିନେଲେ, ଫଳରେ ମିଳିତ ସରକାର ସଂଖ୍ୟା ନ୍ୟୁନ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଟଳ ବିହାରୀ କ୍ଷୀରସେନୀ ସ୍ୱତଃ ପ୍ରବୃତ୍ତ ହୋଇ ଇନ୍ଦ୍ରପା ନଦେଇ ରାଷ୍ଟ୍ରପତିଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ କ୍ରମେ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତାର ପ୍ରମାଣ ପାଇଁ ଲୋକସଭାରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଅଧିବେଶନ ଡକାଇଲେ । ଏହି ସମୟରେ ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀ ପଞ୍ଚମତୀ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଭୁଲିଯାଇ ଜୟଲଳିତାଙ୍କ ଚା' ଭୋଜିରେ ଯୋଗଦେଇ ତାଙ୍କ ସମର୍ଥନରେ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ହେବାର ସୁନେଲି ସ୍ୱପ୍ନ ଦେଖିଲେ । ଜୟଲଳିତା ଅତୀବ ଦୁର୍ନୀତି ପରାୟଣା ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଆଦୌ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟା ନୁହନ୍ତି । ଏହା ଭଲ ଭାବରେ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ମଧ୍ୟ କଂଗ୍ରେସ ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷ କ୍ଷମତାପ୍ରାପ୍ତି ଲୋଭରେ ସବୁ ଭୁଲିଗଲେ । କଂଗ୍ରେସ, ଜୟଲଳିତା, ମୁଲ୍ୟାୟମ୍ ସିଂ ଯାଦବ, ଲାଲୁପ୍ରସାଦ ଯାଦବ, ବାମପନ୍ଥୀ ମେଞ୍ଚ, ମୁସଲିମ୍ ଲିଗ୍, କାଂଗ୍ରାମ ପ୍ରଭୃତି ସମସ୍ତ ବିରୋଧୀ ଦଳଗୁଡ଼ିକ ଏକତ୍ରିତ ହୋଇ ଆସ୍ଥାଭୋଟରେ ସରକାରଙ୍କୁ ପରାସ୍ତ କରିବାର ଆପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟାକଲେ । ସାମ୍ବୁଖ୍ୟ ସରକାର ମଧ୍ୟ ତାଙ୍କର ଦଳ, ବଳ କୌଶଳ ପ୍ରୟୋଗ କରିବାର ପାଣ୍ଡାଦ୍ୱପଦ ହେଲେନାହିଁ । ପରିଶେଷରେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଭୋଟରେ ସରକାର ପରାଜୟ ବରଣ କଲେ ।

ଏବେ ଦ୍ୱିତୀୟ ବୃହତ୍ତମ ଦଳ ଭାବରେ କଂଗ୍ରେସକୁ ସରକାର ଗଢ଼ିବାରେ ସୁଯୋଗ ମିଳିଲା । ସେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କଂଗ୍ରେସ ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଭାବେ ଉପସ୍ଥାପନ କରୁଥାଏ । ହଠାତ୍ ଏତିକିବେଳେ ସମାଜବାଦୀ ଦଳର ନେତା ମୁଲ୍ୟାୟମ୍ ସିଂ ଯାଦବ, ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀ ଜଣେ ବିଦେଶୀ ବଂଶୋତ୍ତରା ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କୁ ଦେଶର ରାଷ୍ଟ୍ରପତି, ଉପରାଷ୍ଟ୍ରପତି ତଥା ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ କରାଇଲେ ଭାରତୀୟକ ସ୍ୱାଭିମାନରେ ଆଜ୍ଞ ଆସିବ ବୋଲି ଦୃଢ଼ ବିରୋଧ କଲେ । ଫଳରେ ସୋନିଆଙ୍କ ଆଶା ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ

ବିପଦ ହୋଇପଡ଼ିଲା । ଅବଶ୍ୟ ପରେ ପରେ ବାମପକ୍ଷୀଦଳ ପକ୍ଷରୁ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରାଣୀ କରି ସରକାର ଗଠନ ପ୍ରସ୍ତାବ ଆସିଲା । କଂଗ୍ରେସ୍ ଅନ୍ୟ କାହାକୁ ସରକାର ଗଠିବାରେ ସମର୍ଥନ ଦେବନାହିଁ ବୋଲି କହିଲା । ଯଦିଓ ସି.ପି.ଏମ୍, ପ୍ରଥମେ କଂଗ୍ରେସକୁ ସରକାର ଗଠିବାରେ ସମର୍ଥନ ଦେବାର ପ୍ରତିଶ୍ରୁତି ଦେଇଥିଲା । ଏହା ଫଳରେ ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ କଂଗ୍ରେସ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଏକୃତିଆ ହୋଇଗଲା । ରାଜନୀତିରେ ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅପରିପକ୍ୱତାହିଁ କଂଗ୍ରେସର ଦୁର୍ଗତି ଆଣିଲା । ଶେଷରେ କୌଣସି ଦଳ ସରକାର ଗଠି ନ ପାରିବାରୁ ମାତ୍ର ୧୩ମାସର ବାଜପେୟୀ ସରକାର ଭାଙ୍ଗିଗଲା ଏବଂ ଦେଶ ଉପରେ ଅଯଥା ଏକ ନିର୍ବାଚନ ବୋଧ ପଡ଼ିଲା ।

ଏପରି ବାରଂବାର ନିର୍ବାଚନର କାରଣ କ'ଣ ? କଂଗ୍ରେସ କ୍ଷମତାରୁ ଗଲାପରେ କୌଣସି ଗୋଟିଏ ଦଳ ନିରକୃଷ୍ଣ ସଂଖ୍ୟା ଗରିଷ୍ଠତା ଲାଭ କରି କ୍ଷମତାକୁ ଆସି ପାରୁନାହିଁ । କିମ୍ବା ସମଭାବାପନ ଦଳଗୁଡ଼ିକର ମେଣ୍ଟରେ ସରକାର ଗଠିତ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଥର ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ନୂତନ ଦଳମାନଙ୍କର ଆବିର୍ଭାବ ହେଉଛି । ଏହିସବୁ ନୂତନ ଦଳମାନଙ୍କରେ ଦୁଇ ବା ତିନି ଜଣରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅତି ବେଶିରେ ଦଶ ବା ପନ୍ଦର ଜଣ ଭବ୍ୟ ରହୁଛନ୍ତି । ଏମାନେ ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ନିଜ ଉଚ୍ଚାନୁଯାୟୀ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ନ ପାଇଲେ ଅନ୍ୟ ଦଳ ସହିତ ମିଶି ସରକାରଙ୍କଠାରୁ ସମର୍ଥନ ପ୍ରତ୍ୟାହାର କରି ନେଉଛନ୍ତି ଏବଂ ଏହାର ପରିଣାମରେ ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସାମୁହିକ ଉନ୍ନୟନ ତଥା ସାମାଜିକ ପ୍ରଗତିରେ ବାଧା ସୃଷ୍ଟି ହେଉଛି । ଦୁର୍ନୀତି, କ୍ରଷ୍ଟାଚାର ତଥା ସାମ୍ପ୍ରଦାୟିକ ବିଭେଦ ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ କେତେକ ରାଜନୈତିକ ନେତା ନିଜ ପରିବାରର ସଦସ୍ୟମାନଙ୍କୁ ରାଜନୀତି ଭିତରକୁ ଆଣି ନିଜର ସ୍ଥିତିର ସୁରକ୍ଷା ପୂର୍ବକ କ୍ରଷ୍ଟାଚାରୀ ଶାସନକୁ ନିଜ ସ୍ୱାର୍ଥରେ ଲଗାଇବାରେ ଲିପ୍ତ ରହୁଛନ୍ତି । ଏହା ଦ୍ୱାରା ରାଜନୀତି ଦିନକୁ ଦିନ କଳୁଷିତ ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ଆମେ ଯେତିକି ଆଗକୁ ଆଗକୁ ଯାଉଛୁ ଦେଶରେ ସେତିକି ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି ହେବାରେ ଲାଗିଛି । ତେଣୁ ଯେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିର୍ମଳଭାବମୂର୍ତ୍ତି ନଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ଲୋକେ ଭୋଟ ଦେଇ ନିର୍ବାଚିତ କରୁଥିବେ ସେତେଦିନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଦେଶର ଅବସ୍ଥାରେ କୌଣସି ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ପାରିବନାହିଁ ଏବଂ ପରିଶେଷରେ ପଡୋଶୀ ପାକିସ୍ତାନର ପ୍ରଭାବ ଆମ ଉପରେ ପଡିବ । ଫଳତଃ ପୃଥିବୀର ସର୍ବବୃହତ୍ ଗଣତନ୍ତ୍ର ରାଷ୍ଟ୍ରର ପତନ ହେବ ।

କାର୍ଗିଲ ଯୁଦ୍ଧ

ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପରଠାରୁ ଭାରତ ଓ ପାକିସ୍ତାନ ମଧ୍ୟରେ ବିବାଦ ବରାବର ଲାଗି ରହିଛି । ଯେତେବେଳେ ଭାରତରେ କୌଣସି ରାଜନୈତିକ ଅସ୍ଥିରତା ଦେଖା ଦେଇଛି, ପାକିସ୍ତାନ ସେତିକିବେଳେ ସନ୍ତୁସ୍ତବାଦୀ ବା ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ସୀମାରେଖା ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି କାଶ୍ମୀର ଭିତରକୁ ପଶିଆସି ନାନ ପ୍ରକାର ଗଣଗୋଳ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ଏଥର ମଧ୍ୟ ପାକିସ୍ତାନ ସୈନ୍ୟ କାର୍ଗିଲ ସେକ୍ଟରର ଦୁର୍ଗମ ପାର୍ବତ୍ୟାଞ୍ଚଳରେ ଥିବା ସୀମାରେଖା ପାରହୋଇ ଭାରତ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ ପୂର୍ବକ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ଗମାନ ତିଆରି କରି ଭାରତର ସୀମା ସୁରକ୍ଷା ବାହିନୀ ଉପରେ ଅତୀକୃତ ଆକ୍ରମଣ ଚଳାଇଲା । ବାସ୍ତବ ଯୁଦ୍ଧ ଘୋଷଣା ନହୋଇ ମଧ୍ୟ ପାକିସ୍ତାନ ସହିତ ଏକ ମାସରୁ ଅଧିକ କାଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗି ରହିଲା । ଶେଷରେ ଆମେରିକା, ଜାପାନ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶମାନଙ୍କର ଚାପ ଫଳରେ ଯୁଦ୍ଧ ବନ୍ଦ ହେଲା । କିନ୍ତୁ ଭାରତର ଏକ ହଜାରରୁ ଅଧିକ ସୈନ୍ୟ ନିହତହେଲେ ଏବଂ ବହୁ ଗୋଟା ଗୁଳି ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଦେଶ ଉପରେ ଏକ ଆର୍ଥିକ ବୋଝ ପଡ଼ିଲା । ପୁଣି ଏହାର ଠିକ୍ ପରେପରେ ଦେଶ ଏକ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାରୁ ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ଜଟିଳତର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଗୋଟିଏ ପଟେ ଭାରତର ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଅଟଳ ବିହାରୀ ବାଜପେୟୀ ବନ୍ଧୁତ୍ୱର ହାତ ବଢାଇ ପାକିସ୍ତାନ ଗନ୍ତକଲାବେଳକୁ ଅନ୍ୟ ପଟେ ପାକିସ୍ତାନର ସୈନ୍ୟ ତଥା ସନ୍ତାସବାଦୀମାନେ ଏକତ୍ରିତ ଭାବରେ ଭାରତ ସୀମା ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରବେଶ କରି ଦୁର୍ଗମ କାର୍ଗିଲ ଅଞ୍ଚଳରେ ନିଜର ଆସ୍ଥାନ ଜମାଇ ଚାଲିଥିଲେ । ସେ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଦୁର୍ଗମାନ ନିର୍ମାଣ କରି ଯୁଦ୍ଧ ପାଇଁ ପ୍ରସ୍ତୁତ ହୋଇ ରହିଥିଲେ । ଆମ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ତାଙ୍କ ଗନ୍ତ ସମୟରେ ଯେଉଁ ସମ୍ବର୍ଦ୍ଧନା ଦିଆଗଲା ଏବଂ ସ୍ଥାୟୀ ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ସ୍ୱରୂପ ଯେଉଁ ଘୋଷଣାନାମା ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ସେ ସବୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଛକନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଥିଲା । ସେତେବେଳେ ପାକିସ୍ତାନ ପ୍ରଧାନମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଭାରତକୁ ଆସିବା ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରାଗଲା । ଏ

ସବୁ ସତ୍ତ୍ୱ ପାକିସ୍ଥାନ ଭାରତ ସହିତ ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା କଲା । ଆମର ବୀର ସୈନିକମାନେ ନିଜର ବୀରତ୍ୱର ପରୀକ୍ଷା ଦେଖାଇ ପାକିସ୍ଥାନର ସୈନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଭାରତ ମାଟିରୁ ବିତାଡିତ କଲେ । ଆମର ସୈନ୍ୟମାନେ ଦେଶର ସମ୍ମାନ ରକ୍ଷାପାଇଁ ଯେଉଁ ନିଦର୍ଶନ ଦେଖାଇଲେ ତାହା ଆମର କେବଳ ଚିରସ୍ମରଣୀୟ ନୁହେଁ ଶିକ୍ଷଣୀୟ ମଧ୍ୟ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତିପରେ ଭାରତୀୟ ମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଯେତେବେଳେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ବିଲୁପ୍ତ ହୋଇ ଯାଇଛି ସେତିକିବେଳେ ଆମ ସୈନ୍ୟମାନେ ନିଜର ଆତ୍ମବଳୀ ଦେଇ ପ୍ରବଳ ଦେଶପ୍ରେମ ଓ ଜାତୀୟତା ବୋଧର ଚରମ ନିଦର୍ଶନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରି ପାରିଛନ୍ତି । ଏହା ଦେଶବାସୀଙ୍କ ପାଇଁ କମ ଗୌରବ ଓ ଗର୍ବର ବିଷୟ ନୁହେଁ । ଏହି ଯୁଦ୍ଧରେ ଆମ ରାଜ୍ୟର ୧୧ ଜଣ ସୈନିକ ସହାଦ ହୋଇଛନ୍ତି । ସେହି ବୀରଗତି ପ୍ରାପ୍ତ ଜବାନମାନଙ୍କର ମୃତଦେହ ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ପହଞ୍ଚିଲା ମାତ୍ରେ ରାଜନୈତିକ ଦଳ, ସରକାରୀ ଦଳ ଏବଂ ଜନସାଧାରଣ ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଶେଷ ସମ୍ମାନ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଛନ୍ତି । ଶବ ସଂସ୍କାର ସମୟରେ ଉପସ୍ଥିତ ରହି କାର୍ଯ୍ୟ ପରିଚାଳନା କରିଛନ୍ତି । ସହାଦମାନଙ୍କ ସମ୍ମାନାର୍ଥେ ତାଙ୍କ ପରିବାରରୁ ଜଣକ ଚାକିରୀ, ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ତଥା ଭୁବନେଶ୍ୱରଠାରେ ଜମି ଯୋଗାଇ ଦେବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ ସରକାରଙ୍କ ତରଫରୁ କାରଯାଇଛି । ସେ ସମୟରେ ବିଭିନ୍ନ ଅନୁଷ୍ଠାନ, ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ ଏପରିକି ଶିକ୍ଷାନୁଷ୍ଠାନର ଛୋଟଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କ ଠାରୁ ମଧ୍ୟ ଯତନମାନଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟ ପାଇଁ ଯେଉଁ କୋଟି କୋଟି ଟଙ୍କାର ଦାନ ଓ ସହାନୁଭୂତି ମିଳିଲା ତାହା ଅତୀତ ବିରଳ । ଏ ଯୁଦ୍ଧରେ ଆମର ସୈନିକମାନେ ଦେଶରକ୍ଷା ପାଇଁ ଯେଉଁ ତ୍ୟାଗ ସ୍ୱୀକାର କଲେ ତାର କିୟଦଂଶ ଯଦି ଘନଘନ ସରକାର ଭାଙ୍ଗି ଅସ୍ଥିରତା ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବା ସ୍ୱାର୍ଥପର ରାଜନୈତିକମାନେ ଶିକ୍ଷା କରନ୍ତେ ତେବେ ଜାତୀୟ ଚରିତ୍ର ପୁଣି ଜାଗ୍ରତ ହୁଅନ୍ତା ।

ଏହି ଯୁଦ୍ଧବେଳକୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବାଜପେୟୀଙ୍କ କାମଚଳା ସରକାର କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲେ ହେଁ ଯୁଦ୍ଧର ସଫଳତାର ଅଧିକାଂଶ ଭାଗ ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ ବାଜପେୟୀଙ୍କ ମିଳିତ ସାମ୍ମୁଖ୍ୟ ଉଠାଇଲା, ମାତ୍ର ବିରୁଦ୍ଧଦଳ କଂଗ୍ରେସର ମୁଖ୍ୟ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ରାଜନୀତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅପରିପକ୍ୱତା ହେତୁ କିଛି ଫାଇଦା ଉଠାଇ ପାରିଲେନାହିଁ । ଏଥର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ନିମ୍ନୋକ୍ତ କେତେକ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସ ଶୋଚନୀୟ ପରାଜୟ ଘଟିଲା ।

୧. ସବୁଠାରୁ ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା ଜାତୀୟ କଂଗ୍ରେସର ବିଭାଜନ । ନିର୍ବାଚନ ପୂର୍ବରୁ ମହାରାଷ୍ଟ୍ରର ଶକ୍ତିଶାଳୀ ନେତା ଶ୍ରୀ ଶରଦ୍ ପାଠ୍ଟାର, ପୂର୍ବତନ ଲୋକସଭା ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ତଥା ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାଙ୍ଗମା ଓ ମୁସଲିମ୍ ଲିଗ୍ ନେତା ତାରିକ ଅନୱାରଙ୍କୁ ଅଯଥାରେ ଦଳରୁ ବହିଷ୍କାର କରିବାରୁ ସେମାନେ ତାଙ୍କର ସମର୍ଥକମାନଙ୍କ ସହ ମିଶି ନେତୃତ୍ୱାତ୍ମକ କଂଗ୍ରେସ ଦଳ ସୃଷ୍ଟିକରି ନିର୍ବାଚନରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହେଲେ । ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କର ଅସହଯୁକ୍ତ ତଥା ଏକଜନ୍ତୁବାଦୀ ମନୋବୃତ୍ତି ହେତୁ ଦେଶରେ କଂଗ୍ରେସର ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ନ୍ୟୁନ ହେଲା ।

୨. ଶ୍ରୀମତୀ ସୋନିଆ ଗାନ୍ଧୀ ଜାତୀୟ ସ୍ତରରୁ ରାଜ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଗ୍ରାମୀଣ କରି ସଂଗଠନ ସଂପର୍କରେ ସେତକି ପଦକ୍ଷେପ ନେଇନାହିଁ । ରାଜ୍ୟ ନେତୃତ୍ୱ ମଧ୍ୟ ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ହୋଇଗଲା ଏବଂ ଏହା ପଳରେ ରାଜ୍ୟର ବୁଦ୍ଧ ତଥା ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ କଂଗ୍ରେସ ସଂଗଠନ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ୧୯୯୭ରୁ ୧୯୯୯ ନିର୍ବାଚନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଓଡ଼ିଶାରେ ରାଜ୍ୟ, ଜିଲ୍ଲା, ବ୍ଲକ୍ ତଥା ପଞ୍ଚାୟତ ସ୍ତରରେ କୌଣସି କଂଗ୍ରେସ ସଂଗଠନ ନ ଥିଲା କହିଲେ ଚଳେ ।
୩. ପୂର୍ବରୁ ସବୁସ୍ତରରେ କଂଗ୍ରେସର ନିର୍ବାଚନ ହୋଇ କର୍ମକର୍ତ୍ତା ବନ୍ଧା ହେଉଥିଲା । ଏବେ କିନ୍ତୁ ଉପର ସ୍ତରରୁ ମନୋନୟନ ହେବାଦ୍ୱାରା ସବୁସ୍ତରରେ ନେତୃତ୍ୱ ତୋଷାମଦକାରୀଙ୍କ ଅଧୀନରେ ରହିଲା ଏବଂ ସେମାନେ ନେତୃତ୍ୱର ଅପବ୍ୟୟ କରି ନିଜର ଆଧିପତ୍ୟ ଜାହିର କଲେ, ପଳରେ ଅତର୍କିତାତ ସବୁବେଳେ ଲାଗି ରହି ଦଳକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଲା ।
୪. ଓଡ଼ିଶା କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକ୍ ଜାତୀୟ ସ୍ତର ପରି ପାରିବାରିକ ରାଜନୀତି ଘଟି ଗ୍ରାମୀଣ ଓ ଜାତୀୟ ଶତ୍ରୁତାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇଲା ।
୫. ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକସଭାର ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ କେବଳ ପାରିବାରିକ ଓ ତୋଷାମଦକାରୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଭାବିତ ହେଲା । ନିର୍ବାଚନବେଳେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନର ସମସ୍ତ ନିୟମ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଉଚ୍ଚ କର୍ତ୍ତୃପକ୍ଷଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କରାଯିବାରୁ ଭାବମୂର୍ତ୍ତି ଥିବା ନେତାମାନଙ୍କୁ ଉପେକ୍ଷା କରାଗଲା ଏବଂ ପରିଣାମରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ସେମାନଙ୍କୁ ନାରବ ଦ୍ରଷ୍ଟା ହେବାକୁ ପଡ଼ିଲା ।
୬. ଦଳର କର୍ମକର୍ତ୍ତା, ବିଧାନସଭା ଏବଂ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଶ୍ରୀମତୀ ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ପ୍ରତି କେତେ ଅନୁରକ୍ତ ତାହାହିଁ ଯୋଗ୍ୟତାର ମାପକାଠି ବୋଲି ଧରାଗଲା । ମାତ୍ର ପ୍ରାର୍ଥୀ ଜନସାଧାରଣ, ଦଳ ବା ଦେଶ ପ୍ରତି କେତେ ଅନୁରକ୍ତ ତାହା ବିଚାରକୁ ନିଆଗଲା ନାହିଁ । ଏହା ଏକଛତ୍ରବାଦୀ ମନୋଭାବର ପରିଚାୟକ ଧ୍ୟେୟ ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କଂଗ୍ରେସର ସବୁଠାରୁ କ୍ଷତିକାରକ ହେଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନର ଏକ କୌତୂହଳ ଘଟଣା-ପାରିବାରିକ ରାଜନୀତିର କୁଫଳ

ଗତ ୧୩ ମାସ ପୂର୍ବେ ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନ ବେଳକୁ କେତେକ ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରହଣାର ତଥା ନାରୀ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ମୂଳକ ଘଟଣାରେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣ କଂଗ୍ରେସ ଉପରେ ଅସନ୍ନତ୍ୱ ଥିବାଯୋଗୁଁ ଲୋକସଭାକୁ ୨୧ଟି ଆସନ ମଧ୍ୟରୁ ମାତ୍ର ୫ଜଣ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିଲେ । ଅବଶ୍ୟ ଏହାର ପୂର୍ବର କଂଗ୍ରେସ ୧୬ଟି ଆସନରେ ବିଜୟୀ ହୋଇଥିଲା । ତେଣୁ ଖୁବ୍ ସାବଧାନତାର ସହିତ ଜନମତକୁ ଭଲଭାବରେ ଅନୁଧ୍ୟାନ କରି ପ୍ରାର୍ଥୀ ମନୋନୟନ କରିବା ଉଚିତ ଥିଲା ମାତ୍ର ତାହା ଠିକ ଭାବରେ କରାଗଲା ନାହିଁ ।

୧୯୯୯ ମସିହାର ଲୋକସଭା ନିର୍ବାଚନରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗିରିଧର ଗମାଙ୍ଗ ଏହା ପୂର୍ବରୁ ଲୋକସଭାକୁ ୮ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇ କେନ୍ଦ୍ରରେ ମନ୍ତ୍ରୀ ବି ହୋଇଥିଲେ ମାତ୍ର ବିଧାନ ସଭାକୁ ଉପନିର୍ବାଚନରେ ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଥିବାରୁ ତାଙ୍କ ସ୍ଥାନରେ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ଯୋଗ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ନିର୍ବାଚନରେ ଛିଡା ନ କରାଇ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ଯାହାଙ୍କର ସେପରି କୌଣସି ବିଶେଷ ଯୋଗ୍ୟତା ନାହିଁ କେବଳ ୮ଥର ନିର୍ବାଚିତ ସାଂସଦ ତଥା ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ସ୍ତ୍ରୀ ବ୍ୟତୀତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ପିରତୟ ନାହିଁ ତାଙ୍କୁ ହିଁ ଛିଡା କରାଗଲା । ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ଉପନିର୍ବାଚନ ନିମନ୍ତେ ଯେଉଁ ବିଧାୟକ ନିଜର ସ୍ୱାର୍ଥକୁ ଜଳାଞ୍ଜଳି ଦେଇ ବିଧାୟକ ପଦ ତ୍ୟାଗ ପୂର୍ବକ ଶୂନ୍ୟସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ତାଙ୍କୁ ପ୍ରତାରଣା କରି ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରାଇଲେ । ଏହାର ପରିଣାମରେ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜିତାଇବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଅନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନଦେଇ କେବଳ ନିଜ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ସୀମିତ ରହିଲେ ଏବଂ ଅନେକ ଚିତ୍ର ତାରକାଙ୍କୁ ଅଶେଷ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀ ପାଇଁ ପ୍ରଚାର କରାଇଲେ । ଫଳରେ ଅଳ୍ପ କେତେକ ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଜିତାଇଲେ ।

ଠିକ୍ ସେହିପରି ପୂର୍ବତନ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଜାନକୀ ବଲ୍ଲଭ ପଟ୍ଟନାୟକ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ଲୋକସଭା ପାଇଁ ପ୍ରାର୍ଥୀ କରାଇ ଶେଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ

କମାର ସାଧନା (୨ୟ ଭାଗ)

ମଣ୍ଡଳକୁ ପ୍ରଚାରପାଇଁ ଗଲେନାହିଁ ଯଦିଓ ତାଙ୍କୁ ସର୍ବ ଭାରତୀୟ ସ୍ତରରେ ପ୍ରଚାର କମିଟିର ସଭ୍ୟ ରୂପେ ମନୋନୀତ କରାଯାଇଥିଲା ।

ସେହିଭଳି ରାଜ୍ୟର ତଥା କଥିତ ଅତ୍ୟନ୍ତ ପ୍ରଭାବଶାଳୀ ତଥା ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିକୋଣରୁ ଅତି ବଳୀୟାନ ମନ୍ତ୍ରୀ (ଶ୍ରୀ ବସନ୍ତ ବିଶ୍ୱାଳ) ମଧ୍ୟ ନିଜ ପୁଅକୁ ଲୋକସଭା ପ୍ରାର୍ଥୀ କରାଇଲେ । ଯଦିଓ ସେ ରାଜ୍ୟର ପ୍ରଚାର କମିଟିର ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ଭାବେ ମନୋନୀତ ହୋଇଥିଲେ ତଥାପି ରାଜ୍ୟର ଅନ୍ୟ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ପ୍ରତି ଗୁରୁତ୍ୱ ନଦେଇ ନିଜ ପୁତ୍ରର ପ୍ରଚାର ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ସମସ୍ତ ସମୟ କଟାଇଲେ । ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଏତେ ଅଧିକ ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ହୋଇଛି ଯେ ଦେଶର ଅନ୍ୟ କୌଣସି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ଏତେ ଅର୍ଥ ଖର୍ଚ୍ଚ କରାଯାଇ ନାହିଁ ବୋଲି ଜନମୁଖରୁ ଶୁଣାଯାଏ । ପ୍ରାଣମୂର୍ଛା ପ୍ରଚେଷ୍ଟା, ପରିଶ୍ରମ, ଅର୍ଥବ୍ୟୟ ସବୁ ଅକାରଣ ହେଲା - ଲକ୍ଷାଧିକ ଭୋଟରେ ନିଜର ପୁତ୍ର ପରାଜୟ ବରଣ କଲେ ।

ଅନ୍ୟ ଜଣେ ମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ କାହ୍ନୁ ଚରଣ ଲେଙ୍କା ନିଜକୁ ଜଣେ ଧାର୍ମିକ ବ୍ୟକ୍ତିବୋଲି ପରିଚୟ ଦିଅନ୍ତି - ସେ ମଧ୍ୟ ଜଣେ ଶକ୍ତିଶାଳୀ ମନ୍ତ୍ରୀ-ତାଙ୍କ ହାତରେ ବହୁ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଭାଗଥିଲା, ତାଙ୍କ ବିରୁଦ୍ଧରେ ବହୁ ଅଭିଯୋଗ ସତ୍ତ୍ୱେ ଲୋକସଭାର ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେଲେ । ତାଙ୍କର ନିକଟତମ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦୀ ପ୍ରବଳ ଗୋଷ୍ଠୀ ବିବାଦ ସତ୍ତ୍ୱେ ଉକ୍ତ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପ୍ରାୟ ୨ ଲକ୍ଷ ଅଧିକ ଭୋଟ ପାଇ ବିଜୟୀ ହେଲେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଲେଙ୍କାକୁ ହରାଇ । ଏପରି କଂଗ୍ରେସର କୌଣସି ପ୍ରାର୍ଥୀ ପରାଜିତ ହୋଇ ନଥିଲେ ।

ସବୁଠାରୁ ଚରମ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେଲା ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ କମିଟି ସଭାପତି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ହେମାନନ୍ଦ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କର । ମୁଖ୍ୟତଃ ତାଙ୍କରି ସୁପାରିଶରେ ସମସ୍ତ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କୁ ମନୋନୀତ କରା ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ନିଜେ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହେବା ଫଳରେ ସେ ନିଜ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ବହୁ ସମୟ ଦେଲେ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ପ୍ରାର୍ଥୀଙ୍କ ପାଇଁ ନିର୍ବାଚନ ପ୍ରଚାର କରି ପାରିଲେ ନାହିଁ । ନିଜ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରେ ପ୍ରାଣମୂର୍ଛା ଉଦ୍ୟମ ସତ୍ତ୍ୱେ ସେ ମଧ୍ୟ ଲକ୍ଷାଧିକ ଭୋଟରେ ପରାସ୍ତ ହୋଲେ ।

ଏହିଭଳି ଚରମ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେତୁ ୨୧ଟି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ମାତ୍ର ଦୁଇଜଣ ପ୍ରାର୍ଥୀ ଅଳ୍ପ କେତେ ସଂଖ୍ୟକ ଭୋଟ ବ୍ୟବଧାନରେ ବିଜୟୀ ହେଲେ ଏବଂ ଏହା ମଧ୍ୟ ଅନ୍ୟ କେତେକ ଅନୁକୁଳ ପରିସ୍ଥିତି ଯୋଗୁଁ ସମ୍ଭବପର ହେଲା ।

ଶ୍ରୀ ହେମାନନ୍ଦ ବିଶ୍ୱାଳ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶାରେ ଜଣେ ଅଗ୍ରଣୀ ଆଦିବସୀ ନେତା ଭାବେ ପରିଚିତ । ୧୯୯୦ ମସିହାରେ ଜାନକୀ ବାବୁଙ୍କ ପରେ ସେ ୩ମାସ ପାଇଁ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ବହନ କରିଥିଲେ । ଏବେ ପୁଣି ୧୯୯୯ ମସିହାରେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗିରିଧର ଗମାଙ୍ଗଙ୍କ ପରେ ପୁନଶ୍ଚ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଛନ୍ତି । ୯ମାସ ପୂର୍ବରୁ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଗମାଙ୍ଗଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ଦୁର୍ନୀତି ଗ୍ରସ୍ତ ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷ କରି ଯେଉଁମାନଙ୍କ ନାମରେ ସି.ବି.ଆଇ କେଶ୍ ଅଛି ସେମାନଙ୍କୁ ବାଦ୍ ଦିଆ ଯାଇଥିଲା । ମାତ୍ର ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟର

ବିଷୟ ସେ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ପୁନଶ୍ଚ ସେମାନଙ୍କୁ ସ୍ଥାନ ଦିଆଗଲା । ସେମାନେ ଏଇ ଅଳ୍ପ କେତେମାସ ମନ୍ତ୍ରୀ ପଦରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ହୋଇ ବଦଳୀ, ନିଯୁକ୍ତି ଓ ବାତ୍ୟା ପୁର୍ନଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟରେ ସହାୟକ ହୋଇ ପାରିବେ ବୋଧହୁଏ ।

୧୯୯୯ ନିର୍ବାଚନରେ ଯେଉଁ ଦୁଇଜଣ ମନ୍ତ୍ରୀ ପରାଜୟ ବରଣକଲେ ଏବଂ ଯାହାଙ୍କ ପୁତ୍ର ମଧ୍ୟ ପରାଜିତ ହେଲେ ସେ ଦୁଇଜଣ ଅବଶ୍ୟ ମନ୍ତ୍ରୀମଣ୍ଡଳରେ ରହି ପାରିଲେ । ପ୍ରଦେଶ କଂଗ୍ରେସ କମିଟିର ସଭାପତି ନିଜର ପରାଜୟ ପରେ ନିଜର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ନ କରି ମଧ୍ୟ ସଭାପତି ରହିଲେ । ପୁନଶ୍ଚ ମୁଖ୍ୟମନ୍ତ୍ରୀ ପଦ ମଧ୍ୟ ପାଇ ପାରିଲେ । ଜାନକୀ ବାବୁ ନିଜ ପଦ୍ମାକୁ ଜିତାଇ ନପାରି ମଧ୍ୟ ରାଜ୍ୟ କଂଗ୍ରେସର ସଭାପତି ପଦ ପାଇ ପାରିଲେ । ଉପରୋକ୍ତ ଷ୍ଟଜଣ ବରିଷ୍ଠ ନେତାଙ୍କ ନୈତିକ ପରାଜୟ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ନୈତିକତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଇସ୍ତଫା ନ ଦେଇ ଷ୍ଟଜଣ ବିଭିନ୍ନ ପଦପଦବୀରେ ରହି ପୁରସ୍କୃତ ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ହାଇକମାଣ୍ଡଙ୍କ ନିର୍ଦ୍ଦେଶ ସର୍ବଦା ପାଳନ କରି ଆସୁଥିବା ଗରିଧର ଗମାଙ୍ଗ ନିଜ ସ୍ତ୍ରୀକୁ ଜିତାଇ ମଧ୍ୟ ବିଧାୟକ ହିସାବରେ ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟହେଲେ । ରାଜନୈତିକ ପଶାକାଠିରେ ଶିକାର ହୋଇ ପୁନର୍ମୁକ୍ତି ହେବା ସାରହେଲା ।

ଓଡ଼ିଶାର କଳା : ବାତ୍ୟା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଘଟଣା

୧୯୯୯ ମସିହା ଅକ୍ଟୋବର ୧୮ ଓ ୧୯ ତାରିଖ ଏବଂ ଏହାର ୧୦ଦିନପରେ ପୁଣି ତା' ୨୯ ଓ ତା' ୩୦ ତାରିଖରେ ଦୁଇଥର ଓଡ଼ିଶାରେ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ୧୪ଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରଳୟକଂରୀ ବାତ୍ୟା ଓ ସାମୁଦ୍ରିକ ତୋପାନ ସଂଘଟିତ ହୋଇ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଧନ ଜୀବନ ନଷ୍ଟହେଲା ତାହା ଅତ୍ୟୁତ । ଏପରି ଦୁର୍ବିପାକ ପୂର୍ବରୁ ଘଟି ଥିବାର କେହି କେବେ ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ସମଗ୍ର ବିଶ୍ୱବାସୀଙ୍କର ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କଲା ଏ ଦୈତ୍ୟ ଦୁର୍ଘଟଣା । ସମସ୍ତେ ଏଥିରେ ଚକିତ ବ୍ୟଥିତ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ଭୂମିକମ୍ପ, ବାତ୍ୟା, ବନ୍ୟା ପ୍ରଭୃତି ଦୁର୍ବିପାକ ପୃଥିବୀର ତଥା ଆମଦେଶର ବିଭିନ୍ନ ଅଞ୍ଚଳରେ ଇତି ପୂର୍ବରୁ ଯେ କେବେ ନ ଘଟିଛି ତା ନୁହେଁ ମାତ୍ର ଏଥରର ବାତ୍ୟା ଯେତେ ଦୀର୍ଘ ସମୟ ସ୍ଥାୟୀ ହୋଇଥିଲା ଏବଂ କ୍ରମଶଃ ବୃଦ୍ଧିପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିଲା ସେପରି କେବେହେଁ ଘଟି ନଥିଲା । ପରିଶାମରେ ଏକ ଭୟାବହ ପରିସ୍ଥିତି ସୃଷ୍ଟି ହେବା ସାଙ୍ଗକୁ ସହସ୍ରାଧିକ ଲୋକ ମୃତ୍ୟୁମୁଖରେ ପଡ଼ିବା ସହ ଅସଂଖ୍ୟ ପଶୁପକ୍ଷୀ ପ୍ରାଣ ହରାଇଲେ । ଚତୁର୍ଦ୍ଦିଗ ଏକ ଭୟଙ୍କର ଶୂନ୍ୟାନ୍ତରେ ପରିଣତ ହେଲା । ବହୁ ଜନବସତି ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ ନିର୍ବିହ୍ନ ହୋଇଗଲା ଏପରିକି ଜନବସତି ସ୍ଥାନ ନିରୂପଣ କରିବା ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟକର ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଏହା ପରେପରେ ଦେଶ ବିଦେଶରୁ ତଥା ବିଭିନ୍ନ ସ୍ତରରୁ ସେବା ଅନୁଷ୍ଠାନ ମାନଙ୍କରୁ ଖାଦ୍ୟ, ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରଭୃତି ରିଲିଫ ସାମଗ୍ରୀ ସହ ଆର୍ଥିକ ଅନୁଦାନର ସ୍ରୋତ ଛୁଟିଲା । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ଗଣ ଯେପରି ଭାବରେ ବାତ୍ୟାକ୍ଲିଷ୍ଟ ଜନତାର ସେବାରେ ନିଜକୁ ନିୟୋଜିତ କଲେ ତାହା ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧର ଏକ ଚରମ ନିଦର୍ଶନ ଏବଂ ମଣିଷ ଜାତି ପାଇଁ ଏହା ସ୍ୱର୍ଣ୍ଣାକ୍ଷରରେ ଲିପିବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହିବ । ସର୍ବୋପରି ଆମ ପଡୋଶୀ ରାଜ୍ୟ ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶର ମୁଖମନ୍ତ୍ରୀ ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ଚନ୍ଦ୍ରବାବୁ ନାଇଡୁଙ୍କ ଅନୁକଂପା ତଥା ତାଙ୍କଦ୍ୱାରା ପ୍ରେରିତ କୁଶଳୀ କର୍ମଚାରୀ ତଥା କର୍ମୀମାନଙ୍କର ସେବା ଏବଂ ଅଭିଯାନ କାର୍ଯ୍ୟ ଓଡ଼ିଶା ଲୋକେ କେବେ ବି ଭୁଲି ପାରିବେ ନାହିଁ । ଆମେରିକା, ଜାପାନ, ଜର୍ମାନୀ ପ୍ରଭୃତି ଦେଶରୁ ପ୍ରେରିତ ଅଜାତିତ

ସାହାଯ୍ୟ ସହାନୁଭୂତି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଓଢ଼ାଇବାକୁ କରନ୍ତି । ସବୁଠାରୁ ବିଶେଷତ୍ୱ ହେଉଛି ଆମ ଦେଶର ଛୋଟ ଛୋଟ ପିଲାମାନଙ୍କର ସ୍ୱସ୍ୱସ୍ତ ଅର୍ଥଦାନ ।

ପିତୃମାତୃହରା ନିର୍ବୋଧ ଶିଶୁ, ସ୍ୱଚକ୍ଷୁରେ ସ୍ୱାମୀ ତଥା ପୁତ୍ରକନ୍ୟାଙ୍କୁ ହରାଇଥିବା ମା, ଏବଂ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହରାଇ ନିଃସ୍ୱ ହୋଇଥିବା ବ୍ୟକ୍ତି ବିଶେଷଙ୍କ ସାହାଯ୍ୟାର୍ଥେ ଏକ ଦିଗରେ ଉତ୍ତମାନବିକତାର ନିଦର୍ଶନ ପ୍ରଦର୍ଶିତ ହେଉଥିବାବେଳେ, ଏମାନଙ୍କୁ ଦାନ କରିବା ପାଇଁ ମିଳିଥିବା ବିଭିନ୍ନ ସାମଗ୍ରୀ ଗୁଡ଼ିକର ଯଥା ଲୁଗା, କମ୍ପଳ, ଦୁଗ୍ଧଗୁଣ୍ଡ, ଡାଲି, ଚାଉଳ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ହତପ କରିବାର କଳଙ୍କିତ ଘଟଣା ମଧ୍ୟ ଲୋକଲୋଚନକୁ ଆସିବା ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିନ୍ଦନୀୟ । ସବୁଠାରୁ ପରିତାପର ବିଷୟ ହେଉଛି ଏହି ଜନ୍ମନ୍ୟ ଘଟଣା ପୃଥିବୀବାସୀଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିକୁ ମଧ୍ୟ ଆସି ପାରିଲା ।

ଆମ ଭାରତବର୍ଷର ଯେପରି ଦୟା, କ୍ଷମା, ବାସ୍ତବ୍ୟ, ଦାନ ଓ ସେବାର ମହନୀୟ ନିଦର୍ଶନ ରହିଛି ସେହିପରିମାଣରେ ପଶୁପକ୍ଷୀ, ନିଷ୍ଠୁରତା ବିଶ୍ୱାସଘାତକତାର ମଧ୍ୟ ନିଦର୍ଶନ ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ମାତ୍ର ଚରିତ୍ରବତ୍ତା, ମାନବିକତା ହେଉଛି ମଣିଷର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ-ଏହି ଗୁଣ ଗୁଡ଼ିକ ହିଁ ମନୁଷ୍ୟକୁ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରାଣୀଠାରୁ ପୃଥକ୍ କରି ନିଜର ଶ୍ରେଷ୍ଠତ୍ୱ ହାସଲ କରିବାରେ ସମର୍ଥ ହୋଇଛି । ସତ୍ୟ, ନିଷ୍ଠା ତଥା ସଚ୍ଚୋଟପଣ ଆଦି ସର୍ବତ୍ର ବିଜୟ ସୁନିଶ୍ଚିତ । ଏହିପରି ସାଧୁ, ସଚ୍ଚୋଟ ଓ ବିଚାରବନ୍ତ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ ଏ ସ୍ୱତ୍ତ୍ୱ ଚିହ୍ନ ରହି ପାରିଛି । ଆଜିର ଏହି ଉତ୍ସୁକ ସମାଜରେ ଏହିପରି ଭଲଲୋକଙ୍କୁ ଖୋଜି ବାହାର କରିବାର ସମୟ ଆସି ଯାଇଛି ।

ରାଜନୈତିକ ଅଭିଜ୍ଞତା

“କ୍ରିମିନୋ ବିଜିଟମୋ ଭବତି ଜନଃ” ମନୁଷ୍ୟ ଯେଉଁ କ୍ଷେତ୍ରରେ କାମ କରୁଥାଏ ସେ କ୍ଷେତ୍ରରେ ସେ କ୍ରମେ କ୍ରମେ ପାରଙ୍ଗମ ହୁଏ । କୃଷି, ଚିକିତ୍ସା, ଶିକ୍ଷକତା ପ୍ରଭୃତି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଯେଉଁ ବ୍ୟକ୍ତି ଯେତେ ଅଧିକ ଦିନ କାର୍ଯ୍ୟରତ ଥାଏ ସେ ସବୁକ୍ଷେତ୍ରରେ ଦୋଷ ଦୂର୍ବଳତା ହ୍ରାସପାଇଁ କରି ସେଗୁଡ଼ିକର ନିରାକରଣ ପୂର୍ବକ ଉନ୍ନତ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରିଥାଏ । ତା ଦ୍ଵାରା ସେ ନିଜର କାର୍ଯ୍ୟରେ ଦକ୍ଷତା ହାସଲ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ସେହି ସେହି ବିଷୟମାନଙ୍କରେ ଧୂରନ୍ଧର ହୋଇଯାଏ । ଅଭିଜ୍ଞତା ହିଁ ଏ ସବୁ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମନୁଷ୍ୟକୁ ମହାନ କରି ଗଢିତୋଳେ ।

ମୁଁ ପିଲାଟି ଦିନରୁ ରାଜନୀତି କରି ଆସିଛି । ୧୯୩୯ ମସିହାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଏବେ ୨୦୦୦ ମସିହା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରାଜନୀତି ସହ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ ହୋଇ ରହିଆସିଛି । ତେଣୁ ଏ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଁ ଯେଉଁ ସମସ୍ତ ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ତଥା ସୁବିଧା ସୁଯୋଗମାନ ପାଇଛି ସେଥିମଧ୍ୟରୁ କିୟତଂଶ ଏଠାରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ମନେକରିବି ଏବଂ ଏ ଗୁଡ଼ିକ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟତା ପିତାଙ୍କ ପାଇଁ ପଥନିର୍ଦ୍ଦେଶ କରିପାରିଲେ ଧନ୍ୟ ମନେକରିବି । ୧୯୩୯ ମସିହାରେ ପାଠପଢ଼ା ଛାଡ଼ି ହଠାତ୍ ଆସି ସ୍ଵାଧୀନତା ଆନ୍ଦୋଳନରେ ଯୋଗଦେଲି । ଯେଉଁମାନେ ଦେଶମାତୃକାର ସ୍ଵାଧୀନତା ଲାଭପାଇଁ ନିଜକୁ ଉତ୍ସର୍ଗ କରିଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପ୍ରତି ଦୃଷ୍ଟି ନକ୍ଷେପ କରାଯାଉ । ସେମାନେ ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତେ ଉଚ୍ଚଶିକ୍ଷିତ, ଧନୀକ, ସମ୍ପ୍ରାନ୍ତ ପରିବାରର ବା ତଦନୁରୂପ ପରିବେଶରୁ ଆସିଛନ୍ତି ଯେଉଁ ସବୁ ଗୁଣ ମୋଠାରେ ନାହିଁ ବା ସେଥିପାଇଁ ମୁଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଯୋଗ୍ୟ । ତଥାପି ରାଜନୀତିରେ ମୋତେ ସ୍ଵୀକୃତି ମିଳିଲା ଏବଂ ଏହି ରାଜନୀତି ଦ୍ଵାରା ହିଁ ମୋର ଉତ୍ତୋରରତ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇପାରିଲା । ତେଣୁ ଏହା ମୂଳରେ କେଉଁ କାରଣ ରହିଲା ? ଏଥିରେ ଥିଲା ମୋର କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାରେ ଆଗ୍ରହ ଓ ନିଷ୍ଠା ଯେଉଁଥିପାଇଁ କି ମୋତେ ନିକୃଷ୍ଟତମ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବାକୁ ଦିଆଯାଇଥିଲେ ହେଁ ମୁଁ ତାକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଓ ଆଗ୍ରହ ସହକାରେ ସଂପାଦନ କରୁଥିଲି ।

ଦୃଢ଼ ମନୋବଳ ଥିବା ତଥା ନିଷ୍ଠାବାନ୍ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ପ୍ରତି ପଦକ୍ଷେପରେ ସଫଳତା ଲାଭ କରେ ।

ବହୁ ଧନୀ, ମାନୀ ତଥା ସରକାରରେ ଉଚ୍ଚ ପଦପଦବୀରେ ଅଧିଷ୍ଠିତ ବ୍ୟକ୍ତିମାନେ ରାଜନୀତିକୁ ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଦେଖନ୍ତି । ଯେଉଁ ମାନଙ୍କର ପାଠଶାଳା ହୁଏନାହିଁ ଯେଉଁମାନେ ଗୁଣ୍ଡାଗିରି କରିବାରେ ଅଭ୍ୟସ୍ତ ସେମାନେ ହିଁ ସାଧାରଣତଃ ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ବୋଲି ଏମାନଙ୍କର ଧାରଣା, ଯାହାକୁ କହିନ୍ତି *"Politics is the last resort of the scoundrals."* ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ହେଲେ ଧନ, ଜନ ତଥା ବାହୁବଳର ମଧ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା ଅଛି ବୋଲି ବହୁଲୋକ ମଧ୍ୟ ମତ ପ୍ରକାଶ କରନ୍ତି । ମାତ୍ର ମୋ ରାଜନୀତି ଜୀବନରେ ଏସବୁର ଆବଶ୍ୟକତା ନାହିଁ ବୋଲି ମୁଁ ଦୃଢ଼ମତ ବ୍ୟକ୍ତ କରିପାରୁଛି । ଏହି ଦୃଢ଼ତା ମୁଁ ମୋର ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଅଭିଜ୍ଞତାରୁ ହିଁ ଲାଭ କରିଛି ।

୧୯୫୨ ମସିହାର କଥା- ସ୍ଵାଧୀନ ଭାରତବର୍ଷର ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ସାବାଜକ ଗୋଟିରେ ନିର୍ବାଚନ ଆରମ୍ଭ । ମୁଁ ଓଡ଼ିଶା ବିଧାନସଭାକୁ ନିର୍ବାଚିତ ହେବାପାଇଁ ମୁରୁତା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପ୍ରାର୍ଥୀ ହୋଇଥାଏଁ ବିରୁଦ୍ଧ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ଦଳ ପକ୍ଷରୁ । ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତାରେ ଅବତୀର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଥାଆନ୍ତି ଶ୍ରୀ କାମିନୀ କାନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ, ସ୍ଥାନୀୟ ସର୍ଦ୍ଦାର ଶ୍ରୀ ରତିକାନ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକଙ୍କ ସାନଭାଇ । ଧନ, ଜନ ତଥା ପ୍ରତିପତ୍ତି ସବୁଥିରେ ବଳବାନ । ମୁଁ ସେଠାରେ ମଣ୍ଡଳ ନିକଟରେ ଜ୍ୟୋତିରିଜ୍ଞଣ । ଗୋଟି ପ୍ରଚାରପାଇଁ ଅଛି ମୋଠାରେ ଯାନବାହାନ ନା ଅର୍ଥବଳ । ପ୍ରାର୍ଥୀ ପତ୍ର ଦାଖଲ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପରିମାଣରେ ଅମାନତ ଆବଶ୍ୟକ ସେତକ ମଧ୍ୟ ମୋତେ ଅନ୍ୟଠାରୁ ଯୋଗାଡ଼ କରିବାକୁ ପଡ଼ିଲା । ମୋତେ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବିତା କରୁଥିବା ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିଦ୍ଵନ୍ଦ୍ବି ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ପଟ୍ଟନାୟକ ତାଙ୍କର ସମସ୍ତ ବଳ ପ୍ରୟୋଗ କରି ମୋତେ ପରାସ୍ତ କରିବାର ପ୍ରୟାସ କଲେ ମାତ୍ର ପରିଣାମ ହେଲା ବିପରୀତ — ସେ ନିର୍ବାଚନରେ ଗୋଟିମାନେ ମୋତେ ବିଜୟର ଟୀକା ମିଶାଇଦେଲେ । ଅର୍ଥବଳ, ଜନବଳ, ପ୍ରତିପତ୍ତି ତଥା ବାହୁବଳ ପରାଜିତ ହେଲା । ଯେ ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କର ସୁଖଦୁଃଖର ଭାଗୀ ହୋଇ ପାରିଛି—ଅନ୍ୟର ମନକୁ ଯେ କିଣି ପାରିଛି—ସେ ବ୍ୟକ୍ତି ହିଁ ପ୍ରକୃତ ନେତା—ସର୍ବ ସାଧାରଣଙ୍କୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ବ କରିବାରେ ଦକ୍ଷ ।

ମୋ ମତରେ ରାଜନୀତି ଏକ ପବିତ୍ରତମ ବିଷୟ, ମୁନି ରକ୍ଷିମାନଙ୍କ ଭଳି କଠୋର ତପସ୍ୟା ଓ ସାଧନାର କ୍ଷେତ୍ର । ନିଜର ଏକ ମହାନ ଆଦର୍ଶ ରଖି ଚରିତ୍ରଗତ ପବିତ୍ରତା ରକ୍ଷା ପୂର୍ବକ ସାଧନାରେ ଅଗ୍ରସର ହେଲେ ସଫଳତା ମିଳିଥାଏ । ମୋର ସୁଦୀର୍ଘ ରାଜନୈତିକ ଜୀବନରେ ସେହି ଆଦର୍ଶରୁ ଝଳିତ ନହୋଇ ଦୁର୍ନୀତି ଓ ଗ୍ରହାଚାରଠାରୁ ନିଜକୁ ଦୂରରେ ରଖି ପାରିଥିବାରୁ ମୋ ମନରେ ଗଭୀର ଆତ୍ମ ବିଶ୍ଵାସ ଓ ଆନନ୍ଦ ଜନ୍ମିଛି । ମାନବିକ ମୂଲ୍ୟବୋଧକୁ ମଧ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ମାନ ଦେଇ ପାରିଛି ବୋଲି ମୋର ମନେହୁଏ । ଅବଶ୍ୟ ମୁଁ ଏ ସବୁଥିରେ ସଫଳ କାମ ହୋଇପାରିଛି କି ନା ତା ଅନ୍ୟମାନଙ୍କ ବିଚାରପାଇଁ ଛାଡ଼ିଦେଉଛି ।

ଅନ୍ୟ ଏକ ବିଷୟ ସାଧାରଣତଃ ବିଶ୍ଵାସ କରନ୍ତି ଯେ ରାଜନୀତିରେ କ୍ଷମତା

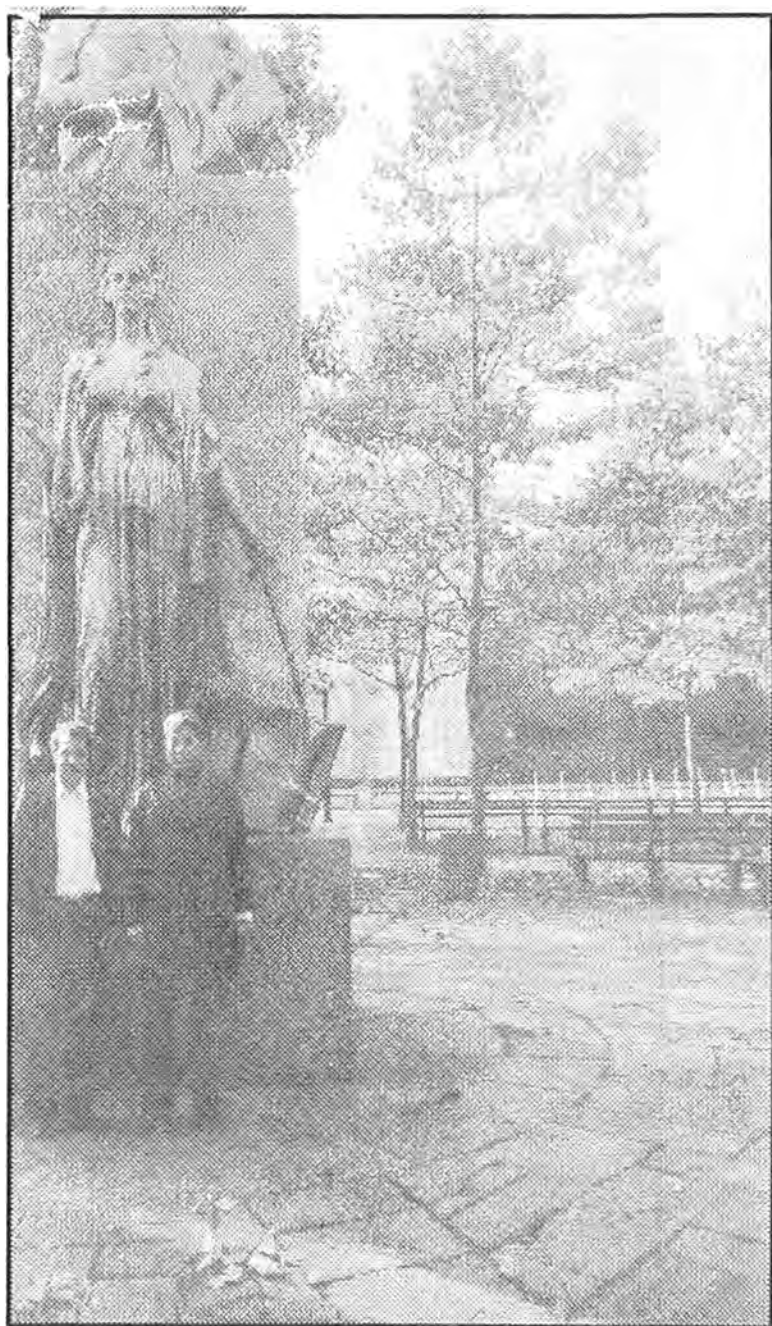
ଦଖଲ ପାଇଁ ଅର୍ଥର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ତେଣୁ ରାଜନୀତିରୁ ଅର୍ଥଲାଭ ଏବଂ ଅର୍ଥରୁ ରାଜନୈତିକ ଅଧିକାର ମିଳିଥାଏ ବୋଲି ଅନେକଙ୍କର ଧାରଣା ଦୃଢ଼ୀଭୂତ । ମାତ୍ର ମୋର ଅଭିଜ୍ଞତା ହେଉଛି — *"Money is not the only criteria for Politics."*

ମୁଁ ଏହାର ଠିକ୍ ବିପରୀତ ଅଭିଜ୍ଞତା ହାସଲ କରି ପାରିଛି । ଏକ ଅତି ସାଧାରଣ ପରିବାରରେ ଜନ୍ମ ଗ୍ରହଣ କରି ଅତି ଅଳ୍ପ ବୟସରୁ ରାଜନୀତିରେ ଯୋଗଦାନ କରିଛି । ଆଦିବାସୀ ଅଧିଷ୍ଠିତ ଏକ ସାମିତ ପରିବେଶରେ ବଢ଼ିଛି । ୧୯୫୨ ମସିହାରେ ପ୍ରଥମ ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନରୁ ଏକ ଦରିଦ୍ର ବିରୁଦ୍ଧ ରାଜନୈତିକ ଦଳ ସୋସାଲିଷ୍ଟ ପାର୍ଟି ପ୍ରାର୍ଥୀ ଭାବେ ନିର୍ବାଚନ ଲଢ଼ି କ୍ରମାନ୍ୱୟରେ ୫ଥର ନିର୍ବାଚିତ ହୋଇଛି । ମୋତେ ନିର୍ବାଚନରେ ପରାସ୍ତ କରିବା ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ବଡ଼ବଡ଼ ନେତାମାନେ ଆପ୍ରାଣ ଉଦ୍ୟମ କରି ମଧ୍ୟ ବିଫଳ ହୋଇଛନ୍ତି । ନିର୍ବାଚନରେ ଭୋଟର ମାନଙ୍କୁ ଲାଞ୍ଜ ଦେବାପାଇଁ ମୋ ପାଖରେ ସମ୍ବଳ ଆସିବ କେଉଁଠୁ - ବରଂ ଭୋଟରମାନେ ଭୋଟଦେବା ପୂର୍ବରୁ ମୋତେ ଓଲଟି ପଇସା ଦେଇ ଛିଡ଼ା କରାଇଛନ୍ତି । ପରଶେଷରେ ମୂଳ କଂଗ୍ରେସ ଦଳରେ ଯୋଗଦାନ କରି ମୟୂରଭଞ୍ଜର ଏକମାତ୍ର ସାଧାରଣ ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀ ବାରିପଦା ବିଧାନସଭା ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ୪ଥର ବିଜୟ ଲାଭ କରିପାରିଛି । କଂଗ୍ରେସ ଦଳରୁ ମଧ୍ୟ ନିର୍ବାଚନରେ ମୋତେ ସେପରି ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ମିଳୁ ନଥିଲା । ୧୯୭୬ ନିର୍ବାଚନରେ ଯେତେବେଳେ କି ଶ୍ରୀମତୀ ରସିରା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ସମେତ ବହୁ ବଡ଼ବଡ଼ ନେତା ପରାଜିତ ହେଲେ ସେତେବେଳେ ମଧ୍ୟ ଏହି ନିର୍ବାଚନ ମଣ୍ଡଳୀରୁ ଜନସାଧାରଣ ମୋତେ କଂଗ୍ରେସ ତରଫରୁ ନିର୍ବାଚିତ କରିଥିଲେ ।

ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ସେବା ତଥା ସୁଖଦୁଃଖରେ ତାଙ୍କ ଦୁଆରମୁହଁରେ ଛିଡ଼ାହେଲେ ମଣିଷ ଅଶେଷ ସାହାସ ଓ ସତ୍ୟତା ଲାଭ କରିଥାଏ, ଅର୍ଥରେ ନୁହେଁ । ମୋ ଜୀବନରେ ରାଜନୀତିରୁ ମୁଁ ଏହି ଅଭିଜ୍ଞତା ଲାଭ କରିଛି । ଯେଉଁମାନେ ଆଜି ନୂଆକରି ରାଜନୀତି କରିବାକୁ ଆସୁଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏହା ମୋର ବାର୍ତ୍ତା । ନିଜର ଆଦର୍ଶରେ ଅଟଳ ରହି ସର୍ବ ପଥରେ ଅଗ୍ରସର ହୋଇ ଜନସେବାକୁ ମୂଲ୍ୟଦେଲେ ଜଣେ ସଫଳ ରାଜନୈତିକ ନେତା ହୋଇ ପାରିବବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ।

ପରିଶିଷ୍ଟ

ଏଠାରେ ବିଭିନ୍ନ ପତ୍ରପତ୍ରିକାରେ
ପ୍ରକାଶିତ ଲେଖକଙ୍କର କେତେକ ପ୍ରବନ୍ଧ
ଏବଂ
ବିଭିନ୍ନ ଉପଲକ୍ଷ୍ୟରେ ଲିଖିତ
କେତେକ କବିତା ସ୍ଥାନିତ କରାଯାଇଅଛି ।

ଅସହଣୀୟ ଉତ୍ତାପ କାହିଁକି ବଢ଼ୁଛି

ଗତ କେତେବର୍ଷ ଧରି କ୍ରମେ କ୍ରମେ ଉତ୍ତାପ ଯେପରି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି, ଏହାର ପରିଣତି ସଂପର୍କରେ ଲୋକେ ଆତଙ୍କିତ ହେଲେଣି । ବୈଜ୍ଞାନିକ ପରିବେଶବିତ୍ତମାନେ ଏହାର ପ୍ରଧାନ କାରଣ ପରିବେଶ (ଆମର ପାରିପାର୍ଶ୍ବିକ ବାହ୍ୟମଣ୍ଡଳ) ଅବସ୍ଥା ଘଟି ପ୍ରଦୂଷଣ ବଢ଼ୁଥିବା ଯୋଗୁ ଏପରି ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ପତ୍ତିବା ଅବଶ୍ୟମ୍ଭାବି । ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା କରିବାର ଉପାଦାନ ହେଉଛି ଜଙ୍ଗଲ ସୁରକ୍ଷା । ଜଙ୍ଗଲ ଆକାଶର ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଶୁଦ୍ଧ, ଅଶ୍ଯା କରି ରଖିବାର ପ୍ରଧାନ ତତ୍ତ୍ବ । ତେଣୁ ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ବିଶ୍ବର ସମସ୍ତ ଭୂଭାଗର ତିନିଭାଗରୁ ଏକଭାଗ ବୃକ୍ଷଜତା ଦ୍ବାରା ଆବୃତ ରହିଥିଲେହେଁ ପରିବେଶ ଯଥାର୍ଥରେ କେବଳ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ହୋଇପାରେ । ଦେଶରୁ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ରମେ ସଫା ହୋଇଯାଇ ସର୍ବନିମ୍ନ ତିନିଭାଗରୁ ଏକଭାଗରୁ ମଧ୍ୟ ୧୦% କମିଯାଇଥିବାରୁ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷିତ ହୋଇ କ୍ରମେ ଅସହ୍ୟ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ହୋଇଛି । କଥାରେ ଅଛି “*Forest preceds civilisation desert follows.*” ବଢ଼ି ଚାଲିଥିବାରୁ ସେମାନଙ୍କର ଅଭିଧାନ ପାଇଁ ଓ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ମଣିଷକୁ ଅଧିକ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଛି । ଏହା ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲର ଛାଏ ଘଟୁଛି ଓ ପରିମାଣରେ ଉତ୍ତାପ ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି ।

ପୃଥିବୀ ଭୂପୃଷ୍ଠଠାରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବରେ ପ୍ରାୟ ୧୦ରୁ ୧୭ କି.ମି. ପରେ ଯେଉଁ ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ପ୍ରକୃତିର ଏକ ଉପାଦାନ ଭାବେ ବିଶ୍ବର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ରହିଛି ତାକୁ ପରିବେଶବିତ୍ ମାନଙ୍କ ଦ୍ବାରା ଓଜନ ସ୍ତର କୁହାଯାଏ । ଏହି ଓଜନ ସ୍ତର ଏକ ଗ୍ୟାସ ଭାବରେ ରହି ଭୂପୃଷ୍ଠକୁ ଆସୁଥିବା ସୂର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଖର କିରଣକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ (ଛାଣି) କରି ଜୀବଜନ୍ତୁ ସହିପାରିବା ଭଳିଆ ଉତ୍ତାପକୁ ଛାଡ଼ୁଛି । ଏହି ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ପ୍ରକ୍ରିୟା ମଣିଷ ତଥା ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠର ସମସ୍ତ ଜୀବଜନ୍ତୁଙ୍କୁ ଉତ୍ତାପରୁ ରକ୍ଷା କରୁଛି । ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରୁ ପ୍ରଦୂଷିତ ବାୟୁ ଓଜନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯାଉଛି ତାହା ଅତ୍ୟନ୍ତ ଦୂଷିତ ହୋଇଥିବାରୁ ଓଜନ ସ୍ତରକୁ ଅତିମାତ୍ରାରେ କ୍ଷତିଗ୍ରସ୍ତ କରୁଛି । ଓଜନ ସ୍ତର ଯେତେମାତ୍ରାରେ ଦୁର୍ବଳ ହେବ ପୃଥିବୀ ପୃଷ୍ଠରେ ଥିବା ମଣିଷ ସମେତ ସବୁ

ଜୀବଜଗତ ବିପନ୍ନ ହେବାର ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ପରିବେଶ ଦୁର୍ବଳ ହୋଇଯିବାରୁ ସୂର୍ଯ୍ୟ କିରଣର ତିବ୍ରତା ଅଧିକ ମାତ୍ରାରେ ଅନୁଭୂତ ହେଉଛି । ପରିବେଶର ଉପକାରିତା ବହୁମୁଖୀ, ତାହା ସୃଷ୍ଟିର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ ପ୍ରକୃତିର ମହାନ ଅବଦାନ । କଳିକତା ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଏକ ଗବେଷଣା ରିପୋର୍ଟରୁ ଯେଉଁ ସମୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଛି ତାହା ନିମ୍ନରେ ଉଲ୍ଲେଖ କରୁଛି । ବିଶ୍ୱର ଏକ ବଡ଼ପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷର ୫୦ ବର୍ଷ ଆୟୁଷ ମଧ୍ୟରେ ଏହି ଉପାଦାନ ମାନ ବିଶ୍ୱର ମଙ୍ଗଳପାଇଁ (ବିଶ୍ୱର ମାନବ ଜାତି ପାଇଁ) କଢ଼ିଥାଏ । ଯଥା (୧) ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ଶୁଷ୍କକରି ପରିବେଶ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ବାବଦ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା (୨) ମୃତ୍ତିକା ସଂରକ୍ଷଣ ବାବଦ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୨ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା । (୩) ବର୍ଷା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ବାବଦ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୨୦ ହଜାର ଟଙ୍କା (୪) ଜୀବଜନ୍ତୁ ଓ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ବାସସ୍ଥାନ ବାବଦ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୨ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା (୫) ଜୀବଜନ୍ତୁ ଖାଦ୍ୟ ଯୋଗାଣ ବାବଦ ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରାୟ ୨୦ ହଜାର ଟଙ୍କା (୬) ଅମୃତଜାନ ଉତ୍ପାଦନ ବାବଦ ୨ ଲକ୍ଷ ୫୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଏ ଛଡ଼ା ମୋଟ ଅବଦାନର ମୂଲ୍ୟ ୧୫ ଲକ୍ଷ ୭୦ ହଜାର ଟଙ୍କା ଗୋଟିଏ ବୃକ୍ଷ ବାବଦ । ଏତଦ୍ ବ୍ୟତୀତ ମଧ୍ୟ ବୃକ୍ଷଲତାର ଫଳପୁଷ୍ପ, ଜାଳ ଓ ଗୃହଉପକରଣର ବହୁ ଅବଦାନ ରହିଛି । କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ବୃକ୍ଷର ଏହି ମହାନ ଅବଦାନ ବିଚାର ନକରି ଯଥେଚ୍ଛାର ଭାବେ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରୁଥିବାରୁ ଆମକୁ ଏହି ବିଷମ ପରିସ୍ଥିତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବାକୁ ପଡ଼ୁଛି ।

ବୈଜ୍ଞାନିକ ଓ ପରିବେଶବିତ ମାନଙ୍କର ମତରେ ପରିବେଶକୁ ସମୂହଭାବେ ବିଶ୍ୱର ସମସ୍ତ ମଣିଷ ତଥା ସେମାନଙ୍କ ସଂପୃକ୍ତ ସରକାରମାନେ ମିଶି ସୃଷ୍ଟିକରିତ ଭାବେ ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷାର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ସମୟ ମଧ୍ୟରେ କରିବାର ବିଫଳ ହୁଅନ୍ତି ତାହା ହେଲେ ପ୍ରଳୟରୁ ମହାପ୍ରଳୟ ଘଟି ସୃଷ୍ଟିର ଧ୍ୱଂସ ସାଧନ ଘଟିବାର ଆଶଙ୍କା ରହୁଛି । ସେଥିପାଇଁ ମଣିଷ ଭିତରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ୧୯୭୨ରେ ୟୁରୋପର ଷ୍ଟକହୋଲମରେ ଏବଂ ଦୀର୍ଘ ୨୦ବର୍ଷ ପରେ ୧୯୯୨ରେ ଦକ୍ଷିଣ ଅଫ୍ରିକାରେ Rio-D ଦ୍ୱିତୀୟ ପୃଥିବୀ ସମ୍ମିଳନୀ ସମସ୍ତ ଧରିତ୍ରୀକୁ ପ୍ରତିନିଧିତ୍ୱ କରିଥିବାରୁ ଦେଶମାନଙ୍କର ଶୀର୍ଷ ନେତୃବୃନ୍ଦଙ୍କର ମହାସମ୍ମିଳନୀ ଅନୁଷ୍ଠିତ ହୋଇ ପରିବେଶର ସୁରକ୍ଷା ନିମନ୍ତେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଓ ତହିଁର ପ୍ରତିକାର କରିବା ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଥିଲା । ଏହି ସଭାର ପ୍ରଧାନ ଆଲୋଚ୍ୟା ବିଷୟ ହୋଇଥିଲା ବୃକ୍ଷଲତାର ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ସୁରକ୍ଷା ଓ କଳକାରଖାନା ଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରି ପରିବେଶକୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା । ଦେଖାଗଲା ପୃଥିବୀର ସମସ୍ତ ଉନ୍ନତ ଦେଶ (ଧନୀ) ପ୍ରକୃତି (ବୃକ୍ଷଲତା) ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନଷ୍ଟକରି ଶିଳ୍ପ କାରଖାନା ଅଧିକ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ଯେତେଲି ବୃଦ୍ଧି କରିଛନ୍ତି ଠିକ୍ ସେହିଭଳି ବିକାଶଶୀଳ (ଦିରଦ୍ର) ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକରେ ଜନସଂଖ୍ୟା ପ୍ରବଳ ଭାବରେ ବୃଦ୍ଧି ପାଇ ଜଙ୍ଗଲ ଅଧିକ ପରିମାଣରେ ସଫା କରିଥିବାରୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ଏହି ଦୁଇଟି ମୁଖ୍ୟ ବିଷୟ ମଧ୍ୟରୁ ଶିଳ୍ପକ୍ଷେତ୍ରରୁ ପରିବେଶ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାକୁ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ଗ୍ରହଣ କଲେନାହିଁ । ଏଣୁ ବୃକ୍ଷଲତା ଅଧିକ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ପରିବେଶକୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ପାଇଁ

ସ୍ଥିର ହେଲା ଏବଂ ସେଥିପାଇଁ ଉନ୍ନତ ଦେଶମାନେ ଅଧିକ ବୃକ୍ଷଲତା ସୃଷ୍ଟି ଓ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କର ଶିଳ୍ପଗୁଡ଼ିକର ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବା ବାବଦ ଏ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟର ଆର୍ଥିକ ସାହାଯ୍ୟ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶମାନଙ୍କୁ ଦେବାପାଇଁ ଏକ ପାଣ୍ଠି ସୃଷ୍ଟି ହେବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ ହେଲା । ସେଥିପାଇଁ ସଂଯୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ର (U.N.) ଏହି ପାଣ୍ଠିକୁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଦେଶ ତାଙ୍କ ସର୍ବମୋଟ ବାର୍ଷିକ ଆୟର ୦.୭ ଅନୁଦାନ ଦେବାର ସ୍ଥିର ହେଲା । ୧୯୯୨ ଠାରୁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣଭାବେ ବିଶ୍ୱର ଉନ୍ନତ ଦେଶ ଓ ବିକାଶଶୀଳ ଦେଶ ଗୁଡ଼ିକ ଦୁଇଭାଗରେ ବିଭକ୍ତ ହୋଇଗଲେ । ଏହାପରେ ମଧ୍ୟ ଏବେ ଅଳ୍ପଦିନ ତଳେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯେଉଁ ସମ୍ମିଳନୀ ହୋଇଥିଲା ସେଥିରେ ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଆସନ୍ତା ୨୦୦୨ ବେଳକୁ ପୁଣି ବୈଠକ କରାଯାଇ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଉଭୟ ଧନୀ ଓ ଦରିଦ୍ର ଦେଶ ଉପନୀତ ହେବେ ।

U.N.ର ସଂଯୁକ୍ତରାଷ୍ଟ୍ରର ପରିବେଶ ଶାଖା (U.N.E.P.) ଗତ ୧୯୮୮ ପୂର୍ବରୁ ପରିବେଶ ଦୂଷିତ ଏଭଳି ପ୍ରଳୟଙ୍କରା ଅବସ୍ଥା ଉତ୍ପତ୍ତିର ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରି ମାନବ ଜାତିକୁ ସାବଧାନବାଣୀ ଶୁଣାଇଥିଲେ । ପରିବେଶବିତ୍ମାନେ ଏବେଠାରୁ ୧୦ବର୍ଷ ପୂର୍ବରୁ ଚେତାବନୀ ଦେଇଥିଲେ ପ୍ରଦୂଷଣ ଜନିତ ଓଜୋନ ଗ୍ୟାସର କ୍ଷତି ପରିମାଣ ୮% ହୋଇଗଲାଣି ଏବଂ କ୍ରମେ ତାହା ଶତକଡ଼ା ୨୫ଭାଗରେ ପହଞ୍ଚିବା ପାଇଁ ଗତି କରୁଛି । ତାହା ଶତକଡ଼ା ୪୦ଭାଗରେ ରହୁଥିଲେ Climatic Change ଘଟି ପ୍ରଳୟ ଉତ୍ପତ୍ତିବ । ଭୂମିକମ୍ପ ଘଟିବ, ଦୂର୍ଘଟବାତ୍ୟା ହେବ, ଆଗ୍ନେୟଗିରିରୁ ଲାଭା ଉତ୍ସର୍ଗିତ ହେବ । ଏସବୁ ଘଟଣା ଘଟି ଚାଲିଛି ଏବେ ଓଡ଼ିଶାରେ ମହାବାତ୍ୟା ହେଲା ତାହାହିଁ ଏହାର ସୂଚନା । ଏବେ ଓଡ଼ିଶା ବିଶ୍ୱର ସବୁଠାରୁ ଉଚ୍ଚ ପଥର ଅଞ୍ଚଳ ହିସାବରେ ପରିଗଣିତ ହେଲାଣି । ତେଣୁ ଓଡ଼ିଶାର ଅଂଶୁଘାତ ସଂଖ୍ୟା ଭାରତବର୍ଷରେ ସମଗ୍ର ଏସିଆ ମହାଦେଶରେ ସର୍ବାଧିକ ହୋଇଥିଲା । ଧନୀ ଦେଶମାନେ ନିଜର ସୁଖସୁବିଧା ପାଇଁ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଗୃହ ଓ ବାସସ୍ଥାନର ଉତ୍ଥାପନ କଷ୍ଟରୁ ମଣିଷକୁ ରକ୍ଷା କରିପାରୁନାହିଁ ତାହା କେବେହେଲେ ଓଡ଼ିଶା ଭଳି ଗରିବ ଦେଶର ଜନସାଧାରଣ ପକ୍ଷେ ସମ୍ଭବପର ନୁହେଁ । ଯେତେ ପରିମାଣରେ ଶୀତତାପ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଯନ୍ତ୍ର ଓ ଫ୍ରିଜ ବ୍ୟବହାର ହେବ ପରିବେଶ ସେତେ ପ୍ରଦୂଷଣ ହେବ । ତେଣୁ ଗତବର୍ଷ ଉତ୍ତାପର ତୀବ୍ର ପ୍ରତିକ୍ରିୟାରୁ ଅନ୍ୟମାନେ ବଞ୍ଚିରହିବାର ସୁଯୋଗ ପାଇଲେ ଓଡ଼ିଶାର ଜନସାଧାରଣଙ୍କ ପାଇଁ ତାହା ସମ୍ଭବ ହୋଇ ନ ପାରିଥିବାରୁ ଅଂଶୁଘାତ ଜନିତ ମୃତ୍ୟୁ ଅଧିକ ହୋଇଥିଲା । ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ କ'ଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଅବଲମ୍ବନ କରିବା ଉଚିତ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟରେ ଜାଣିବେ ।

ଏଇଥିରୁ ବିଶେଷ ପ୍ରତୀକ୍ଷାମାନ ହେଉଛି ଯେ ଜଙ୍ଗଲ ଓ ବତପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ବୃକ୍ଷଲତା ପ୍ରଭୃତ ପରିମାଣରେ ରହିଲେ କେବଳ ହିଁ ଉତ୍ପତ୍ତିରୁ ଉତ୍ତାପରୁ ମଣିଷ ତଥା ଜୀବଜଗତ ରକ୍ଷା ପାଇପାରିବେ । ପୃଥିବୀରୁ କ୍ରମେ ବୃକ୍ଷଲତା ଜୋପ ପାଉଥିବା ସହିତ ବଡ଼ ବଡ଼ ପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଗଛ ଯିଏ କି ବିଶେଷଭାବେ ପରିବେଶକୁ ସୁନିୟନ୍ତ୍ରିତ କରୁଥିଲା ସେ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବିଲୁପ୍ତ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ପ୍ରାୟ ୧୦ବର୍ଷରୁ ଅଧିକ ପୂର୍ବ ଏକ ସମ୍ଭାବ ପତ୍ରରେ ପ୍ରକାଶ

ପାଇଥିଲା ଯେ ପ୍ରାୟ ୯ଗୋଟି ବୃତ୍ତର ଦେଶରୁ ୧୪୫ଜାତିର ବଡ଼ବଡ଼ ପତ୍ର ବିଶିଷ୍ଟ ଗଛ ଅଧିକ ବିଲୁପ୍ତ ହେବା ଅସ୍ୱାକାର କରା ଯାଇ ନପାରେ । ଯଥା ଆମ୍ଭ, ପଣସ, ମହୁଳା ଜତାଦି ଗଛର ତୋଟାମାନ ଯାହାକୁ ଲୋକେ ବଡ଼ବଡ଼ ଜମିଦାର, ରାଜା, ମହାରାଜାମାନେ ଓ ଜନସାଧାରଣ ରକ୍ଷା କରି ଆସିଥିଲେ ଏବଂ ଏପରିକି ସମତଳ ଅଞ୍ଚଳର ଓ ପାର୍ବତ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳର ବହୁ ପରିମାଣରେ ଥିବା ଶାଳ, ପିଆଁଶାଳ, ଅର୍ଜୁନ, ଅଶନ ଗଛଗୁଡ଼ିକ କେବଳ ଶୋଭା ପାଉନଥିଲା, ପରିବେଶକୁ ଶୀତଳ ଓ ଛାୟା ଆରମ୍ଭ ଦେଉଥିଲା । ଏହି ବିରାଟ ମୂଲ୍ୟବାନ ଜୀବନରକ୍ଷାକାରୀ ବନସମ୍ପଦକୁ ଅବିବେକି ଜନସାଧାରଣ ଓ ସ୍ୱାର୍ଥପର ସରକାରୀ କର୍ମଚାରୀ ମାନଙ୍କ ସହାୟତାରେ ଲୋପ ହୋଇ ଯାଇଥିବାର ଦେଖିଲେ ଅଧିକ ପ୍ରାସ୍ତ ଜିବାତ ଲୋକେ କେତେ କଷ୍ଟ ଅନୁଭବ କରୁଛନ୍ତି କେବଳ ସେହିମାନଙ୍କ ଛଡ଼ା ଅନ୍ୟ କେହି ଅନୁଭବ କରିପାରିବେ ନାହିଁ । ଗାଆଁ ଗଣ୍ଡାର ସେହି ଆମ୍ଭ, ପଣସ ବୃକ୍ଷଗୁଡ଼ିକୁ ଗରିବ ଲୋକମାନେ ବିନା ପଇସାରେ ଫଳ ଖାଇ ବଞ୍ଚୁଥିଲେ । ମୁଁ ଆଗରୁ କହିଥିଲି ବୃକ୍ଷଲତାର ଜଙ୍ଗଲ କେବଳ ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ Cyclic Orderରେ ବର୍ଷ ସୃଷ୍ଟିକରି ମଣିଷକୁ ଖାଦ୍ୟ ଓ ପେୟ ଯୋଗାଉଥିଲା । ବର୍ଷାର ଜଳଟୋପା ମାନ ମାଟି ଉପରେ ପଡ଼ିଲାମାତ୍ରେ ବେଶୀ ଅଂଶ ଜଳ ନଦୀ ସମୁଦ୍ର ହ୍ରଦ ଓ ପୁଷ୍କରଣୀକୁ ବହି ଯାଉଅଲେହେଁ ଗଛ ମୂଳପାଖେ ଯେଉଁ ଜଳ ଜମା ହେଉଥିଲା ତାହା ମାଟିତଳେ ଏକ ଜଳସ୍ତର ସ୍ଥାୟୀଭାବେ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥିବାରୁ ଲୋକେ ମାଟିତଳକୁ କୂଅ ବା ନଳକୂପ ଦ୍ୱାରା ଜଳଉଠୋଳନ କରି ନିଜେ ପିଇ ବଞ୍ଚିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ କିଛି ଅଂଶ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟରେ ଲଗାଉଥିଲେ । ସ୍ୱାଧୀନତା ପ୍ରାପ୍ତି ପୂର୍ବରୁ ସରକାର କୂଅ, ପୋଖରୀ ଦେଉନଥିଲେ । ଲୋକଙ୍କ ସହଯୋଗରେ ୧୦/୨୦ଫୁଟ ଗଭୀରରେ ପିଇବା ପାଣି ପାଇ ପାରୁଥିଲେ । ଏବେ ସେହି ସବୁ ସ୍ଥାନମାନଙ୍କରେ ଜଙ୍ଗଲ ନଷ୍ଟ ହୋଇ ଟାଙ୍ଗରା ଭୂମିରେ ପରିଣତ ହୋଇ ଜଳସ୍ତର କ୍ରମେ କ୍ରମେ ବହୁତଳକୁ ଖସିଗଲାଣି । ଖରାଦିନେ ୩୦/୪୦ଫୁଟ ଗଭୀରର କୂଅ ଗୁଡ଼ିକରୁ ଜଳ ମିଳୁନଥିବା ବେଳେ ୧୫୦ଫୁଟ ଗଭୀରରୁ ନଳକୂପ ଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅନେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅକାମୀ ହୋଇପଡ଼ୁଛି । ଇଂରାଜୀ ହିନ୍ଦୁ କାଗଜର ୧୯୯୭ ନଭେମ୍ବର ୩୦ତାରିଖରେ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ସମ୍ବାଦରେ ବ୍ରିଟିଶ ଜଳବାୟୁ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରରୁ ପ୍ରକାଶିତ ଏକ ସମ୍ବାଦରେ ଗବେଷକ Dr. Mehal - Hume T, Dr. Goff, ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟର ଉଦ୍ଧାର ଜଣାଯାଏ ଯେ, ମଣିଷକୃତ ଦୂର ଦୃଷ୍ଟି ଓ ବିବେକହୀନ କାର୍ଯ୍ୟ ଫଳରେ ଜଙ୍ଗଲ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଧ୍ୱଂସ ଆଡ଼କୁ ଗତି କରୁଛି । ସୂର୍ଯ୍ୟତାପ ଅତ୍ୟଧିକ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବା ଯୋଗୁଁ ବିଶ୍ୱରେ ବହୁ ଆଗ୍ନେୟଗିରିରୁ ଉତ୍ତପ୍ତ ଲାଭା ଉଦ୍‌ଗୀରଣ ଓ ବ୍ୟାପକ ଜଙ୍ଗଲ ପୋଡ଼ି ଯୋଗୁଁ ଅସମ୍ୟ ଉତ୍ତାପ ଘଟି ଜଳବାୟୁର ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଇବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । ଯାହା ଫଳରେ ଅଧିକ ବର୍ଷା, ଦୂର୍ଘଟବାଦ୍ୟା ଓ ଭୂମିକମ୍ପ ଭଳି ବହୁ ବିପଦ ଜନକ ଘଟଣା ଘଟି ମଣିଷ ଜାତିକୁ ବିପଦ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି । ଓଡ଼ିଶାରେ ତାହାର ପ୍ରମାଣ ଘଟି ଗତ ନଭେମ୍ବର ମାସରେ ମହାବାଦ୍ୟା ଘଟି ଏକ ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଗୁରୁତର ପରିସ୍ଥିତି ଉପୁଜିଛି । ତାହାର ପ୍ରତିକାର କରାଯାଇ ପାରିବନାହିଁ ।

ଉପର ଲିଖିତ ବ୍ରିଟିଶ ଦେଶର ଦୁଇ ବିଜ୍ଞ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କର ଉକ୍ତିର ଫଳାଫଳ ସ୍ବରୂପ ଏକ ପ୍ରକାଶିତ ରିପୋର୍ଟର କିୟତଂଶ ପ୍ରକାଶ କରିଛି । *"A rise of 3 degrees centigrade in the global temperature over the next century was predicted. Sea level rises would put 30 million people at risk of at least one flood a year."* ସେମାନଙ୍କର ଏହି ଭବିଷ୍ୟତବାଣୀ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଶତାବ୍ଦୀକୁ ଅପେକ୍ଷା ନ କରି ବିଂଶଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ଭାଗରେ ଗତ ନଭେମ୍ବରରେ ଏଭଳି ଘଟଣା ଘଟିଲା ଏବଂ ସେହିଭଳି ଧ୍ବଂସକାରୀ ଦୁର୍ଘଟଣା (Calamity) ମାନ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଘଟିବାର ସୂଚନା ଏହି ବଶେଷତ୍ତ୍ବକ ରିପୋର୍ଟରୁ ଅନୁମେୟ ।

ମଣିଷର ଅହଂକାର, ଗର୍ବ, ଲୋଭ ଓ ସ୍ଵାର୍ଥପରତା ଆତ୍ମଘାତୀ କାର୍ଯ୍ୟାବଳୀ ଫଳରେ ହିଁ ପ୍ରକୃତିର ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ଘଟିବ ମଧ୍ୟ । ବିଶ୍ଵର ଧନୀ ଦେଶମାନେ ଅନ୍ୟକୁ ଆତଙ୍କିତ କରିବା ପାଇଁ ଯେଉଁ ପରମାଣୁ ଅସ୍ତ୍ର ତିଆରି କରି ଆକାଶ, ଜଳ ଓ ଭୂମି ମଧ୍ୟରେ ପରୀକ୍ଷା କରୁଛନ୍ତି ତାହାହିଁ ସୃଷ୍ଟି ଜୀବଜଗତ ତଥା ମଣିଷମାନଙ୍କୁ ବିପଦ ମଧ୍ୟକୁ ଠେଲି ଦେଇଛି । ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧୀ ଯଥାର୍ଥରେ କହିଛନ୍ତି *"Earth has enough enough food for every one's need but not every one's greed."*

ଶିମିତିପାଳର କୁନ୍ଦନ

ଆର୍ତ୍ତନାଦେ କାନ୍ଦେ ଶିମିତି ପର୍ବତ

ସହି ନ ପାରି ଯାତନା ନରକଟ ।

ତୁମେ ଭିରୋ ସେତି ଶାକୁଳା ପର୍ବତ

ଯୁଗଯୁଗ ସାଧ ମାନବର ହିତ ।

ଶିମିତିପାତ ହେ ! କେତେ ମହାଯାନ,

ଜୀବଜଗତକୁ କରୁଛ ପାଳନ ।

ବୁଝି ପୁତ୍ରପାତୁ ତୁମେ ବଞ୍ଚାଇଛ

ସବୁ ନିର୍ଯ୍ୟାତନା ତୁମେ ତ ସମୁଚ୍ଛ ।

ତୁମ ଅବଦାନ କେତେ ଯେ ମହାନ

ବଞ୍ଚିବାକୁ ଦିଏ ହେବ ବା ସକ୍ଷମ ।

ତୁମ ବୃକ୍ଷ ଇଚା ପକ ପୁଷ୍ପମାନ

ଦାନରେ ନିଆଏ ମାନ ଅଭିମାନ ।

ବୁଝେନା ମଣିଷ ହୋଇ ସ୍ଵାର୍ଥପର

କେତେ ମୂଢ଼ାବ୍ୟାଧାନ ଦାନଟି ତୁମର ।

ଦେଖୁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟରେ ଅତି ନିଶ୍ଚୁରରେ

କାଟିଚାଲେ ନାକ କାନ ତୁମର ।

ଜୀବ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଅଜ୍ଞାନ କାମଳ

ଗ୍ରହଣେ ତ ତବ ଆପଣି ନଥିବ ।

ପ୍ରତିଦାନେ ପୁଣି ଦିଅ ଅନୁଯାନ

ପ୍ରାଣୀ ପାଇଁ ଯାହା ଅଟେ ମୂଢ଼ାବ୍ୟାଧାନ ।

ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ ଆଚରଣ ବୁଝି ପାହୁନି

ଦେଖୁ ପାହୁନି କିଛି ବୁଝିବାର ।

ଉପରେ ବଳାଙ୍ଗୀ ମଧ୍ୟ ଉପାସନା

ପ୍ରକାଶିତ ପୁଣି ଶୋଭିତ ଦଶିବେ,

ଉପାସନା ବୁଝି ପୁଣି ଶୋଭା

ଏହି ସବୁ ନଦୀପର ଦାଖିଲାନେ,

ସାଗରିକ ଅବା ବେତେ ଧାତୁ ଉଦ୍ଧ

ଅଛି ତା ମଣିଷ ଭରେଇ ସଂସାର ।

ଭୋଗେଇ ମାନବ ଅତୀତର ଦାନ

ସତେବେ ଶାନ୍ତତା ବୁଝେ ନହାୟାର ।

ଓଡ଼ିଶାର ବୁଝେ ଅବା ଝିନାକର

ବୁଝିବାରେ ସଦା ସବୁଜ ନଗର ।

ତେବେ ମଣିଷର ଅନୁଭବ ସଂସାର

ପାରିବ ହେ ଝିନିକାର ନହାୟାର,

ଧ୍ୟାନ ମୁଣ୍ଡି ଉପାସନା ଉପାସନା

ପ୍ରକାଶିତ ଏହି ବାବୁ ମୁଦ୍ରାଦାନ । •

ମୁକ୍ତିକାମନା

ମୋତେ ମୁକ୍ତ କର ପ୍ରଭୋ !

ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦିଅ ।

ବନ୍ଧନେ ମୁଁ ଜର୍ଜରିତ

ମୋତେ ମୁକ୍ତି ଦିଅ ।

ଜୀବନଟା ଲଢ଼ିଥିଲି

ମୁକ୍ତିର ସଂଗ୍ରାମ

ଯୁଦ୍ଧପରା ସରିନାହିଁ

ଶତ୍ରୁ ଫେରିନାହିଁ,

ବିଦେଶୀ ଛଳେ ଦୁଃଖ

ଆସିଅଛି ଆଜି

କିଏ ବା ଶୁଣିବ ଦୁଃଖ

ତାଲେ ସ୍ବାମ ରାଜି,

ଦୁର୍ନୀତି ପୂର୍ଣ୍ଣ ଏ ଦେଶ

ଏଥୁଁ ରକ୍ଷା ନାହିଁ

ଚାଲୁଁ ଚାଲୁଁ ପଡ଼ିଗଲି

ରାକ୍ଷସ ହାବୁଡ଼େ,

ବନ୍ଧନେ ମୁଁ ଜର୍ଜରିତ

କରେଁ ମୁକ୍ତି ଭିକ୍ଷା,

ମୋତେ ମୁକ୍ତକର ପ୍ରଭୋ !

ମୋତେ ମୁକ୍ତିଦିଅ । •

ଶେଷ ଲକ୍ଷ୍ୟ

ଅଶୀତି ବରଷେ ପାଦଦେଲି

ପ୍ରଭୋ ! ତୁମକୁ ମୁଁ ଭୁଲି ନାହିଁ ।

ତୁମ ଲକ୍ଷେ ସିନା ଚାଲିଅଛି

ପ୍ରଭୋ ! ପାଦମୋର ଥକି ନାହିଁ ।

ଶାସନ ସରିତ ପକିଳ ଜଳେ

ଗ୍ରାସି ନାହିଁ ମୋତେ ଗ୍ରାସି ନାହିଁ,

ବାଧାବିଘ୍ନ ଯେତେସବୁ ଅତିକ୍ରମି

ଅଗେଇଛି, ପଛଦୁଃଖା ଦେଇନାହିଁ,

ଆଉ ବହୁଦୂର ଚାଲିବାର ନାହିଁ,

ପ୍ରଭୋ ! ବାଟ ତ ସରିଆସିଲାଣି ।

ଶ୍ରୀମନ୍ଦିରର ବାଇଶି ପାବଳ୍ଲ

ଭୟନାହିଁ ପ୍ରଭୋ ! ପହୁଞ୍ଚି ଗଲିଣି ।

ଶ୍ରୀ ପୟରେ ଟିକେ ଆଶ୍ରାଦିଅ

ପ୍ରଭୋ ଆଉ କିଛି ମାଗୁନାହିଁ । •

ମୁକ୍ତି ଆନ୍ଦୋଳନ (ଭାରତବନ୍ଦନା)

ସ୍ବତନ୍ତ୍ର ଅହିଂସା ଗାନ୍ଧୀଜୀଙ୍କ ଦେଶ
ମହାନ୍ ଏ ଦେଶ ମୋ ଭାରତ ବର୍ଷ ।
ସ୍ବାଧୀନତା ଲାଭ ପଞ୍ଚାଶ ବରଷ
ଘଟିଲା କାହିଁକି ନିଜାତିକ ହ୍ରାସ ।
ବ୍ରିଟିଶ ଶାସିଲା ଦୁଇଶ ବରଷ,
ଭାରତକୁ କଲା ଗୋଳାମର ଦେଶ,
ଯେତେବେଳେ ଲୁଣ ହୋଇଲା ଅସହ୍ୟ
ମୋହନ ଡାକାରା ହେଉ ହେ ସ୍ବାରଜ୍ୟ
ମୋହନ ମନ୍ତ୍ରରେ ଜାଗିଲା ଯେ ଦେଶ,
ଆଜନ ନ ମାନି ଜେଲରେ ପ୍ରବେଶ
କେତେ ଦେଶପ୍ରେମୀ ଗଳାରେ ଯେ ପାଶ
ଧର୍ମଛତା ନାତି କଲାଟି ବ୍ରିଟିଶ ।
ହସି ହସି କଲେ ମୃତ୍ୟୁକୁ ବରଣ
ବୟାଳିଶ ସାଲେ ହୁଁକାରିଣ ରଣ ।
ସତ୍ୟାଗ୍ରହାଗଣ ରଖିଲେଟି ଟେକ
ବ୍ରିଟିଶ ଛାଡିଲା ଆମ ଏ ମୁଲକ ।
ସୁପକ୍ୱ ସୁମିଷ୍ଟ ସ୍ବାଧୀନତା ଫଳ
ଭୁଞ୍ଜୁଛନ୍ତି ଦେଶବାସୀ ହେ, ସକଳ ।
ଅଛି କେଉଁ ଦେଶ ଏ ଦେଶ ସମାନ,
ଏ ଦେଶେ ଜନମି ଛୋଇଛି ମୁଁ ଧନ୍ୟ ।
ଜୟଗାନ ସଦା କରୁଛି ଜନତା
ତିର ବନ୍ଦନାୟା ଏ ଭାରତ ମାତା । •

ଗଣ ଶାସନ

ଭାରତେ ଜନତା ଆପିଲେ ଗଣ ଶାସନ,
 ଜବାହର ହେଲେ ପ୍ରଥମେ ମନ୍ତ୍ରୀ ପ୍ରଧାନ ।
 ଧନୀ ଦରିଦ୍ର ସବୁହେଲେ ପରା ସମାନ
 ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଁ ଗୋଟିଏ ଭୋଧିତ ଜାଣ ।
 ଦେଶରେ ଚାଲିଲା ଦେଶୀ ଶାସନର କଳ,
 ଧର୍ମନିରପେକ୍ଷ ଦେଶ ପଡେଟି ଚହଳ ।
 ବିଶ୍ୱ ଦରବାରେ କ୍ରମେ ବଢ଼ିଲା ଯେ ମାନ,
 ଦେଶଭାଇ କଲେ ନିଜ ଦେଶ ଶାସନ ।
 ଭିନ୍ନତା ମଧ୍ୟରେ ଦେଶର ଏକତା ଜାଣ,
 ଅଖଣ୍ଡ ଭାରତର ବିଶ୍ୱେ ବଢ଼ିନ ଟାଣ ।
 ହାୟ ! ରାଜନୀତି ହୋଇ ଭୋଧିତ ପାଗଳ,
 ପୁଞ୍ଜିପତି ପଶି ତହିଁ ଲାଗାନ୍ତି ଖେଳ ।
 ବିଲୋପ ଭାରତେ ଆଜି ମାନବୀୟ ଧର୍ମ,
 ବିଶ୍ୱ ଦରବାରେ କମେ ଭାରତର ନାମ ।
 ବାହୁବଳେ ହୁଏ ଏଠି ଭୋଧିତ ଦଶନ,
 ସଂସଦୀୟ ଶାସନକୁ ହେଲାଣିତ କାଳ,
 ବିଲୋପ ଘଟୁଛି ଜାତୀୟ ସଂସ୍କୃତି ମାନ,
 ଗାନ୍ଧୀ ଆପିଥିଲେ ଯେଉଁ ବହୁମୂଲ୍ୟ ଧନ । •

ଜାତୀୟ ସଂହତି

ଗାନ୍ଧୀ ମହାତ୍ମା କି ସତେ ଫେରିବେ,
ଜାତୀୟ ସଂହତି ପୁଣି ଗଢିବେ,
ଯୁବ ସଂପ୍ରଦାୟ ହୁଅ ହେ ମେଳ,
ଅତୀତ ସଂହତି ଆମ ସମ୍ବଳ ।

ଭାଗବତ ଶକ୍ତି କଲେ ଆଶ୍ରୟ,
ଆଗେଇ ଚାଲିବ ହୋଇ ନିର୍ଭୟ,
ନିଜ ଗୋଡେ ନିଜେ ହୋଇଲେ ଠିଆ
ଆତ୍ମଶକ୍ତିବଳେ ହେବ ଆଗୁଆ ।

ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦିଗ ଦର୍ଶନ
ଗ୍ରହଣ କଲେଣି ଜଗତ ଜନ ।
ସେହି ପଥେ ଦୃଢ଼େ ଆଗେଇ ଚାଲ
ଦେଶବାସୀଙ୍କର ହେବ ମଙ୍ଗଳ,
ଅନ୍ଧାର ଘୁଞ୍ଚିବ ନବ ସୂରୁଜେ,
ନବ ଆବାହନି ଦୂରେ ଗରଜେ । •

ଦୁର୍ନୀତି

ଭାରତେ ଦୁର୍ନୀତି ହେଲା ପ୍ରବଳ,
 ଗ୍ରାସ କଲା ରାଜନୈତିକ ଦଳ ।
 ଆସିଲା ହାଉଲା ଆସିଲା ଭାମ,
 ସବୁ ଦଳଙ୍କର ସେଥିରେ ନାମ ।
 ସେଷକିର୍କସ ଆସେ ବାହୁ ହଲାଇ
 ଲାଖୁ ଭାଇ କହେ ଦେବିଟି କହି,
 ଲଉରିଆ ଭାମ ପକାଇ ପଛେ,
 ସୁଖରାମ ସତେ କେମିତି ନାଚେ ।
 ଜୟ ଗୋ ଛାଳିତେ ଦ୍ରାବିଡ଼ ଦେଶ,
 ତୁମ ଦୁର୍ନୀତିରେ ପୂରିଲା ଦେଶ ।
 ସାରା ଅଙ୍ଗେ ଅଳଂକାର ପୂରଣ,
 ବ୍ରହ୍ମଚାରିଣୀ କ ନମାନେ ମନ ।
 ଶଶି ଅଙ୍ଗେ କଳା ନିଜ ସଜ୍ଜିନୀ
 ରୂପ ପ୍ରଦର୍ଶନେ ସାଜିଲେ ଧନୀ ।
 ଚରକ ବେପାର କରି ସତୀଶ,
 ଧନୀ ହେଲେ ବାଣି-ଆମ୍ଭିୟେ ଗ୍ୟାସ ।
 ତେଣେ ଘର ବାଣି ଅଜିଲେ ମାନ
 କାଉଲାକ ହାନ ହେଉଛି ମାନ ।
 ଗୋପସ୍ୟ କିଣିଣ କି କର୍ମ କଲା,
 ନିଜର ଦେଶକୁ କାଳ ହୋଇଲା ।

ଗୋଷାଦ୍ୟ ଦୁର୍ନୀତି କରି ଯାଦବ,
 ହାତରେ ଥାଇ କରେ ଗରବ ।
 ହାତରେ ଥାଇ ମୁଁ କରେ ଶାସନ
 ତିଳେ ନାହିଁ ମୋର ମାନ ସମ୍ମାନ ।
 ଭାରତ ହେଉଛି ଦୁର୍ନୀତି ଦେଶ,
 କାଳକାଳ ରହେ ଏ ଅପଯଶ ।
 ଧନ୍ୟଟି ଏ ଦେଶ ଭାରତ ବର୍ଷ,
 ଏହିପରା ସେହି ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ଦେଶ ।
 ଶିଫ ଭାଙ୍ଗିଯାଏ ନର ଶ୍ରେଷ୍ଠର,
 ମୋହ ତୁଟେ ନାହିଁ ସିଂହାସନର ।
 ତୋଷାମଦକାରୀ ଅଭାବ ନାହିଁ,
 କହୁଛନ୍ତି ଗାଦୀ ନଈତ ଭାଇ ।
 ଶ୍ରୀ ରାଜ୍ୟପାଳ ନେତା ଯେତକ,
 କରନ୍ତି ଜୀବନକୁ କଳଂକିତ ।
 ସହାୟ ମାନଙ୍କ ତ୍ୟାଗର ଫଳ,
 କିପରି ବୁଝିବେ ବେପାରୀ ଦଳ ।
 କଂଗ୍ରେସ କ୍ରମେ ହୁଏ ଦୁର୍ବଳ,
 ହରାଇଣ ତାର ଯଶ ପୂର୍ବର ।
 ଦଳ ଛାଡ଼ି ଗଲେ ନେତା ସକଳ,
 ଦୁର୍ବଳ ହେଲାଣି ଜାତୀୟ ଦଳ ।
 ଦେଶରେ ଆସେ ଭା.ଜ.ପା. ଶାସନ,
 ଧର୍ମ ନିରପେକ୍ଷ ହେଲାଣି ନ୍ୟୁନ ।
 ଦଣ୍ଡ ମିଳୁନାହିଁ କଲେ ଦୁର୍ନୀତି,
 ବିଚାର କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଇତ ନୀତି । •

